

Α. ΜΠΟΝΑΝΟ - Ι.Σ. - κ.ᾶ.

ελεύθερος τύπος

ΤΑ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΑ,
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Α. ΜΠΟΝΑΝΟ – Ι. Σ. – κ.ά.

ΤΑ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΑ, Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μετάφραση:

Βασίλης Τομανάς
Θέμης Μιχαήλ
Νίκος Β. Αλεξίου

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Τὰ Ἐθνικοαπελευθερωτικά Κινήματα, ὁ Πόλεμος
καί τό Κράτος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Α. Μπονάνο, Ι.Σ., κ.ά.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Β. Τομανάς, Θ. Μιχαήλ, Ν. Β. Ἀλεξίου

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ: Α. Ποβάνης - Δ. Στρακάτος Ο.Ε.
Θεμιστοκλέους 80, Ἐξάρχεια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: **ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ**
Βαλτετσίου 53
Αθήνα 10681
τηλ.: 210 3802040

COPYRIGHT 1981: γιά τήν ἑλληνική μετάφραση «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό παρόν βιβλίον δέν ἀποτελεῖ μίαν ἐνιαία μελέτη, ἀλλά μιά συλλογή κειμένων πού ἐξετάζουν τό ζήτημα τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ἀγώνων, ἀπομυθοποιώντας τους. Μολονότι ἡ ὀπτική ὄλων τῶν συγγραφέων δέν καλύπτει ἀπόλυτα τούς προσανατολισμούς μας, θεωρήσαμε σκόπιμο νά δώσουμε μιά σφαιρική εἰκόνα τοῦ θέματος, παραθέτοντας τίς ἀπόψεις ὄλων σχεδόν τῶν τάσεων τοῦ ἐλευθεριακοῦ κινήματος. Παράλληλα μέ τή θεωρητική ἐπεξεργασία, δίνουμε καί μιά κριτική σκιαγράφηση χαρακτηριστικῶν περιπτώσεων ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ἀγώνων, πού ἡ ἔκβαση καί ἡ μετεξέλιξή τους τεκμηριώνει τά συμπεράσματα τῶν θεωρητικῶν ἀναλύσεων.

ὁ ἐκδότης

Ο ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αναρχικοί προσπάθησαν ν' αποφέγουν τό πρόβλημα τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα ἢ τό ἀγρόησαν τελείως ἐξαιτίας τῶν διεθνιστικῶν τοῦς ἀρχῶν.

Ἄν ὁ διεθνισμός δέν εἶναι ἀπλά μιὰ κενή ρητορική, θά πρέπει νά συννεπάγεται τήν ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο διάφορων χωρῶν ἢ ἐθνῶν. Αὐτός εἶναι ἕνας συγκεκριμένος ὄρος. Ὅταν γίνει ἡ ἐπανάσταση, θά γίνει, ὅπως ἔγινε καί στό παρελθόν, σέ μιάν ὁραμένη γεωγραφική περιοχὴ — τό πόσο θά διατηρηθεῖ ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπό τήν ἔκταση αὐτοῦ τοῦ διεθνισμοῦ, τόσο ἀπ' τήν ἀποφῆ τῆς ἀλληλεγγύης ὅσο κι ἀπ' τήν ἀποφῆ τῆς ἀτίκτασης τῆς ἐπανάστασης ἄλλοῦ.

Ἄ ἡπατριωτισμός» τοῦ λαοῦ σ' ἕνα θεμελιακὸ καί στοιχειῶδες ἐπίπεδο εἶναι ὁ ἀγώνας γιά τήν αὐτονομία του, μιὰ φωνασὴ παρῶριση, ἕνα ἐκροτόν τῆς ζωῆς μιᾶς κοινωνικῆς ομάδας ποῦ ἔναι ἐνωμένη μέ θεσμοῦς πραγματικῆς ἀλληλεγγύης καί ποῦ δέν ἐξασθένισε ἀκόμη ἀπό τό σκεπτικισμό ἢ ἀπό τό ἀποτέλεσμα τῶν οικονομικῶν καί πολιτικῶν συμπεροῶτων καθῶς ἐπίσης κι ἀπ' τίς θερησκευτικῆς ἀφαιρέσεις». (Μπακοῦνιν)

Ὅπως ἀκριβῶς τό κράτος εἶναι ἕνα ἀντι - ἀνθρώπινο κατασκευάσμα, ἔτσι κι ὁ ἐθνικισμός εἶναι μιὰ σέλληψη προορισμένη νά ξεπερνᾶ καί νά ἀναχαιτίζει τήν ταξικὴ πάλη ποῦ ἔπάρχει σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα ἀνάπτυξης, παντοῦ ὅπου ἔπάρχει ὁ καπιταλισμός (σ' ὅλο τόν κόσμο). Ἄν οἱ προσπάθειες τῶν ἀνθρώπων ποῦ ζοῦν τήν κοινωνικὴ καί οικονομικὴ ἀναταραχὴ τῶν ὄσων γίνονται κάτω ἀπ' τό ὄνομα τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης ἀφροῦν στά χέγια τῶν ἡγετῶν τοῦς, διακινδυνεύουν νά βρεθοῦν σέ ὄχι καλύτερη θέση ἀπό προηροῦμενα, ζώντας σέ μικροκορπορατικά κράτη κάτω ἀπό ὅποιαοῦποτε σημαία θεωρηθεῖ κατᾶλληλη. Ὁ ἀντιμπερριαλισμός μοροῖ ν' ἀποκορῆσει τόν τοπικὸ κορπορατισμό, ἄν ὁ ἀγώνας δέν τίθεται μέ ταξικῶς ὄρους τόσο σέ μακρο- ὄσο καί σέ μικρο - σκοπικὸ ἐπίπεδο. Ὅπως ἀποδεικνύει τό παρακάτω ἄρθρο, πολλές ἀπό τίς μαρξιστικῆς ομάδες ποῦ συμμετέχουν στόν ἐθνικοαπελευθερωτικόν ἀγώνα δέν εἶναι διάλοο σαφεῖς σ' αὐτό τό σημείο.

Τό δωρο τοῦ σὺντροφου Ἀλφρέντο Μιονάννο γράφτηκε σάν ἀντίδραση σέ μιὰ συγκεκριμένη κατάσταση, ἐκείνη τῆς Ἰταλίας καί ἐιδικότερα τῆς Σικελίας.

Σήμερα, σ' αὐτή τή χώρα, ἔδου βασιλεῖς ἡ οἰκονομική καί πολιτική ἀπο-
σύνθεση, ὁ πιό ἀδύνατος κρῖκος (Σικελία) ἐπόκειται σέ προπαγάνδα καί δραστη-
ριότητες ποῦ ἀποσκοποῦν στή δημιουργία μιᾶς τεταμιμένης κατάστασης, προκειμέ-
νου νά μοῦν τά ἀσπασθῆ θέμέλια γιά μιάν ἀυτόνομιστική λύση. Αὐτή ἡ λύση, ἔνα
ξεχωριστό Σικελικό κράτος, προτείνεται ἀπό τίς δυνάμεις τῆς δεξιᾶς, δηλ. τοῦς
φασίστες, ποῦ ἔκαναν μιὰ συμμαχία σέ ἐπίπεδο δράσης μέ τή Μαφία, καί εἶναι
καί οἱ δύο τοῦς πεθῆνιοι ἐπηρεέτες τῶν συμφερόντων τῶν ΕἴΠΑ μέ ἐνδιάμεσο
τὴν ΣΙΑ. Κάθε πλευρά ἔχει νά κατοχυρώσει καί νά ἐπερασιώσει τά δικά της συμ-
φέροντα - ἡ Μαφία ν' ἀποκτήσει προσβάσεις στήν πολιτική καί οἰκονομικές καί ἐμ-
πορικές διευκολύνσεις, οἱ Ἀμερικάνοι νά κρατήσουν ἐπὶ τόν ἔλεγχό τοῦς μιάν οἰκο-
νομία ποῦ ἀναζητεῖ τώρα λύσεις πρὸς τά ἀριστερά καθὼς ἐπίσης καί νά διατηρήσουν
μιὰ στρατηγική βάση στή Μεσόγειο, καί οἱ φασίστες, κερδίζοντας τὴν ἐξουσία, ν'
ἀποκτήσουν μιάν ἀξιοπιστία ποῦ θά τοῦς ἐπιτρέψει νά ἐπεκταθοῦν πρὸς τόν Βορρᾶ.

Περαιτὶ νά τό ποῦμε, τό σικελικό προλεταριάτο θά πληρώσει τό τίμημα γι' ἀ-
τή τή λύση τῶν προβλημάτων τῆς χώρας, ὅπως ἀκριδῶς πλήρωσε μέχρι τώρα, μέ
ἰδρώτα καί αἷμα, τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Βορρᾶ, καί πρόσφερε ἐπίσης φτηνὴ ἔργασία
σὴν γερμανική καί ἑλθετική διομηχανία. Οἱ ἐπαναστάτες δέν πρέπει νά θεωροῦν
ἄσχετη τὴν κατάσταση ἐπειδὴ σέ διεθνές ἐπίπεδο παρουσιάζονται σάν ἐθνικιστικός
ἀγώνας. Ἡ βασική ἀλήθεια τῆς σικελικῆς πραγματικότητας εἶναι ἔνα ἕτερο - ἐκ-
μεταλλεύσιμο προλεταριάτο ποῦ δέν τοῦ προσφέρεται ἄλλη λύση ἀπ' τόν ἐνοπλο
ἀγώνα ἐπὲρ τῆς ἔργατικῆς ἀξιονομίας μέσα ἀπὸ ἔνα ἐλεῦθερο ὁμοσπονδιακό ἢ κολ-
λεκτιβιστικό σύστημα παραγωγῆς καί ἀνταλλαγῆς.

Γιά νά γυρίσουμε πιό κοντά στήν ἀγγλικὴ πραγματικότητα: παρουσιάζονται
ἀμέσως δύο καταστάσεις, ἡ πρώτη, ἡ Ἰρλανδία, ποῦ εἶτε παραμερίζεται σάν ἐπερ-
βολικῶς περίπλοκη, εἶτε ὑποστηρίζεται ἀνεπιφύλακτα σάν ἀντι - ἱμπεριαλιστικός
πόλεμος. Αὐτός ὁ ἀντι - ἱμπεριαλισμός πρέπει νά διεκρινιστεῖ. Δέν μπορούμε ν'
ἀρνηθοῦμε ὅτι τό ἱρλανδικό προλεταριάτο δέν θά κυβερνᾶ ποτέ τὴν ζωὴ του ὅσο θά
κατέχουν τὴ χώρα του Βρεταννοὶ στρατιῶτες. Δέν θά 'ναί ὅμως καλύτερη μιὰ ἱρ-
λανδικὴ ἀσπασθῆ τάξη, Ρεπουμπλικάνοι ἢ Νομιμόφρονες, μέ τόν στρατό της καί
τόν κρατικό της μηχανισμό. Εἶναι γεγονός ὅτι ἐπάρχουν στήν Ἰρλανδία τὰ σπέρ-
ματα τῆς ἐκανάστασης ποῦ ταυτίζονται πάντα μέ τὴν ἐθνικὴ ανεξαρτησία, ἀπὸ ὅμως
τό γεγονός διαστρέφεται διαρκῶς ἀπ' ὅσους ἔχουν συμφέρον νά χρησιμοποιοῦν τίς
θρησκευτικές καί φυλετικές διαφορές γιά τοῦς δικούς τοῦς σκοπούς. Μόνο μέσα
ἀπὸ τὴν ριζικὴ οἰκονομικὴ ἀλλαγὴ ποῦ θά προέλθει ἀπὸ τὴν αὐτόνομη δράση ὅλης
τῆς ἱρλανδικῆς ἔργατικῆς τάξης, ὑποστηριζόμενης ἀπὸ τὴν ἔργατικὴ τάξη τῆς
Βρεταννίας καί τοῦ ἐπὶλόκου κόσμου, μποροῦν ν' ἀρχίσουν νά καταστρέφονται οἱ
διαφορές τοῦ ἐποικιοδομήματος. Πρέπει νά ὑπάρχει ἀντιπληροφόρηση σέ ἀντίθεση
μέ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης ποῦ προσπαθοῦν βασικά νά διεγείρουν τό μίσος
γῶρω ἀπὸ παράλογα θέματα. Πρέπει νά ξεσκεπαστοῦν μπρὸς στά μάτια τοῦ κό-
σμου οἱ οἰκονομικὲς θέσεις αὐτῶν τῶν παράλογων θεμάτων, καί νά ἐρευνηθοῦν

οικονομικές λύσεις μέσω της άμεσης δράσης ώστε να περάσει στα χέρια των ίδιων των ανθρώπων η παραγωγή, ή διανομή κι ή άμυνα.

Στή Σκωτία οι μεγάλες επιχειρήσεις δρῆκαν νέες ριζες, και τό θθνικιστικό επίχειρημα φαίνεται να πιάνει κόνοντας τοὺς ἐργάτες να θθσιάζονται για τόν φενδο - στόχο «να οικοδομήσουμε τήν θθνική οικονομία», «να ξεπεράσουμε τόν πληθωρισμό», μέσω τῆς «ανεξαρτησίας από τό WHITEHALL». Τά πολυεθνικά συμφέροντα μπορεί να εδοκιμήσουν περισσότερο σε μικρότερα συγκεντρωτικά, ἀλληλοεξαρτώμενα κράτη, παρά τήν καλιά ἀντίληψη περί Ισχυροῦ ἔθνους. Σέ τοπικό επίπεδο ἔπαρχον πάντοτε προσωπικά (οικονομικά και ἔθσης) συμφέροντα να κερδηθοῦν — ή ἀναζωογόνηση τῆς γλώσσας σημαίνει συχνά τήν δυνατότητα για μιὰ νέα τοπική ἔλιτ στό ἐπίπεδο τῶν μέσων ἐνημέρωσης, τῆς ἐκπαίδευσης, και.

Ταυτόχρονα, πολλοί ἐργάτες τό βλέπουν ἀπό σάν μιὰ δυνατότητα να σπάσουν τίς ἀλλοίθδες τους, θθωρώντας τήν Ἄγγλία σάν ἐκμειπλεντή, και τό Ἐθνικιστικό Σκωτικό Κόμμα (SNP) σάν λύση ἐκεῖ ὅπου ἀπέτυχαν οἱ Ἐργατικοί. Θά ἔταν ἐνδιαφέρον να δοῦμε και να ἐκθῆσουμε τό βαθμό στόν ὅποιον συμπίπτουν τά συμφέροντα τῶν σκώτων ἐργατῶν μέ τά συμφέροντα τῶν ἡγετῶν τοῦ SNP και δσων κινουῦν τά νήματα πίσω τους. Τό να δείχνουμε ὁμως τοὺς κίνδυνους τῆς ἀνάπτυξης και τοῦ παρῶλου θθνικισμοῦ, δὲν σημαίνει ν' ἀγνοοῦμε τόν ἀγῶνα ποῦ διεξάγεται ἐπὶ ὄρους και τήν βασική ἀνάγκη για τοπική ταυτότητα, γλώσσα, κτλ, ή να προσπαθοῦμε να τόν μετατρέθομε σε μιὰ παθητική ἀναμονή μιᾶς ἀφηρημένης παγκόσμιας ἐπιανάστασης.

Ἄ ὁ ρόλος τῶν ἐπαναστατῶν πρέπει να ἔναι, ἐπομένως, τό να ἐργάζονται μέσα σ' αὐτόν τόν νεο - ἐκθηλωμένο ἐνθουσιασμό, διευκρινίζοντας τί σημαίνει ὁ αὐτοκαθορισμός τοῦ SNP στό πλαίσιο τῆς ἀναμενόμενης συμμαχίας μέ τά ἀφεντικά και τά συνδικάτα, κι ἀναπτύσσοντας στή θέση του τόσο τήν αὐτοδιέθθυση τοῦ ἀγῶνα για μιὰ ἐλεύθερη κοινωρία ὅσο και τήν ὁργάνωση τῆς τελευταίας, ποῦ θά ἀπαρτίζεται ἀπό ἐλεύθερες ἔθνικές ὁμάδες. Αὐτό σημαίνει δι: οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες θά διευθῆνον τήν παραγωγή, τή γῆ, θά κυβερνοῦν τίς περιοχές τους στή βάση τοῦ ἐλεύθερου φενταλισμοῦ, τοῦ κολλεκτιβισμοῦ, ή και τῶν ὄνῶ. Οἱ τεχνικές τοῦ σακτοτάζ και τῆς ἄμυνας πρέπει να ἔναι στα χέρια τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ, ὅστε να μὴν ἐξααρτᾶται ἀπό ἐξωτερικές ὁμάδες μέ τίς διάφορες ἰδεολογίες τους.

Ξεκινώντας ἀπ' αὐτήν τή σέρεση βάση, μέ τέτοιο τρόπο ὅστε να μὴν ἐπάρχει ἔδαφος για «μεταβατική φάση», ή προσωπική μιᾶς ἐρῶτερης ὁμοσπονδοποίησης ἐλεύθερων λαῶν γίνεται μιὰ προβλέψιμη πραγματικότητα.

Ἄ ὅλα αὐτά χρειάζονται μελέτη και δοκλειά, τόσο στό πρακτικό ὅσο και στό θεωρητικό ἐπίπεδο. Μποροῦμε μόνο να ἐλπίζουμε δι: αὐτή ή μπροσούρα θ' ἀποτελέσει ἔνα σκαλοπάτι για τή σένδυση τῆς τοπικής και τῆς διεθνοῦς προσωπικής μέ πιό συγκεκριμένο τρόπο.

ΤΖΗΝ ΓΟΥΕΪ Ρ

Ο ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ὁ ἀναρχισμὸς εἶναι διεθνιστικὸς, ὁ ἀγῶνας τοῦ δὲν περιορίζεται σὲ μὴν ὀρισμένην περιοχὴν ἢ σ' ἓνα ἰδιαιτέρο τμῆμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἐκτείνεται παντοῦ, σὲ πλεονεξία τοῦ προλεταριάτου ποῦ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ μιὰ διακήρυξιν ἀρχῶν ποῦ δὲν εἶναι ἀρηρημένες καὶ ὀρίστες ἀλλὰ συγκεκριμένες καὶ καλά προσδιορισμένες. Δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει κάποιος παγκόσμιος σὺμμανισμὸς ποῦ ἀντλεῖ τὴν προέλευσιν καὶ τὴν δικαιολόγησίν του ἀπ' τὴν γαλλικὴν ἀστικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789. Ἡ διακήρυξις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἓνα λάβαρον ποῦ σείουν ὅλες οἱ δημοκρατικὲς κυβερνήσεις ποῦ εἶναι σήμερον στὴν ἐξουσία, ἀφορᾷ κάποιον ἀρηρημένον ἀνθρώπον ποῦ ταυτίζεται μὲ τὸ ἀστικὸ Ἰδανικόν.

Παλιώσαμε συχνὰ κάποιον ἰδεολογικόν ἀναρχισμόν ποῦ μιᾶ γιὰ παγκόσμιον ἐπανάστασιν, γιὰ πράξεις πίστεως, γιὰ διαφωτισμὸν, καὶ ποῦ, στὴν οὐσία, ἀπορρίπτει τὸν ἀγῶνα τοῦ προλεταριάτου καὶ εἶναι ἀντιλαϊκός. Δίχως συγκεκριμένον κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν περιεχόμενον, αὐτὸς ὁ ἀναρχισμὸς γίνεται ἓνας ἀτομικὸς καὶ μυθολογικὸς σὺμμανιστικὸς (φιλανθρωπισμὸς). Ὁλος ὁ πλανήτης καταλήγει νὰ θεωρεῖται ὡς μιὰ βιολογικὴ μονάδα καὶ οἱ συζητήσεις καταλήγουν σὲ μιὰ στεῖρα ἀναγνώρισιν τῆς ἀπορροιστικῆς δυνάμεως τῆς ἀνωτερότητος τοῦ ἀναρχικοῦ ἰδανικοῦ ἀπέναντι σ' ὅλα τ' ἄλλα ἰδανικά.

Ἀντίθετα, ἡμεῖς πιστεύομε ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἓνα ἱστορικὸν ὄν, ποῦ γεννιέται καὶ ζεῖ σὲ μιὰ συγκεκριμένη ἱστορικὴ κατάστασιν. Αὐτὸ τὸν τοποθετεῖ σὲ ὀρισμένους σχέσεις μὲ τίς οἰκονομικὰς, κοινωνικὰς, γλωσσικὰς καὶ ἐθνικὰς δομὰς κλπ., πράγμα ποῦ ἔχει πολὺ σημαντικὰς συνέπειας γιὰ τὰ πεδία τῆς ἐπιστήμης, τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ καὶ τῆς συγκεκριμένης δράσεως. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐθνικότητος γεννήθηκε ἀπ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν διάστασιν καὶ δὲ μπορεῖ ν' ἀποσπαστεῖ ἀπ' αὐτὴν δίχως νὰ συσκοτιστοῦν τελείως τὰ ἴδια τὰ θεμέλια τοῦ ἀναρχικοῦ φεντεραλισμοῦ. Ὁ Μπακούνιν ἔγραψε:

«Κάθε λαὸς, ὅσο μικρὸς κι ἂν εἶναι, διαθέτει τὸ δικὸν του χαρακτήρα, τὸν ἰδιαιτέρον τρόπο ζωῆς, ὀμιλίας, αἰσθησεως, σκέψεως κι ἐργασίας, κι

αυτός ο χαρακτήρας, ο ιδιαίτερος τρόπος ύπαρξής του, είναι ακριβώς η βάση της δικής του εθνικότητας: είναι τ' αποτέλεσμα του συνόλου της ιστορικής ζωής και όλων συνθηκών του ζωτικού περιβάλλοντος αυτού του λαού, ένα καθαρά φυσικό και αυθόρμητο φαινόμενο»*.

Η βάση του αναρχικού φεντεραλισμού είναι η οργάνωση της παραγωγής και της διανομής των αγαθών σε αντίθεση με την πολιτική διακυβέρνηση του λαού. Στην πραγματικότητα, απ' τη στιγμή που συμβαίνει το επαναστατικό γεγονός και έχει αρχίσει η λειτουργία της παραγωγής και της διανομής μ' έναν κολλεκτιβιστικό ή κομμουνιστικό τρόπο (ή και με τους δύο τρόπους ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυσκολότητες), η δημοσπονδιακή δομή με τα φυσικά της όρια θα καταστήσει ακατάλληλη την προηγούμενη πολιτική δομή. Θά 'ταν εξίσου παράλογο να φανταστούμε ένα τόσο πλατύ σύνορο που νά εκτείνεται σ' όλη την επιφάνεια του πλανήτη. Αν θά υπάρξει επανάσταση θά είναι μιά μερική επανάσταση και αυτή η μερικότητα θά πρέπει αναγκαστικά νά υλοποιηθεί στον χώρο και συνακόλουθα θά 'χουμε τοπικά όρια που δέν θά συμπίπτουν αναγκαστικά με τά πολιτικά σύνορα του προηγούμενου κράτους που κατέλυσε ή επανάσταση. Σ' αυτή την περίπτωση ο εθνικός διαχωρισμός παίρνει τή θέση της παραμορφωτικής πολιτικής διάστασης. Τά συνεκτικά στοιχεία της εθνικής διάστασης είναι ακριβώς αυτά που βοηθούν νά καθορίσουμε τήν εθνικότητα και που εκφράστηκαν τόσο καθαρά από τόν Μπακούνιν στό παρότιον απόστασμα.

Οι αναρχικοί, άρνούμενοι τήν άρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου, και τήν διακυβέρνηση του προλεταριάτου από μιάν επαναστατική μειοψηφία διαμέσου του πρώην άστικού κράτους, άρνούνται κατηγορηματικά τήν πολιτική διάσταση που δικαιολογεί τήν ύπαρξη του άστικού κράτους απ' τήν ίδια ακριβώς τή στιγμή που γίνεται ή επανάσταση. Δέν μπορούμε νά δεχτούμε τήν «χρησιμοποίηση» του κρατικού μηχανισμού με μιάν επαναστατική έννοια, επομένως τό προσωρινό όριο που πρέπει νά δοθεί στις δημοσπονδιακές, ελεύθερα συνδεόμενες δομές, παραμένει τό εθνικό όριο. Μ' αυτήν ακριβώς τήν έννοια έδλεπε ο Κροπότκιν τήν δημοσπονδίαση ελεύθερων λαών, βασισμένη στό παραπλήσιο και άτελές παράδειγμα των μεσαιωνικών κοινοτήτων, σάν λύση στό κοινωνικό πρόβλημα.

Αυτό όμως τό επιχείρημα, αν τό δούμε καθαρά, δέν έχει τίποτα τό κοινό με τόν σепаратизм**. Τό βασικό και καθοριστικό σημείο του επιχειρήματος που αναπτύσσουμε έδώ είναι τό ότι δέν υπάρχει καμιά διαφορά ανάμεσα στους έκμεταλλευτές, πώς τό γεγονός ότι γεννηθήκαμε σ' ένα όρισμένο μέρος δέν επηρεάζει τίς ταξικές διαίρεσεις. Ο έχθρός είναι αυτός που εκμεταλλεύεται, οργανώνοντας τήν παραγωγή και τήν διανομή μ' έναν καπιταλιστικό τρόπο, άκόμη κι αν μας άποκαλεί συμπατριώτες,

* Σ.τ.Ε. Βλ. Μιχαήλ Μπακούνιν *Η Παρισινή Κομμούνια* κι ή *Ίδέα του Κράτους*, εκδόσεις «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» ΑΘΗΝΑ 1975.

** Σ.τ.Ε. Τίς χωριστικές, αυτονομιστικές τάσεις.

καμματικούς συντρόφους ή χρησιμοποιεί οποιοδήποτε άλλο ευγενικό επίθετο. Η ταξική διαίρεση βασίζεται άκρως στην έκμεταλλευση που άσκει το κεφάλαιο μ' όλα τα μέσα που διαθέτει: οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά, κτλ, και ή εθνική βάση που αναγνωρίζουμε σαν όριο στην επαναστατική δημοσπονδία δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτή. Καμιά ένότητα δεν είναι δυνατή με τους εσωτερικούς εκμεταλλευτές, γιατί καμιά ένότητα δεν είναι δυνατή ανάμεσα στην τάξη των εργατών και σ' εκείνη των εκμεταλλευτών.

Μ' αυτή την έννοια ο Ρόκερ γράφει: «Είμαστε ά-έθνικοί. Άπαιτούμε τό δικαίωμα κάθε κοινότητας, κάθε περιοχής, κάθε λαού, ν' απορροφίζουν ελεύθερα' άκριβώς γι' αυτό τον λόγο άπορρίπτουμε την παράλογη ιδέα ενός συγκεντρωτικού εθνικού κράτους. Είμαστε φεντεραλιστές, δηλαδή, ύποστηρίζουμε την δημοσπονδία ελεύθερων ανθρώπινων ομάδων, που δεν διαχωρίζονται ή μιά από την άλλη, αλλά που, αντίθετα, συνδέονται με τους πιο στενούς δεσμούς, με φυσικές, ήθικες και οικονομικές σχέσεις. Η ένότητα την οποία επιδιώκουμε είναι μιά πολιτασική ένότητα, μιά ένότητα που οικοδομείται πάνω στις πιο ποικίλες βάσεις, μιά ένότητα που βασίζεται στην ελευθερία, και που είναι ίσική ν' άπορρίψει κάθε ντετερμινιστικό μηχανισμό άμοιβαίων σχέσεων. Γι' αυτό τό λόγο άπορρίπταμε κάθε τοπικισμό και κάθε σεπαρατισμό, πίσω άπ' τους οποίους κρύβονται όρισμένα ειδικά συμφέροντα... γιατί έδω έχουμε μιάν ιδεολογία στην όποία είναι εύκολο νά διακρίνουμε τά ιδιαιτελή συμφέροντα καπιταλιστικών ομάδων»*.

Η πραγματικότητα είναι ότι, ακόμα και σήμερα, όταν αντιμετωπίζεται τό πρόβλημα της εθνικότητας, παραμένει άκρως και ανάμεσα στους άναρχικούς, ένα ζωντανό κατάλογο ιδεαλιστικής συλλογιστικής. Στά 1925, όχι άδικαιολόγητα, ο άναρχικός Ένρικο Νίντο έγραφε: «Ο διαμελισμός μίας χώρας δεν θεωρείται επιθυμητό ιδανικό γιά πολλούς επαναστάτες. Πόσοι Ίσπανοί σύντροφοι θά δέχονταν την ιστορικήν έξεφάνιση της Ίσπανίας και την αναδιοργάνωσή της σέ μιά περιφερειακή βάση, βασισμένη στην αναγνώριση της ύπαρξης Καστιλιάνικων, Βασκικών, Γαλικιάνικων, Καταλάνικων εθνικών ομάδων; Οι επαναστάτες στη Γερμανία θά έδώσαν άραγε άναντίρρηση σ' έναν διαμελισμό παρόμοιο μ' έναν ελευθεριακό τύπο όργάνωσης, που θά βασίζεται στις ιστορικές ομάδες της Βαυαρίας, της Βάδης, της Βεστφαλίας, του Άννόβερου, κλπ.; Άπ' την άλλη μεριά, είναι πολύ πιθανό οί Γάιοι αυτοί σύντροφοι νά ήθελαν νά δούν έναν διαμελισμό της τωρινής Βρεταννικής Αυτοκρατορίας και μιάν ελεύθερη και ανεξάρτητη αναδιοργάνωση των άποικιών της στη Μεγάλη Βρετανία (Σκωτία, Ίρλανδία, Ουαλλία) και στα υπερπόντια έδάφη, κάτι που δεν θά 'ταν άρεστό στους Άγγλους επαναστάτες! Έτσι είναι ο έν-

* Σ.τ.Ε. Ροθντολφ Ρόκερ. Έθνικισμός και Πολιτισμός, έκδόσεις «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» υπό έκδοση.

θρωποι, και, μ' αυτόν τον τρόπο, είδαμε, στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, μία συνύπαρξη της αντίληψης της εθνικότητας με μίαν ιστορικήν έννοια, με τὰ έπαναστατικά αίτήματα των άναρχικών». (προφανώς άναφέρεται στον Κροπότκιν και στο Μανιφέστο των Δεκάξί).

Ο Νίτσο άναφέρεται σε μία νοοτροπία που δέν έχει αλλάξει πολύ. 'Ακόμη και σήμερα, είτε εξαιτίας της επιβίωσης των ιδανικών του Ήλιου-μινιατισμού και του μασονισμού σ' ένα όρισμένο μέρος του άναρχικού κινήματος, είτε εξαιτίας της πνευματικής φυγατονιας, που άπομακρύνει πολλούς σύγχρονους από τὰ πιο φλέγοντα πρόβλήματα και τούς ώθει σε λιγότερο ταραγμένα νερά, οι αντίδράσεις άπέαντι στο πρόβλημα της εθνικότητας δέ διαφέρουν και πολύ άπ' αυτές που περιγράφει ο Νίτσο.

Τό πρόβλημα καθαυτό δέν θά μιά άπασχολήσει πολύ, άν δέν είχε κάποιο πολύ συγκεκριμένο ιστορικό επακόλουθο κι άν ή έλλειψη καθαρότητας δέν είχε πολύ άρνητικές συνέπειες σε πολλούς από τούς πραγματικούς άγώνες στην πορεία της ανάπτυξης. Στην ούσία τό πρόβλημα της εθνικότητας παραμένει σ' ένα θεωρητικό επίπεδο, ενώ τό πρόβλημα του εθνικοαπελευθερωτικού άγώνα άποκτάει στο σημερινό κόσμο μιά όλο και πιο σημαντική πρακτική σημασία.

Οί άναρχικοί και ο εθνικοαπελευθερωτικός άγώνας

Μετά τον τερματισμό του τελευταίου πόλεμου, ή διαδικασία άπο-άποικομοποίησης εντάχθηκε στο έσωτερικό πολλών ήμπεριαλιστικών δομών, γεννώντας τό πιστικό πρόβλημα μιάς σοσιαλιστικής και διεθνιστικής έρμηνείας του εθνικοαπελευθερωτικού άγώνα. Τό δράμα του Παλαιστινιακού λαού, οι άγώνες στην Ήραουδία, στις χώρες των Βάσκων, στην Άφρική

* Σ.τ.Ε. Ο συγγραφέας άναφέρεται έδώ στη Μυστική Έταιρία των «Πεφωτισμένων (ILLUMINATI), μιά όργάνωση παραλήθια και στενά συνδεμένη με τή μασονία. Η Έταιρία ατή ιδρύθηκε τό 1776 άπ' τον Βαυαροθεραίο καθηγητή Πανεπιστημίου Άδάμ Βαϊλχόλμπετ, που ήταν παράλληλα και μασόνος, με σκοπό «ν' άπελευθερώσει τὰ έθνη άπ' τήν τυραννία των πριγκήπων και των παπάδων, και σαν πρώτο βήμα», νά έλευθερώσει τούς αγρότες και τούς εργαζόμενους άπ' τή δουλοπαροικία, τήν έξαναγκαστική έργασία και τίς συντεχνίες» (δλ. Π. Κροπότκιν, Η Μεγάλη Γαλλική Έπανάσταση, έκδόσεις «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» υπό έκδοση). Η Έταιρία ατή, όμως, δέν αντιπροσώπευε, στην πραγματικότητα, παρά τὰ συμφέροντα της άνερχόμενης αστικής τάξης, που άποφύκτισσε κάτω άπ' τό φεουδαρχικό καθεστώς. Νά ποιός ήταν ο λόγος που πήρε μέρος στη Γαλλική Έπανάσταση. "Όσο για τον μυθολογικό «άναρχικό» χαρακτήρα της και τήν «άναρχική» φρασολογία που χρησιμοποιεί, άναίρονται άπ' τή σύνθεση και τή λειτουργία της, που μαρτυρούν τήν ελιτίστικη φύση της. ("Ένας άρχαϊκός τόπος «σωτήρων της ανθρωπότητας» που θυμίζει τίς σύγχρονες λενινιστικές «πρωτοπορίες»). Έξάλλου, άποκαλυπτικός είναι και ο τίτλος του πολύχρονου συγγράμματος του ίδρυτή της, «Πυθαγόρα ή ή μ υ σ τ ι κ ή τ έ χ ν η τ ο υ κ υ β ε ρ ν ά ν τ ο υ ς λ α ο υ ς». (Η όπογράφηση δική μου).

και στην Λατινική Αμερική, θέτουν διαρκώς το εθνικό πρόβλημα με μιά άγνωστη ως τώρα οξυτήρα.

Διαφορετικές οικονομικές μορφές μέσα στην ίδια χώρα καθορίζουν μιά κατάσταση αποικιοποίησης που εγγυάται την διαδικασία συγκεντροποίησης, — μ' άλλα λόγια, ή διατήρηση της καπιταλιστικής παραγωγής απαιτεί ανισότητες στον ρυθμό της ανάπτυξης. Ο Μαντέλ γράφει πάνω σ' αυτό τό θέμα: «Η ανισότητα του ρυθμού ανάπτυξης ανάμεσα σε διάφορες χώρες, διάφορους τομείς και διάφορες εταιρείες, είναι ή αιτία της καπιταλιστικής επέκτασης. Αυτό εξηγεί πώς ή διευρυμένη παραγωγή μπορεί να συνεχιστεί μέχρι να οδηγήσει στον αποκλεισμό όλων των μη καπιταλιστικών μέσων, όπως πραγματοποιείται μ' αυτό τον τρόπο υπεραξία διαμέσου μιάς αύξησης της συγκέντρωσης του κεφαλαίου». Ο Μαντέλ εξετάζει επίσης την ανιση ανάπτυξη ανάμεσα σε διαφορετικές περιοχές του πολιτικού κράτους. «Η βασική άρχή του καπιταλισμού είναι ότι αν απ' τη μιά μεριά εξασφαλίζει επιμέρους ισορροπίες, απ' την άλλη δέν μπορεί ποτέ να εξασφαλίσει πλήρη ισορροπία, δηλαδή είναι άνικανος να εκβιασυχάνσει συστηματικά και άρμονικά τό σύνολο μιάς έκτεταμένης περιοχής. Μ' άλλα λόγια, ή τοπική αποικιοποίηση δέν είναι μιά συνέπεια της συγκεντροποίησης, αλλά, αντίθετα, μιά από τίς προϋποθέσεις της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Φυσικά, ή οικονομική συγκεντροποίηση συμβαδίζει με την πολιτική συγκεντροποίηση, κι όλες οι νύξεις για δημοκρατική αποκέντρωση είναι απλά δημιουργικές φόρμουλες που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες ιστορικές στιγμές. Αν εξετάσουμε ακόμη και επιφανειακά τό δεδομένα της βιομηχανικής και αγροτικής παραγωγής απ' την εποχή της ένοποίησης της Ιταλίας ως τό τέλη της δεκαετίας του '60, μπορούμε να δούμε ξεκάθαρα με τί καθήκοντα επιφορτίσε τό κράτος τό Νότο: να προσφέρει κεφάλαιο (κύρια εμβάσματα μεταναστών, φόρους, δημοσίες όφειλές), να προσφέρει μιά φτηνή εργατική δύναμη (μετανάστευση προς τό Βορρά), και να προσφέρει άγροτικά προϊόντα που ανταλλάσσονται με βιομηχανικά προϊόντα στη βάση της σχέσης αποικιακής ανταλλαγής.

Μιά αντίρρηση σ' αυτό θά μπορούσε να είναι ότι τό κράτος κάνει διακρίσεις μ' αυτόν τον τρόπο, ανάμεσα σε δυό ομάδες — τούς βιομηχανούς του Βορρά και τούς γαιοκτήμονες του Νότου, αλλά για να καταλάβουμε αυτή την ανάγκη δέν πρέπει να ξεχνάμε τίς διαφορικές δυνατότητες εκμετάλλευσης που υπάρχουν σε μιά πολύ αναπτυγμένη και σε μιά υπανάπτυκτη περιοχή. Στο Νότο ήταν κανονική μιά εργάσιμη μέρα 12 - 14 ώρών, ενώ είχε ήδη κερδηθεί τό δωρο στο Βορρά. Είναι μ' αυτό τον τρόπο, χάρη στα διάφορα πλεονεκτήματα μιάς μεσαιωνικής ακόμη αντίληψης για την κοινωνία, που οι γαιοκτήμονες του Νότου συνεχίζουν ν' αποσπούν υπεραξία δίχως μεγάλη επανεπένδυση.

*Έτσι είναι εξασφαλισμένη ή ανάπτυξη του Βορρά διαμέσου της εκμετάλλευσης και της σκλαβιάς του Νότου. Η πολιτική ήγemonία του Βορρά υπαγορεύει αυτή την κατεύθυνση, που ύστερα παίρνει τό δρόμο της κα-

πιταλιστικής παραγωγής γενικά. Η ένωσημέτωση μέσα στο Ιταλικό καπιταλιστικό σύστημα γέννησε μίαν άποσύνθεση της σικελικής οικονομίας που, από πολλές απόψεις, είναι προ - καπιταλιστικού τύπου. Ο νόμος της άγορας αναγκάζει τις πιο καθυστερημένες περιοχές να ένωσημετωθούν στο βασικό καπιταλιστικό σύστημα: αυτό είναι το φαινόμενο της άποικιοποίησης. Αυτή η διαδικασία διαδραματίζεται τόσο σε ξένες περιοχές ή έθνη, όσο και στις περιοχές στο έσωτερικό των ξεχωριστών καπιταλιστικών κρατών.

Τό επόμενο στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης είναι τό ξεπέραςμα των άστικών συνόρων που έχουν άποδυναμωθεί έξαιτίας της πόλωσης των οικονομικών που τά περιβάλλουν στο κορύφωμα της μονοπόλωσης των ανταλλαγών. Η άποικιοποίηση παραχωρεί τή θέση της στον ίμπεριαλισμό.

Νά τί γράφουν πάνω σ' αυτό τό θέμα οι σύντροφοι του FRONT LIBERTAIRE: «Τά έθνοκαταλευθερωτικά κινήματα δέν πρέπει νά ξεχνάνε αυτή τήν πραγματικότητα και νά κολλάνε σε μιά προ - ίμπεριαλιστική άνάλυση που θά έδηγοσε σ' έναν τοπικιστικό τριτοκοσμισμό. Αυτό θά σήμαινε ότι ο έπαναστατικός τους άγώνας περιορίζεται στα όρια της διαλεκτικής άποικιοκρατίας - άποικιοκρατούμενος, ενώ οι επιδιωκόμενοι στόχοι θά 'ταν μόνο η πολιτική άνεξαρτησία, η έθνική κυριαρχία, η τοπική άυτονομία, κλπ.. Κάτι τέτοιο θά 'ταν μιά επιφανειακή άνάλυση που δέν παίρνει υπόψη τήν παγκόσμια πραγματικότητα. Ο έχθρός, λογουχάρη, που πρέπει νά χτυπηθούν οι Ίρλανδοί, οι Βρετόνοι, οι Προβηγγιανοί, δέν είναι η Άγγλία ή η Γαλλία, αλλά ολόκληρη η άστική τάξη, άνεξάρτητα άπ' τό αν είναι Έγγλέζικη, Προβηγγιανή, Βρετονική ή Άμερικανική. Μόνο μ' αυτό τον τρόπο μπορούν νά γίνουν κατανοητοί οι δεσμοί που ένώνουν τήν τοπική άστική τάξη με τήν έθνική και παγκόσμια άστική τάξη».

Μ' αυτό τον τρόπο η έθνική άπελευθέρωση προχωρεί πέρα άπ' τήν άπλή έσωτερική άπο - άποικιοποίηση κι επιτίθεται στην πραγματική κατάσταση της ίμπεριαλιστικής καπιταλιστικής ανάπτυξης, εντάσσοντας τον στόχο της καταστροφής του πολιτικού κράτους σε μιά έπαναστατική διάσταση.

Τά έθνικά σύνορα μπορούν επίσης εύκολα νά καθοριστούν. Τό έθνικό όριο της έπαναστατικής διαδικασίας των ελεύθερων δημοσπονδιών των παραγωγικών και διανομητικών ένώσεων είναι αντίστοιχα με τό επαναστατικό κίνημα μέσα στα πλαίσια μιας ταξικής διάστασης. Η σημερινή έθνική δόση άποτελείται από όλον τον έκμεταλλεύμενο πληθυσμό που ζει σε μιά δοσμένη έκταση ενός δοσμένου έθνους, ενώ δέν υπάρχει καμιά κοινή έθνική δόση άνάμεσα στον έκμεταλλευτή και στον έκμεταλλεύμενο. Είναι εύλογο ότι αυτή η ταξική δόση θά καταστραφεί μαζί με τήν καταστροφή του πολιτικού κράτους, και συνακόλουθα τό έθνικό σύνορο δέν θά συμπέσει πιά με τούς έκμεταλλεύμενους που ζουν σε μιά δοσμένη έκταση, αλλά με τό σύνολο των άνδρων και των γυναικών που ζουν σ' αυτή τήν έκταση και που διάλεξαν νά οργανώσουν ελεύθερα τή ζωή τους.

Μ' αὐτὴν τὴν ἔννοια, οἱ σύντροφοι τοῦ FRONT LIBERTAIRE συνεχίζουν λέγοντας: «Ἐθνικός πολιτισμός δέν εἶναι ὁ πολιτισμός ὅλων ὅσων εἶναι γεννημένοι ἢ ζοῦν στήν ἴδια περιοχή καί μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Εἶναι ὁ πολιτισμός αὐτῶν πού, στά παλάσια μιᾶς δοσμένης ομάδας, ὑφίστανται τὴν ἴδιαν ἐκμετάλλευση. Ὁ ἐθνικός πολιτισμός εἶναι ταξικός πολιτισμός, κι ἐπομένως ἐπαναστατικός πολιτισμός. Ἀκόμη κι ἔταν ἡ ταξικὴ συνείδηση τῶν ἔργατῶν ἀντιστοιχεῖ σέ μιάν ἔργατικὴ τάξη πού βρίσκεται σέ κατάσταση ἐθνικῆς ἐξάρτησης, παρὼλα αὐτά ἡ ταξικὴ συνείδηση εἶναι κείνη τού θά ὀδηγήσει τόν ἀγώνα ὡς τὴν τελικὴ του συνέπεια: στήν καταστροφή τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τὴ σημερινή του μορφή. Ὁ ἀποφασιστικός ἀγώνας πού πρέπει νά διεξαχθεῖ, ὀφείλει νά 'ναι ἕνας ἀγώνας τῶν ἐκμεταλλούμενων ἐναντία στους ἐκμεταλλευτές σέ παγκόσμια κλίμακα, ἀρχίζοντας ἀπὸ ἕναν δίχως σύνορα ἀγώνα, μέ συγκεκριμένες μεθόδους ἐναντία στήν κοντινότερη ἀστικὴ τάξη ἀκόμη καί, προπάντων, ἐν αὐτο - ποικαλεῖται «ἐθνικιστικῆ». Αὐτός ὁ ταξικός ἀγώνας εἶναι ἐπιπλέον ὁ μόνος πρῶτος νά διασωθεῖ καί νά τρωθεῖ ἡ «ἐθνικὴ ἰδιαίτεροτητα» πάνω στήν ὁποία θά 'ταν δυνατό νά οικοδομηθεῖ ὁ ἀντικρατικός σοσιαλισμός».

Τό ἀναρχικό πρόγραμμα πού ἀφορᾷ τόν ἐθνικοαπελευθερωτικὸ ἀγώνα εἶναι πολύ ξεκάθαρο: αὐτός ὁ ἀγώνας δέν θά πρέπει νά καταπιαστεῖ μέ τὴ δημιουργία ἐνός «ἐπιδιάμεσου σταδίου» πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἐπανάσταση διαμέσου τοῦ σχηματισμοῦ νέων ἐθνικῶν κρατῶν. Οἱ ἀναρχικοὶ ἀρνοῦνται νά πάρουν μέρος σέ ἐθνικοαπελευθερωτικὰ μέτωπα, συμμετέχουν σέ ταξικά μέτωπα πού μπορεῖ νά ἐμπλακοῦν ἢ ἔχι σέ ἐθνικοαπελευθερωτικούς ἀγῶνες. Ὁ ἀγώνας πρέπει νά ἐπεκταθεῖ στήν ἐγκυβέρνηση, στίς ἀπελευθερωμένες περιοχές, ὁικονομικῶν, πολιτικῶν καί κοινωνικῶν δομῶν πού θά βασίζονται σέ φενταριστικὲς καί ἐλευθεριακὲς ὀργανώσεις.

Ὁ ἐπαναστάτες μαρξιστές, πού γιὰ λόγους πού δέν μπορούμε ν' ἀναλύσουμε ἐδῶ, μονοπωλοῦν τίς διάφορες καταστάσεις ὅπου διεξάγονται ἐθνικοαπελευθερωτικοὶ ἀγῶνες, δέν εἶναι πάντα σέ θέση ν' ἀντικρούουν τόσο ξεκάθαρα τὴν προσοτικὴ μιᾶς ρυζικῆς ἀρνήσης τοῦ κρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Ὁ μύθος τους γιὰ τόν μαρξισμό τοῦ ἀστικοῦ κράτους καί τὴ πρόθεσή τους νά τὸ χρησιμοποιοῦν, δημιουργεῖ ἕνα ἀξεπέραστο πρόβλημα.

Οἱ μαρξιστές κι ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικός ἀγώνας

Ἄν μπορούμε νά συμμεριστοῦμε τὴν ταξικὴν ἀνάλυση πού ἔκαναν ὀρισμένες μαρξιστικὲς ομάδες, ὅπως αὐτὴ πού ἐπεξεργάστηκε ἡ ΕἴΤΑ, ἐκεῖνο πού δέν μπορούμε νά δεχτοῦμε εἶναι ἡ θεμελιωκὴ ὑπόθεση γιὰ τόν σχηματισμὸ ἐνός ἔργατικοῦ κράτους πού θά βασίζεται στήν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί θ' ἀκολουθεῖ, λίγο - πολύ, τίς κατευθύνσεις τοῦ προηγούμενου πολιτικοῦ κράτους, σύμφωνα μέ τὴν ἐπιχειρησιακὴν ἱκανότητα τῶν ξεχωριστῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων. Λογικὰ, οἱ σύντροφοι τῆς ΕἴΤΑ μάχονται γιὰ μιάν ἐλεύθερη χώρα τῶν Βάσκιων, δέν

ἐνδιαφέρονται ὅμως τόσο πολύ γιὰ μιὰν ἐλεύθερη Ἰταλιανία ἢ γιὰ μιὰν ἐλεύθερη Ἀνδαλουσία. Ἐἴω ξαναγυρίζουμε στίς ἀμφιβολίες πού ἐκφράστηκαν τόσο ξεκάθαρα ἀπό τόν Νίντο λίγο πιά πάνω. Στή βάση πολλῶν μαρξιστικῶν ἀναλύσεων ὑποβάσκει ἕνας παράλογος ἐθνικισμός πού δέν ἀποσφηνίζεται ποτέ ἀρκετά.

Ἐπιστρέφοντας στούς κλασσικούς τοῦ μαρξισμού καί στήν πολεμική τους μέ τόν Μπακούιν, μποροῦμε ν' ἀναπλάσουμε ἕνα εἶδος διαλόγου ἀνάμεσα τους, δοηθούμενοι ἀπό κάτι παρόμοιο πού ἔκανε ὁ Βούλγαρος σύντροφος Μπαλκάνσκι.

Στά 1848 ὁ Μπακούιν πῆρε μέρος στήν ἐξέγερση τῆς Πράγας, ἀμέσως μετά τό συνέδριο τῶν Σλαβῶν, ὅπου εἶχε ἀναπτύξει χωρίς ἐπιτυχία τήν ἰδέα μιᾶς Σλαβικῆς δημοσπονδίας πού θά ἔνωσε τήν ἐλεύθερη Ρωσία κι ὅλους τούς σλαβικούς λαούς, μιὰ δημοσπονδία πού θά χρησίμευε σάν ἕνας πρώτος πυρήνας γιὰ μιὰ μεταγενέστερη Εὐρωπαϊκή δημοσπονδία, κι ὕστερα γιὰ μιὰ μεγαλύτερη παγκόσμια δημοσπονδία τῶν λαῶν. Μετά τά γεγονότα τῆς Πράγας ὁ Μπακούιν, κυνηγημένος ἀπό τήν ἀστυνομία, κατέφυγε στό Βερολίνο καί δημιούργησε στενές ἐπαφές μέ λίγους Τσέχους σπουδαστές γιὰ νά ἐπιχειρήσουν μιὰν ἐξέγερση στήν Βοημία. Τούτο τόν καρῶ, στίς ἀρχές τοῦ 1849, δημοσίευσε τήν «*Ε κ κ λ η σ η π ρ ὀ ς τ ο ὗ ς Σ λ ἄ β ο υ ρ*», πού εἶχε σά συνέπεια νά καταγγερθεῖ ἄδικα γιὰ παν σλαβισμός. Οἱ Μάρξ - Ἐνγκελς ἀπάντησαν μέ μιὰ πικρόγολη κριτική διαμέσου τῆς ἐφημερίδας τους (NEUE RHEINISCHE ZEITUNG. "Ἄς δοῦμε τώρα αὐτόν τόν ὑποθετικό διάλογο ἔπως τόν προσεῖναι ὁ Μπαλκάνσκι:

ΜΠΑΚΟΥΙΝ: Οἱ Σλαβικοί λαοί πού ζοῦν κάτω ἀπό τόν ζυγὸ τῆς Αὐστρίας, τῆς Οὐγγαρίας καί τῆς Τουρκίας, πρέπει νά ξανακατακτήσουν τήν ἐλευθερία τους καί νά ἔνωθούν μέ τήν ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τόν Τσαρικό Ρωσία σέ μιὰ Σλαβική δημοσπονδία.

ΜΑΡΞ - ΕΝΓΚΕΛΣ: "Ὅλα αὐτά τὰ μικρά, ἀνίσχυρα κι ἐκτριμματικά ἔθνη ἀπελθουν βασικά νά εὐγνωμοῦν αὐτούς πού, σύμφωνα μέ τήν ἱστορικήν ἀναγκαιότητα, τὰ προσάρτησαν σέ κάποια μεγάλη αὐτοκρατορία, ἐπιτρέποντάς τους ἔτσι νά συμμετάσχουν σέ μιὰν ἱστορικήν ἀνάπτυξη πού, ἂν εἶχαν μείνει μόνα τους, δέν θά εἶχαν κόν γνωρίσει. Ἐἶναι φανερό ὅτι δέν μποροῦμε νά φτάσουμε σ' ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα χωρὶς νά καταπατηθῶν ὀρισμένους ἐδαφώδεις περιοχές. Τίποτε δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ στήν ἱστορία δίχως βία.

ΜΠΑΚΟΥΙΝ: Πρέπει νά ὑποστηρίξουμε ἰδιαίτερα τήν ἀπελευθέρωση τῶν Τσέχων, τῶν Σλοβάκων καί τῶν Μοραβῶν καί τήν ἐπανενοποίηση τους σέ μιὰν ὀντότητα.

ΜΑΡΞ - ΕΝΓΚΕΛΣ: Οἱ Τσέχοι, στούς ὁποίους πρέπει νά συμπεριλάβουμε τοὺς Μοραβούς καί τοὺς Σλοβάκους, δέν εἶχαν ποτέ δική τους ἰ-

στορία. Μετά τον Καρλομάγγο ή Βοημία συγχωνεύτηκε με τη Γερμανία. Το τσέχικο έθνος χειραφετήθηκε για λίγο για να σχηματίσει την Μεγάλη Μοραβική Αυτοκρατορία. Στη συνέχεια, ή Βοημία κι ή Μοραβία προσκολληθήκαν όριστικά στη Γερμανία και οι Σιλοβάκιες περιοχές παρέμειναν στην Ούγγαρία. Κι αυτό τό άνταρτικό από Ιστορική άποψη «έθνος» ζητά ανεξαρτησία; Είναι άνεπίτρεπτο να παραχωρήσουμε ανεξαρτησία στους Τσέχους γιατί τότε ή Άνατολική Γερμανία θά μοιαζε μ' ένα μικρό καρτέλι ροκανισμένο από ποτικούς.

ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Οι Πολωνοί, πού 'ναι σλαβωμένοι σε τρία κράτη, πρέπει ν' άνήκουν σε μιά κοινότητα μαζί με τούς τσρινούς τους κυρίαρχους, τούς Γερμανούς, τούς Αυστριακούς, τούς Ούγγρους και τούς Ρώσους, σε μιά βάση ισότητας.

ΜΑΡΕ - ΕΝΤΚΕΛΣ: Η κατάκτηση των Σλαβικών εδαφών άνάμεσα στον Έλβα και τον Βάρθη άπ' τούς Γερμανούς, ήταν μιά γεωγραφική και στρατηγική άναγκαιότητα πού όπήρξε συνέπεια τό διαμελισμό της Καρλοβυγκιανής Αυτοκρατορίας. Ό λόγος είναι ξεκάθαρος. Τό αποτέλεσμα δέν μπορεί ν' άμφισβητηθεί. Αύτή ή κατάσταση ήταν πρós όφελος τό πολιτισμού, δέ χωρεί καμιά άμφιβολία γι' αυτό.

ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Πρέπει ν' άπελευθερωθούν οι Νοτιοσλάβοι πού είναι ύποταγμένοι σε μιά ξένη μειονότητα.

ΜΑΡΕ - ΕΝΤΚΕΛΣ: Είναι ζυτική άναγκαιότητα για τούς Γερμανούς και τούς Ούγγρους να 'χουν διεξοδο στην Άδριατική. Οι γεωγραφικές κι έμπορικές θεωρήσεις πρέπει να 'χουν την προτεραιότητα. Είναι μάλλον κρίμα πού ή ύπέροχη Καλιφόρνια έπεσε τελευταία στα χέρια των άκατάλληλων Μεξικάνων πού δέν ξέρουν πώς να την αξιοποιήσουν. Μπορεί πιθανόν να θιχτεί ή «ανεξαρτησία» λίγων Ισπανών της Καλιφόρνιας και τό Τέξας, ίσως μ' όλα αυτά ν' άρνούμαστε την «δικαιοσύνη» κι άλλες ήθικές άρχές; τί μπορεί όμως να γίνει άπ' τή στιγμή πού εμφανίζονται τόσα πολλά παρόμοια γεγονότα στην παγκόσμια Ιστορία;

ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Όσο θά υπάρχει έστω κι ένα καταπιεσμένο έθνος, δέν θά 'ναι πουθενά δυνατός ό τελικός και πλήρης θρίαμβος της δημοκρατίας. Η καταπίεση ενός λαού ή κι ενός μόνο άτομου, είναι ή καταπίεση όλων, και δέν είναι δυνατόν να παραδιάσουμε την έλευθερία ενός δίχως να παραδιάσουμε την έλευθερία όλων.

ΜΑΡΕ-ΕΝΤΚΕΛΣ: Στο παλαιακό μανιφέστο δέν θρήναμε τίποτε άλλο άπ' αυτές τις λίγο - πολύ ήθικές κατηγορίες: ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΙΣΟΤΗΤΑ, ΑΔΕΛΦΟΣΥΝΗ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, πού ήχουν έμφαση, αλλά δέν παύουν να είναι ελάχιστα άχρηστες στο πεδίο της Ιστορίας και της πολιτικής. Έπαναλαμβάνουμε, εκτός από τούς Πολωνούς, τούς Ρώσους, κι ίσως τούς Σλάβους της Τουρκίας, κανένα

Σλαβικός λαός δέν έχει μέλλον, γιά τόν άπλό λόγο ότι όλα α άλλοι Σλάβοι σπερδονται τίς πιό στοιχειώδεις Ιστορικές, γεωγραφικές, πολιτικές και διαιτηχανικές βάσεις. Τούς λείπει ή ανεξαρτησία και ή ζωτικότητα. Οι κατακτητές τών διάφορων Σλαβικών εθνών έχουν τό πλεονέκτημα τής ενεργητικότητας και τής ζωτικότητας.

ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Η άπαλευθήρωση κι ή δημοσιοποίηση τών Σλάβων δέν είναι παρά τό πρόσημο τής **ΕΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑ·ΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ.**

ΜΑΡΞ - ΕΝΓΚΕΛΣ: Είναι αδύνατο νά ενώσουμε όλους τούς λαούς κάτω από τό λάδαρο τής δημοκρατίας, μέ τήν αγάπη και τήν παγκόσμια αδελφσύνη. Η ένωση θά επιτευχθεί μόνο διαμέσου τοῦ αιματηροῦ αγώνα ενός επαναστατικοῦ πόλεμου.

ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Όπωςδήποτε, στην κοινωνική επανάσταση, α Δυτικοί, και κύρια α Λατινικοί λαοί, θά προηγηθούν από τούς Ρώσους· αλλά θά ναι παρόλα αυτά α Σλαβικές μάξες πού θά κάνουν τήν πρώτην επαναστατικήν κίνηση και θά εξασφαλίσουν τ' αποτελέσματα.

ΜΑΡΞ - ΕΝΓΚΕΛΣ: Άπαντοίμε ότι τό μίσος τών Ρώσων και τό πρώτο επαναστατικό πάθος τών Γερμανών και τώρα τό μίσος τών Τσέχων και τών Κροατών, καταλήγουν στην διχοτόμηση. Η επανάσταση μπορεί νά σωθεί μόνο αν άσκήσει μίαν άπορασιστικήν τρομοκρατία ενάντια στους σλαβικούς λαούς πού, αποδίδοντας στην θλιωρή τους «εθνική ανεξαρτησία», ξεπούλησαν τήν δημοκρατία και τήν επανάσταση. Κάποια μέρα θά πάρουμε αιματηρή εκδίκηση από τούς Σλάβους γι' αυτή τήν πρόσυχη και σκανδαλώδη τους προδοσία.

Δέν χωρεί καμιά άμφιβολία γιά τή ριζική αντίθεση τών θέσεων τους. Οι Μάρξ - Ένγκελς ήμειναν προσκαλλημένοι σέ μιά ντετερμινιστική αντίληψη τής Ιστορίας, πού ενώ σκόπευε νά ναι υλιστική, δέν έχει ξεφύγει από δορισμένες Χεγκελιανές αρχές, αφού υποβαθμίζει τήν δυνατότητα μίας αναλυτικής μεθόδου. Έπιπλέον, αυτοί, ιδιαίτερα ο Μάρξ, είχαν στρατηγικές εκτιμήσεις πού αποκαλύπτουν μίαν έμφαση στό φιλελεύθερο πατριωτισμό πού, αν ήταν δικαιολογημένος στά 1849, ήταν πολύ λιγότερο στά 1866. Μολοντούτο, τούτο τόν καιρό, στην διάρκεια τοῦ Κριμαϊκού πόλεμου, γράφει: «Η μεγάλη χερσόνηρος στά νότια τοῦ Σαίου και τοῦ Δούναβη (ή Βαλκανική), αυτή ή υπέροχη περιοχή, έχει τήν άτυχία νά κατοικείται από ένα συνωθήλειμα φυλών και εθνότητων πού είναι πολύ διαφορετικές, δίχως νά μπορούμε νά πούμε ποιά θά νταν ή πιό κατάλληλη γιά τήν πρόοδο και τόν πολιτισμό: Σλάβοι, Έλληνες, Ρουμάνοι, Άλβανοί, σχεδόν 12 εκατ. συνολικά, είναι υποταγμένοι σέ 1 εκατ. Τούρκους. Μέχρι τώρα θά μπορούσαμε ν' αναρωτηθούμε αν απ' όλες αυτές τίς φυλές ήταν α Τούρκοι α πιό κατάλληλοι ν' άσκούν τήν ηγεμονία πού πρέπει

πρόφανως ν' άσκειται πάνω σ' αυτό τον μικτό πληθυσμό από μίαν εθνότητα».

Και ξανά, στά 1879, στη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου, πού οι κομμουνιστές σήμερα άποκαλούν «ό άπελευθερωτικός πόλεμος των Βουλγάρων πατριωτών», ό Μάρξ έγραφε: «Υποστηρίζουμε άνεπιφύλακτα τους Τούρκους, κι αυτό για δύο λόγους. 'Ο πρώτος, γιατί μελετήσαμε τον Τούρκο άγρότη, δηλαδή, τίς λαϊκές μάζες της Τουρκίας κι έχομε πειστεί δι-
τι είναι από τους πιό αντιπροσωπευτικούς, πιό σκληρά εργαζόμενους και πιό ήθικά ύγιεις Εύρωπαιούς άγρότες. 'Ο δεύτερος, γιατί ή ήττα των Ρώσων θά επιταχύνει άπορασιτικά την κοινωνική επανάσταση πού κυοφορείται σέ μιά περίοδο ριζικού μετασχηματισμού της Εύρώπης».

Στήν οδία, στην καθημερινή πρακτική, τά μαρξιστικά κινήματα για την εθνική άπελευθέρωση όταν έλέγχονται από μιά μειοψηφία πού μετασχηματίζεται σέ κόμμα, (μιά γενικευμένη κατάσταση σήμερα), καταλήγουν νά άρσιώνονται στην επεξεργασία στρατηγικών διακρίσεων, βαζοντας σέ δεύτερη μοίρα τά οδσιαστικά προβλήματα πού στην πραγματικότητα επιδρούν κι αυτά στην στρατηγική.

Οι μαρξιστές δέν εμβαθύνουν, λογουχάρη, στην διαφορά ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό των μεγάλων κρατών και στον εθνικισμό των μικρών, και χρησιμοποιούν τον όρο εθνικισμός και στις δύο περιπτώσεις. Αυτό προκαλεί μεγάλη σύγχυση. 'Ο εθνικισμός των μικρών κρατών προβάλεται σάν κάτι πού περιέχει μίαν έσωτερική εξέγερση κοινωνικού χαρακτήρα, αλλά μιά λεπτομερειακή ταξική διάκριση παραχωρεί τή θέση της στά άμέσως άπαραίτητα για τους στρατηγικούς σκοπούς. Συχνά υποστηρίζεται άσυνείδητα, άκολουθώντας σ' αυτό τον μάετρο Τρότσκι, δι άν άπ' τή μιά μεριά τό ζέσπασμα του λαού και των καταπιεσμένων μειονοτήτων είναι άναπόφευκτο, ή πρωτοπορία της εργατικής τάξης δέν πρέπει νά προσπαθεί νά επιταχύνει αυτή την ώθηση, αλλά νά περιορίζεται στό νά ακολουθεί τίς εξάρσεις και νά παραμένει άμέτοχη.

Νά τί έγραφε ό Τρότσκι στά 1931: «Οι σεπαρατιστικές τάσεις στην 'Ισπανική επανάσταση θέτουν τό δημοκρατικό πρόβλημα του δικαιώματος μιάς εθνότητας στην αυτοδιάθεση. Αυτές οι τάσεις, άν τίς δοϋμε επιφανειακά, επιδεινώθηκαν στη διάρκεια της δικτατορίας. 'Αλλά, ενώ ή σεπαρατιστική τάση της Καταλανικής άστικής τάξης είναι μόνον ένα μέσο γι' αυτήν, προκειμένου νά στρέψει την κυβέρνηση της Μαδρίτης ενάντια στον Καταλανικό και στον 'Ισπανικό λαό, ή σεπαρατιστική τάση των εργατών και των άγρότων δέν είναι παρά τό κάλικμα μιάς βαθύτερης εξέγερσης κοινωνικής φύσης. Παρόλα αυτά, άκριβώς για νά ξεχωρίσει από την άστική τάξη τους εργάτες και τους άγρότες πού καταπιέζεται τό εθνικό τους συναίσθημα, είναι πού ή πρωτοπορία του προλεταριάτου πρέπει νά πάρει στά χέρια της τό δικαίωμα του έθνους για άυτονομία, πράγμα πού άποτελεί την πιό θαρραλέα κι ελλικρινή στάση. Οι εργάτες θά υπερασπίσουν πλήρως και άνεπιφύλακτα τό δικαίωμα ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ

ΒΑΣΚΩΝ ΝΑ ΖΟΥΝ ΣΑΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΡΑΤΗ, στην περίπτωση που η πλειοψηφία θ' απορραίσει την πλήρη απόσχιση. Αυτό δέν σημαίνει, όμως, ότι η εργατική «έλιτ» πρέπει νά σπρώξει τούς Καταλάνους και τούς Βάσκους στό δρόμο τής απόσχισης. 'Αντίθετα, η οικονομική ένότητα τής χώρας, στή βάση μιās πλατιάς αυτονομίας τών εθνοτήτων, θά πρόσφερε στούς εργάτες και στούς αγρότες μεγάλα πλεονεκτήματα, τόσο από οικονομική, όσο και από πολιτιστική άποψη γενικά.

Όπως μπορούμε νά δοῦμε καθαρά, η αντίθεση ανάμεσα στίς 2 θέσεις είναι η πιό ριζική που θά μπορούσε νά υπάρξει. Οι μαρξιστές κι οι τροτσκιστές ακολουθούν συστήματα επιχειρηματολογίας που για μās δέν έχουν καμιά σχέση μέ τίς ελεύθερες αποφάσεις τής καταπιεσμένης μειονότητας άναφορικά μέ τόν καθορισμό τών συνθηκών τής ίδιας τής τής ελευθερίας. Δέν είναι εδώ ο χώρος νά ξαναπιάσουμε τά θεμελιακά σημεία αὐτῆς τής θεωρητικῆς διαφορᾶς, εἶναι δημοσ ἀρκετό νά ξαναδιαβάσουμε τό απόσπασμα τοῦ Τρότσκι για νά συνειδητοποιήσουμε τήν θεωρητική ἀμφισβήσια που περιέχεται σ' αὐτό, τό πόσος χώρος ἀφιερώνεται σέ μιὰ πολιτική στρατηγική που εὐνοεῖ τήν ἐγκαθίδρυση τής δικτατορίας μιᾶς «φωτισμένης» μειοψηφίας, και τό πόσα λίγα θά γίνουν για τήν «πραγματική» ελευθερία τοῦ ἐπιμεταλλευμένου. Θά ἔπρεπε νά ὑπογραμμίσουμε τήν ἀμφισβήση χρήση τοῦ δρου σεπαρατισμοῦ, και τήν ἐμμονή σέ παράλογα ἐπιχειρήματα σάν αὐτά που σχετίζονται μέ τό «ἐθνικό συναίσθημα».

Συμπεράσματα

Σ' αὐτή τήν ἐργασία ἔχουν τεθεῖ πολλά προβλήματα, και ξέροιμε ότι δέν μπορούσαμε νά τά ἀξιολογήσουμε παρά μόνο μερικά, ἐξαιτίας τής πολυπλοκότητά τους. Ἀρχίσαμε ἀπό μιὰ συγκεκριμένη κατάσταση: τής Σικελίας, και μιὰ διαδικασία διαμελισμοῦ που εἶναι ἱκανή νά προκαλέσει ἀνυπολόγιστη ζημιὰ στό κοιντό μέλλον. Ἐίπαμε πῶς πίσω ἀπ' αὐτή τή διαδικασία διαμελισμοῦ, βρίσκεται, κατά τή γνώμη μας, μιὰ ἔνωση φασιστῶν και μαφίας, και πῶς τά συμφέροντα που ἐννοοῦν νά προστατέψουν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι κύρια τά συμφέροντα τῶν Ἀμερικάνων. Ἡ κυκλοφορία ὀρισμένων μπαγαίτικων σεπαρατιστικῶν συνθημάτων μās ὑποχρέωσε νά πάρουμε μιὰ θέση, μ' ὅσο τό δυνατόν καθαρότερη μορφή, προσπαθώντας νά δείξουμε πῶς εἶναι τά σημαντικότερα σημεία τοῦ ἀναρχικοῦ διεθνισμοῦ ἀπέναντι στό πρόβλημα τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα. Δώσαμε ἐπίσης μιὰ σύντομη περιγραφή μερικῶν ἐρμηνευτικῶν ἐλλείψεων που λαμβάνουν στήν ὀρθόδοξη μαρξιστική θεώρηση τοῦ προβλήματος και μερικῶν στρατηγικῶν ἀνομοσιῶν που καθορίζουν στήν πράξη, τήν ὄχι μικρή δυσκολία που ἀντιμετωπίζουν τά ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα που ἐμπνέονται ἀπ' τόν μαρξισμό. Θά προσπαθήσουμε τώρα νά κλείσουμε τήν ἐρευνά μας μέ μερικές νύξεις τεράστιας θεωρητικῆς σημασίας.

Πρέπει ν' ἀσχοληθοῦμε ξανά και νά ἐξετάσουμε σέ βάθος τή σχέση

μεταξύ δεξιής και επικουρημάτων. Πολλοί σύντροφοι παραμένουν προσκολλημένοι στο μαρξιστικό πρότυπο και δεν το συνειδητοποιούν, τόσο πολύ έχει αυτό διεισδύσει μέσα στον «τωρινό» μας τρόπο θεώρησης. Η δύναμη που 'χουν τώρα οι μαρξιστές στα Πανεπιστήμιά μας, τους επιτρέπει να προβάλλουν ένα δρισημένο πρότυπο ανάλυσης στους κόλπους μειονοτήτων διανοουμένων, παρουσιάζοντάς το σαν απόλυτα πραγματικό, με τη συνηθισμένη τους αυταρέσκεια. Ειδικότερα, πρέπει ν' αναλυθεί προσεκτικά η έννοια των «μέσων παραγωγής», γιά νά προσδιοριστούν τά δρια κι οι δυνατότητες μιās ντετερμινιστικής χρήσης του οικονομικού παράγοντα. Σήμερα, η οικονομική πραγματικότητα έχει αλλάξει και δεν μπορεί νά χωρέσει μέσα στην κλασική μαρξιστική τυπαλογία· παρόλα αυτά κάνουν δε, τι μπορούν γιά νά περιπλέξουν τά πράγματα, επιχειρώντας έτσι νά εξηγήσουν γεγονότα που θά 'ταν άλλως εύκολο νά εξηγηθούν. Παρεμβάλλοντας πιά άνοιχτά πρότυπα συλλογιστικής, θά μπορούσαμε νά επιλέξουμε πιά συναφείς παράγοντες όπως ακριβώς οι εθνικές και πολιτιστικές ή εθνικές ιδιομορφίες. Αυτά υπεισέρχονται στην ευρύτερη διαδικασία εκμετάλλευσης και καθορίζουν ποσοτικές αλλαγές που κάνουν δυνατή την ίδια την εκμετάλλευση και, σέ τελευταία ανάλυση, προκαλούν την εμφάνιση άλλων αλλαγών, ποιοτικής αυτή τή φορά φύσης. Λαοί και τάξεις, πολιτικοί και πολιτιστικοί σχηματισμοί, ιδεολογικά κινήματα και ο συγκεκριμένος αγώνας, επιδέχονται όλα ερμηνευτικές τροποποιήσεις σέ σχέση με τό βασικό πρότυπο. "Αν δεχτούμε έναν μηχανιστικό ντετερμινισμό, οι συνέπειες θά 'ναι ή αναπόφευκτη δικτατορία του προλεταριάτου, τό πέραςμα πρὸς μιά όχι τόσο εύκολα κατανοήσιμη και ιστορικά μη - αποδειξιμη προοδευτική εξαφάνιση του κράτους· αντίθετα, αν τό ερμηνευτικό πρότυπο είναι άνοιχτό και μη ντετερμινιστικό, αν ή άποικική επιθυμία ένταχθεί σέ μιά διαδικασία αλληλεπίδρασης με την ταξική συνείδηση, αν οι διάφορες κοινωνικοπολιτιστικές όντότητες αναλύονται όχι μόνον οικονομικά αλλά και πολύ ευρύτερα, οι συνέπειες θά 'ναι κοινωνικά πολύ διαφορετικές: μιά άμεση εξαφάνιση των κρατιστικών προκαταλήψεων, ή δυνατότητα μιās οριζόντιας ελευθεριακής δόμησης, ένα φεντεραλιστικό σχέδιο παραγωγής και διανομής.

"Όπωςδήποτε όλα αυτά απαιτούν όχι μόνο την άπόρριψη του μηχανιστικού όλισμού που, κατά τή γνώμη μας, άπορρέει άπ' τον μαρξισμό, αλλά κι ενός δρισημένου ιδεαλισμού που, πάλι κατά τή γνώμη μας, μολύνει ένα τμήμα του άναρχισμού. "Όμοια, ή παγκοσμιοότητα θεωρούμενη σαν άπόλυτη αξία, είναι ά-ιστορική κι εξιδανικευμένη σέ τέτοιο βαθμό όπως ένα παρόμοιο αξίωμα του Όλυσσιμαντισμού δεν είναι τίποτε άλλο από τό άντεστραμμένο είδωλο του μεταρρυθμιστικού Χριστιανισμού. Δεν είναι δυνατόν νά διακρίνουμε καθαρά πίσω άπ' την ήγεμονία τής Δύσης ποιή μέρος της έχει άναπτυχθεί από την ιδεολογία μιās ψευδούς ελευθερίας, ενός άμφισμησιμικου πανάνθρωπισμού μέ κοσμολόγικο ύπόβαθρο. "Ο μύθος τής κυριαρχίας του λευκού ανθρώπου άναπαρίσταται μέ διάφορες μορφές, σαν ο μύ-

θος του πολιτισμού και της επιστήμης και συνακόλουθα σάν η θεμελίωση της πολιτικής ήγemonίας λίγων κρατών πάνω σέ άλλα. Η ιδεολογία του μαρξισμού και του Έλιουμινιατισμού θά μπορούσε να στηρίξει τόν Γίταουδινισμό πού κρύβεται πίσω από την Λενινιστική ευδοχή του μαρξισμού, δέν έχει όμως καμιά σχέση μέ τόν αναρχισμό, πέρα απ' τό γεγονός ότι πολλοί σύγροφοι συνεχίζουν νά χαριεντίζονται μέ άφηρημένα σχήματα και παλιές ξεπερασμένες θεωρίες.

Οι αναρχικοί πρέπει νά προσφέρουν όλη τους την ύποστήριξη, συγκακριμένη δσον άπορά τή συμμετοχή, θεωρητική δσον άπορά άναλύσεις και μελέτες, στους έθνικοαπελευθερωτικούς άγώνες, ξεκινώντας από την αυτόνομη όργάνωση των εργατών, εκθέτοντας την ταξική αντίπαράθεση μέ τόν σωστό τρόπο, δηλαδή χωρίς νά κάνουν διακρίσεις δσον άπορά την έθνικη ή αστική τάξη, και θέτοντας σάν πρόγραμμα την δημοσπονδιακή ομοδομήτηση της μελλοντικής κοινωνίας πού πρέπει νά προέλθει από την κοινωνική επανάσταση. Σ' αυτή τή βάση, πού δέν αφήνεται έδαφος για τό νετερμινισμό και διάφορους τύπους ιδεαλισμού, κάθε προσπάθεια των φασιστών νά εκμεταλλευτούν τους πόθους των καταπιεζόμενων λαών μπορεί εύκολα νά καταπολεμηθεί. Αυτό όμως απαιτεί πρώτα απ' όλα νά ξεκαθαρίσουμε τά πράγματα έμεις οι Έδισα, νά κοιτάζουμε μπροστά και νά φτιάχνουμε τίς σωστές άναλύσεις για μιάν επαναστατική αναρχική στρατηγική.

ΑΛΦΕΝΤΟ ΜΠΟΝΑΝΟ

Μ Π Α Κ Ο Υ Ν Ι Ν

Τό κράτος δέν είναι: η πατρίδα, είναι η άφαίρεση, τό μεταφυσικό, μυστικιστικό, πολιτικό, πλάσμα δικαίου της πατρίδας. Ό άπλός λαός όλων των χωρών, αγαπά βαθιά την πατρίδα του, αυτή όμως είναι: μιά φυσική, πραγματική αγάπη. Ό πατριωτισμός του λαού δέν είναι άπλώς μιά ιδέα, είναι γεγονός: αλλά ο πολιτικός πατριωτισμός, η αγάπη του κράτους, δέν είναι η πιστή έκφραση αυτού του γεγονότος: είναι μιά έκφραση διαστρεβλωμένη μέσω μιας ψευδούς άφαίρεσης, προς όφελος πάντα μιας εκμεταλλευτικής μειοψηφίας.

Η Πατρίδα κι η έθνικότητα, όπως η ατομικότητα, αποτελούν η καθεμιά τους ένα φυσικό και κοινωνικό γεγονός, και συνάμα φυσιολογικό κι ιστορικό καμιά απ' αυτές δέν είναι άρχη. Άνθρώπινη άρχη μπορεί νά όνομασται μόνον αυτό πού είναι οικουμενικό και κοινό για όλους τους ανθρώπους: η έθνικότητα χωρίζει τους ανθρώπους, άρα δέν είναι άρχη: είναι ο σεβασμός πού πρέπει νά τρέφει ο καθένας για τά φυσικά γεγονότα, πραγματικά η κοινωνικά. Η έθνικότητα, όπως κι η ατομικότητα, είναι ένα απ' αυτά τά γεγονότα. Άρα πρέπει νά την σεβόμαστε. Η παραβίασή της είναι έγκλημα, και, για νά μιλήσουμε στη γλώσσα του Μανταίνι, γίνεται: μιά ιερή άρχη κάθε φορά πού άπειλείται και παραβιάζεται. Νά γιατί νιώθω πάντοτε τόν έαυτό μου ειλικρινή πατριώτη όλων των καταπιεζόμενων πατρίδων.

Ἡ οὐσία τῆς ἐθνικότητος. Ἡ πατριδα ἀντιπροσωπεύει τὸ ἀναμφισβήτητο καὶ ἱερὸ δικαίωμα κάθε ἀνθρώπου, κάθε ἀνθρώπινης ὁμάδας, ἔνωσης, κομμῶνας, κοινότητος, περιοχῆς, καὶ ἔθνους νὰ ζεῖ, νὰ αἰσθάνεται, νὰ σκέπτεται, νὰ ἐπιθυμῆι, καὶ νὰ ἐνεργῆι μὲ τὸ δικό της τρόπο — κι αὐτὸς ὁ τρόπος ζωῆς κι αἰσθησης, εἶναι πάντα τὸ ἀναμφισβήτητο ἀποτέλεσμα μιᾶς μακρόχρονης ἱστορικῆς ἀνάπτυξης.

Ἐθνικότητα καὶ παγκόσμια ἀλληλεγγύη. Δέν ὑπάρχει τίποτα πῶς παράλογο καὶ συνάμα πῶς βλαβερὸ, πῶς θανατηφόρο, γιὰ τὸ λαὸ ἀπὸ τὸ νὰ ὑποστηρίξει τὴν πλασματικὴ ἀρχὴ τῆς ἐθνικότητος σὺν τὸ ἰδανικὸ ὄλον τῶν λαϊκῶν πῶθων. Ἡ ἐθνικότητα δέν εἶναι μιὰ οἰκουμενικὴ ἀνθρώπινη ἀρχή· εἶναι ἓνα ἱστορικὸ, τοπικὸ γεγονός, πῶς σὺν ὅλα τὰ πραγματικὰ κι ἀβλαβῆ γεγονότα, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀξιώσει τὴ γενικὴν ἀποδοχή. Κάθε λαός, ἀκόμη κι ἡ πῶς μικρὴ λαϊκὴ μονάδα, ἔχει τὸν ἰδιαιτερο χαρακτηριστὴρα του, τὸν ἰδιαιτερο τρόπο ὑπαρξῆς του, τὸν ἰδιαιτερο τρόπο του νὰ μιᾶ, νὰ σκέπτεται, νὰ αἰσθάνεται· καὶ νὰ ἐνεργῆι· αὐτὴ ἡ ἰδιοσυγκρασία εἶναι πῶς συνιστᾶ τὴν οὐσία τῆς ἐθνικότητος, πῶς εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ὀλόκληρης τῆς ἱστορικῆς ζωῆς καὶ τὸ ὀλικὸ ἄθροισμα τῶν ζωντανῶν συνθηκῶν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ.

Κάθε λαός ὅπως καὶ κάθε ἄτομο εἶναι αὐτὸ πῶς εἶναι χωρὶς νὰ τὸ θέλει, κι ἔχει, λοιπόν, τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ὁ ἑαυτὸς του. Αὐτὸ συνιστᾶ τὰ λεγόμενα ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἄν ὅμως ἓνας ὀρισμῆνος λαός ἢ ἄνθρωπος ὑπάρχει πραγματικὰ μὲ μιὰ ὀρισμῆνη μορφή, δέν ἔπεται ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὀφῶσει τὴν ἐθνικότητα στὴ μιὰ περίπτωση καὶ τὴν ἀτομικότητα στὴν ἄλλη σὺν ἰδιαιτερες ἀρχές, καὶ ὅτι θὰ πρέπει νὰ συνεχίζου νὰ θοροβοῦν γύρω ἀπ' αὐτές. Ἀντίθετα, ὅσο λιγότερο σκέπτονται τὸν ἑαυτὸ τους κι ὅσο περισσότερο ἐμποτιζονται μὲ οἰκουμενικῆς ἀνθρώπινες ἀξίες, τόσο περισσότερο ἀναζωογονοῦνται, τόσο περισσότερο πλουτίζουν σὲ περιεχόμενο ἢ ἐθνικότητα ἀπ' τὴ μεριά κι ἡ ἀτομικότητα ἀπ' τὴν ἄλλη.

Ἡ ἱστορικὴ εὐθὺνη καὶ θε ἔθνους. Ἡ ἀξιοπρέπεια κάθε ἔθνους, ὅπως καὶ κάθε ἀτόμου, πρέπει βασικά νὰ συνίσταται στὸ ν' ἀποδέχεται τὸ καθένα ὀλη τὴν εὐθὺνη γιὰ τίς πράξεις του, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκει νὰ τὴν φορτώσει σ' ἄλλους. Δέν εἶναι πολὺ ἀνόητοι ὀλοι αὐτοὶ οἱ ἔθνη: ἐνὸς μεγάλου παιδιοῦ πῶς παραπονιέται μὲ δάκρυα στὰ μάτια ὅτι κάποιος τὸ διέφθαιρε καὶ τὸ ἔβαλε στὸν στραβὸ ἄρμιο; Κι αὐτὸ πῶς ἔναι ἀνάμμοστο στὴν περίπτωση τοῦ παιδιοῦ δέν δικαιολογεῖται ἀσφαλῶς στὴν περίπτωση τοῦ ἔθνους, τοῦ ὀποιοῦ τὸ ἴδιο ἀκριδῶς τὸ αἰσθημα αὐτοεδωασμὸς θὰ πρέπει ν' ἀποκλείει κάθε ἀπόπειρα ἀποποίησης τῆς εὐθὺνης τῶν δικῶν του σφαλμάτων.

Πατριωτισμὸς καὶ οἰκουμενικὴ δικαιοσύνη. Θὰ πρέπει ὁ καθένας μας νὰ ἀπαγκιστρωθεῖ ἀπ' τὸν στενὸ, μίζερο πατριωτισμὸ σύμφωνα μὲ τὸν ὀποῖο ἡ χώρα κάποιου εἶναι τὸ κέντρο τοῦ κόσμου, καὶ πῶς θεωρεῖται μεγάλη μόνο στὸ δαθμῖο πῶς τὴ φοβοῦνται οἱ γείτονες. Πρέπει νὰ τοποθετήσομε τὴν ἀνθρώπινη, οἰκουμενικὴ δικαιοσύνη πάνω ἀπ' ὅλα τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Καὶ πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουμ ἑμιὰ γιὰ πάντα τὴν ψευδὴ ἀρχὴ τῆς ἐθνικότητος, πῶς ἐφευρέθηκε τώρα τελευταία ἀπὸ τοὺς δεσπότες τῆς Γαλλίας, τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Πρωσ-

σίας μέ σκοπό νά συντριβεί ή κυρίαρχη άρχή τής έλευθερίας. Ή έθνικότητα δέν είναι άρχή: είναι ένα πραγματικό γεγονός, όπως ακριβώς κι ή άτομικότητα. Κάθε έθνότητα, μεγάλη ή μικρή έχει τό άναφαίρετο δικαίωμα νά 'ναι ό ένωτός της, νά ζει σύμφωνα μέ τήν φύση της. Αυτό τό δικαίωμα δέν είναι παρά ή συνέπεια τής γενικής άρχής τής έλευθερίας.

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΡΟΚΕΡ (*Έθνικισμός και Πολιτισμός*)

Ή καλιά άποψη πού άποδίδει τήν δημιουργία του έθνικιστικού κράτους στήν άφυπνισμένη έθνική συνείδηση του λαού, δέν είναι παρά ένας μύθος, πολύ έξυπνη-ρετικός γιά τους ύποστηρικτές τής ιδέας του έθνικού κράτους, αλλά όχι λιγότερο λαθεμένος. ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΑΙΤΙΑ, ΑΛΛΑ ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΟ ΕΘΝΟΣ, ΚΙ ΟΧΙ ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ. Πράγματι, απ' αότη τήν άποψη ύπάρχει άνάμεσα στό λαό και στό έθνος ή ίδια διαφορά πού ύπάρχει άνάμεσα στήν κοινωνία και στό κράτος.

Κάθε κοινωνική μονάδα είναι ένας φυσικός σχηματισμός πού, στή βάση των κοινωνών άναγκών και τής άμοιβαίας συμφωνίας, οίκοδομείται όργανικά άπό κάτω πρós τά πάνω γιά νά έγγυάται και νά προστατεύει τό γενικό συμφέρον. Άκόμη κι όταν οι κοινωνικοί θεσμοί δαθμαία άπολιθώνονται ή διατηρούνται σάν κατάλοιπα, ό σκοπός τής πρόέλευσής τους μπορεί, στίς περισσότερες περιπτώσεις, ν' άναγνωριστεί καθαρά. Όστόσο, κάθε κρατική όργάνωση είναι ένας τεχνητός μηχανισμός πού έπιδηλήθηκε στός ανθρώπους απ' τά κάτω άπό κάποιον έξουσιαστή, και πού δέν άποδίδει ποτέ σ' άλλους σκοπούς έξω απ' τό νά ύπερασπίσει και νά διασφαλίσει: τά συμφέροντα προνομιούχων μειονοτήτων τής κοινωνίας.

Κάθε λαός είναι τό φυσικό άποτέλεσμα μιάς κοινωνικής ένωσης, μιά άμοιβαία ένωση ανθρώπων πού προήλθε άπό μίαν όρισμένη ομοιότητα των έξωτερικών συνθηκών ζωής, μιά κοινή γλώσσα, και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πού όφείλονται στό κλιματολογικό και γεωγραφικό περιβάλλον. Μ' αυτό τόν τρόπο, γεννιούνται όρισμένα κοινά χαρακτηριστικά, πού ύπάρχουν σέ κάθε μέλος τής ένωσης, και σχηματίζουν ένα πολύ σπουδαίο μέρος τής κοινωνικής της ύπαρξης. Αδτή ή έσωτερική σχέση μπορεί τόσο λίγο νά τραφεί τεχνητά, όσο και νά καταστραφεί τεχνητά. Τό έθνος, απ' τήν άλλη μεριά, είναι τό τεχνητό άποτέλεσμα του αγώνα γιά πολιτική έξουσία, όπως ακριβώς κι ό έθνικισμός δέν ύπηρξε ποτέ τίποτε παραπάνω άπό τήν πολιτική θηροσκεία του σύγχρονου κράτους. Τό ν' άνήκουμε σ' ένα έθνος, αντίθετα μέ τό νά άνήκουμε σ' έναν λαό, δέν καθορίζεται ποτέ άπό βαθιά φυσικά αίτια, αλλά ύπόκειται πάντα σέ πολιτικές θεωρήσεις και βασίζεται σ' αυτούς τους κρατικούς λόγους, πίσω άπό τους όποιους κρύβονται πάντα τά συμφέροντα προνομιούχων μειονοτήτων. Μιά μικρή ομάδα δικλωματών πού είναι απλά οι έμπορικοί εκπρόσωποι τής προνομιούχας κάστας και τάξης άποφασίζουν άντελώς αθάίρετα σέ ποιό έθνος θα άνήκουν όρισμένοι άνθρωποι, πού όποτε κών ρωτήθηκαν άν συμφωνούν, αλλά πρέπει νά ύποταχτούν σ' αυτή τήν άσκηση έξουσίας γιατί δέν μπορούν νά κάνουν άλλως.

Λαοί κι δυνάδες λαών ύπήρχαν πολύ πριν έμφανιστεί τό κράτος. Και σήμερα ύπάρχουν κι άναπτύσσονται χωρίς τή βοήθεια του κράτους. Έμποδίζεται μόνον ή

φυσική τους ανάπτυξη όταν κάποια εξωτερική δύναμη παρεμβαίνει βίαια στη ζωή τους και τους δίνει με το ζόρι σε άγνωστα ως τότε γι' αυτούς καλούπια. Ύστερα, το έθνος είναι άδιανόητο χωρίς το κράτος. Έχει προσκολληθεί σ' αυτό. Η εθνικία του ή η δυστυχία του εξαρτάται απ' αυτό, κι όφειλε: την υπαξή του μόνο στην παρουσία του κράτους. Συναικόλουθα, ή θεμελιακή φύση του έθνους θα μας διαφεύγει: πάντα αν προσπαθούμε να το διαχωρίσουμε απ' το κράτος και να το προικίζουμε με μιά δική του ζωή που ποτέ δεν διέθετε.

Κάθε λαός είναι πάντα μιά κοινότητα με μάλλον στενά όρια. Άλλά ένα έθνος, περιλαμβάνει, κατά κανόνα, ένα δλόκληρο πλέγμα από διαφορετικούς λαούς και όμάδες λαών που συμπίεστηκαν, με λιγότερο ή περισσότερο βίαια μέσα, στο πλαίσιο ενός κοινού κράτους. Πράγματι, σ' όλη την Εύρώπη δεν υπάρχει κανένα κράτος που να μην αποτελείται από μιάν όμάδα διαφορετικών λαών που είχαν αρχικά διαφορετική καταγωγή και γλώσσα και που ένσωματώθηκαν μέσα σ' ένα έθνος μόνον από δυναστικά, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.

.....

Κάθε έθνικισμός είναι από τη φύση του αντιδραστικός, γιατί προσπαθεί να επιβάλλει με τη βία στα ξεχωριστά μέρη της μεγάλης ανθρώπινης οικογένειας ένα συγκεκριμένο χαρακτήρα σύμφωνα με μιά προκαθορισμένη ιδέα. Άπ' αυτή την άποψη, επίσης, δείχνει την αλληλεξάρτηση της έθνικιστικής ιδεολογίας με το πιστεύω κάθε έξ αποκάλυψης θρησκείας. Ό έθνικισμός δημιουργεί τεχνητές διακρίσεις και διαχωρισμούς μέσα σ' αυτήν την όργανική ένότητα που όρίζει την έκφρασή της στο Γένος "Άνθρωπος, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να πατύχει μιάν πλασματική ένότητα που άπορρέει μόνον από μιάν έπιθυμητή αντίληψη" και οι όποστηρικτές της θα 'θελαν να κάνουν τα μέλη μιας όρισμένης ανθρώπινης όμάδας να χορεύουν όλα στον ίδιο ρυθμό, ώστε να μπορούν να τα ξεχωρίζουν άκόμη πιο εύκολα από άλλες όμάδες. Μ' αυτήν την έννοια, ο αυτοαποκαλούμενος «πολιτισμικός έθνικισμός» δεν διαφέρει καθόλου απ' τον πολιτικό έθνικισμό για τους πολιτικούς σκοπούς του όποιου χρησιμεύει, κατά κανόνα, σαν φύλλο συκής. Άδτοι οι δυο δεν μπορούν να ξεχωριστούν νοητικά, δεν αντιπροσωπεύουν παρά δυο διαφορετικές όψεις της ίδιας προσπάθειας.

Ό πολιτισμικός έθνικισμός έμφανίζεται: στην πιο καθαρή του μορφή, όταν οι λαοί όρίζονται: υπό ξένη κατοχή και γι' αυτό το λόγο δεν μπορούν να εφαρμόσουν τα δικά τους σχέδια για πολιτικήν έξουσία. Σ' αυτήν την περίπτωση, ή «έθνική σκέψη» προτιμά ν' άπασχολείται με δραστηριότητες που θα οικοδομήσουν τον πολιτισμό του λαού και προσπαθεί να κρατήσει ζωντανή την έθνική συνείδηση μ' άναμασήματα της χαμένης δόξας και του μεγαλείου του παρελθόντος. Τέτοιες συγκρίσεις άνάμεσα σ' ένα παρελθόν που 'γινε ήδη θρόλος και σ' ένα σκλαδωμένο παρόν, κάνουν το λαό διπλά ευάλωτο άπέναντι στην άδικία που όφίσταται: αν όμως τέτοιες όμάδες ανθρώπων καταφέρουν άργά ή γρήγορα να άποτινάξουν τον ξένο ζυγό και να έμφανιστούν οι ίδιοι σαν έθνική έξουσία, τότε ή πολιτισμική φάση της προσπάθειας τους περνάει άπλώς όριστικά στο παρασκήνιο, και παραχωρεί τη θέση της στην πικρή πραγματικότητα των πολιτικών τους στόχων. Στην πρόσφατη ιστορία των διάφορων έθνικών όργανισμών της μεταπολεμικής Εύρώπης μπορούν να όρθούν εύγλωττες μαρτυρίες γι' αυτό.

.....

Στόν πολιτισμικό έθνικισμό, συγχωνεύονταν κατά κανόνα, δύο διαφορετικά συναισθήματα, που δέν έχουν μεταξύ τους τίποτα κοινό: γιατί τό συναισθημα που νιώθει κανείς γιά τήν πατρίδα του δέν είναι πατριωτισμός, δέν είναι αγάπη γιά τό κράτος, δέν είναι αγάπη που 'χει τίς ρίζες της στόν άφηρημένη ιδέα του έθνους. Δέν χρειάζεται νά έπεξεργαστούμε μιάν εξήγηση γιά νά αποδείξουμε ότι τό μέρος της γης όπου ένας άνθρωπος πέρασε τά χρόνια της νιότης του είναι άλληλάνδατο μέ τά βαθύτερα αισθήματά του. Οι έντυπώσεις της παιδικής ηλικίας και της άγουρης νιότης είναι αδέσ που διατηρούνται περισσότερο και έχουν πιο διαρκή αποτελέσματα στόν ψυχή του. 'Η πατρίδα είναι, γιά νά τό πούμε έτσι, ή εξωτερική φορεσιά του ανθρώπου' γνωρίζει μέχρι τό βάθος τίς παραμικρές της λεπτομέρειες. Αυτό τό συναισθημα γιά τήν πατρίδα γεννάει στά μεταγενέστερα χρόνια κάποια λαχτάρα γιά ένα μακρινό παραλήθον θαμμένο κάτω από έρείπια: κι αυτό είναι που επιτρέπει στόν ρομαντικό νά τό άνασκαλεύει τόσο θαθεία.

Αυτό τό συναισθημα γιά τήν πατρίδα, δέν έχει καμιά συγγένεια μέ τήν λεγόμενη «έθνική συνείδηση», παρά τό γεγονός ότι ρίχνονται συχνά και τά δύο στό ίδιο κάζανι και ότι μέ τήν μέθοδο των παραχαρακτών, εμφανίζονται σάν ίσης αξίας. Στήν πραγματικότητα, τό αληθινό συναισθημα γιά τήν πατρίδα καταστρέφεται στό γέννη του από τήν «έθνική συνείδηση», που τείνει πάντα νά τό τακτοποιήσει και νά βάλει μέ τό ζόρι σέ μιά προκαθορισμένη φόρμα κάθε έντύπωση που άντλεί ό άνθρωπος απ' τήν άνεξάντλητη ποικιλία της πατρίδας του. Αυτό είναι τό άναπόφευκτο αποτέλεσμα έκείνων των μηχανιστικών προσπάθειών γιά ένοποίηση που δέν είναι στόν πραγματικότητα, παρά φιλοδοξίες των έθνικιστικών κρατών.

'Η άπόπειρα ν' αντικατασταθεί ό φυσικός δεσμός του ανθρώπου μέ τήν πατρίδα μέ μιά διατεταγμένη αγάπη γιά τό κράτος — μιά δομή που όφείλει τήν δημιουργία της σέ κάθε είδους συμπτώσεις και μέσα στόν όποια συγκεντρώθηκαν, μέ κτηνώδη δία, στοιχεία που δέν έχουν άναγκαστικά μιά σχέση μεταξύ τους — είναι ένα από τά πιο παράδοξα φαινόμενα του καιρού μας. 'Η λεγόμενη «έθνική συνείδηση» δέν είναι τίποτ' άλλο από μιά πίστη που διαδόθηκε από άντιλήψεις της πολιτικής έξουσίας, που έχει αντικαταστήσει τόν θρησκευτικό φανατισμό των περασμένων αιώνων κι έχει καταλήξει ν' αποτελεί σήμερα τό μεγαλύτερο εμπόδιο γιά τήν πολιτισμική άνάπτυξη. 'Η αγάπη γιά τήν πατρίδα δέν γνωρίζει καμιά «έπιθυμία γιά έξουσία» είναι άπαλλαγμένη απ' αυτή τήν ρηχή κι επικίνδυνη στάση άνωτερότητας άπέναντι στό γείτονα που αποτελεί ένα από τά πιο έντονα χαρακτηριστικά κάθε είδους έθνικισμού. 'Η αγάπη γιά τήν πατρίδα δέν εμπλέκεται στόν πρακτική πολιτική κι ούτε επιδιώκει νά όποστηρίξει μέ όποιοδήποτε τρόπο τό κράτος. Είναι ένα καθαρά έσωτερικό συναισθημα που έκδηλώνεται τόσο έλεύθερα όσο και ή άπόλαυση απ' τόν άνθρωπο της φύσης, της όποιας ή πατρίδα αποτελεί τμήμα. "Όταν ειδωθεί έτσι, ή αγάπη γιά τήν πατρίδα σέ σχέση μέ τήν διατεταγμένη αγάπη γιά τό έθνος που επιβάλλουν οι κυβερνήσεις, είναι σά τήν φυσική άνάπτυξη σέ σχέση μ' ένα τεχνητό όποκατάστατο.

Μστ. Βασίλης Τομανάς

ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΡΘΩ- ΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΧΕΤΙ- ΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΥΠΑ- ΝΑΠΤΥΚΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

1

Ὁ κατ' ἔξοχὴν ἐπαναστατικὸς ρόλος τῆς ἀσιατικῆς τάξης ἐγκρίεται σὸ ὅτι εἰσήγαγε, μὲ τρόπο ἀποφασιστικὸ καὶ ἀμετάκλητο, τὴν οἰκονομία στὴν ἱστορία. Πιστὸς ἀφέντης αὐτῆς τῆς οἰκονομίας, ἡ ἀσιατικὴ τάξη γίνε-
ται ἀπὸ τῆ στιγμῆ τῆς ἐμφάνισής της ὁ πραγματικὸς — ἂν καὶ μερικὲς φο-
ρὲς ἀσυνείδητος — ἀφέντης τῆς «καθολικῆς ἱστορίας». Γιὰ πρώτη φορὰ
αὐτὴ ἢ τελευταία ἔπαυσε νὰ εἶναι μεταφυσικὴ φαντασίωση ἢ πράξις τοῦ
Χερκιλιανοῦ Πνεύματος γιὰ νὰ γίνῃ ὄλικὸ γεγονός, ἐξίσου συγκεκριμένον
ὅσο καὶ ἡ τετριμμένη ὑπαρξὴ κάθε ἀτόμου. Ἀπὸ τότε ποῦ ἐγκαθιδρύθηκε
ἡ ἐμπορευματικὴ παραγωγὴ, τίποτα στὸν κόσμον δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀ-
μειλικτὴ ἐκτόλιξιν αὐτῆς τῆς νέου - εἰ μ α ρ μ ἔ ν η ς, τῆς ἀάρατης οἰ-
κονομικῆς ὀρθολογικότητος: τ ἦ ς λ ο γ ι κ ῆ ς τ οῦ ἔ μ π ο ρ ε ὑ
μ α τ ο ς. Ὀλοκληρωτικὴ καὶ ἡπεριαλιστικὴ ἀπὸ τῆ φύσιν της, ἀπαι-
τεῖ σάν πεδίο δράσεως ὀλόκληρον τὸν πλανήτην καὶ σάν ὑπῆρέτες τὸ σύνολο
τῶν ἀνθρώπων. Ὅπου ὑπάρχει τὸ ἔ μ π ὄ ρ ε υ μ α, ὑπάρχουν μόνον
σκλάβοι.

2

Στὴν καταπιεστικὴ συναχὴ μᾶς ἰδιαιτέρως τάξης γιὰ τὴ διατήρησιν
τῆς ἀνθρωπότητος στὴν π ρ ο ῖ σ τ ο ρ ῖ α, τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα ---
ἀμεσο καὶ ἀθέλητο προϊόν τῆς ἀσιατικῆς καπιταλιστικῆς κυριαρχίας — ἀν-
τέταξε ἐδῶ καὶ πᾶνον ἀπὸ ἕναν αἰῶνα τὸ σχέδιον μᾶς ἀπελευθερωτικῆς συν-
οχῆς ποῦ εἶναι ἔργον ὄλων καὶ τοῦ καθένα, τὴν ἐλεύθερον καὶ συνειδητὴν
ἐπέμβαση στὴ δημιουργίαν τῆς Ἰ σ τ ο ρ ῖ α ς: τὴν πραγματικὴν κα-
τάργησιν κάθε ταξικῆς διαίρεσης καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Οἰκονομίας.

3

Ἐκεῖ ὅπου ἔχει διεισδύσει — δηλαδὴ σχεδὸν παντοῦ στὸν κόσμον —
τὸ μικρόβιον τοῦ ἐμπορεύματος δὲν παύει νὰ ἀνατρέπει τοὺς πῶ ἀρτηριο-

σκληρωμένους κοινωνικοοικονομικούς σχηματισμούς, και να επιτρέπει σε εκατομμύρια ανθρώπινα πλάσματα να ανακαλύπτουν στη μιζέρια και στη βία τον ιστορικό χρόνο της οικονομίας. Παντού όπου διεισδύει, διαχέει την καταστροφική όρμη του, διαλύει τα κατάλοιπα του παρελθόντος και δξύνει στο έπακρο όλους ανταγωνισμούς. Κονταλογής, επισπεύδει την κοινωνική επανάσταση. Στο πέραςμά του καταρρέουν όλα τα Σινικά Τείχη, και πριν καλά - καλά προλάβει να εγκατασταθεί στην Ίνδια όλα διαλύονται γύρω του και ξεσπάνε αγροτικές επαναστάσεις στη Βομβάη, στη Βεγγάλη και στο Μανράς: οι προκαπιταλιστικές ζώνες του κόσμου φτάνουν στην αστική νεωτεριστικότητα, αλλά δίχως την υλική βάση της. Όπως στην περίπτωση του προλεταριάτου της, έτσι κι εκεί οι δυνάμεις που η αστική τάξη συνέβαλε στην απελευθέρωσή τους, ή ακόμα στη δημιουργία τους, θά στραφούν τώρα εναντίον της και ενάντια στους αυτόχθονες υπηρέτες της: η επανάσταση των υπανάπτυκτων γίνεται ένα από τα κύρια κεφάλαια της σύγχρονης ιστορίας.

4

Αν το πρόβλημα της επανάστασης στις υπανάπτυκτες χώρες τίθεται με ιδιαίτερο τρόπο, αυτό οφείλεται στην ίδια την εξέλιξη της ιστορίας. Το ζήτημα είναι ότι σ' αυτές τις χώρες η γενική οικονομική καθυστέρηση — που συντηρείται από την αποικιακή κυριαρχία και τα στρώματα που την υποστηρίζουν —, η υπανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, έχει παρεμποδίσει την ανάπτυξη κοινωνικοοικονομικών σχηματισμών που θά έκαναν άμεσα εκτελεστή την επαναστατική θεωρία που διαμορφώθηκε, εδώ και πάνω από έναν αιώνα, με βάση τις προηγημένες καπιταλιστικές κοινωνίες. Όλες αυτές οι χώρες, τη στιγμή που μπαίνουν στον αγώνα, αγνοούν τη μεγάλη διομηχανία, και το προλεταριάτο κάθε άλλο παρά είναι εκεί η πολυαριθμότερη τάξη. Τη λειτουργία αυτή την επωμίζεται η φτωχή αγροτιά.

5

Τά διάφορα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα εμφανίστηκαν αρκετά μετά την κατατρόπωση του εργατικού κινήματος, που επακολούθησε την ήττα της ρωσικής επανάστασης της μετασχηματισμένης εξαρχής σε αντίπαλο προς όφελος μιας δήθεν κομμουνιστικής γραφειοκρατίας. Έτσι σηματοδεύτηκαν, είτε συνειδητά είτε μέσα στα πλαίσια της ψευδούς συνειδησίας τους, απ' όλα τα μειονεκτήματα και τις αδυναμίες που συνεπαγόταν αυτή η γενικευμένη αντιεπανάσταση και, υπομένοντας ταυτόχρονα τα επακόλουθα της γενικής καθυστέρησης, δεν μπόρεσαν να ξεπεράσουν κανένα από τα όρια που επιβλήθηκαν στο ήττημένο επαναστατικό κίνημα. Έξαιτίας ακριβώς της ήττας του τελευταίου, οι αποικιακές ή μισοαποικιακές χώρες υποχρεώθηκαν να πολεμήσουν τον ιμπεριαλισμό μονάχες τους.

Ἄλλὰ, πολέμώντας τον μονάχες τους καί σέ ένα μόνο μέρος τοῦ ὀλιγοῦ ἐπαναστατικοῦ πεδίου, τόν ἐκδίωξαν μόνο μερικά. Τά καταπιεστικά καθεστῶτα πού ἐγκαθιδρύθηκαν παντοῦ ὅπου ἡ ἐθνικοαπελευθερωτική ἐπανάσταση πίστεψε ὅτι θριάμβευσε, δέν εἶναι παρά μιά ἀπό τίς μορφές πού συγκαλύπτουν τήν ἐπάνορθοτοῦ ἀπωθημένου.

6

Ὅποιες κι ἄν ἦταν οἱ δυνάμεις πού συμμετεῖχαν, καί ὅσοσδήποτε κι ἄν ἦταν ὁ ριζοσπαστισμός τῶν ἡγεσιῶν τους, τά ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα πάντα δὴγγησαν τίς πρώην ἀποικιακές κοινωνίες σέ σύγχρονες μορφές τοῦ κράτους καί σέ φιλοδοξίες ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς οἰκονομίας. Στήν Κίνα, τό ἀρχέτυπο τῶν ὑπανάπτυκτων ἐπαναστατῶν, ὁ ἀγῶνας τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στόν ἀμερικανικό, εὐρωπαϊκό καί Ἰαπωνικό ἰμπεριαλισμό κατέληξε, ἐν ὄψει τῆς ἤττας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἤδη ἀπό τό 1925 - 1927, νά δηγήσει στήν ἐξουσία μιά γραφειοκρατία πλασμένη κατά τό ρωσικό πρότυπο. Ὁ σταλινολενινιστικός δογματισμός μέ τόν ὅποιο ἐπιχρυσώνει τήν ἰδεολογία της — μιά ἰδεολογία πού τελευταία περιορίστηκε στήν κίτρινη κατήχηση τοῦ Μάο — δέν εἶναι παρά τό φέμα καί, στήν καλύτερη περίπτωση, ἡ ψευδής συνείδηση πού συνοδεύει τήν ἀνεπαναστατική της πρακτική.

7

Ὁ φανονισμός καί ὁ καστρογκουεβαρισμός εἶναι ἡ ψευδής συνείδηση διαμέσου τῆς ὁποίας ἡ ἀγροτιά φέρνει σέ πέρας τό περάσιο ἔργο τῆς ἀποικιακῆς τῆς προκαπιταλιστικῆς κοινωνίας ἀπό τό μισοφευδαρχικό καί ἀποικιακό νεκρό θάρος της, καί τῆς ὀλοποίησης τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας πού εἶχε ποδοπατηθεῖ ἀπό τοὺς ἀποίκους καί τίς ὀπισθοδρομικές ἀρχουσες τάξεις. Ὁ μπενιμπελαϊσμός, ὁ κασερισμός, ὁ τιτοϊσμός ἢ ὁ μαοϊσμός εἶναι οἱ ἰδεολογίες πού ἀναγγέλλουν τό τέλος αὐτῶν τῶν κινήματων καί τήν ἀποκλειστική τους ἰσοποίηση ἀπό τά μικροαστικά ἢ στρατιωτικά στρώματα πῶν πόλεων: τήν ἀνασύσταση τῆς ἐκμεταλλευτικῆς κοινωνίας, ἀλλά αὐτή τή φορά μέ νέους ἀφέντες καί στή βάση νέων κοινωνικοοικονομικῶν δομῶν. Παντοῦ ὅπου ἡ ἀγροτιά ἀγωνίστηκε νικηφόρα καί ἔφερε στήν ἐξουσία τά στρώματα πού πλαισιώνουν καί καθοδηγήσαν τόν ἀγῶνα της, ἦταν ἡ πρώτη πού ὑπέστη τίς βιαιότητες τους καί πού ἐπιμύστηκε τό συντριπτικό θάρος τῆς κυριαρχίας τους. Ἡ σύγχρονη γραφειοκρατία, ὅπως καί ἡ ἀρχαιότερη (στήν Κίνα π.χ.), θεμελιώνει τήν ἐξουσία της καί τήν εὐημερία της στήν ὑπερεκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν: ἡ ἰδεολογία δέν ἀλλάζει τίποτα στήν ὑπόθεση. Στήν Κίνα ἢ στήν Κούβα, στήν Αἴγυπτο ἢ στήν Ἀλγερία παντοῦ παίζει τόν ἴδιο ρόλο καί ἀναλαμβάνει τίς ἴσες λειτουργίες.

Μέσα στην διαδικασία συσσώρευσης του κεφαλαίου, η γραφειοκρατία είναι η πραγμάτωση εκείνου του όποιου ή άστικής τάξης αποτελούσε μόνο την έννοια. Αυτό που η άστική τάξη έκανε στη διάρκεια αιώνων «μέσα στο αίμα και τη λάσπη», η γραφειοκρατία θέλει να το πραγματοποιήσει συνειδητά και «ορθολογικά» μέσα σε μερικές δεκαετίες. Μόνο που η γραφειοκρατία δεν μπορεί να συσσωρεύσει το κεφάλαιο χωρίς να συσσωρεύσει τα ψέματα: αυτό που αποτελούσε το προπατορικό άμάρτημα του καπιταλιστικού πλούτου, βαφτίζεται δόλια «σοσιαλιστική πρωταρχική συσσώρευση». «Όλα όσα οι υπανάπτυκτες γραφειοκρατίες λένε, φαντάζονται και θέλουν να πιστέψουν πώς είναι ο σοσιαλισμός, στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτε άλλο από τον ολοκληρωμένο νεομερκαντιλισμό. «Τό άστικό κράτος δίχως άστική τάξη» (Λένιν) δεν μπορεί να ξεπεράσει τα ιστορικά καθήκοντα της άστικής τάξης και η πιο ανεπτυγμένη βιομηχανική χώρα δείχνει στη λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα την εικόνα της ίδιας της μελλοντικής ανάπτυξης. Όταν θρέφτηκε στην εξουσία, η μπολσεβίκικη γραφειοκρατία δεν έβρισκε τίποτε καλύτερο να προτείνει στα ρωσικά επαναστατικά προλεταριάτα παρά να «ιαθιγτεύσει στο σχολείο του γερμανικού κρατικού καπιταλισμού». Όλες αυτές οι υποτιθέμενες σοσιαλιστικές εξουσίες είναι στην καλύτερη περίπτωση μια υπανάπτυκτη απομίμηση της γραφειοκρατίας που έθεσε υπό την κυριαρχία της και νίκησε το επαναστατικό κίνημα στην Εγγύπη. Εκείνο που μπορεί ή υποχρεώνεται να κάνει η γραφειοκρατία, δεν θα χειραφετήσει τη μάζα των εργαζομένων ούτε θα βελτιώσει αισθητά την κοινωνική της κατάσταση, γιατί αυτό δεν είναι συνάρτηση μόνο των παραγωγικών δυνάμεων αλλά και της ιδιοποίησης τους από τους παραγωγούς. Πάντως, εκείνο που δεν θα παραλείψει να κάνει, θα είναι να δημιουργήσει τις όλικές συνθήκες για την πραγματοποίηση και των δύο. Μήπως η άστική τάξη έκανε ποτέ κάτι λιγότερο;

Στις γραφειοκρατικο - άγροτικές επαναστάσεις, μόνο η γραφειοκρατία αποδέχεται συνειδητά και ξεκάθαρα στην εξουσία. Η κατάληψη της εξουσίας αντιστοιχεί στην ιστορική στιγμή όπου η γραφειοκρατία κυριεύει το κράτος και διακηρύσσει την ανεξαρτησία της από τις επαναστατημένες μάζες, πριν ακόμα από την εξάλειψη των αποικιακών καταλοίπων και πριν γίνει πραγματικά ανεξάρτητη από το εξωτερικό. Ξάνοντας την εισαδό της στο κράτος, η νέα τάξη καταφεύγει στη μαχημένη έτεροναμία έναντιον κάθε αυτονομίας των μαζών. Όταν μοναδικός ιδιοκτήτης όλολκληρης της κοινωνίας, αυτοανακηρύσσεται μοναδικός εκπρόσωπος των ό-

πέρτατων συμφερόντων της. 'Απ' αὐτὴ τὴν ἀποφθὴ τὸ γραφειοκρατικὸ κράτος εἶναι ἡ πραγμάτωση τοῦ χειρκελιανοῦ κράτους. Ὁ διαχωρισμὸς τοῦ ἀπὸ τὴν κοινωνία καθαρῶς ἀπὸ τὴν χωρισμὸ τῆς κοινωνίας σὲ ανταγωνιστικὲς τάξεις: ἡ πρόσκαιρη συνένωση τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῆς ἀγροτικῆς δὲν εἶναι παρά ἡ φανταστικὴ ψευδαίσθησις μέσω τῆς ὁποίας καὶ αἱ δύο φέρουν σὲ πέρας τὰ τεράστια ἱστορικὰ καθήκοντα τῆς φυγόμενης ἀστικῆς τάξης. Ἡ γραφειοκρατικὴ ἐξουσία ποὺ οὐλοδομεῖται: πάνω στὰ ἐρείπια τῆς προκαπιταλιστικῆς ἀποικιακῆς κοινωνίας δὲν εἶναι ἡ κατάργηση τῶν ταξικῶν ἀνταγωνισμῶν ἀπλῶς ὑποκαθιστᾶ νέες τάξεις, νέες συνθήκες καταπίεσης καὶ νέες μορφές ἀγῶνων στὴ θέση τῶν παλιῶν.

10

Ἐπανάπτυκτος εἶναι μόνο ὁποῖος ἀναγνωρίζει τὴ θετικὴ ἀξία τῆς ἰσχύος τῶν ἀρεντικῶν του. Ὁ ἀγῶνας ταχύτητας γιὰ τὸ φτάσιμο τῆς καπιταλιστικῆς ἀντικειμενοποίησης παραμένει ὁ καλύτερος δρόμος πρὸς τὴν ἐνισχυμένη ὑπανάπτυξη. Τὸ ζήτημα τῆς οικονομικῆς ἀνάπτυξης εἶναι ἀξεχώριστο ἀπὸ τὸ ζήτημα τοῦ ἀληθινοῦ ἰδιοκτήτη τῆς οικονομίας, τοῦ πραγματικοῦ ἀφέντη τῆς ἐργασιακῆς δύναμης· διὰ τὰ ὑπόλοιπα εἶναι φλυαρίες εἰδικῶν.

11

Τὸ μόνο ποὺ ἔκαναν μέχρι τώρα οἱ ἐπαναστάσεις τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν ἦταν νὰ προσπαθεῖν νὰ μιμηθεῖν τὸν μπολσεβικισμό μὲ διάφορους τρόπους· στὸ ἐξῆς τὸ ζήτημα εἶναι νὰ πὸν διαλύσουμε μέσα στὴν Ἐξουσία τῶν Σοβιετ.

ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΑΓΙΑΤΙ

(«INTERNATIONALE SITUATIONNISTE» No, 11,

Ἰουλῆος 1967)

Μετάφραση: Θέμης Μιχαήλ

ΤΡΙΤΟΚΟΣΜΙΣΜΟΣ Ή ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

(Δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά σάν παράρτημα της μεσοδόρας της
SOLIDARITY: Κεβλάνη: Ή εξέγερση του JVP τοσ Άπριλη 1971)

Πολλές θεωρίες έχουν διατυπωθεί γύρω απ' τούς λόγους πού ή άριστερά, στίς άναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, πρέπει νά υποστηρίξει τούς έθνικοαπελευθερωτικούς άγώνες.

Τά Κομμουνιστικά κόμματα, λογουχάρη, υποστηρίζουν αυτούς τούς άγώνες γιατί ό έθνικισμός στόν Τρίτο Κόσμο φαίνεται νά συγχρόεται μέ τά συμφέροντα των ΕΠΑ. Συνακόλουθα, ή Έθνική Άπελευθέρωση θεωρείται ότι «έξασθενίζει» τόν ιμπεριαλισμό των ΕΠΑ. Έλπίζουν ότι ή Ρωσία, πού υποστηρίζει αυτά τά κινήματα ιδεολογικά και/ ή υλικά, θά ώφελγηθεί.

Οι Μασοίκοι ακολουθούν μία παρόμοια λογική, παρόλο πού μετά τό ταξίδι τοσ Νίξον στην Κίνα, υποπετεύεται κανείς ότι ό «άντιιμπεριαλιστικός» ζήλος τοσ Μάο μπορεί νά στρέφεται μόνον ένάντια στη Ρωσική γραφειοκρατία. Οι Δυτικοί Καστρικοί κι οι «προσδευτικοί» φιλελεύθεροι κάθε άπόχρωσης, υποστηρίζουν αυτά τά κινήματα, παρακινούμενοι από μία αίσθηση «ήθικου καθήκοντος».

Γι' αυτούς τούς ανθρώπους, ή έθνική άπελευθέρωση είναι μία παγκόσμια εύλογία πού πρέπει νά δοθεί στους «ήγέτες» τοσ Τρίτου Κόσμου ή νά παρθεί απ' αυτούς. Θά μπορούσε, ίσως, νά προσθέσει κανείς ότι αυτά τά εύγενικά συναισθήματα δέν έμποδίζουν τούς ίδιους αυτούς Καστρικούς και φιλελεύθερους νά υποστηρίζουν καπιταλιστές «ήγέτες» όπως ό Μακγκόθερν στίς ΕΠΑ — ή νά ζητάνε τήν υπερψήφιση τοσ Έργατικού Κόμματος στίς έπάμενες Βρετανικές εκλογές.

Ή υποστήριξη των έθνικοαπελευθερωτικών άγώνων απ' τούς Τροτσκοιστές είναι λίγο πιά έκλεπτωμένη. Συνίσταται σέ μεγαλόπνοα (και κοινότοπα) ιστορικά σχέδια. Πρώτον, τά έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα πρέπει νά υποστηρίζονται «άνευ όρων» — αυτή είναι ή κοινή βάση όλων των Τροτσκοιστών (τοσ Μαντέλ, τοσ Κλέφ, τοσ Χήλυ, τοσ Άλι, κλπ). Τό άν ή υποστήριξη θά είναι «κριτική» ή «μη κριτική» είναι ένα άλλο θέμα — κι εδώ οι Τροτσκοιστές χωρίζουν τά τσανάκια τους και άποσύρονται στό αντίστοιχο πεδίο δράσης τους.

Άλλά θά μπορούσε κανείς νά ρωτήσει, τί νόημα έχει, αρχικά, αυτή ή υποστήριξη; Ή απάντηση πού δίνεται είναι ένα παράδειγμα δημιουργ-

γιας ιστορικών σχεδίων: ο υπεριαλισμός των ΕΠΑ θά «εξασθενήσει» απ' αυτά τὰ κινήματα. Μιά τέτοια «εξασθένιση» θά προσθέσει στην «επιθανάτια άγωνία τοῦ καπιταλισμοῦ» ένα ακόμη «ενδιάμεσο» πασομό, πὸ μέ τῆ σειρά του θά ἐνισχύσει ἄλλους πασομούς... καί πάει λέγοντας. *Ὅπως όλες αὐ μθοποιήσεις, ὁ Τροτσκιανός ἀποτυχαίνει νά δώσει μιὰ λογική ἀπάντηση στοῦ ἐρώτημα γιατί ὁ ἡπεριαλισμός, εἰδικά ἀπ' τὰ 1945 καί μετά, μπόρεσε νά παραχωρήσει πολιτική ἀνεξαρτησία σέ πολλές πρώην ἀποικιακές χώρες, μιὰ πιθανότητα πὸ ὁ Λένιν κι ὁ Τρότσκι ἀπόκλειαν ρητά.

Ἡ θεωρία τῆς «διάρκοῦς ἐπανάστασης» ἐμποδίζει τοὺς Τροτσκιστες νά δοῦν τί ἀντιπροσωπεύει στήν πραγματικότητα ἡ ἐθνική ἀπελευθέρωση. Ἐξακολουθοῦν νά πιστεύουν ὅτι ἡ ἀστική τάξη τοῦ Τρίτου Κόσμου εἶναι ἀνίκανη νά παλέψει γιά τήν «ἐθνική ἀνεξαρτησία. Ἄλλά δέν καταφέρνουν νά συλλάβουν ὅτι ἡ «διάρκοῦς ἐπανάσταση» στή Ρωσία, λογουχάρη, ἄρχισε καί τέλειωσε σά μιὰ ἀ σ τ ι κ ῆ ἡ ἐπανάσταση (παρά τὸν ὑποτιθέμενο «ἡγετικό ρόλο» τοῦ προλεταριάτου στήν ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας). Στή Ρωσία, τὸ ἀστικό στάδιο (δηλαδή, τόσο τὸ Φλεβάρη δσο καί τὸν Ὀκτώβρη) ἐξασφάλισε ἀπόλυτα ὅτι δέ θά ὑπῆρχε καμιά ἐξέλιξη. Ἡ «διάρκοῦς ἐπανάσταση» πὸν πραγματοποιήθηκε ἀπ' τοὺς μπολσεβίκους δέ γέννησε παρά μιὰ κρατικοκαπιταλιστική ἀναδιοργάνωση τῆς οἰκονομίας καί τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ «ἐκπλήρωση» τῶν ἀστικῶν καθήκοντων θά καταστρέφει, ὅπως τὸ «κανε στή Ρωσία, τίς αὐτόνομες ὀργανώσεις δάσης τῆς ἐργατικῆς τάξης (συμβούλια κι ἐργοστασιακές ἐπιτροπές). Οἱ τελευταίες ὑποτάσσονται στοῦ Ἄδρατος, πὸν εἶναι ὁ κατεξοχὴν ὀργανισμός γιά τήν πραγματοποίηση «καθυστερημένων» ἀστικῶν ἐπαναστάσεων.

Δοσμένων εὐνοϊκῶν συνθηκῶν, κάθε γραφειοκρατία μπορεῖ νά «ἐκπληρώσει» τὰ ἀστικά καθήκοντα στὸν Τρίτο Κόσμο. Ἡ «διάρκοῦς ἐπανάσταση» δέ χρειάζεται τήν ἐργατικὴ τάξη παρά μόνο σάν βορά γιά τὰ κανόνια. Ἡ συσσώρευση τοῦ κεφαλαίου, διαμέσου τῆς διευρυμένης ἀναπαραγωγῆς, ἀποτελεῖ τὴ δάση τῆς γραφειοκρατικῆς τῆς ἐξουσίας καί τὸ ἀν ἡ δχι ἡ γραφειοκρατία συσσωρεύει μ' ἐπιτυχία, εἶναι κάτι ξεχωρο. *Ὅπως καί νά «αι ποτέ δέν ὑπῆρχε μιὰ «καθαρά» καπιταλιστικὴ χώρα πὸν νά «χει «ἐκπληρώσει» ὅλα τὰ ἀστικά τῆς καθήκοντα. Ἀκόμα κι ἡ Βρετανία ἐξακολουθεῖ νά «χει μιὰ βασίλισσα!

Ἡ ὑποστήριξη τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν κινήματων ἀπ' τοὺς Τροτσκιστες, ὅσο «κριτική» κι ἀν εἶναι, εἶναι, συνακόλουθα, ἡ ὑποστήριξη μ ι ἄ ς ἄ λ λ η ς κοινωνικῆς ομάδας... κι δχι τῆς ἐργατικῆς τάξης ἡ τῆς ἀγροτιάς. Οἱ Τροτσκιστες παρουσιάζουν τήν ὑποστήριξή τους ἀπέναντι στήν ἡγεσία διάφορων ἐθνικοαπελευθερωτικῶν κινήματων σά μιὰ «τακτική» πὸν θά τοὺς ἐπιτρέψει ν' ἀποκτήσουν τὸν ἐλεγχο τοῦ κινήματος. Στὴ μυθολογία τους, ὁ ἡγεσίας τέτοιων κινήματων εἶναι ἀνίκανες νά διεξάγουν τὸν ἀγὼνα γιά τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία. *Ὅπως ἔχομε δεῖ, αὐτὸ εἶναι, ἀπλά καί ξεκάθαρα, μιὰ ἀνοησία: οἱ γραφειοκράτες τῆς Κίνας, τῆς Κούδας, τοῦ Β. Βιετνάμ πραγματοποίησαν τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν δυτικῶν καπιταλιστῶν, δίχως νά πάρουν καμιά βοήθεια ἀπὸ τοὺς Τεταρτοδιεθνοστες. Ἐπί-

σης, έσφαξαν άμείλικτα ή φυλάκισαν όλους τούς Τροτσκιστές πού ύπήρχαν σ' εκείνες τίς χώρες. Στο μέτρο πού οι Τροτσκιστές φλυαρούν για μιά «δημοκρατικοποίηση» τέτοιων καθεστώτων διαμέσου τής «πολιτικής επανάστασης», είναι οι ρεφορμιστές του κρατικού κεφάλαιου.

Η θεωρία του Λένιν για τόν ιμπεριαλισμό, γραμμένη στα 1916, άναφέρεται συνήθως άπ' όλες τίς παραδοσιακές άριστερές ομάδες, προκειμένου νά επικυρώσουν τήν ύποστήριξή τους στην έθνικη άπελευθέρωση. Αδτή ή θεωρία ύποστηρίζει ότι τά ύπερκέρδη πού άντλήθηκαν άπ' τίς άποικιακές χώρες δημιούργησαν μιά Δυτική «έργατική άριστοκρατία». Αδτή είναι μιά άστικη άντίληψη γιατί βάζει έθνικούς παράγοντες πάνω άπ' τήν ταξική άνάλυση. Άντιλήψεις όπως «προλεταριακά έθνη» ενάντια σέ «ιμπεριαλιστικά έθνη», άπορρέουν όλοτετα φυσικά άπό μιά τέτοια άνάλυση — στην πραγματικότητα διαβίδονται στη δεκαετία του '30 άπό φασίστες. Σήμερα, ο Γκύντερ Φράνκ, μέ τή θεωρία του για τήν «ανάπτυξη τής ύποανάπτυξης» κι ή «άνιση άνταλλαγή» του Έιμανουήλ, προσφέρουν νέα παραδείγματα τών άστολενιστικών στάσεων πού είναι τόσο βαθιά ριζωμένες μέσα στην άριστερά.

Ο έθνικισμός κι ή ταξική πάλη είναι άσμιέβαστα άντίθετοι. Τό έθνος είναι μιά άστικη πραγματικότητα: είναι ο καπιταλισμός μέ όλη τήν έκμετάλλευση κι άλλοτρώσή του, περιχλεισμένος σέ μιά μοναδική γεωγραφική μονάδα. Δέν έχει σημασία άν τό έθνος είναι «μικρό», «άποικιακό», «μυσοποικιακό» ή «ή ή ιμπεριαλιστικό». Κάθε έθνικισμός είναι άντιδραστικός γιατί συγκρούεται άναπόφευκτα μέ τήν ταξική συνείδηση και τή δηλητηριάζει μέ σωβινισμό και ρατσισμό. Τό έθνικιστικό συναίσθημα στις άναπτυγμένες χώρες είναι άντιδραστικό, όχι μόνο γιατί διεκονώνει τήν έκμετάλλευση τών έργατών κι άγροτών τών άποικιών, αλλά κι επειδή άποτελεί μιά μορφή ψευδούς συνείδησης, πού δένει ιδεολογικά τούς τυτικούς έργάτες μέ τίς άρχουσες τάξεις «τους». Παρόμοια, ο «έθνικισμός τών καταπιεσμένων» είναι άντιδραστικός γιατί διεκονώνει τήν ταξική συνεργασία άνάμεσα στους έργάτες και άγρότες τών άποικιών και τίς «άντιιμπεριαλιστικές» γραφειοκρατίες πού γεννιόνται. Ο Τροτσκιστικός μύθος ότι μιά πετυχημένη έθνικη άπελευθέρωση θ' άποδεσμεύσει άργότερα «τήν άληθινή ταξική πάλη» είναι ψεύτικος, όπως μαρτυρούν τά παραδείγματα τής Αλβανίας, του Β. Βιετνάμ, του Μεξικού, κάτω άπ' τόν Καρντένας και τής Βραζιλίας, κάτω άπ' τό Βάργκας. Είναι μιά εκλογίκευση πού χρησιμεύει στην υπεράσπιση νέων άρχουσών τάξεων, στη διαδικασία σχηματισμού τους. Όπως δείχνουν τά ιστορικά στοιχεία, αυτές οι νέες έλίτ γίνονται συνήθως προσαρτήσεις του ήδη ύπάρχοντος κρατικοκαπιταλιστικού μπλόκ. Στο βαθμό αυτό, ο Τροτσκισμός είναι μιά παραλλαγή ύποκατάστατου σοσιαλπατριωτισμού.

Κάθε έξυπνο άτομο μπορεί νά δει ότι ή μόρα τών άναπτυγμένων χωρών δέν έξαρτιέται άπ' τήν ικανότητα του Τρίτου Κόσμου νά σταματήσει τήν προμήθεια πρώτων ύλών. Οι άρχουσες τάξεις του Τρίτου Κόσμου δέ θά έννοθουν ποτέ για νά σχεδιάσουν ή νά εφαρμόσουν ένα άποτελεσματικό

μποθηκότις, σέ παγκόσμια κλίμακα. Έπιπλέον, οι ΕΠΑ κι η Δ. Εδρώση αρχίζουν νά εξαρτιούνται λιγότερο από πολλά προϊόντα του Τρίτου Κόσμου. "Αν προσθέσουμε σ' αυτό και την πτωτική τάση των τιμών των πρώτων υλών στην παγκόσμια αγορά, τους προστατευτικούς περιορισμούς στις άκαπιτωγμένες χώρες, έχουμε μιá εικόνα τής βαρβαρότητας που άπειλει τόν Τρίτο Κόσμο. Η διαπραγματευτική του θέση άπέναντι στη Δύση εξασθενίζει χρόνο μέ τό χρόνο. Οι Τριτοκοσμικοί θά πρέπει νά σκεφτούν σοβαρά αυτές τίς τάσεις.

Οι έθνικοαπελευθερωτικοί άγώνες μπορούν νό θεωρηθούν σάν άπόπειρες τομέων των ντόπιων άρχουσών τάξεων νά ίσοποιηθούν ένα μεγαλύτερο ποσοστό τής άξίας που παράχθηκε στις «δικές τους» χώρες. Η ίμπεριαλιστική εκμετάλλευση γεννάει όντως αυτή τή συνείδηση στά πιό «μορφωμένα» στρώματα του Τρίτου Κόσμου. Αλλά τά στρώματα τείνουν νά θεωρούν τόν έαυτό τους μωστικοφύλακα τής «Πατρίδας». Περιττό νά τό πούμε, μιá χειροτέρευση των όρων έμπορίας των πρώτων υλών του Τρίτου Κόσμου, επιδεινώνει αυτή τήν κατάσταση. Η ανάπτυξη πολλών έθνικοαπελευθερωτικών κινήμάτων στά περασμένα 25 χρόνια, είναι μιá εκδήλωση τής άσάθειας που υπάρχει στην παγκόσμια αγορά. Οι χώρες του Τρίτου Κόσμου θυθίζονται βαθύτερα στην παρακμή, τό λιμό, τή στασιμότητα, τήν πολιτική διαφθορά και τόν νεποτισμό. Η έθνική εξέγερση μπορεί τότε νά διοχετευτεί στην ένεργό πολιτική από δυσαρεστημένους άξιωματικούς του στρατού, παπάδες, κατώτερους γραφειοκράτες, διανοούμενους κá (φυσικά) όργισμένα παιδιά τής άστικής και τής γαιοκτηνικής τάξης. Τά παράπονα των εργατών κι άγροτών είναι κι αυτά πραγματικά (όι προαναφερθέντες κύρια τά διεμνηνέουν σέ μεγάλο βαθμό), αλλά οι έθνικιστές ήγγέτες μπορούν άκόμα νά έλπίζουν ότι θά αιχμαλωτίσουν τή φαντασία των εκμεταλλευόμενων. "Αν συμβεί αυτό, θά μπορούσε κανείς νά δει τίς άπαρχές ενός έθνικοαπελευθερωτικού κινήματος βασισμένου σαφώς στην ταξική συνεργασία, μ' όλες τίς αντιδραστικές συνέπειες που θά έχει αυτό για τους εκμεταλλευόμενους. Πέφτουν άπ' τή Σκύλα τής ξενικής εκμετάλλευσης στην Χάρυδδη του έθνικού δεσποτισμού.

Γιά νά επιδιώσουν κάτι τέτοια καθεστώτα μπροστά στην άνοιχτή έχθρότητα του Δυτικού καπιταλιστικού μπλόκ ή στους ύπουλους μηχανισμούς του τής παγκόσμιας αγοράς, έπείγει η έξάρτησή τους άπ' τό κρατικοκαπιταλιστικό μπλόκ (τή Ρωσία και/ή τήν Κίνα). "Αν αυτό δέν είναι δυνατό, μιá έξαιρετικά παράτολμη αντισταθμιστική ένέργεια («ούδτερότητα») γίνεται τό κυρίαρχο γεγονός τής ζωής (όπως τό δείχνουν η Αίγυπτος ή η 'Ινδία). Δίχως μαζική βοήθεια άπ' τό κρατικοκαπιταλιστικό μπλόκ είναι άδύνατο για όποιοδήποτε τέτοιο καθεστώς ν' άρχίσει, έστω και μετρημένα, τήν πρωτόγονη συσσώρευση. Η πλειοψηφία των χωρών του Τρίτου Κόσμου δε διαθέτουν τούς πόρους για νά ξεκινήσουν ένα τέτοιο πρόγραμμα από μόνες τους. "Αλλά κι άν άκόμα τό «κανον», αυτό θά μπορούσε νά γίνει (όπως και κάθε συσσώρευση) μόνο διαμέσου τής έντατικοποιημένης εκμετάλλευσης. Ύψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης και προγράμματα και-

γωνικής πρόνοιας μπορεί να καθιερωθούν προσωρινά απ' αυτά τα καθεστώτα. Ξακείνοι που δέν μπορούν να δούν παραπέρα απ' τόν οικονομιστικό δρόμο προς τό «σοσιαλισμό», αναφέρονται συνήθως σ' αυτό γιά να εξηγήσουν γιατί ο Κάστρο είναι «καλύτερος» απ' τό Μπατίστα ή ο Μάο «προτιμότερος» απ' τόν Τσάιγγκ. Δίχως ν' ασχοληθούμε μέ τίς αντιδραστικές συνέπειες ενός τέτοιου ρεφορμισμού σ' έθνικό επίπεδο, άς δούμε πώς λειτουργεί αυτό τό επιχείρημα διεθνώς. Ο Κάστρο υποστήριξε τή Ρωσική επέμβαση στή Τσεχοσλοβακία στό 1968, ο Χό Τσί Μίνχ υπεραμύνθηκε τής συντριβής τής Ούγγρικής επανάστασης τού 1956 απ' τούς Ρώσους κι ο Μάο υποστήριξε τή γενεοκτονία που έφάρμοσε ο Γιαχία Χάν στό Μπάγκλα Ντές. Συνάκολουθα, ότι «κερδίζεται» στό έσωτερικό, χάνεται στό έξωτερικό, μέ τή μορφή σωρών πτωμάτων και μαζικής πολιτικής εξαχρείωσης. Έκανε, άραγε, ή παραδοσιακή άριστερά τόν άπολογισμό ενός τόσο αντιδραστικού ισολογισμού;

Οι ιδεολογικές επιπτώσεις τέτοιων διεθνών γεγονότων είναι δύσκολο να εκτιμηθούν, αλλά είναι χωρίς άμφιβολία αντιδραστικές. Η παραπέρα γραφειοκρατικοποίηση τού Τρίτου Κόσμου έναχθεί άπλως τίς προκαταλείψεις και τήν άπάθεια τής εργατικής τάξης στις άναπτυγμένες χώρες. Οι αντιδράσεις τών ιμπεριαλιστικών άσιακών τάξεων θά 'ναι να καθιερώσουν πρόσθετους προστατευτικούς περιορισμούς και, ταυτόχρονα, ν' άναπτύξουν τό προσοδοφόρο εμπόριο όπλων. Η γραφειοκρατικοποίηση τού Τρίτου Κόσμου θά αύξησει τό γόητρο — τόσο τό ιδεολογικό όσο και τό πολιτικό — τού κρατικοκαπιταλιστικού μπλόκ, παρά τούς ένδοιμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς του. Αυτή ή διαδικασία θά συνοδεύεται από μία αύξανόμενη εξαχρείωση και κυνισμό μέσα στους κύκλους τής παραδοσιακής άριστεράς. Αυτό είναι ήδη ξεκάθαρο σήμερα: σέ πολλές διαδηλώσεις που άφορούν διεθνείς υποθέσεις, πορτραίτα τού Χό, τού Μάο, τού Κάστρο, τού Γιεβάρα κι ενός λερουσίου άλλων παλιανθρώπων (Χόζα, Κίμ, Ίλ Σούνγκ κλπ) επιδειχνόνται ξεδιάντροπα. Τέτοιες λατρείες εμψάζουν τόν ιδεολογικό έκφυλισμό τής εποχής μας, και δέν είναι τυχαίο τό ότι οι εργαζόμενοι δέν αίσθάνονται παρά περιφρόνηση ή άδιαφορία γιά τήν παραδοσιακή άριστερά και τούς ήρωες που λατρεύει.

Μιά άλλη έξίσου σημαντική διάσταση τών έθνικοαπελευθερωτικών άγώνων παραγνωρίζεται απ' τήν παραδοσιακή άριστερά. Είναι τό ζήτημα τής εργατικής κι άγροτικής δημοκρατίας και τής επαναστατικής αυτενέργειας τών μαζών. Η έθνική άπελευθέρωση θά καταστέλει πάντα τέτοιες αυτόνομες εργατικές δραστηριότητες, γιατί οι άσιακοί στόχοι τής έθνικής άπελευθέρωσης (δηλαδή, ή δημιουργία έθνους) αντίτιθενται — ά π ό τ α ξ ι κ ή ά π ο ψ η — στό ιστορικά συμφέροντα τών εργαζόμενων (δηλαδή, τήν άπελευθέρωση τής ανθρωπότητας). Συνάκολουθα, γίνεται ξεκάθαρο γιατί όλες οι ήγεςίες τών έθνικοαπελευθερωτικών κινήμάτων επιχειρούν να έλέγξουν, από πάνω, κάθε πρωτοβουλία τών μαζών και να προσδιορίσουν γι' αυτές μόνο τήν πολιτική τού έθνικισμού. Γιά να γίνει αυτό, είναι πραγματικά άπαραίτητη ή τρομοκράτηση τών εργαζόμενων

μαζών (Τό FLN του Μπέν Μπέλλα κατακρεούργησε δεκάδες Άλγερινούς έργατες στή διάρκεια τού πολέμου γιά τήν «ανεξαρτησία» τής Άλγερίας, α Βιέτ Μίνχ τού Χό δοήθησαν τούς Βρετανούς και τούς Γάλλους νά συντρίψουν τήν Έργατική Κομμούνα τής Σαϊγκόν τού 1945 κι άργότερα δολοφόνησαν δεκάδες Τροτσκιστές· ό Γκεβάρα επιτέθηκε δημόσια ενάντια στούς Κουβανούς Τροτσκιστές κι α επιθέσεις τού Κάστρο εναντίον τους, στά 1966, σφράγισαν τή μοίρα τους άκόμα και σά ρεφορμιστές τής Καστροϊκής άρχουσας τάξης). Οι κρατικοκαπιταλιστικές έλίτ, άκόμα και προτού πάρουν τήν έξουσία, πρέπει νά προσπαθήσουν νά ξεριζώσουν κάθε ανεξάρτητη αντιπολιτευτική φωνή κι ή άπόλυτη κυριαρχία τους εξαλείφει κάθε πιθανότητα άκόμα και ίσχυών μέτρων άστικής δημοκρατίας.

Ή ύποστήριξη κ α θ ε έθνικοαπελευθερωτικού άγώνα είναι πάντα αντιδραστική. Συνίσταται συνήθως σέ:

1) Ύποστήριξη έθνικ κράτους - πελάτη τού κρατικοκαπιταλιστικού μπλόκ, πράγμα πού ίσοδυναμεί μέ τήν υπεράσπιση τού κρατικοκαπιταλιστικού ιμπεριαλισμού ενάντια στό Δυτικό ιμπεριαλισμό.

2) Ύποστήριξη δεσποτικών καθεστώτων πού καταστρέφουν, μαζί μέ τίς κλασσικές μορφές τής άστικής ιδιοκτησίας, κάθε ανεξάρτητη όργάνωση τής εργατικής τάξης και τής άγροτιάς.

Ύποστηρίζεται συχνά ότι πρέπει νά γίνεται ένας διαχωρισμός ανάμεσα στίς αντιδραστικές και γραφειοκρατικές ήγες έθνικοαπελευθερωτικών άγώνων και τίς μάζες τών ανθρώπων πού εμπλέκονται σέ τέτοιους άγώνες. Λέγεται ότι α άντικειμενικοί τους στόχοι είναι διαφορετικοί. Πιστεύουμε ότι αυτός ό διαχωρισμός σπάνια είναι βάσιμος. Ό ξένος μισείται συνήθως σάν ξένος, όχι σάν εκμεταλλευτής — έπειδή άνήκει σέ μιá διαφορετική κουλτούρα, κι όχι έπειδή άντλεί υπεραξία. Αυτό προετοιμάζει τó δρόμο γιά ν' άκολουθήσουν τά θήματα τών ξένων ντόπια εκμεταλλευτές. Έπιπλέον, τó γεγονός ότι ένα δοσμένο πρόγραμμα (ός ποίμε, ή έθνική ανεξαρτησία) έχει σημαντική ύποστήριξη, δέν τού χαρίζει καμιá αυτόματη έγκυρότητα. Ή μαζική «συνείδηση» μπορεί νά 'ναι μαζική «ψευδο - συνείδηση». Έκατομμύρια Γάλλοι, Βρετανοί, Ρώσοι και Γερμανοί έργατες άλληλοσφάττηκαν στόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, έχοντας έσωτερικεύσει τίς «έθνικές» ιδέες τών αντίστοιχων κυρίαρχων τους. Ό Χίτλερ έξασφάλισε βή έκατομμύρια ψήφους τó Σεπτέμβρη τού 1930. Οι ήγέτες έθνικών άγώνων μπορούν νά φτάσουν στήν έξουσία μόνον έπειδή ύπάρχει ένα έθνικιστικό συναίσθημα πού μπορούν νά χειραγωγήσουν μέ επιτυχία. Οι δεσμοί τής «έθνικής ενότητας» θ' άποδειχθούν τότε ισχυρότεροι άπ' τόν πιό σημαντικό, αλλά «διασπαστικό», ταξικό άγώνα.

Στήν πράξη, τó μόνο πού μπορούν νά κάνουν πρós τó παρόν, α επαναστάτες στόν Τρίτο Κόσμο είναι ν' άποφύγουν τó συμβιβασμό στό κύριο ζήτημα: δηλαδή, τó ότι α έργατες δέν έχουν «πατρίδα» κι ότι ό βασικός έχθρός τών σοσιαλιστών βρίσκεται πάντα μέσα στή δική τους πατρίδα. Οι επαναστάτες μπορούν νά προσπαθήσουν νά δημιουργήσουν αυτόνομα όργανα άγώνα (έπιτροπές άγροτών ή χωριών ή εργατικές ομά-

δες) μέ σκοπό ν' αντισταθούν στην έκμετάλλευση, ότι χρώμα κι αν έχει τό δέρμα του έκμεταλλευτή. Μπορούν νά προειδοποιήσουν συστηματικά γιά τούς κινδύνους και τήν καταστολή πού θ' αντιμετωπίσουν αὐτά τά ὄργανα ἀπ' τή μεριά τῶν ξένου ἰμπεριαλισμοῦ κ α ἰ τῆς γεννήσιμης ἰστικῆς τάξεως ἢ γραφειοκρατίας. Μποροῦν νά δείξουν ἐπί οἱ ὄντες οἱ κοινωνίες τους εἶναι χωριζόμενες σέ τάξεις κι ἐπί οἱ τάξεις αὐτές ἔχουν ἀσπιδίστα συμπεφέροντα, ὅπως ἀκριβῶς οἱ τάξεις τῶν «ξένων» κοινωνιῶν πού τίς καταπιέζουν.

Μολονότι εἶναι δύσκολο, αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο κι ἀποτελεῖ τό μόνο δρόμο πού δέ συνεπάγεται τή μυθοποίηση κάποιου και τῶν ὑποστηρικτῶν του. Στό Ν. Βιετνάμ, λογουχάρη, ἡ σύγκρουση συμπερόντων ἀνάμεσα σέ ἐξουσιαστές κι ἐξουσιαζόμενους εἶναι ἀνετά φανερή. Δέ χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια γιά νά δεῖς τό χάσμα πού χωρίζει τούς καλοθρεμένους, διαφθαρμένους πολιτικούς και στρατηγούς στή Σαῖγκόν ἀπ' τίς γυναίκες, σπιτιομένες ἀπ' τά σκουλήκια, πού ξεθεώνονται στή δουλειά στούς ὄρυζῶνες. Ἄλλά τί γίνεται στό Βορρά; Ἔχουν πραγματικά κοινά συμφέροντα ὁ φορτωφορτωτής τῆς Χαϊφόνγκ ἢ ὁ μεταστῆς μέ τόν πολιτικό κομμισάρι; τῶν Ἄν; Οἱ πρωτεργάτες τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης τῶν Νοέμβρη 1956 μ' ἐκείνους πού τήν κατάπνιξαν; Ἐκείνοι πού καθοδήγησαν τήν Κομμουνία τῆς Σαῖγκόν τῶν 1945 μ' ἐκείνους πού τήν κατέστειλαν; Ὁ Τά Θά Θάου κι οἱ ὄπαδοί του μ' ἐκείνους πού τούς ἔσφαξαν; Ἀκόμα και ἡ ἀξίωση νά συζητηθοῦν αὐτά τά θέματα, θά ἔδωκε σέ κίνδυνο τούς ἐπαναστάτες. Θά μποροῦσε νά ὑπάρξει καλύτερη ἀπόδειξη τῆς ἔντονα ἀντιεργατικῆς φύσης ἐκείνων τῶν καθεστώτων;

Μερικές χῶρες τῶν «Τρίτου Κόσμου» εἶναι τόσο ὑποανάπτυκτες ἢ ἀπομονωμένες, κι ἔχουν μιά τόσο ἀσήμαντη ἐργατικῆ τάξη, ὥστε εἶναι δύσκολο νά δοῦμε πῶς θά μποροῦσε μιά τέτοια τάξη ἀκόμα και ν' ἀρχίσει ν' ἀγωνίζεται ἀνεξάρτητα. Τό πρόβλημα πάντως δέν εἶναι ἔθνικό. Ἡ λύση τῶν προβλήματος τῆς μιζέριας και τῆς ἀλλοτριώσεως αὐτῶν τῶν ἐργατῶν βρίσεται στή δ ι ε θ ν ἢ ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση στίς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες θά συντρίψει ἀποφασιστικά τίς ἀνταπάτες σ' ὅλοκληρο τόν κόσμο. Ἡ ἐπιτυχία μιάς τέτοιας ἐπανάστασης, ἀκόμα και σ' τὰ πρῶμα στάδιά της, θ' ἀπελευθερώσει τεράστιους τεχνολογικούς πόρους γιά νά βοηθηθεῖ αὐτές τίς ἀπομονωμένες, ἀδύναμες κι ἐκμεταλλεῦμενες ἑμάδες.

Ἐξαιτίας τῆς διαφορετικῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς κι οικονομικῆς βαρύτητας τῶν διαφόρων χωρῶν τῶν Τρίτου Κόσμου, οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις ἢ τά ἐπαναστατικά ἐργατικά συμβόδια σ' αὐτές τίς χῶρες θά ἔχουν ποικίλες ἐπιπτώσεις γιά τούς γείτονές τους και γιά τίς ἀναπτυγμένες χῶρες. Τά ἀποτελέσματα, ὅμως, θά ἔναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά. Μιά κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τήν ἐργατιά και τήν ἀγροτιά στή Χιλή (πού θά συντρίψει ριζικά τό κράτος τῶν Ἀλλέντες) δέ θά βλάψει τήν Ἀμερικανική οἰκονομία. Ἀλλά ἔνα τέτοιο ἐκρηκτικό γεγονός θά πρόσφερε ἴσως ἔνα ἐπαναστατικό παράδειγμα στούς ἐργάτες τῆς Ἀργεντινῆς.

του Περου, της Βολιβίας κλπ. και θα βοηθούσε τους Αμερικάνους εργάτες ν' αποκτήσουν μιάν επαναστατική συνείδηση. Τό ίδιο θα μπορούσε νά ειπωθεί και για τή Νιγηρία, τήν Ίνδία ή ακόμα και τήν Κεϋλάνη στο αντίστοιχο πλαίσιό τους. Εκείνος που απορρίπτει αυτή τήν προοπτική σαν «άπίθανη» ή «αδύνατη», παύει νά ελπίζει σέ μιάν επαναστατική προοπτική για τους εργάτες αυτού που ονομάζεται άδριστα «Τρίτος Κόσμος». Στην πραγματικότητα υπάρχουν παντού μόνο δύο κόσμοι: εκείνος του εκμεταλλευτή κι εκείνος του εκμεταλλευόμενου. Στο βαθμό αυτό, ή διεθνής εργατική τάξη είναι μιάν τάξη μέ τόν ίδιο ιστορικό στόχο.

Αφήνουμε στήν παραδοσιακή άριστερά ν' υποστηρίξει τόν ιμπεριαλισμό της εκλογής της, είτε πρόκειται για τό Ρώσικο ή τόν Κινέζικο ή οποιαδήποτε άλλη ήγγετική δύναμη του σταλινικού κόσμου. Για μας, ο κύριος εχθρός θα είναι πάντα ο έσωτερικός, κι ο μόνος τρόπος που μπορούμε νά βοηθήσουμε τόν έαυτό μας και τους εργάτες κι αγρότες του Τρίτου Κόσμου, είναι νά βοηθήσουμε νά γίνει μιάν σοσιαλιστική επανάσταση έδω. Άλλά θα 'ταν σά νά σπάγαμε μιάν άπεργία άν κάθε στιγμή υποστηρίζαμε αντιδραστικά κινήματα που εκμεταλλεύονται — έστω και σέ μικρό βαθμό — ένα τμήμα της διεθνούς εργατικής τάξης.

Μετάφραση: Νίκος Β. Άλεξίου

ΒΙΕΤΝΑΜ: ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΝΙΚΗΤΗΣ;

Είσαγωγή

Μόνο μέσα στο πλαίσιο της παγκόσμιας κατάστασης — σ' ένα κόσμο όπου οι γιγάντιες οικονομικές δυνάμεις, οι ΕΠΑ, η ΕΣΣΔ, κι η Κίνα αγωνίζονται για την παγκόσμια κυριαρχία — είναι δυνατό να καταλάβουμε τι συνέβησε στο Βιετνάμ στη διάρκεια των παρασμένων 20 ή 30 χρόνων. Αλλά οι δυνάμεις (κι οι σύμμαχοί τους) δρόθηκαν αντιμετώπιες στο Βιετνάμ, κι οι εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που σκοτώθηκαν και σωματετέθηκαν σ' άεινήν τή χώρα έπληξαν τά κόνια ατής τής παγκόσμιας πάλης.

Τό ότι ή Αμερικανική Άρχουσα τάξη άναγκάστηκε νά έποχωρήσει από καθαρά στρατιωτική άποψη, δέν άναιρεί μέ κανένα τρόπο αυτό τό γεγονός. Σημαίνει άλλά ότι ή έξωτερική πολιτική τών ΕΠΑ έχει άλλάξει. "Έχει άλλάξει πρώτον, γιατί ή στρατιωτική νίκη αποδείχτηκε άδύνατη, δεύτερον, γιατί ή Ουάσινγκτον έλπίζει ότι ή καθέκτηση άνδρεικέλων της στή Σαίγκόν μπορεί νά τά καταφέρει έμόνη της* και τρίτον, (και πάλι σημαντικό) γιατί τά ποιά έξουσα μέλη τής "Αμερικάνικης Άρχουσας τάξης κατέληξαν νά συνειδητοποιήσουν ότι οι κομμουνιστές στο Βιετνάμ (ή στην Κίνα και τή Ρωσία για τόν ίδιο λόγο) δέν άντικροσωπατέουν καμιά σοβαρή άπειλή για τά "Αμερικάνικα συμφέροντα.

"Η ειρηνευτική συμφωνία" τού Κίσινγκερ έχει άποστομάσει τό "ελαφρό ποροβολικό". Άλλά τά άληθινά προβλήματα που άντιμετωπίζουν οι άρχότες κι οι άρχάτες, τόσο στο Β. όσο κι στο Βιετνάμ, παραμένουν άκόμα άλυτα. "Η φάση αυτών τών προβλημάτων θά γίνει φανερή καθώς άνιχνεύουμε την ιστορία τού Βιετνάμ κι έξετάζουμε τό ρόλο που έπαιξαν διάφορες ίμπεριαλιστικές δυνάμεις και διάφορες "επρωτοποριακές" ήγεσίες, που λοχούζονται ότι μιλάνε για λογαριασμό τών άργατών κι άργωτών τού Βιετνάμ.

Παρουσίαροι από τό 85% τού πληθού τού Βιετνάμ είναι άρχότες. Στο μέτρο που τούς άφοροτοσε, άναμχόθηκαν άρχικά σ' έναν άργωτικό πόλεμο. Οι μεγαλύτερες άνωότητες στήν ιδιοκτησία τής γής έπληχαν πάντα στο Βορρά κι αυτό έξηρεί τό γιατί ή πάλη έπληξε εκεί δέξτερη. "Ο άναδασμός τής μεγάλης γαιοκτησίας κι ή εκπίλωση τού άργωτικού προβλήματος άποτελοθν φρονικά κεντρικά προβλήματα για κάθε άστικ ή επανάσταση. "Η ούάση τού καθωστώτος τού Βορρά άπόναντι σ' αυτό τό πρόβλημα θά πρέπει νά ειδωθεί κάτω άπ' αυτό τό φώς. "Η "Αμερικάνικη επάμβωση, άπερασπίζοντας τή γαιοκτητική τάξη, έτενε νά επαράσει τή μορφή τής

γαιοκτησίας στο Νότο, καθυστερώντας έτσι την έκλιση του αγροτικού προβλήματος. Αυτό το πρόβλημα έμελλε, όμως, να πνιφεί, από ένα πρώιμο στάδιο, μέσα στο πλατύτερο πρόβλημα των ένδο - ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών. Αυτοί οι ανταγωνισμοί ήταν που έδωσαν ώθηση στο «έθνικοαπελευθερωτικό» κίνημα, ξανά ένα κεντρικό πρόβλημα για τις αστικές επαναστάσεις, αλλά μιιά απόλυτα οτόποική προοπτική στην εποχή του διεθνούς κρατικού καπιταλισμού.

Γιά ένα μακροχρόνιο διάστημα βόλεσε την εξωτερική πολιτική της Ρωσίας και της Κίνας να έποστηρίξει το «έθνικοαπελευθερωτικό» κίνημα, όπως βόλεσε την 'Αμερικάνικη εξωτερική πολιτική να τό κολαμάει. Αλλά τά γεγονότα κυριαρχόσαν στην κατάσταση περισσότερο απ' όποιαδήποτε πράξη των ίδιων των Βιετναμέζων. Δίχως Ρώσικη και Κινέζικη βοήθεια, οι Βορειοβιετναμέζοι δέ θά 'χαν επιδιώσει απ' την 'Αμερικάνικη επέμβαση. Μέ τή σειρά τους, οι Βιέτ Κόνγκ εξαρτώνταν απ' τό Βορρά γιά τήν οδοιαστική επιδιώσή τους.

'Η 'Αμερικάνικη ανάμιξη στό Βιετνάμ δημιούργησε μιιά παγκόσμια αντίδραση. 'Αναμιχθήκαμε σ' αυτό τό κίνημα μ' ένα πολύ ειδικό τρόπο, συμμετέχοντας σέ πολλές διαδηλώσεις και δραστηριότητες, αλλά μέ πρόθεση πάντα να καταγγέλλουμε τή μορφή πολιτικής που κυριαρχόσε σ' αυτό. Δεν τρέφαμε καμιά ατυλαπτή γιά τους Βιέτ Κόνγκ. 'Αναγνωρίζαμε ότι είχαν κάποιο έρεισμα στην αγροτιά, αλλά έτσι-σης ότι ήταν ένα λαϊκό μέτωπο έλεγχόμενο από κομμουνιστές, που στόχος τους ήταν ή εργαθόδωση μιιάς γραφειοκρατικής, εκμεταλλευτικής, ταξικής κοινωνίας, παρόμοιας μ' εκείνη που υπήρχε στό Β. Βιετνάμ. Είχαμε ότι οι Βιέτ Κόνγκ είχαν κάποιους άρκετά σπουδαίους ηρωήφους κι ότι τά χέρια τους ήταν λερωμένα μέ άρρατικό αίμα.

Δέ θά 'ταν ή πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία, που καταπιεστικές γραφειοκρατίες έδραιώθηναν χάρις στίς θυσίες των καταπιεζόμενων. Οι κυρίαρχοι κούλοι στή Μόσχα, τό Πεκίνο, και τό 'Ανόι, χειραγώγησαν τή γνήσια αντίθεση των αγροτών απέναντι στην ξένη κυριαρχία και τή γνήσια δίψα τους γιά τήν απόκτηση γής, μέ τόν ίδιο κενισμό! που τό έκαναν και στο παρελθόν.

Γαλλική 'Αποικία

'Η 'Ινδοκίνα (πού αποτελούνταν απ' τό Βιετνάμ, τήν Καμπότζη και τό Λάος) έγινε γιά πρώτη φορά γαλλική αποικία γύρω στά 1870. Αυτή ή περιοχή άνήκε παραδοσιακά στην Κινέζικη επιρροή, και υπήρξαν συχνές συγκρούσεις ανάμεσα στους δυό επιδρομείς, αλλά τελικά στά 1885, μέ τή Συνθήκη του Τιεντσίν, ή Κίνα αναγνώρισε τήν αναμφισβήτητη κυριαρχία της Γαλλίας.

Γιά τή Δύση, τό Βιετνάμ ήταν πάντα ή πιό σημαντική απ' τίς τρεις χώρες. Διαιρέθηκε στίς διοικητικές περιφέρειες του Τονκίνου, του 'Αννάμ και της Κοτσίν Κίνα. Τό Βιετνάμ κατοικείται από 'Ανναμίτες που αποτελούν τά δυό τρίτα του πληθυσμού της 'Ινδοκίνας. Στίς άρχές του 20ού αιώνα, οι Γάλλοι είχαν καταφέρει να δημιουργήσουν αυτό που αποτελούσε (σύμφωνα μέ τή δική τους φρασεολογία) μιιά άρκετά 'κανοποιητική διοικητική ένότητα. Στίς άρχές του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, οι τρεις περιοχές

ἀπολάμβαναν σημαντική ἔσωτερικὴ αὐτονομία, σύμφωνα μὲ τὰ πρό-
τυπα τῶν ἄλλων Γαλλικῶν ἀποικιῶν. Εἶναι κατάφαρο ὅτι μόνον Γάλλοι παλί-
τες ἔπαιρναν μέρος στίς ἐκλογές. Ἡ Κοσίιν Κίνα εἶχε τὸ δικό της Ἀποικια-
κὸ Συμβούλιον, καὶ ἔστειλε τοὺς ἀντιπροσώπους της στὸ Κοινοβούλιον τοῦ Πα-
ρισιοῦ. Τὸ Ἀννάμ παράμενε κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία ἐνὸς αὐτοκράτορα, ἀλ-
λά εἶχε τὸ δικό του αἰρετὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιον, ποῦ προεδρευόταν ἀπὸ
ἓνα Γάλλο «ἀρμοστή», ὅπως καὶ τὸ Τονκίνο. Σ' αὐτὲς τίς τελευταῖες περι-
πτώσεις, ὁ Αὐτοκράτορας ἔστειλε ἓναν ἀντιπρόσωπον εἰς τὴν Ὑψηλοῦς Ἀ-
ποικιῶν τοῦ Παρισιοῦ. Τὸ Ἀνόνι, ἡ Χαϊφόνγκ, ἡ Ντά Νάγκ καὶ ἡ Σαϊγκὸν
εἶχαν ὅλες αἰρετὰ δημοτικὰ συμβούλια.

Ἡ νομοθεσία, φυσικὰ, ἦταν ἡ Γαλλικὴ νομοθεσία. Ὅλοι οἱ ἀνώτεροι
δικαστικοὶ ἦσαν Γάλλοι. Ἡ Ἰνδοκίνα ποτὲ δὲν ὑπέβηκε μιά ἰδιαίτερα ἀπο-
δοτικὴ ἢ προσδοφόρα ἀποικία — πράγματι, στὴ δεκαετία τοῦ 1890, οἱ
Γάλλοι νομοθέτες παραπονοῦνταν συχνὰ ὅτι ἡ Γαλλία δαπανοῦσε κάθε χρό-
νον 80 ἑκατομμύρια φράγκα προκειμένου νὰ κερδίσει 95 ἑκατομμύρια². Ἀδ-
τὴ ἡ κολοσσαία δαπάνη εἶχε σὰ σκοπὸ τὴ συντήρησιν μιᾶς τεράστιας δη-
μοσιουπαλληλικῆς γραφειοκρατίας, ἴσης σὲ ἀριθμὸν μὲ δλοκλήρη τὴ Βρε-
τανικὴ διοίκησιν τῶν Ἰνδιῶν (πληθυσμὸς τῆς Ἰνδοκίνας: 30 ἑκατομμύ-
ρια, τῆς Ἰνδίας: 325 ἑκατομμύρια).

Γιὰ ν' ἀξήθει ἓνα ἐτήσιον ἐθνικὸν εἰσόδημα ποῦ ἐμφάνιζε πάντα ἑλ-
λειμμα, οἱ Γάλλοι ἐνθάρρουναν τίς πωλήσεις τοῦ ὀπιοῦ καὶ ἔκαναν ὑποχρεω-
τικὴ τὴν κατανάλωσιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Ὅσο οἱ ποτοποιεῖς ἔσο καὶ
οἱ φυτεῖες παπαρούνας ἦσαν κυβερνητικὰ μονοπώλια. Στίς 8 Σεπτέμβριον
1934 ἡ μισοεπίσημη ἐφημερίδα AURORE D' INDOCHINE ἔγραφε: «Ἡ
διοίκησιν ἀποφάσισε ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι πρέπει νὰ καταναλώνουν, ἀπὸ
σήμερον, 7 λίτρα οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἐτησίως... τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν
γιὰ ὅλο τὸ ἄλκοὸλ ποῦ παραδίδθηκε (θηλαδὴ, στὰ χωριά) εἴτε πουλήθηκε
εἴτε ὄχι, θὰ ἐξωφλεῖται στὸ ἀκέραιο. Ἡ κατανάλωσιν ἄλκοὸλ εἶναι ὑποχρεω-
τικὴ στὸ Τονκίνο καὶ τὸ Ἀννάμ καὶ θὰ ἐπιβληθῆι σύντομα καὶ εἰς τὴν Κο-
σίιν Κίνα».

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ ἦταν ἀσήμαντη — τὸ 96,50) οἱ ὄλων τῶν
ἐξαγωγῶν ἦταν πρῶτες ὅλες. Σπάνια ἐπεξεργάζονταν τὸ λατέξ*, ἀλλὰ τὸ
τελευταῖον ἐξάγονταν μὲ τὴ φυσικὴ του μορφή ἀπ' τὸ Τράστ Κουτσούκ
Μισιλέν σὲ πολὺ χαμηλὴ τιμὴ. Παρόλο ποῦ τὸ ἔδαφος τῆς Ἰνδο-
κίνας ἦταν πλοῦσιον σὲ κάρβουνο καὶ διάφορα μέταλλα, ὑπῆρχε μόνον μιὰ
ὀψικάμνος σ' ὀλοκλήρη τὴ χώρα. Τὰ δύο τρίτα τοῦ κάρβουνου ἐξάγον-
ταν. Ἐξάγονταν ἀκόμα καὶ τὸ ρύζι. Ὁ γαλλικὸς ἱμπεριαλισμὸς ἔδλεπε στὴ
μὴ - βιομηχανοποίησιν τῶν ἀποικιῶν του μὴν ἐγγύθησιν σταθερότητος. Ἐ-
πιδίωκε νὰ ἐμποδίσει μὲ κάθε δυνατό μέσον τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς πολυάρι-
θμης, συγκεντρωμένης καὶ μορφωμένης ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ μορφή τῆς γαιοκτησίας ἦταν ἐπίσης πολὺ ὀπισθοδρομικὴ. Κάπου

* Σ.τ.Μ. Λατικόν: ὁ χυμὸς τοῦ Κουτσουκόθεντρου.

700 Ευρωπαίοι άποικοι κατείχαν τό 20ο) ο τής καλλιεργήσιμης γής. Μόνο τό μισό αὐτῆς τής γής καλλιεργούνταν. Ἡ τεράστια μάζα τῶν πτωχῶν άγροτῶν κατείχε λιγότερο άπό 5 άκρ καί στό Βορρά, συχνά λιγότερο άπό 1 άκρ. Ἡ άρδευση ἦταν πολύ πρωτόγονη. Οί άρξζώνες τής Ἰνδοκίνας άποδίδανε λιγότερο άπ' τό μισό τής άντίστοιχης άπόδοσης κατά άκρ τής Ἰαπωνίας. Ἐξάγονταν άκόμα καί τά φωσφορουχα λιπάσματα.

Τό μέσο ήμερομίσθιο τῶν εργατῶν στό άνθρακωρυχεια τοῦ Τονκίνου ἦταν λιγότερο άπό μισό πιάστρο. Πολλοί εργατές στις φυτείες ρυζιοῦ πληρώνονταν σέ είδος. Ἡ άνεργία ἦταν στό άπόγειό της, καί χιλιάδες εργατές άπασχολούνταν μόνο 6 μήνες τό χρόνο. Οί σέμπροι* πλήρωναν τουλάχιστον τό 40ο) ο τής σοδιάς τοῦ ρυζιοῦ στό γαιοκτήμονα σά νοίκι.

Οδσιαστικά, κάθε επίσημη άρχή συμφωνούσε ότι τό βιωτικό επίπεδο τῶν Ἰνδοκινέζων έπεσε στή διάρκεια τής περιόδου τής Γαλλικῆς διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τό Συμβούλιο Γάλλων Ἐξαγωγέων, ενώ ο πληθυσμός αύξήθηκε κατά 80ο) ο στήν περίοδο 1900 - 1937, ή συνολική ντόπια κατανάλωση ρυζιοῦ αύξήθηκε μόνο 23ο) ο.

Ἡ καλύτερη άπόδειξη γιά τήν «άνθρωπιστική άποστολή» τής άποικιοκρατίας, πού μπορούσε νά προσφέρει ένας σχεδόν αιώνας Γαλλικῆς διακυβέρνησης, ἦταν 1 γιατρός ανά 38.500 κατοίκους (σέ σύγκριση με 1 ανά 2.500 άνθρώπους στή Γαλλία). Ἡ Στατιστική Ἐπετηρίδα γιά τήν Ἰνδοκίνα (1941-42) έδειξε ότι γιά ένα πληθυσμό τοῦ μεγέθους τής Ἰσπανίας ύπήρχαν μόνο 4 γυμνάσια. Σέ κάθε 100.000 κατοίκους άναλογοῦσαν 25 μαθητές δημοτικού καί 5 γυμνασίου.

Τά πρώτα χρόνια τής πάλης

Ἡ Βιετναμέζικη αντίθεση στή Γαλλική διακυβέρνηση είναι τόσο παλιά όσο κι ή Ἰδια ή Γαλλική διακυβέρνηση. Ἡ πρώτη σημαντική «έθνικη» έξέγερση συνέθηκε στό Τονκίνο στό 1908. Πέντε χρόνια άργότερα άκολούθησαν κι άλλες έξεγέρσεις.

Τό Μάρτη τοῦ 1913, 600 άγρότες έκαναν πορεία στους δρόμους τής Σαϊγκόν ζητώντας μεταρρυθμίσεις. Τόν Ἀπρίλη ένας μανδάρινος, γνωστός γιά τά φιλογαλλικά του αισθήματα, δολοφονήθηκε στήν έπαρχία τοῦ Τονκίνου καί μιά δόμδα έξεράγη στόν Ἄννι, σκοτώνοντας δυό Γάλλους άξιωματικούς. Άκολούθησε ένα κύμα συλλήψεων. Ἀπ' τούς 254 άνθρώπους πού ρίχτηκαν στή φυλακή, 64 παραπέμφθηκαν σέ δίκη καί 7 εκτελέστηκαν. Στά 1916, κάπου 300 άκτιβιστές έκαναν μιά άποφασιστική άλλά άποτυχημένη άπόπειρα νά έλευθερώσουν τούς κρατούμενους στις φυλακές τής Σαϊγκόν.

Στά χρόνια πού άκολούθησαν ή αντίσταση εντάθηκε, παίρνοντας διαφορετικές μορφές σέ κάθε περιοχή. Στό κέντρο (έπαρχία τοῦ Ἄννι) ή

* Στ.Μ. Παχτωτές.

όργη έτεινε νά κατευθύνεται στους φανερούς στόχους — τόν Αυτοκράτορα, τήν άριστοκρατία και τή «διοίκηση» πού τόν περιέβαλε. Μερικοί άπ' τούς πρώιμους κομμουνιστικούς άγώνες διαδραματίστηκαν σ' αυτές τίς περιοχές, αλλά έμποδίστηκαν σοβαρά άπ' τίς βαθιά ριζωμένες άγροτικές παραδόσεις». Οι «θεωρητικοί» Μαρξιστές έμειλλε νά βρούν καλύτερες εύκαιρίες στό Τονκίνο και τήν Κοσίιν Κίνα.

Άπό ένα συνολικό διετναμέζικο πληθυσμό 17 εκατομμυρίων, 8 εκατομμύρια ζούσαν στό Βορρά, ενώ ή πλειοψηφία τους κατοικούσε σέ άκτινα ενός μίλλου άπ' τό Άνόι. Σ' αυτή τήν περιοχή άναπτύχθηκε ένα βιομηχανικό συγκρότημα, και μαζί μ' αυτό μιά εργατική τάξη. Άνάμεσα στό 1922 και τό 1934, έγιναν πάνω άπό 100 άπεργίες στήν έπαρχία του Τονκίνου.

Μιά παρόμοια άνάπτυξη είχε διαδραματιστεί στή Σαϊγκόν, όπου ή έπαφή μέ τά έμποροκρατικά έθνη είχε καταστρέψει τά ίχνη τής φεουδαρχίας ακόμα νωρίτερα. Θά 'ταν, όμως, σοβαρό λάθος νά ξεχάσουμε ότι ή χώρα, σά σύνολο, παρέμενε άγροτική. Στά 1929 ύπήρχαν ακόμα μόνο 221.000 εργάτες (τό 39ο) ο άπασχολούνταν στή βιομηχανία, τό 37ο) ο στίς φυτείες και τό 24ο) ο στό άρουχία). Άντιπροσώπευαν μόνο τό 1ο) ο του συνολικού πληθυσμού.

Τό άγροτικό πρόβλημα ήταν πάντα δξύτερο στό Νότο. Στά 1930, γύρω στό 70ο) ο των γαιοκτημόνων των δ υ ό βορεινότερων περιοχών κατείχαν λιγότερα άπό 1,5 άκρ δ καθένας. Στήν Κοσίιν Κίνα αυτός ο αριθμός ήταν μόνο 34ο) ο. Άπό 6.530 γαιοκτήμονες πού κατείχαν πάνω άπό 1.500 άκρ, οι 6.300 ζούσαν στό νότο. Τό 45ο) ο του Δέλτα του Μεκόνγκ κατέχονταν άπ' τό 2ο) ο του συνόλου των γαιοκτημόνων. Οι 244 γαιοκτήμονες πού κατείχαν περισσότερα άπό 1500 άκρ, κατοικούσαν όλοι στό Δέλτα του Μεκόνγκ. Μέχρι σήμερα (1973) μερικές άπ' τίς μεγαλύτερες φυτείες του Ν. Βιετνάμ κατέχονται άπό Γάλλους.

Όμως, βαθιές αλλαγές διαδραματίζονταν σ' όλόκληρη τή χώρα. Στή διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου, οι Γάλλοι είχαν στείλει στήν Εύρώπη 43.000 Ίνδοκινέζους στρατιώτες και 49.000 εργάτες (άπό μιά συνολική εργατική δύναμη πού άνέρχονταν τότε σέ 62.000). Οι άνθρωποι αυτοί επέστρεψαν στό Βιετνάμ πιό δυτικοποιημένοι και προώθησαν τό αίτημα των κύκλων μιάς άναπτυσσόμενης «έλίτ» — πού είχε πάρει γαλλική εκπαίδευση κι είχε άφομοιώσει τή γαλλική κουλτούρα — γιά ένα μεγαλύτερο μερίδιο στή «χώρα τους». Οι μελλοντικοί επαναστατικοί ήγέτες έμειλλε νά προέλθουν άπ' αυτή τήν «έλίτ» κι όχι άπ' τίς άγροτικές περιοχές ή, γιά τόν ίδιο λόγο, άπ' τίς τάξεις τής ταχύτατα άναπτυσσόμενης βιομηχανικής εργατικής δύναμης.

Οί πρωτοπορίες καταφθάνουν

Τό όνομα του Χό Τσι Μίνχ είναι άξεχώριστο άπ' τό Βιετναμέζικο κομμουνισμό. Σέ νεαρή ήλικία είχε ταξιδέψει στό έξωτερικό, παραμένοντας γιά

ένα διάστημα στο Λονδίνο. Μένοντας άσυγκίνητος άπ' τό Βρετανικό «σοσιαλισμό», έλκύστηκε άπ' τό Παρίσι, όπου έγινε ιδρυτικό μέλος του Γαλλικού ΚΚ. Έπιστρέφοντας στην Άσία, στά 1925, εγκαταστάθηκε στην Καντώνα, όπου ίδρυσε τή Λήγνα Έπαναστατικής Νεολαίας Βιετνάμ. Η Λήγνα προπαγάνδιζε τόν «άγροτικό Μαρξισμό», κυρίως στή γειτονική έπαρχία του Τονκίνου. Κανόνισε τήν άποστολή κατάλληλων «στελεχών» στο έξωτερικό, γιά «πολιτική εκπαίδευση». Τό Μάη 1929, στο ιδρυτικό συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος Ίνδοκίνας (ICP), κάπου 250 μέλη είχαν παρακολουθήσει αυτά τά μαθήματα και τουλάχιστον 200 είχαν άναλάβει ξανά ένεργό δράση στο Βιετνάμ.

Τά πρώτα χρόνια τής δεκαετίας του '30 ήταν χρόνια άνταρσιών, άγροτικών έξεγέρσεων, κι άπεργιών. Μόνο στά 1930, έγιναν 83 άπεργίες όπου πήραν μέρος πάνω άπό 27.000 άτομα. Στή διάρκεια τών χρόνων 1930 - 31, ό αριθμός τών μελών τών παράνομων εργατικών ενώσεων αύξήθηκε άπό 60.000 σέ 64.000. Μιά δεξιά, έθνικιστική εξέγερση στο Τονκίνο, τό Φλεβάρη του 30, συντρίβηκε άνελέητα κι οι 13 ήγέτες της εκτελέστηκαν. Ό ίδιος ό Χό είχε περάσει τήν περίοδο 1927 - 30 στή Μόσχα, κι επέστρεψε γιά νά βρει ένα φραξιοκρατούμενο κόμμα.

Υποστήριξε άποφασιστικά τή γραμμή ότι τό πρόγραμμα του κόμματος ήταν ένα πρόγραμμα «αστικοδημοκρατικής επανάστασης». Άλλά δέ διέθετε τήν έξουσία γιά νά επιβάλλει στο κόμμα τή σταλινική γραμμή. Οι άγρότες του Νγκέ Άν και του Χά Τίνχ είχαν έξεγερθεί άνοιχτά, και σέ διάφορα χωριά είχαν δημιουργηθεί τοπικά «σοσιέτ». Τό κόμμα υποστήριξε τή δράση τους (ό Χό ψήφισε έ ν ά ν τ ι α στήν έξέγερση, αλλά ελοι οι άλλοι ψήφισαν υπέρ*) έλπίζοντας ότι θά χρησιμοποιήσει αυτά τά σοσιέτ σά βάσεις γιά τόν παραπέρα έλεγχο του άναπτυσσόμενου κινήματος. Οι κομμουνιστές ισχυρίζονταν ότι έχουν 1300 μέλη και 10.000 όπαδούς στις δύο έπαρχίες. Η δύναμη του ΚΚ έκειίνη τήν εποχή δρισκόταν κυρίως στις άγροτικές περιοχές. Στά 1928, ή γεωγραφική κατανομή τών 42 κομματικών πυρήνων ήταν ή ακόλουθη⁵:

Κεντρικό Βιετνάμ:

Νγκέ Άν	9
Χά Τίνχ	8
Θάν Χάα	7
Χοΐε	3
Κουάνγκ Νγκάι	3

Νότιο Βιετνάμ:

7

Βόρειο Βιετνάμ:

5

Η δημιουργία άγροτικών σοσιέτ αντιμετωπίστηκε μέ άποδοκιμασία άπ' τή Μόσχα (και έπίσης άπ' τόν ίδιο τό Χό). Δέν μπορούσαν παρά νά υπενθυμίζουν τις καταστροφές πού συνέβησαν λίγα χρόνια ωρίτερα στην

Κίναδ (πού κι ατέες ήταν, σ' ένα μεγάλο βαθμό, συνέπειες τής ολέθριας πολιτικής του Στάλιν). Τό Κόμμα επιχειρήσε νά παρασύρει τούς εργατές, και προσπάθησε νά οργανώσι ένα εργοστάσιο σπέρτων κι ένα εργαστήριο επισκευής σιδηροδρόμων στό επαρχιακό κέντρο του Βίνχ και τό γειτονικό λιμάνι του Μπάν Θάι, πετυχαίνοντας μερικά τό στόχο του. Όμως τό κίνημα παράμεινε, βασικά, μιά αγροτική εξέγερση.

Σέ μιά πορεία πού έγινε στην επαρχιακή πρωτεύουσα, 6.000 αγρότες κάλυψαν μιά απόσταση πάνω από 4 χιλιόμετρα, καταμήκος του κεντρικού δρόμου. Τά αιτήματά τους περιλάμβαναν τήν καταστροφή των αρχείων τής περιφερειακής έφορίας, τή μείωση του ύψηλου «φόρου του άλατιού», κι έμπεριείχαν τό εργατικό αίτημα γιά αύξηση των μισθών. Η φάλαγγα δέχτηκε τήν επίθεση ενός Γαλλικού αεροπλάνου, πού σκότωσε 216 άτομα και τραυμάτισε 126.

Όπου τό κόμμα δημιούργησε «σοσιέτ», αυτό οφειλόταν κυρίως στην «ανεπάρκεια» των ύφιστάμενων θεσμών και τήν απάθεια των Γαλλικών αρχών. Προπαγανδιστικές συγκεντρώσεις γίνονταν σέ δημοτικά κτίρια χωριών και πολιτοφυλακές άδυνας, όπλισμένες μέ μπαστούνια, μαχαίρια και άλλα πρωτόγονα όπλα, συγκροτούνταν στό περισσότερο χωριά. Οι κομμουνιστές δροσαν παντού διαμέσου των «ήγγετικών» οικογενειών, πού πρόσφεραν τή «φυσική» δομή επικοινωνίας και έλέγχου.

Ένδεικτικά, ό κομμουνιστικές επιθέσεις, σ' όλη τή διάρκεια αυτής τής περιόδου, στρέφονταν αποκλειστικά ενάντια στη Βιετναμέζικη «αριστοκρατία» και «δημοσιοπαλληλική ιεραρχία». Άκόμα και στό αποκορύφωμα αυτών των ταραχών, οι Έυρωπαίοι μπορούσαν νά κυκλοφορούν άνεμόχλητα κι άοπλοι σ' αυτές τις επαρχίες⁷. Η ρηχότητα κι ή αδυναμία αυτών των «σοσιέτ» έμελλε ν' αποδειχθεί όταν οι Γαλλικές αρχές, αφού τά άγγόνησαν 18 δλόκληρους μήνες, αποφάσισαν νά τά καταστρέψουν. Δραστηκές και κεραυνοβόλες άτυνομικές επιχειρήσεις οδήγησαν στην σύλληψη των «ήγγετων» κι ή «σοσιετική έξουσία» κατάρρευσε. Αυτό συνέβηκε τόν 7 Οκτώβρη του 1931.

Ήταν ή πρώτη και τελευταία φορά πού ο Χό έχασε τόν έλεγχο ενός κινήματος πού είχε έξουσιάσει. Τά γεγονότα του 7 Οκτώβρη 1931 έτειναν ν' αποδείξουν τήν ορθότητα τής πρόβλεψής του. Άπό δω και πέρα επρόκειτο νά 'ναι ο αναμφισβήτητος αρχηγός του κόμματος στις δόρειες επαρχίες. Στο νότο, στην Κοτσίν Κίνα, ή ήγγεσία ανατέθηκε στον Τράν Βάν Γιάου, ένα άπ' τά στελέχη πού είχαν γνήσια «Μοσχοβίτικη εκπαίδευση».

Στά 1932, ένας νεαρός κομμουνιστής, ο Τά Θού Θάου, γύρισε στό Βιετνάμ μετά από αρκετά χρόνια έξορίας στό Παρίσι. Έκει είχε πάρει ένεργό μέρος στό Γαλλικό Τροτσκιστικό κίνημα. Έπέστρεψε πίσω μέ σκοπό νά δημιουργήσει μιάν «άριστερή αντιπολίτευση» στό σταλινικό κόμμα του Τράν Βάν Γιάου.

Αυτά τά χρόνια υπήρξαν ιδιαίτερα γόνιμα γιά τούς Τροτσκιστές. Μαζί μέ τή διαμηχανοποίηση τής Σαϊγκόν αναπτύχθηκε μιά αγωνιστική εργατική τάξη. Η εργατική τάξη ήταν άσυνήθιστα άπαθής άπέναντι στην

έπίσημη γραμμή του κομμουνιστικού κόμματος που, παρά τη μαρξιστική του φρασεολογία, ήταν βασικά άφρασημένο στην οργάνωση των αγροτών. Λίγους μόνο μήνες μετά την επιστροφή του, ο Τά Θού Θάου μπόρεσε να πλησιάσει τον Τράν Βάν Γκιάου από μία θέση αξιολογικής δύναμης, και να του προτείνει ένα ένιατο μέτωπο.

Αυτή η πρόταση ήταν τόσο αντιδημοφιλής ανάμεσα στους ορθόδοξους Τροτσκιστές, όσο και στο κομμουνιστικό κόμμα. Τροτσκιστές που αποχώρησαν ίδρυσαν τη Διεθνή Κομμουνιστική Αθήνα. Αυτοί οι πιο ορθόδοξοι Τροτσκιστές προέρχονταν κυρίως απ' τις βόρειες επαρχίες, όπου τους προσφερόταν πλούσιο πεδίο δράσης ενάντια στον «αγροτικό κομμουνισμό» του Χό. Η κατάσταση ήταν πολύ διαφορετική στην Κοτσίν Κίνα, όπου ο Τράν Βάν Γκιάου, συνειδητοποιώντας τη δύναμη της «αντιπολίτευσης» του Τά Θού Θάου, συμφώνησε για την συγχρότηση του ένιατου μετώπου.

Στά τέλη του 1932, εκδόθηκε από κοινού η εφημερίδα «Η Πάλη». Τον επόμενο χρόνο ένας κοινός συνδυασμός Σταλινικών και Τροτσκιστών υποψηφίων εμφανίστηκε στις εκλογές για την ανάδειξη του 'Αποικιακού Συμβουλίου⁸. Δύο Τροτσκιστές κι ένας Σταλινικός εκλέχθηκαν.

(«Στις εκλογές για την ανάδειξη του Δημοτικού Συμβουλίου της Σαϊγκόν, το Μάη του 1935, ένας απ' τους υποψήφιους ήταν ο Ντουόνγκ Μπάχ Μεί, ένας κορυφαίος σταλινικός. Ο Τά Θού Θάου συνάντησε μεγάλες δυσκολίες για να πείσει τους αγωνιστές γύρω απ' τη «Πάλη» ότι έπρεπε να υποστηρίξουν την υποψηφιότητα του Ντουόνγκ Μπάχ Μεί, μιά που αυτόν τον θεωρούσαν υπερβολικά ρεφορμιστή. Ο Τά Θού Θάου ένωθε ότι το ένιατο μέτωπο έπρεπε να διατηρηθεί με κάθε θυσία και μίλησε υπέρ του Ντουόνγκ Μπάχ Μεί, περιγράφοντάς τον σαν «τόν πιο ικανό εκπρόσωπο των Βιετναμέζων σταλινικών». Ο Ντουόνγκ Μπάχ Μεί εκλέχθηκε κανονικά». — Φ.Ν. Τράγκιερ, «Ο Μαρξισμός στην Νοτιοανατολική Άσία», εκδόσεις Πανεπιστημίου του Στάνφορντ, 1960, σ. 139).

Τόν Αύγουστο του 1935, έγινε τό 7ο Συνέδριο της Κομιντέρν και μ' αυτό συντελέστηκε μία μεταστροφή στη γραμμή της Μόσχας. Η συνεργασία με τις Δυτικές «δημοκρατίες» και τους «προοδευτικούς καπιταλιστές» μπήκε στην ημερήσια διάταξη. Η Κεντρική Έπιτροπή του ΚΚΚΙ άφαιρες πειθήνια τό σύνθημα «Κάτω ο Γαλλικός Ίμπεριαλισμός» απ' τό πρόγραμμα του*. Η εκστρατεία ενάντια στους φεουδάρχες της Ίνδοκίνας κι ακόμα

* Πολλοί Μαρξικοί πιστεύουν σήμερα ότι όλα πήγαιναν καλά όσο βρισκόταν στο τιμόνι ο Στάλιν. Θα πρέπει να μελετήσουν τί συνέβηκε στο απόγειο του γαλλοσοβιετικού συμφώνου.

Στά 1937, στο Συνέδριο του ΚΚ Γαλλίας στο Άρλ, ο Τορέζ συνόφισε την αποικιακή πολιτική του κόμματος. Ίσχυρίστηκε ότι τά συμφέροντα των λαών των αποικιών βρίσκονται σέ μιά «φιλική, καλόπιστη, πατρική» ένωση με τη δημοκρατική Γαλλία. Η σφυρηλάτηση αυτής της ένωσης ήταν «η άποστολή της Γαλλίας σ' όλόκληρο τόν κόσμο» (Τζ. Οθάλτερ, «Ίστορία του ΚΚ Γαλλίας», σ. 377).

καί τό αἴτημα γιά ἔθνηκή ἀνεξαρτησία ἐγκαταλείφθηκαν. Παρά τό γεγόνος αὐτό, οἱ Σταλινικοί κι οἱ Τροτσικιστές ἐξακολούθησαν νά συνεργάζονται στή Σαϊγκόν, σέ κοινές «ἐπιτροπές δράσης», γιά ἓνα μικρό διάστημα. Ἀλλά οἱ Σταλινικοί διασπάστηκαν γρήγορα σέ ἀντιμαχόμενες φράξιες. Αὐτό ἔμαλλε νά προσφέρει στους Τροτσικιστές τήν πρωτοκαθεδρία, γιά μιὰ σειρά ἐτῶν.

Τόν Ἰούνη τοῦ 1936, μέ τήν ἐκλογή τῆς κυβέρνησης λαϊκοῦ μετώπου τοῦ Λεόν Μπλουί, στή Γαλλία, ἡ κατάσταση ἄλλαξε. Μέ διαταγές τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Μόσχας, οἱ φράξιες τοῦ ΚΚΙ ἔκοψαν κάθε σχέση μέ τούς Τροτσικιστές. Οἱ «προοδευτικοί καπιταλιστές» πού ἦταν ἐγκαταστημένοι στό Παρίσι, ἐπιθεδαίωσαν τό χαρακτηρισμό πού τούς εἶχαν δώσει οἱ Σταλινικοί. Στά 1937 καθιέρωσαν νομοθετικά τήν ὄσωση ἐργάσιμη μέρα⁹. Σέ ἀναγνώριση τῆς φιλίας τοῦ Στάλιν, κήρυξαν μιὰ γενική ἀμνηστία. Στό Βιετνάμ, αὐτό σήμαινε τήν ἀποφυλάκιση ἐνός ἀριθμοῦ κορυφαίων Σταλινικών, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Φάμ Βάν Ντόνγκ, ἐκδόστη, τότε, τῆς κομμουνιστικῆς ἐφημερίδας τοῦ Χό, καί τοῦ Τράν Βάν Γκιάου: τό ΚΚΙ «νομιμοποιήθηκε» γτέ φάκτο. Στή συνέχεια ἐξαπολύθηκε ἓνας ἔντονος ἀγώνας ἐναντία στόν «Τροτσικισμό». Αὐτό δέν ἦταν τυχαίο. Ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ΚΚΙ ἀπ' τήν ταξική πάλη, εἶχε ἀφήσει ξέφραγο τό πεδίο στόν Τά Θού Θάου καί τούς ὀπαδούς του. Στά 1937, οἱ Σταλινικοί ἐκδιώχθηκαν ἀπ' τήν «Πάλη», καί μέ τήν υἱοθέτηση μιᾶς νέας γραμμῆς, ἡ ἐφημερίδα ἐπιτέθηκε βίαια στήν «προδοτικὴ» πολιτικὴ τοῦ λαϊκοῦ μετώπου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν Τροτσικιστικῶν ὀργανώσεων ἔφτασε τίς 5.000. Ὁ Τά Θού Θάου συνελήφθηκε καί πέρασε δύο χρόνια στό στρατόπεδο συγκέντρωσης τοῦ νησιοῦ Πούλο - Κοντόρ, ἐνῶ ἐκλέχτηκε δύο φορές μέλος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς Σαϊγκόν στή διάρκεια αὐτοῦ τοῦ διαστήματος. Στίς δημοτικές ἐκλογές τῆς Σαϊγκόν, οἱ Τροτσικιστές συγκέντρωσαν κατά καιροῦς (τό 80ο) ο τῶν ψήφων. Ἀλλά ἡ γραμμὴ τῶν ντόπιων κομμουνιστῶν δέν διέφερε ἀπό κείνη τῶν «συντρόφων» τους σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, κι ὁ Χό Τσί Μίνχ ἀνάγγειλε μ' ὑπερηφάνεια στήν Κωμιντέρν, τὸν Ἰούνη τοῦ '39: «Ὅσο γιά τούς Τροτσικιστές — καμιά συμμαχία καί καμιά παραχώρηση. Θά πρέπει νά ξεσκεπαστοῦν γιά νά φανεῖ ἀπὸ πού εἶναι στήν πραγματικότητα: πράκτορες τοῦ φασισμού».

Τὴν ὥρα σχεδὸν πού μιλοῦσε ὁ Χό, οἱ Τροτσικιστές σημείωναν τό μεγαλύτερο θρίαμβό τους, πετυχαίνοντας μιὰ σαρωτικὴ νίκη στίς ἐκλογές κι ἐκτοπιζοντας ἀπ' τήν ἀρχὴ τούς δύο ἐναπομείναντες κομμουνιστές, Τάου καί Μέι.

Οἱ μέρες τοῦ λαϊκοῦ μετώπου τέλειωσαν. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1939, ἡ Γαλλία ἔβγαλε ἐκτός νόμου τό ΚΚ στή μητρόπολη καί τίς ἀποικίες. Ἔτσι, ὁ μῆνας τοῦ μέλιτος τῶν Σταλινικῶν μέ τό Γαλλικὸ Ἰμπεριαλισμὸ τερματίστηκε κι αὐτός. Σέ μιὰ ἀνακοίνωση πού ἔβγαλε στίς 13 Νοέμβρη 1939, τό ΚΚΙ προσπάθησε νά συμβιβάσει τό ἀσυμβίβαστο. Κατάγγειλε τὸν «ἱμπεριαλιστικὸ» πόλεμο τῆς Γαλλίας ἐναντία στή Ναζιστικὴ Γερμανία, ἀλλὰ ταυτόχρονα κάλεσε τούς ὑποστηρικτές του ν' ἀγωνιστοῦν ἐναντία στήν Ἰα-

πωνία (πού άπειλοδσε εκείνη τήν εποχή τίς Ρώσικες θέσεις στην "Άπω Άκατολή) :

«Τό κόμμα μας θεωρεί ζήτημα ζωής και θανάτου... ν' άγωνιστούμε ενάντια στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο και τή ληστροική και σφαγιαστική πολιτική του Γαλλικού ιμπεριαλισμού... άγωνιζόμενοι ταυτόχρονα ενάντια στους επιθετικούς σκοπούς του Γιαπωνέζικου φασισμού».

Ή άποικιακή Άσία

Ή εκμετάλλευση τής Ίνδοκίνας άπ' τούς Γάλλους άποτελοδσε ένα μικρό μόνο μέρος τής δλης σαρωτικής επέλασης τής άποικιοκρατίας στη Ν.Α. Άσία. Ή εκείνη τήν εποχή, ή Ίνδία, ή Κίνα, ή Μπούρμα, ή Ταϊλάνδη, ή Φιλιππίνες, ή Μαλαισία κι ή Ίνδονησία βρίσκονταν όλες κάτω άπό τήν άμεση κυριαρχία των Δυτικών.

Ή Ίαπωνία, όντας ή πρώτη Άσιατική δύναμη πού βιομηχανοποιήθηκε, ήταν ή πρώτη πού άμφισβήτησε τούς παλιούς ιμπεριαλισμούς. Άκόμα και τόσο άργά όσο στα 1870, όλες οι τεχνικές καινοτομίες (άν εξαιρέσουμε εκείνες πού άφορούσαν τό θέατρο!) ήταν άπαγορευμένες στην Ίαπωνία. 35 μόνο χρόνια άργότερα, στα 1905, ένας σύγχρονος Γιαπωνέζικος στρατός και ναυτικό έμελλε νά συντρέψουν άποφασιστικά τήν Τσαρική Ρωσία. Ένας άπ' τούς νικητές του Α΄ Παγκόσμιου Πόλεμου, τό μόνο Άσιατικό Έθνος πού πήρε μέρος στό Συνέδριο Πολεμικού Ναυτικού στην Ουάσιγκτον, ή Ίαπωνία είχε γίνει μέλος των μεγάλων διεθνών οργανισμών, σά σημαντική καπιταλιστική δύναμη. Οι ρίζες του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου (στον Ειρηνικό) βρίσκονται στην εξάρτηση τής Ίαπωνίας άπ' τίς άδιάκοπες εισαγωγές πετρελαίου, σιδηρομεταλλεύματος και κάρβουνου (καθώς ή Ίαπωνία ήταν φτωχή σε φυσικές πρώτες ύλες), στην άνάγκη της ν' αναζητήσει άποικιακές άγορές και νά επεκτείνει και νά εδραιώσει τίς σφαίρες συμφερόντων της.

Ή επεκτατική όρμη τής Ίαπωνίας συνέπιπτε μέ τήν άποφασιστική όθηση του Άμερικάνικου ιμπεριαλισμού στην περιοχή του Ειρηνικού. Όπως ή Ίαπωνία, έτσι κι ή Άμερική είχε άργοποήσει νά εμφανιστεί στό προσκήνιο. Ή πρώτη της κατάκτηση έγινε στα 1898, όταν μέ πρόσχημα τό επεισόδιο του «Μέιν» και τό συνακόλουθο Ίσπανοαμερικανικό πόλεμο, οι δυνάμεις των ΕΠΑ εισέβαλαν στα νησιά των Φιλιππίνων. Μέ τή συνθήκη του Παρισιού, ή κυβέρνηση Μάκ Κίνλεϋ πήρε τά νησιά μέ αντάλλαγμα τήν πληρωμή 20 εκατομμυρίων δολ. στην Ίσπανία. Τά έπόμενα 4 χρόνια, κάπου 60.000 στρατιώτες των ΕΠΑ ήταν άπασχολημένοι μέ τή συντριβή ενός ντόπιου κινήματος για ανεξαρτησία.

Καθώς ή κυριαρχία των ΕΠΑ επεκτείνονταν στη Σαμόα και τή Χαβάι, οι Γιαπωνέζοι άσχολούνταν μέ τήν καταβρόχθιση τής Κορέας και τής Μαντζουρίας. Ή Συνδιάσκεψη τής Ουάσιγκτον, στα 1921 - 22, ήταν ή τελευταία σοβαρή άπόπειρα νά επιτευχθεί ένας προσωρινός διακανονισμός. Στην ούσία, ή Άμερική ήρθε σε διαπραγματεύσεις μέ τήν Ίαπωνία, δάσει

των οποίων θ' αναγνωρίζονταν ή ήγεμονία τής 'Ιαπωνίας στή Μαντζουρία, σέ αντίλλαγμα μιās συμφωνίας ότι δέ θά εισέβαλε στήν Κίνα. (Μαζί μέ τή Βρεταννία, τή Γαλλία κι άλλες Εϋρωπαϊκές χώρες, οί ΕΠΑ μοιράζονταν χαρούμενα τά λάφυρα απ' τήν έντατική έμμετάλλευση τής Κίνας).

Τό Σεπτέμβριο τοῦ 1931, οί Γιαπωνέζοι εξαπόλυσαν μιάν επίθεση στή Β. Κίνα, κι αργότερα αποδίδασαν 70.000 στρατιώτες στή Σαγγάη, μήν αφήνοντας στήν κυβέρνηση τής Κουομιντάγκ άλλη έκλογή, απ' τό νά παραδώσει τή Μαντζουρία. Στά 1934, οί Γιαπωνέζοι άπαίτησαν τήν υπαγωγή όλης τής Κίνας στή σφαίρα επιρροής τους. Στά 1936, ζήτησαν κοινές στρατιωτικές επιθέσεις 'Ιαπωνίας - Κουομιντάγκ, ένάντια στίς έλεγχόμενες απ' τούς μαοϊκούς περιοχές. Ζήτησαν επίσης τήν παραχώρηση «αυτονομίας» στίς 5 έπαρχίες τής Β. Κίνας, ώστε νά μεταβληθούν σέ τυφλά όργανα των Γιαπωνέζων. Η άπόρριψη αυτών των άπαιτήσεων από μέρος τής Κουομιντάγκ, έκανε αναπόφευκτο τό Σινοιαπωνικό πόλεμο τοῦ 1937.

Μιά εύρύτερη σύγκρουση άνάμεσα στίς ΕΠΑ και τήν 'Ιαπωνία ήταν έξίσου αναπόφευκτη. Η 'Αμερικάνικη οικονομική επέκταση στήν περιοχή τοῦ Ειρηνικού είχε αύξηθει σταθερά απ' τά μέσα τής δεκαετίας τοῦ 1920, 'Ανάμεσα στά 1931 και τά 1937, ή 'Ασία άπορρόφησε τό ακόλουθο ποσοστό των 'Αμερικάνικων εξαγωγών:

Μηχανές	15ο) ο
Χαλκός	26ο) ο
Σίδηρο και 'Ατσάλι	33ο) ο
Χαρτί	40ο) ο

Πιό συγκεκριμένα, άνάμεσα στά 1932 και τά 1938, οί ΕΠΑ κατείχαν σταθερά τήν πρώτη θέση στο έξωτερικό έμπόριο τής Κίνας. (Στά 1935, λογουχάρη, τό ποσοστό των ΕΠΑ έφτανε τά 102 έκατομμύρια δολάρια, ένώ τής 'Ιαπωνίας ήταν μόνο 80 έκατομμύρια).

'Ο πόλεμος τοῦ Ειρηνικού

Η εικόνα ενός έμφυτα καλοῦ, ειρηνόφιλου 'Υπουργείου 'Εξωτερικών των ΕΠΑ, πού πιάστηκε στόν ύπνο, στο Πέρλ Χάρμπορ, από μιá πανούργα συνωμοσία Γιαπωνέζων στρατιωτικών ήγγετων είναι μιá προπαγανδιστική άνοησία. Δέν έχει τήν παραμικρή σχέση μέ τήν πραγματικότητα. Στά 1940, ό πρόεδρος των ΕΠΑ κι οί πιό στενοί του σύμβουλοι είχαν άποφασίσει ότι οί Γιαπωνέζοι έπρεπε ν' άπωθηθοῦν, έστω κι άν αυτό σήμαινε τήν κήρυξη πολέμου. Είχαν άποφασίσει, επίσης, ότι μετά τήν ήττα τής 'Ιαπωνίας, οί ΕΠΑ θά γίνονταν «Η» 'Ασιατική δύναμη, σέ δάρος των καλύτερων ιμπεριαλισμών γενικά και τοῦ Γαλλικοῦ ειδικά. Η 'Ινδοκίνα ήταν ένα έξαιρετικά σπουδαίο κελεπούρι πού προσφέρονταν στους ένδιαφερόμενους.

Στήν Τεχεράνη και τή Γιάλτα, ὁ Ρουζβελτ πρότεινε ἀνοιχτά ὅτι ἡ διακυβέρνηση τῆς Ἰνδοκίνας ἀπ' τή Γαλλία ἔπρεπε ν' ἀντικατασταθεῖ μέ κάποιον εἶδος διεθνούς κηδεμονίας. Ὁ Στάλιν συμφώνησε μ' αὐτή τήν πρόταση, στήν ὁποία ἄσκησε βέτο ὁ Τσώρτσιλ.

Τά πρῶτα ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς νέας Ἀμερικάνικης πολιτικῆς ἐμφανίστηκαν τόν Ἰούλιο τοῦ 1940, ὅταν ὁ Γάλλος Κυβερνήτης, Ναύαρχος Ντεκού, προσπάθησε νά πάρει ἐπειγόντως ἀεροπλάνα κι ἐφόδια ἀπ' τίς ΕΠΑ, προκειμένου νά τά χρησιμοποιήσῃ ἐνάντια στήν ἐπικείμενη ἐπίθεση τῶν Γιαπωνέζων. Τά ἐφόδια εἶχαν ἤδη πληρωθεῖ, ἀλλά ἡ Οὐάσιγκτον ἐπέμεινε κι ἀρνήθηκε νά κάνει τήν παράδοση. Ὁ Ντεκού ἀναγκάστηκε οὐσιαστικά νά δεχθεῖ τίς ἀπαιτήσεις τῶν Γιαπωνέζων γιά τήν παροχή «δευτερευόντων» στόν Κόλπο τοῦ Τονκίνου.

Τόν Αὐγούστο τοῦ 1941 ὁ Ρουζβελτ κι ὁ Τσώρτσιλ συναντήθηκαν στό κρουαζιερόπλοιο Α ὕ γ ο ὄ σ τ ι α, στό πλαίσιο τῆς Συνδιάσκεψης τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκεῖ ἐκδόσαν τό Χάρτη τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὑποσχόμενοι τήν ἀφοσίωσή τους σέ εἰρηνικούς σκοπούς, τήν ἀρνηση κάθε ἐδαφικῆς ἐπέκτασης, δίκαιους ἐργατικούς νόμους, τό δικαίωμα ὄλων τῶν λαῶν νά διαλέγουν τή δική τους κυβέρνηση, κι ἄλλα ἠχηρὰ και διφορούμενα πράγματα. Ἐκεῖνο πού δέν ἀνακοίνωσαν ἦταν ἡ συμφωνία τους γιά ἕναν κοινό πόλεμο ἐνάντια στήν Ἰαπωνία. Ὁ Τσώρτσιλ, ὄντας μοναδικός στήν πανουργία, ἄφησε νά τοῦ ξεφύγῃ στό Κοινοβούλιο, 6 μήνες ἀργότερα, ὅτι μετά τῆ συνάντησής του μέ τό Ρουζβελτ, εἶχε πάρει τή διαβεβαίωση ὅτι «οἱ ΕΠΑ, ἔστω κι ἂν δέ δέχονταν ἐπίθεση οἱ Ἰβεις, θά ἔπαιρναν μέρος στόν πόλεμο στήν Ἄπω Ἀνατολή». Ἡ Ἰνδοκίνα ἐμελλε ν' ἀποτελέσει τό σκηνικό τῆς τελευταίας κίνησης τῆς Κίνας, προτοῦ ἀρχίσει τό δλοκαύτωμα.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1941, οἱ Γιαπωνέζοι κατέλαβαν ἀεροπορικές βάσεις στό Ν. Βιετνάμ. Οἱ Ἀμερικάνοι ἀπάντησαν μ' ἕνα ἐπιπλοῦν στό πετρέλαιο, πού μεταφέρονταν διά θαλάσσης στήν Ἰαπωνία και ἕνα πάγωμα ὄλων τῶν Γιαπωνέζικων κεφαλαίων πού ὑπῆρχαν στίς ΕΠΑ. Τήν ἐνδέκατη ὥρα, λίγες μόνο μέρες πρὶν ἀπ' τό Πέρλ Χάρμπορ, ὁ Ρουζβελτ πρόσφερε στήν Ἰαπωνία μιὰ ἐγγύηση μὴ ἐπίθεσης μέ ἀντάλλαγμα τήν ἀποχώρηση τῆς Ἰαπωνίας ἀπ' τήν Ἰνδοκίνα.

Ἀνάμεσα στό 1942 και τά 1945, ἡ πάλι ἀνάμεσα στόν Ἀμερικάνικο και τό Γιαπωνέζικο ἡγεμονισμό διεξήχθη με ἀγριότητα σ' ὄλοκληρη τήν περιοχή τοῦ Ἐιρηνικοῦ. Σ' αὐτή τήν μπροσοῦρα, ὄμως, μποροῦμε ν' ἀσχοληθοῦμε μ' αὐτά τά γεγονότα μόνο στό μέτρο πού ἀφοροῦν τόν ἀγῶνα γιά τόν ἔλεγχο τῆς Ἰνδοκίνας.

Στή διάρκεια ὄλοκληρῆς τῆς περιόδου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, τά Γαλλικά στρατεύματα στήν Ἰνδοκίνα εἶχαν ἀναγνωριστῆ ὡς ἡ νόμιμη ἀρχή ἀπ' τή Γιαπωνέζικη κυβέρνηση. Ἡ ἦταν τῶν Ναζι στήν Γαλλία, στό 1944 και 1945, ἐπέπνευσε αὐτά τά γαλλικά στρατεύματα στήν Ἰνδοκίνα νά διώξουν τοὺς Γιαπωνέζους ἀπ' τήν ἀποικία. Οἱ Γιαπωνέζοι ἀνταπόδωσαν τό χτύπημα. Τό Μάρτη τοῦ 1945 ἐξαπόδωσαν μιὰ γενική ἐπί-

θεση ενάντια στις Γαλλικές φρουρές. Η 'Αμερικάνικη αεροπορία δρούσε σ' αυτή την περιοχή και δέχτηκε πιεστικές εκκλήσεις βοήθειας απ' τους Γάλλους — εκκλήσεις που αγνοήθηκαν σαφώς απ' την 'Αμερικάνικη διοίκηση. Ο λόγος εκφράζεται καλύτερα απ' τα λόγια του στρατηγού των ΕΠΑ Τσένολτ, διοικητή της 14ης 'Αεροπορικής Δύναμης των ΕΠΑ:

«... Έφτασαν διαταγές απ' τό άρχηγείο πολέμου αναφέροντας ότι σε καμιά περίπτωση δέν έπρεπε νά χορηγηθούν όπλα και πολεμοφόδια στά γαλλικά στρατεύματα. Μού επέτρεπαν νά συνεχίσω τή «συνηθισμένη» δράση ενάντια στους Γιαπωνέζους στην 'Ινδοκίνα, δοσμένου ότι αυτό δέ συνεπάγονταν τόν έφοδιασμό των γαλλικών στρατευμάτων... Οι διαταγές του στρατηγού Γουιντιμέρς για τή μή χορήγηση βοήθειας στους Γάλλους ήρθαν κατευθείαν απ' τό 'Υπουργείο Πολέμου. Ήταν φανερό ότι ή 'Αμερικάνικη πολιτική υπαγόρευε, τότε, νά μην επιστραφεί ή Γαλλική 'Ινδοκίνα στους Γάλλους. Η 'Αμερικάνικη κυβέρνηση ενδιαφερόταν νά δει τή βίαιη εκδίωξη των Γάλλων απ' την 'Ινδοκίνα, πράγμα πού θά 'καγε εδκαλύπτετο τό πρόβλημα τής μεταπολεμικής άποσύνδεσης απ' την άποικία τους... Ένώ οι 'Αμερικάνικες μεταφορές εφοδίων στην Κίνα δέν συμπεριλάμβαναν την 'Ινδοκίνα, οι Βρεταννοί πραγματοποιούσαν αεροπορικές άποστολές άνεφοδιασμού των Γάλλων, κατευθείαν απ' την Καγκούτα, ρίχνοντας αυτόματα, χειροβομβίδες και βλμους»¹⁰.

Τά βρεταννικά αεροπλάνα πέταξαν 1500 μίλια προσπαθώντας νά βοηθήσουν. Τά αεροπλάνα των ΕΠΑ, πού βρίσκονταν σέ άπόσταση μόνον 150 μιλίων, αγνόησαν τή δύσκολη θέση των ημπεριαλιστών συναδέλφων τους. Οι γαλλικές φρουρές έξοντώθηκαν. Στις 10 Μάρτη 1945, οι Γιαπωνέζοι κήρυξαν «άνεξάρτητη» την 'Ινδοκίνα και τοποθέτησαν σάν «αυτοκράτορα» τόν Μπάο Ντάι¹¹.

Η κατάκτηση τής 'Εξουσίας

Μέ την έναρξη του πολέμου, ή ήγεσία του ΚΚΙ είχε φύγει απ' την 'Ινδοκίνα, προτιμώντας την ασφάλεια πού πρόσφεραν οι γειτονικές Κινεζικές επαρχίες. Η κομματική πολιτική κυριαρχούσαν τώρα απ' τίς εκκλήσεις για «έθνικη ένότητα». Ένα ψήφισμα τής Κεντρικής 'Επιτροπής ζήτησε την προσωρινή διακοπή τής ταξικής πάλης: «Γιά την ώρα, τό έπιμέρους και ταξικό συμφέρον πρέπει νά ύποταχθεί στό έθνικό πρόβλημα. Άν δέν μπορέσει ν' άποκατασταθεί ή άνεξαρτησία κι ή έλευθερία όλόκληρου του έθνους, τό τελευταίο όχι μόνο θά 'ναι πλέον καταδικασμένο στην ύποδούλωση, αλλά και τά έπιμέρους και ταξικά συμφέροντα θά χαθούν δριστικά»¹².

Τό Μάη του 1941, τό ΚΚΙ «αυτοδιαλύθηκε» και ιδρύθηκε ή Αήγρια 'Ανεξαρτησίας του Βιετνάμ ή Βιέτ Μίνχ, για νά διευκολύνει «την ύποκίνηση του έθνικού πνεύματος των μαζών». Η πολιτική του Βιέτ Μίνχ ήταν ρεφορμιστική ως τό μεδόλι, μήν ύποστηρίζοντας τίποτα πιά δραστικό απ' την κατάσχεση τής γής των «προδοτών» και των «ημπεριαλιστών». Τό

Βιέτ Μίνχ ανακοίνωσε ότι είναι μία «πλατιά» οργάνωση. Ζητήθηκε ακόμα από Γάλλους να συμμετάσχουν.

Μέ εδρα την Κίνα κι υποστηριζόμενος απ' τούς ντόπιους, Κινέζους στρατιωτικούς ηγέτες, «εκλέγηκε» γενικός γραμματέας τού Βιέτ Μίνχ ένας κινεζόφιλος, ο Τρουόνγκ Τσίγκ. Αυτό πρόσφερε στη νεοϊδρυμένη οργάνωση ένα μηνιαίο ποσό ανερχόταν σε 200.000 κινέζικα δολάρια. Οι Κινέζοι στρατιωτικοί ηγέτες το θεώρησαν σαν μία πολύ καλή επένδυση. Θεώρησαν τού Βιέτ Μίνχ σά μία ιδιαίτερη χρήσιμη «κατασκοπευτική» οργάνωση, πού εργαζόταν για λογαριασμό τους. Μόλις τερματιζόταν ο πόλεμος, ένοιωθαν ότι θά μπορούσαν νά χρησιμοποιήσουν τού Χό, γιά νά ικανοποιήσουν τίς φιλοδοξίες τους στην πλούσια σέ μεταλλεύματα περιοχή τού Τονκίνου.

Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου τού Βιέτ Μίνχ δέν είχε καμιά επαφή μέ τού Μάο ή τούς κινέζους κομμουνιστές, ούτε δέχτηκε καμιά βοήθεια απ' αυτούς. "Όλοι οι πολιτικοί αντίπαλοι χαρακτηρίζονταν «πράκτορες τών Γιαπωνέζων». Οι δυτικοί σύμμαχοι έγιναν όλοι «παναγίες». "Όπως διακηρύσσει ή επίσημη «Κομμιατική Ίστορία»: «Τό ΚΚΙ υποστήριζε μία εξαιρετικά ξεκάθαρη πολιτική: νά καθοδηγήσει τίς εξεγερμένες μάζες προκειμένου ν' αποπλισθοούν οι Γιαπωνέζοι, πρίν απ' τήν άφιξη τών Συμμαχικών δυνάμεων στην Ίνδοκίνα» ν' αποσπάσει τήν εξουσία απ' τούς Γιαπωνέζους καί τ' ανδρείκελά τους καί, τελικά, νά υποδεχτεί τίς Συμμαχικές δυνάμεις σάν λαϊκή εξουσία».

Στά τέλη τού 1941, ο Βό Νγκιέν Γκιάπ στάλθηκε, εγκαίρως, πίσω σού Βιετνάμ γιά νά ιδρύσει αυτό πού έμελλε ν' αποτελέσει αργότερα τού Λαϊκό Άπελευθερωτικό Στρατό. "Ο Γκιάπ συγκέντρωσε τήν προσοχή του στή συγκρότηση τοπικών πολιτοφυλακών στά χωριά. Ήταν εξοπλισμένες μέ κινέζικα όπλα, αλλά παρέμεναν στην πατρίδα, γιά νά κληθούν σέ δράση σέ σπάνιες μόνο περιπτώσεις. "Επειτα υπήρχαν οι ανάρτικες μονάδες. Στίς αρχές τού 1942, ο Γκιάπ δέν διέθετε, ίσως, παραπάνω από 100 άντρες. Δέν ήταν παρά στά 1944 πού τού κόμμα έκανε έκκληση γιά τήν ίδρυση τής «Άπελευθερωτικής Μονάδας», πού θ' αποτελούνταν από τακτικούς στρατιώτες. Τόν Δεκέμβρη τού 1944, ο Γκιάπ είχε 34 άντρες. Τρεις μήνες αργότερα, 1.000, καί τόν Αύγουστο τού 1945, κάπου 5.000 συνολικά. Τήν παραμονή Χριστουγέννων τού 1944, ο Γκιάπ χρησιμοποίησε γιά πρώτη φορά τά τακτικά του στρατεύματα. Δύο γαλλικά φυλάκια δέχτηκαν επίθεση κι οι υπερασπιστές τους εξαντώθηκαν.

"Έχουμε ήδη περιγράψει πώς οι Γιαπωνέζοι εξόντωσαν τίς γαλλικές φρουρές τού Μάρτη τού 1945. Πρίν απ' τήν πτώση τής Κυβέρνησης τού Βισού, οι Γιαπωνέζοι, παρά τή διακηρυγμένη τους πολιτική σεβασμού τής ανεξαρτησίας τών λαών τής Άσίας, είχαν υποστηρίξει τήν αναμφισβήτητη κυριαρχία τής Γαλλικής αποικιοκρατίας. Ή Ίνδοκίνα ήταν, εκείνη τήν εποχή, ή μόνη χώρα τής Α. Άσίας όπου εξακολουθοσαν νά κυριαρχούν Εύρωπαίοι. Κατά μέσο όρο, οι Γιαπωνέζικες δυνάμεις πού σά-

θμεσαν στην Ίνδοκίνα άνέρχονταν σέ 25.000 άντρες, ενώ οι Γάλλοι είχαν έκει 99.000 άντρες, χωρίς νά ύπολογίσουμε τούς Ιθαγενείς στρατιώτες!

Μέ την άλλαγή τής κατάστασης, και μέ την συντριβή τής αυτοκρατορίας τους τού Ειρηνικιστ από τή βίαιη επίθεση των Άμερικάνων, οι Γιαπωνέζοι προσπάθησαν άπελπιωμένα νά βρούν «ικανοποιητικές» ντόπιες κυβερνήσεις. Ένθάρρυναν μιά άναβίωση τού «έθνικισμού» κι εξέλιξαν κάθε άντικαμμουνιστική ομάδα πού ήταν πρόθυμη νά τούς δεχτεί¹³. Τό κίνημα Κάο Ντάι και σ' ένα μικρότερο βαθμό, τό Χάο Χάο, δέχτηκαν αυτά τά όπλα. Οι γιαπωνέζοι έκαναν κρούσεις στό Ντιέμ, ζητώντας του νά σχηματίσει μιά κυβέρνηση, αλλά ό Ντιέμ κατάλαβε ότι οι μέρες τής Γιαπωνέζικης κυριαρχίας ήταν μετρημένες. Άπόρριψε τήν πρόταση. Ή δική του μέρα δέν είχε φτάσει ακόμα.

Στό βορρά, οι Βιέτ Μίνχ είχαν τώρα άνεργοποιηθεί πολύ. Έκτός άπ' τήν κινέζικη βοήθεια πού έπαιρναν, οι Άμερικάνοι τούς έριχναν όπλα μέ άλεξίπτωτα. Ύπολογίζοντας, όμως, πάντα, τούς κοπάθητους παράγοντες, οι Άμερικανοί δέν τούς έφοδίαζαν μέ μεγάλες ποσότητες: 5.000 όπλα συνολικά τό πολύ. Άλλά ή ψυχολογική αξία αύτής τής όδυσιαστικής επίσητης άναγνώρισης ήταν τεράστια.

Τόν Ίούνιο τού 1945, 6 βόρειες έπαρχίες βρίσκονταν κάτω άπ' τήν έλεγχο των Βιέτ Μίνχ. Στις 15 Αύγουστου οι Γιαπωνέζοι παραδόθηκαν. Τέσσερις μέρες άργότερα, οι δυνάμεις των Βιέτ Μίνχ, πού άνέρχονταν σέ 1.000 άντρες, παρέλασαν μέσα στό Άνσί και διακήρυξαν ότι άποσπλοσαν τήν κυβερνητική έξουσία. Οι Γιαπωνέζοι είχαν 30.000 στρατιώτες στό Άνσί, αλλά δέν έπυσε ούτε ένας πυροβολισμός!

Ό Χό Τσί Μίνχ έφτασε στην πρωτεύουσα στις 30 Αύγουστου τού 1945. Τρεις μέρες άργότερα άπευθύνθησε σέ μιά μαζική, δημόσια συγαιάντρωση 500.000 ανθρώπων στην πλατεία Μπά Ντινχ, έκφωνώντας τή Διακήρυξη τής Άνεξαρτησίας τής Δημοκρατίας τού Βιετνάμ: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι. Προυίξονται άπ' τό Δημιουργό τους μέ όρισμένα άναπαράτητα δικαιώματα, πού άνάμεσα τους συγκαταλέγονται ή Ζωή, ή Έλευθερία κι ή επιδίωξη τής Έδνυχίας». Έκλεισε τήν δήλωση του μέ τά ακόλουθα λόγια: «Έχμαστε πεισιμένοι ότι τά Συμμαχικά Έθνη πού έχουν άναγνωρίσει στην Τεχεράνη και τό Σάν Φραντσίσκο τίς αρχές τής αλληλοδίαθεσης και τής ισότητας των έθνών, δέν θ' άρνηθούν ν' άναγνωρίσουν τήν άνεξαρτησία τού Βιετνάμ»¹⁴.

Ή «έκκληση στό λαό» τού Χό λειτουργήσε. Δέχτηκε δλόθερμη όπιστήριξη άπ' τίς πιό άπίθανες μεριές. Οι τρεις καθολικοί έπίσκοποι όπιστήριξαν άνουχά τήν πολιτική των Βιέτ Μίνχ (και σ' αντίλλαγμα, ένας διακεκριμένος μή κληρικός Καθολικός διορίστηκε σύντομα Ύπουργός Οικονομικών τής νέας κυβέρνησης). Δέν ήταν τυχαίο τό ότι ό Χό είχε διαλέξει τίς 2 Δεκέμβρη, τή γιορτή των Βιετναμέζων μαρτύρων, γιά γιορτή τής Βιετναμέζικης Άνεξαρτησίας!

Τό Σεπτέμβρη, σύμφωνα μέ τούς όρους των συμφωνιών των «5 Μεγάλων», 125.000 Κινέζοι στρατιώτες εισηθήσαν στις βόρειες περιοχές

του Βιετνάμ. Υποτίθεται ότι θα ἀπόπλιζαν και θα συγκέντρωναν τις Γαπωνικές δυνάμεις στις θόρειες επαρχίες — ένα καθήκον που, παρεμπόδιως, δέν εκπλήρωναν ποτέ. Ο Χό καταπίεστηκε με την διαργάνωση των εκλογών, που θα διεξάγονταν τό Γενάρη του 1946. Υποσχέθηκε στους στρατηγούς της Κουαμιντάγκ ότι τά μή κομμουνιστικά κόμματα θα καταλάμβαναν 70 έδρες στο πρώτο Κοινοβούλιο, δοσιμένου ότι δέν θα υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ τους κατά την ψηφοφορία. Όπως άναμενόταν, ή μοναδική λίστα υποψηφίων των Βιέτ Μίνχ εκλέχθηκε με συντριπτική πλειοψηφία. Τό 90% του πληθυσμού πήρε μέρος στην ψηφοφορία, ενώ τό 80% αυτού ψήφισε υπέρ του «Πατριωτικού Μετώπου. Βάζοντας υποψηφιότητα στο Άνσί, ο Ίδιος ο Χό πήρε τό 98% της κατανομής των ψήφων. Ο Γκιάπ, υποψήφιος του Νγκέ Άν, κατάφερε νά πάρει μόνο τό 97%.

Στις επαρχιακές κοινοπόλεις που έλεγχονταν από δεξιές αρχές, δέν έγιναν καθόλου εκλογές. Όταν, όμως, συνεδρίασε ή Έθνοσυνέλευση, συμμετείχαν άντιπρόσωποι των Βιέτ Μίνχ απ' αυτές τις περιοχές. Ύστερα, άκολούθησε ή «καταναμή» των έδρων. Άπ' τά 374 εκλεγμένα μέλη, μόνο 18 προέρχονταν απ' την Κοτσάιν Κίνα, παράλο που τά 5,5 εκατομμύρια αυτής της περιοχής άποτελοΰσαν τό 25% του συνολικού πληθυσμού. Μόνο 1 από κείνα τά 18 εκλεγμένα μέλη κατάφερε νά πάρει μέρος σέ κάποια συνεδρίαση.

Η εκλογική νίκη κρήθηκε βασικά στις έλεγχόμενες απ' τους Βιέτ Μίνχ περιοχές του Βορρά, όπου για νά ψηφίσει κανείς έπρεπε νά παρουσιάσει τό δελτίο τροφίμων για νά του τό σφραγίσουν. Δίχως αυτή τή σφραγίδα, τό δελτίο ήταν άκυρο. Κάτω από συνθήκες έλλειψης τροφίμων και σχεδόν λιμού (6 μόνο μήνες νωρίτερα, κάπου 600.000 άνθρωποι είχαν πεθάνει από άσντία στο Δέλτα του Κόκκινου Ποταμού), τό νά μήν ψηφίσει κάποιος 18 χρονών ή και περισσότερο, ήταν άστοχτοσία. Τό 90% των ψήφων, που ίσχυρίστησαν ότι πήραν, είναι, ίσως, άπόλυτα άκριβές!

Δύο μήνες άργότερα, τό Μάρτη του '46, ή Συνέλευση πραγματοποιήσε την πρώτη της συνεδρίαση. Μιά δεύτερη συνεδρίαση έγινε τόν Οκτώβρη, αλλά ήταν παρόντα μόνο 291 μέλη. Σέ έρώτηση που του υποβλήθηκε άναφορικά με την άπουσία τόσοων παλλών βουλευτών. Ένας ύπουργός των Βιέτ Μίνχ άνακοίνωσε ότι είχαν συλληφθει για «εγγυλήματα του κοινού πονηικού δικαίου». Όταν έγινε ή τρίτη συνεδρίαση (στις 8 Νοέμβρη 1946) είχαν άπομείνει μόνο 242 μέλη. Η Συνέλευση έπρόκειτο νά συνεδριάσει για μία ακόμη φορά, τό Μάρτη 1955, για νά εγκρίνει ένα ψήφισμα που έλεγε ότι άποτελοΰσε τό «μόνο έκπρόσωπο του λαού». Οι επόμενες εκλογές, μετά τό 1946, έπρόκειτο νά γίνουν στά 1960.

Ο Χό Τσί Μίνχ συνόψισε έξυπνα τις έπιτυχίες του σ' ένα απ' τους πιο έντεχνους «επιτίστικους» κομπασιούς που έγιναν ποτέ: «Όταν έγινε ή Αύγουστιάτικη Έπανάσταση, υπήρχαν γύρω στά 5.000 κομματικά

μέλη, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων που βρίσκονταν στη φυλακή. Συνολούθα, λιγότερα από 5.000 κομματικά μέλη οργάνωσαν και οδήγησαν τις εξεγέρσεις 24 εκατομμυρίων συμπατριωτών... στη νίκη»¹⁵.

Οί Βρεταννοί στο Νότο

Καθώς οι Κινέζοι καταλάμβαναν τό βορρά, Βρεταννικά (και μερικά Αμερικάνικα) στρατεύματα έφθαναν στο νότο. Τόν Ιούλη του 1945, είχε αποφασιστεί στο Πότσταμ ή ύπαγωγή του Ν. Βιετνάμ στη διοίκηση της Ν.Α. Άσίας, υπό τόν Μασονμπάτεν. Ο Τσώρτσιλ κι οι συνεργάτες του έδειχναν όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον γι' αυτό τό μέρος τού κόσμου κι έδωλεπαν βασικά τόν πόλεμο σάν ένα άγώνα γιά τήν ανάκτηση τών παλιών προχωρημένων φυλακείων της αυτοκρατορίας. Φοβόντουσαν ιδιαίτερα ότι μιá κατάρρευση της Βρεταννικής ή της Όλλανδικής αυτοκρατορίας θά έδινε μεγαλύτερη έθηση στο άντιαποικιοκρατικό κίνημα στην Άσια.

Η πολιτική του Ντέ Γκώλ ήταν ίδια. Η αιτιολογημένη έκθεση τού Συνέδριου της Μπράζελβιλ τού Γενάρη 1944, ανάφερε τελείως όμá: «Οί σκοποί τού έπολιτιστικού έργου πού ή Γαλλία επιτελεί στις κήσεις της, αποκλείουν κάθε ιδέα αυτονομίας και κάθε ιδέα ανάπτυξης έξω άπ' τό μπλόκ της Γαλλικής Αυτοκρατορίας... Η επίτευξη της «αυτουδέρευσης» τών αποικιών, θά πρέπει ν' αποκλειστεί άκόμα και στο πιο άπώτερο μέλλον»¹⁶.

Γιά λόγους, όμως, πού ήδη εξηγήθησαν, ή Αμερικάνικη πολιτική έγκαιρο στην ύποστήριξη τών Βιέτ Μίνχ. Όπως οι Κινέζοι στρατιωτικοί ηγέτες, έπιζαν νά χρησιμοποιήσουν τό Χό Τσί Μίνχ γιά νά διώξουν τούς Γάλλους. Ο Πάβ Μύ περιέγραφε στο έργο του «Βιετνάμ — Κοινωνιολογία ενός πολέμου» τήν επίσκεψη ενός Αμερικάνου αξιωματικού σ' ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης τών Βιέτ Μίνχ. Όταν ένας νεαρός Γάλλος αξιωματικός ζήτησε άπ' τόν Αμερικάνο νά τόν ελευθερώσει, εκείνος απάντησε: «Αυτοί οι άνθρωποι θά έχουν κάποιο λόγο γιά νά σέ χώσουν εκεί. Γιατί, λοιπόν, δέν κάθουσι στ' αϊγά σου;». Τό όνομα τού Γάλλου αξιωματικού ήταν Ζάν Ραμαντιέ. Δύο χρόνια άργότερα ο πατέρας του ήταν πρωθυπουργός της Γαλλίας.

Οί Βρεταννικές δυνάμεις πού στάλθηκαν στο Ν. Βιετνάμ αποτελούνταν, αρχικά, άπ' τήν 20ή Ινδική Μεραρχία της 14ης Στρατιάς, με διοικητή τό Στρατηγό Ντάργουλας Γκρέισυ. Οί διαταγές του ήταν συνοπτικά:

1. Αποπλιτισμός και συγκέντρωση τών Γιαπωνέζικων δυνάμεων.
2. Απελευθέρωση κι επαναπατριτισμός τών συμμάχων στρατιωτών και
3. Διατήρηση τού «νόμου και της τάξης».

Αυτό πού πραγματικά έκανε ο Γκρέισυ στη διάρκεια της τετράμηνης κατοχής, ήταν:

1. Η άνατροπή της κυβέρνησης τών Βιέτ Μίνχ στη Σαϊγκόν.

2. Η καταστολή της εξέγερσης που ακολούθησε, κυρίως με την χρησιμοποίηση Γαλιωνέζικων στρατευμάτων και

3. Η αποκατάσταση της Γαλλικής κυριαρχίας.

Στις 22 Αυγούστου, οι Βιέτ Μίνχ συγκρότησαν μία «Λαϊκή Έπιτροπή για το Νότο» στη Διημερχία της Σαϊγκόν. Άπ' τὰ 9 μέλη, τὰ 6 ήταν σταλινικοί. Πρόεδρος της Έπιτροπής ήταν ο Τράν Βάν Γκιάου. Πέντε μέρες αργότερα, ο Τράν Βάν Γκιάου είχε την πρώτη του συνάντηση με τον Σεντιλ, εντεταλμένο Έπίτροπο που μόλις είχε φθάσει, πέφτοντας με αλεξίπτωτο από αεροπλάνο της RAF. Ο Γκιάου έκανε ξεκάθαρα πώς η «Έπιτροπή του» ήταν αποφασισμένη να έχει εγκάρδιες σχέσεις με τη Γαλλική κυβέρνηση.

Στις 2 Σεπτεμβρίου, τή μέρα της μεγάλης παρέλασης του Χό για την ανεξαρτησία στο Άνκι, η Έπιτροπή οργάνωσε μία μαζική διαδήλωση στους δρόμους της Σαϊγκόν. Ένώ τὰ δρογκα τάξης των Βιέτ Μίνχ γύριζαν στους δρόμους κάνοντας εκκλήσεις για μία «ειρηνική» διαδήλωση, ο κόσμος «δέν πειθάρχησε» και τὰ στελέχη των Βιέτ Μίνχ έχασαν τόν έλεγχο. Οργισμένοι διαδηλωτές «συνέλαβαν» δοσίλογους, σκοτώνοντας 5 απ' αυτούς, και τελικά διέπραξαν τó μεγαλύτερο έγκλημα που θά μπορούσε νά γίνει: λεηλάτησαν Γαλλικές ιδιοκτησίες. Τό επόμενο πρωί, οι εφημερίδες των Βιέτ Μίνχ καταδίκασαν αυτά τὰ «έκτροπα» και ζήτησαν την άμεση αποφυλάκιση όλων των Γάλλων κρατούμενων. Ο Γκιάου έκανε μία δημόσια έκκληση «συνεργασίας» με τίς αποικιακές δυνάμεις! «Γιά τὰ συμφέροντα της πατρίδας μας, ζητάμε απ' όλους νά μάς έχουν έμπιστοσύνη και νά μήν παρασύρονται από ανθρώπους που προδίδουν την πατρίδα μας».

Ο Νγκιέν Βάν Τάο, ένα άλλο διακεκριμένο μέλος της Έπιτροπής, διατύπωσε την κομματική γραμμή ακόμα πιο ξεκάθαρα. Προειδοποίησε ένóντια στην «κατάληψη της γής και της άτομικής ιδιοκτησίας» και πρόσθεσε: «Η κυβέρνηση μας είναι μία άστική κυβέρνηση, παρόλο που οι κομμουνιστές βρίσκονται στην έξουσία»¹⁷.

Ταυτόχρονα, οι Βιέτ Μίνχ έκαναν έκκληση για έθελοντική ή διάλυση όλων των ανεξάρτητων ομάδων ανταρτών, που συνθεύον απ' τó κάλεσμα για την παράδοση όλων των όπλων στη «Δημοκρατική Φρουρά» των Βιέτ Μίνχ. Σέ απάντησή του, βγήκε μία προκήρυξη απ' τούς ένοπλους Τροτσκιστές της ομάδας «Σπίθα», που ζητούσε τόν έξοπλισμό του λαού, τή συγχρότηση έπιτροπών λαϊκής δράσης και τή δημιουργία μιας λαϊκής συνέλευσης για νά οργανώσει τόν αγώνα για την έθνική ανεξαρτησία¹⁸.

Οι Βιέτ Μίνχ προσπαθούσαν νά καταστρέψουν τίς διάφορες «ομάδες αυτόδημνας», που είχαν τά βάση τά εργοστάσια και τίς φυτείες, οι περισσότερες των οποίων ύπαστήριζαν τή ριζική κοινωνική αλλαγή και δέν αναγκάζαν την «ήγρεσία» των Βιέτ Μίνχ.

Αδτές οι διακηρύξεις προκάλεσαν οργισμένες αντιδράσεις σέ όλες, υσσιαστικά, τίς μή κομμουνιστικές ομάδες. Οι τροτσκιστές υπήρξαν ιδιαί-

τερα αποτελεσματικοί στις καταγγελίες τους αυτής της πολιτικής «ταξικώς προδοσίας». Η «Λαϊκή Επιτροπή για το Νότο» ένωσε ιδιαίτερα εύδωλο την απέναντι σ' αυτές τις επιθέσεις.

Η «άριστοτή αντιστάσεων» είχε βασικά εξαρανιστεί στη διάρκεια του πολέμου. Το Βιέτ Μίνχ ήταν το αντιστασιακό κίνημα που «αναγκυριζόταν» απ' τους Δυτικούς Συμμάχους κι είχε δεχτεί όλη τη στρατιωτική βοήθεια κι όλα τ'α προπαγανδιστικά εργαλεία. Ήταν μία κατάσταση που δέ διέφερε από κείνη των παρτιζάνων του Τίτο, σέ σχέση με τις «άλλες» αντίπαλες δυνάμεις ανταρτών. Όπως ο Τίτο, οι Βιέτ Μίνχ είχαν εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες και τ' όπλα που ρίχνονταν στις γραμμές τους, για νά εξοντώσουν δσους τροτσικιστές κι «άλλους Γιαπωνέζον πράκτορες» έπεφταν σ'α χέρια τους¹⁹. Οι τροτσικιστές υποστηρίζαν τή δημιουργία οργανών «βάσης». Στην πραγματικότητα οι εργάτες τ' έκαναν αυτό αδύνατο, αλλά είναι εύκολο νά καταλάβουμε πώς οι τροτσικιστές μπορούν τώρα νά ισχυρίζονται ότι όλα έγιναν χάρη στην «ήγηση τους». («Όπου οι Τροτσικιστές κατάφεραν νά ήγηθούν όπως ενός κινήματος, συμπεριφέρθηκαν πάντα όπως ακριβώς οι σταλινικοί). Τό ότι υπήρξαν τόσο λίγα παραδείγματα Τροτσικιστικής «έξουσίας», τούς βοηθάει νά δημιουργήσουν τό μύθο ότι αντιπροσωπεύουν, κατά κάποιον τρόπο, τό κίνημα «βάσης», σέ αντίθεση με τή Σταλινική «γραφειοκρατία»).

Κάπου 400 εργάτες απ' τό σιδηροδρομικό σταθμό του Γκό Βάπ, 5 μιλια απ' τή Σαϊγκόν, κι αγωνιστές απ' τό Τιά Σάνγκ, οργανώσαν μιάν εργατική πολιτοφυλακή, που επανέλαβε τό κάλεσμα σέ όλους τούς εργάτες τής Σαϊγκόν και τών περιχώρων, νά όπλισθούν, προετοιμαζόμενοι για τόν αναπόφευκτο αγώνα ανάμεσα στόν Βρεταννικό και τόν Γαλλικό ιμπεριαλισμό.

Τά πρώτα βρεταννικά στρατεύματα μεταφέρθηκαν άεροπορικώς στη Σαϊγκόν στις αρχές του Σεπτεμβρη (ο ίδιος ο Γκρέου έφτασε στις 13)

* Στις 12 Σεπτεμβρη 1946, ή Τροτσικιστική Διεθνής Κομμουνιστική Αθήνα και μιά απ' τίς Λαϊκές «Επιτροπές που ελεγχόταν απ' αυτή, έκαναν μιάν έκκληση όπου «καταγγέλαμε άνοιχτά τήν προδοτική πολιτική τής Κυβέρνησης τών Βιέτ Μίνχ» και τήν αποχώρησή της μπροστά στις απειλές του Βρεταννικού Γενικού Έπιτελείου. Ο Ντουόνγκ Μπάχ Μέι (ο άνθρωπος του οποίου τήν έκλογή είχε όποστηρίξει σ'α 1935 ο Τά Θού Θάου, είχε γίνει Άρχηγός τής άστυνομίας τής Σαϊγκόν, τών Βιέτ Μίνχ. Αμέσως διάταξε τή σύλληψη τών ήγγετών τής Διεθνούς Κομμουνιστικής Αθήνας και τό κλείσιμο του άρχηγείου της. Όταν ένα άπόσπασμα τής άστυνομίας του Ντουόνγκ Μπάχ Μέι έκανε επιδρομή σ'α άρχηγείο τής Λαϊκής Έπιτροπής, όπου γινόταν μιά συνεδρίαση στελεχών, δέ συνάντησε καμιάν αντίσταση. Ένας Τροτσικιστής συνέεδρος δήλωσε: «Συμπεριφερθήκαμε σ'αν άληθινοί αγωνιστές τής Έπανάστασης. Άφήσαμε νά μ'α συλλάβουν χωρίς ν' αντίστασουμε στήν άστυνομική βία, παρόλο που όπετροβόσαμε αριθμητικά κι είμαστε όλοι όπλισμένοι καλά» (Λυσιάν, «Μερικοί Σταθμοί τής Έπανάστασης σ'α Νάμ Μπό του Βιετνάμ». Τ έ τ α ρ τ η Δ ι ε θ ν ή ς, Σεπτ. - Οκτ., 1948, σ. 43).

και ετυχαν ενθουσιώδους υποδοχής από μέρος των Βιέτ Μίνχ. Η πόλη ήταν στολισμένη με σημαίες του Βιέτ Μίνχ, της Βρετανίας και της Αμερικής και μια μεγάλη ποικιλία από λάβαρα και συνθήματα υποδοχής. Οι Βρεταννοί ανέλαβαν άμεσα τον έλεγχο όλων των ζωτικών εργατοστάσεων — του αεροδρομίου, του σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, των αστυνομικών τμημάτων, της φυλακής και των υπηρεσιών ταχυδρομείου και τηλεπικοινωνιών.

Από την αρχή ο Γκρέισον δέν ήταν διευθετημένος ν' ακούσει καμιά «ζηνοησία» από μέρος των Βιετναμέζων. Είχε δηλώσει στην Μπούρμα ότι «η διακυβέρνηση της Ίνδοκίνας είναι μια υπόθεση αποκλειστικά Γαλλική» κι η αντίδρασή του άπεναντι στην επιτροπή υποδοχής των Βιέτ Μίνχ που τον περίμενε, συνοψίζεται καλύτερα με τά δικά του λόγια: «Μόλις έφθασα με υποδέχτηκαν οι Βιέτ Μίνχ... και τους ξεπρόστειλα στη στιγμή»²⁰.

Τό κύριο μέλημα του Γκρέισου ήταν ο «νόμος και ή τάξη». «Επίσημα» ή διατήρησή τους υποτίθεται ότι ήταν έργο των Γιαπωνέζων, κάπου 40.000 από τους οποίους στάθμευαν στο Ν. Βιετνάμ²¹, ενώ οι μισοί απ' αυτούς βρίσκονταν στη Σαϊγκόν. Ήταν ένας άηχητος στρατός μ' ελάχιστη την διοικητική του δομή ανέπαφη. Μέσα σέ 36 ώρες απ' τόν έρχομό του στη Σαϊγκόν, ο Γκρέισο κάλεσε τόν Στρατάρχη Τεράκι, τόν γιαπωνέζο διοικητή και τού υπενθύμισε ότι ο «νόμος και ή τάξη» ανήκαν στη δική του αρμοδιότητα σύμφωνα με τούς όρους της παράδοσης κι ότι αυτές τίς εξουσίες θέ θά 'πρεπε σέ καμιά περίπτωση νά τίς οικειοποιηθούν οι Βιέτ Μίνχ.

Φυσικά, ο «νόμος και ή τάξη» σήμαιναν γιά τόν Γκρέισο τή διατήρηση τού στάτους κθό. Η πολιτική του κατανόηση δέν ξεπερνούσε τά όρια τού Έγχειρίδιου Στρατιωτικής Νομοθεσίας, που όρίζει ότι ο στρατιωτικός διοικητής πρέπει νά φροντίζει νά τηρούνται οι νόμοι της σχετικής χώρας. Στο Βιετνάμ, σύμφωνα με τά όρια της αρμοδιότητας τού Γκρέισου, αυτό σήμαινε τόν Γαλλικό «νόμο και τάξη». Η λογική αυτής της θέσης έκανε σύγγορο τό ότι δέν θά μπορούσε (άκόμα κι αν τό θελε) νά έρθει σέ συνεννόηση, ή ακόμα και νά συμβουλευτεί σοβαρά, με τούς Βιέτ Μίνχ, ούτε με κανένα άλλο έθνικό σήμα, και στην πραγματικότητα επέμενε νά διοχετεύονται διαμίσσου τού άρχηγείου τού Τεράκι, όλα τά αιτήματα κι οι αιτήσεις τού πληθυσμού. Κάτω απ' αυτές τίς συνθήκες γινόταν όλο και πιά δύσκολο γιά τούς Βιέτ Μίνχ νά έμποδίσουν τήν αυξανόμενη δυσάρθροια που άρχισε νά εκδηλώνεται σέ όλοένα και μεγαλύτερο βαθμό, με επιθέσεις εναντίον τού στρατού και λεηλασία της Γαλλικής ιδιοκτησίας.

Καθώς διευρυνόταν ή άταξία, ο Γκρέισο πήρε σιληρότερα μέτρα που, με τή σειρά τους, γέννησαν μεγαλύτερη αντίσταση. Διαμαρτυρόμενοι γιά τή συνοχή των Βρετανών με τούς Γάλλους, στίς 17 Σεπτεμβρη, οι ήγγέτες των Βιέτ Μίνχ άναγκάστηκαν νά κλείσουν τήν αγορά της Σαϊγκόν, νά καλέσουν τό λαό σέ μια σειρά συμβολικών άπεργιών και νά επιβάλουν ένα γενικό μπλοκαρίσμα όλων των Γάλλων εμπόρων.

Ο Γκρέισο άπάντησε με τό άμεσο κλείσιμο όλων των Βιετναμέζικων

έφημερίδων και διέταξε τόν άφοπλισμό όλων των Βιετναμέζων στρατιωτών. Οι Βιέτ Μίνχ έκαναν έκκληση στις Βρεταννικές άρχές κι ακόμα υπέβαλαν προτάσεις για προληπτική λογοκρισία τού τύπου άπ' τό Βρεταννικό Στρατό, αλλά ο Γκρέιου εξακολούθησε νά μήν ενδιαφέρεται νά συζητήσει τά πράγματα μέ τούς Ιθαγενείς — ούτε καν μέ τούς «φιλικά διακείμενους Ιθαγενείς».

Στις 19 Σεπτέμβρη, οι Βρεταννοί εκδόσανε τήν 'Ανακοίνωση Νο1, πού στήν ουσία κήρυσσε στρατιωτικό νόμο. Η παράγραφος 4 αναφέρει τά ακόλουθα:

α) 'Απαγορεύονται οι διαδηλώσεις κι οι πορείες.

β) 'Απαγορεύονται οι δημόσιες συγκεντρώσεις.

γ) 'Απαγορεύεται ή κάθε λογής όπλοφορία, συμπεριλαμβανομένων, μπιστουγιών, σανίδων, καλαμιών μπαμπού, μ' εξαίρεση τά Βρεταννικά και Συμμαχικά στρατεύματα κι όποιεσδήποτε άλλες δυνάμεις και τήν άστυνομία, πού έχουν ειδική εξουσιοδότηση από μένα.

δ) Η άπαγόρευση τής κυκλοφορίας πού έχει επιβληθεί σύμφωνα μέ διαταγές μου άπ' τίς Γιαπωνέζικες άρχές μεταξύ 21.30 και 05.30 στή Σαϊγκόν και τήν Τσολόν, θά συνεχιστεί και θά τηρηθεί άστηρά».

Τήν ίδια μέρα ο Γκρέιου μοίρασε όπλα στους Γάλλους²².

Τίς πρώτες πρωινές ώρες τής Κυριακής, 23 Σεπτέμβρη, μέ τήν έγκριση τού Γκρέιου, οι Γάλλοι χτύπησαν τήν 'Επιτροπή των Βιέτ Μίνχ. Μ' ένα γρήγορο και κτηνώδες πραξικόπημα κατέλαβαν τό Δημοτικό Μέγαρο, συνέλαβαν όλα τά μέλη τής 'Επιτροπής πού μόρφωσαν νά έντοπίσουν, και ύψωσαν τή Γαλλική σημαία. Η έπιχείρηση εκτελέστηκε μέ αυτό πού ένας Βρεταννός αυτόπτης μάρτυρας, ο βουλευτής Τόμ Ντρίμπεργκ, περίγραψε σάν «μέγιστη άνικανότητα και άξιοσημείωτη σκληρότητα».

Ο 'Αμερικανός ρεπόρτερ Χάρολντ 'Ιζαακς περίγραψε τήν κατάληψη:

«... οι φρουροί σκοτώθηκαν. Οι ένοικοι τού κτιρίου είτε σκοτώθηκαν είτε συνελήφθηκαν αιχμάλωτοι. Τά άρχεία κατασχέθηκαν και διασκοπίστηκαν. Δεκάδες 'Ανταμιτών δέθηκαν μαζί και οδηγήθηκαν μακριά έν πομπή. Έκείνο τό πρωί ξένοι αυτόπτες μάρτυρες είδαν αίμα νά ρέει, είδαν δεμένους άντρες νά δέχονται χτυπήματα. Είδαν τή Γαλλική άποικιακή κουλτούρα νά επανεγκαθιδρύεται στή Σαϊγκόν».

Όλη τή μέρα τής Κυριακής και στή συνέχεια τή Δευτέρα, οι πρόσφατα όπλισμένοι Γάλλοι άποικοι γύριζαν σ' όλη τή Σαϊγκόν έξωφλώντας παλιούς λογαριασμούς και παίρνοντας έκδίκηση για τίς ταπεινώσεις πού είχαν ύποστει τούς τελευταίους μήνες. Οι εκτελέσεις, οι φυλοδαρμοί κι οι συλλήψεις, γίνονταν, βασικά, χωρίς διακρίσεις ενάντια στους Βιετναμέζους μόνο και μόνο επειδή ήταν Βιετναμέζοι. Η αντίδραση υπήρξε γρήγορη και βίαιη. Έμφανίστηκαν παντού όδογράμματα, πού φτιάχτηκαν για νά έμποδίσουν τά Βρεταννικά και Γαλλικά περίπολα. Όλα αυτά έγιναν έντελώς αθόρυβη, ενώ οι Βιέτ Μίνχ είναι βέβαιο ότι δέν ύποκίνησαν τό λαό σέ εξέγερση, άπορροφημένοι καθώς ήταν μέ τό «νόμο και τήν τάξη»

καί τήν ἀνοδό τους στήν ἐξουσία, κατόπιν «διαπραγματεύσεων». Σημαντικά κτίρια κι ἀποθήκες στό κέντρο τῆς πόλης πυρπολήθηκαν καί στή διάρκεια τῆς νύχτας τῆς 23 πρὸς 24 Σεπτέμβρη, ἀντάρτες ἔκαναν συνεχῶς ἐπιθέσεις στό λιμάνι. Τήν ἄλλη μέρα ὁμάδες ἐπαναστατῶν παρέλασαν ἀπροκάλυπτα στήν ὁδὸ Βερντέν, βάδισαν ὡς τὸ βουλευτάρτο γτὲ λά Σόμ, συγκλίνοντας στήν ἀγορὰ, πού στή συνέχεια πυρπολήθηκε. Στὴ Σαίγκόν διακόπηκε ἡ παροχὴ νεροῦ κι ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ κέντρο τῆς πόλης ἔπεσε γρήγορα στὰ χέρια τῶν Συμμαχικῶν στρατευμάτων, ἀλλὰ τὰ φτωχὰ προάστια παράμειναν σταθερὰ στὰ χέρια τῶν ἐπαναστατῶν²³.

Οἱ ἐξεγερμένοι δὲν ἦταν σὲ καμιὰ περίπτωση μιά ὁμοιογενὴ μάζα, κι ἀποτελοῦνταν ἀπὸ μέλη τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπῶν, τῆς Πρωτοποριακῆς Νεολαίας, Κάο Νταϊστές, ἀκόμα καί «αἰρετικές» ὁμάδες Δημοκρατικῶν φρουρῶν. Σ' αὐτές τὶς περιοχὲς πού βρισκόνταν κάτω ἀπὸ λαϊκὸ ἔλεγχο, μιά ἀνικανοποίητη ἀπὸ καιρὸ «δικαιοσύνη» περιέμενε πολλοὺς ἀπ' τοὺς Γάλλους ἀξιωματούχους τοῦ παλιοῦ καθεστώτος καί, ὅπως ἦταν ἀναπόφευκτο, ἡ συνέπεια 80 χρόνων ἡμπεριαλιστικῆς κυριαρχίας ἦταν νὰ «τιμωρηθοῦν», σὲ πολλὲς περιπτώσεις, ἀθῶοι κι ἐνοχοὶ μαζί. 150 Γάλλοι κι Εὐρωπαῖοι πολῖτες σφαγιάστηκαν στό προάστιο Σιτέ Ἐρόντια, στίς 25 Σεπτέμβρη. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Βιέτ Μίνχ ἔβγαλε μιά προκήρυξη: «Οἱ Γάλλοι φαίνεται δι' ἡδονὴν, δολοφονώντας τὸ λαὸ μας. Μόνο μιά ἀπάντηση ἀπομένει — ἕνας ἀποκλεισμὸς τροφίμων». Ἐνῶ ἐπιδίωκαν νὰ κάνουν τοὺς Γάλλους νὰ ὑποφέρουν ἀπ' τὴν πείνα (μιά μάταιη ἐλπίδα, ἀφοῦ τὰ Βρετανικὰ πλοῖα ἐλέγχανε τὸ λιμάνι), οἱ Βιέτ Μίνχ ἔμεναν προσκολλημένοι στήν ἐλπίδα τους νὰ διαπραγματευτοῦν μὲ τοὺς Βρεταννοὺς.

Ἐχοντας ἀφήσει ἀχαλίνωτους τοὺς Γάλλους, ἀκόμα κι ὁ Γκρέιπυ συγκλονίστηκε ἀπ' τὶς συνέπειες, κι ἐπιχείρησε νὰ διορθώσει τὸ λάθος του. Ὅπου στάθηκε δυνατό, ἀφόπλισε τοὺς ἀποικικοὺς. Ὁ Γκρέιπυ ἀποφάσισε νὰ στηριχθεῖ ἀκόμα περισσότερο στὰ Γιαπωνέζικα στρατεύματα πού εἶχε στὴ διάθεσή του, κι ἐκεῖνοι πού εἶχαν ἀφοπλιστεῖ ἐφοδιάστηκαν ξανά μὲ ὄπλα, συχνὰ μὲ ὄπλα 3 Ἴντσῶν καί βόμβες πού εἶχαν πάρει οἱ ἴδιοι ἀπ' τοὺς Βρεταννοὺς στὴ Σινγκαπούρη.

Στοὺς μῆνες πού ἀκολούθησαν, οἱ Βρεταννοὶ ἔμελλε νὰ πλέξουν ἀπλῶς τὸ ἐγκώμιο τῶν Γιαπωνέζων συμμάχων. Ἡ DAILY MIRROR τοῦ Λονδίνου, ἀνάφερε, στίς 26 Σεπτέμβρη, τὰ λόγια ἐνός Βρεταννοῦ ἀξιωματικοῦ στὴ Σαίγκόν: «Αὐτοὶ (οἱ Γιαπωνέζοι) ἔχουν τὸν ἔλεγχο, καί θὰ μπορούσαν νὰ ξεκαθαρίσουν τὶς συμμαχικὲς δυνάμεις μέσα σὲ μιά νύχτα, ἀλλὰ ἡ συμπεριφορὰ τους εἶναι θαυμάσια». Τόσο εὐχαριστημένοι ἦταν οἱ Βρεταννοὶ ἀπ' τοὺς στρατιῶτες τοῦ Τεράκι πού, στίς 18 Ὀκτώβρη, τὸ Βρεταννικὸ στρατηγεῖο εὐχαρίστησε τὸν Στρατάρχη πλέκοντάς του τὸ ἐγκώμιο, γιὰ τὴν συνεργασία του. Ὁ Χάρολντ Ἰζαακς μετέδωσε πῶς «οἱ Βρεταννοὶ ἦταν ἐνθουσιασμένοι ἀπ' τὴν πειθαρχία πού ἔδειχνε ὁ πρῶτος ἐχθρὸς τους, καί συχνὰ θαύμαζαν θερμὰ, ἀκολουθώντας τὶς καλύτερες παραδόσεις τοῦ στρατοῦ, τὶς ἐξαιρετικὲς στρατιωτικὲς ἱκανότητές του. Ἦταν ὅλα πολὺ συντροφικὰ»²⁴.

“Άλλες άποφασιστικές επιθέσεις εξαπολύθηκαν ενάντια στους έλεγχομένους άπ’ τούς Βρετανούς σταθμούς ραδιοφωνίας κι ήλεκτρισμού, αλλά δέν στέφτηκαν μέ έπιτυχία. Οι Βρετανικές θέσεις διατηρήθηκαν εύκολα και μιά άντεπίθεση άπ’ τά θόρεια τής Σαϊγκόν, σταθεροποίησε προσωρινά την κατάσταση. Σ’ άλλες τίς γύρω περιοχές οι άντάρτες επιτίθονταν σ’ έφοδιοπιστοιές και άποθήκες άνεφοδιασμού, αλλά χάρη στην αναδιπλώση τών άριστα πειθαρχημένων και καλο - έξοπλισμένων Γιαπωνέζικων δυνάμεων, και στην άποφασιστική τακτική συνδιαλλαγής πού επιβλήθηκε άπ’ τούς Βιέτ Μίνχ στους όπαδούς τους, οι βάσεις τών Συμμάχων δέν άντιμετώπισαν ποτέ σοβαρό κίνδυνο.

“Ο Μαουνηπάττεν διακήρυξε, άπό μακριά, ότι «ή κατάσταση στη Σαϊγκόν είναι πολύ σοβαρή», κι έδωσε οδηγίες στον Γκρέισυ νά προσεγγίσει άμέσως τούς ήγγέτες τών Βιέτ Μίνχ για νά έξασφαλίσει μιά ειρηνική διευθέτηση. “Ένας πικραμένος Γκρέισυ διακήρυξε ότι αυτή ύπήρξε ή τακτική του σ’ όλη τή διάρκεια τής σύντομης παραμονής του στη Σαϊγκόν, αλλά ύπάκουσε στις διαταγές και μιά κατάπαυση τού πυρός συμφωνήθηκε για τίς 3 ‘Οκτώβρη 1945.

“Η μόνη συγκεκριμένη άπόφαση πού θγήκε άπ’ τίς διαπραγματεύσεις, πού άκολούθησαν τήν κατάπαυση τού πυρός, ήταν ότι έπιτρεπόταν «ή έλεύθερη κι άπρόσκοπη διάβαση» τών Βρετανικών και Γιαπωνέζικων στρατευμάτων μέσα άπό περιοχές πού έλέγχονταν άπ’ τούς Βιέτ Μίνχ. Βρετανικά (Γκοδρκα) και Γιαπωνέζικα στρατεύματα σάλληθγαν άμέσως σέ διάφορα στρατηγικά σημεία στην περιφέρεια τής Σαϊγκόν.

Δύο μέρες άργότερα έφτασαν ο Στρατηγός Λεκλέρκ²⁵ κι ή έκστρατευτική του δύναμη. “Ο Λεκλέρκ άνακοίνωσε ότι στόχοι του ήταν ή άποκατάσταση τού «νόμου» κι ή οίκοδόμηση μιάς «ίσχυρης Ίνδοκίνας μέσα στη Γαλλική Ένωση». Μιά έβδομάδα άργότερα τά στρατεύματά του μπήγαν σέ δράση πυρπολώντας χωριά σά νοτιοανατολικά τής Σαϊγκόν.

Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου ή Έπιτροπή τού Βιέτ Μίνχ συνέχιζε ν’ άφροσώνεται σχεδόν άποκλειστικά στη έξάλειψη κάθε άντίθεσης στις πολιτικές της.

Μόλο πού είχαν άποδεκατιστεί, ο Τράν Βάν Γκιάου έβλεπε τούς Τεταρτοδιεθμιστές σάν πραγματικό κίνδυνο, ειδικά καθώς οι 2 φράξιες είχαν ένωθεί και σχεδίαζαν κοινή δράση. Ένα συνέδριο άγωνιστών είχε οργανωθεί μέ έπίκεντρο τήν έφημερίδα LA LUTTE, για νά συζητήσει γύρω άπ’ τή μελλοντική δράση. “Ο Γκιάου άποφάσισε νά κινηθεί γρήγορα κι άποφασιστικά. “Ο τόπος τής συνάντησης περικυκλώθηκε άπ’ τήν «άστυνομία», κι οι οργανωτές συνελήφτηκαν. 30 σύντροφοι «έξαφανίστηκαν» για πάντα άπ’ τό πολιτικό προσκήνιο. (Η πολιτική τής LA LUTTE αυτή τήν εποχή ήταν ή «κριτική ύποστήριξη» τής Κυβέρνησης τών Βιέτ Μίνχ).

Τρεις έβδομάδες άργότερα, ο ίδιος ο Τά Θού Θάου, έπιστρέφοντας στη Σαϊγκόν άπό μιά έπαρχία τού Άννάμ, συνελήφθηκε άπό αξιωματικούς τών Βιέτ Μίνχ, όδηγήθηκε μπροστά σέ μιά τοπική Λαϊκή Έπιτρο-

πή και κατηγορήθηκε ότι ήταν πράκτορας των Γιαπωνέζων στη διάρκεια του πολέμου. Τρεις φορές κρίθηκε «άθωος». Απ' ότι φαινόταν λίγη σημασία θά 'χε η διοργάνωση μιας τέταρτης δίκης κι έτσι οδηγήθηκε έξω κι εκτελέστηκε.

Έχοντας εξοντώσει όλους τους υπήρχε έστω κι η παραμικρή πιθανότητα ν' ανήκουν στην αντιπολίτευση, ο Γκιάου ανασχημάτισε ριζικά την Έπιτροπή του και αύξησε τα μέλη της σε 13, απ' τα όποια μόνο 4 ήταν σταλινικοί: ο ίδιος ο Γκιάου παραιτήθηκε υπέρ ενός «έξωκομματικού» προσώπου.

Οι Βιέτ Μίνχ ήταν αποφασισμένοι ν' αποδείξουν τη μετριοπάθειά τους. Απ' την άλλη μεριά, οι εργάτες του σιδηροδρομικού σταθμού Γκό Βάπ ήταν αποφασισμένοι ν' αντιταχθούν τόσο στην εξουσία των Γάλλων όσο και των Βιέτ Μίνχ. Οι εργάτες, εδώ, είχαν μια μακρόχρονη αγωνιαστική παράδοση. Διαμέσου της δράσης τους στο βιομηχανικό τομέα, είχαν κερδίσει μισθολογικές παραχωρήσεις από μέρους των Γιαπωνέζικων δυνάμεων κατοχής, και στη διάρκεια του Αυγούστου του 1945, είχαν καταλάβει και διευθύνει οι ίδιοι τό σιδηροδρομικό σταθμό. Άρνούμενοι νά δεχτούν τή γραμμή συνεργασίας των Βιέτ Μίνχ, είχαν συγκροτήσει 11μελείς μάχιμες ομάδες κι επιχειρήσαν νά συγκεντρωθούν στο Πλέν ντέ Ζόνκ, στά βόρεια της πρωτεύουσας. Οι περισσότεροι απ' αυτούς εξοντώθηκαν απ' τα στρατεύματα των Γκούρκα: μερικοί απ' τούς επιζήσαντες είχαν τή μοίρα όλων των «σαμποτέρ» και «αντιδραστικών»* που έπεφταν στην χέρια των Βιέτ Μίνχ. Αλλά παρόλο που οι τελευταίοι είχαν τώρα Ισχυροποιηθεί οργανωτικά και κατείχαν, σ' ένα μεγάλο βαθμό, τό μονοπώλιο της «επαναστατικής εξουσίας», μέ τούς αντιπάλους τους αποδεκατισμένους και διαιρεμένους, ή αξιοπιστία τους προσέγγιζε επικίνδυνα τά όρια της ανυπαρξίας. Παρά τή συμφωνία μέ τούς Βρετανούς, ή καταστολή γινόταν καθημερινά όλο και πιο φανερή. Κι ή αυτόματη απάντηση ήταν αυθόρμητες ενέργειες ανταρτών. Η Έπιτροπή των Βιέτ Μίνχ κατάλαβε ότι θά 'πρεπε ν' αναλάβει και νά καθοδηγήσει τήν εξέγερση, διαφορετικά τό παιχνίδι ήταν χαμένο.

* Ακόμα και στά τέλη του 1945, οι Τροτσκιστές εξακολουθούσαν νά πιστεύουν ότι ανήκαν στο «ίδιο κίνημα» μέ τούς σταλινικούς κι απέθνηκαν νά συλληφθούν δίχως ν' αγωνιστούν. Οι Βιέτ Μίνχ, όμως, δέν σκέφτονταν τό ίδιο. Στη διάρκεια των τελευταίων εβδομάδων του 1945, αποδεκάτισαν τήν ήγερσία και των δυό Τροτσκιστικών ομάδων (της «Πάλης» και του «Οκτώβρη»). Ανάμεσα στους πιο διακεκριμένους αντιπολιτευόμενους, ποικίλων πολιτικών πεποιθήσεων, που σκοτώθηκαν απ' τούς Βιέτ Μίνχ σ' αυτή τήν περίοδο ήταν ο Φάμ Κίνχ (έξέχων μανδρινός) ο Μπού Κουάνγκ Τσιέν (συνταγματάρχης), ο Χό Βάν Νγκά (ηγέτης του Κόμματος Έθνικης Άνεξαρτησίας) κι οι Τροτσκιστές Τά Θού Θάου, Τράν Βάν Θάχ και Φάν Βάν Χοάι. Στο διβλίο του «Η Ίστορία του Βιετνάμ απ' τά 1940 ως τά 1962», ο Φιλίπ Ντεβιλιά αναφέρει: «Οι κομμουνιστές έδειχναν νά εφαρμόζουν ψυχρά ένα πρόγραμμα συστηματικής εξόντωσης των πιθανών αντιπάλων τους».

Μιά μεγάλη επίθεση σχεδιάστηκε στόχος της ήταν η εκκαθάριση της Σαϊγκόν απ' τις δυνάμεις κατοχής. Έγκαινάστηκε στα μέσα του Οκτώβρη. Οι δυνάμεις των Βιέτ Μίνχ προωθήθηκαν στο κέντρο της Σαϊγκόν κι εξαπόλυσαν μιά αποφασιστική επίθεση ενάντια στο Βρετανικό στρατηγείο. Στη διάρκεια της νύχτας της 13 και 14 Οκτώβρη, έγιναν απελπισμένες απόπειρες για την κατάληψη του λιμανιού ενώ έγκαιναστάσεις της RAF κι αεροπλάνα δέχτηκαν επιθέσεις από τρεις πλευρές, κι έγιναν επίσης απόπειρες πυρπόλησης των αεροπλάνων που βρίσκονταν προσγειωμένα στο αεροδρόμιο. Ξανά, οι συνδυασμένες δυνάμεις των Βρετανών (κυρίως Ίνδικά στρατεύματα) και των Γιαπωνέζων κατάφεραν ν' αποκρούσουν τους επιτιθέμενους, που, στις περισσότερες περιπτώσεις, ήταν όπλισμένοι μόνο με λόγχες, τόξα και δηλητηριασμένα βέλη.

Οι Βιετναμέζοι άπωθήθηκαν τελείως απ' την πόλη στην Ώπαιβρο δπου, τους υπόλοιπους μήνες της Βρετανικής παρουσίας, ο πόλεμος έμελλε νά περιοριστεί ξανά σε αντάρτικες επιθέσεις κι ενέδρες.

Καθώς οι Βρετανοί περνούσαν στην επίθεση, τά συντάγματα των Γκοϋρκα περνούσαν στην πρώτη γραμμή της διεθνούς δημοσιότητας, συαγωνιζόμενα μεταξύ τους για τό μεγαλύτερο σκόρ νεκρών «έξεγερμένων». Ήταν η άρχή του πολέμου «καταμέτρησης πτωμάτων». Πάντως τις πραγματικές συνέπειες της σφοδρότητας της σύγκρουσης πλήρωσαν οι Γιαπωνέζοι που, στην περίοδο αίχμης του Νοέμβρη, είχαν περισσότερες απώλειες απ' όσες έλα τ' άλλα συμμαχικά στρατεύματα μαζί.

Η ύπηρεσία πληροφοριών του Γκρέισυ έδωσε την πληροφορία ότι τό βασικό κέντρο των ανταρτών βρισκόταν στο τρίγωνο Λόν Νίνχ — Τάι Νίνχ — Σαϊγκόν, στα όρεια της πρωτεύουσας, κι έδω ήταν που στις 8 Νοέμβρη εξαπολύθηκε μιά μεγάλη επίθεση των Βρετανών, Γάλλων και Γιαπωνέζων για την εκκαθάριση της περιοχής. Η γενική πολιτική άπέναντι στους κάτοικους της περιοχής, που υιοθετήθηκε απ' τους Βρετανούς, συνοψίζεται ξεκάθαρα στις Όδηγίες Έπιχειρήσεων Νο 220, της Ίνδικης Ταξιαρχίας Πεζικού, της 27 Οκτώβρη: «Δέν υπάρχει μέτωπο σ' αυτές τις επιχειρήσεις. Μπορεί ν' αντιμετώπισουν δυσκολίες στό νά ξεχωρίσουμε τους φίλους απ' τους έχθρους — προσοχή στους «άμφιταλαντευόμενους». Χρησιμοποιείστε πάντα τή μεγαλύτερη διαθέσιμη δύναμη, προκειμένου νά εξασφαλιστεί ή εξάλειψη κάθε έχθρικού στοιχείου που μπορεί νά συαντήσουμε. Η υπερβολή δέ ελάπτει. Αν χρησιμοποιήσουμε πολύ μικρή δύναμη και αυτή χρειαστεί νά θυεί από δύσκολη θέση, θά ύποστοιμε απώλειες και θά ένθαρρύνουμε τόν έχθρο»²⁶.

Η Έπιχείρηση κράτησε λιγότερο από 2 εβδομάδες. Βασικά, καθώς τά στρατεύματα προχωρούσαν, οι αντάρτες άπλως σκορπίζονταν κι εξαφανίζονταν. Μολοντούτο, Ισχυρίστηκαν ότι ύπήρξε «έπιτυχής» — σκοτώθηκαν κάπου 200 ύποτιθέμενοι Βιέτ Μίνχ — και στα τέλη του μήνα οι Βρετανοί ύποστήριξαν ότι δέν αντιμετώπιζαν πιά καμιά σημαντική αντίσταση.

Καθώς ή Σαϊγκόν θεωρούνταν τώρα άσφαλής, ο Ώσιος ο Μαουντ-

μπάτεν κατέφτασε γιά ν' αποδεχτεί επίσημα τήν παράδοση τοῦ σπαθιοῦ Σαμουράι τοῦ Στρατάρχη Τεράκι. Ἦταν μιά τελετή γιά ἀληθινούς κυρίους, μέ τούς Βρετανούς καί τούς Γιαπωνέζους νά ὑποκλίνονται καί νά ἀνταλλάσσουν χαιρετισμούς. Αὐτό ἐρχόταν, ἀπό πολλές ἀπόψεις, σέ ἀντίθεση μέ τίς τελετές παράδοσης πού εἶχαν διαδραματιστεῖ στό Τονκίνο ἀκριβῶς 2 μῆνες καί 3 μέρες νωρίτερα. Σ' αὐτή τήν προηγούμενη περίπτωση, κυμάτιζαν σημαίες τῶν Σοβιέτ καί τῶν Βιέτ Μίνχ (καμιά Γαλλική, ὅμως) κι ὁ μόνος Γάλλος στρατηγός πού παρίστατο κατέλαβε τή θέση Νο 115 στήν τελετή, πίσω ἀπ' τούς ἡγέτες τῶν Βιέτ Μίνχ καί μιά ἑμάδα Κινέζων ἀξιωματικῶν. Τώρα, ἐνῶ οἱ ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν ἀποικιακῶν δυνάμεων ἀντάλλασαν προπόσεις στή Σαϊγκόν, ἡ ἐξέγερση ἦταν σέ πλήρη ἀκμή στήν Τσελλόν, στή Σαϊγκόν καί στό Δέλτα τοῦ Μεκόνγκ, ἀλλά εἰδικά στό τρίγωνο θέρεια ἀκριβῶς τῆς πρωτεύουσας τοῦ Νότου — τοῦ θεάτρου τῶν πρόσφατων ἐπιχειρήσεων.

Ἐνας ἐνοχλημένος Γκρέισυ προετοίμασε μιάν ἀκόμη ἐνέργεια γιά τήν ἐκκαθάριση τῆς περιοχῆς, ἐνῶ διαδιβάζονταν τώρα ὀδηγίες στίς Συμμαχικές μονάδες νά θεωροῦν ὁλοῦς τούς κατοίκους ἐχθρούς. Ὅπως τό διατύπωσε ἕνας τοπικός Βρετανός διοικητής στούς ἄντρες του: «Ἡ δυσκολία ὀρίζεται στό νά ἐντοπίσεις τόν ἐχθρό, ἀμέσως μόλις ρίξει τόν πῦρο πυροβολισμοῦ ἢ τήν πρώτη χειροβομβίδα, ἐνῶ παρίστανε τό φίλο. Εἶναι, ἐπομένως, ἀπόλυτα δικαιολογημένο νά θεωρεῖς ὄλους τούς ντόπιους, γύρω ἀπό ἕνα σημείο ἀπ' ὅπου ρίχτηκε ἕνας πυροβολισμός, σάν ἐχθρούς, καί προδοτικούς, καί νά τούς μεταχειρίζεσαι ἀνάλογα»²⁷.

Στίς πρώτες λίγες μέρες τοῦ 1946 ἐγίναν μερικές μεγάλες συγκρούσεις. Ἀπομονωμένοι ἀλλά ὄλο καί πιό ἐνοχλημένοι, ὀρισμένοι Βρετανοί βουλευτές, μ' ἐπικεφαλῆς τούς Τόμ Ντρήμπεργκ καί Φένερ Μπροκγουαίη, ἄρχισαν ν' ἀμφισβητοῦν τήν Κυβερνητική πολιτική στή Βουλή. Ἐνας κυβερνητικός ἐκπρόσωπος ἀνακοίνωσε στή Βουλή, στίς 13 Γενάρη, ὅτι σύμφωνα μέ ὑπολογισμούς εἶχαν σκοτωθεῖ 2700 Βιέτ Μίνχ ἀντάρτες. Ὁ Ἄττλυ εἶχε κιόλας διαβεβαιώσει τόν Φένερ Μπροκγουαίη ὅτι «μποροῦσε νά 'ναι βέβαιος ὅτι ἡ Κυβέρνηση τηροῦσε τίς ἀρχές πού πάντα ὑποστήριξε» (σίκ). Τό μόνο του σφάλμα στή Βουλή πάνω σ' αὐτό τό θέμα ἦταν νά προειδοποιήσει γιά τούς κινδύνους πού ἐκρυβε ἡ ἐρμηγεία τῶν δημοσιογραφικῶν ἀναποκρίσεων κατά γράμμα.

Ὅπως καί νά 'χε, τό ὄλο θέμα γινόταν μᾶλλον ἀκαδημαϊκό γιά τή Βρετανία, μιά κι οἱ μέρες της στό Βιετνάμ ἦταν μετρημένες. Στή διάρκεια τοῦ Γενάρη 1946, τό μεγαλύτερο μέρος τῶν Ἰνδικῶν στρατευμάτων μεταφέρθηκε μέ πλοῖα στήν Ἰνδονησία γιά νά διεξάγει μιά παρόμοια, ἀλλά πιό αἱματηρή ἐκστρατεία, αὐτή τή φορά γιά ν' ἀποκαταστήσει τήν κυριαρχία τῶν Ὀλλανδῶν. Στά τέλη τοῦ μήνα ὄλος ὁ στρατιωτικός ἔλεγχος πέρασε στά χέρια τῶν Γάλλων. «Κάναμε ὅτι μπορούσαμε γιά τούς Γάλλους», εἶπε ὁ Γκρέισυ στόν Χάρολτ Ἰζακς, «ἀπ' αὐτούς ἐξαρτᾶται νά συνεχίσουν».

Οἱ Γάλλοι ἀποποιήθηκαν κάθε ἀξίωση πάνω στήν Κίνα, σάν ἀν-

τάλλαγμα για την αποχώρηση των Κινέζων απ' το Βορρά. Στις 6 Μάρτη, οι Γάλλοι κι οι Βιέτ Μίνχ υπογράψαν μια συμφωνία που αναγνώριζε κατά λέξη «τή Δημοκρατία του Βιετνάμ σαν ένα Έλεύθερο Κράτος με δική του κυβέρνηση, Βουλή, στρατό και θησαυροφυλάκιο, που ανήκει στην Όμοσπονδία της Ίνδοκίνας και τή Γαλλική Ένωση».

Στήν πραγματικότητα, ο Χό είχε βρει τό μαστορά του. Η «συμφωνία» δχι μόνο νομιμοποιούσε την παρουσία 15.000 Γάλλων στρατιωτών στο 16ο Παράλληλο, αλλά και υποχρέωνε, επίσης, τούς Βιέτ Μίνχ νά προσφέρουν άλλους 10.000 στρατιώτες, που θά υπάγονταν στή Γαλλική διοίκηση. Ο Χό κατάλαβε ότι νικήθηκε, αλλά ήταν άνικανος νά ξεφύγει απ' τή σταλινική ιδεολογία, που βασιζόταν στήν «πίστη» στήν εφαρμογή των συμφωνιών τής Γιάλτας και τής Τεχεράνης. Θά 'ταν ασυνέπεια από μέρος των Βιέτ Μίνχ νά υποστηρίξουν περισσότερα απ' όσα είχαν — μιά απλή «ανεξαρτησία» μέσα στά πλαίσια τής Γαλλικής Ένωσης.

Παίρνοντας σαν αντίταγμα άφηρημένες υποσχέσεις περι ενός «ελεύθερου Κράτους»... που θ' ανήκει στή Γαλλική Ένωση, ο Χό Τσί Μίνχ επέτρεψε στό Γαλλικό Έκστρατευτικό Σώμα νά καταλάβει τίς βασικές πόλεις και τίς κύριες οδικές άρτηριές τής χώρας. Κάλεσε τόν πληθυσμό νά καλοσωρίσει την επιστροφή των Γάλλων. Ο Χό Τσί Μίνχ πήγε κατόπιν στή Γαλλία, στή Συνδιάσκεψη του Φοντεμπλώ, που οι Γάλλοι κατάφεραν νά παρατείνουν τή διάρκειά της απ' τίς άρχές του Μάρτη ως τά τέλη Σεπτέμβρη, όποτε υπογράψαν έναν προσωρινό διακανονισμό με τόν Χό Τσί Μίνχ. Φυσικά, εκμεταλλεύτηκαν αυτούς τούς πολύτιμους μήνες για νά ενισχύσουν τό εκστρατευτικό τους σώμα και νά εγκαταστήσουν, στό Νταλάτ, τήν πρώτη τους κυβέρνηση άνδρεικέλων, εκείνη του Δρ. Θιγ28.

Ή άντεπίθεση των Γάλλων

Στις 20 Νοέμβρη του 1946 τό Γαλλικό Έκστρατευτικό Σώμα ένωθε αρκετά ισχυρό για νά επαναλάβει τίς έχθροπραξίες. Στις 24 Νοέμβρη τό Γαλλικό Ναυτικό κατέλαβε τήν Χαϊφόνγκ ύστερα από έναν βομβαρδισμό που προκάλεσε τό θάνατο 6000 πολιτών. Οι Γάλλοι ήταν τώρα έτοιμοι ν' ανακαταλάβουν τήν πρώην άποικία τους. Όλες οι προσπάθειες του Χό Τσί Μίνχ όπήρξαν μάταιες. Η άναγνώριση τής «ανεξαρτησίας» τής Ίνδοκίνας απ' τή Γαλλία ήταν ένας τακτικός έλιγμός. Ένώ οι πολιτικοί μιλούσαν για «ανεξαρτησία», ο Γαλλικός στρατός προετοιμάζοταν σταθερά για τήν ανακατάληψη.

Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου (1945 - 46) στήν Ίδix τή Γαλλία, τό ΚΚ και οι οργανώσεις που έλεγχε ήταν ισχυρές. Δέν είχαν όπωσδήποτε παραδώσει ακόμα όλα τους τά όπλα. Αυτό έξηγεί ίσως τό γιατί η ΕΣΣΔ δέν υποστήριξε ποτέ άνοιχτά τήν φιλοδοξία των Βιέτ Μίνχ για άνεξαρτησία. Στήν πραγματικότητα ο πυρήνας του ΚΚΓ στή Σαγκόν προειδοποίησε τούς Βιέτ Μίνχ ότι η αντίσταση στή Γαλλική κατοχή τής

Σαϊγκόν, (Σεπτέμβρης 1945) ή «οποιοδήποτε πρόωρες απόπειρες» για ανεξαρτησία «δέν θά 'ταν σύμφωνες μέ τή γραμμή τής ΕΣΣΔ»²⁹. Αυτό έξηγγει τό γιατί οι Γάλλοι κομμουνιστές ήγγέτες στό Κοινοβούλιο (ό Μωρίς Τορέζ³⁰, ήταν τότε Άντιπρόεδρος) δέν αντιτάχθηκαν στις πολεμικές πιστώσεις ή σέ οποιοδήποτε άπό τά μέτρα έκτακτης άνάγκης πού συνδέονταν μέ τήν πρώτη φάση του πολέμου³¹.

Δέν πρέπει λοιπόν νά προκαλεί κατάπληξη τό ότι οι Γάλλοι δεξιοί πολιτικοί έφτασαν, κατά τή συζήτηση του Προϋπολογισμού στη Βουλή, στις 14 - 18 Μάρτη του '47, νά ευχαριστήσουν τους κομμουνιστές συναδέλφους τους και τήν ΕΣΣΔ, πού άφησαν τή Γαλλία νά κάνει τόν πόλεμό της στην Ίνδοκίνα χωρίς έξωτερικές ένοχλήσεις. Στην ίδια συζήτηση, ό Πρόεδρος Ραμιντιέ τόνισε ότι «στό ζήτημα τής Ίνδοκίνας σημειώνουμε τήν όρθή ως τώρα στάση τής Σοβιετικής Κυβέρνησης».

Μεταξύ Νοέμβρη του '46 και καλοκαιριού του '54, οι Γάλλοι άποικιοκράτες διεξήγαγαν έναν παρατεταμένο πόλεμο έναντίς στις δυνάμεις των Βιέτ Μίνχ, ως τήν όλοκληρωτική τους ήττα στό Ντιέν Μπιέν Φου, στις 8 Μάη του '54. Δυό μήνες άργότερα, ό πόλεμος είχε τελειώσει. Οι άπώλειες των Γάλλων άνέρχονταν σέ 172.000 άνδρες (30.000 Γάλλοι νεκροί, δίχως νά όπολογίσουμε τίς άπώλειες του άποικιακού στρατού). Η Γαλλική κατοχή του Βιετνάμ είχε τερματιστεί όριστικά. Τόν Άπριλη του '56 οι Γαλλικές δυνάμεις έγκατέλειπαν τήν χώρα.

Στά χρόνια αυτά είχε συντελεστεί μιá άλλαγή στην Άμερικάνικη πολιτική. Τό καθεστώς του Μάο Τσέ Τούγκ κατέλαβε τήν έξουσία στην Κίνα και άναγνώρισε τό καθεστώς του Χό Τσί Μίνχ στις 20 Γενάρη '50. 11 μέρες άργότερα έκανε τό ίδιο κι ή ΕΣΣΔ³². Ύστερα άπ' αυτά, οι ΕΠΑ άρχισαν ν' άλλάζουν τή στάση τους άπέναντι στό άνδρείκελο Μπάο Ντάι και στην Γαλλική στρατιωτική έπιχείρηση. Η NEW YORK HERALD TRIBUNE, έξέφρασε όλες τίς άμφιβολίες και κακές προαισθήσεις των άμερικάνων κυβερνητών:

«Είμαστε σέ δύσκολη θέση. Τό καθεστώς του Μπάο Ντάι δέν μπορεί νά θεωρηθεί πραγματικά ανεξάρτητο όσο τό γαλλικά στρατεύματα παραμένουν στό Βιετνάμ... Άν όμως τά γαλλικά στρατεύματα έγκαταλείψουν τήν Ίνδοκίνα, όλη ή χώρα θά πέσει στα χέρια του Χό Τσί Μίνχ».

Οι πρώην «σύμμαχοι» (Γαλλία και ΕΠΑ), άποξενωμένοι γιά λίγο, όποχρεώθηκαν νά ξεπεράσουν τήν άμοιβαία καχυποψία τους προς όσλους του κοινού τους συμφέροντος. Άλλά οι Άμερικάνοι κυβερνήτες ήταν όριστικά άποφασισμένοι νά κάνουν άπό δω και πέρα μόνοι τους τίς έπιλογές. Όπως έγραψε τό US NEWS AND WORLD REPORT, στις 16 Άπριλη του '54: «Μιά άπό τίς πλουσιότερες περιοχές του κόσμου προσφέρειται στόν νικητή τής Ίνδοκίνας. Νά τί κρύβεται πίσω άπό τό άξζανόμενο ένδιαφέρον των ΕΠΑ... Κασίτερος, καουτσούκ, ρύζι, πρώτες όλες ύφιστης στρατηγικής σημασίας, είναι κείνα γιά τά όποία γίνεται στην πραγματικότητα ό πόλεμος. Οι ΕΠΑ τήν θεωρούν σάν μιá περιοχή πού πρέπει νά κρατήσουν μέ κάθε θυσία... Πράγματι, πρόκειται γιά κάτι πολύ περισ-

οότερο από την Ίνδοκίνα. Ο πραγματικός στόχος αυτού του πολέμου είναι ο ίδιος ζωτικός χώρος για τον οποίο οι Γιαπωνέζοι θυσίασαν την αυτοκρατορία τους στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο Σήμερα, οι πρώτες ύλες της Νοτιοανατολικής Ασίας εξακολουθούν να 'ναι απαραίτητες στην 'Αμερικανική βιομηχανία».

Οι συμφωνίες της Γενεύης

Η Συνδιάσκεψη της Γενεύης άρχισε τις συζητήσεις για την Ίνδοκίνα στις 8 Μάη του '54 (τή μέρα που έπεσε το Ντιέν Μπιέν Φου). Συμμετείχαν οι παλιές και νέες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, Μ. Βρετανία, Γαλλία, ΕΠΑ, ΕΣΣΔ, Κίνα και τα ανδρείκελά τους, Καμπότζη, Λάος, Ν. και Β. Βιετνάμ. Κατέληξαν σε συμφωνία στις 20 με 21 'Ιούλη. Οι Συμφωνίες πρόβλεπαν μιά προσωρινή στρατιωτική διαχωριστική γραμμή στον 17ο παράλληλο. Απαγόρευαν την εισαγωγή στρατιωτικού υλικού ή «στρατιωτικών ενισχύσεων και πρόσθετου στρατιωτικού προσωπικού», στο Βιετνάμ. Απαγόρευαν την εγκατάσταση «νέων στρατιωτικών βάσεων» και τόνιζαν τη μή συμμετοχή σε «οποιαδήποτε στρατιωτική συμμαχία». Επιπλέον, πρόβλεπαν τη διενέργεια εκλογών, το αργότερο ως τον 'Ιούλη του '56, υπό την επίβλεψη μιάς Διεθνούς Έπιτροπής που θα απαρτιζόταν από εκπρόσωπους της Πολωνίας, της Ίνδίας και του Καναδά. Οι ΕΠΑ και το Ν. Βιετνάμ άρνήθηκαν να υπογράψουν την τελική διακήρυξη.

Οι Συμφωνίες άνοιξαν τον δρόμο για την εδραίωση δύο γραφειοκρατικών κρατών. Τα δυο Βιετνάμ είναι, θεωρητικά, συμπληρωματικά: Στο Βορρά: πλούσια δρυκτά κοιτάσματα και κάποια εκβιομηχάνιση, μολονότι τό 80ο) ο του πληθυσμού είναι αγρότες. Στο Νότο: γεωργία. Και οι δυο πλευρές εξαρτώνται απ' την έξωτερική βοήθεια.

Τό γραφειοκρατικό κράτος του Βορρά

Τό Β. Βιετνάμ έχει σήμερα ένα πληθυσμό 18-20 εκατομμυρίων κατοίκων, που τουλάχιστον οι μισοί ζουν στο Δέλτα του Κόκκινου Ποταμού ή μέσα και γύρω από τό 'Ανόι και την Χαϊφόνγκ. Τά κύρια προϊόντα του είναι τό ρύζι, ή ζάχαρι και τό άραποσίτι, αλλά δέν καλύπτουν την έσωτερική ζήτηση. Υπάρχει, επίσης κάρβουνο και θαρεία βιομηχανία στο 'Ανόι και την Χαϊφόνγκ (βιομηχανία τσιμέντων, ύφαντουργικών προϊόντων, χαρτί, πλαστικών και υπερφωσφορικών).

Τό έξωτερικό εμπόριο γίνεται σχεδόν αποκλειστικό μέ άνταλλαγή σε είδος και μόνο με τίς χώρες του κρατικοκαπιταλιστικού κόσμου. Αυτή ή σχέση ένισχυσε άκόμη περισσότερο την ήδη έναρμονιζόμενη πολιτική τους.

Τό καθεστώς του Βορρά κληρονόμησε μιά χώρα που είχε δυο φορές καταστραφεί σε λιγότερο από μιά δεκαετία, λεηλατημένη από Γιαπωνέζους και Κινέζους, βομβαρδισμένη απ' την 'Αμερικανική 'Αεροπορία,

σκαμμένη από τὰ γαλλικά τάνκς. Έπιπλέον, μιά ξαφνική έξοδος 860 χιλ. προσφύγων³³ πρὸς τὸ Νότο, δημιούργησε μιά μεγάλη κρίση στὴν παραγωγή τροφίμων. Μόνο ἓνα «ἐντυπωσιακὸ» ρωσικὸ πρόγραμμα χορηγῆσης Βιρμανικοῦ ρυζιοῦ ἐμπόδισε ἓνα σοβαρὸ λιμὸ.

Ἐκπονήθηκαν ἀμέσως κρατικά σχέδια σ' ὅλα τὰ πεδία τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς παραγωγῆς τροφίμων. Φυσικά, αὐτὰ τὰ πρῶτα σχέδια ἀποδείχτηκαν ὑπεραισιόδοξα, ἀλλὰ γενικά ἡ Βορειοβιετναμικὴ γραφειοκρατία προχώρησε στὴν συσσώρευση κεφαλαίου (σὲ δάρους τῶν ἀγροτῶν) μ' ἀρκετὰ γρήγορο ρυθμὸ.

Ἐνα ἀπὸ τὰ δυσκολότερα προβλήματα αὐτῆς τῆς περιόδου (1955-58) ὑπῆρξε ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση. Τὰ πρῶτα διατάγματα ἐκδόθηκαν στὰ ἔθ³⁴ (καὶ ἐφαρμόστηκαν ὅπου ἦταν δυνατό). Περιείχαν σειρὲς κανόνων γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς «κοινωνικῆς τάξης» πού ἦταν ἀρκετὰ κωμικοὶ λογουχάρη, ἓνα γουρουνάκι ἰσοδυναμοῦσε μὲ τόσα κούωρτ* ρυζιοῦ.

Χρησιμοποιώντας δογματικές φόρμουλες ὑποδαίρεσαν ὅλο τὸν πληθυσμὸ σὲ 5 κατηγορίες πού κάλυπταν ἀπὸ «γαιοκτημόνες» μέχρι «ἀγρεργάτες». (Παρόμοιες ταξινομήσεις ἐπινοήθηκαν καὶ γιὰ τοὺς ἀστικούς πληθυσμούς). Σ' αὐτές τίς ταξινομήσεις προστέθηκαν κανόνες σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους οἱ θυγατέρες τῶν γαιοκτημόνων πού παντρεύονταν κάποιον «κατώτερης» τάξης θά ἔπρεπε νά περνοῦν ἓνα χρόνο στὴν νέα τους τάξη, πρὶν θεωρηθοῦν μέλη τῆς. Ἡ κόρη ἑνὸς φτωχοῦ ἀγρότη πού θά παντρεύονταν κάποιον «ἀνώτερης» τάξης, θά ἔπρεπε νά παραμείνει τρία χρόνια παντρεμένη πρὶν νά ἐνταχθεῖ στὴ νέα (λιγότερο ἐπιθυμητὴ) κοινωνικὴ κατηγορία.

Στις 2 Νοέμβρη, 1956, τὸν ἴδιο ἀκριβῶς καιρὸ πού τὰ σοβιετικά τάνκς μούγκριζαν στοὺς δρόμους τῆς Βουδαπέστης, ἡ ταξικὴ πάλη ξέσπασε καὶ στὸ Β. Βιετνάμ. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Χό Τσί Μίνχ ἀντιμετώπιζε τὴν σοβαρότερη ὡς τότε ἐξέγερση δυσαρεστημένων ἀγροτῶν.

Συμπτωματικά, οἱ Καναδοί, μέλη τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου, βρίσκονταν στὴν ἐπαρχία Νγκέ Ἄν, ὅταν ἄρχισε ἡ ἐξέγερση. Σέ λίγες ὥρες εἶχε ἐξαπλωθεῖ στὰ γειτονικά χωριά. Τὰ στρατεύματα πού στάλθηκαν νά ἐπιβάλλουν τὴν τάξη ἀπωθήθηκαν ἀπὸ τὸ χωριό. Τὸ Ἄνὶ ἔδρασε ὅπως κάθε ἀποικιοκρατικὴ δύναμη. Ἐστειλε τὴν 325ῃ Στρατιά νά συντρίψει τοὺς ἐξεγερμένους. Γύρω στοὺς 6.000 χωρικούς ἐξορίστηκαν ἢ ἐκτελέστηκαν. (Πόσα Μάι Λάι τῶν Βορείων, πού ποτὲ δὲ μάθαμε, συνέδθηκαν αὐτὴ τὴν περίοδο;)

Τὰ δικαστήρια τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης διαλύθηκαν στις 8 Νοέμβρη τοῦ '56. Ὁ Ὑπουργὸς Γεωργίας παύθηκε, καθὼς καὶ πολλὰ μέλη τοῦ «Πολιτικοῦ Γραφείου» τοῦ Ἄνὶ.

Τὰ προβλήματα τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης στὸ Βορρὰ δημιουργήθηκαν κύρια ἀπὸ τὸν πολιτικὸ δογματισμὸ. Ὁ τρόπος πού ὁ Χό Τσί

* Σ.τ.Ε. Τέταρτο γαλλοισθ.

Μίνχ χειρίστηκε την κατάσταση, θυμίζεи τή δράση του Στάλιν στά 1929, όταν σταμάτησε την υποχρεωτική κολλεκτιβοποίηση και αποποιήθηκε τις εθόνες της δικής του πολιτικής, βρίσκοντας αποδιοπομπαίους τράγους από τά κατώτερα στρώματα της γραφειοκρατίας. Άρκετά χαρακτηριστικά, εκείνοι τούς όποιους απομάκρυνε ο Χό Τσί Μίνχ στην διάρκεια των εκκαθαρίσεων, ξαναγύρισαν στις παλιές τους θέσεις μέσα σ' ένα περίπου χρόνο.

Σημειώσαμε ήδη ότι και τό Β. και τό Ν. Βιετνάμ εξαρτώνται από την έξωτερική βοήθεια. Σύμφωνα μέ τις επίσημες στατιστικές του Άνόνι, τά δάνεια και ή χρηματική βοήθεια από τό Κομμουνιστικό Μπλόκ, άνάμεσα στά 1955 και τά 1961, άνήλθαν σέ περισσότερα από 1 δισ. δολ., από τά όποια ή ΕΣΣΔ έδωσε 365 έκ.ατ. και ή Κίνα 662 έκ.ατ. Αυτό αντίστοιχει σέ περισσότερα από 70 δολ. άνά κάτοικο, πράγμα πού ίσοδυναμεί περίπου μ' εκείνα πού έδωσαν στην Ίδια περίοδο οι ΕΠΑ στό καθεστώς της Σαϊγκόν.

Είναι δύσκολο νά υπολογιστεί τό ύψος της βοήθειας πού δόθηκε τελευταία. Τό Ύπουργείο Ύξωτερικών (των ΕΠΑ) ύπολόγισε ότι στά 1972 ή ΕΣΣΔ έδωσε 500 έκ.ατ. δολ., ή τό 65ο ο της έξωτερικής βοήθειας πού πήρε τό Β. Βιετνάμ.

Τό πόση άπ' αυτή τή βοήθεια έφτασε πραγματικά στό λαό, είναι, φυσικά, θέμα εικασιών. Οι γραφειοκράτες είναι Ίδιοι σ' όλον τόν κόσμο. Λιγούχάρη, στά 1956, τό επίσημο κομματικό όργανο «Νχάν - Ντάν» παραδεχόταν ότι ή ύπηρεσία Έθνικολ Έμπορίου της γενέτειρας Ύπαρχίας του Χό Τσί Μίνχ άπορρόφησε 700 έκ. πιάστρα (1 έκ. δολ.), ενώ ένα εργοστάσιο φαρμάκιων μόνο 37 έκ. πιάστρα.

Τό καθεστώς της Σαϊγκόν στό Νότο

Ό πληθυσμός του Ν. Βιετνάμ είναι 16 - 18 έκ.ατ. κάτοικοι, τά 5 έκ.ατ. άπ' τούς όποιους ζούν στό Δέλτα του Μεκόνγκ, πού άποτελεί τό οικονομικό κέντρο της χώρας. Είναι ή κύρια όρυξοπαραγωγική περιοχή. Στά βόρεια της Σαϊγκόν ύπάρχουν επίσης φυτείες καουτσούκ. Σ' ένα μικρότερο βαθμό, καλλιεργούνται φυτίκια, ταΐα και άραποσίτι. Η επιβίωση του Ν. Βιετνάμ εξαρτάται σέ μεγάλο βαθμό άπ' την έξωτερική βοήθεια.

Ήδη από τις 8 Μάη 1950, οι ΕΠΑ είχαν άνακοινώσει την ύποστήριξη τους στους Γάλλους στην Ύνδοκίνα. Πράγματι, την άνοιξη του '52 ο Στρατηγός Γκρούνθερ (Διοικητής του ΝΑΤΟ) έλεγε στό Άμερικανικό Κογκρέσσο: «Άπό στρατηγική και οικονομική άποψη, ή διατήρηση της κατοχής της Ύνδοκίνας θεωρείται σημαντικότερη από την κατοχή της Κορέας»³⁴. Έχοντας αυτό στό νού τους, οι ΕΠΑ δημιούργησαν τό ΣΕΑΤΟ, πού 'χε σάν κύριο στόχο του σύμφωνο μέ τόν Ντάλες ενά δώσει στον Πρόεδρό μας την νόμιμη έξουσία νά επεμβαίνει στην Ύνδοκίνα»³⁵. Ως τά 1954, οι ΕΠΑ πλήρωσαν 1 δισ. δολ. (δηλ. τό 78ο ο των γαλλικών στρατιωτικών δαπανών), κι ο Ντάλες ζήτησε μιá κλιμάκωση της άνά-

μηξής, συμπεριλαμβανομένης τής χρήσης πυρηνικών όπλων, πρὸς ὑποστήριξη τῶν Γαλλικῶν δυνάμεων στὸ Ντιέν Μπιέν Φοῦ. Ὑστερα ἀπὸ τὴν παράδοση τῶν Γάλλων, ἡ κυβέρνηση Ἀϊζενχάουερ σκεφτόταν σοβαρὰ τὴν ἄμηση ἐπέμβαση κι ἔκανε σχετικές νύξεις στοὺς Γάλλους³⁶: ὀρισμένα μέλη τῆς Γαλλικῆς Στρατιωτικῆς Διοίκησης συνηγοροῦσαν γιὰ κάτι τέτοιο (κάποτε εἶχαν προτείνει βομβαρδισμούς ἀπὸ ἀμερικανικὰ ἀεροπλάνα μὲ γαλλικὰ διακριτικά) ἀλλὰ ἕνας κουρασμένος ἀπ' τὸν πόλεμο γαλλικός πλῆθυσμός, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν κατὰ κράτος ἦττα τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ὁδήγησαν τὸν Ἀϊζενχάουερ ν' ἀποφασίσει «τὴν μὴ ἐπέμβαση σ' αὐτὸ τὸ στάδιο».

Δέν εἶναι διόλου ἐκπληκτικὸ τὸ ὅτι ἐνῶ οἱ Γάλλοι ἔφευγαν ἀπ' τὸ Ν. Βιετνάμ, οἱ Ἀμερικάνοι ἔρχονταν. Γρήγορα ἀνέβασαν στὴν ἐξουσία τὸ δικό τους ἀνδρείκελο, τὸν ἀνεκδιήγητο Ντιέμ, τὸν ὅποιον ἀκόμη κι ἕνα ἄρθρο τοῦ ὑποστηρικτῆ τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς «TIME», στίς 4 Ἀπριλίου τοῦ '55, περιέγραφε σάν ἰκανὸ «νὰ κυριεύεται ἀπὸ ἐκρήξεις θυμοῦ ἂν τὸν διέκοπταν, καὶ ὁ ὅποιος δταν ἀναφέρονταν τ' ὄνομα κάποιου προσωπικοῦ ἐχθροῦ του «ἔφτυνε στὸ πάτωμα καὶ γρύλιζε "βρώμικος τύπος"».

Ὁ πατέρας τοῦ Ντιέμ ἦταν μανδάρινος ἀνώτερης τάξης, ὑπεύθυνος γιὰ τοὺς εὐνοῦχους στὸ βασιλικὸ χαρῆμ. Ὁ Ντιέμ εἶχε χρηματίσει ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν, θέση ἀπὸ τὴν ὁποία ὑπῆρξε τὸς Γιαπωνέζους. Ὅταν αὐτοὶ ἠττήθησαν, στράφηκε πρὸς τοὺς Ἀμερικάνους. Πέρασε τὰ μεταπολεμικὰ χρόνια ταξιδεύοντας στίς ΕἴΠΑ καὶ κέρδισε ὑποστήριξη χάρις στίς φανατικές ἀντικομμουνιστικές καὶ φιλοκαθολικές του ἰδέες. Ὑποστηρίζονταν ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν Τζ. Φ. Κέννεντυ καὶ τὸν Καρδινάλιο Σπέλιμαν, τοὺς ἐκπροσώπους τῆς καθολικῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ Ντιέμ περιβλήθηκε ἀνοιχτὰ μὲ δικτατορικές ἐξουσίες. Ἐνα χρόνον μετὰ τὴν ἀνοδό του στὴν ἐξουσία, ὀργάνωσε ἕνα δημοψήφισμα γιὰ νὰ διώξει τὸν Μπάο Ντάι καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσει τὴ Δημοκρατία. Γιὰ νὰ μὴν ὑστερήσει ἀπὸ τὸν Χό Τσί Μίνχ, κατάφερε νὰ ἐξασφαλίσῃ: τὸ 98,20) ο τῶν ψήφων ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Εἶναι πολὺ γνωστὰ τόσο ἡ ἐκτεταμένη διαφθορά τοῦ καθεστώτος Ντιέμ, ὅσο κι οἱ παράλογοι νόμοι περὶ ἠθικῆς πού ἀπαγόρευαν τὸ χορὸ καὶ τὰ συναισθηματικὰ τραγούδια, κι ἡ ἐκτεταμένη ἐκκαθάριση ὄλων τῶν μὴ - καθολικῶν στοιχείων.

Τεράστιο πρόβλημα γιὰ τὸ Ν. Βιετνάμ ἦταν τὸ ὅτι μόνο μικρὸ ποσοστὸ γῆς ἀνῆκε στοὺς ἀγρότες. Ἀπὸ ἕνα σύνολο 250 χλ. ἰδιοκτητῶν γῆς οἱ 6300 (οἱ περισσότεροι μὴ καλλιεργητές) κατέχουν 1035 χλ. ἐκτάρια γῆς κατ'ἀλληλῆς γιὰ καλλιέργεια ριζιοῦ (τὸ 45% τοῦ συνόλου), ἐνῶ 183.000 μικροδικοιτῆτες κατέχουν 345.000 ἐκτάρια (τὸ 15% τοῦ συνόλου). Μ' ἄλλα λόγια, λιγότεροι ἀπὸ τὸ 30) ο τῶν ἰδιοκτητῶν γῆς κατέχουν τὸ 45) ο τῆς γῆς. Κι αὐτὸ, παρὰ τίς τρεῖς λεγόμενες Ἀγροτικές Μεταρρυθμίσεις (ἀγροτικοὶ νόμοι). Ἡ συνολικὴ παραγωγή τροφίμων στὸ Ν. Βιετνάμ ἔφτανε στὰ '65 μόνο τὰ 2) 3 τῆς ἀντίστοιχης τοῦ 1938.

Τά τελευταία χρόνια ή εναλλαγή τών δικτατόρων στό Ν. Βιετνάμ, υπήρξε άρκετά συχρή. Στο Βορρά, δολιλήρη ή μοναλιθική δαμή μπορεί νά κάνει άκόμη και χωρίς άποδισοαμπαίους τράγους. Χωρίς εξαίρεση, όλα τά άνδρείκελα τού Νότου άποδελχίτηκαν μπελάς γιά τ' άφεντικά τους. Λογαυάφη, ο Πτέραφος Κύ, λίγο πρίν πάρει τήν εξουσία τόν Ίούλη τού '65, έδωσε στή Σαϊγκόν μιά συνέντευξη τύπου σέ δυτικούς δημοσιογράφους. Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στή «SUNDAY MIRROR» στίς 4 Ίούλη '65. Ο Κύ είπε:

«Ο κόσμος μέ ρωτά ποιό είναι ο ήρωάς μου. Έχω μόνο έναν, τόν Χίτλερ. Χρειαζόμαστε 4-5 Χίτλερ στό Βιετνάμ. Θαυμάζω τόν Χίτλερ γιατί ένωσε τή χώρα του, όταν αυτή θρυσκόταν σέ άθλια κατάσταση στίς αρχές τής δεκαετίας τού '30».

Τό τελευταίο άνδρείκελο στή Σαϊγκόν είναι ο Νγκιέν Θιέου. Ένας επαγγελματίας στρατιώτης πού, σάν όλους τούς άλλους πού είναι σήμερα στό πράγματα, πολέμησε μέ τούς Γάλλους ενάντια στους Βιετμινχ. Ο Θιέου είναι εξίσου άκαμπτος στήν άπόφασή του νά μήν επιτρέψει τήν ύπαρξη άντυπολιτευόμενων κομμουνιστών, στήν άπέχθειά του γιά τήν ειρήνη γενικά, και στήν διακαή επιθυμία του νά εισβάλει στό Βορρά. «Τό νά 'σαι πρόεδρος μιάς ειρηνικής χώρας δέν έχει ενδιαφέρον» ο καθένας μπορεί νά χιτίζει δρόμους και ξενοδοχεία, διακήρυσε³⁸.

Άνεξάρτητα άπ' τό ποιός κατέχει τόν προεδρικό θώκο στή Σαϊγκόν, οι στυλοβάτες τής χώρας παραμένουν οι Γβιοι. Πράγματι, στό άπόγειο τής άμερικανικής έμπλοκής, οι κυβερνήσεις τών ΕΠΑ παραδέχονταν όλο και πιό άνοιχτά ότι ήταν «δικός τους» πόλεμος και ότι σκόπευαν νά μείνουν στό Βιετνάμ άκόμη και άν συνέβαινε τό άπίθανο και τούς ζητούσε νά εγκαταλείψουν τή χώρα κάποια κυβέρνηση άνδρείκέλων τους τής Σαϊγκόν³⁹.

Πρίν τά '54, όταν οι μάχες διεξάγονταν στίς βόρειες περιοχές, ο κυβερνήσεις τής Σαϊγκόν κυριαρχούνταν άπό Νότιους γαιοκτηήμονες και εκπρόσωπους τής παλιιάς φεουδαρχικής άριστοκρατίας. Άπό τά '55, άρκετά ειρωνικά, οι κυβερνήσεις κυριαρχούνταν άπό κέντρο - Βιετναμέζους και Βόρειους καθολικούς, σέ μιά έποχή όπου τό βάρος τού στρατιωτικού άγώνος είχε πέσει στό Νότο.

Αυτή τή χρονική περίοδο (Μάρτης '73), ο πληθυσμός τού Ν. Βιετνάμ είχε άποδιοργανωθεί όλότελα. Σύμφωνα μέ επίσημες άμερικανικές εκτιμήσεις, 6-7 εκατ. ανθρώπων (ή τά 2/3 τού πληθυσμού) έγιναν πρόσφυγες άπό τά '64 και μετά. Αυτό σήμαινε μιά μεγάλη ροή πρós τίς ήδη κομμουνιστικοποιημένες πόλεις. Στήν περίοδο '62-'72, ο άστικός πληθυσμός τού Ν. Βιετνάμ αύξήθηκε άπό 20% σέ 50% τού συνολικού. Η συντριπτική πλειοψηφία τών νέων κατοίκων τών πόλεων ήρθαν άπό τήν ύπαιθρο, πού θρυσκόνταν τώρα κάτω άπό κομμουνιστικό έλεγχο. Ένώ ή μελάνη δέν είχε άκόμη στεγνώσει πάνω στό χαρτί τής «Συμφωνίας τού Παρισίου», ο Θιέου έκανε άρκετά φανερό τό ότι δέν θά επιτρεπόταν σ' αυτό τόν κόσμο νά επιστρέψει στά σπίτια του.

Τό μόνο σταθερό χαρακτηριστικό τῶν διάφορων κυβερνήσεων τῆς Σαϊγκόν ἦταν τό μίσος πού κατάφεραν νά ἐνσταλάξουν στίς μάξες τοῦ Βιετ-
καμικοῦ λαοῦ — γεγονός πού παραδέχεται σιωπηρά ὁ Ἀϊζενχάουερ στό
ἄπομνημονεύματά του.

«Δέν μίλησα οὔτε ἀλληλογράφησα ποτέ μέ κάποιον πού γινώριζε τήν
κατάσταση τῆς Ἰνδοκίνας, καί νά μήν συμφωνοῦσε ὅτι ἂν γίνονταν ἐκλο-
γές κατά τή διάρκεια τῆς διεξαγωγῆς τῶν μαχῶν, τό 80ο) ο τοῦ πληθυσμοῦ
ἦταν πιθανόν νά ψήφισε ὑπέρ τοῦ κομμουνιστοῦ Χό Τσί Μίνχ»⁴⁰.

Οἱ ἐκλογές τοῦ '56 πού συμφωνήθηκαν στή Συνδιάσκεψη τῆς Γε-
νεύης, δέν διεξήχθησαν ποτέ. Στό κάτω - κάτω, τί ἀξία ἔχει ἡ «δημο-
κρατία» ὅταν ὁ ἀντίπαλος φαίνεται νά νικά; Πράγματι, ὁ Τζ. Φ. Ντάλες
τό δήλωσε ἔτσι ὀψίμα. «Ὅταν τόν ρώτησαν, σέ μιά συνέντευξη τύπου, γιατί
οἱ ΕἰΠΑ ὑποστήριζαν τήν ἀρνηση τῆς κυβέρνησης τῆς Σαϊγκόν νά ἐπιτρέ-
ψει τή διενέργεια ἐκλογῶν γιά ἐθνική ἐνοποίηση, ὁ Ντάλες εἶπε ὅτι αὐτό
θά γινόταν μόνο ὅταν «θά ὑπῆρχαν οἱ συνθῆκες γιά τή διεξαγωγή πραγ-
ματικά ἐλεύθερων ἐκλογῶν». «Ὅταν τοῦ ζητήθηκε νά διευκρινίσει τά λόγια
του, εἶπε ὅτι αὐτό σήμαινε μιά ἐγγύηση ὅτι δέν ὑπάρχει σοβαρός κίνδυνος
νά νικήσουν οἱ κομμουνιστές». Οἱ κομμουνιστές, ἔχοντας ἐξαλείψει συστη-
ματικά κάθε ἀντίθεση, δέν ἀντιμετώπιζαν τό ἴδιο ἀκριβῶς πρόβλημα.

Ἡ ἀνάμιξη τῶν Ἀμερικάνων

Τό πῶς οἱ ΕἰΠΑ παραβίασαν τή Συμφωνία τῆς Γενεύης καί ἀνα-
μίχθηκαν στή κλιμάκωση τοῦ πολέμου, στό ἐπόμενο 18 χρόνια, δέν εἶναι
μυστικό, χάρις στή δημοσίευση τῶν «Ἀρχείων τοῦ Πενταγώνου» ἀπό τοῦς
NEW YORK TIMES. Αὐτά τά ντοκουμέντα ἐτοιμάστηκαν γιά τόν Ρ. Μάκ
Ναϊμάρ, πού ἦταν τότε ὑπουργός Ἀμύνης τῶν ΕἰΠΑ, στό τέλος τοῦ 1967, σάν
μιά λεπτομερειακή ἐκθεση τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀμερικανικῆς ἀνάμιξης. Ση-
μαντικά ἀποσπάσματα ἀπ' αὐτά ἐμφανίστηκαν στός «TIMES», σέ μιά σει-
ρά ἀρθρῶν πού ἀρχίζουν νά δημοσιεύονται τόν Ἰούνη τοῦ '71.

Ἡ Γενεύη ἐδραίωσε τό στότους κῆδ, χωρίζοντας τό Βιετνάμ καί ἀ-
παγορεύοντας τήν παρουσία ξένων στρατευμάτων ἢ ξένων στρατιωτικῶν
βάσεων. Γνωρίζουμε τώρα ἀπό ἐπίσημες ἐκθέσεις ὅτι ὁ Ἀϊζενχάουερ ἐνέ-
κρινε σχεδόν ἀμέσως τήν ἀποστολή 300 περίπου πρακτόρων τῆς ΣΙΑ στό
Ἄνόν, μ' ἐπικεφαλῆς κάποιο συνταγματάρχη Λανοντέιλ, γιά νά κάνουν
σαμποτάζ σέ ζωτικές βιομηχανικές ἐγκαταστάσεις. Ἡ ἀποστολή θ' ἀρχι-
ζε ἀμέσως μόλις περματιζόταν ἡ Συνδιάσκεψη⁴¹. Οἱ μακροσκοπεῖς καί
λεπτομερειακές ἐκθέσεις πού ἔκανε ὁ συνταγματάρχης γιά τίς διάφορες ἐε-
πιτυχίες τῶν πρακτόρων τῆς ΣΙΑ, ἀναφέρονται στό «Ἀρχεῖο» αὐτές οἱ
ἐκθέσεις ἐντυπωσίασαν προφανῶς τοῦς ἀμερικάνους ἰθύνοντες, γιατί στίς
11 Μάη τοῦ '61, ὁ Τζ. Φ. Κένεντυ ὄχι μόνον ἐνίσχυσε κρυφά τήν ἀμερικα-
νική στρατιωτική ἀποστολή στήν Σαϊγκόν μέ 500 ἄνδρες, ἀλλά κι ἐνέκρι-
νε, ἐπίσης, τήν χρηματοδότηση μιᾶς κλιμακώμενης ἐκστρατείας σαμπο-

τάξ, επιδρομών και παρόμοιων στρατιωτικών επιχειρήσεων στο Β. Βιετνάμ⁴².

Λίγο πριν απ' τή δολοφονία του, ο Κένεντυ διέταξε να κλιμακωθεί αυτό το πρόγραμμα των «αίφνουδραστικών επιδρομών άγνώστων» ενάντια στο Β. Βιετνάμ⁴³. Αυτές οι μυστικές δραστηριότητες προωθήθηκαν περισσότερο από τήν κυβέρνηση Τζόνσον, πού τήν 1η Φλεβάρη του '64, όπó τó μυστικό όνομα «Επιχειρησιακό Σχέδιο 34Α», διέθυνε «ένα λεπταμερές έπεξεργασμένο πρόγραμμα καλυμμένων στρατιωτικών επιχειρήσεων ενάντια στο κράτος του Β. Βιετνάμ⁴⁴, επιχειρήσεις πού συνίσταντο σέ κατασκοπευτικές πτήσεις των V2, άπαγωγές, σαμποτάζ, ρίψη άλεξιπτωτιστών για τή διεξαγωγή ψυχολογικού πολέμου στο Βορρά, επιδρομές κομάντος από τή θάλασσα για τήν άνατίναξη συδροδρομικών και οδικών γεφυρών και στόν βομβαρδισμό παράκτιων έγκαταστάσεων από τορπιλλακάτους⁴⁵.

Δύο απ' αυτές τίς «επιδρομές του 34Α» πού έγιναν στις 30 Ιούλιη και στις 3 Αύγουστου του '64, έμελλε νά οδηγήσουν στά γεγονότα πού έγκαινίασαν τήν «έπίσημη» φάση του πολέμου των ΕΠΑ ενάντια στο Β. Βιετνάμ. Στις 2 και 4 Αύγουστου, Βορειοβιετναμικές τορπιλλάκατοι, άναζητώντας τούς επιδρομείς στόν τόπο πού έγινε ή επίθεση (στόν κόλπο του Τοκίνου), έπεσαν πάνω σέ δύο άμερικάνικα άντιτορπιλικά, πού κάλυπταν τήν επιχείρηση. Έγινε μιά σύντομη ανταλλαγή πυρός. Ο Τζόνσον άνακοίνωσε στο Άμερικανικό Κογκρέσο ότι άμερικανικά πιλότα ύπήρξαν στόχος μιάς «άπρόκλητης επίθεσης» (θέν ειπε τίποτε στο Κογκρέσο για τίς «επιδρομές του Σχεδίου 34Α») και άμέσως διέταξε για άντίποινα βομβαρδισμό στόχων στο Β. Βιετνάμ. Σέ λιγότερο από 12 ώρες τά βομβαρδιστικά είχαν ξεκινήσει για κάτι πού έμοιαζε νά 'ναι μιά άξιοθαύμαστα γοργή άπάντηση, μέχρι πού τά «Άρχεία του Πενταγώνου» άποκαλύφταν ότι ή επιχείρηση ήταν τό άποτέλεσμα ενός εξάμηνου προσεκτικού σχεδιασμού⁴⁶.

Τόν επόμενο μήνα, στις 7 Σεπτέμβρη, μιά σύσκεψη στρατηγικού σχεδιασμού, στόν Λευκό Οίκο, κατέληξε σέ «πλήρη άμορφία» πάνω στο ζήτημα τής άνάγκης νά έξαπολυθεί γενική άεροπορική επίθεση ενάντια στο Β. Βιετνάμ, στις άρχές του '65⁴⁷. Άλλά στο έσωτερικό, ο Τζόνσον συναγωνιζόταν για τήν προεδρία τόν Γκολντγουότερ, πού ύποστήριζε άκριβώς αυτή τήν πολιτική! Μήπως αυτό περίπλεξε τά πράγματα; Διόλου. Νά ένα διάγγελμα στόν άμερικάνικο λαό, ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ πού έγινε ή σύσκεψη στρατηγικού σχεδιασμού:

«Μέ συμβούλευσαν νά φορτώσω άεροπλάνα μέ βόμβες και νά τίς ρίξουν σέ ορισμένες περιοχές» πιστεύω πώς αυτό θά κλιμάκωνε και θά επέκτεινε τόν πόλεμο και θά 'χε σάν άποτέλεσμα νά στείλουμε πολλά παιδιά τής Άμερικής νά διεξάγουν έναν πόλεμο, πού νομίζω ότι θά 'πρεπε, νά έκαναν παιδιά τής Άσίας για νά βοηθήσουν νά προστατευτεί ή δική τους χώρα. Και γι' αυτό τόν λόγο θέν διάλεξα τήν κλιμάκωση του πολέμου»⁴⁸.

Σέ αντίθεση μέ τόν Γκολντγουότερ πού, πέρα από τούς βομβαρδι-

αμούς του Άνόι, ζητούσε και τό ξεχέρουμα τών θουεναμέζικων δασών, ό Τζόνσον αντίτιθενταν άπορασιστικά, στους προεκλογικούς του λόγους, στην κλιμάκωση, στον βομβαρδισμό του Βορρά, κτλ. Μερικούς, όμως, μήνες άργότερα, άφοσ έπανακλήθηκε σαν «υποψήφιος της ειρήνης», ό Τζόνσον στάθηκε Ικανός, νά εφαρμόσει, στις 13 Φλεβάρη του '65, τίς άποφάσεις πού πάρθηκαν τόν προηγούμενο Σεπτέμβρη και νά άρχίσει τήν «έπιχείρηση Δυνατός κεραυνός», δηλ. τόν άνελέητο βομβαρδισμό του Β. Βιετνάμ.

Τό ότι ή άμερικάνικη πολιτική βομβαρδισμών του Β. Βιετνάμ άπότυχε δλότιστα στην έκπλήρωση του στόχου της, συγκεκριμένα στό νά βοηθήσει τήν έδραίωση τών Άμερικάνων στό Νότο, δέν προσκάλεσε έκπληξη στους άμερικανούς στρατιωτικούς σύμβουλους. Είχαν τονίσει επανειλημμένα στις άναφορές τους, ότι ό Βιετκόγκ είχαν μεγάλην ύποστήριξη στό Νότο⁴⁹. Άναφέραμε ήδη τήν βάση ύποστήριξής τους και δείξαμε πώς ό Βιετκόγκ κατάφεραν νά έμφανιστούν σαν πρωταγωνιστές της άγροτικής μεταρρύθμισης και συνάμα σαν άγωνιστές υπέρ της «έθνικής ανεξαρτησίας», ενώ έξόντωναν συστηματικά έλους στός έστε ύποστήριξαν είτε προσπαθούσαν νά δημιουργήσουν αυτόνομα όργανα πάλης.

Η έξέγερση στό Νότο έρχόταν σέ αντίθεση μέ τίς επιθυμίες (και τά «συμφέροντα») του Άνόι, πού ήσαν άφοσιωμένο στην άνοικοδόμηση της χώρας του, ύστερα από τίς καταστροφές πού είχε ύποστει στους πολέμους μέ τούς Γάλλους, και πού είχε διατάξει τούς ύποστηρικτές του στό Νότο νά μήν «ταράζουν τά νερά». Στην πραγματικότητα, δέν ήταν πριν άπ' τόν Μάη του '59, πού ό ήγέτες του Β. Βιετνάμ άποφάσισαν τελικά, στην 15η Συνδιάσκεψη της Κεντρικής Έπιτροπής του Λάο Ντόνγκ, νά πάρουν τόν έλεγχο της αυξανόμενης άναταραχής στό Νότο⁵⁰. Τό μέλος της Κ.Ε. Νγκιέν Τσί Θάνγκ στάλθηκε στό Νότο, όπου ήγήθηκε τών Βιετκόγκ ως τόν θάνατό του από μιάν άμερικανική βόμβα στός '67. Ό Χό Τσί Μίνχ βρέθηκε αλχημάλως τόν τόσο γνωστό στους άπανταχού σταλινικούς γραφειοκράτες, διλήμματος, νά προσπαθει νά «ζήσει ειρηνικά» και νά δημιουργήσει έναν άκμαίο κρατικό καπιταλισμό, προσπαθώντας ταυτόχρονα νά έμφανίζεσαι σαν «επαναστάτης», «ότι βοηθάει τήν πάλη». Η άπάντηση ήταν πάντα μία: νά καπελωθεί και νά καταστραφεί τό αυτόνομο κίνημα. Ενώ δέν ήθελε νά εμπλακεί στό Νότο, ό Χό Τσί Μίνχ δέν είχε άλλη έκλογή. Μόνον «βοηθώντας» και «συμμετέχοντας» θά μπορούσε νά «καπελώσει» και νά «ήγηθεί» στόν άγώνα. Άν άγνοούσε τήν έκκληση τών «συντρόφων» του του Νότου, θά μπορούσε νά κατηγορηθεί για προδοσία. Ταυτόχρονα, κατασκευάζονταν ένας νέος σταλινικός μύθος. Έχοντας «μπει» στόν άγώνα και «καπελώσει» τό κίνημα, τό κομμουνιστικό κόμμα (ό πυρήνας της μελλοντικής γραφειοκρατίας) γίνεται άναδρομικά ό «έμπνευστής» της επανάστασης. Η προηγούμενη ιστορία ξαναγράφεται στά μέτρα του σταλινισμού.

Ό Τζόνσον, ώστόσο, δέν ήθελε ούτε μπορούσε νά παραδεχτεί τίς άνακαλύψεις τών ίδιων του τών μυστικών όπηρεσιών, γιατί δσα Ισχυνά έπι-

χειρήματα κι άν κατασκευάζονταν για να δικαιολογήσουν την άμερικανική παρουσία, τό μόνο πού θά τή δικαιώνε ήταν ή ύπαρξη «έξωθεν επίβουλής». Έτσι ήρθαν οι βομβαρδισμοί κι ή άδυναμία τους να πετύχουν ότι δήποτε άλλο για τίς ΕΠΑ έκτός άπ' τήν «αυτο-δικαιολόγηση» πού άναφέρουμε παραπάνω. Όκτώ χρόνια άργότερα οι ΕΠΑ συνεχίζουν ακόμα τά αντίποινα σέ βάρος τοῦ Άνόι, για τίς επιθέσεις τών Βιετκόγκ στό Νότο.

Χρειάστηκαν λιγότεροι άπό 2 μήνες στό Πεντάγωνο για να συνειδητοποιήσει ότι ο προσχεδιασμένος έδώ και πολύ καιρό βομβαρδισμός τοῦ Βορρά δέν θά εμπόδιζε τήν πτώση τοῦ καθεστώτος τής Σαϊγκόν, και τήν 1η Άπριλη τοῦ '65, ο Τζόνσον άποφάσισε να ρίξει στή μάχη μιá σημαντική χερσαία δύναμη⁵¹. Άργότερα τόν ίδιο μήνα, οι άμερικανικές μυστικές υπηρεσίες άνάφεραν τήν παρουσία τής πρώτης βορειοβιετναμέζικης μεραρχίας στό «έχθρικό στρατόπεδο»⁵².

Μέσα σέ δύο χρόνια (Άύγουστος τοῦ '67) θά ύπήρχαν στό Β. Βιετνάμ 525.000 άμερικάνοι στρατιώτες, 54.000 σύμμαχοι κι ένας Νοτιοβιετναμέζικος στρατός άπό 600.000 άντρες. Η μεγαλύτερη ναυτική δύναμη τής ιστορίας θά περιπαλοῦσε στά νερά τοῦ Ν. και τοῦ Β. Βιετνάμ, και ως τά '73, μέ ναρκοθετημένα δια τά λιμάνια τοῦ Νότου, θά έφευγαν πάνω άπό 10 έκ. τόννα βομβών στήν Ίνδοκίνα⁵³ (τό συνολικό τοννάζ τών βομβών πού ρίχτηκαν στή διάρκεια τοῦ Β' Παγκ. Πόλεμου και στήν Κορέα άπ' όλες τίς παρατάξεις ήταν 3,1 έκ. τόννοι).

Δέν είναι δύσκολο ν' άνακαλύψουμε τούς λόγους τής άνικανότητας τών άμερικάνων να νικήσουν. Η συντριπτική πλειοψηφία τών χωριών τοῦ Νότου καταστράφηκαν ολοσχερώς. Τουλάχιστον τό 50% τοῦ τοννάζ τών βομβών πού ρίχτηκαν ήταν άπάνθρωπης φύσης, ναπάλμ, ή βραδυφυλεγείς βόμβες θρυμματισμοῦ. Χιλιάδες τετραγωνικά μιλια δασών ξεχερσώθηκαν, χιλιάδες τετραγωνικά μιλια καλλιεργήσιμης γής, στό Βορρά και στό Νότο, καταστράφηκαν έσοχεμμένα.

Ήταν ένας πόλεμος όπου ή «καταμέτρηση πτωμάτων» και ο φουθός θανάτων καθόριζαν μιá νίκη. Κάθε μέρα, χωρίς έξαίρεση, μάς έλεγαν τόν άκριβή αριθμό τών νεκρών πολεμιστών. Οι άμερικάνικες επιχειρήσεις αποκαλούνταν «ερεύνα και κατάσβεση» και περιγράφονταν περισσότερο σάν κυνήγι. Χιλιάδες άθωοι κάτοικοι περιλαμβάνονταν στίς στατιστικές τών ΕΠΑ σάν «σκοτωμένοι Βιετκόγκ».

Μιá πολύ χαρακτηριστική δημοσιογραφική ανταπόκριση άπό τήν πρώτη περίοδο τής άμερικάνικης έμπλοκής, μάς δίνει ή «SUNDAY MIRROR» στίς 4 Άπριλη 1965:

«Σέ μιá περιοχή έλεγχομένη άπό τούς Βιετκόγκ κάθε νέος στρατεύσιμης ηλικίας θεωρείται στρατιώτης τών Βιετκόγκ πού πέταξε τό δ-πλο του μόλις πριν συλληφθεί. Οι περισσότερες περιοχές τοῦ Ν. Βιετνάμ (τά 3/4 τής χώρας) έλέγχονται τώρα άπό τούς Βιετκόγκ⁵⁴. Άρα οι περισσότεροι άνδρες τής ύπαιθρου, πρέπει να θεωρούνται, στήν ίδια άναλογία, στρατιώτες τών Βιετκόγκ ή συμπαιθόντες. Αυτό είναι σωστό.

«Οι βιετναμέζοι στρατιώτες πάντοτε χτυπούν ή βασανίζουν τούς αλχ-

μάλωτους. Τό κάνουν χωρίς νά σκέπτονται. Είναι ή κανονική διαδικασία... οί άμερικανοί σύμβουλοι δέν έχουν καμιά δουλειά νά θουτάνε τά κεφάλια τών ανθρώπων στό νερό ή νά τούς χαράζουν μέ μαχαίρια. "Όταν άρχίζει κά- τέτοιου, οί Άμερικάνοι, γυρίζουν τίς πλάτες και φεύγουν. «Δέν μέ άφο- ρά», μου 'πε ένας άμερικάνος όταν οί άντρες του βασανίζαν έναν αιχμά- λωτο Βιετκόγκ μέ μαύρες πιτζάμες — τήν επίσημη στολή τών Βιετκόγκ.

«Είναι άναπόφευκτο άθώοι άγρότες νά δέγονται χειροπόδαρα, νά πνί- γονται σέ νερό, ή νά πεθαίνουν από αιμορροσία μετά από τήν «ανάκριση». Δέν μπορείς όμως νά ξεχωρίσεις τούς Βιετκόγκ από τούς άγρότες έκτός κι άν τό παρεδεχτούν — κι οί Βιετκόγκ δέ μιλούν... Οί περισσότεροι άντρες δέν μιλούν όταν τούς βασανίζουν. Οί γυναίκες δέν μιλούν ποτέ».

Στό παραπάνω περιστατικό, οί άμερικάνοι αναφέρθησαν σάν αυτοί πού «γυρίζουν τήν πλάτη και φεύγουν». Μάλιστα 3 χρόνια άργότερα, στις 16 Μάρτη του '68, ο λοχίας Ούίλιαμ Κάλεϋ και ή διαβόητη τώρα «συν- τροφιά του Τσάρλυ», μπήκαν στόν οικισμό Μάι Λάι, του χωριού Σόν Μί. Οί άμερικάνοι είχαν άκούσει ότι μπορεί νά υπήρχαν Βιετκόγκ στήν περιο- χή, αλλά ο οικισμός κατοικούνταν από 500 περίπου παλίτες, πού οί περισ- σότερα ήταν γέροι, γυναίκες και παιδιά. Μαλλοντί δέν δέχτηκαν ούτε έναν πυροβολισμό, οί άμερικάνοι έκαναν συστηματική προέλαση στόν οικισμό, σκοτώνοντας όποιον έβρισκαν μπροστά τους. Οί περισσότερες νεαρές γυ- ναίκες διάστησαν πρίν σκοτωθούν. Οί σκοτωμιαί κράτησαν δολοκλήρες όρες. Σκοτώθηκαν περίπου 400-430 βιετναμέζοι χωρικοί.

Σ' έναν ήμν - επίσημο άπολογισμό τής σφαγής, στό βιβλίο του Ρί- τσαρντ Χάμιερ, «Ένα πρωί στόν πόλεμο», άποδεικνύεται ότι τό Μάι Λάι ΔΕΝ ήταν δυστυχώς ένα μεμονωμένο έπεισόδιο, ότι ή μόνη του διαφορά άπ' τήν καθημερινή πρακτική τής «συντροφιάς του Τσάρλυ», ήταν ότι σκοτώ- θηκαν πολύ περισσότεροι άνθρωποι κι ότι υπήρχε (όστερα από 18 μήνες κωλυσιεργίας τών στρατιωτικών) τό αντικείμενο μιας επίσημης άνάκρισης και δίκες.

Τό Μάι Λάι έδειξε σέ πολλούς παλίτες τών ΕΠΑ, τήν λογική κατά- ληξη τής καπιταλιστικής βαρβαρότητας, τής εκπαίδευσης τών ανθρώπων νά σκοτώνουν, και τής άποσταλής τους νά πολεμήν για συμφέροντα πού δέν είναι δικά τους⁵⁵. Δέν είναι περίεργο τό γεγονός ότι ή άμερικάνικη καμπά- νια για νά «κερδηθούν οί καρδιές» τών άγροτών δέν έφερε κανένα αποτέ- λημα.

Στό έσωτερικό, ο αύξανόμενος αριθμός τών άμερικάνικων άπω- λειών (56.000 νεκροί, 303.000 τραυματίες), ή σούλληξη τών πιλότων πού καταρρίπτονταν, μαζί μέ τό όλοένα αύξανόμενο κόστος του πολέμου, προκαλούσαν μία όλο και μεγαλύτερη δημόσια δυσφορία και άποθάρρυνση. Σέ 8 χρόνια (64-'72) ξοδεύτηκαν έξιμισο 108 δισ. δολ. Στά 1969, στό άπό- γειο του πολέμου, τό όμισο κόστος ήταν 21,5 δισ. δολ.56. Αυτό όδήγησε σέ σοβαρά έλλείμματα του ίσοζυγίου και σέ πωλητωρισμό, πού προκάλεσαν τήν ύφεση του '70 και τόν συνακόλουθο άυστηρό έλεγχο τών μισθών από τήν κυβέρνηση Νίξον. Έπιπλέον, ή χρηματοδότηση πολλών σχεδίων έξιμισο

ανάγκης, για την δημιουργία σχολείων, νοσοκομείων, οπονόμων και συστημάτων μαζικής διαμετακόμισης, στην Γδνα την 'Αμερική, έπρεπε ν' αναβληθεί.

Ίπολογίστηκε ότι ο σκοτωμός κάθε στρατιώτη του έχθρου κόστιζε στον άμερικάνο φορολογούμενο όχι λιγότερο από 500.000 δολ. Για τους στρατηγούς, φυσικά, δέν υπήρχε θέμα χρημάτων:

«Ένώ ταξίδευα στο Β. Βιετνάμ μού έδειξαν μιά γέφυρα, που εξακολουθούσε νά στέκει ακόμα, που δεχόταν καθημερινά επίθεσεις από τά 1965 ως τό τέλος του τακτικού βομβαρδισμού, μέ απώλειες 99 άμερικάνικα τζέτ — μόνο τό κόστος των χαμένων άεροπλάνων είναι πάνω από 500 εκ. δολ., προκειμένου νά καταστραφεί μιά γέφυρα»⁵⁷.

Άσφαλώς όλες οι στρατιωτικές δαπάνες δέν προορίζονταν για θάμβος. 25 εκιατ. δολ. χρειάστηκαν για νά χτιστεί στο Βιετνάμ ένα Πεντάγωνο για 68 άμερικάνικους στρατηγούς. 18 εκ. δολ. χρειάστηκαν για την κατασκευή δυό γαλακτοκομείων που θά προμήθειαν τό γάλα, τό τυρί και τά παγωτά του στρατεύματος. 40 εκ. δολ. χρειάστηκαν για ένα έτησιο απόθεμα χημικών ουσιών για καταστροφή των δέντρων. Η «στιγμή της αλήθειας» για τους άμερικανούς στρατιωτικούς διοικητές και, τό πιο σημαντικό, για τό άμερικάνικο κοινό, ήρθε στις 30 Γενάρη του '68, όταν οι Βιετκόγκ έκαναν την επίθεση «Τέτ» σ' όλο τον Νότο, επιτιθέμενοι ταυτόχρονα σέ πάνω από 80 κέντρα.

Πολλές επαρχιακές πρωτεύουσες καταλήφθηκαν και κρατήθηκαν. Οι Βιετκόγκ στην Χοι άντιστάθηκαν επί 26 μέρες στην άμερικανική άντιπίθεση κι ύστερα υποχώρησαν σφάζοντας κάπου 2.000 κατοίκους. Άκόμη και η άμερικάνικη Προσβεία της Σαίγκον κι η κινέζικη συνοικία της Τσολόν καταλήφθηκαν από τους Βιετκόγκ. Η άμερικανική διοίκηση έχασε την «άξιοπιστία» της, και ένας άπογοητευμένος Τζόνσον έμελλε ν' ανακινώσει γρήγορα την άνάκληση του Στρατηγού Γουεσλιόρλαντ, την έναρξη ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων, τον περιορισμό των βομβαρδισμών και την άπόφασή του νά μη μετάσχει στις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Οι προεδρικές εκλογές του Νοέμβρη 1968 έφεραν στην έξουσία τον Ρ. Νίξον, τον τελευταίο στον μακρό κατάλογο των «άποψηφίων της ειρήνης». Η δηλωμένη του πολιτική ήταν νά τερματίσει την άμερικάνικη άνάμειξη, ν' άποσύρει τίς χερσαίες δυνάμεις, και νά «βιετναμοποιήσει» τον πόλεμο. Στην ουσία, έπιδίωκε την στρατιωτική νίκη βασιζόμενος στην άπό μακριά δρώσα άμερικάνικη ναυτική κι άεροπορική δύναμη. Τέσσερα χρόνια έντατικών βομβαρδισμών δέν έφεραν κοντύτερα τή νίκη, κι ως τον Νοέμβρη του 1972, η μαζική δυσαρέσκεια ενάντια στον πόλεμο είχε πάρει τέτοια έκταση, που τό φερέφωνο του Νίξον, ο Κίσιγκερ, δέν είχε παρά νά πει ότι η ύπογραφή μιάς «ειρηνευτικής συμφωνίας» ήταν ζήτημα ώρών, για νά κερδίσει ο Νίξον μιά σαρωτική νίκη στις εκλογές. Ό Νίξον, όμως, έμελλε τώρα νά έχει προβλήματα μέ τον Θιέου (που δήλωνε δημόσια ότι ήταν ύπερ της συνέχισης του πολέμου και της εισβολής στο Βορρά), που θύμιζαν μάλλον τά προβλήματα της Μόσχας μέ τό Άνσί. Οι όροι της κα-

τάπαυσης του πυρός μπορεί να 'ταν αρκετά καλός για τις ΕΠΑ, όχι όμως και για τον Θεό. Έναν μήνα αργότερα, τον Νοέμβρη του '72, οι ΕΠΑ εξαπέδυσαν έναν από τους σφοδρότερους βομβαρδισμούς ενάντια στο 'Αντί, που συνεχίστηκε επί 12 μέρες. Περισσότεροι από 40 χιλ. τόνοι βομβών ρίχτηκαν σε πυκνοκατοικημένες περιοχές της πρωτεύουσας (περιοχές με περισσότερους από 12.000 κάτοικους ανά τετραγ. μίλι). Ήταν κοινό μυστικό ότι επρόκειτο για βομβαρδισμό με πολιτικά κίνητρα. (Οι ΕΠΑ είχαν πολύ πιο ασφαλή, καλύτερα και ακριβέστερα αεροπλάνα από τα B52, αν ενδιαφέρονταν μόνο να πλήξουν στρατιωτικούς στόχους). Ο βομβαρδισμός ήταν μία τελευταία προσπάθεια να 'λκωκοποιήσουν τον Θεό, υποχρεώνοντας το 'Αντί να κάνει «παραχωρήσεις». Η αποτυχία τους δεν προκάλεσε κατάπληξη.

Οι βομβαρδισμοί προκάλεσαν ένα κύμα διαμαρτυρίας, δίχως προηγούμενο, από μέρους κάθε χώρας του κόσμου (ή Βρετανία υπήρξε μία αξιοσημείωτη εξαίρεση, το ίδιο κι η Ελλάδα), που σε συνδυασμό με μία ιδιαίτερη αναταραχή στο Αμερικάνικο Κογκρέσο (με τους Γερουσιαστές 2:1 ΚΑΤΑ των βομβαρδισμών) που απειλούσε να ψηφίσει νόμο για τον τερματισμό της παραπέρα χρηματοδότησης του πολέμου, υποχρέωσε την κυβέρνηση να στείλει τον Κίσινγκερ πίσω στο Παρίσι με διαταγή να υπογράψει μία συμφωνία με όποιουσδήποτε δρους. Οι όροι που υπογράφηκαν στις 17 του Γενάρη του '73, ήταν ουσιαστικά οι ίδιοι που προτάθηκαν από το 'Αντί τον περασμένο Οκτώβρη.

Μπίζνες στο συνηθισμένο στυλ του Πεκίνου

Ένα από τα πιο αποτελεσματικά όπλα που διαθέτει το δολοστάσιο της αντιπαραπολεμικής προπαγάνδας, ήταν πάντα η αποκάλυψη των μεγάλων κερδών που αποκόμιζαν αυτοί που όφελονται από το να βάζουν τους απλούς ανθρώπους να σφάζονται μεταξύ τους. Ένω οι εργάτες πέθαιναν στο πεδίο της μάχης, οι μετοχές ανέβαιναν στο Χρηματιστήριο. Αυτό που εμφανίστηκε σαν συγκλονιστική αποκάλυψη στους εκπαιγκτους Σταλινικούς, Τροτσικιστές και Μασόϊκούς, ήταν η περιγραφή, από τον Ντένις Μπλάντγουορθ στον «OBSERVER» της 18 Δεκεμβρη 1966, της μεταφοράς άσφαλιού απ' την Κίνα στις ΕΠΑ μέσω Σιγκαπούρης. Νωρίτερα τον ίδιο χρόνο, οι συναλλαγές είχαν φτάσει στο απόγειό τους, όταν η Κίνα πούλησε στις ΕΠΑ, επεξεργασμένο κι ανεπεξέργαστο ατσάλι αξίας περίπου 357.000 λυρών, για να χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή νέων αεροπορικών και ναυτικών βάσεων στο Ν. Βιετνάμ. Οι Κινέζοι πληρώθησαν μέσω Τραπεζών του Χόγκ Κόνγκ.

Αυτό υπήρξε μία ζωτική συναλλαγή για τις ΕΠΑ. Μόνο το Πεκίνο ήταν σε θέση να προσφέρει τις προδιαγραφές, τις ποσότητες και την εξαήμερη προθεσμία παράδοσης που ζητούσαν οι στρατιωτικοί ειδικοί. Μόλις πέρασε η άμεση κρίση (και οι Γιαπωνέζοι και Βέλγοι πραιβευτές μπόρεσαν ν' ανταποκριθούν στις αυξανόμενες αμερικάνικες ανάγκες) οι

ἀξιοματόχαι τῶν ΕΠΑ ξαναγύρισαν σέ αὐστηρότερους ἑλεγχους — πού δέν ἐπέτρεπαν ἐμπορικές συναλλαγές μέ τήν «Ἐρυθρά Κίνα»!

Εἰπωθήκε ἀκόμη ὅτι τοιμέντο πού κατασκευάζονταν στή Χαϊφόνγκ (τό κυριότερο λιμάνι τοῦ Β. Βιετνάμ, πού βεβαρδιζόταν πολύ συχνά ἀπό τοὺς Ἀμερικάνους) μπορεί νά χρησιμοποιήθηνε στό χρίσμον βάσειν στό Ν. Βιετνάμ. Ὅπωςδήποτε, στό 1966, μεγάλες ποσότητες τοιμέντου ἐφυγαν ἀπ' τήν Χαϊφόνγκ γιά τή Σιγκαπούρη, καί συνέπεσαν μέ πωλήσεις μεγάλων ποσοτήτων τοιμέντου ἀπό τήν Σιγκαπούρη στή Σαϊγκόν.

Δέν ἀποδείχθηκε ποτέ μέ βεβαιότητα ὅτι ἐπρόκειτο γιά τό ἴδιο τοιμέντο. Ἀπό ἀποψη ἐμπορίας, αὐτό δέν ἔχει καί τόση σημασία. Δέν ἐνδιαφέρει τό ἂν ἓνας συγκεκριμένος σάκκος ἢ κάποιος ἄλλος εἶχε σάν τελικό προορισμό τή Σαϊγκόν. Ὁ γενικός κατευθύνσεις τοῦ ἐμπορίου εἶναι, ὥστόσο, πολύ ἀποκαλυπτικές. Ἡ ἠθική δέν μπορεί ποτέ νά 'ναι ἓνας παράγοντας τῆς λειτουργίας τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς οἰκονομίας (τῆς ἀδελφθερίας ἢ τῆς «καμμουνιστικῆς»). Γι' αὐτούς, τό ἐμπόριο τῶν «ἀρχῶν» ἦταν πάντα ἡ ἀρχή τοῦ ἐμπορίου. Στήν Ἀνατολή, ὄχι λιγότερο ἀπ' ὅτι στή Δύση, ἡ ὕψιστη ἀξία ἐξοικαλοῦται νά 'ναι ἡ ἀνταλλακτική ἀξία.

Φράξιες στίς κομμουνιστικές παρατάξεις

Ἐνα ἀπ' τά μεγαλύτερα «ἐπιτεύγματα» τῶν κρατικο - καπιταλιστικῶν γραφειοκρατιῶν, ὅπως ἔοικε ὁ μῦθος τῆς «ἐνότητας», πού προπαγάνδιζαν μ' ἐπιτυχία γι' αὐτούς καί τοὺς ὁπαδούς τους στόν ἔξω κόσμο. Τό ὅτι ὑπάρχουν διαφορές ἀπόψεων (θηλαδῆ, συμφερόντων) ἀνάμεσα στό Πεκίνο καί στή Μόσχα, ἢ στό Ἀνόι καί στή Μόσχα, ἢ στό Ἀνόι καί στό Πεκίνο, εἶναι τώρα κοινὸ μυστικό. Ἀλλά ὁ μῦθος τῆς «κοινῆς ἀποφῆς» στό ἴδιο τό Ἀνόι, ἢ ἀνάμεσα στό Ἀνόι καί στό NLF, ἢ στό ἐσωτερικὸ τοῦ ἴδιου τοῦ NLF, ἐξοικαλοῦται νά ἐπιδιώκει. Φυσικά, αὐτὴ ἡ ἀπλοϊκὴ ἀποψη γιά τόν κόσμο εἶναι τό ψυμωτόρι τῆς κοινῆς τους ἰδεολογίας.

Ἀναφέραμε ἤδη τίς συγκρούσεις συμφερόντων ἀνάμεσα στοὺς ἡγέτες τοῦ Ἀνόι, πού ἤθελαν ν' ἀφιερῶσαν ὅλη τους τήν ἐνεργητικότητα στήν ἀνοικοδόμησι τῆς «δικῆς» τους χώρας, καί στοὺς «συγρόφους» τοῦ Νότου, πού ἐπιμυζόμενοι τό θάρος τῆς πώλης, ἀπειλοῦσαν νά «βυαλιάζαν» τό «καράβι». Σ' αὐτὴ τήν περίπτωσι, τό πρόβλημα λύθηκε ὑπὲρ τῶν τελευταίων ἢ ἀπόφασι (ἀνάγκη) τῶν ΕΠΑ νά διεξάγουν πόλεμο ἐνάντια στό Βορρᾶ, ἀνάγκασε τό Ἀνόι ν' ἀντιδράσει καί νά στείλει στρατεύματα στό Νότο.

Ἡ συντριπτικὴ καί μαζικὴ ἐνίσχυσι τῆς στρατιωτικῆς δυνάμει τῶν ἀμερικάνων στό '66, κλόμισε τό καθεστῶς τοῦ Ἀνόι καί προκαλέσει (ἢ ἀποκάλυψε) διαιρέσεις στό θέμα τοῦ πολέμου ἢ τῆς εἰρήνης. Ὁ Χό Τσί Μίνχ προσωπικά ἔκανε ἀνοήματα πρὸς τίς ΕΠΑ, μέσω τοῦ Ἰταλικοῦ Ἰπουργείου Ἐξωτερικῶν, γιά μιάν ἀπροσδιόριστι ἐπέκτασι τῶν ἐκχειριριῶν τῶν Χριστουγέννων καί τοῦ Τέτ, ὅ ἐκκλήσεις του ὄμως δέν εἰσακούστηκαν. Ὁ Τζόνσον ἦταν σίγουρος ὅτι θά κατάφερνε νά νικήσει. Γιά μιάν ἀκόμη φορά ἡ ἀπόφασι καθορίστηκε ἀπ' τά πράγματα. Στό τεῦχος τοῦ

Φλεβάρη 1966, του μηνιαίου θεωρητικού περιοδικού του 'Ανόι «Χαΐκ Τάπ», ο Λέ Ντοκ Θό αναφέρθηκε περιφρονητικά σε κείνους τούς «συντρόφους» που έπεσαν στον «πατριωτισμό και τον πεσιμισμό». Αυτό έγινε ακόμα πιο σαφές από ένα άρθρο στο τεύχος του 'Ιούλη του Ίθιο Εντυπω, όπου ο Ίθιος ο Νγκυέν Τσί Θάγχ παραδέχτηκε ότι η «ιδεολογική άμφιταλάντευση που προκλήθηκε από την ένταση της θέσης των Αμερικάνων» επηρέασε πολύ το ήθικό.

Λίγα επεξηγηματικά λόγια είναι απαραίτητα για να βοηθήσουν κάποιον να γνωρίσει τις διάφορες οργανώσεις που υπάρχουν στο Νότο και να καταλάβει τις μεταξύ τους σχέσεις. Το 'Εθνικό 'Απελευθερωτικό Μέτωπο (NLF) σχηματίστηκε αρχικά στα 1960 από τρία Νοτιοβιετικακά Κόμματα, που τα ένωσε η αντίθεσή τους απέναντι στον Ντιέμ: το Δημοκρατικό Κόμμα, το Ριζοσπαστικό Σοσιαλιστικό και Προοδευτικό Κόμμα, και το Λαϊκό 'Επαναστατικό Κόμμα. Κατά την επίθεση Τέτ ενώθηκε μ' αυτά η Συμμαχία των 'Εθνικοδημοκρατικών και Ειρηνευτικών Δυνάμεων. Στις 8 'Ιούλη του 1969, τα 4 αυτά κόμματα ανακηλόνισαν τον σχηματισμό μιας «Προσωρινής Κυβέρνησης» του Ν. Βιετνάμ.

Μετά την επίθεση Τέτ αναπτύχθηκε μιά δλο και μιά πιο διεγερόμενη αντιπολίτευση απέναντι στην επίσημη πολιτική για διακανονισμό με διαπραγματεύσεις. Αυτή η αντιπολίτευση είχε ρίζες στο NLF και στην ίδια την κυβέρνηση του 'Ανόι (ο Λέ Ντουάν, ήγέτης του 'Εργατικού Κόμματος του Β. Βιετνάμ κι ένας φανερός μτή-μάχιμος, είναι ένας γνωστός υποστηρικτής της φιλοσοφίας του «αγώνα ως την τελική νίκη»), κι ανάμεσα στους άπλους Βορειοβιετικαμάξους που παλαμιών στον Νότο.

Στις 10 Νοέμβρη του 1972, ενώ οι διαπραγματεύσεις με τον Κί-σιγκερ προχωρούσαν, η αντιπολίτευση χτύπησε. Σύμφωνα με την «LE MOND», στις 25 Νοέμβρη 1972, περισσότεροι από 1000 στρατιώτες υπό την διοίκηση του Βορειοβιετικαμάξου στρατηγού Λέ Βίνχ Χάα επετέθησαν στο στρατόπεδο των ήγγετών του NLF και της PRG που βρίσκονταν στη ζώνη 4, στα βορειοδυτικά της χώρας και κοντά στη Σαϊγκόν. Ύστερα από δύο μέρες μαχών το στρατόπεδο έπεσε. Τα μέλη της Κεντρικής 'Επιτροπής και της Κυβέρνησης δραπέτευσαν. Οι Αμερικάνοι τήρησαν αυστηρήν οδδετερότητα σ' αυτή τή φραξιονιστική μάχη.

Σέ λίγες ώρες «νομιμόφωνα» στρατεύματα που έσπευσαν στην περιοχή αντιμετέθησαν με πυροβολικό. Δύο από τις τρεις «έξεγερμένες» μεραρχίες παραδόθηκαν, ή τρίτη διέφυγε. Την επιτυχημένη αντιμεπίθεση διέδωθε κανένας άλλος παρά ο Ίθιος ο Τράμ Νάμ Τράνγκ, Υπουργός 'Αμύνης της PRG.

Συγκροτήθηκε ένα δικαστήριο και οι άρχηγοί δικάστηκαν. Οι 3 κύριοι κατηγορούμενοι ήταν: ο Τράν Μπάχ Ντάνγκ (μέλος του προεδρείου της Κ.Ε. του NLF), ο Βό Τσί Κόνγκ (Πρόεδρος του Λαϊκού 'Επαναστατικού Κόμματος) και ο Βό Βάν Μόν (μέλος της Κ.Ε. του NLF). Καταδικάστηκαν σέ 10 χρ., 20 χρ. και σέ θάνατο αντίστοιχα. Έξκοι άλλοι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σέ φυλάκιση 5 χρόνων.

Ακολουθήσαν άμεσες άλλαγές στην σύνθεση της PRG, όπου ο κύριος χαμένος ήταν τό Λαϊκό Έπαναστατικό Κόμμα. Ένα τηλεγράφημα τού Φάιμ Βάν Ντόνγκ πρόσφερε άνεπιφύλακτη ύποστήριξη στις ποινές και στις άλλαγές. Υπόσχονταν πρόσθετα μέτρα πού θά έμπόδιζαν τά Βορειο-βιετναμικά στρατεύματα νά επεμβαίνουν στά έσωτερικά τού Νότου. Καί οι Άμερικάνοι νόμιζαν πώς είχαν προβλήματα μέ τόν Θεό!

Βρεταννία και Βιετνάμ

Τό νά ποίμε ότι οι διαδοχικές βρεταννικές Ίκυβερνήσεις ακολουθούσαν πιστά τήν άμερικάνικη πολιτική στό Βιετνάμ δέν είναι και σπουδαία άποκάλυψη. Πράγματι, μέσα στά πλαίσια τού καπιταλιστικού κόσμου, δέ θά μπορούσε νά συμβεί κάτι διαφορετικό⁵⁸.

Η Βρεταννική ύποστήριξη στην άμερικάνικη έμπλοκή στον πόλεμο ξεπερνούσε τά όρια της άπλής «ήθικης» ύποστήριξης. Οι «SUNDAY TIMES» της 16ης Οκτώβρη 1966, άποκάλυψαν ότι στη Βρεταννική Σχολή Πόλεμου Ζούγγλας στην Τζοχόρε, στη Νότια Μαλαισία, οι Νοτιο-βιετναμέζοι διδάσκονταν νά σκοτώνουν τούς συμπατριώτες τους μέ έξοδα τού Βρεταννού φορολογούμενου. Η Σχολή καυχιέται ότι μεταξύ των εκπαιδευμένων πού είχαν περάσει άπ' αυτή συγκαταλέγονται κάμποσα πραγματικά «ήφια Ισάμια πρόσωπα» της Σαϊγόν. Ορισμένοι από τούς μαθητές ήταν Άμερικάνοι κληρωτοί, όλοι παλύ πρόθυμοι νά διδαχθούν άπό τήν Βρεταννική πείρα καταδιώξης «κομμουνιστών» στις ζούγγλες της Μαλαισίας. Διαδοχικές κυβερνήσεις, Έργατικές και Συντηρητικές, κατασκεύαζαν και φρουρούσαν άεροδρόμια στό Σιάμ πού χρησιμοποιούνταν άπό τά Άμερικανικά βομβαρδιστικά και καταδιωχτικά πού έπιτίθονταν στό Β. Βιετνάμ. Μερικές φορές, στις πτήσεις συμμετείχαν και «παρατηρητές» της RAF.

Η Βρεταννία κατασκευάζει και πουλάει δόρυβες κοπάμι στις ΕΠΛ. Κατασκευάζει επίσης δηλητηριώδη άέρια πού χρησιμοποιήθηκαν άπό τούς Άμερικάνους για νά «ξετριπώνουν» τούς Βιετκόγκ άπό τά καταφύγια τούς στό Νότιο Βιετνάμ. Η Έργατική Κυβέρνηση δόρισε μεγάλες ποσότητες στρατιωτικού όπλου στον Κόμ. Μόνον ή Έταιρία Φόρντ έστειλε 1000 μηχανές στό Βιετνάμ. Θά πρέπει νά υπάρχουν ντουζίνες δλόκληρες άλλα παραδείγματα, τά όποια όμως δέν ξέρουμε! Ο Έντουαρντ Χήθ θά ύποστήριζε πιά «άνοιχτά» τούς Άμερικάνους συντρόφους του, αλλά αυτά είναι πολύ λεπτά ζητήματα για νά τά συζητά δημόσια ακόμα κι ένας Τύπος Πρωθυπουργός.

Τό εύρύτερο φόντο

Τό ότι οι Νίξον, Μπρέζνιεφ και Μάο τά πάνε τόσο καλά αυτό τόν καιρό θά πρέπει, πράγματι, νά φαίνεται έκπληκτικό σ' αυτός πού πιστεύουν ότι ο Δυτικός καπιταλισμός κι ο Άνατολικός κομμουνισμός άντιπροσω-

πεύουν θεμελιακά διαφορετικά κοινωνικά συστήματα. Ἀμφισβητούμε αὐτό τόν ισχυρισμό, καί θά δείξουμε τή βασική ομοιότητα τῆς κοινωνικῆς δομῆς αὐτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων. Είναι ὅλες ταξικές κοινωνίες. Σέ κάθε κράτος, εἴτε πρόκειται γιά τίς Ε.Π.Α., εἴτε γιά τήν Κίνα ἢ τή Ρωσία, ὑπάρχουν αὐτοί πού διευθύνουν κι αὐτοί πού ὑπακούουν. Οἱ ἀντίστοιχες οἰκονομίες τους βασίζονται στή συσσώρευση κεφαλαίου, πού εἶναι «ἀποθηκευμένη», «πλεονάζουσα», ἢ «ἀπλήρωτη» ἐργασία πού ἔχει ἀποσπαστεῖ ἀπό τοὺς ἐργάτες (καί/ἢ τοὺς ἀγρότες). "Ἄν χρησιμευοῦμε τή Μαρξιστική ὁρολογία, αὐτά εἶναι ὅλα «καπιταλιστικά κράτη».

Στή Δύση, τό κράτος κατέχει καί/ἢ ἐλέγχει μόνον αὐξανόμενη ἀναλογία τῆς οἰκονομικῆς ὑποδομῆς· ὁ ρόλος τοῦ ἰδιώτη καπιταλιστῆ χάνει σταδιακά τή σημασία του⁵⁹. Στήν Ἀνατολή, στό μεταξύ, ἡ γραφειοκρατία ἐξουσιάζει ὀλοκληρωτικά τήν παραγωγή.

Ἡ βασική ομοιότητα τῶν δύο συστημάτων ἀναγνωρίζεται ἀπό τά πιό προχωρημένα στρώματα τῶν ἀντίστοιχων ἀρχουσῶν τάξεων. Δυστυχῶς εἶναι μόνον οἱ «ἐπαναστάτες» κι οἱ συνοδοιπόροι τους πού καταφέρνουν ἀκόμη νά ἀνταπατῶνται θεωρώντας τόν καμμουνιστικό κόσμο ὅτι συνδέεται κατά κάποιον τρόπο μέ τήν ἐργατικὴν ἐξουσία.

Μολονότι οἱ μεγαλύτερες παγκόσμιες δυνάμεις εἶναι βασικά καπιταλιστικές, ὁ καπιταλισμός ἀλλάξε, καί διαρκῶς ἀλλάζει. Μιά ἀπό αὐτές τίς ἀλλαγές εἶναι ἡ νέα σχέση τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ μέ τόν Τρίτο Κόσμο.

Λίγο πρὶν τήν διάλυση τῆς Βρεταννικῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ ὀρθόδοξοι Μαρξιστές - Λενινιστές ὑποστήριζαν συνήθως ὅτι τό σχετικῶς ὑψηλό βιοτικό ἐπίπεδο τῆς Βρεταννικῆς ἐργατικῆς τάξης ἦταν δυνατό μόνον χάρις στήν ὑπερεκμετάλλευση τῶν ἀποικιακῶν λαῶν. Οἱ παλιοὶ ἱμπεριαλισμοὶ χρειάζονταν τίς αὐτοκρατορίες τους γιά νά διαθέτουν τὰ πλεονάζοντα ἐμπορεύματά τους, νά ἀποκοτῶν φθηνές πρώτες ὕλες, ἢ νά ἐξάγουν τό πλεονάζον κεφάλαιό τους. Αὐτή ἡ ἐκμετάλλευση ἦταν πολὺ πραγματικὴ, ἀλλά τὰ γεγονότα πού ἀκολούθησαν ἔδειξαν ὅτι ὁ καπιταλισμός ΜΠΟΡΕΙ νά ὑπάρξει καί ὅτι, στήν πραγματικότητα, ἐπεκτείνεται ἀνετα καί χωρὶς ἀπαικίες αὐτοῦ τοῦ συρρικνωμένου τύπου. Τά παραδείγματα τῆς Βρεταννίας, Γαλλίας, Ὁλλανδίας καί Βελγίου ἀποτελοῦν πειστικές ἀποδείξεις. Ἡ ἐπιβίωση τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ δέν ἐξαρτῆται ἀπ' τήν ἐκμετάλλευση «καταπιεζόμενων» ἐθνῶν. Σήμερα, ὁ σύγχρονος καπιταλισμός εἶναι πιό ὀλοκληρωτικὸς καί ἀγκυλιάζει τὰ πάντα, ἐνσωματώνοντας τίς πρώην ἀποικιακῆς χώρες στή γιγάντια ἱεραρχικὴ δομὴ του, ἐπεκτείνοντας τήν κυριαρχία του σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἀφρομωώνοντας ὅλους, σέ κάθε ἐπίπεδο, σέ κάθε χώρα, χειραγωγώντας τόν καθένα ξεχωριστά καί ὅλους μαζί ὡς ἐργάτες καί συνάμα ὡς καταναλωτές. Δημιουργεῖ στίς ἀποικιακῆς χώρες ὅχι μόνον μορφές κοινωνικῆς ὀργάνωσης πού ἀντανακλοῦν τή δομὴ καί τίς ἀνάγκες του, ἀλλά κι ἐπίσης μιὰ κατάσταση κοινωνικῆς, πολιτιστικῆς, πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ἐξάρτησης πού βοηθεῖ τὴν διαβίωση τῆς κυριαρχίας του. Ἡ σχέση τῆς σύγχρονης Γαλλίας μέ τήν σύγχρονη

Ἄλγερία εἶναι πού χαρακτηρίζει περισσότερο τό σύγχρονο καπιταλισμό, ἀπ' ὅτι, ἄς ποῦμε, ἡ σχέση τῆς Παρθογαλίας μέ τήν Ἀγκόλα (ἢ τῶν ΕΠΛΑ μέ τό Ν. Βιετνάμ).

Τό Βιετνάμ δέν εἶναι μεμνιομένη περίπτωση. Ἡ πιό σημαντική ἐξέλιξη τῶν ἀναδυομένων ἀποικιακῶν κρατῶν εἶναι τό ὅτι «περιτρυθῶν» τόν ἰδιωτικό καπιταλισμό καί μετατρυθῶν κατευθεῖαν στόν κρατικό καπιταλισμό, συχνά κάτω ἀπ' τήν αἰγίδα ἐνός ἐθνικοῦ «καμμουνιστικοῦ» κόμματος πού χρησιμοποιεῖ τήν μαρξιστική ρητορική περί «ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων». Σ' αὐτές τίς χώρες ἡ ἡμπεριαλιστική κυριαρχία πού προσηγήθημε τῆς ἀνεξαρτησίας, ἀπόκλεισε τήν ἀνάπτυξη μιᾶς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ πρόσφατη ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπό παραδείγματα γραφειοκρατικῶν καθεστώτων πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τοὺς «ἐθνικούς πόθους» τῶν ἀποικιακῶν λαῶν. Οἱ ἡγέτες τους γενικά εἶχαν τήν ἀμέριστη ὑποστήριξη τῶν παραδοσιακῶν ἐπαναστατῶν τῆς Δύσης. (Γιά νά κατονομάσουμε μερικούς: Κενντάτα, Κόουντα, Νικολάμαχ, Κάστρο, Μπέν Μπέλα). Στό παρελθόν ἀρνηθήκαμε νά ὑποστηρίξουμε αὐτούς ὅπως ἀρνούμαστε νά ὑποστηρίξουμε τόν Χό Τσί Μίνχ (ἔχοντας ἀκόμα περισσότερα πραγματικά στοιχεῖα στό χέρι μας).

Ἡ ἀμερικανική πολιτική στή Νοτιοανατολική Ἀσία ὑπῆρξε, ἀπ' αὐτή τήν ἀποψη, ἔλω καί πιό παρωχημένη. Ἀκολούθησε ἀρχικά τήν παράδοση τοῦ παλίου ἡμπεριαλισμοῦ καί διαπιστώνεται τώρα ἀπό τοὺς Ἀμερικάνους ἡγέτες ὅτι εἶναι ἀντίθετη μέ τά ἴδια τά καπιταλιστικά τους συμφέροντα. Μόνον αὐτοί πού σκέπτονται μηχανιστικά καί πού θεωροῦν τοὺς καπιταλιστές σάν αἰώνιες μαριονέτες τῆς ἱστορίας, ἀνίκανους νά δράσουν σύμφωνα μέ τά μακροπρόθεσμα συμφέροντά τους, ἢ ν' ἀλλάξουν θεμελιακά τήν πορεία τους, δέν κατορθώνουν νά δοῦν αὐτή τήν ἀλλαγὴ.

Τό ταξίδι τοῦ Ρ. Νέξον στό Πεκίνο, πού ἰσοδυναμοῦσε μέ μιὰ ντέ φάκτο ἀναγνώριση τῆς Κίνας, ἦταν μόνο ἡ ἐμφανής κατάληξη μιᾶς ἀλυσιζῶδας σκέψευς πού ὀδηγήσαν σέ μιὰ ριζική ἀναθεώρηση τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς στήν Ἀσία.

Ἡ Κινέζικη «ἡγεσία» φαίνεται ἐπίσης νά διδάχτηκε δρισεμένα πράγματα τά τελευταῖα λίγα χρόνια καί εἶναι τώρα λιγότερο πιθανό νά πιστεῦει στή ρητορική τῆς. Ὁ Μάο Τσέ Τούνγκ δέν ὑπῆρξε ποτέ ἐνθουσιώδης ὑποστηρικτῆς τῆς ἐμπλοκῆς στόν πόλεμο. Μιλώντας στόν Ἐντγκαρ Σύνου στό 1965, τόνισε ὅτι ὁ Κινέζικὸς στρατός «θά βγεῖ ἀπό τά σύνορα τῆς χώρας του γιά νά πολεμήσει μόνον ἐν ὀ ΕΠΛΑ τῆς ἐπιτεθοῦν», γιατί οἱ Κινέζοι ἦσαν «παλὺ ἀπασχολημένοι μέ τίς ἐσωτερικὲς τους ὑποθέσεις». Σύμφωνα μέ τόν Σύνου, πού ἀναφέρει μέ λεπτομέρειες αὐτὴ τὴ σζήτηση στό περίφημο ἔργο του, «THE LONG REVOLUTION», ὅποτε ἀρχίσε ἕνας «ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας», ὁ Μάο εἶπε ὅτι ἡ Κίνα «θά δημοσίευε δηλώσεις καί θά ὀργάνωνε ἐκδηλώσεις γιά νά τόν ὑποστηρίξει» καί ὅτι «αὐτὸ ἀκριβῶς ἦταν πού ἐνοχλοῦσε τοὺς ἡμπεριαλιστές».

Χωρὶς νά προκαλεῖ ἐκπληξή, οἱ Κινέζοι ἡγέτες ἐνθουσιώστριαν μαθαίνοντας ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς Πρόεδρος θά χαϊροῦται νά κάνει μιὰ φιλική

επίσκεψη, να δεχτεί την Κινεζική εισδοχή στον ΟΗΕ και να εγκαταλείψει την πολιτική για τις «δύο Κίνες», αναφορικά με την Φορμόζα. Ο Μάο ανέφερε στον Ένγκελς Σίνου ότι προτιμούσε «ανθρώπους σαν τον Νίξον από τους σοσιαλδημοκράτες και τους ρεβιζιονιστές: εκείνους που όταν βρίσκονται στην εξουσία φέρονται δλότελα διαφορετικά απ' αυτό που ισχυρίζονται ότι είναι. Ο Νίξον μπορεί να 'ναι άπατεώνας αλλά είναι ίσως λιγότερο από μερικούς άλλους. Ο Νίξον υιοθέτησε σκληρές μεθόδους, αλλά χρησιμοποίησε επίσης και κάποιες ήπιες μεθόδους. Ναι, ο Νίξον θα μπορούσε απλώς να πάρει το αεροπλάνο και να 'ρθει».

Τό τελικό αποτέλεσμα της επίσκεψης στο Πεκίνο (και της επίσκεψης στη Μόσχα, που επακολούθησε), ήταν ότι ο Νίξον ένωσε ότι θα μπορούσε να κάνει, ότι ήθελε στο Βόρειο Βιετνάμ (έκτός από άνοιχτη εισβολή ή τη χρήση πυρηνικών όπλων) και δεδαιώθημε ότι δεν θα υπάρξουν ανόσινα από μέρους της Κίνας ή της ΕΣΣΔ. Και σαν επιβεβαίωση αυτού, οι μαζικές επιδημιές του Δεκέμβρη 1972 ξοστήκωσαν βίαιες αντιδράσεις στις περισσότερες καπιταλιστικές χώρες, αλλά μόνο χλιαρή διαμαρτυρία από μέρους της Κίνας, ενώ η Μόσχα δεν έκανε ούσιαστικά κανένα σχόλιο.

Η παραδοσιακή άριστερά δεν κατάφερε να συλλάβει δύο κύρια σημεία. Πρώτον, η άμερικανική πολιτική στο Βιετνάμ δεν ήταν απαραίτητη, αλλά μάλλον αντίθετη, πρὸς τὴν νεο - αναπτυσσόμενη μορφή του καπιταλισμού. Δεύτερον, οι ήγγέτες της Μόσχας και του Πεκίνου ήταν απόλυτα πρόθυμα να κλείσουν μιὰ «συμφωνία» παρά τις διαμαρτυρίες του Άνόι. Οι γραφειοκράτες της Μόσχας και της Ουάσιγκτον περίμεναν αυτό που τελικά πέτυχαν με τὴν συμφωνία του Κίσιγκερ — μιὰ διχοτάμηση Κορεατικού τύπου. Τά εμπόδια ήταν τὰ καθεστώτα της Σαϊγκόν και του Άνόι, κυρίως τὸ τελευταίο, με τὸ πλῆθος τῶν στρατευμάτων του νὰ κατέχουν περιοχές «του Νότου» — στρατεύματα που οί άμερικάνοι ἔδρισκαν ἔδυνατο νὰ συντρίψουν στρατιωτικά, και που η Μόσχα δεν μπορούσε νὰ διαλύσει με πολιτικές πιέσεις, ἔξαιτίας τῶν προβλημάτων της με τὸν «καμμουνιστικό» κόσμο και τὸ Άνόι. Ο συνδυασμός αὐτῶν τῶν παραγόντων ήταν που έκανε τὴν κυβέρνηση του Βορρά νὰ ἔμφανιστεί σαν ὁ «νικητής», ἀπὸ καπιταλιστική, στρατιωτική και πολιτική ἄποψη.

Συμπεράσματα

Ἐκατομμύρια ἀνθρώπων σ' ἔλο τὸν κόσμο πήραν μέρος σὲ διαδηλώσεις ἐναντία στὸν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ. Αὐτὸ τὸ κίνημα συνδύαζε τὴν ἀπογοήτευση, τὴν ἔνοχη, τὴ διαφυγὴ, τὸν ἀπλὸν ἀνθρωπισμό, μιὰν ἐπιθυμία νὰ «γίνει κάτι» και μιὰ συναισθηματική (ἀλλ' ἀπερίσκεπτη) ταύτιση με τὸς καταπιεζόμενους. Δυστυχῶς αὐτὰ τὰ κίνητρα δεν μπορούσαν ποτέ νὰ ὑποκαταστήσουν μιὰ πραγματική κατανόηση τῶν πραγματικῶν δυνάμεων που ἐμπέκονταν στὴν κοινωνική διαμάχη. Σ' αὐτὴ τὴν μπροσούρα προσπαθήσαμε νὰ δείξουμε ποιές ήταν πραγματικά αὐτές οί δυνάμεις. Ο πόλε-

μος του Βιετνάμ ήταν ένας ένδο - ιμπεριαλιστικός πόλεμος. Ή Σαϊγκόν και τό Άνόι, πύνια των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, αντιπροσωπεύουν ταξικές κοινωνίες που βασίζονται στην καταπίεση και την εκμετάλλευση. Οι άπλοι άνθρωποι του Βιετνάμ δέν κέρδισαν τίποτα από τις δεκαετίες τού μακελειού.

Στή Δύση, φοιτητές και διανοούμενοι σχημάτιζαν τή σπονδυλική στήλη ενός κινήματος ενάντια στον πόλεμο, που 'χε μικρό αντίκτυπο στην εργατική τάξη. Στην πραγματικότητα, λίγες περιπτώσεις στις τελευταίες δεκαετίες προκάλεσαν τόσο μεγάλες διαφορές απόψεων και στάσεων ανάμεσα στους κοινούς εργάτες και σε κείνους τούς διανοούμενους που επιδιώκουν νά μιλήσουν γιά λογαριασμό τους. Είναι αυτό πράγματι εκπληκτικό;

Δείξαμε ότι όλες οι φανερές και κρυφές οργανώσεις⁶⁰ που χρησιμοποιήθηκαν από τούς Κομμουνιστές (ή ICP, οι Βιετμίνχ, τό NLF, ή «Προσωρινή Κυβέρνηση», ακόμη κι ή ίδια ή έπλοσημη Κυβέρνηση του Άνόι) ύποστήριξαν σταθερά πολιτικές ENANTIA στην εργατική έξουσία και ENANTIA στην αγροτική έξουσία. Οι αντιπολιτευτικές ομάδες διαλύθηκαν, κι όπου στάθηκε δυνατό, δολοφονήθηκαν. Ή ύποστήριξη που δέχτηκαν στηρίχτηκε στις πιο χυδαίες εθνικιστικές εκκλήσεις. Στις κομμουνιστοκρατούμενες περιοχές, ή «αυδετερότητα» είναι ένα έγκλημα που τιμωρείται μέ θάνατο.

Ή οργανωμένη εργατική τάξη τού Δυτικού κόσμου δέν γεννήθηκε χθές. Γνωρίζει ότι ή σχέση αφεντικού - εργάτη παραμένει αναλλοίωτη σ' ένα κομμουνιστικό καθεστώς. Άρνείται νά εμπλακεί σέ μία πάλη που, σέ τελευταία ανάλυση, αφορά μόνο τήν αλλαγή αφεντικού. Γενικότερα, ή στάση των εργατών απέναντι στά καθεστώτα τού Πεκίνου και τής Μόσχας είναι ότι διαφέρουν από τή Δύση μόνο κατά τό ότι ή «εργατική πειθαρχία» επιβάλλεται σ' αυτά πιο αυλήτητα, κι ότι τό χάσμα ανάμεσα σέ διεύθυνση και εργάτη είναι, ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΑΠΟΨΗ, πολύ μεγαλύτερο. Οι «πιστοί» των διάφορων κομμουνιστικών φραξιών είναι άνίκανοι νά ξεφύγουν από τήν «ιδεολογία» («θρησκεία») τους και ν' αναγνωρίσουν αυτά τά στοιχειώδη γεγονότα.

Τίς τελευταίες δεκαετίες τού πολέμου, όταν τά βαρβαριστικά Β52 «ισοπέδωναν» πυκνοκατοικημένες περιοχές τού Άνόι, αφέθηκε στους δυτικούς καπιταλιστές ή γένησε νά εκαρπώσουν τό ενδιαφέρον τους. Ήταν ένας «αυδετερος» Σουηδός διπλωμάτης που ζήτησε ν' αναβάλει τήν ανάληψη των καθηκόντων του στην Ουάσινγκτον — όχι ένας διπλωμάτης τού σιδηρού παραπετάματος! Ούτε μία λέξη προειδοποίησης δέν ήρθε απ' τή Μόσχα ή τό Πεκίνο. Μπαίνουμε στον πειρασμό νά ρωτήσουμε: «Άν οι κομμουνιστές γραφειοκράτες συμπεριφέρονται έτσι στις μαριονέτες τους σέ Άνόι τί μπορούν νά περιμένουν οι εργάτες κι οι αγρότες άλλου;» Λίγη έπιπλήξη προκαλεί τό ότι εμπνέονταν ελάχιστα απ' τις διακηρύξεις τού Μάο (πού «προτιμά» τόν Νίξον στό κάτω - κάτω) και τού Κουόλιν.

Οι «εργητευτικές συνκμιλλές» τού Παρισιού διετήχθηκαν μέ τή μεγαλύτερη μυστικότητα. Οι Βιετναμέζοι εργάτες κι αγρότες δέν είχαν λό-

γο ούτε καν γκόνση τοῦ τί ἀπαραιροῦσαν «γιά λογαριασμό τους». Αὐτή ἢ μοιρασία, πού ὀνομάστηκε «συνθήκη εἰρήνης» ἀπό τοὺς γκαέγκστερς πού τὴν ἐμπνεύστηκαν, καί πού ὄλοι οἱ ὄροι κι οἱ συνέπειές της θά μείνουν ἀγνωστες γιά πολλά χρόνια, περιγράφεται ἀπό τὸν ἡμπεριαλισμὸ σάν «ἐντιμη εἰρήνη» καί ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές σάν «νίκη τῶν δημοκρατικῶν καί φιλειργητικῶν δυνάμεων». Εἶναι πραγματικά ἀδιέφορο ἂν ἡ «εἰρήνη» θά σταθεροποιήσει μιὰ κατάστασι τύπου Κορέας, ἢ ἂν θά συνεχιστεῖ ὁ πόλεμος μὲ ἄλλη μορφή. Ἡ μοίρα τοῦ Βιετνάμ στὸν σημερινὸ καπιταλιστικὸ κόσμον εἶναι δεμένη μὲ τίς διαμάχες τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ. Τὸ πραγματικὸ ζήτημα, τὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης, θά πρέπει νὰ κατανοηθεῖ καί σὰ δύο μέρη τοῦ Βιετνάμ.

Στὸ Βορρά, τὸ καθεστῶς θά ἀρχίσει τώρα νὰ ἀνοικοδομεῖ καί νὰ ἐνισχύει τὸ «σοσιαλιστικὸ» κράτος. Ἀρκετὰ εἰρωνικά, σημαντικὴ βοήθεια θά δοθεῖ ἀπ' τίς Ε.Π.Α. Καί γιατί ὄχι; Οἱ ἀμερικανοὶ ἡγέτες καταλαβαίνουν πώρα ὅτι ὑπάρχουν περισσότεροι ἀπὸ ἕνας τρόποι νὰ διατηρήσουν τὴν ὀκονομική τους δύναμη καί ἐπιρροή στὴν περιοχὴ. Γνωρίζουν ὅτι τὸ καθεστῶς τοῦ Ἄνὸν θά πειθαρχήσει ἀποτελεσματικά τοὺς ἐργάτες καί τοὺς ἀγρότες «του» καί ὅτι οἱ κομμουνιστές εἶναι σίγουρο ὅτι θά κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιά νὰ τηρήσουν τὴν «εἰρηνευτικὴ συμφωνία» κι ὅτι θά καταστῆλουν κάθε ἀγωνιστὴ καί ἀνυπάκουο στὸ Νότο.

Οἱ ἔξυπνοι καπιταλιστές καί οἱ κομμουνιστές γραφειοκράτες μαθαίνουν σιγά - σιγά ὅτι ἔχουν κοινὰ «συμφέροντα». Αὐτὸ ἐπιτρέπει στοὺς Νίξον, Μάο καί Μπρέζνιεφ νὰ ὑποστηρίζουν ἀντίθετα «πιστεύω», νὰ ὀπλιζοῦν ἀντίθετα στρατόπεδα — εἴτε στὸ Βιετνάμ, εἴτε στὴ Μέση Ἀνατολή — κι ἐντοῦς νὰ ἔναι βέβαιοι ὅτι ὄλα αὐτὰ δὲν θά διαταράξουν τίς «καλές ἐμπορικὲς σχέσεις» πού ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους. Γνωρίζουν ὄλοι πολὺ καλά ὅτι ὁ μόνος «ἐχθρός» πού ἔχουν εἶναι ἕνα αὐτόνομο ἐργατικὸ κίνημα. Γι' αὐτὸ, δταν μυρίζονται κάτι τέτοιο, ὄλα τὰ ἄλλα ξεχνοῦνται μπροστά σὸν πανικό τους καί τὸ συντρίφουν¹.

Ἐπιλογή τοῦ Χόμφον

Τὸ νὰ τασοῦμαστε μὲ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο στρατόπεδο στὸ Βιετνάμ εἶναι σὰ νὰ μπαίνομε κάτω ἀπ' τὴν κηδεμονία τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου γραφειοκρατικῶ μηχανισμοῦ. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ «σταθῶμε παράμερα» καί νὰ «μὴν ἀναμιχθῶμε». Κατὰ καιροὺς οἱ κομμουνιστές ἀναγκάστηκαν νὰ πολεμήσουν κάτω ἀπ' τὴν πίεσι της δόξης. Αὐτὸ συνέβη γενικά δταν δὲν εἶχαν ἄλλη διέξοδο, ἂν ἤθελαν νὰ διατηρήσουν κάποιο κύρος ἀνάμεσα σις μάξες. Ἐναφέραμε ἀρκετὲς περιπτώσεις (τὴν περίοδο ἀμέσως μετὰ τὴν Κομμουνικὴ τῆς Σαϊγκόν, τὴν περίοδο ἀμέσως μετὰ τὴν προετοιμασία τῶν ἀμερικανικῶν δυνάμεων γιά ἀντεπίθεσι, κλπ.). Οἱ κομμουνιστές συμπεριφέρονται πάντα ἔτσι.

Στὴν ἀοσία, ἡ ἰδεολογία τους εἶναι ἀντεπακαστατικὴ. Πιστεύουν εὐλικρινά στὴν «εἰρηνικὴ συνύπαρξι» σὲ κάθε ἐπίπεδο, μολονότι ὑπάρ-

χουν καιροί που βλέπουν τον κίνδυνο να μείνουν πίσω» από το κίνημα και τότε «πανε μέ τά νερά του» ελπίζοντας να το ελέγξουν και να το οδηγήσουν πίσω σε «αξιωματική» μονοπάτια. Αυτό είναι ένα διεθνές φαινόμενο — ο «εμπορευτισμός» δεν χαρακτηρίζει μόνο τους κομμουνιστές του Βιετνάμ!

Επειδή απλώς η μετωπική κομμουνιστική οργάνωση, για οποιασδήποτε τακτικούς και τοπικούς λόγους, αναγκάζεται κατά καιρούς να αγωνιστεί, ακόμη και μόνο για να «παραστήσει» τον «ήγερτο» αυτό το αγώνα, ο επαναστάτης δεν πρέπει να εγκαταλείψει αυτό τον αγώνα. Κάνοντας αυτό είναι ο να αποσύρεται από ένα αγώνα που οι δροι του έχουν καθοριστεί ταξικά. Το να λιποτακτήσει ισοδυναμεί με το να τοχυρίζεται ότι οι δροι του αγώνα έχουν απορριστεί απ' το «κόμμα» κι όχι απ' την «τάξη». Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, μιά τέτοια απόφαση θά ήταν δλο-ταλα αντιδραστική.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις (και δεν είναι τόσο άνημιες η άσχετες μ' αυτές που αντιμετωπίζουν οι βρετανοί εργάτες στην καθημερινή τους πάλη ενάντια στο άφεντικό στον τόπο παραγωγής) και κάτω απ' τις συνθήκες που εξετάσαμε σ' αυτή τη μπροσούρα, οι επαναστάτες στο Βιετνάμ δεν έχουν σχεδόν καμιά άλλη επιλογή απ' το να εμπλακούν σε ΚΑΠΟΙΑ από τις δραστηριότητες που «έμπνέονται» από το NLF και στρέφονται ενάντια στο καθεστώς του Θεού (ή, πριν την «έκκαχερρία», ενάντια στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό). Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν συνεπάγεται οποιαδήποτε υποστήριξη στους Βιετκόγκ.

Δεν προσπαθούμε να μειώσουμε το ελάχιστο την δυσκολία (και την απογοήτευση) αυτής της τοποθέτησης για έναν επαναστάτη. Δεν υπάρχει ένα βασικό εγχειρίδιο που να του λέει πως να συμπεριφέρεται σε κάθε περίπτωση. Σε πολλές περιπτώσεις θά πρέπει να κρατήσει το στόμα του κλειστό, σε άλλες, μπορεί να 'ναι σε θέση να δώσει το ένωμα για τη δημιουργία ενός νέου αθένητικού επαναστατικού κινήματος⁶². Δεν υπάρχουν «άσπρες και μαύρες» καταστάσεις στον πραγματικό κόσμο, κι αυτοί που επιχειρηματολογούν απ' οποιοδήποτε άκρο — «υποστήριξη των Βιετκόγκ» ή «δέν μπορούμε να κάνουμε τίποτε» — αποδεικνύουν την ανικανότητά τους ν' αντιμετωπίσουν την καθημερινή ζωή, έτσι όπως είναι. Στην πραγματικότητα και οι δύο θέσεις είναι ταυτόσημες, με την έννοια ότι είναι ήττοπάθεια που βασίζεται σε μιά υποτιθέμενη παντοδυναμία των Βιετκόγκ.

Ο τερματισμός της Αμερικανικής στρατιωτικής εμπλοκής θά κάνει, προφανώς, πιό εύκολη την κατάσταση για τους Βιετναμέζους επαναστάτες. Η άρχουσα τάξη το βρίσκει εδκολότερο να τοακίσει την αντίσταση στη διάρκεια μιās εμπόλεμης κατάστασης. Η απόφαση του παγκόσμιου καπιταλισμού και κομμουνισμού να τερματίσουν τον «Ψυχρό Πόλεμο», θά κλονίζει σοβαρά τον Θεό. Μ' αυτή την έννοια, και μόνο μ' αυτήν, η συμφωνία κατάπαυσης του πυρός μπορεί να βοηθήσει θετικά ένα αθένητικό επαναστατικό κίνημα.

Γιά μᾶς στή ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ ἡ κατάσταση ὑπῆρξε πάντα ἀρκετά διαφορετική. Δέν ἐμπλακίσαμε ποτέ στρατιωτικά στόν ἀγῶνα. Ἡ ὑποψία γιά πολιτική ἀντίθεση δέν συνεπάγεται, σέ μᾶς, μίαν αὐτόματη θανατική καταδίκη. Δέν ὑπάρχει καμιά ἀναγκαιότητα γιά μᾶς νά ἔχουμε σχέσεις μέ κάποια ἀπό τίς ἀντιμαχόμενες γραφειοκρατίες. Πράγματι, ἡ σταθερή καταγγελία τοῦ ταξικῆς χαρακτήρα τῶν καθεστώτων τῆς Ρωσίας, τῆς Κίνας καί τοῦ Β. Βιετνάμ, καί ἡ συστηματική τεκμηρίωση τῆς ἀντεργατικῆς, ὀλιγαρχικῆς πολιτικῆς τῶν διάφορων μετωπικῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων, ὅπουδήποτε κι ἄν θρῖσκονται, πρέπει νά ἔναι μιά ἀπό τίς σημαντικότερες καθημερινές μας δραστηριότητες.

Ταυτόχρονα, εἶναι στό χέρι τοῦ ἐπαναστάτη νά θέσει τά πραγματικά ζητήματα. Γιατί μπήκαμε στόν κόπο νά ἐκδώσουμε αὐτή τή μπροσούρα; Ὅχι μόνο γιά νά καταγγελλοῦμε ὅσους πῆραν μέρος στό πλιότσικο, ἀλλά μέ τήν ἐλπίδα ὅτι μιά ἀκριβῆς τεκμηρίωση τῶν ὄσων ἀκριβῶς συνέβησαν μέσα σέ 30 χρόνια αἱματοχυσίας, μπορεῖ νά βοηθήσει τόν δεξυτερῆ ἀναγνώστη νά καταλάβει πῶς οἱ διάφοροι ἐμπόλεμοι ἐπιμεταλλεῖσθκαν κυνικά τίς ἐλπίδες καί τοὺς πόθους τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν γιά νά ἐδραιωθοῦν σάν βιώσιμες γραφειοκρατίες. Δέν πιστεύουμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά δίνουμε οἱ ἄνθρωποι διαρκῶς αὐτή «τὴν ἐμπειρία». Ἐλπίζουμε ὅτι οἱ ἐργάτες μποροῦν νά διδαχτοῦν ἀπό παραδείγματα σάν τοῦ Βιετνάμ ὅτι οἱ ἐθνικιστικοὶ ἀγῶνες δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τόν σοσιαλισμό.

Ἡ διάδοση τῆς πληροφόρησης εἶναι ἓνα ἀπό τά πιό σημαντικά καθήκοντα ἐνός ἐπαναστάτη. Δέν πρέπει γιά μᾶς προσπάθεια περιορισμοῦ τῆς πολιτικῆς δραστηριότητος στήν μπροσουρογραφία, μολοντί αὐτή εἶναι ἡ πρωταρχική δραστηριότητα πού μπορεῖ νά κάνει τοὺς ἀνθρώπους νά σκέφτονται (καί ἐλπίζουμε, νά δοῦν) γιά τόν ἑαυτό τους. Ὑπάρχει μιά ἀμείση σχέση ἀνάμεσα στήν «ἐπαναστατική ὀργάνωση», πῶς «οὐλοδομεῖται» καί ἐδραιώνεται, καί στό εἶδος τοῦ καθεστώτος πού «ὑποστηρίξει» καί «ἐγκαθιδρύει». Αὐτό πρέπει νά ἔναι ἤδη διάφανο ἀπό τή μπροσούρα μας, ἄν θέλουμε νά προχωρήσουμε πέρα ἀπό τοὺς ἐλιγμούς καί τίς μεταστροφές τῆς κομμουνιστικῆς πολιτικῆς, καί τίς ὀργανώσεις καί τά κράτη πού δημιουργήσε σύμφωνα μέ τήν εἰκόνα τῆς.

Ἡ ἐπαναστατική ὀργάνωση πρέπει νά, καί ἐξ ὀρισμοῦ θά, προεγκινῆζει τὴν κοινωνία πού θά βοηθᾷ στή δημιουργία τῆς. Ἐβίαστε ὑπὲρ τῆς ἀταξικῆς κοινωνίας, τῆς κοινωνίας ὅπου οἱ ὄμοιοι οἱ ἄνθρωποι θά παίρνουν τίς ἀποφάσεις πού πράγματι τοὺς ἀφοροῦν, ὅπου κάθε μάγεις θά συμμετέχει πραγματικά στήν διεύθυνση τῆς κοινωνίας*.

Δέν προσφέρουμε αὐτὴν τὴν μπροσούρα σάν ἓνα «ἐπαναστατικό ἐγχειρίδιο», ἀλλά μᾶλλον μέ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ δεξυτερῆ ἀναγνώστης θά δεῖ τὴν ὁμοιότητα ἀνάμεσα στοὺς ἀγῶνες τῶν Βιετναμῆζων ἐργατῶν καί

*Σ.τ.Μ. Ἀναφορὰ τοῦ συγγραφέα στὰ λόγια τοῦ Λένιν, πού διατυπώνονται στὸ ἔργο του «Κράτος καί Ἐπανάσταση».

στις δικές του καθημερινές μάχες με την «δική του» άρχουσα τάξη. Ήλπιζουμε τα συμπεράσματα που θα βγάλει να είναι μιά θετική συμβολή στην ολοδόμηση της νέας κοινωνίας.

Παράρτημα της Solidarity

Ενώ συμφωνούμε με το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης του Μπόμπ Πόττερ για τον πόλεμο του Βιετνάμ, δεν μπορούμε να υιοθετήσουμε ορισμένα από τα συμπεράσματά του που διατυπώνονται στο τμήμα «Επιλογή του Χόμσον». Ίδιαίτερα δεν συμφωνούμε:

- α) με την εκτίμησή του για την φύση του Σταλινισμού και
- β) με τις απόψεις του για το τί θα μπορούσε να 'ναι απαραίτητο από άποψη τακτικής για τους επαναστάτες στο Βιετνάμ.

Δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε με την εκτίμηση ότι τα Κ.Κ. είναι οργανώσεις «που πιστεύουν ειλικρινά στην ειρηνική συνύπαρξη σ' όλα τα επίπεδα» (δηλ., βασικά ρεφορμιστικές οργανώσεις), που «αναγκάζονται να αγωνιστούν» εξαιτίας της «πίσης της βάσης» για να «διατηρήσουν κάποιο κύρος ανάμεσα στις μάζες» και για να μην «μείνουν πίσω». Ούτε πιστεύουμε ότι οι καμμουνιστές απλώς θα «πάνε με τα νερά» του αναπτυσσόμενου μαξικού κινήματος για να το οδηγήσουν, όππορταουνιστικά, «πίσω σε αξιοπρεπή μονοπάτια», θηλαϊδή, πίσω στα πλαίσια της αστικής κοινωνίας. Πιστεύουμε ότι μιά τέτοια ανάλυση της πολιτικής του καμμουνιστικού κήμματος δεν είναι μόνο πολιτικά λαθεμένη (και δεν τεμηριώνεται από τα στοιχεία που διαθέτουμε) αλλά και πολύ επικίνδυνη για τους ελευθεριακούς επαναστάτες.

Θεωρούμε τα Κ.Κ. σαν μία από τις ιδεολογικές εκφράσεις και διλικές ενσαρκώσεις (μαζί με πολλές άλλες αυτό - διαφημιζόμενες Μαρξιστικές τάσεις) αυτών των δυνάμεων που προσπαθούν, σε παγκόσμια κλίμακα, να ξεπεράσουν τον ιδιωτικό καπιταλισμό για να εγκαθιδρύσουν καθεστῶτα τέλειου γραφειοκρατικού κρατικού καπιταλισμού, σύμφωνα με το Ρώσικο, Κινέζικο ή Κουβανέζικο πρότυπο. Αλλά τα κήμματα, μ' άλλα λόγια, είναι οι πολιτικές μαϊμές των κρατικοκαπιταλιστικών κοινωνιών. Θεωρούμε τη γραφειοκρατία σαν ένα νέο τύπο άρχουσας τάξης. Σάν όλες τις προηγούμενες άρχουσες τάξεις, η γραφειοκρατία είναι έτοιμη να αγωνιστεί για την εξουσία με επαναστατικά μέσα. Δεν χωρεί καμιά αμφιβολία πώς οι αντικειμενικοί στόχοι της γραφειοκρατίας είναι βαθιά έχθρικοί απέναντι σ' εκείνους της ελευθεριακής επανάστασης. Μ' αυτή την περιορισμένη έννοια ο Μπόμπ έχει δίκιο όταν λέει ότι η ιδεολογία τους είναι «βαθιά αντιεπαναστατική» (αντιδραστική θα 'ταν ένας καλύτερος όρος). 'Αλλά οι Σταλινικοί δεν είναι αντιεπαναστάτες με την έννοια ότι θέλουν να διατηρήσουν το στάτους κβό. Είναι επαναστατικοί αντιεπαναστάτες, δηλαδή, είναι αρκετά πρόθυμοι να ξεπεράσουν τα όρια της αστικής «δημοκρατίας» και της αστικής «νομιμότητας» για να εγκαθιδρύσουν την δική τους νέα μορφή ταξικής κοινωνίας.

Ἡ ἀντίληψη γιὰ τοὺς Σταλινικούς ὡς ἀνθρώπους πάντα πρόθυμους νὰ συμβιβάσθωσιν μὲ τὸν ἱμπεριαλισμὸν εἶναι μέρος τῆς Τροτσκιστικῆς μυθολογίας. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχει κάποια βάση γιὰ μιὰ τέτοια θεώρηση ἂν περιοριστοῦμε στὸ ρόλο τῶν Σταλινικῶν Κομμάτων στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη σὲ μιὰ περιορισμένη ἱστορικὴ περίοδο. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἀνάλυση δὲν εἶναι πλέον βάσιμη μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβικὴ ἔμπειρία τοῦ 1941-45, τὸν Ἑλληνικὸ Ἐμφύλιον, τὴν Μαλαϊκὴ «κατάσταση ἀνάγκης» τοῦ 1947-50, τὰ γεγονότα τῆς Πράγας τοῦ 1948, τὴν Κουβανικὴ Ἐπανάσταση, τὰ πρὸ πρόσφατα γεγονότα τῆς Συρίας, τοῦ Ἄντεν, τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Β. Κορέας — ἀκόμη καὶ τοῦ Βιετνάμ. Ἡ Κινέζικη Ἐπανάσταση τοῦ 1948 - 49 θὰ εἶδεν σ' αὐτὴ τὴν ἀνάλυση τὴν χαρακτηριστικὴ βολή.

Ἀπὸ ἀποψη τακτικῆς, οἱ Σταλινικοὶ μποροῦν νὰ ὑποστηρίξωσιν τὴν «εἰρηρικὴ συνύπαρξιν». Ἡ στρατηγικὴ τους, ὅμως, εἶναι ἡ κατάκτησις τῆς κρατικῆς ἐξουσίας μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργήσωσιν μιὰ κοινωνία κατ' εἰκόνα τους.

Τὸ βασικὸ λάθος τῆς ἀποψῆς ὅτι οἱ Σταλινικοὶ «πιστεύουσιν στὴν εἰρηρικὴ συνύπαρξιν σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα» εἶναι τὸ ὅτι ἀποτελεῖ μιὰ προέκτασις δύο λαθεμένων παραδοχῶν: πρῶτον ὅτι τὰ Κ.Κ. εἶναι ἀπλῶς περίπαλα συνοριακοὺ ἐλέγχου τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐξουσιάζεται ἀπὸ μιὰ γραφειοκρατία πού ἀποτελεῖ μὲ κάποια ἔννοια ἓνα ἱστορικὸ ἀτύχημα, τὸ προϊόν τῆς ἀπομείνωσος τῆς ἐπανάστασις σὲ μιὰ ὑποανάπτυκτὴ χώρα. Στὴν πραγματικότητα ἡ Ρωσικὴ γραφειοκρατία ἀντιπροσωπεύει μιὰ βιώσιμη νέα μορφή ταξικῆς κυριαρχίας. Ἄν ἡ γραφειοκρατία ἦταν μόνον μιὰ κάστα — καὶ ἂν τὰ Κ.Κ. δέν ἦταν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ φερέφωνα αὐτῆς τῆς κάστας — τότε ἡ βαθεῖα συντηρητικὴ φύσις αὐτῆς τῆς κάστας θὰ ὑπότασσε τὰ πάντα στὴν ἀνάγκη τῆς γιὰ εἰρηρικὴ συνύπαρξιν. Αὐτὸ θὰ ἔκανε πραγματικὰ τὰ Κ.Κ. καθαρὰ ρεφορμιστικὰ Κόμματα. Ἀλλὰ ἂν ἡ γραφειοκρατία εἶναι μιὰ ἀνερχόμενη τάξις, μὲ μιὰ δική της ἱστορικὴ προσωπικὴ, καὶ προορισμένη, ἂν δέν γίνῃ ἡ σοσιαλιστικὴ ἐπανάστασις, νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἀριστικὴν τάξιν σὲ παγκόσμια κλίμακα, τότε δέν βλέπομε κανέναν λόγον γιὰ νὰ μὴν ἀποδώσωμε σ' αὐτὴ τὴν τάξιν αὐτὰ πού ἡμῶς ἀποδίδομε σ' ὅλες τῆς προγενέστερες ἀρχαῖες τάξεις τῆς ἱστορίας, συγκεκριμένα μίαν προθυμίαν νὰ ἀγωνιστοῦν ὑπὲρ τῆς ταξικῆς τῆς ἐξουσίας μὲ ἐπαναστατικὰ μέσα.

Δέν συμφωνοῦμε μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς περιορισμένης ἀνάμιξις «σὲ κάποιες ἀπὸ τῆς δραστηριότητες πού ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ ΝΛΦ». Ὁ Μπόμπ Πόττερ ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ἐπαναστάτες δέν μποροῦν «νὰ ἐγκαταλείψωσιν ἕνα ἀγῶνα, οἱ ὅροι τοῦ ὁποίου ἔχουν καθοριστοῦν ἀπ' τὴν τάξιν». Ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ ρωτήσωμε ποιά τάξις ἔννοει. Ἐννοεῖ τὴν ἀγροτιά (πού συνθέτει τὸν πλῆθυσμόν καὶ, ὡς ἐκ τούτου, προσφέρει τὴν βασικὴν ὑποστήριξιν στοὺς Βιετκόγκ); Ἡ ἀναφέρεται στὴν ἐργατικὴν τάξιν; Ἐἴναι: ταυτόσημα τὰ συμφέροντα αὐτῶν τῶν τάξεων; Καὶ ἂν εἶναι, ἡ «ταυτότητά» τους βρίσκεται στὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἀγροτικὴν μεταρ-

ρύθμιση που επιβάλλονται από πάνω; (Σύμφωνα με τη δική μας άποψη, αυτά είναι τα καθήκοντα της ΑΣΤΙΚΗΣ επανάστασης). "Αν αυτή η «αυτοτέγεια» τίθεται αξιωματικά είναι ακόμη πιο αναγκαίο για τους επαναστάτες να την καταγγείλουν εν όνόματι του διεθνοισμού και της σοσιαλιστικής αυτοδιεύθυνσης.

Επιπλέον πώς μπορεί να υποστηριχτεί ότι μια «τάξη» εξακολουθεί να αγωνίζεται για τα δικά της συμφέροντα όταν όλες οι αυτόνομες οργανώσεις, αγροτικές, ή εργατικές, έχουν συντριβεί από το «Κόμμα»; Τα συμφέροντα του Κόμματος (μιας έμβρυακής γραφειοκρατίας) συμπάπτουν ΠΟΤΕ μ' αυτά «της τάξης»; Κι αν ακόμη το Κόμμα άπρηχουσε όντως πλατιά αποδεκτούς πόθους, μήπως συνάγεται απ' αυτό ότι ένας σοσιαλιστής επαναστάτης πρέπει να υποστηρίζει αυτούς τους πόθους, αν τους θεωρεί λαθεμένους; Θά 'πρεπε οι επαναστάτες να υποστηρίξουν τον Πρώτο και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, μόνο και μόνο επειδή τους υποστήριζε ή «τάξη» γενικότερα;

Ο Μπόμπ Πόττερ υποστηρίζει ότι «δέν υπάρχουν μαύρες και άσπρες καταστάσεις στον πραγματικό κόσμο». Αυτό είναι αληθινό. "Αλλά «στον πραγματικό κόσμο» υπάρχουν πολλές καταστάσεις όπου η αληθινή επαναστατική δραστηριότητα είναι εξαιρετικά δύσκολη. Δέν είναι τυχαίο τό ότι το Βιετνάμ αποτελεί μία τέτοια κατάσταση. Είναι ένα άμεσο αποτέλεσμα της ανέλεπτης καταστολής όλων των ανεξάρτητων δυνάμεων, που 'γινε ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΟ πλευρές, στη διάρκεια μιας μακρόχρονης περιόδου. Σε μία τέτοια κατάσταση οι μαμονωμένοι επαναστάτες που υποστηρίζουν τη μία από τις δυο πλευρές δέν έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν τά γεγονότα. Ξεασφαλίζουν άπλως τη συνέχιση αυτής της καταστολής. Χάνουν επίσης την ίδια τους την επαναστατική αξιοπρέπεια. Τό «νά κρατάμε τό στόμα μας κλειστό» σε τέτοιες περιστάσεις μπορεί κάλλιστα να 'και μία άταμική λύση, άπαραίτητη για την προσωπική επιβίωση, αλλά δέν πρέπει να περιβάλλεται με τό κύρος μιας πολιτικής άρχης.

Η υποστήριξη (μέ δση επιφύλαξη κι αν γίνεται), οργανώσεων με ρεφορμιστικά ή κρατικοκαπιταλιστικά προγράμματα, και τό «νά κρατάμε τό στόμα μας κλειστό» άναφορικά με κεντρικά πολιτικά ζητήματα, δέν είναι ελευθεριακές μέθοδοι. Ταιριάζουν περισσότερο μ' εκείνες των Λενινιστικών οσχτών, που υποστηρίζουν την κριτική υποστήριξη των άριστων συνδικαλιστών της TUG*, του IRA, κτλ, εν όνόματι της άντιμετώπισης της καθημερινής ζωής». Θυμόμαστε την συμμετοχή του IMG σε μία συγκέντρωση προς τιμήν του Χό Τσί Μίνχ, στη διάρκεια της οποίας «κράτησαν τό στόμα τους κλειστό» για τον ρόλο που έπαιξε στην καταστολή της Κομμουνίας της Σαίγκόν και στη δολοφονία του Τά Θού Θάου.

Τι θά μπορούσε τότε να κάνει μία ελευθεριακή επαναστατική ομάδα στό Βιετνάμ; Πολύ λίγα ίσως. Όπως συμβάλει σήμερα στά περισσότερα μέρη του κόσμου, ή μόνη δραστηριότητα που 'χει κάποιο νόημα, θά 'ταν

* Σ.τ.Μ. Τό Βρετανικό άντίστοιχο της ελληνικής Γ.Σ.Ε.Ε.

ή διάδοση, όσο δύσκολη κι αν είναι, των ελευθεριακών ιδεών. Τό ότι αυτή ή πορεία θά μπορούσε νά εκθέσει τά μέλη μιάς τέτοιας οργάνωσης στην πιθανότητα φυλάκισης (και στό Βορρά και στό Νότιο) είναι κάτι αληθινό και αποτελεί ίσως τήν καλύτερη απόδειξη τής δημοτικότητας των δύο καθεστώτων. Παρόμοιες, συνθήκες επικρατούν, ωστόσο, στό μεγαλύτερο μέρος του κόσμου. Θά επικρατούσαν κι εδώ (στή Βρετανία) αν ή άρχουσα τάξη ένωθε πραγματικά ότι κινδυνεύει. Δέν δικαιολογούν καθόλου τό «νά κρατούμε τό στόμα μας κλειστό» — ή «νά πείρουμε μέρος» σέ κάποια από τίς δραστηριότητες πού εμπνέονται από τούς ταξικούς μας εχθρούς — είτε στό Βιετνάμ, ή όπουδήποτε άλλο.

ΜΠΙΟΜΗ ΠΟΤΤΕΡ

(Μπροσούρα τής SOLIDARITY Νο 48)

Μετάφραση: Β. Τομανής - Ν. Άλεξίου

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Κατά καιρός, περιττό νά τό πούμε, τόσο ή Μόσχα όσο και τό Πεκίνο είχαν τή δική τους ιδιαίτερη γραμμή. Στίς πρώιμες φάσεις του πολέμου, λογυχαρή, ή «Ααϊκή Ήμερησία» του Πεκίνου κατηγορούσε τή Ρωσία ότι δέ χορηγούσε άρκετή όλική βοήθεια στό Άνόι. Ο Παβλόφ, ο Πρώτος γραμματέας τής Κομοσούλ, απάντησε ότι ή ΕΣΣΔ επιθυμούσε νά στείλει περισσότερα, αλλά τήν έμπόδιζε ή άρνηση τής Κίνας νά επιτρέψει τή μεταφορά. Τόσο ή Κίνα όσο κι ή Ρωσία άρχισαν φιλικές διαπραγματεύσεις μέ τόν Νίξον, σέ καιρός πού είχαν ένταθει οι Άμερικάνικες επιθέσεις, κι όμως λίγα χρόνια νωρίτερα ο Άρχηγός του Κινέζικου Γενικού Έπιταλείου είχε διακηρύξει φιλοπόλεμο: «Χαιρετίζουμε τήν παρουσία περισσότερων Άμερικάνικων δυνάμεων, γιατί θά μās δώσει τή δυνατότητα νά ξεκαλιόουμε τήν θεμελιακή αίτια του πολέμου». (Δημοσιεύθηκε στή DAILY WORKER στίς 2 Αύγουστου, 1965). Τό Β. Βιετνάμ είχε διατηρήσει αδοτηρή οδδετερότητα στή διαμάχη. Στήν πραγματικότητα αατή ή διαμάχη ήταν όπωσοδήποτε πρós όφελος του Άνόι στίς μεταγενέστερες φάσεις του πολέμου, όταν τόσο ο μέγας καλυμνητής Μάο όσο κι ο έκφυλισμένος έργάτης Μπρέζνιεφ, ήθελαν νά έγκαταλείφουν τό «σύμμαχό» τους και νά πιάσουν φιλιες μέ τόν Μπαγαπόντη Φιλαρμό (Σ.τ.Μ. τόν Νίξον). Άλλά κανείς τους δέν τόλμησε ν' άθετήσει τίς όποχρεώσεις του, φοβούμενος μήπως ρίξει τό Άνόι στίς άγκάλες του άλλου, γιά νά μήν πούμε ότι θά εκτίθονταν μπροστά σ' όλόκληρο τό παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα.

2. Στή διάρκεια του 19ου αιώνα, ή Ίνδοκίνα αγοράσε, κατά μέσο όρο, Γαλλικά προϊόντα αξίας 100 εκατομμυρίων φράγκων, σέ σχέση μ' ένα συνολικό τζίρο 20 δισεκατομμυρίων όλόκληρου του Γαλλικού έμπορίου. Άρκετά ειρωνικά, οι οικονομικοί όεσομοι άνάμεσα στίς δύο χώρες έφτασαν στό άπόγειό τους μετά τήν όπογραφή των Συμφωνιών τής Γενεύης του 1954. Στά 1957, άφού τό Β. Βιετνάμ ξερίζωνε έδώ και κάμποσα χρόνια τή Γαλλική έπικροή, και σέ μιά έποχή πού τό Ν. Βιετνάμ ήταν

ἀπαλλαγμένο ἀπ' τόν ἄμισο πολιτικό ἔλεγχο τοῦ Παρισίου, τό Βιετνάμ σά σύνολο ἦταν κιά ἐξαρτημένο παρά ποτέ ἀπ' τήν προθυμία τῆς Γαλλίας ν' ἀγοράσει τά υπερτιμημένα (150)ο πάνω ἀπ' τίς μέσες τιμές τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς) ἀγαθά του.

Ἔτος	Ἐξαγωγές στί Γαλλία	Εισαγωγές ἀπ' τή Γαλλία	Ἐξαγωγές στίς ΕΠΑ	Εισαγωγές ἀπ' τίς ΕΠΑ
1989	32,20)ο	55,70)ο	12,00)ο	4,20)ο
1957	50,80)ο	29,30)ο	13,70)ο	22,70)ο

(Βλ. «Τήν Μαλακή Οικονομική Ἐπιθεώρηση», Ἀπρίλης 1961, σ. 55-80).

3. Βλ. «Ἐθνικά Κινήματα καί Ταξική Πάλη στό Βιετνάμ», τῶν Ἀν Βόν καί Ζακλίν Ρουέλ.

4. «Ἀπ' τήν Ἀποικιοκρατία στόν Κομμουνισμό», ἓνα ἱστορικό τοῦ Βιετνάμ, τοῦ Χόανγκ Βάν Χί, σ. 52.

5. «Βιετνάμ: Ἡ καταγωγή τῆς Ἐπανάστασης», τοῦ Τζών Μάκ Ἄλλιστερ, σ. 86.

6. Μιά παρόμοια κατάσταση ὑπῆρχε στήν ἐπαρχία Γιουνάν τῆς Κίνας στά μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '20. Οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες συγκροτοῦσαν τοπικά συμβούλια ἢ «σο-διέτ», μιά πολιτική πού ὁ Στάλιν καταδίκαιζε εὐθέως, γιατί δέν ἐπρόκειτο γιά ἓνα κίνημα πού ἐλεγχόταν ἀπ' τοῦς κομμουνιστές, κι ἐπειδή ὁ ἴδιος ἐξακολουθοῦσε νά συμμετέχει στήν Κυβέρνηση τῆς Κουομιντάνγκ τοῦ Τσάνγκ Κάι Σέκ — δύο μέλη τοῦ Κ.Κ. ἦταν «πόρογοι» κι ὁ Τσάνγκ ἦταν «ἐπίτιμο» μέλος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς! Ἡ Μόσχα δέν ἦταν θανατόν νά ἀγκρίνει τή δημιουργία ὀμοιοπόηκτα «ἀντιπολιτευτικῆς» ἀρχῆς. Ἡ πολιτική τοῦ Στάλιν ἔμελλε νά ὀδηγήσει στό σφαγιασμό τῶν Κινέζων ἀγροτῶν κι ἐργατῶν σέ τεράστια κλίμακα. Οἱ ἀναγνώστες πού θά ἤθε-λαν περισσότερες πληροφορίες γι' αὐτή τήν περίοδο ἄς ἀνατρέξουν στήν «Τραγωδία τῆς Κινέζικης Ἐπανάστασης», τοῦ Χάρολντ Ἰζαακς, κεφ. 14.

7. «Ἡ Ἰνδοκίνα στά 1931 - 32», τοῦ Ρότζερ Φράν, σ. 7.

8. Τό ΚΚΚ ὑποστήριζε τή «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιάς». Τό «ἐπίσημο» Τροτσκιστικό Κόμμα, τή «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μέ σύμμα-χο τήν ἀγροτιά».

9. Αὐτή τήν ἐποχή ἢ «ἀνεξάρτητη» Ἰαπωνία δέν εἶχε θεσπίσει ἀνώτατο χρο-νικό ὄριο ἐργασίας γιά τοῦς ἄντρες. Ἡ ἐργασία τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν καί παι-διῶν περιοριζόταν σέ 11-12 ὥρες τή μέρα. Στήν Κίνα καί τήν Ταϊλάνδη δέν ὑπῆρ-χε κανένας ἀπόλύτως περιορισμός τῆς ἐργάσιμης μέρας.

10. «Ἡ Ζωή ἐνός Πολεμιστῆ», τοῦ Στρατηγῶς Κλαίρ Α. Σενώλ, σ. 342. Ὁ Σενώλ ἀπομακρόνθηκε ἀργότερα γιά μικροπαρεμβάσεις ὑπέρ τῶν Γάλλων. Σάν ἐπιθε-δαίωση, ὁ ἴδιος ὁ Στρατηγός Γουντιμιερς ἀναφέρει τήν ἐπίσκεψή του στόν Ροβερταί τό Μάρτη τοῦ 1945: «... Ἔδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρον γιά τή Γαλλική Ἰνδοκίνα καί δήλωσε ὅτι σκόπευε νά κάνει: ὅτι μποροῦσε γιά νά προσφέρει στό λαό αὐτῆς τῆς περιοχῆς τήν ἀνεξαρτησία του... Μοῦ ὑπόδειξε νά μὴ δώσω ἐφόδια στίς Γαλλικές δυνάμεις πού ὄρθσαν στήν περιοχή» («Ἀναφορές τοῦ Γουντιμιερς», σελ. 340).

11. Δέκα μέρες μετά την συνθηκολόγηση των Γαπωνέζων, αργότερα τον ίδιο χρόνο, ο Μπό Ντάι, έμελλε να παραιτηθεί. Κανείς πιά δεν κρατούσε τα νήματα που κινούσαν τις μαριονέτες. Άλλά, όπως θα δούμε, τόσο οι Βιέτ Μίνχ όσο κι οι Γάλλοι έμελλε να τὰ πάρουν στα χέρια τους, διαδοχικά, λίγο αργότερα. Τόση ήταν ή έλλειψη δουλικών πολιτικών εκείνη τήν εποχή.

12. «Τρίαντα χρόνια Κομματικής Πάλης», Δημοκρατική Πολιτεία του Βιετνάμ, σ. 70.

13. «Βιετνάμ: Η Καταγωγή της Έπανδστάσης», του Τζών Τ. Μάκ Άλλιστερ, σ. 118 - 136.

14. «Ντοκουμέντα της Δημοκρατικής Πολιτείας του Βιετνάμ».

15. «Τό Κόμμα μας έχει αγωνιστεί πολύ ήρωικά κι έχει κερδίσει ένδοξες νίκες», του Χό Τσί Μίνχ, σ. 12.

16. «Η Χειραφέτηση της Γαλλικής Ίνδοκίνας», του Ντόναλντ Λάνκαστερ, Βασιλικό Ίνστιτούτο Διεθνών Ύποθέσεων.

16. «Η Χειραφέτηση της Γαλλικής Ίνδοκίνας»,

17. Η πολιτική του ΚΚ ήταν πάντα αντίθετη μέ την κατάληψη των έργουσιών απ' τούς εργάτες ή της γής απ' τούς αγρότες. Η πολιτική του ΝΛΦ στό Ν. Βιετνάμ παραμένει σήμερα αμετάβλητη. Ποτέ δέν ακούγεται τό σύνθημα «Η γή στους δουλευτές». Η κομμουνιστική πολιτική υποστηρίζει τήν «κολλεκτιβοποίηση» οργανωμένη από πάνω, κατά τὰ πρότυπα της Ρωσίας, της Κίνας ή του Β. Βιετνάμ.

Στή διάρκεια του θςχρονου πολέμου μέ τή Γαλλία πού έμελλε σύντομα ν' ακολουθήσει, οι άντάρτες Βιέτ Μίνχ σχεδόν ποτέ δέν πείραξαν γαλλική περιουσία. «Όταν τοπικές Λαϊκές Έπιτροπές διαμόρφωσαν τή δική τους επαναστατική πολιτική, καταλαμβάνοντας γή κι ιδιοκτησία, ή Κεντρική Έπιτροπή των Βιέτ Μίνχ επενέδθηκε, κόνοντας ότι μπορεί γιά νά τς κατευθάσει». («Η Πάλη γιά τήν Ίνδοκίνα», της Έλεν Χάμερ, Έκδόσεις Πανεπιστημίου του Στάμφρντ, σ. 141).

18. Σημειώστε ότι: μολονότι βρίσκονταν πιά κοντά στήν πραγματικότητα, και παρόλο πού αντίτιθονταν στίς παρωμένες Σταλινικές τακτικές, τὰ Τροτσικιστικά αίτήματα ήταν καθαυτά άστικά και μή σοσιαλιστικά.

19. Οι Γαπωνέζοι, έπιχειρώντας νά συντρίφουν τς δυνάμεις των Βιέτ Μίνχ στίς μετέπειτα μέρες του πολέμου, είχαν έξοπλίσει τς αντικομμουνιστικές και θρησκευτικές (Βουδιστικές) ομάδες Κάο Ντάι και Χόα Χόα, προσφέροντας άρμα και όπλα και βοήθεια στόν Τά Θού Θάου. Ό Τά όυτε δέχτηκε, όυτε έκφρασε εύχαριστίες γιά τήν προσφορά.

20. «Η Πάλη γιά τήν Ίνδοκίνα», της Χάμερ.

21. «Βασιλικό Περιοδικό Κεντρικής Άσίας», Ιούλης - Οκτώβρης 1953, σ. 213.

22. «Όταν οι Βρεταννοί έφτασαν στή Σαϊγκόν, όλοι όδυσιαστικά οι Γάλλοι ήταν φυλακισμένοι και φρουρούνταν, στό μεγαλύτερο μέρος τους, από ένοπλους Βιετναμέζους. Ήταν άπογοητευμένοι, θλιμμένοι και δίψασμένοι γιά έκδίκηση. Η πολιτική τους όποταγή ήταν ξεκάθαρα κατανοητή στούς Βρεταννούς διοικητές. Ό Μασοντιμπάτεν παραδέχτηκε ότι: «Τό φάσμα της προδοσίας της Γαλλίας όπονόμεψε πολύ τό Γαλλικό γόητρο στήν άποικία της: ιδιαίτερα, άν πάρουμε όπόψη τό γεγονός ότι τὰ όργανα του Βισό πού διοικούσαν τήν Ίνδοκίνα, συνεργάστηκαν πάντοτε άνοιχτά μέ τόν έχθρό». (THE TIMES, 4 Μάρτη 1946).

23. Προτού εγκαταλείψει τό κέντρο τής Σαϊγκόν, ή 'Επιτροπή τών Βιέτ Μίνχ γάμισε τούς τοίχους μέ άφίσιες, πού καλοῦσαν τόν πληθυσμό «νά σκορπιστε! στήν ὄγκρουν», νά «αποφύγει τή σὺγκρουν» καί νά «διατηρήσει τήν ψυχραιμία του», γιατί ή 'Επιτροπή ἔλπιζε ν' άρχισοι «διαπραγματεύσεις».

24. 'Ο θαυμάσιος στόν ὁποιο ἀναπτύχθηκε αὐτή ή «συντροφικότητα» ἔγινε φανερός, λογουχάρη, ὅταν τό Σύνταγμα Δύναμης Συνόρων μεταφέρθηκε διά θαλάσσης ἀπ' τό Βιετνάμ: «Πολλοί Γιαπωνέζοι ἀνώτεροι ἀξιοματικοί καί στρατιῶτες πλαισιῶναν τό ὁρμό γιά ν' ἀποχαιρετήσουν τό σύνταγμα, κι ἦταν μιά περίεργη, ἀν ὄχι συγκινητική σκηνή, νά βλέπεις τούς ἴδιους ἀκριβῶς ἀνθρώπους πού εἶχαν πολεμήσει ἑναντίον μας τόσο σθεναρά, τόσο κατάφωρα λυπημένους τώρα νά ἀποχαιρετοῦν τό σύνταγμα...».

«'Ιστορία τοῦ Συντάγματος Δύναμης Συνόρων»: "Άλντροστ, 1962.

Αὐτά τὰ συγκινητικά συναισθήματα δέν τὰ συμπεριζόνταν, ὅμως, οἱ Ἄμερικάνοι διοικητές, κι ὁ στρατηγός Ντάγκλας Μάκ Άρθουρ, πού ἔμεινε σθεδόν στήν ἀφάνεια ἔξαιτίας τῶν ἀριστερῶν συμπαθειῶν του, συνόφισε τήν ἐπίσημη ἀποφή τῶν ΕΠΑ: «"Αν ὑπάρχει κάτι πού νά κάνει τό αἷμα μου νά βράζει, εἶναι τό νά βλέπω τούς συμμάχους μας στήν Ἰνδονησία νά ἐξοπλίζου τούς Γιαπωνέζους γιά νά κατακτήσουν ξανά τό μικρό λαό πού ὀποχεθήκαμε ν' ἀπελευθερώσομε. Εἶναι τό πιό ποταπό εἶδος προδοσίας». («'Η Ἄλλη Πλευρά τοῦ Ποταμοῦ», τοῦ Ἐντγκαρ Σνόου).

25. Ἐπισκεπτόμενος τή Χαϊφόνγκ, λίγο καιρό ἀργότερα, ὁ Δεκλέρ συναντήθηκε μέ τόν Βὸ Νγκιέν Γκιάπ. «Εἶμαι εὐτυχής πού χαιρετῶ ἕναν ἀγωνιστή τής ἀντίστασης ὅπως ἐγώ», θήλωος ὁ διοικητής τῶν Βιέτ Μίνχ.

26. «Ἐπίσημη Ἱστορία τῶν Ἰνδικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων», τοῦ Πρέζοντ.

27. Στό ἴδιο, σ. 211.

28. Ἡ λαϊκή δόση τής Κυβέρνησης τοῦ Δρ Θίν ἦταν ὄντως πολὺ ἰσχυρή: ἀπ' τούς 11 ὀπουργούς τής οἱ 7 ἦταν Γάλλοι ἄποικοι. 'Ο Δρ. Θίν ἀποκτόνησε λίγους μῆνες ἀργότερα. Τήν «κυβέρνησή» του διαδέχθηκε ἐκεῖνη τοῦ στρατηγοῦ Σουάν (πού τόχαινε νά 'ναι ἀξιοματικός τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ!) Τόν Ἄπριλη τοῦ 1949, ὁ Μπᾶο Ντάι (ναί, αὐτός ξανά) ἀνέθηκε στήν ἐξουσία — ἀπ' τούς Γάλλους αὐτή τή φορά.

29. «'Οχι Εἰρήνη στήν Ἀσία», σ. 178.

30. Ἦταν ὁ Τορέζ, ὁ Γενικός Γραμματέας τοῦ ΚΚ Γαλλίας πού παρατήρησε στόν Νγκιέν Βάν Σουάν, πού ὄρισκόταν στό Παρίσι μαζί μέ τόν Χὸ Τοί Μίνχ στί 1946 ὅτι «φλέγονταν ἀπ' τήν ἔλπιδα νά δεῖ τήν γαλλική σημαία νά κυματίζει σέ κάθε περιοχή τής Γαλλικῆς Ἐνωσης» καί ὅτι «δέν εἶχε τήν παραμικρή πρόθεση νά θεωρηθεῖ ὀπεῦθνος γιά ἕνα ξεπολόγημα τῶν Γαλλικῶν θέσεων στήν Ἰνδοκίνα» («Χὸ Τοί Μίνχ», τοῦ Ζάν Λακουτύρ).

31. Τά μέλη τοῦ Κ.Κ. σήμερα θά ἀρνηθοῦν ὅτι τό ΚΚΓ φήφισε ποτέ τὰ κοντόλια γιά τόν πόλεμο τής Ἰνδοκίνας. Πολλές φορές θά φτάσουν ἀκόμη καί νά ποῦν ὅτι ή σὺγκρουν στήν Ἰνδοκίνα ἄρχισε μόνο τό 1947, ἀφοῦ διώχτηκε τό ΚΚ ἀπό τήν Γαλλική κυβέρνηση. Παρουσιάζομε ντοκουμέντα πού ξεσκεπάζου ἀπό τό φέμμα:

— Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1945, ή γαλλική κυβέρνηση, στήν ὅποια οἱ κομμουνιστές εἶχαν ἀρκετά ὀπουργεῖα, ζήτησε 193 δισ. φράγκα γιά στρατιωτικῆς δαπάνης, ἀπό τὰ ὅποια τὰ 100 δισ. φράγκα προορίζονταν εἰδικά γιά τή συγκρότηση τοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος. Τό Κόμμα φήφισε ὀπέρ αὐτοῦ τοῦ μέτρου.

— Τό Γενάρη τοῦ 1946, μέ ἀφορμή τήν ψηφοφορία γιά τόν ἔτησιο προῖπολογισμό, οἱ

Σοσιαλιστές βουλευτές ζήτησαν μιά μείωση τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν κατὰ 20%)ο. Ὁ Σάργ Τιλόν, κομμουνιστῆς ὑπουργός Στρατιωτικῶν, ἀντιτάχθηκε σ' αὐτό τό αἷτημα, καί οἱ κομμουνιστές βουλευτές ἔκκαναν τό πᾶν γιά νά ἀπορριφτεῖ.

— Στίς 26 Ἰούλη τοῦ 1946, ὑπερψηφίστηκε ἀπό τοὺς κομμουνιστές βουλευτές ἕνας προϋπολογισμός 189 δισ. φρ.. Τήν ἴδια μέρα ἡ Ἑθνική Ἀντιπροσωπεία υιοθέτησε, μέ τήν ὑποστήριξή τους, ἕναν συνταγματικόν ὄρισμό τῆς «Γαλλικῆς Ἐνωσης».

— Στίς 3 Ὀκτώβρη τοῦ 1946 οἱ κομμουνιστές βουλευτές ψήφισαν ὑπέρ τῆς ἔγκρισης τοῦ τελικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1946 περιλαμβανομένων καί τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν.

— Στίς 20 Δεκέμβρη τοῦ 1946, ἕναν ἐλόκληρο μήνα μετὰ τόν βολοφονικό βομβαρδισμό τῆς Χαϊφόνγκ, οἱ 182 κομμουνιστές βουλευτές φήφισαν ὁμφωνα, μαζί μέ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Κοινοβουλίου, τήν ἀποστολή συγχαρητηρίων στόν Στρατηγὸ Δεγκλέρ καί στό Ἐκστρατευτικό του Σῶμα!

— Στίς 23 Δεκέμβρη 1946 οἱ κομμουνιστές βουλευτές φήφισαν τόν προσωρινό προϋπολογισμό τοῦ 1947, πού συμπεριλάμβανε 70 δισ. φρ. γιά στρατιωτικὰ πιστώσεις, πού χρειάζονταν «λόγω τῆς ἀναζωπύρωσης τῶν ἐχθροπραξιῶν στήν Ἰνδοκίνα»!

32. Ἀνάμεσα στά 1945 καί στά 1947 ἡ Ρωσική ἀναγνώριση θά εἶχε ἰσχυροποιήσει τό νέο γραφειοκρατικό καθεστῶς τοῦ Β. Βιετνάμ. Ἐντότοις, ὁ Στάλιν ἦταν στό πηδάλιο καί ἐφάρμοζε ἀδοστηρά τίς ἀποφάσεις τῆς Γιάλτας.

33. 600.000 ἀπ' τοὺς πρόσφυγες ἦταν καθολικοί. Ὁ Καρδινάλιος Σπέλμαν κατάφερε νά κάνει τήν κυβέρνηση τῶν ΕἴΠΑ νά ὑποστηρίξει τήν Καθολικὴ Ἀρθση ἐναντίον τῶν Σταλινικῶν. Ρίχτηκαν πολὺ πειστικά ψυχολογικά φυλλάδια: «Ὁ Χριστός ἔφυγε στό Νότο» καί «Ἡ Παρθένος Μαρία ἔφυγε ἀπὸ τὸν Βορρά». Ἐφυγαν καί οἱ ἱερεῖς καί οἱ ἐπίσκοποι, παίρνοντας μαζί τους, σέ πολλές περιπτώσεις, καί ὄλο τό πόλημιό τους. Περισσότεροι ἀπὸ τό 99%)ο τῶν μὴ - καθολικῶν ἔμειναν στό Β. Βιετνάμ. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς πού πῆγαν στό Νότο ἦταν πλοῦσοι χωρικοί, καί ἡ ἀναχώρησή τους εἶχε τό θετικό ἀποτέλεσμα νά βοηθήσει τίς «ἀγροτικές ματαρρυθμίσεις τοῦ Χό Τσί Μίνχ. Ἐπῆρχε τώρα ἀφθονο πλεόνασμα γῆς γιά νά δοθεῖ στοὺς ἄκληρους χωρικούς πού παρέμειναν.

34. DAILY TELEGRAPH, 7 Μάη 1952.

35. NEW YORK TIMES, 3 Ἰούνη 1964.

36. «Τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πενταγώνου», σ. 10.

37. Βλ. «Τὰ Δυὸ Βιετνάμ», τοῦ Μπέρναρντ Μπ. Φώλ, σ. 153.

38. THE OBSERVER, 29 Ὀκτώβρη 1972.

39. Ἡ δήλωση αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τόν Χένρυ Κάμποτ Λότζ, πρεσβευτὴ τῶν ΕἴΠΑ στή Σαϊγκόν, σέ μιά Ἐπιτροπὴ τῆς Γερουσίας στίς 9 Αὐγούστου 1965. Ὁ Πρόεδρος Τζόνσον εἶπε, 5 μέρες ἀργότερα, ὅτι τὰ σχόλια δέν προσορίζονταν γιά δημοσίευση — ἀλλὰ δέν ἀρνήθηκε τό ὅτι ἔγιναν.

40. «Ἡ Ἀναγκαιότητα τῆς Ἀλλαγῆς: Τὰ χρόνια τοῦ Λευκοῦ Οἴκου 1963 - 1966», σ. 372.

41. «Τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πενταγώνου», σ. 64 - 65.

42. Στο ίδιο, σ. 82.
43. Στο ίδιο, σ. 189.
44. Στο ίδιο, σ. 235.
45. Στο ίδιο, σ. 238.
46. Στο ίδιο, σ. 261 - 263.
47. Στο ίδιο, σ. 307.
48. Στο ίδιο, σ. 311.
49. Στο ίδιο, σ. 242.
50. Στο ίδιο, σ. 69.
51. Στο ίδιο, σ. 382.
52. Στο ίδιο, σ. 409.

53. Κατά τις επιδρομές των B52 ενάντια στο 'Ανόι τον Δεκέμβριο του 1972, οι ΕΠΑ έμειλε να ρίξουν μεγαλύτερο τονάζ κατά ημέρα απ' όσο έπεσε στην Μεγάλη Βρετανία σ' όλη τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

54. Πρέπει να ξεκαθαριστεί ένα βασικό γεγονός. Τά 90ο)ο του λαού του Ν. Βιετνάμ ζούν στο 1)5 της γής. "Έτσι ή δήλωση ότι οι Βιετκόγκ ελέγχουν τα 3)4 (ή γύρω στα 4)5) της χώρας δεν έχει νόημα. Γύρω στα 4)5 της ύπαιθρου είναι σχεδόν άκατοικητα, έχοντας λιγότερους από 20 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

55. 'Ο Κάλεβ γεννήθηκε στο Μαϊάμι στα 1943, εργάστηκε σαν γκρομ στο Ξενοδοχείο Γουέστ Πάλεμ Μπήιτς κι ύστερα προσλήφθηκε σά λαντζέρης. Τόν 'Ιούλη του 1963, όταν οι Σιδηρόδρομοι της 'Ανατολικής Φλόριντας είχαν άπεργία, εργάστηκε σαν άπεργιοπάτης με ύψηλότερο μισθό απ' αυτόν που ζητούσε τό Συνδικάτο. Σόμφωνα με τό άμερικανικό σύστημα της στράτευσης κατ' έπιλογήν, ποό σημαίνει: βασικά ότι καλοδονται πρώτοι «έκείνοι ποό δεν έχουν σταθερή δουλειά», ήταν φανερό ότι θά τόν καλοδσαν, έτσι κατατάχτηκε τόν 'Ιούλη του 1966. Τώρα άπολαμβάνει τήν «Ιδιαίτερη προστασία του Ρίτσαρντ Νίξον».

'Η Μαίρη Μακκάρθου κάνει όρισμένα ενδιαφέροντα σχόλια όσον άφορά τούς άμερικάνους πιλότους ποό είχαν συλληφθεί αιχμάλωτοι:

«Οι Βιετναμέζοι τά 'χουν χαμένα με τό χαμηλό πνευματικό επίπεδο τών πιλότων ποό 'χουν βαθμό άξιωματικός και συνήθως πανεπιστημιακά διπλώματα, πράγμα ποό πρέπει να τούς κάνει: να άναρωτιούνται: για τήν άμερικανική Πανεπιστημιακή εκπαίδευση... Κι ή ίδια προσωπικά ξαφνίστηκα απ' τή φτώχεια της φρασολογίας και τήν άπλοϊκή, μηχανική τους σκέψη, ποό ήταν παιδιστική όπως κι ό γραφικός χαρακτήρας τών φακέλων ποό ό Βιετναμέζος άξιωματικός μου 'θωσε από έναν σάκκο για να ταχυδρομηώ όταν έπιστρέφω, οι όποιοι γράφτηκαν ή σχεδιάστηκαν με άτεχνα, δύσκολα χαραγμένα γράμματα». («'Ανόι», Μ. Μακκάρθου, σ. 136).

56. Οι μεγάλες επιχειρήσεις τών ΕΠΑ δεν θεωρούν άσφαλώς τήν ειρήνη στο Βιετνάμ ότι θά έδλαπτε στο έλάχιστο τά συμφέροντά τους. 'Αντίθετα, προσβλέπουν στην «ειρήνη» σαν «ένα άπαραίτητο θήμα για τήν έπιτυχία» τών μελλοντικών τους σχεδίων. 'Ο Τζών Σ. Μπίργουιθ, 'Αντιπρόεδρος της 'Εταιρίας Γκρομμαν λέει: :

«Όταν δέ θά υπάρχουν οί τωρινές δαπάνες γιά τόν καθημερινό πόλεμο, οί στρατιωτικοί θ' άρχίσουν νά βελτιώνουν τά άεριοθούμενα. Έπιπλέον, οί ΕΠΑ θά συνεχίσουν νά έφοδιάζουν τό Ν. Βιετνάμ μέ δλα σχεδόν δσα χρειαζόνται γιά τήν άμυνά του, περιλαμβανομένων άεροπλάνων, τάνκς καί δπλων...» («Ανάλυση τών Πολεμικών Δαπανών τών ΕΠΑ», TIMES, 6 Νοέμβρη 1972).

Τό ίδιο άρθρο τονίζει (Ισως γιά χάρη αὐτῶν πού περιμένουν νά καταρρεύσει ή άμερικανική οικονομία μέ τήν έναρξη τής ειρήνης). «Λίγες μεγάλες επιχειρήσεις έξαρτώνται από τό Βιετνάμ γιά τό 1ο)ο τών εισοδημάτων τους».

57. «Σέ έμπόλεμη κατάσταση μέ τήν 'Ασία», τοῦ Νόαμ Τσόμσκυ, σ. 61.

58. Αὐτό είναι ένα βασικό άν καί στοιχειώδες γεγονός. Οί Συντηρητικές, Έργατικές, Φιλελεύθερες ή ακόμη καί Κομμουνιστικές κυβερνήσεις μπορούν νά υπάρχουν μόνο σάν «προσωποποιήσεις» τοῦ καπιταλιστικοῦ κράτους, καί μπορούν νά συνεχίσουν νά υπάρχουν μόνο άν παραμείνουν τέτοιες, μέ δλα δσα αὐτό συνεπάγεται σέ σχέση μέ τίς άλλες καπιταλιστικές δυνάμεις.

59. Αὐτή ή εξέλιξη προβλέφθηκε ξεκάθαρα από τόν ίδιο τόν Μάρξ στο «Κεφάλαιο». Πρόβλεπε στήν άνάληψη τοῦ ρόλου τοῦ «καπιταλιστῆ» άπ' τό Κράτος, πού δέν είναι, στο κάτω - κάτω, παρά ή «προσωποποίηση τοῦ κεφάλαιου».

60. "Ας μή μπλεχτομε μέ τίς διάφορες οργανώσεις πού γεννήθηκαν τά τελευταία χρόνια. Τεχνικά τό Κ.Κ. 'Ινδοκίνας διαλύθηκε στά 1948 (χάρη τής «πλατειδς συμμαχίας») καί αντικαταστάθηκε από τήν Ένωση Μαρξιστικῶν Σπουδῶν. Στίς άρχές τοῦ 1961 σχηματίστηκε τό Βιετναμέζικο Έργατικό Κόμμα (Λάο Ντόγκ). 'Ο ίδιος άνθρωπος, δ Τρουόνγκ Τσίγκ, έπληρε διαδοχικά Γενικός Γραμματέας τοῦ Κ.Κ. 'Ινδοκίνας, Πρόεδρος τής 'Ομάδας Μαρξιστικῶν Σπουδῶν, καί Γενικός Γραμματέας τοῦ Κόμματος Λάο Ντόγκ. (Παραμιπιτόντως, έπληρε ένας από τοῦς άποδιοπμπαίους τράγους τής άκαθάρισης τοῦ 1956 ή ποία ακολούθησε τήν εξέγερση τοῦ Νγκέ 'Αν, πού όμολόγησαν όμόσια λάθη «άριστερης παρέκκλισης» στή διάρκεια τής έκστρατείας βίαιης κολλεκτιβοποίησης καί καθαιρέθηκε. 'Αλλά σέ λιγότερο άπό έναν χρόνο ξαναόχτησε τήν εθνοια καί πήρε μιá άλλη κατώτερη κυβερνητική θέση).

61. 'Ακόμη καί ή εξέγερση τής Κεϊλάνης τοῦ 'Απρίλη τοῦ 1971 (πού δέν ήταν ένα τέτοιο κίνημα) προκάλεσε μιá συλλογική καταστολή. 'Η Βρεταννία, οί ΕΠΑ, ή ΕΣΣΔ, ή 'Ινδία καί τό Πακιστάν, ή 'Ανατολική καί Δυτική Γερμανία, ή Γιουγκοσλαβία κι ή Αίγυπτος, προμήθευσαν όλες όπλα γιά τόν συγκεκριμένο σκοπό νά κατασταλεί ή εξέγερση. (Βλ. «Κεϊλάνη: 'Η Έξέγερση τοῦ JVP, τοῦ 'Απρίλη 1971», Μπροσούρα τής SOLIDARITY, No. 42).

62. Αὐτή δέν είναι μιá οὐτοπική θέση. 'Η ιστορία δείχνει όρισμένα παραδειγματα δικαίωσης τῶν επαναστατῶν πού άρνήθηκαν νά συμπλεύσουν μέ τή μιá ή τήν άλλη ξένη δύναμη ή έχθρική τάξη. Τόν Σεπτέμβρη τοῦ 1915, στοῦ Τσίμερβαλντ τής Έλβετίας, τρείς νιουζίνες επαναστάτες από 11 χώρες, έμπόλεμες καί οδότερες, συγκεντρώθηκαν καί κατάγγειλαν τήν ήμπεριαλιστική φύση τοῦ πολέμου, καλώντας τήν εργατική τάξη «νά δάσει τέρμα στή σφαγή». Αὐτό μπορεί νά φάνηκε «οὐτοπικό» καί «παράλογο» στίς εκατοντάδες χιλιάδες (άν όχι εκατομμύρια) τῶν «εδθυγραμμισμένων» σοσιαλιστῶν αὐτῆς τῆς εποχῆς.

*Εκείνο τον καιρό η Εθρώπη ήταν αιχμάλωτη ενός είδους μαζικού σωβινισμού και πολεμικής ύστερίας, που σπάνια είχε εμφανιστεί ως τότε στην ιστορία. Κι όμως, μόνο δυο χρόνια αργότερα, τον Οκτώβρη του 1917, η θέση του Τσίμερμπαλντ ήταν εκείνη που θα θριάμβευε. Οι Ρώσοι εργάτες και αγρότες έστρεφαν τα όπλα ενάντια στους καταπιεστές τους και άρχισαν να δάζουν ότι θα μπορούσε ν' αποτελέσει τα θεμέλια μιας νέας κοινωνίας.

Αυτοί που επιδιώκουν μια νέα κοινωνική τάξη στο Βιετνάμ, δεν πρέπει να προσβλέπουν ούτε στην Άνατολή, ούτε στη Δύση, ούτε στη Σαίγκον ούτε στο Άννιό αλλά, όπως οι σύντροφοί μας του Τσίμερμπαλντ, στην αυτόνομη δράση των ίδιων των μαζών.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ, Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩ- ΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Τό πατσιφιστικό δίλημμα

Ἀφετηρία αὐτῆς τῆς ἀνάλυσης εἶναι τὸ ἠθικό καὶ πρακτικό δίλημμα τοῦ μὴ - βίαιου ἐπαναστάτη, πού βρίσκεται ἀντιμέτωπος μέ τήν ἐξάπλωση τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν πολέμων. Ἡ λατρεία τῆς ἐνοπλῆς βίας καὶ ἡ εἰκονογραφία τοῦ «ἥρωϊκοῦ ἀντάρτη», ὑπῆρξαν μιὰ τυπική ἀντίδραση στήν ἐνοχή — μιὰ ἐνοχή πού γίνεται ἔντονα αἰσθητή στή λευκή δυτική ἰντελιγκέντσια — πού γέννησε ὁ ἡμπεριαλισμός. Αὐτή ἡ ταύτιση τῶν δυτικῶν ριζοσπαστῶν μέ σύμβολα καὶ ἥρωες, δλότελα ξένους μέ τή δική μας ἢ τή δική τους κατάσταση, εἶχε ἕνα ἰσχυρό ἀντίκτυπο πάνω στό εἰρημιστικό κίνημα καὶ τήν ἀντικουλτούρα· (πού ἀποδειχναται ἀπ' τόν βαθμὸ στόν ὁποῖο τὸ «ἕνα ὄπλο σέ κάθε σελίδα» ἔχει γίνει τὸ κυρίαρχο μοτίβο τοῦ «πό-γειου» τύπου).

Ἀντιμέτωπος μ' αὐτούς τοὺς μιλιταριστικούς συμβολισμούς καὶ στρατηγικές, ὁ Πατσιφισμός ἔχει, στά τελευταῖα χρόνια, υποχωρήσει σταθερά στήν ἄμυνα. Ὁ Πατσιφισμός τοῦ '30, πού δέν ὑπῆρξε ποτέ ἰδιαίτερα δξὺς στή στρατηγική ἢ τήν ἀναλυτική του σκέψη, ἀποδείχθηκε δλότελα ἀνεπαρκῆς σά βάση κατανόησης καὶ ἀξιολόγησης αὐτῶν τῶν ἐξελίξεων. Σ' αὐτὸ τὸ σημερινὸ πλαίσιο τῆς γενικευμένης ἐνοχῆς ἀναφορικά μέ τή φύση τοῦ Δυτικοῦ ἡμπεριαλισμοῦ — ἢ συμπόνια γιά κείνους πού ὑποφέρουν τίς συνέπειές του καὶ αἱ τεράστιες δυσκολίες πού συνεπάγεται ἡ ἀνάπτυξη μὴ - βίαιων στρατηγικῶν πού νά 'ναι κατάλληλες ἢ ρεαλιστικές — ὁ Πατσιφισμός βρέθηκε δλότελα ἐκθεσιμῆς μπροστά στους ἀπελευθερωτικούς πολέμους. Ἀντιμέτωπος μέ τίς ἐνοπλῆς στρατηγικές τοῦ FLN στήν Ἀλγερία, τοῦ Κάστρου καὶ τοῦ Γκεβάρα, τοῦ NLF στό Βιετνάμ καὶ τῶν Μπακφρανῶν καὶ ἄλλων Ἀφρικάνικων στρατιωτικῶν ἡγεσιῶν, ὁ Πατσιφισμός ἔχει ἀναπτύξει σέ πολλὰ μέρη ἕνα «διπλὸ πρότυπο» — μὴ - βία στό ἐσωτερικό, ἀλλά βία στό ἐξωτερικό. Ὑπάρχει μιὰ ἀναπτυσσόμενη προθυμία ὑποστήριξης βίαιου μεθόδων καὶ στόχων ὑπέρ τοῦ Τρίτου Κόσμου — σιωπηρὰ ἢ πὺ ἀμεσα μέ πρακτικὴ βοήθεια — πού θά ἀπορρίπτονταν δλότελα στίς δραστηριότητες πού σχετίζονται μέ τήν ἀλλαγὴ, στίς ἀναπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες. Τὸ ὅτι διαδραματίστηκε αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη, δείχνει τήν ἀνεπάρκεια τῆς

πολιτικής αξιολόγησης κι επιλογής, που καθορίζονται απ' την ένοχη ή τη συμπόνια, αφού λείπει μία ανάλυση. Δείχνει το βαθμό στον όποιο η άδικα-νέτρητα πρακτικής ή θεωρητικής αντιμετώπισης αυτών των γεγονότων, έχει υποχρεώσει τους ριζοσπάστες πατσιφιστές να υιοθετήσουν το μοντέλο ανάλυσης, το πλαίσιο αναφοράς κι ακόμα και τα κριτήρια «επιτυχίας» των θεωρητικών της βίαιης επανάστασης (ιδιαίτερα των Μαρξιστών - Λενινιστών). Αντιμέτωπη μ' αυτό το ίδιο δίλημμα, και την ανεπάρκεια των κληρονομημένων πατσιφιστικών μοντέλων, αυτή η ανάλυση θά προτείνει ένα εναλλακτικό μοντέλο με το όποιο οι Πατσιφιστές θά μπορούν νά αξιολογήσουν τους έθνικοαπελευθερωτικούς πολέμους, ν' ανακαλύψουν σ' αυτούς κοινά χαρακτηριστικά, κι αντί νά περιορίζονται σέ μία άκαμπτη επιλογή ανάμεσα στον Ίμπεριαλισμό και στους πιο στρατικοποιημένους του αντιπάλους, ν' αναπτύξουν εναλλακτικές πορείες δράσης σέ σχέση μ' αυτούς.

Μιά δομική κριτική

Ο πατσιφισμός το '30 τόνιζε την παραδοσιακή ήθική σχέση ανάμεσα στα μέσα και τους σκοπούς, αλλά δέ συμπεριλάμβανε μία κριτική της δ ο μ ι κ ή ς σχέσης ανάμεσα στα μέσα και τους σκοπούς. Ήταν ήδη δυνατό, με βάση την ανάπτυξη της κοινωνιολογικής σκέψης απ' τό Βέμπερ κι άλλους, νά δημιουργηθεί μία πιο ισχυρή Πατσιφιστική τοποθέτηση, μία τοποθέτηση που θά έδειχνε ότι ή οργάνωση της κοινωνικής αλλαγής προϋδεάζει και διαρθρώνει τό τελικό αποτέλεσμα. Άλλά αν εξαιρέσουμε λίγες μοναχικές μορφές όπως ο Άναρχικός Ντέ Λίτ, το όποιοι τά γραφτά πριν απ' την έναρξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, είχαν μικρόν αντίκτυπο πάνω στον παραδοσιακό «ήθικό» πατσιφισμό, μία τέτοια ανάλυση που θά πήγαζε απ' την κοινωνιολογία του κράτους, του πολέμου και της επανάστασης, ποτέ δέν επιδιώχθηκε. Πρόσφατες εργασίες πάνω στις αγροτικές κοινωνίες και τίς επαναστάσεις προσφέρουν ξανά την ευκαιρία γιά τή δημιουργία μιás τέτοιας σφαιρικής ανάλυσης. Γεγονότα και πράξεις, που θεωρήθηκαν σάν «εκφυλισμοί», «παρεκκλίσεις» ή «διαστροφές» της επαναστατικής διαδικασίας, ή των ιδανικών των επαναστατών, αποδειχνονται, στην πραγματικότητα, ότι είναι έμφυτες στίς μεθόδους και τεχνικές της αλλαγής — τούς τύπους οργάνωσης που δημιουργήθηκαν, τούς τύπους δράσης — ιδιαίτερα της οργανωμένης βίας — που επιλέχτηκαν¹.

Η έπεξεργασία μιás τέτοιας δομικής ανάλυσης της βίας αποτελεί, πιστεύω, ένα τόσο κεντρικό καθήκον γιά τό ειρηνιστικό κίνημα, όσο και ή έπεξεργασία μη βίαιων τακτικών και ή δημιουργία θεωριών γιά την εναλλακτική κοινωνία.

Οι μαρξιστές κι οι άναρχικοί έχουν συγκεντρώσει από παλιά την προσοχή τους στην κρατική βία, ενώ οι φιλελεύθεροι κοινωνικοί μηχανικοί έχουν αποδοκιμάσει την επαναστατική βία — αλλά αυτές οι δύο βασικά αντιμαχόμενες κριτικές δέν έχουν συνδεθεί θεωρητικά (όπως ακόμα κι ο Λένιν θά τίς είχε συνδέσει κάποια στιγμή). Τό έργο του Μπάριγγκτον Μούρ, υποδη-

λώνει τις άπαρχές μιās τέτοιας συγκριτικής μελέτης, άπαλλαγμένης από τή ρομαντικοποίηση τής βίας και τής επανάστασης (μέ μιά ριζοσπαστική όμως, άν και πεσιμιστική, προοπτική) 2.

Ένα τέτοιο καθήκον, πού συνεπάγεται μιά κριτική τών τωρινών άπελευθερωτικών πολέμων, επικρίνεται κεντά άπ' τή ριζοσπαστική Ιντελιγκέντσια μέ τέτοια άπατηλά επιχειρήματα όπως λογουχάρη, ότι εκείνοι πού άναζητούν έναν έναλλακτικό τρόπο επανάστασης «θέλουν νά παραμείνει ό λαός στή μιζέρια». Κι όμως είναι σχεδόν περιττό νά θυμίσουμε τή μιζέρια τής Άλγερίας και τού Βιετνάμ — όχι άπλώς τό ύπέρογκο τίμημα σέ ανθρώπινη και κοινωνική καταστροφή, αλλά και τό πολιτικό τίμημα μιās τέτοιας στρατηγικής.

Οί Άπελευθερωτικοί πόλεμοι

Τό ύπόλοιπο αύτής τής άνάλυσης θά αφιερωθεί στους έθνοκαπελευθερωτικούς πολέμους σά διαδικασίες, πού είναι πολύ άποκαλυπτικές, τόσο άναφορικά μ' αύτούς τούς συσχετισμούς όσο και σχετικά μέ τή μετάβαση άπ' τές παραδοσιακές στίς σύγχρονες κοινωνίες, τών όποιων άποτελούν φαινόμενα. Ύπάρχουν, φυσικά, πολλές άλλες κριτικές αύτών τών πολέμων, πέρα άπ' τές δομικές — ότι είναι τόσο δαπανηροί άπ' τήν άποψη τής καταστροφής και τών ανθρώπινων βασάνων, ώστε «συμπληρώνουν» τές καταπιεστικές τεχνικές τών Ιμπεριαλιστικών δυνάμεων (συναντώντας τες στό δικό τους πεδίο), ή ότι κάνουν πιό πιθανό έναν παγκόσμιο πυρηνικό πόλεμο. Άλλά όλες αυτές ύποθέτουν ότι — κάτω από άλλες συνθήκες — οι στόχοι τών επαναστατών — ή οι στόχοι πού οι πατσιφιστές μοιράζονται μ' αύτούς, θά μπορούσαν νά επιτευχθούν — δηλαδή, ότι «μόνο στά μέσα είναι πού διαφωνούμε». Θά περιοριστώ στήν επεξεργασία τής πρότασης ότι τά μέσα κι οι σκοποί είναι δομικά άναπόσπαστοι κι ότι οι «σκοποί» πού πετυχαίνονται άπ' τούς άπελευθερωτικούς πολέμους δέν είναι μόνον εκείνοι πού άρνιούνται τούς σκοπούς τών περισσότερων πατσιφιστών, αλλά κι ότι είναι, στήν πραγματικότητα, όλοτελα αντίθετοι μ' αύτούς πού ύποστηρίζονται άκόμα κι άπ' τήν πλειονότητα εκείνων πού άρχίζουν τή δίαιτη πάλη — ιδιαίτερα τούς πιό Ιδεαλιστές επαναστάτες και τούς αγωνιστές τής δάσης, όπως είναι οι αγρότες. Άν υπάρχουν επαναστάτες πού επιδιώκουν τούς σκοπούς πού πραγματικά επιτεύχθηκαν μ' αύτούς τούς πολέμους — έχουν τήν τάση νά σιωπούν σχετικά μ' αυτό³.

Ό χαρακτηρισμός «έθνοκαπελευθερωτικοί πόλεμοι» περιέχει 3 συστατικά και αυτά προσφέρουν στοιχεία γιά τές δομικές συνδέσεις πού είναι θεμελιακές γιά μιά πατσιφιστική κατανόηση. Είναι, πρώτα, Η ό λ ε - μ ο ι : βηλαδή, συλλογική, Ιεραρχικά οργανωμένη, ένοπλη βία — μέ δ-λα όσα συνεπάγεται αυτό γιά έναν πατσιφιστή. Δεύτερον, είναι βασικά έ θ ν ι κ ι σ τ ι κ ο ί, συνδεδεμένοι μέ μιά έδαφική επικράτεια, έθνική ένοποίηση και δημιουργία ενός Ισχυρού Κράτους (πάντα π ι ό έθνικιστικού Ιδεολογικά άπ' τό Μαρξιστικό) — αυτό, ξανά, θά πρέπει νά δη-

μιουργεί προβλήματα για τό διεθνιστικό προσανατολισμό του πατσιφισμού. Τρίτον και σπουδαιότερον, εξαιτίας αυτών των δυο πρώτων πλευρών, δέν άπελευθερώνουν ά ν θ ρ ώ π ο υ ς αλλά μάλλον δ υ ν ά μ ε ι ς Είναι επαναστάσεις που άπελευθερώνουν τίς δυνάμεις έξουχρονισμού ή κηνητοποίηση κι οργάνωση ανθρώπων και πόρων και ή συγκεντροποίηση του έλέγχου γίνονται μέσα σ' ένα πλαίσιο έθνικισμού και τεχνολογικής ανάπτυξης, που συνδέεται μέ στρατιωτική δράση. Τέτοια πρότυπα δέν δημιουργούν ούτε ύποστηρίζουν τούς πολιτικούς θεσμούς τής έλευθερίας. Αυτοί οι θεσμοί εμφανίζονται πάντα σέ περιόδους επαναστατικών κρίσεων σά σοσιέτ, ή κομμούνες ή συμβούλια στρατιωτών κι έργατών. Πολύ συχνά τέτοιες δημοκρατικές παρορμήσεις χειραγωγούνται από έξουσιαστικές κι έλιτίστικές ομάδες και χρησιμοποιούνται για λογαριασμό των δικών τους συμφερόντων ή για τή δημιουργία μιιάς νέας γραφειοκρατικής ή στρατιωτικής τάξης.

"Όπως θά προσπαθήσω νά δείξω, αυτές οι διαδικασίες, φαίνεται, σχεδόν άναπόφευκτα, νά επιβεβαιώνουν τήν έξουσία των νέων ανθρώπων, δηλαδή, των πιό άμείλικτων στρατιωτικών ήγετών, των πιό ιαριεριστών έθνικιστών πολιτικών, των πιό άκαμπτων ιδεολόγων και των πιό δουλικών γραφειοκρατών. Αυτό δέν έχει φυσικά σά σκοπό νά θεμελιώσει μιιά θεωρία «κακών ανθρώπων», αλλά νά δείξει πώς σέ συγκεκριμένες καταστάσεις (π.χ. οι έλιτίστικές άπαιτήσεις τής ιεραρχικής επαναστατικής και στρατιωτικής οργάνωσης σέ μιιά άγροτική κοινωνία) τονίζονται όρισμένοι ρόλοι κι επιλέγονται όρισμένοι τύποι ανθρώπων για νά παίξουν αυτούς τούς ρόλους⁴.

Πιό πέρα θά προσπαθήσω νά προσδιορίσω όλες αυτές τίς άφηρημένες γενικεύσεις σέ σχέση μέ μιιά συγκεκριμένη πολιτική διαδικασία — τήν ανάπτυξη τής στρατηγικής του NLF σέ σχέση μέ τή Βιετναμέζικη κοινωνία. Άρχικά τό καθήκον μου είναι κάπως διαφορετικό: νά σκιαγραφήσω τό πώς θά έπρεπε νά φτιαχτεί ένα πιό γενικό μοντέλο αυτών των γεγονότων και χαρακτηριστικών, ώστε νά μπορεί νά εφαρμοστεί σέ μιιά μεγάλη πικιλία ιστορικών γεγονότων — συμπεριλαμβανόμενων και των μελλοντικών πολέμων. Έχω ήδη έξουκειωθεί μέ όρισμένες δομικές έπιταγές, σχετιζόμενες μέ τόν έξουχρονισμό, τήν ίσχυροποίηση του κράτους και τή διαμηχανοποίηση, οι όποιες συνδέονται μέ τή χρησιμοποίηση τής οργανωμένης βίας. Έδώ θέλω νά εξετάσω σύντομα τό πώς οι έθνικοαπελευθερωτικοί πόλεμοι συνδέονται μέ:

- 1) τούς σύγχρονους πόλεμους γενικά,
- 2) τήν δημιουργία ίσχυρού κράτους γενικά (τήν εμφάνιση του σύγχρονου έθνικού κράτους),
- 3) τή σχέση και των τριών μέ τό γενικότερο χαρακτήρα τής επαναστατικής αλλαγής και των σύγχρονων (βίαιων) επαναστάσεων και τέλος,
- 4) τή σχέση και των τεσσάρων μέ τίς άγροτικές κοινωνίες γενικά, τίς κοινωνίες άπ' τίς όποιες προέρχονται όλες.

Οί περισσότεροι σύγχρονοι πόλεμοι

«Η στρατιωτική πειθαρχία», έγραφε ο Μάρξ Βέμπερ, «γεννάει κάθε πειθαρχία». Η αλλαγή της φύσης της στρατιωτικής βίας στή μετάβαση απ' τήν παραδοσιακή κοινωνία στο σύγχρονο κράτος, είναι θεμελιακή για μιá κατανήση του τρόπου με τον οποίο ο πόλεμος υπήρξε έποικοδομητικός για τό Κράτος — ή «υγεία του Κράτους»*. Η γραφειοκρατικοποίηση του πολέμου — ο συγκεντροτισμός κι ή μαζική «δημοκρατική» του βάση, αντιπροσωπεύουν τό βασικό συστατικό τής συγκεντροποίησης, γραφειοκρατικοποίησης κι επέκτασης του ίδιου του κράτους. Καί τά δύο συντελούνται στ' όνομα του «λαού» και του «έθνους». Έπιπλέον, φυσικά, ο σύγχρονος πόλεμος κι οί τεχνικές του θά 'ταν άδιανόητες δίχως τήν ανάπτυξη τής βαριάς βιομηχανίας.

Οί περισσότεροι σύγχρονοι πόλεμοι συνδέονται είτε: α) με τή δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους, β) με τήν υπεράσπιση ενός υπάρχοντος κράτους ή γ) με τήν επέκταση ενός υπάρχοντος κράτους, πού επιβάλλει τή θέλησή του πάνω σέ άλλα, διαμέσου συνθηκών ή τής κατάκτησης ή τής υπεράσπισης τέτοιων επιβολών με άποικιακούς ή ιμπεριαλιστικούς πόλεμους. Ο πρώτος σύγχρονος πόλεμος είχε σχέση και με τούς τρεις — κι όπως πολλοί τέτοιοι πόλεμοι, έμφανίστηκε πώς είχε σαν κινητήρια βάση τίς επαναστατικές επιθυμίες των μαζών. Στην πραγματικότητα, αυτό-όνομάσθηκε, «έθνικοαπελευθερωτικός πόλεμος»· τέτοιος ήταν ο Γαλλικός επαναστατικός πόλεμος και ο πόλεμος του Ναπολέοντα. Διαμέσου τής καθιέρωσης τής έθνικής στρατολογίας για τή δημιουργία στρατού και νέων μορφών φορολογίας για τήν κάλυψη του προϋπολογισμού, δημιουργήθηκε ή βάση για μιá νέα συγκεντρωτική διοίκηση, αντικαθιστώντας τό γερασμένο π α λ ι ό κ α θ ε σ τ ώ ς** μ' ένα σύγχρονο γραφειοκρατικό κράτος. Όπως οί Γαλλικοί επαναστατικοί πόλεμοι, έτσι κι οί επαναστατικοί πόλεμοι τής Ρωσίας και τής Κίνας άφροδισαν επίσης τήν υπεράσπιση και τήν ανάπτυξη ενός νέου κράτους, ενάντια στους ξένους, στο έξωτερικό, και τούς αντιδραστικούς, στο έσωτερικό. Η κάθε μιá απ' αυτές τίς χώρες ασχολούνταν με τήν επέκταση τής έξουσίας τής διαμέσου ενός έθνικού στρατού, πού θά έκανε έξαγωγή τής επανάστασης τής· αυτό θά καθόριζε τά έδαφικά όρια και τό πολιτικό πλαίσιο τής έσωτερικής της κυριαρχίας και θά επέκτεινε τήν ήγεμονία της (πχ. ή Ναπολεόντια Εύρώπη) στ' όνομα τής επανάστασης και τής άπελευθέρωσης, πέρα από κείνα τά όρια. Συνοπτικά: αυτοί οί πόλεμοι ήταν α) δημιουργίας ισχυρού κράτους, β) άμυντικοί, γ) επέκτατικοί. Πόσο διαφορετικοί απ' αυτούς είναι οί πιο πρόσφατοι «έθνικοαπελευθερωτικοί πόλεμοι»;

* Σ.τ.Μ. «Ο πόλεμος είναι ή υγεία του Κράτους» — γνωστό άπόφθεγμα του άναρχικού Ράντολφ Μπούρν: έβλεπε τό βιβλίο του, «Τό Κράτος».

** Σ.τ.Μ. Γαλλικά στο κείμενο (ANCIENT REGIME). Τό καθεστώς πού υπήρχε πριν απ' τή Γαλλική Έπανάσταση.

Ὁ Πόλεμος σάν ὄργανωτῆς

Ὁ πόλεμος χρειάζεται τό κράτος στόν ὅμοιο βαθμό πού τό κράτος χρειάζεται τόν πόλεμο· ὁ πόλεμος χρειάζεται μιὰ πολιτική δομή — ἕνα ἐκτελεστικό σῶμα καί μιὰ διοίκηση — τό μονοπώλιο τοῦ ἐξαναγκασμοῦ χρειάζεται νά νομιμοποιηθεῖ. Τόσο τό Κράτος ὅσο κι ὁ Πόλεμος εἶναι «αἰτίες κινήτοποιησης», κινήτοποιοῦν ἀνθρώπους, κι ὀλιγούς πόρους, ἀντλῶν ὕπακοή κι ἐνεργητικότητα, ἀπαιτοῦν μ' ἐπιτυχία τή θυσία, τιμωροῦν κι ἀμειβοῦν συστηματικά. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κράτους εἶναι πιά γρήγορη σέ περίοδο πολέμου ἐξαιτίας τῶν πρόσθετων ἀπαιτήσεων τῆς στρατιωτικῆς σύγκρουσης, τῆς προβολῆς ἐθνικιστικῶν ἐκκλήσεων καί τοῦ βαθμοῦ στόν ὅποιο οἱ στρατιωτικές ὀργανώσεις καί ὀργανωτικά μοντέλα ἐπηρεάζουν ἄλλους τομείς τῆς ζωῆς (ιδιαίτερα τή βιομηχανία). Νέοι πόροι κινήτοποιοῦνται, νέες ὀμάδες ὀργανώνονται (ἕνα καλό παράδειγμα εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὅποιο οἱ γυναῖκες ἐντάχθηκαν στό Κράτος καί τήν ὀργάνωση τῆς πολεμικῆς παραγωγῆς σέ ἐμπόλεμη περίοδο, μετά τόν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο — ἡ «ἐμιοδῆ» τους ἦταν μιὰ παραπέρα ἐνωσιμάτωση στό κράτος διαμέσου τῆς ἐπέκτασης τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου). Νέες δυνατότητες πολιτικῆς διεύθυνσης κι ἐλέγχου ἀποκαλύπτονται. Ἡ κρατική ἐξουσία φαίνεται ἀπεριόριστη, ὄχι μόνο ἀναφορικά μέ τήν ἀντιμετώπιση ἐξωτερικῶν ἀπειλῶν, ἀλλά κι ἀναφορικά μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐλέγχου. Ἡ στρατιωτική ὀργάνωση τείνει νά γίνει ἐσωστρεφῆς. Τά ὄργανα τῆς ἐσωτερικῆς βίας μπορεῖ νά συνδεθοῦν μέ τή σχετικά ἀνεξέλεγκτη ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας τῆς ἐξωτερικῆς βίας κάτω ἀπ' τήν αἰγίδα τοῦ Κράτους⁵. Ἡ ἐξωτερική βία καταλήγει σέ συλλογικές πράξεις βίας ὅπως ἡ Χιρσσίμα κι ἡ Δρέσδη. Ἐνῶ στόν Ὀλοκληρωτισμό, αὐτή στρέφεται στό ἐσωτερικό· γεννάει ἕνα "Αουστριτς" ἢ ἕνα σύστημα πολιτικῆς τρομοκρατίας ἢ Κρατικές πράξεις ὅπως οἱ Σταλινικές ἐκκαθαρίσεις καί κολλεκτιβοποιήσεις.

Σ' ἕνα μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμό, ὅλοι οἱ ἐθνικοαπελευθερωτικοί πόλεμοι ἐντάσσονται στήν ὅμοια διαδικασία· κινήτοποιητῆ καί συγκέντρωση ἀνθρώπων καί πόρων, συγκεντροποίηση τῶν ἐπικοινωνιῶν, δημιουργία νέων μορφῶν ἱεραρχικῶν πολιτικῶν δομῶν (πχ. ἡ διεθυντική γραφειοκρατία, τό μονολιθικό μαζικό κόμμα), πού στηρίζουν αὐτή τήν κινήτοποιηση κι ἕνας σύγχρονος «λαϊκός» στρατός μέ μιὰ ἐθνικιστική ἰδεολογία — καί τελικά γρήγορη βιομηχανοποίηση προσαρμοσμένη σ' αὐτή τή στρατιωτική ἐπέκταση. Ὁ ἐπαναστατικός πόλεμος ἐπιλέγεται συνειδητά σά μέσο ἐπίτευξης αὐτῶν τῶν ὀργανωτικῶν στόχων· ὁ Λένιν ὑπῆρξε μᾶλλον πιά ἐλικρινῆς ἀναφορικά μ' αὐτό ἀπ' ὅτι οἱ πιά σύγχρονοι ἐπαναστάτες⁶.

Ὁ γῶρος τῆς ἐπανάστασης

Οἱ κοινωνίες δέν ἀλλάζουν ὀλοτελα ξαφνικά—ἀλλά μποροῦν ν' ἀλλάξουν κι ὄντως ἀλλάξουν ὀλοκληρωτικά, μέ τόν καιρό. Μερικές φορές αὐτή ἡ διαδικασία ἐπιταχύνεται.

Ποῦ τοποθετεῖται τὸ φαινόμενο τῆς «επανάστασης» μέσα σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία; Ἡ σχέση τῶν σύγχρονων επανάστασεων μὲ τὸν πόλεμο, τὴν κινητροποίηση καὶ τὴν δημιουργία ἰσχυροῦ κράτους — κι ὕψως μὲ τὴν διοργανοποίηση καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση — εἶναι κάπως προβλη-
ματικὴ. Ἡ ρομαντικοποιημένη φαντασίωση ποῦ σχετίζεται μὲ τὸ Μπολσε-
βίκικο πραξικόπημα τοῦ 1917 (ποῦ ὑπῆρξε στὴν πραγματικότητα, σχε-
τικὰ μὴ βίαιο) ἔχει ὀδηγηθεῖ σὸ νὰ δίνεται μιά διογκωμένη σημασία στὸν
α ἱ φ ν ἱ δ ἱ α σ τ ἱ κ ὸ χαρακτήρα, τὴ βία καὶ τὴν ἐλιτίστικη διεύθυν-
ση τῶν επανάστασεων· οἱ επαναστάσεις μεταμορφώνονται σὲ «γεγονότα»
μᾶλλον παρά σὲ «διαδικασίες». Αὐτὰ τὰ «γεγονότα» — συνήθως ἡ πολιτι-
κὴ σημασία ποῦ ἀποδίδεται στὴν «κρατικὴ ἐξουσία» καὶ στὴν κατάληψή
τῆς μᾶλλον, παρά στὴν πραγματικὴ κοινωνικὴ ἀκαδιοργάνωση — τονίζουν
τὶς ἄλλες πρὸ γενικὲς διαδικασίες τοῦ ἐθνικοῦ πόλεμου, τῆς ἐθνικῆς ἀπε-
λευθέρωσης, τῆς διοικητικῆς ἀνάπτυξης καὶ τοῦ πολιτικοῦ μετασχημα-
τισμοῦ. Στὸν 20ὸ αἰῶνα, αὐτὰ τὰ γεγονότα ὑπῆρξαν φυσικά, κατεξοχὴν
κλιμακωτὰ κι ἐλιτίστικα — καὶ συνήθως καὶ βίαια — ἀλλὰ ἀποσπελοῦν
ἀπλῶς τὸ στοιχεῖο τοῦ «κινήματος» ἢ τοῦ «πραξικοπήματος» σὲ μιά επανά-
σταση—κι ἂν ἐμεῖς καθορίσουμε αὐτὰ τὰ γεγονότα ὡς επανάσταση, ἐ-
νισχύουμε μιά χιλιαστικὴ χίμαιρα ἄμεσου κι ὀλοκληρωτικοῦ μετασχημα-
τισμοῦ τῶν κοινωνιῶν. Φυσικά, κατὰ ἓνα μέρος, ὅπως θὰ δεῖξω ἄργότερα,
αὐτὸ ἀποτελεῖ μέρος ἐνὸς συνειδητὰ καλλιεργημένου «μῦθου» ποῦ διοχε-
τεύουν οἱ μαρξιστὲς προπαγανδιστὲς — τὸ ξαφνικὸ «πέρασμα τοῦ σοσια-
λισμοῦ» ἀποτελεῖ μιά ἀπαραίτητη βάση τῆς γρήγορης λαϊκῆς κινητροπι-
ησης. Ἐκεῖνο ποῦ ἐπίσης κάνει εἶναι νὰ ἐξαλείφει τοὺς ἀνταγωνιστὲς, δη-
λαδή, ἐκεῖνες τὶς ἰδέες ἢ στρατηγικὲς τῆς ἀλλαγῆς, ποῦ θὰ μπορούσαν
νὰ ὀργανιστοῦν «μὴ βίαιη επανάσταση». Μιά τέτοια στρατηγικὴ, ἐνῶ εἶ-
ναι ἐξίσου ριζοσπαστικὴ (μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀντικατάστασης τῶν θεμελια-
κῶν θεσμῶν τῆς κοινωνίας) συνεπάγεται τὴν ἀντίληψη ἐνὸς δραδύτερου
(ἂν καὶ μακροπρόθεσμα ἐξίσου ὁ λ ο κ λ η ρ ω τ ἱ κ ο σ ὶ) κοινωνικοῦ
μετασχηματισμοῦ, ἀλλὰ ἐνὸς μετασχηματισμοῦ ποῦ ἀπορρίπτει τὸν ἐλιτί-
στικο ἔλεγχο καὶ τὴν κατάληψή τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τὰ μέθοδο τῆς7.

Ἡ σύνδεση τῆς επανάστασης μὲ τὸν μιλιταρισμὸ καὶ τὸν πόλεμο στὸν
20ὸ αἰῶνα εἶναι ὀπιωσδήποτε ἄμεση — τόσο μὲ τὴν ἔννοια ὅτι οἱ επανα-
στάσεις συνεπάγονταν ἢ συνδέονταν μὲ ἐσωτερικοὺς (ἐμφύλιους) καὶ ἐ-
ξωτερικοὺς πολέμους (στρατιωτικὲς ἤττες, κατάκτηση ἢ ξένη ἐπιβίβαση
ἐνάντια στὶς επαναστάσεις), ὅσο καὶ μὲ τὴν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀνάλογες. Ἐ-
νεργώντας ἐπίσης ὡς προϋπόθεση τῆς επανάστασης, ὁ πόλεμος ἔπεινε νὰ
γίνει τὸ μοντέλο τῆς ἴδιας τῆς επαναστατικῆς διαδικασίας. Ὅπως οἱ πε-
ρισσότεροι σύγχρονοι πόλεμοι, ἔτσι κι οἱ επαναστάσεις ὑπῆρξαν βασικά
ἐπιχειρήσεις οἰκοδόμησης καὶ συγκεντροποίησης τοῦ κράτους — ἀκόμα
κι ἂν οἰκοδομοῦσαν πάνω σὲ ὑπάρχουσες κρατικὲς δομές. Τόνιζαν τὴν διο-
μηχανικὴ στήριξη τῆς ἐπιχείρησης. Ἐξύψωσαν τὸν τεχνολογικὸ ἐκσυγ-
χρονισμὸ σὲ ἀξία καθεαυτῆ. Κινητροποιήθηκαν ἢ κάθε μιά τους μὲ βάση
ἐθνικιστικὲς ἐκκλήσεις, καθὼς καὶ μὲ ἀκόμα πρὸ ἄμεσα πολιτικῆς. Ὅργα-

νώθηκαν γραφειοκρατικά και διευθύνονταν Ιεραρχικά. "Όπως στους έθνο-κοσμοελευθερωτικούς πόλεμους, έτσι και στις προηγούμενες επαναστάσεις πολλοί ηγέτες ήταν διανοούμενοι — κι οι επαναστάσεις αυτές θεωρούνταν πώς ήταν μισο-στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Οι ούτοπίες κι η κατάρρευσή τους

"Όλες αυτές οι επαναστάσεις είχαν επίσης ένα Ούτοπικό στοιχείο—πού υπήρξε ένας σπουδαίος ιδεολογικός παράγοντας για την κινητοποίηση νευραλγικών τομέων (δυσανεστημένοι αγρότες, άλλοτριωμένοι διανοούμενοι κλπ.) Αυτό τό ούτοπικό στοιχείο μπορεί νά συνδεθεί μέ θεσμικές πραγματικότητες (άγροτικές κοινότητες, εργατικά συνδικάτα, σοβιέτ κλπ.) ή μέ δυνατότητες πού άνοιχθηκαν μέ την κατάληψη της κρατικής εξουσίας. Η έμφαση τού Λένιν στή συνειδητά άποκτημένη Κρατική εξουσία, πού επενεργεί πάνω στήν κοινωνική πραγματικότητα, διαφέρει σημαντικά άπ' τή ρητορική εικόνα τής άποδέσμευσης κι επέκτασης μιάς κοινωνικής πραγματικότητας πού έχει αναπτύξει τίς άληθινές της δυνατότητες, τού Μάρξ' αυτή, ξανά, διαφέρει άπ' τήν Άναρχική και Ούτοπική Σοσιαλιστική άποψη τής διαδικασίας σχηματισμού πυρήνων — τή δημιουργία τού χώρου για τήν ανάπτυξη νέων θεσμών, πού δέ συνδέεται μέ την κατάληψη τής κρατικής εξουσίας.

"Όπως λείχνει ο Μπουμπερ, στό έργο του, Μ ο ν ο π ά τ ι α τ η ς Ο ύ τ ο π ί α ς, εκείνο πού πραγματικά θαρύνει είναι ο βαθμός τής συνέχειας τής επαναστατικής ανάπτυξης σέ αντίθεση μέ τή χιλιαστική πίστη πού είναι ένοικιατομένη στις Λενιστικές Ούτοπίες (δηλαδή, τό διαχωρισμό τής κατάληψης τής εξουσίας άπ' τό μετασχηματισμό τής κοινωνίας, πού αναβάλλεται γι' άργότερα). Τό αποτέλεσμα αυτής τής διάζευξης είναι ή ιδέα ότι οι Ούτοπικές αλλαγές θα πραγματοποιηθούν διαμέσου μιάς πρόσθετης βίαιης κι έλιτιστικής δράσης. "Όπως έχει ήδη υποδειχθεί, αυτό οδηγεί, στό νά όριστει σά «νίκη» τής επανάστασης, ή βίαιη κι έλιτιστική δράση πού καταλαμβάνει τήν κρατική εξουσία κι όχι ή πραγματοποίηση τής ίδιας τής Ούτοπικής κοινωνικής αλλαγής. «Η όμοιομορφία σά μέσο πρόκειται νά μεταβληθεί μέ μαγικό τρόπο σέ διαφοροποίηση σά σκοπός: ο εξαναγκασμός σέ έλευθερία». Και μπορεί κανείς νά συνεχίσει τήν απαρίθμηση τού Μπουμπερ: ο έθνικισμός θεωρείται σάν ένα στάδιο τής ανάπτυξης τού διεθνισμού· ή αυξανόμενη ΊΚρατική εξουσία πρόκειται νά οδηγήσει στό μαρasmus τού κράτους· ο μιλιταρισμός είναι τό μέσο για τή δημιουργία ενός κόσμου δίχως πολέμους· ο συγκεντρωτισμός πρόκειται νά μεταμορφωθεί σέ τοπική άυτονομία· τό κρατικό μονοπώλιο άνοίγει τή δυνατότητα τής άτομικής συμμετοχής κι ή στρατιωτική και γραφειοκρατική Ιεραρχία παρουσιάζονται σάν ο μοναδικός όρμος πού οδηγεί στήν κοινωνική ίσότητα.

Η άναγνώριση τής έγκυρότητας τών δηλώσεων τών έθνικιστών — Κομμουνιστών ηγετών — δέν είναι παρά ή πρώτη άπόδειξη πίστης, πού

ἀπαιτείται, από κείνους πού θά υποστηρίξουν τή θέση τοῦ ἀντι - ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀπό τήν ἀρχή.

Ἡ σπουδαιότερη ἀπόδειξη πίστης, ἡ «επαναστατική» ἀπόδειξη, πού ἀπαιτούνταν ἐδῶ καί 60 χρόνια ἤ καί περισσότερο ἀπό κείνους πού υποστηρίζουν τή δημιουργία στρατιωτικῶν ἢ παραστρατιωτικῶν διοικητικῶν δομῶν (πειθαρχημένα στελεχῆ, προσωρινές κυβερνήσεις, κλπ.) εἶναι ὅτι αὐτοί οἱ συγκεντρωτικοί καί ἐξουσιαστικοί μηχανισμοί ἀλλαγῆς θά «μαραθοῦν» μόλις ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀλλαγή. Κι ὅμως οἱ ἑραρχίες τῶν μαχομένων κομμάτων, ἡ συγκεντρωτική γραφειοκρατία ἢ οἱ τρομοκρατικές ὁργανώσεις, ὁ ἐ ν μεταμορφώθηκαν σέ πολιτικούς θεσμούς τῆς ἐλευθερίας. (Ἀντιτίθονταν συνήθως σέ τέτοιους θεσμούς πού ἐμφανίζονται μέ τή μορφή συμβουλίων, λεσχῶν ἢ σοβιέτ, στήν πορεία μιᾶς ἐπανάστασης). Ἀπό ἕνα πρόσφατο Κινέζικο συνέδριο προήλθε ἡ ἀνακήρυξη τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας, πού βασίζεται πάνω σέ τρεῖς θεσμούς: τό ἔθνος, τό στρατό καί τό κόμμα. Ἐνῶ αὐτές εἶναι οἱ κλασσικές σύγχρονες μορφές τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας — ὁ ἡ μ ι ο υ ρ γ ο ὕ ν τ α ι ἐπίσης καί κ λ η ρ ο - ὁ τ ο ὕ ν τ α ι καί ἀπό ἐπαναστατικούς ἡγέτες.

Μέ ἄλλα λόγια, ἡ στρατιωτική ὁργάνωση καί οἱ πολιτικές δομές δέν εἶναι ἀπλῶς ἀνάλογες ἀλλά καί ὑπῆρξαν ἱστορικά ἀλληλεξαρτημένες ὅπως οἱ κόττες μέ τ' αὐτά. Μαζί μέ τήν κρατική γραφειοκρατία καί τό στρατό, τό σύγχρονο μονολιθικό κόμμα συμπληρώνει τήν ἀγία τριάδα — καί ὀλόκληρη ἡ διαδικασία βρίσκεται τό στήριγμά της στή βαριά βιομηχανία, πού προμηθεύει τά τεχνολογικά μέσα τῆς συγκεντροποίησης καί τῆς στρατικοποίησης. Πραγματικά, οἱ βασικές πηγές τῆς ἐθνικῆς ἐ ν ο π ο ἷ η σ η ς καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐ κ φ υ λ ἰ σ μ ο ὕ φαίνονται νά εἶναι οἱ ἔθνες, δηλαδή, οἱ δομές καί οἱ μέθοδοι πού χρησιμοποιοῦνται γιά τήν κοινωνική ἀλλαγή.

Ἄ ῥ ὀ λ ο ς τῆς βιομηχανοποίησης

Δέν μπόρεσα νά ἐξετάσω κάπως ἐκτεταμένα ἡ λεπτομερειακά τή σχέση τῆς βιομηχανοποίησης μέ τίς ἄλλες διαδικασίες πού περιγράφω.

Στό προηγούμενο μέρος, ἔβιξα, μέ μορφή συνοπτική, ὀρισμένες «ἀντιφάσεις» ἀνάμεσα στίς Οὐτοπικές προσδοκίες τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων καί ἐθνικοαπελευθερωτικῶν πολέμων καί στίς πραγματικές μεθόδους καί τίς δομές πού αὐτές διατηροῦν ἡ δημιουργοῦν. Ἀπελευθερωτικοί ἀγῶνες καί πετυχημένες σύγχρονες ἐπανάστασεις δέν ἔχουν συμβεῖ στίς ἀναπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες. Ἀναπτύχθηκαν σέ χαλαρά συγκροτημένες, ἀποκεντρωμένες, κατεξοχίην ἀγροτικές κοινωνίες. Ἀληθινές ἐπανάστασεις τοῦ τύπου πού ἔχουμε συζητήσει, ἐπιχειρήθηκαν σέ ἀναπτυγμένα ἀστικά πλαίσια — ἀλλά ὑπῆρξαν μᾶλλον ἐκτεταμένες ἀστικές ἐξεγέρσεις (πχ. τοῦ Παρισιοῦ στά 1871, τοῦ Βερολίνου στά 1918 ἡ τῆς Βαρκελώνης στά 1936) παρά «προλεταριακές ἐπανάστασεις» πού ἀπόδλεπαν στήν κρατική ἐξουσία. Οἱ ἀγροτικές κοινωνίες, στίς ὁποῖες διεξάγον-

ται επαναστατικοί κι απελευθερωτικοί αγώνες, είναι, χωρίς εξαίρεση, εκείνες που αισθάνονται τόν αντίκτυπο τών ιδεών και τής τεχνολογίας τής Δύσης. Έδώ και πολύ καιρό υποστηρίζω ότι, στο μέτρο που αυτά τα κινήματα υιοθετούν δυό ή τρείς πλευρές τής Δυτικής ανάπτυξης, δηλαδή, τό εθνικό κράτος, τήν επέκταση τής στρατιωτικής εξουσίας και τή γρήγορη, εκτεταμένη, βιομηχανοποίηση, έχουν κιόλας επιλέξει και τό π ο λ ι τ ι κ ό μονοπάτι τής αλλαγής — μαζί μέ τήν αναπόφευκτη φθορά τών επαναστατικών ιδανικών που τό συνοδεύει.

Φυσικά, κρίνοντας αυτά τά κινήματα, είμαστε υποχρεωμένοι νά στηριχτούμε υπέρμετρα στις δηλώσεις — ή τήν προπαγάνδα — του είδους εκείνου τών ανθρώπων, στους όποιους θά δυσπιστούσαμε κάτω από άλλες συνθήκες — και τούς όποιους ίσως ούτε νά όνειρευτούμε δέ θά μπορούσαμε, ότι πιστεύουν στη δική μας κοινωνία: τούς αξιωματούχους, τούς γραφειοκράτες και τούς φαντασιόκους. Κι όμως αυτόν τόν τύπο απόδειξης χρησιμοποιούν οι «αγωνιστές» για νά διακηρύξουν τόν «προοδευτικό» χαρακτήρα αυτών τών διάφορων κινήματων. Είναι αλήθεια ότι πολλοί εθνικιστές - κομμουνιστές ήγέτες στην Άσία και τήν Άφρική ανακοινώνουν όντως ανοιχτά τήν από μέρος τους απόρριψη του Δυτικού ή Σοβιετικού μοντέλου ανάπτυξης — συμπεριλαμβανόμενου και του υπερτονισμού τής βιομηχανοποίησης. Άπ' τήν άλλη μεριά, είναι όλότελα φανερό ότι τόσο τό υπόβαθρο όσο και τό επικοινωνήμα, οι τεχνολογικές κι οι θεσμικές πλευρές τών βιομηχανικών κοινωνιών, αναπόσπαστοι γρήγορα μέλις συνδεθούν μέ τούς αγώνες εθνικής απελευθέρωσης! (κι όνοποίησης)

Στήν πραγματικότητα, όμως, τό μοντέλο τής «προοδευτικής» αλλαγής που έμπνέει τή βιομηχανική παραγωγή και τίς σύγχρονες πολιτικές δομές — και συχνά έπίσης τήν ένοπλη βία — έγινε ούσιαστικά, αν όχι ρητά, άποδεκτό άπ' τούς ήγέτες του τρίτου κόσμου (ιδίαιτερα άπ' τίς εκπαιδευμένες άπ' τούς Δυτικούς και τούς Σοβιετικούς έλίτ). Έπιπλέον, οι Μαρξιστές κι οι Δυτικοί φιλελεύθεροι βρήκαν πολλά κοινά σημεία για νά υποστηρίξουν τήν προώθηση του συγκεντροτικού εθνικού κράτους, στη θέση τής «όπισθοδρομικότητας» τής αποκεντρωτικής, βασισμένης στους άγρότες, κοινωνίας.

Ό σκοπός τής γρήγορης βιομηχανοποίησης αντιπροσωπεύει σε μεγάλο βαθμό τούς πόθους τών εθνικών, συχνά φιλοδυτικών, ελιτίστικων ομάδων νά «προσφθάσουν» (τους άλλους).

Σ' αυτή, και σε μία όλόκληρη σειρά «περιοριστικών» συνθηκών, ή Δύση έχει βοηθήσει στον περιορισμό τών περιθωρίων που ανοίγονται για αυτές τίς ομάδες (συμπεριλαμβανόμενου, όντως, του βαθμού στον όπολο μπορούν νά «προσφθάσουν»).

Οι εθνικοαπελευθερωτικοί πόλεμοι είναι όμως, φανερά, πιο άμεσα και συνειδητά προσανατολισμένοι σ' αυτόν τό στόχο του εκσυγχρονισμού άπ' ότι οι προηγούμενοι πόλεμοι. Τά επαναστατικά κινήματα που είναι πιο σκεπτικιστικά άπέναντι στη βιομηχανοποίηση είναι εκείνα που είναι λιγότερο προσηλωμένα σε μία στρατηγική, ή άμπειρία, που σημαδεύονται

από ένα παρατεταμένο επαναστατικό πόλεμο ή μία έκτεταμένη στρατικοποίηση. Υπάρχει πραγματικά κάποια άμεση συσχέτιση ανάμεσα στο μέγεθος της στρατιωτικής βίας και στο βαθμό προσκόλλησης στη γρήγορη βιομηχανοποίηση. Κατά τη γνώμη μου, αυτή η εκλογή του παρατεταμένου στρατιωτικού αγώνα είναι εκείνη που αποτελεί τον αποφασιστικό παράγοντα, ο οποίος ενεργοποιεί τις άλλες διαδικασίες και τις πολιτικές αντιφάσεις που έμπεριέχουν. Στο μέτρο που η Κουδανέζικη Έπανάσταση παρουσιάζτηκε σ'α μία έναλλαγή σ' αυτό τό επαναστατικό μοντέλο, θά πρέπει νά πάρουμε υπόψη ότι ή σχετική της «δελτίωση», σέ σχέση μέ τά προηγούμενα μοντέλα, πηγάζει (άντίθετα μέ τή «μilitarιστική» θέση του Ντεμπρέ) άπ' τή θρασύτητα και τήν τιμηματική φύση του στρατιωτικού της αγώνα. Όπως υποστηρίζουν μερικοί, αυτές οι έπιλογές μπορεί νά είναι πολιτικά έπιταγές πού επιβάλλονται στους επαναστάτες — αλλά είναι άναμφισβήτητο ότι αυτές οι «έπιταγές» άρνιούνται τά ιδανικά γιά τά όποια Ιχυρίζονται ότι παλεύουν οι επαναστάτες και λβγοι, πραγματικά, ανάμεσά τους είναι αρκετά δευδερκέις γιά νά παρατηρήσουν τόν εκφυλισμό αυτών των ιδανικών στην πράξη⁸. Θά θέλα τώρα νά στρέψω τήν προσοχή μου στό πλαίσιο αυτού του εκφυλισμού: στή λεγόμενη «άπανάνπτυκτη» ή προβιομηχανική κοινωνία.

Τό άγροτικό πλαίσιο

Παράλληλα μέ τήν άνοδο του σύγχρονου κράτους, ο έκσυγχρονισμός κι ή βιομηχανοποίηση αναπτύσσονται σέ σχέση μέ τις άλλαιές πού συντελούνται στόν άγροτικό τομέα — άντληση πλεονάσματος, έμπορευματοποίηση ή κολλεκτιβοποίηση της γεωργίας, άστικοποίηση των άγροτών. Οι άγρότες μπορεί νά όριστούν απλά σάν άνθρωποι πού ζούνε κοντά στή γη, έξαρτούνται άπ' αυτή γιά τή συντήρησή τους, παράγουν πρώτα γιά τόν έαυτό τους και μετά γιά τήν άγορά, έχουν τό χωριό σάν κοινοτική τους έστία και είναι, σχετικά, ξένα πρός τόν καπιταλισμό, τις πόλεις και τό σύγχρονο κράτος και τις στρατιωτικές του έπιχειρήσεις⁹. Αντιτίθενται έξ όρισμού στήν έθνική στρατολογία, τήν κρατική φορολογία και τόν Κρατικό κολλεκτιβισμό (έχουν συνήθως τή δικιά τους κολλεκτίδα, συνεταιρισμό και κοινοτικές μορφές¹⁰) έχουν έλάχιστη αλοθηγή της έθνικής πολιτικής μονάδας, των όρίων της ή της άξιας της. Η συνείδησή τους είναι φυλετική, τοπικιστική και κοινοτική — συνδεδεμένη μέ μία οικογένεια, ένα τόπο ή τήν πλατύτερη άγροτική κοινωνία, όχι μέ έθνικά κράτη. Καθώς αναπτύσσεται, τό κράτος συντρίβει τήν τοπική και περιφερειακή έξουσία, τήν κυριαρχία του χωριού, της κοινότητας ή της περιφέρειας — τήν έξουσία των ντόπιων προσώπων ή γερόντων. Οι άγρότες έχουν τήν τάση, άν ύποθεθεί ότι πάρουν θέση, νά συμμαχούν μ' εκείνους πού άντιστέκονται σ' αυτή τή διαδικασία. Αυτό εξηγεί τις συμμαχίες τους τόσο μέ συντηρητικά όσο και μέ ριζοσπαστικά (π.χ. άναρχικά) κινήματα. Ό Βόλφ τούς όνομάζει «φύσει άναρχικούς».

Ἡ ἱστορική βία ἐνάντια στήν ἀγροτιά ὑπῆρξε τεράστια καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι: αἱ σχετικά κατακερματισμένες καί τοπικά ἐντοπισμένες ἀγροτικές κοινότητες ὑπῆρξαν πάντοτε τρωτές ἀπέναντι σέ ἐνοπλεις συντοκισμένες ἐλίτ. Ἐτε πρόκειται γιά στρατιωτική κατάκτηση, ἀποικιοκρατικούς κι ἱμπεριαλιστικούς πόλεμους, ὑποδοῦλωση, ἐπιδραμῆ τοῦ σύγχρονου κράτους (φοροεισπράκτορες καί στρατολόγοι), κollectιβιστοποίηση τῆς γεωργίας ἢ γιά τό Κίνημα τῶν Περιφράξεων* — αὐτό τό πρότυπο τῆς ἐλιτιστικής βίας ἐνάντια στούς ἀγρότες δείχνει τόσο τήν τρωτότητά τους ὡσο καί τό βαθμό σόν ὅποιο αὐτή ἡ βία συνδέεται μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ συγκροτημένου πολιτικοῦ ἔλεγχου. Ἡ σχέση μέ τίς πόλεις εἶναι ἐκμεταλλευτική, τό ἴδιο κι ἐκεῖνη μέ τήν χρηματική οἰκονομία (π.χ. ἡ ἐμποροκρατία πού φέρνει χρέη). Αὐτή ἡ ἀστάθεια ἐντείνεται μέ τήν ἀκμή τοῦ σύγχρονου κράτους — καπιταλιστικοῦ ἢ σοσιαλιστικοῦ — κι ἀκόμη κι ὁ ἐπαναστατικός τῶν πόλεων μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὅτι ἐκμεταλλεύεται τήν ἴδια τρωτότητα τῆς ἀγροτικῆς κοινωνίας. Ἡ σχέση ἀνάμεσα στίς μητροπολιτικές δυνάμεις καί τίς μὴ ἀναπτυγμένες κοινωνίες διαιωνίζει ἀπλῶς αὐτή τή σχέση.

Ἄγρότες καί πόλεμος

Ἡ ἀγροτική κοινωνία ἀποτελεῖ τό ἄδαφος ἀπ' ὅπου ξεκινάει κάθε ἀνάπτυξη ἔχι λιγότερο, προσφέρει τή βάση γιά τήν ὀργανωμένη βία. Τά παιδιά τῶν ἀγροτῶν ἔχουν πραγμαθεῖσαι παραδοσιακά τή μεγάλη μάζα τῆς βορᾶς τῶν κανονιῶν κάθε εἶδους πολέμου· τό ἀγροτικό πλεόνασμα ἔχει θρέψει τοὺς στρατοὺς καί τοὺς ἀστικούς ἡγέτες τους· αἱ ἀγροτικοὶ φόροι ἔχουν συντηρήσει τά στρατιωτικά κατεστημένα κι ἡ ἀγροτική συμμετοχή ὑπῆρξε βασική γιά τά ἐπαναστατικά ξεσπάσματα. Ἄλλὰ ἡ δύναμη τῶν ἀγροτῶν, ἀντίθετα, δέ βρίσκεται στήν ἀπό μέρους τους χρησιμοποίηση τῆς βίας· ἡ χρησιμοποίηση τῆς βίας ὑπῆρξε μιά ἔκφραση ἀπόγνωσης καί σφοδρῆς ἐπιθυμίας — αὐθόρμητες κι αἱματηρές ἐξεγέρσεις, αὐθόρμητα καί ἄγρια ξεσπάσματα ἐνάντια στοὺς ἐκμεταλλευτές, τοὺς φοροεισπράκτορες, τοὺς γαιοκτήμονες. Ἡ δύναμή τους βρίσκεται στήν ἱκανότητά τους νά σταματήσουν τόν ἐφοδιασμό διαμέσου τῆς μαζικῆς ἀρνήσεως συνεργασίας — ἀρνήση νά πραγμαθεύουν τρόφιμα ἢ κληρωτοὺς ἢ φόρους γιά τίς πολιτικές ἐλίτ τῶν πόλεων, ἀνάκτηση τῆς γῆς, λιποταξία ἀπ' τό στρατό. Τελικά αὐτή ἡ δράση εἶναι ἀρκετή γιά νά καθορίσει τήν ἐκδοση πολέμων καί ἐπαναστάσεων. Τά στοιχεία πού ἔχουμε, ὅμως, δείχνουν πῶς αὐτό δέν ἀποτελεῖ συχνά μιά πολιτική ἐπιλογή, ἀλλά μάλλον μιά ἐνέργεια πού βασίζεται στή φροντίδα γιά τήν ἐπιβίωση, τήν εἰρήνη καί τήν ἀσφάλεια· ὁ ἀγρότης στή ἐπιφυλακτική στάση ἀπέναντι στή σύγκρουση, ὅποστηρίζει, κάθε φορά ὅποιοδήποτε κυριαρχεῖ σ' ἕνα χωριό ἢ περιοχὴ — ὡσο βαρὺ κι ἂν

* Σ.τ.Μ. Ἡ ἰδιοποίηση τῆς κοινοτικῆς γῆς ἀπ' τοὺς γαιοκτήμονες, πού ἐκυρώθηκε νομοθετικά στό 18ο αἶώνα (Ἀγγλία). βλ. Κ. Καφιέρο «Σύνοψη τοῦ Κεφαλαίου τοῦ Μάρξ ἐκδόσεις «Ἐλεῦθερος Τύπος».

είναι τό τίμημα. Τά στοιχεία άπ' τό Ρώσικο και τόν 'Ισπανικό εμφύλιο πόλεμο δείχνουν πώς «συγκρατατίθονται» — ή κατάφυρη άσθάθεια τών Βιετναμέζων άγροτῶν είναι ίσως ένδεικτική παρόμοιων ειδῶν άγροτικής «αφροσίωσης».

Οί διάφορες έσραρχίες του άγώνα — τά μαχόμενα κόμματα, πυρήνες, τρομοκρατικές οργανώσεις, άντάρτικοι και λαϊκοί στρατοί — σάν τό πολιτικό όργανο του πολέμου — τήν Προσωρινή Έπαναστατική Ίκυθέρνηση και τίς κεντρικές γραφειοκρατίες — έμφανίζονται και πλαισιώνονται μέ στελέχη, πού δέν προέρχονται άπ' τήν άγροτιά. Η άγροτική βία είναι μιá αὐθόρμητη πράξη, όχι ή συστηματική βολοφονία έξισωματούχων σέ μιá άπέραντη περιοχή, σά μιá προγραμματισμένη στρατηγική πολιτικής τρομοκρατίας (πού εφαρμόζεται τόσο ένάντια στους άγρότες όσο και γιά λογαριασμό τους). Η πλατιά ένοπλη όργάνωση δέν άποτελεί ένα φαινόμενο πού μπορεί να προέλθει μέσα άπ' τους κόλπους τής άγροτικής κοινωνίας' όλα τά στοιχεία δείχνουν ότι πρέπει να επιβληθεί απέξω — διαμέσου τής κατάκτησης, του φεουδαρχισμού, του σύγχρονου κράτους ή εκπαιδευμένων στις πόλεις έπαναστατικών στελεχῶν, πού εργάζονται σά στρατιωτικοί οργανωτές. Άλλά ακόμα και τότε είναι δύσκολο να πείσεις τους άγρότες ν' άγωνιστούν ή να συνεχίσουν ν' άγωνίζονται. *Όπως γράφει ο Άμιλκαρ Γκαμπιράλ, πού υπήρξε κι ο ίδιος ένας διανοούμενος οργανωτής, γιά τή Γουϊνέα «και τί δέν τραθήξαμε γιά να πείσουμε τους άγρότες ν' άγωνιστούν». Η ψυχρή ύποδοχή του Γκεβέρα άποτελεί μιá ακόμα ένδειξη, ανάμεσα σέ πολλές, γιά τήν ξένη φύση αυτής τής αυθαίρετης παρείσδυσης' είναι μιá αυθαίρετη παρείσδυση του «ανάπτυξιμου» ταμέα στον «υποανάπτυκτο» αυτή είναι ή άδυναμία κι ή δύναμή του.

Οί άγρότες επιδοκιμάζουν αυτήν τήν παρείσδυση, όταν είναι τρομερά άπειληγική (ή διεξαγωγική ενός μάτς σέ καλλιεργημένα έδάφη), ή όταν φαίνεται να προσφέρει ένα τρόπο γιά τήν εκπλήρωση τών άγροτικών σκοπῶν (ασφάλεια, κοινοτική άυτονομία κι έλεγχος, διατήρηση τής αίματος-συγγένειας και τής παράδοσης). Άλλά δέν επιδοκίμασαν πάντα τίς πολιτικές δομές τών επαναστατῶν. Μόνο μέ τόν έξαναγκασμό και τή βία περιορίζονται τελικά μέσα στα οργανωτικά πλαίσια του όριοθετημένου, συγκεντρωτικού κράτους. Ούτε δέχονται τό συνακόλουθο στόχο τής βιομηχανοποίησης' υλοθετούν μόνο άπλοποιημένα, άμεσα συνθήματα όπως τό «Ειρήνη, Ψωμί και Γή». Γίνονται τ ό τ ε τ ά «κύρια θέματα του έξσυγχρονισμού πού πραγματοποιείται άπ' τίς κομμουνιστικές κυβερνήσεις»¹².

Τό Βιετνάμ: Δυό μύθοι

*Ας κάνουμε τώρα έκείνα τά σχόλια γιά τόν πόλεμο και τό κράτος στις άγροτικές κοινωνίες, πού προσιδιάζουν στήν άγροτική συμμετοχή στή Βιετναμέζικη σύγκρουση. Αὐτή ή σύγκρουση έχει παρουσιαστεί στήν άριστερά (κι άπ' τήν άριστερά) μέ βάση δυό κεντρικά θέματα ή μύθους —

πού έχουν σχεδιαστεί σαν κατάλληλοι για την κατανάλωση των Δυτικών Φιλελεύθερων και ριζοσπαστών¹³.

Ο πρώτος σχεάζεται με τη φανταστική παρουσίαση του Βιετναμέζικου πόλεμου σε στυλ «Δαβίδ και Γολιάθ» — πού προσφέρει τη δυνατότητα στους Δυτικούς ριζοσπάστες να ταυτιστούν με τον 'Ασιατικό Δαυίδ ενάντια στον ιμπεριαλιστικό Γολιάθ. Αδτή η έκδοχή του πολέμου — μιὰ κακά εξοπλισμένη αγροτιά πού καταπιέζεται κτηνωδικά κι αγωνίζεται αδιόρθωτα ενάντια σε τερατώδεις αντιξοότητες, εικόνες μαύρων πυτζαμῶν* και παλιῶν ντουφεκιῶν πού αντιμετωπίζουν πυροβολικό μεγάλης ἐμβέλειας και βόμβες ναπάλε — είναι ἐκείνη πού καταλήξαμε νά ξέρουμε, και ἡ εικόνα τοῦ «καταδυναστευόμενου» καταπίνεται ἀνετα ἀπ' τὴν Ἀριστερά.

Κι ὅμως ἀποτελεῖ μόνο ἓνα μέρος τῆς εἰκόνας. Ἡ ἀναπτυσσόμενη πολιτική ὀργάνωση, ἡ ἐπεκτεινόμενη βιομηχανική δύναμη — κι ἡ ἐνοπλη δύναμη — τοῦ Βορᾶ, σημερινή συμμαχική βοήθεια κι ἡ τεράστια ὀργανωτική προσπάθεια στό Νότο σημάδεψαν τὴν ἀξανάμενα «συμμαχική» φύση τοῦ ἀγώνα.

Μισὸ ἑκατομμύριο στρατιῶτες τῆς πιὸ ἀναπτυγμένης στρατιωτικο-βιομηχανικῆς δυνάμεις δὲν ἀκίνητοποιήθηκαν με τὸν ἀπλὸ ἥρωισμό — ὀπωσδήποτε μιὰ Βορειοβιετναμέζικη ἀριθμητική ὑπεροχή ἔκανε δυνατὴ τὴ συγκρότηση ἑνὸς ἰσχυροῦ στρατοῦ ὅπως στὴν Κορέα. Ἄλλὰ ἐκεῖνο πού στάθηκε ἰσχυρὸ ν' ἀπαντήσει στὴν Ἀμερικανική ἐξουσία στὴ δικιά της γλώσσα εἶναι βασικά τὸ π ρ ὶ τ υ π ο ἔ λ ἔ γ χ ο υ — πάνω στους ἀνθρώπους και τοὺς πόρους — πού ἐμφανίστηκε.

Ὁ δεύτερος μῦθος, πού πηγάζει ἀπ' τὸν πρῶτο, εἶναι α) πῶς ὁ ἀγώνας ἦταν μιὰ αδιόρθωτη, μιὰ μαζικὴ ἐξέγερση ἐνάντια στὴ Σαϊγκὸν και τίς ΕΠΑ και β) πῶς αἱ ἐνοπλες μέθοδοι χρησιμοποιοῦνται μόνο μετὰ τὴν ἀποτυχία τῶν προσπαθειῶν νά βρεθοῦν ἄλλες διέξοδοι. «Κάθε ἄλλη διέξοδος», σύμφωνα με κάποιο συγγραφέα, «εἶχε μπλοκαριστεῖ ἀπ' τὴ συστηματικὴ καταπίεση και τίς διώξεις». Ἄλλὰ και τὰ δυὸ αὐτὰ τελευταῖα σημεῖα ἐμφανίζονται σὰ διαστρέβλωση τῆς πραγματικῆς διαδικασίας, πού φαίνεται νά ἔχει ἀκολουθήσει ὡς τώρα ἓνα γνωστὸ πρότυπο, πού θά σκιαγραφήσω μ' ἓνα ἀναγκαστικὰ συνοπτικὸ τρόπο.

Οἱ Βιετναμέζιοι ἀγρότες κι ὁ στρατιωτικὸς δρόμος

Ἡ ἀγροτιά στό Βιετνάμ, ὅπως κι ὀπουδήποτε ἄλλοῦ, εἶναι βασικὰ ἀδιάφορη γιὰ τίς πολιτικὲς ἐπιλογές, ἐκτός κι ἂν μπαίνει τὸ θέμα τῆς ἐπιβίωσης. Ἡ βία δὲν εἶναι περισσότερο ἀγνωστὴ στὴ Βιετναμέζικη κοινωνία ἀπ' ὅτι σὲ ἄλλες ἀγροτικὲς κοινωνίες, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξε ἡ μόνη μέθοδος

* Σ.τ.Μ. Ἀσιατικὴ ἐνδυμασία.

δράσης τους. Διάφορες εκρήξεις της αγροτικής θίας συνεπάγονταν συνήθως μιά άπολιτική καταστροφικότητα. Ώι όμως μιά τέτοια αχαλίνωτη φρενιτιδα δέ θά μπορούσε νά ονομαστέι «τρομοκρατία» μέ τήν στενή έννοια τού θρου, καί δέν ήταν ό ρ γ α ν ω μ έ ν η μέ τήν έννοια τής γραφειοκρατικής καθοδήγησης. Έπιπλέον οι Βιετναμέζικες ένώσεις καί αλρέσεις δέν ήταν πειθαρχημένες ιεραρχίες, πού είχαν σόν τελικό στόχο τήν κατάληψη τής κεντρικής εξουσίας (παρόλο πού χαρακτηρίζονταν συχνά από μυστικότητα). Οι πειθαρχημένοι στρατιώτες τού Βιέτ Μίνχ κι άργότερα τού Βιέτ Κόνγκ ήταν «άπελευθερωτικοί στρατοί» — δαμές πού επιβλήθηκαν απέξω στόν άγροτικό πολιτισμό.

Άποταλούνταν από νέους, εκπαιδευμένους σ' ένα άστικό περιβάλλον, Λενινιστές διανοούμενους, δημόσιους υπάλληλους τής περιόδου τής Γαλλικής κυριαρχίας, δάσκαλους, στρατιωτικούς κι επαγγελματίες πολιτικούς έθνικιστικών πεποιθήσεων.

Τό Βιετνάμ είναι μιά παραδοσιακά κατακερματισμένη κοινωνία, οι διάφορες ανήμιες ομάδες τής οποίας έχουν προσφέρει ελάχιστη υποστήριξη στήν κάθε λογής κεντρική εξουσία. Άρχικά αυτή ή άποκεντροτική παρόρμηση λειτούργησε σημαντικά υπέρ αντιπολιτευτικών ομάδων όπως οι Κομμουνιστές, πού φαίνονταν νά αντίθρονται στή Σαίγκόν πάνω σέ μιά άποκεντροτική βάση, σέ συμμαχία μέ τοπικές ένότητες καί φυλές. Αυτή ή υποστήριξη άρχισε νά γίνεται όλο καί λιγότερο έθελοντική καθώς τό NLF καί άργότερα ή PRG άρχισαν νά δημιουργούν τό δικό τους σύστημα εξουσίας, πού συμπεριλάμβανε τελικά μιά εναλλακτική κεντρική εξουσία, στήν ύπαιθρο.

Η ομοδόμηση ενός συγκεντρωτικού καί διομηχανικού κράτους — ό συνακόλουθος στόχος αυτών των νέων ήρρετικών ομάδων δέν άποτελεί προτίμηση ενός άγροτικού λαού — Ισοδυναμεί, στήν πραγματικότητα, μ' ένα συνειδητό αυτό - άφανισμό (μέ μιά πολιτισμική, άν όχι φυσική, έννοια). Όπως συνέβηκε καί μέ άλλους άγρότες σέ άλλες επαναστάσεις κι άπελευθερωτικούς πόλεμους, μερικοί πείθονται νά υποστηρίξουν τούς προσωρινούς στόχους των επαναστατικών έλιτ.

Ό στρατιωτικός δρόμος τής άλλαγής, όπως συμβαίνει συνήθως, επιλέχτηκε γιά μιά σειρά καλά όπολογισμένους λόγους, άπ' αυτές τίς στρατιωτικές καί πολιτικές έλιτ. Άρχικά, ό στρατιωτικός άγώνας προσφέρει τάξη καί ένότητα σ' ένα χαλαρό συνασπισμό μέ έπαρχιακή βάση. Η στρατιωτική πειθαρχία μπορεί νά επιβληθεί από πάνω σ' εκείνους πού διαφωνούν πολιτικά. Η στρατιωτική διοικητική δομή κάνει πιο άποτελεσματική τή λήψη αποφάσεων στό κέντρο.

Μόλις άρχισεί ή πάλη ή ή τρομοκρατική δραστηριότητα, πυκνώνουν οι εκκλήσεις στόν έθνικισμό, τήν ένότητα καί τό πατριωτικό καθήκον — αυτές οι εκκλήσεις ένισχύονται ασθητά μέ κυρώσεις (θώς ή δολοφονία προσώπων τού χωριού, κατόπιν έπιλογής). Οι χωριάτες παίρνουν μέρος στόν άγώνα, πού τούς εκθέτει έτσι στήν άντι - θία, άν άνακαλυφτόν.

Σέ μιά τέτοια κλιμάκωση, ή πόλωση πού άναπτύσσεται γύρω άπ' τήν

ένοπλη σύγκρουση κάνει τή μ ή δ ί α ελο και πίο δύσκολη. Οι άνθρωποι υποχρεώνονται νά διαλέξουν στρατόπεδο (συνήθως μέ βάση τήν πραγματική κατάσταση, σύμφωνα μέ τίς τοπικές συνθήκες) τρίτες, τέταρτες ή πέμπτες πολιτικές εναλλαγές εξαλείφονται.

Φυσικά, μπορεί νά 'γυ αλήθεια ότι τό NLF ήταν τό μικρότερο άπ' τά δύο κακά σέ κάθε δοσμένη κατάσταση, αλλά στή διαδικασία πού περιγράφουμε, ε λ λ ε ς έπιλογές — όπως εκείνη τών αγωνιστών, οδότερων, αλλά αντιμιλιταριστών Βουδιστών του Βιετνάμ — γίνονται αδύνατες. Μέ τό πέρασμα τών αιώνων α άγρότες έχουν γίνει έπιφυλακτικοί άπέναντι στόν άγώνα. Σέ κάθε χωριό, τό άπόφθεγμα του Μάο άποδείχεται άληθινό: όποιος κρατάει τό όπλο (ή τό όρεπάνι στό θερισμό) κυριαρχεί — κι έτσι γεννιέται ένα «νέο» πολιτικό σύστημα.

Ό Σταλινισμός δέν άποτελεί «διαστρέβλωση». Η «έπαναστατική θητική» πού ύποστηρίχθηκε άπ' τήν Κυρία Μπίνχ — ό καθαγιασμός κάθε μέσου έπιταχύνει τήν ύλοποίηση τών στόχων τής έπαναστατικής ήγεσίας — άποτελεί μέρος του όδίου αυτού κύκλου πού θλέπομε νά ξαναδιαγράφεται. Τό «διπλό πρότυπο» είναι έμφυτο τόσο στήν ήθική τών μέσων όσο και στό κοινωνικό άποτέλεσμα. Τό «ήμπεριαλιστικό έγκλημα πολέμου» κι ό «επαναστατικός ήρωϊσμός» μπορεί νά περιγράψουν τή σφαγή τής ίδιας οικογένειας — τώρα, ή άργότερα.

Έκείνοι πού θά μάς έπειθαν ότι, δεχόμενοι αυτές τίς διακρίσεις σάν ένα «αναγκαίο μέρος του άγώνα», ύποστηρίζουμε μιά άνθρωπιστική ιστορία, θά πρέπει νά δείξουν πίο ολοκληρωμένα, σέ αντίθεση μέ τά έπιχειρήματά μου, ότι αυτή ή άναστολή του κριτικού λόγου δέν μάς οδηγεί σέ άναπόφευκτη τυραννία. Στό μεταξύ, τό πρόβλημά μας είναι νά ξεφύγουμε άπ' αυτό τόν κύκλο.

Η αντίσταση στόν πόλεμο κι ή «Εθνική Άπελευθέρωση»

Σ' αυτό τό σημείο θά ήταν χρήσιμο νά ξαναγυρίσουμε γιά λίγο στήν άπετηρία μας, τή σύγκρουση του πατσιφισμού, όταν βρίσκεται αντιμετώπος μέ τούς έθνικοαπελευθερωτικούς πολέμους. Άνακαλύπτει κανείς ένα παράδειγμα αυτής τής σύγκρουσης σέ μιά ανακοίνωση πάνω στους «Εθνικοαπελευθερωτικούς Πολέμους»¹⁴. Η ανακοίνωση αναφέρει, μιας είναι αδύνατο νά είμαστε ήθικά οδότεροι στόν άγώνα άνάμεσα στό λ α ό τ ο υ Β ι ε τ ν ά μ και τήν 'Αμερικάνικη κυβέρνηση». Αυτή ή διατύπωση παρακάμπτει φανερά τό άληθινό πρόβλημα τής εύκολης ταύτισης του NLF μέ τό «λαό του Βιετνάμ», (πού άποτελεί στήν πραγματικότητα ένα σύνθημα κι όχι μιά περιγραφή). Ό πόλεμος διεξάγεται έπó δύο μάλλον μεγάλους συνασπισμούς ομάδων του Βιετναμέζικου «λαού», πού παλεύουν μεταξύ τους, παίρνοντας έξωτερική βοήθεια, ενώ υπάρχει και μιά τρίτη μάλλον μεγάλη ομάδα (θασικά, άγρότες), πού είναι άδιάφορη γιά τήν έκβαση, ή δέν έχει καμιά προτίμηση. Υπάρχει μιά σχέση άνάμεσα στους

γγέτες και τούς οπαδούς, πού πρέπει νά εξετασται και μιά πραγματικότητα τὰ πού εἶναι πολύ πιό πολύπλοκη ἀπ' ὅτι τό σύνθημα.

Ἡ ἀνακάλυψη συνεχίζει: «δέν ὑποστηρίζουμε τὰ βίαια μέσα (τοῦ NLF), ἀλλά ὑποστηρίζουμε ὅπωσδήποτε τό στόχο του, τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Βιετνάμ ἀπ' τήν ξένη κυριαρχία». Εἶναι φανερό, ὅπως ἔχω δεῖξει, ὅτι αὐτός εἶναι μόνο ἓνας στόχος μεταξύ ἄλλων, ἡ ξένη κυριαρχία συναντάει πλατιά ἀντίθεση στό Βιετνάμ, τόσο πάνω σέ μιά ἐθνικιστική ὄσο και πάνω σέ μιά μαρξιστική ὄσση. Ἀλλά αὐτός εἶναι μόνο ἓνας μερικὸς — ὄσο δη-μοφιλής κι ἔν εἶναι — στόχος. Δέν ἀποτελεῖ παρά μόνο τή μιά ὀψη τοῦ ἐθνικιστικοῦ κινήματος — ἡ ἄλλη εἶναι ἡ ἐθνική ἐνοποίηση κι ἐπέκτα-ση — κι ὑπάρχει πέρα ἀπ' αὐτό, δλόκληρη ἡ ποικιλία τῶν ἐπαναστατικῶν στόχων πού ἔχω θίξει. Ἐπομένως, ὅπως ἔχω σχολιάσει ὡς ἐδῶ, δέν εἶναι μόνο τὰ μέσα ἀλλά κι αὐτοὶ οἱ ἄλλοι σ τ ὄ χ ο ι, πού πρέπει νά εξε-ταστούν.

Μιά ἐναλλακτική ἀντίδραση

Κάθε «Πατσιφιστική» ἰδεολογία, θά πρέπει, κατά τή γνώμη μου, νά ταυτίσει τόν πόλεμο μέ τό κράτος και ν' ἀντιταχθεῖ εἰλλογα, στήν ἀνά-πτυξη και τῶν δυῶ, δηλαδή, νά εἶναι ἀναρχική. Ὁ σύγχρονος πόλεμος και τό ἐθνικό κράτος ἀναπτύσσονται παράλληλα ἡ στρατολογία κι ἡ κινήτο-ποίηση στή μιά ὁμη, ὑποστηρίζουν τήν ἀφομοίωση και τήν ἐνοσημάτωση στήν ἄλλη. Ἐνα πατσιφιστικό μανιφέστο θά περιεῖχε αὐτοπικά στοιχεία πού θά τόνιζαν τίς μὴ βίαιες λύσεις τῆς σύγκρουσης, μιά σκεπτικιστική στᾶση ἀπέναντι στήν ἀναπτυγμένη βιομηχανοποίηση — και τήν υλοθέτηση μᾶς ἐνδιάμεσης τεχνολογίας, ἓνα ἀποκεντρωτικό πολιτικό μοντέλο και μιά ἐμφαση στή συμμετοχική δημοκρατία. Ἀπ' ὄσα ἔχουν εἰπωθεῖ θά πρέ-πει νά ἔναι ξεκάθαρο ὅτι μιά τέτοια ὁδοπία ἔχει ἐλάχιστη σχέση μέ τούς σκοπούς τῆς γρήγορης βιομηχανοποίησης, τῆς δημιουργίας συγκεντρωτι-κοῦ κράτους και τῆς ἐκτεταμένης στρατικοποίησης. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι θά πρέπει νά δοθεῖ τὰ ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα σά συνεχές ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού χρησιμοποιοῦν τή μικρότερη βία κι ἐκεῖνα πού τή χρησιμο-ποιοῦν πολύ. Μολοντοστο, οἱ ἐθνικοαπελευθερωτικοὶ πόλεμοι ἀντιπροσω-πεύουν τήν ἐλιτίστικα διεθυνόμενη, μαζικά ὁργανωμένη βία, πού κινήτο-ποιεῖ ταμεῖς τῶν ἀγροτικῶν κοινωνιῶν γιά χάρη τοῦ ἐκσυγχρονισμού, τῆς κρατικῆς ἰσχυροποίησης, και τῆς βιομηχανοποίησης. Μέ ἄλλα λόγια, οἱ πατσιφιστές δέν συμμερίζονται ὄτε τὰ μέσα ὄτε τούς (ἀναπόσπαστους) σκοπούς τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν πολέμων. Ἐπομένως εἶναι ἐπιβεβλη-μένο γιά τό «εἰρηνιστικό κίνημα» — εἰδικά γιά κείνο τόν ταμέα του πού ὑποστηρίζει τήν ἐνδιάμεση τεχνολογία και τή μὴ βία σάν ἐναλλαγές στή συγκεντρωτική γραφειοκρατία και τόν πόλεμο — νά τηρεῖ σκεπτικιστική στᾶση ἀπέναντι στήν ὑποστήριξη κινήματων πού ἐμπεριέχουν τὰ σπέρματα ἓνός ἀκόμα πιό πολεμιοχαροῦς κόσμου.

Έκείνο πού αντιμαχόμαστε — κι αυτό υπήρξε ή πηγή τής σύγχυσης — είναι οι συνθήκες καταπίεσης κι αδικίας πού μπορεί κι οι δυό νά γεννήσουν τέτοιους πολέμους καί παράγουν τίς παθολογικές πολιτικές μορφές πού αναδύονται μέσα απ' τούς πολέμους. Οι ενέργειές μας αναφορικά μ' αυτές πρέπει νά άφορούν βασικά:

- α) στην τροποποίηση αυτών τών συνθηκών, και
- β) την άποκάλυψη τής δυνατότητας έναλλακτικών αντιδράσεων και μορφών.

Ποιό είναι τό επόμενο βήμα μας;

Ός τώρα αισθανθήκαμε μερικές φορές αναγκασμένοι νά «διαλέξουμε στρατόπεδο» ύποστηρίζοντας ακόμα και τήν πιο άμειλικτη κι αντιδραστική τρομοκρατική ομάδα, στό μέτρο άπλώς πού ισχυριζόταν ότι είναι «άντιϊμπεριαλιστική». Αυτή ή προθυμία νά ύποστηρίξουμε, άλλα όχι και νά κριτικάρουμε, είναι, πιστεύω, μέρος τού σύνδρομου ένοχής — οίκτου πού περιγράφει στην άρχή. Στην πραγματικότητα, σά μέρος τής διεστραμμένης κληρονομιάς τού ήμπεριαλισμού, ή σκέψη κι ή ρητορική μας εξακολουθούν όντως νά ναι διαφορετικές. Έχοντας αναγνωρίσει τήν άμφίθυμη σχέση μας μέ τόν τρίτο κόσμο, είναι άπαραίτητο νά επεξεργαστούμε μιά σειρά σχετικών στρατηγικών. 4 προσεγγίσεις, δυό άρνητικές και δυό θετικές, εμφανίζονται.

Οι άρνητικές στρατηγικές σχετίζονται μέ τό τί εξάγουμε απ' τίς κοινωνίες μας. Αρχικά, όπως επιχειρήθηκε στην περίπτωση τής Νιγηρίας, χρειάζεται νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή στό εμπόριο όπλων και νά προχωρήσουμε σέ ενέργειες πού θά ήμποδίσουν τήν εξαγωγή όπλων στόν τρίτο κόσμο. Η κλιμάκωση τών έξοπλισμών άποτελεί προοίμιο τής κλιμάκωσης τής βίας και μιά πόλωση στην όποία οι μή βίαιες έναλλαγές είτε δέν μπορούν νά εμφανιστούν, είτε εκμηδενίζονται. Μέ τήν κλιμάκωση τού στρατιωτικού άγώνα οι δυνατότητες έκλογής περιορίζονται στην στρατιωτική τάξη και ένεργοποιούνται οι πολιτικές διαδικασίες πού έχω περιγράψει.

Κατά δεύτερο λόγο, έχουμε μιά ήθικη και πνευματική εδθύνη νά ήμποδίσουμε τήν εξαγωγή κι άλλων δυτικών μοντέλων, συμβουλών και ιδεών — ό αντίκτυπος τόσο τής ρητορικής όσο και τού επιτηδευμένου φερσίματος τής δυτικής «Μαρξιστικής» Ιντελιγκέντσιαις ή τών πιο όπουλων ιδεών περί «ανάπτυξης» τής σχολής MIT*, τού δυτικού φιλελευθερισμού, φαίνεται ότι υπήρξε εξίσου όλέθριος. Οι μή δυτικές πρόοδοι τής μή βίας υπήρξαν ένα σημαντικό αντίβαρο' άλλα ή έκκληση τού Φανόν νά μήν άποδοθεί φόρος τιμής στην Εύρώπη μέ τή δημιουργία κρατών, θεσμών και

* Σ.τ.Μ. Τού περίφημου Ίνστιτούτου Τεχνολογίας τής Μασσαχουσέτης γνωστός φυτώριο πρακτόρων τής CIA κι έπίδοξων «έπιστημονικών έγκειμένων - σωτήρων» τής άνθρωπότητας.

κοινωνιών που νά εμπνεόνται απ' αυτήν, έχει άγνοηθεί όχι μόνο απ' την Άλγερινή επαναστατική έλίτ, αλλά κι απ' την πλειοψηφία των δυτικών της θυμιαστών. Είναι πιά καιρός νά μάθουμε μάλλον απ' τίς μη δυτικές κι άγροτικές κοινωνίες, παρά νά ένθαρρύνουμε την παραπέρα δυτικοποίηση — άνεξάρτητα απ' τό άν αυτό γίνεται σ' όνομα τοῦ ίμπεριαλισμοῦ ή τοῦ αντιίμπεριαλισμοῦ.

Οί θετικές στρατηγικές, που είναι ίσως οί πιό σημαντικές, σχετίζονται μέ την άναγνώριση ότι οί κοινωνίες μας διατηροῦν μιá καταπιεστική σχέση μέ άλλες, και ότι τό νά συνεχίζουμε ν' αναπτύσσουμε μη βίαιες στρατηγικές που νά καθορίζουν αυτές τίς σχέσεις, ελαφρύνει τίς πιέσεις που δέχονται, και, τελικά, διαμέσου τής επαναστατικής αλλαγής, κατατρέπει την καταπίεση. 'Ο πρώτος στόχος είναι τότε ν' ά λ λ ά ξ ο υ μ ε αυτές τίς σχέσεις. 'Ο δεύτερος είναι ότι, χρησιμοποιώντας μ' έπιτυχία μη βίαιες επαναστατικές στρατηγικές στό έσωτερικό (για τούς δικούς μας σκοπούς) μπορεί ν' αναλωγοηθούμε τίς δυνατότητες στό έξωτερικό' ελαφρύνοντας μη βίαια τίς πιέσεις που δεχόμαστε τόσο εμείς όσο κι οί άλλοι, θά βρεθούμε ξανά σέ μιá ήθική και πολιτική θέση νά συζητήσουμε μέ τά κινήματα τοῦ τρίτου κόσμου για έναλλακτικές στρατηγικές στή στρατιωτική βία και νά τίς υποστηρίξουμε όταν εμφανίζονται — ενώ θά εξακολουθούμε ν' αναγνωρίζουμε τίς πολύ πιό δύσκολες καταστάσεις στις όποτες πρέπει νά λειτουργήσουν. Άλλά τελικά τό πρωταρχικό μας καθήκον είναι νά κάνουμε τή δική μας επανάσταση μη βίαια.

ΝΑΪΓΚΕΛ ΓΙΑΝΓΚ

(έκδόθηκε στήν 'Αγγλία μέ μορφή μπροσουράς απ' την έφημερίδα PEACE NEWS)

Μετάφραση: Νίκος Β. Άλεξίου

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Δυό πιό σύγχρονοι πατσιφιστές συγγραφείς που έχουν τονίσει αυτή τή σχέση είναι ο Μάλφορντ Σίμπλεν στο βιβλίο του, «Επανάσταση και Βία» (HOUSEMANS, 1959) και ή Μπάρμπαρα Ντέμινγκ στο βιβλίο της, «Επανάσταση και 'Ισορροπία», (έπανεκδόθηκε απ' τή LIBERATION στά 1969).

2. Μιά χρήσιμη σόνοψη και κριτική τής θέσης τοῦ Μορρ, μπορεί νά βρεθεί στο άρθρο τοῦ Μάικελ Ράντλ, «Βρευνα σχετικά μέ τή Βία και τήν Κοινωνική 'Αλλαγή» (PEACE NEWS, 29 Γενάρη, 1971).

3. Μιά σημαντική εξαίρεση είναι ο Λένιν που διήρξε σαφής όσον άφορά τίς άνάγκες τοῦ προλεταριάτου για «Κρατική έξουσία, τήν συγκεντρωτική οργάνωση τής δύναμης, τήν οργάνωση τής βίας» — και που ταύτισε τή δημοκρατία μέ τήν τελειοποίηση τής συγκεντρωτικής γραφειοκρατικής οργάνωσης' ή ντόμπρα τοποθέτηση τοῦ Λένιν άπάναντι σ' αυτές τίς διαδικασίες, ύπήρξε ένα σημαντικό στοιχείο

της υιοθέτησης γραφειοκρατικών προτύπων σε μεταγενέστερους επαναστατικούς πολέμους.

4. Η ανάλυση αυτών των διαδικασιών ανάγεται στο επίπεδο της περιγραφικής γενίκευσης — δέν είναι ερμηνευτική. Δέν προσπαθώ, λογουχάρη, να εξηγήσω τό λόγο πού κάνει τούς επαναστάτες νά μιμοθούν τις καταπιεστικές δομές πού αντιμεύχονται. Ό Βέμπερ τό απόδωσε στις απαιτήσεις της οργάνωσης' παρόμοιες δομές επιβάλλονται σ' εκείνους πού διαλέγουν ν' αντιταχθούν στό Κράτος. «Όταν εκείνοι πού υπόκεινται στό γραφειοκρατικό έλεγχο, επιδιώκουν νά ξεφύγουν απ' τήν επιρροή του όφισταμένου μηχανισμού, αυτό μπορεί νά γίνει φυσιολογικά, μόνο μέ τή δημιουργία μιας δικής τους οργάνωσης πού θά υπόκειται έξίσου στό διαδικασία γραφειοκρατικοποίησης».

5. Η Ιστορία δέν έχει ως τώρα διαχωρίσει τό κράτος απ' τήν τεχνολογία του. Η διάλυση του κράτους, θά μάς έφερε, στην πραγματικότητα, αντιμετώπους μέ όλη σχεδόν τήν τεχνολογία μας. Στο μέτρο πού υπάρχουν έθνικά κράτη, φαίνονται νά επιλέγουν τήν πιό περίτεχνη τεχνολογία καταστροφής πού διαθέτουν, προκειμένου νά υπερασπίσουν ή νά προωθήσουν τά συμφέροντά τους — όσο αναπτυγμένο κι άν είναι τό «βιοτικό επίπεδο» τους.

6. Ό Λενινισμός, φυσικά, δέν «έκφυλλίστηκε» σέ γραφειοκρατικό Σταλινισμό, ήταν πάντα ξεκάθαρα γραφειοκρατικός, απορρίπτοντας τούς «άντι - ιεραρχικούς» αποκεντρωτιστές και δημοκράτες. «Η Ιδέα μου», γράφει ό Λένιν, «είναι γραφειοκρατική μέ τήν έννοια ότι τό κόμμα είναι δομημένο ιεραρχικά».

7. Ένα όχι μικρότερης σημασίας πλεονέκτημα πού μπορεί νά καταλογισθεί στό όπέρ αυτής της στρατηγικής (όλ. Τζώρτζ Λάκευ, «Στρατηγική γιά τή Μή Βίατη Έπανάσταση») είναι τό ότι έκμηδενίζει σχεδόν τήν πιθανότητα νά γεννηθεί από κάποια έθνική αναταραχή ή όλοκληρωτική και αφάνταστη άθλιότητα ένός παγκόσμιου πυρηνικού πόλεμου.

8. Ξανά ό Λένιν φαίνεται ν' αποτελεί εξαίρεση.

9. Έχουν γίνει απόπειρες νά μήν όπαχθεί ή Μαύρη Άφρική σ' αυτό τό γενικό σχήμα, μέ τό έπιχείρημα ότι οι καλλιεργητές γύρω απ' τή Σαχάρα δέν είναι «άγρότες». Ό όρισμός πού χρησιμοποιώ εδώ έχει σά στόχο νά τούς συμπεριλάβει. Πιστεύω ότι κι ή υπόλοιπη ανάλυση στέκει.

10. Βλ. τήν περιγραφή της αντίθετης κομμούνιας - κόμματος — του άγροτικού θεσμού και του κράτους — απ' τόν Μπάρρινγκτον Μούρ. Αύτοι οι λαϊκοί θεσμοί στην πραγματικότητα διαβρώνονται και καταστρέφονται απ' τό Κράτος. Ό Ισχυρισμός ότι οι άγροτικές κομμούνια της Κίνας και της Ρωσίας αποτέλεσαν έπιτυχία των αντίστοιχων επαναστάσεών τους, είναι κάτι πού προκαλεί σύγχυση. Προόπηχαν κι οι δύο αίθνες τώρα — ή μερική επίδωσή τους σέ καμιά περίπτωση δέν έφείλεται στις Λενινιστικές επαναστάσεις.

11. Έρικ Θέλφ «Άγροτικά προβλήματα κι επαναστατικός Πόλεμος», ή, μέ πιό άρνητικό τρόπο, παρατηρεί ό Φανόν: «Οι άγρότες είναι, στό σύνολο τους, τά πιό άδαφή, τά χειρότερα οργανωμένα και ταυτόχρονα τά πιό άναρχικά στοιχεία».

12. Μπάρρινγκτον Μούρ, Οι Κοινωνικές Ρίζες της Δικτατορίας και της Δημοκρατίας (σ. 428). Η γνώμη του Μούρ γιά τήν Κίνα είναι σημαντική: «ή μαζική άγροτική όδση... πρόσφερε τή θρασική κινητήρια δύναμη πού κρούσαν πίσω απ' τή

νίκη ενός κόμματος άφροισωμένου στό να επιτύχει, διαμέσου μιας άκατάπαυτης τρομοκρατίας, μια ύποθετικά αναπόφευκτη ιστορική φάση όπου η άγροτιά θα έπαυε να υπάρχει».

13. Αντιμετώπισα για πρώτη φορά αυτά τά καθαρά στερεότυπα επιχειρήματα, όταν ανέλαβα τήν άλληλογραφία με τό έξωτερικό, μιας όργάνωσης ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ, στις ΕΠΑ, στό 1965. Πήρα πολλά γράμματα άπ' τό DRV (Β. Βιετνάμ) κι άπ' τό τότε NLF — έμμεσα ή έμμεσα — όπου επαναλαμβάνονταν άκατάπαυστα. Στη συνέχεια τά υιοθέτησε τό ειρηνιστικό κίνημα στη Δύση και εξακολούθησε να τ' αναπαράγει. Μπορεί, κάλλιστα, να αποτελοθν τίς ειλικρινείς άπόψεις πολλών Βιετναμέζων, αλλά δέν παύουν να 'ναι «μύθοι», στό μέτρο που άφορϊ τήν ιστορική πραγματικότητα.

14. WAR RESISTERS INTERNATIONAL 1968

ΔΥΟ ΤΟΠΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Ο Ισραηλοαραβικός πόλεμος ήταν ένα άσκημα παιχνίδι που έπαιξε η σύγχρονη ιστορία στην έφησυχασμένη συνείδηση της άριστερας, ή όποια συμμετείχε τελετουργικά στο μεγάλο θέαμα της διαμαρτυρίας της ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ. Η ψευδής συνείδηση, που έβλεπε στο βιετναμικό Έθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (FNL) τον πρωτεργάτη της «σοσιαλιστικής επανάστασης» ενάντια στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό, μπερδεύτηκε και θυθίστηκε στις άξεπραστες αντιφάσεις της όταν τέθηκε τό ζήτημα να μοιράσει τό δίκιο μεταξύ Ισραήλ και Νάσαρ. Πάντως δέν έπαψε, μέσα από τίς γελοίες πολεμικές της, να διακηρύσσει ότι ό ένας ή ό άλλος είχε απόλυτα δίκιο, κι ακόμα ότι ή μία ή ή άλλη από τίς προστι- κές τους ήταν επαναστατική.

Τό ζήτημα είναι ότι ό επαναστατικός αγώνας, μεταναστεύοντας στις υπανάπτυκτες ζώνες, έγινε αντικείμενο μιας διπλής άλλοτρίωσης: από ή μία μεριά, της άλλοτρίωσης μιας άριστερας ανίσχυρης απέναντι: στον υπερχναπτυγμένο καπιταλισμό τόν οποίο δέν μπορεί καθόλου να καταπολεμήσει, κι από ήν άλλη, της άλλοτρίωσης τών εργαζομένων μαζών τών άποικιακών χωρών που κληρονόμησαν τά κατάλοιπα μιας παραμορφωμέ- νης επανάστασης και υποχρεώθηκαν να υποστούν τό νεκρό της βάρος. Η έλλειψη επαναστατικού κινήματος στην Εύρώπη ανήγαγε ήν άριστερά στην άπλούστερη έκφρασή της: μία μάζα θεατών που έκστασιάζονται κάθε φορά που ό εκμεταλλευόμενοι τών άποικιακών παίρνουν τά βπλα ενάντια στους άφέντες τους, και που έχει ήν ακατάσχετη ροπή να βλέπει: εκεί τό α κ ρ ο α ω τ ο πής Έπανάστασης. Κι αυτό συμβαίνει με τόν ίδιο τρόπο που ή έλλειψη πολιτικής ζωής του προλεταριάτου σαν τάξη - για - τόν - εαυτό - της (και για μας τό προλεταριάτο είναι επαναστατικό ή δέν είναι τίποτα) επέτρεψε σ' αυτή ήν άριστερά να γίνει ό ! π π ό τ η ς τ η ς ά ρ ε π η ς σ' ένα κόσμο δίχως άρετή. Όταν όμως θρηνηλογεί και παραπονιέται ότι ή «τάξη πραγμάτων του κόσμου» αντιτίθεται στις κα- λές της προθέσεις, και όταν διατηρεί τίς φτωχές της βλέψεις απέναντι: σ' αυτή ήν τάξη πραγμάτων, στην πραγματικότητα συνδέεται άναπόσπα- στα μαζί της σαν να είναι ή ουσία της, κι αν επρόκειτο αυτή ή τάξη πραγ- μάτων να της άφαιρεθεί ή ή ίδια να άποκλειστεί απ' αυτήν θά έχανε τ ά π ά ν τ α. Η εύρωπαϊκή άριστερά άποδεικνύεται τόσο φτωχή ώστε, δ-

πως ο ταξιδιώτης της έρημου επιθυμεί απλώς μιά σταγόνα νερό, φαίνεται να θέλει για τήν ανακούφισή της μόνο τήν ισχνή αίσθηση μιάς άφρημένης αντίρρησης. Ή εύκολια μέ τήν όποια Ικανοποιείται μπορεί να άποτελέσει μέτρο για τό μέγεθος της φτώχειας της. Είναι ξένη προς τήν ιστορία, στόν ίδιο βαθμό πού τό προλεταριάτο είναι ξένο προς τόν κόσμο. Ή ψευδής συνείδηση είναι ή φυσική της κατάσταση, τό θέαμα ή ύλη της, και ή φαινομενική σύγκρουση τών συστημάτων τό καθολικό σημειο αναφοράς της: παντού και πάντα όπου υπάρχει σύγκρουση, είναι σύγκρουση του καλού και του κακού, της «άπόλυτης Ήπανάστασης» και της «άπόλυτης Ήντίδρασης».

Ή προσκόλληση της συνείδησης τών θεατών στις ξένεσ ύποθέσεις παραμένει παράλογη, και οι έναρτες διαμαρτυρίες της θυθίζονται στό τέλμα της ένοχλης της. Οι περισσότερες «Ήπιτροπές Βιετνάμ» της Γαλλίας διαλύθησαν στη διάρκεια του «πολέμου τών έξη ημερών», ενώ και στις ΗΠΑ ένα μέρος τών ομάδων αντίστασης έναντίον του πολέμου του Βιετνάμ γνώρισαν τήν άλθήθεια τους. «Δέν μπορούμε να είμαστε ταυτόχρονα υπέρ τών διετναμέζων και έναντίον τών έβραίων πού άπειλούνται μέ άφανισμό», κραυγάζουν οι μέν. «Είναι δυνατόν να άγωνίζεστε έναντίον τών άμερικανών στό Βιετνάμ ύποστηρίζοντας τίς επιθέσεις τών σιωνιστών συμμάχων τους;», άποκρίνονται οι δέ, και όλοι μαζί θυθίζονται στόν θυζαντινισμό άτέρμωνων συζητήσεων... Ό Σάρτρ δέν κατόρθωσε να συνέλθει άπ' αυτό τόν θυζαντινισμό. Στην πραγματικότητα, εκείνο πού καταδικάζει όλος αυτός ο καλός κόσμος δέν τό καταπολεμάει άποτελεσματικά, και εκείνο πού έγκρίνει δέν τό γνωρίζει. Ή αντίθεση του στόν άμερικανικό πόλεμο σχεδόν πάντα συγχέεται μέ τήν άνευ όρων ύποστήριξη τών Βιετκόνγκ, αλλά πάντα και για όλους παραμένει θεαματική. Έκείνοι πού αντίτάσσονταν πραγματικά στόν Ισπανικό φασισμό πήγαιναν να τόν πολεμήσουν. Κανείς δέν έφυγε άκόμα για να πολεμήσει έναντίον του «γιαγκνίκου ύπερϊαλισμού». Μία έλόκληρη συλλογή Ιπτάμενων χαλιών προσφέρεται στην έκλογή τών καταναλωτών της άπατηλης συμμετοχής: ο σταλινο - γκυλικός έθνικισμός έναντια σε κάθε τι τό άμερικάνικο (ή έπίσκεψη του Χάμφρεϋ στό Παρίσι ήταν ή μοναδική περίπτωση πού τό ΚΚ Γαλλίας έκανε διαδήλωση μέ όσους πιστούς του άπομένουν)· τό πούλημα του «COURRIER VIETNAM» ή τών διαφημιστικών φυλλαδίων του κράτους του Χό Τσί Μίνχ' και, τέλος, οι ειρηνιστικές διαδηλώσεις. Ούτε οι Πρόδος (πρίν τή διάλυσή τους) ούτε οι φοιτητές του Βερολίνου μπόρεσαν να ξεπεράσουν αυτό τό στενό πλαίσιο της αντιιμπεριαλιστικής «όράσης».

Στήν Ήμερική ή αντίθεση προς τόν πόλεμο είναι έξαρχής σοβαρότερη, γιατί βρίσκει άπέναντι της τόν πραγματικό έχθρό. Πάντως, για ένα τμήμα της νεολαίας, σημαίνει τή μ η χ α ν ι κ ή της ταύτιση μέ τούς φαινομενικούς έχθρούς τών πραγματικών έχθρών της. Κι αυτό έπιτείνει τή σύγχυση μιάς εργατικής τάξης πού ήδη όφίσταται τίς χειρότερες άποκτηνώσεις και μυθοποιήσεις, και σμιδάλλει για να διατηρηθεί μέσα σ'

αυτή την «αντιδραστική» κατάσταση πνευμάτων από την οποία άντλουν επιχειρήματα έναντιόν της.

Ἡ κριτική τοῦ Γκουεβάρρα μᾶς φαίνεται πῶς σημαντική, γιατί ἔχει τίς ρίζες τῆς σέ πραγματικούς ἀγῶνες, ἀλλά διατυπώνεται ἐρήμην τῆς ἱστορίας. Ὁ Τσέ εἶναι σίγουρα ἕνας ἀπό τούς τελευταίους συνεπείς λεκνιστές τῆς ἐποχῆς μας. Ὅμως, σάν τόν μυθικό Ἐπιμενίδη, φαίνεται ὅτι κοιμήθηκε τόν τελευταῖο μισό αἰῶνα γιά νά μπορεῖ νά πιστεῦει πῶς ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα «προοδευτικό στρατόπεδο» καί πῶς αὐτό παρουσιάζει περίεργες ἀνεπάρκειες. Αὐτός ὁ γραφειοκρατικός καί ρασιανικός ἐπαναστάτης δέν βλέπει στόν ἱμπεριαλισμό παρά τό ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ πού ἀγωνίζεται ἐνάντια σέ μιᾶ κοινωνία ἣ ὅποια εἶναι: σοσιαλιστική ἔστω κι ἂν ἔχει μειονεκτῆματα.

Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς ΕΣΣΔ, πού ἀναγνωρίζεται ἀσύστολα, φαίνεται διαρκῶς περισσότερο «φυσική». Ὅσο γιά τήν Κίνα, σύμφωνα μέ μιᾶ ἐπίσημη δήλωση, εἶναι «πρόθυμη νά κάνει κάθε ἐθνική θυσία γιά νά ὑποστηρίξει τό Βόρειο Βιετνάμ ἐνάντια στίς ΗΠΑ (ἐ λ λ ε ἰ σ ε ἰ τ ὠ ν ἐ ρ γ α τ ὠ ν τ ο ὗ Χ ό ν γ κ Κ ό ν γ κ) καί ἀποτελεῖ τήν πῶς σταθερή καί σίγουρη ὀ π ε ἰ σ θ ο φ υ λ α κ ῆ τοῦ βιετναμικοῦ λαοῦ πού ἀγωνίζεται ἐνάντια στόν ἱμπεριαλισμό». Πράγματι, κανείς δέν ἀμφισβᾷ πῶς ὅταν κι ὁ τελευταῖος βιετναμέζος θά ἔχει σκοτωθεῖ ἣ γραφειοκρατική Κίνα τοῦ Μάο θά εἶναι ἀνέπαφη. (Σύμφωνα μέ τήν «Ἰδέσσια» ἣ Κίνα καί ὁ ΗΠΑ συνάψανε συμφωνία ἀμοιβαίας μὴ ἐπέμβασης).

Ὅτε ἣ μηχανική συνείδηση τῆς ἐνάρετης ἀριστερᾶς οὔτε ἣ γραφειοκρατία δέν εἶναι ἱκανή νά δεῖ τῆ βαθιά ἐνότητα τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Ἡ διαλεκτική εἶναι ὁ κοινός ἐχθρός τους. Ὅσο γιά τήν ἐπαναστατική κριτική, αὐτή ἀρχίζει πέραν τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ· ριζώνει στήν ἱστορία καί τό πεδίο τῆς εἶναι ἣ δλότητα τοῦ ὑπάρχοντος κόσμου. Δέν μπορεῖ σέ καμιᾶ περίπτωση νά ἐπευφημίσει ἕνα ἀπό τά ἐμπόλεμα κ ρ ἄ τ η οὔτε νά ὑποστηρίξει τῆ γραφειοκρατία ἐνός ἀναδυόμενου ἐκμεταλλευτικοῦ κράτους. Ὀφείλει πρῶτα ἀπ' ὄλα νά ξεσκεπάσει τήν ἀ λ ῆ θ ε ἰ α τῶν τωρινῶν συγκρούσεων, συνδέοντάς τες μέ τήν ἱστορία τους, καί νά ἀποκαλύψει τούς ἀνομολόγητους σκοπούς τῶν δυνάμεων πού ἐ π ἰ σ ῆ μ ω ς θρῖσκονται σέ σύγκρουση. Τό ὄπλο τῆς κριτικῆς χρησιμεύει σάν προανάκρουσμα τῆς κριτικῆς τῶν ὄπλων.

Ἡ εἰρηνική συνύπαρξη τοῦ ἀστικοῦ καί τοῦ γραφειοκρατικοῦ φέμματος κατέληξε νά ὑπερισχύσει ἀπέναντι στό φέμα τῶν συγκρούσεών τους· ἣ ἰσορροπία τοῦ τρόμου διαλύθηκε στήν Κούβα τό 1962 στή διάρκεια τῆς ἀτακτῆς ρωσικῆς ὑποχώρησης. Ἀπό τότε ὁ ἀμερικανικός ἱμπεριαλισμός εἶναι ὁ ἀδιαφιλονίκητος κύριος τοῦ κόσμου. Καί μπορεῖ νά εἶναι κύριος τοῦ κόσμου μόνο μέ τήν ἐπιθετικότητα, γιατί δέν ἔχει καμιᾶ ἐλπίδα νά παρουσιάσει ἕνα ὀποιοδήποτε θέγγητρο γιά τούς ἀπόκληρους, πού στρέφονται εὐκολότερα πρὸς τό ρωσοκινεζικό πρότυπο. Ὁ κρατικός καπιταλισμός εἶναι ἣ φυσική τάση τῶν ἀποικιοκρατούμενων κοινωνιῶν ὅπου τό κράτος κατὰ κανόνα συγκροτεῖται πρῖν τίς τάξεις — μέ τήν ἱστορική ἐν-

νοια του δρου. Η πλήρης εξάλειψη των κεφαλαίων της και των εμπορευμάτων της από την παγκόσμια αγορά είναι άκριτως ο θανάσιμος κίνδυνος που απειλεί την αμερικανική άρχουσα τάξη και την οικονομία της της ελεύθερης επιχειρηματικής δραστηριότητας και είναι επίσης το κλειδί της επιθετικής της κίνησης.

Από την μεγάλη κρίση του 1929 ή παρέμβαση του κράτους στους μηχανισμούς της αγοράς γίνεται διαρκώς περισσότερο αισθητή. Η οικονομία δεν μπορεί πιά να λειτουργήσει κανονικά χωρίς τις μαζικές δαπάνες του κράτους, του κυριότερου «καταναλωτή» κάθε μη εμπορεύσιμης παραγωγής (κυρίως της πολεμικής βιομηχανίας). Πάντως αυτό δεν την εμποδίζει να θρίσκειται σε κρίση και να χρειάζεται πάντα την επέκταση του δημόσιου εις βάρος του ιδιωτικού τομέα της. Μιά άδυσώπητη λογική ώθει το σύστημα προς έναν καπιταλισμό ολοένα περισσότερο ελεγχόμενο από το κράτος, που αποτελεί πηγή σοβαρών κοινωνικών συγκρούσεων.

Η βαθιά κρίση του αμερικανικού συστήματος συνίσταται στην ανικανότητά του να παράγει επαρκή κέρδη σε κοινωνική κλίμακα. Έτσι είναι υποχρεωμένο να επιτύχει στο εξωτερικό αυτό που δεν μπορεί να κάνει στη χώρα του, δηλαδή να αυξήσει τη μάζα των κερδών ανάλογα προς τη μάζα των υπαρχόντων κεφαλαίων. Η κατέχουσα τάξη, που είναι λίγο ως πολύ κάτοχος και του κράτους, υπολογίζει στις ημιπεριαλιστικές της επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση αυτού του τρελλού όνειρου. Για την τάξη αυτή ο κρατικός καπιταλισμός σημαίνει θάνατο όσο και ο κομμουνισμός γι' αυτό είναι από τη φύση της άνικανη να δει μία οποιαδήποτε διαφορά ανάμεσα στους δύο.

Η τεχνητή λειτουργία της μονοπωλιακής οικονομίας σαν «πολεμικής οικονομίας» εξασφαλίζει για την ώρα στην πολιτική της άρχουσας τάξης την ευμένεια των εργατών, που επωφελοούνται από την πλήρη απασχόληση και μία θεαματική άφθονία: «Τή στιγμή αυτή το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται σε εργασίες σχετικές με την εθνική άμυνα αντιπροσωπεύει το 5,2% του συνολικού αμερικανικού εργατικού δυναμικού, έναντι 3,9% πριν δύο χρόνια (...). Ο αριθμός των πολιτικών θέσεων εργασίας στον τομέα της εθνικής άμυνας αυξήθηκε από 3.000.000 σε 4.100.000 περίπου μέσα σε δύο χρόνια» («Μόντ», 17.9.67). Στο άναμταξό ο καπιταλισμός της αγοράς νιώθει συγκοιμμένα πώς επεκτείνοντας τον γεωγραφικό του έλεγχο θα επιτύχει μία πιο ταχύρρυθμη ανάπτυξη, ικανή να αντισταθμίσει τις διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις της μη κερδοφόρας παραγωγής. Η λυσσαλέα υπερέσπιση των περιούχων του «ελεύθερου» κόσμου όπου τά συμφέροντά του είναι πολλές φορές μηδαμικά (τό 1969 οι αμερικανικές επενδύσεις στο Νότιο Βιετνάμ δεν ξεπερνούσαν τά 50 εκ. δολάρια) ανταποκρίνεται σε μία στρατηγική που, μακροπρόθεσμα, πιστεύει ότι θα καταφέρει να μετατρέψει τις στρατιωτικές δαπάνες σε απλά τρέχοντα γενικά έξοδα, εξασφαλίζοντας στις ΗΠΑ όχι μόνο μία αγορά αλλά τον μονοπωλιακό έλεγχο των μέσων παραγωγής του μεγαλύτερου μέρους της ύδραυλίου. Τά πάντα όμως έρχονται σε αντίθεση μ' αυ-

τό τό σχέδιο. Από τή μιιά μεριά, αί εσωτερικές αντιφάσεις του ιδιωτικού καπιταλισμού: υπάρχουν ιδιαίτερα συμφέροντα πού αντιτάσσονται σ' αυτό τό γενικό συμφέρον τής άρχουσας τάξης στό σύνολό της, όπως αί ομάδες πού πλουτίζουν βραχυπρόθεσμα από τίς κρατικές παραγγελίες (μέ έπικερφέ πώλησι τούς βιομήχανους έπιλων), κι όπως έπίσης αί μονοπωλιακές επιχειρήσεις πού δέν έχουν καμιά διάθεση νά επενδύσουν στις ύπαναπτυκτες χώρες, όπου ή παραγωγικότητα είναι πολύ χαμηλή παρά τή φθίνουσα των εργατικών χεριών, άλλά νά επενδύσουν στό προηγμένο μέρος του κόσμου (καί ιδιαίτερα στην Βόρρύτεη πού εξακολουθεί νά είναι πολύ πιά άποδοτική από την κορεσμένη Αμερική). Από την άλλη μεριά, τό σχέδιο αυτό προσκρούει στά άμεσα συμφέροντα των άπόκληρων μαζών, πού ή πρώτη κίνησή τους δέν μπορεί νά είναι παρά ή εξέλευση των εκμεταλλευτικών στρωμάτων τους, των μόνων ίκανών νά εξασφαλίσουν στις ΗΠΑ μιιά οποιαδήποτε διεύδυση.

Τό Βιετνάμ δέν είναι για την ώρα, σύμφωνα μέ τον Ρόστοκ, τον είδήμονα τής «ανάπτυξης» στό άμερικανικό ύπουργείο εξωτερικών, παρά τό πεδίο πειραματισμού αυτής τής τεράστιας και προορισμένης νά διευρυνθεί στρατηγικής, πού για νά εξασφαλίσει την εκμεταλλευτική ειρήνη της πρέπει νά άρχισι μ' ένα καταστροφικό πόλεμο — ένα πόλεμο πού δέν έχει πολλές πιθανότητες νά φτάσει στην επιθυμητή έκδαση. Η επιθετικότητα του άμερικανικού ίμπεριαλισμού δέν είναι λοιπόν καθόλου παραλογισμός μιιά καστής κυβέρνησης, αλλά άναγκαιότητα για τίς ταξικές σχέσεις του ιδιωτικού καπιταλισμού πού, αν δέν τού θάλει τέλος ένα επαναστατικό κίνημα, εξελίσσεται άναπότρεπτα πρós ένα τεχνοκρατικό κρατικό καπιταλισμό. Μέσα σ' αυτό ακριβώς τό γενικό πλαίσιο τής παγκόσμιας οικονομίας πού παρέμεινε μή κυριαρχούμενη, πρέπει νά εντάξουμε την ιστορία των άλλουσιωμένων αγώνων τής εποχής μας.

Η καταστροφή των παλιών «ασιατικών» δομών από την ίπικαιική διεύδυση είχε σαν άποτέλεσμα, άφενός τή δημιουργία ενός νέου στρώματος στις πόλεις και άφετέρου την αυξανόμενη εξαθλίωση μεγάλων τμημάτων τής ύπερεκμεταλλευμένης άγροτιάς. Η συνάντηση αυτών των δύο κοινωνικών δυναμικών άποτέλεσε τον βασικό κινήτρα όλου του διεθναιμικού κινήματος. Πράγματι, άνάμεσα στα στρώματα των πόλεων — μικροαστικά ή και αστικά — σχηματίστηκαν αί πρώτοι έθνικιστικοί πυρήνες και τό πλαίσιο του Καμμουνιστικού Κόσμου (ΚΚΙ) πού έπρόκειτο νά συγκροτηθεί τό 1930. Η προσκόλληση στη μολοσειδική ίδεολογία (μέ τή σταλινική της παραλλαγή) πρόσθεσε στό καθαρά έθνικιστικό πρόγραμμα ένα πρόγραμμα βασικά άγροτικό, και επέτρεψε στό ΚΚΙ νά γίνει ο κύριος καθοδηγητής του αντιαποικιακού αγώνα και νά πλαιιώσει τή μεγάλη μάζα των αυθόρμητα εξέγερμένων άγροτών. Τά «άγροτικά σοσιέτ» του 1931 υπήρξαν ή πρώτη έκδήλωση αυτού του κινήματος. Άλλά, συνδέοντας τίς τύχες του μέ τίς τύχες τής Γ' Διεθνούς, τό ΚΚΙ υπέταξε τον έαυτό του σ' όλες τίς μεταπτώσεις τής σταλινικής διπλωματίας και σ' όλες τίς διακυμάνσεις των έθνικών κρατικών συμφερόν-

των της ρωσικής γραφειοκρατίας. Μετά τό 7ο συνέδριο τής Κομμουντέρν (Αύγουστος 1935), ὁ «ἀγῶνας ἐνάντια στόν γαλλικό ἡμπεριαλισμό» ἐξαφανίστηκε ἀπό τό πρόγραμμα γιά νά ἀντικατασταθεῖ σέ λίγο ἀπό τόν ἀγῶνα ἐνάντια στό ἰσχυρό τροτσκιστικό κόμμα. «*Ὅσον ἀφορᾷ τοῦς τροτσκιστές, ὅτε σημαχίες οὔτε παραχωρήσεις* πρέπει νά ἔσκαπαστοῦν γιά νά φανεῖ αὐτό πού εἶναι στήν πραγματικότητά: πράκτορες τοῦ φασισμού» (ἐκθέση τοῦ Χό Τσί Μίνχ στήν Κομμουντέρν, Ἰούλιος 1939). Ἡ γερμανοσοβιετική συνθήκη καί ἡ ἀπαγόρευση τῶν ΚΚΚ τῆς Γαλλίας καί τῶν ὑπερπόντιων κτήσεων ἐπέτρεψαν στό ἸΚΚΙ νά ἀλλάξει προσανατολισμούς: «Τό κόμμα μας θεωρεῖ πῶς εἶναι ζήτημα ζωῆς καί θανάτου... νά ἀγωνιστοῦμε ἐνάντια στόν ἡμπεριαλιστικό πόλεμο καί τή ληστροική καί δολοφονική πολιτική τοῦ γαλλικοῦ ἡμπεριαλισμοῦ (δ ι ἄ θ ἄ ζ ε: κ α τ ἔ τ ἧ ς ν α ζ ι σ τ ι κ ἧ ς Γ ε ρ μ α ν ῖ α ς) ... ἀλλά θά ἀγωνιστοῦμε ταυτόχρονα ἐνάντια στίς ἐπιθετικές διέψεις τοῦ ἰαπωνικοῦ φασισμού».

Πρός τά τέλη τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, μέ τήν ἀποτελεσματική βοήθεια τῶν ἀμερικανῶν, οἱ Βιετμίνχ ἔλεγχαν τό μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας καί ἀναγνωρίζονταν ἀπό τή Γαλλία σάν μοναδικοί ἐκπρόσωποι τῆς Ἰνδοκίνας. Ἐκεῖνη ἀκριβῶς τή στιγμή ὁ Χό προτίμησε «νά μωρίσει λίγο τή γαλλική κοπριά παρά νά τρώει μιᾶ ζωή τήν κινέζικη» καί, γιά νά διευκολύνει τίς ἐπιδιιώξεις τῶν συντρόφων - ἀφεντικῶν του, ὑπέγραψε τόν τερατώδη συμβιβασμό τοῦ Μαρτίου τοῦ 1946, πού ἀναγνώριζε τό Βιετνάμ σάν «ἐλεύθερο κράτος» καί ταυτόχρονα «πλήμα τῆς Ἰνδοκινεζικῆς Ὄμοσπονδίας τῆς Γαλλικῆς Ἐνωσης». Ὁ συμβιβασμός αὐτός ἐπέτρεψε στή Γαλλία νά ἀποκτήσει ἕνα μέρος τῆς χώρας καί, ὅταν οἱ σταλινικοί ἔχασαν τό μερίδιό τους ἀπό τήν ἀστική ἐξουσία στή Γαλλία, νά κάνει ἕνα πόλεμο 8 χρόνων, πού κατέληξή του ἦταν νά παραδώσουν οἱ Βιετμίνχ τόν Νότο σά πιά ὀπισθοδρομικά στρώματα τῆς βιετναμικῆς κοινωνίας καί στούς προστάτες τους ἀμερικανούς καί νά κερδίσουν ὀριστικά τόν Βορρά. Ἀφοῦ προχώρησε στή συστηματική ἐξόντωση τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων πού ἀπέμειναν (ὁ τελευταῖος τροτσκιστής ἡγέτης, ὁ Τά Τού Τάου, εἶχε ἦδη δολοφονηθεῖ τό 1946), ἡ γραφειοκρατία τῶν Βιετμίνχ ἐγκαθίδρυσε τήν ολοκληρωτική της ἐξουσία ἐπί τῆς ἀγροτιάς καί ἄρχισε τήν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας σά πλαίσια ἑνός κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ θελίωση τῆς τύχης τῶν ἀγροτῶν, πού ἦταν ἐπακόλουθο τῶν καπιταλιστικῶν τους κατὰ τόν μακροχρόνιο ἀπελευθερωτικό ἀγῶνα, ἔπρεπε σύμφωνα μέ τή γραφειοκρατική λογική νά τθεθεῖ στήν ὑπηρεσία τοῦ διαμορφωνόμενου κράτους, πρὸς τήν κατεύθυνση μιᾶς μεγαλύτερης παραγωγικότητάς τῆς ὁποίας ἡ γραφειοκρατία παρέμεινε ἀδιαφιλονίκητος κύριος. Ἡ δεσποτική ἐφαρμογή τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης προκάλεσε τό 1956 βίαιες ἐξεγέρσεις καί αἰματηρή καταστολή (κυρίως στήν Ἰ-δια τήν ἐπαρχία τοῦ Χό Τσί Μίνχ). Οἱ ἀγρότες πού ἔφεραν στήν ἐξουσία τή γραφειοκρατία ἦταν τά πρῶτα της θύματα. Ἐνα ἄργιο ἀποκρτικῶν προσπάθησε, γιά πολλά χρόνια, νά ρίξει στή λήθη αὐτό τό «βαρύ σφάλμα».

Ἄλλά αἱ ἴδιες συμφωνίες τῆς Γενεύης ἐπέτρεψαν στοὺς Ντιέμ νά ἐγκαθιδρύσουν στὰ νότια τοῦ 17ου παραλλήλου ἓνα γραφειοκρατικό κράτος, φεουδαρχικό καὶ θεοκρατικό, πρὸς ὄφελος τῶν γαιοκτητῶν καὶ τῆς κομπραδόρικῆς ἀστικής τάξεως. Τὸ κράτος αὐτὸ ἐπρόκειτο μὲν σὲ λίγα χρόνια νά ἐξαλειφθεῖ ὅλες τῆς κατακτήσεις τῆς ἀγροτιάς, μὲ μερικές κατάλληλες «ἀγροτικές μεταρρυθμίσεις», καὶ αἱ ἀγρότες τοῦ Νότου, πού ἔνα μέρος τους ποτὲ δὲν κατέθεσε τὰ ὄπλα, ξαναβρέθηκαν στὸ ἔλεος τῆς καταπίεσης καὶ τῆς ὑπερεκμετάλλευσης. Ἔτσι ξεκίνησε ὁ δεύτερος πόλεμος τοῦ Βιετνάμ. Σ' αὐτὸ τὸν πόλεμο, ὅπως καὶ στὸν προηγούμενο, ἡ μάχη τῶν ἐξεγερμένων ἀγροτῶν πού ξαναπαίρνει τὰ ὄπλα ἐναντίον τῶν ἰδιῶν ἐχθρῶν ξαναβρίσκει τοὺς ἴδιους ἀρχηγούς. Τὸ Ἔθνικό Ἀπελευθερωτικό Μέτωπο (FNL) ἀντικαθιστᾷ τὸ Μέτωπο γιὰ τὴν Ἀνεξαρτησία (Βιετμίνχ), κληρονομήντας συγχρόνως τὰ προσόντα καὶ τὰ τεράστια μειονεκτήματά του. Παρουσιάζομενο σὰν ὑπέρμαχος τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνα καὶ τοῦ πολέμου τῶν χωρικῶν, τὸ FNL κέρδισε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ὑπαίθρο καὶ τὴν ἔκανε κύρια βάση τῆς ἐνοπλῆς ἀντίστασης. Οἱ ἀλλεπάλληλες νίκες ἐναντίον τοῦ ἐπίσημου στρατοῦ προκάλεσαν τὴν δλοένα μαζικότερη ἐπέμβαση τῶν ἀμερικανῶν, μέχρι σημείου νά μετατραπῆ ἡ σύγκρουση σὲ ἀπροκάλυπτο ἀποικιακὸ πόλεμο ὅπου αἱ βιετναμέζοι δρῶνται ἀντιμέτωποι μὲ τὸν στρατὸ εἰσβολῆς. Τὰ κυριότερα προσόντα τοῦ κινήματος εἶναι ἡ ἀποφασιστικότητά του στὸν ἀγώνα, τὸ ξεκάθαρα ἀντιφεουδαρχικὸ του πρόγραμμα καὶ αἱ ἐνωτικὲς του προσεχτικὲς. Πάντως σὲ καμιά περίπτωση ὁ ἀγώνας τοῦ FNL δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὸ κλασσικὸ πλαίσιο τῶν ἐθνικοαπελευθερωτικῶν ἀγώνων, καὶ τὸ πρόγραμμά του εἶναι βασισμένο στὸν συμβιβασμὸ ἐνὸς τερᾶστιου συνασπισμοῦ τάξεων πού κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸν μοναδικὸ ἀντικειμενικὸ στόχο τῆς ἀπόκρουσης τῆς ἀμερικανικῆς ἐπίθεσης (δὲν εἶναι τυχαίον πού ἀπορρίπτει τὴν ὀγκωσὶα «Βιετκόγγ», δηλ. βιετναμέζοι κομμουνιστές, γιὰ νά ἐπιμείνει στὸν ἐθνικὸ του χαρακτήρα). Οἱ δομὲς του εἶναι δομὲς ἐνὸς κράτους ὑπὸ διαμόρφωση, ἐφόσον ἤδη στὶς ζῶνες πού ἐλέγχει εἰσπράττει φόρους καὶ καθιερώνει τὴν ὑποχρεωτικὴ στρατιωτικὴ θητεία.

Αὐτὰ τὰ μίνιμουμ προσόντα τοῦ ἀγώνα, καὶ αἱ στόχοι καὶ τὰ κοινωνικά συμφέροντα πού ἐκπράξουν, λείπουν τελείως ἀπὸ τῆ σύγκρουση μεταξὺ Ἰσραήλ καὶ Ἀράβων. Καὶ στὴ γενικὴ σύγκρουση προστίθενται αἱ ἰδιαίτερες ἀντιφάσεις τοῦ σιωνισμοῦ καὶ τῆς κατατεταχισμένης ἀραβικῆς κοινωνίας.

Ἀπὸ τίς ἀπαρχές του ὁ σιωνισμὸς ἦταν τὸ ἀντίθετο τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπίλυσης τοῦ λεγόμενου Ἐ θ ρ α ἱ κ ο ὄ ζ η τ ῆ μ α τ ο ς. Ὄντας ἄμεσο προϊόν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ, δὲν ἀπέβλεπε στὴν ἀνατροπὴ μιᾶς κοινωνίας πού εἶχε τὴν ἀνάγκη νά καταδιώκει τοὺς ἔβραλους, ἀλλὰ στὴ δημιουργία μιᾶς ἐβραϊκῆς ἐθνικῆς ὀντότητας προστατευμένης ἀπὸ τοὺς ἀντισιωνιτικούς παραλογισμοὺς τοῦ καπιταλισμοῦ τῆς παρακμῆς· ὄχι στὴν κατάργησιν τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ στὴ μετατόπισή της. Τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα τοῦ σιωνισμοῦ εἶναι ὅτι πάντα ἔκανε τοὺς συλλογισμοὺς

του λές και η Παλαιστίνη ήταν έρημονήσι. Το επαναστατικό εργατικό κίνημα έδλεπε τήν επίλυση του εβραϊκού ζητήματος στην προλεταριακή κοινότητα, δηλ. στην καταστροφή του καπιταλισμού και «της θροσκείας του, του λουδαϊσμού», έφρόσον η χειραφέτηση του εβραίου δέν μπορεί νά πραγματοποιηθεί έξω από τή χειραφέτηση του ανθρώπου. Ο σιωνισμός ξεκινούσε από τή αντίστροφή υπόθεση. Βέβαια η άντεπαναστατική εξέλιξη του ευρωπαϊκού καπιταλισμού έδωσε δίκηρο στις ρεφορμιστικές θέσεις του Μπερνστάιν. Η έπιτυχία του σιωνισμού, κι έπομένως και η δημιουργία του κράτους του Ισραήλ, δέν είναι παρά μία εκδήλωση του θριάμβου της παγκόσμιας άντεπαναστάσης. Στόν «σοσιαλισμό σέ μία μόνο χώρα» μπορούσε νά άποικίνεται η «δικαιοσύνη για ένα μόνο λαό» και η «ισότητα σ' ένα μόνο κιμπούτς». Ο άποικισμός της Παλαιστίνης οργανώθηκε μέ τά κεφάλαια του Ρότσιλντ και τά πρώτα κιμπούτς λανσαρίστηκαν χάρη στην ευρωπαϊκή ύπεραξία. Οι εβραίοι άναδημιούργησαν τότε χι ά δικό τους λογαριασμό αυτό του όποιου ύπήρξαν θύματα: τόν φανατισμό και τίς φυλετικές διακρίσεις. Έσείνοι πού ύπέφεραν έπειδή ήταν άπλώς άνεκτόι στην κοινωνία τους, θά άγωνίζονταν για νά γίνουν κ ά π ο υ ά λ λ ο υ ιδιοκτήτες μέ τό δικαίωμα νά άνέχονται τούς άλλους. Τό κιμπούτς δέν ήταν ένα επαναστατικό ξεπέραςμα της παλαιστινιακής «φρουδαρχίας», αλλά μία άλληλοδοθητική μορφή αυτοάμυνας των εβραίων εργαζόμενων - άποίκων έ ν α γ τ ί ο ν τ ω ν τ ά σ ε ω ν κ α π ι τ α λ ι σ τ ι κ ή ς έ κ μ ε τ ά λ λ ε υ σ η ς τ ο υ Έ β ρ α ι κ ο υ Π ρ α κ τ ο ρ ε ί ο υ. Έπειδή ήταν έ κυριότερος εβραϊός ιδιοκτήτης της Παλαιστίνης, η Σιωνιστική Όργάνωση θεωρούσε τόν έαυτό της μοναδικό εκπρόσωπο των υπέρτατων συμφερόντων του «εβραϊκού έθνους». Έάν τελικά παραχώρησε τό δικαίωμα μιας κάποιας αυτοδιαχείρισης, ό λόγος είναι ότι θεβαιώθηκε πώς αυτή θά βασιζόταν στην συστηματική άπώθηση του άραβα άγρότη.

Όσο για τή Χισταντρούτ, από τή στιγμή της δημιουργίας της τό 1920 ήταν ύποταγμένη στην έξουσία του παγκόσμιου σιωνισμού, δηλ. στό άντίθετο της χειραφέτησης των εργαζόμενων. Τό καταστατικό της άπέκλειε τούς άραβες εργαζόμενους, και πολλές φορές η δραστηριότητα της ήταν νά άπαγορεύει στις εβραϊκές έπιχειρήσεις νά τούς προσλαμβάνουν.

Η εξέλιξη της τριμέτωπης πάλης μεταξύ άράβων, σιωνιστών και άγγλων έπρόκειτο νά άποβεί πός όφελος των δεύτερων. Χάρη στην ύποστήριξη των άμερικανών (μετά των Β' παγκόσμιο πόλεμο) και τίς έδλογίες του Στάλιν (πού έδλεπε στό Ισραήλ τή συγκρότηση του πρώτου «σοσιαλιστικού» προσαργίου στην Μέση Άνατολή και πού ήθελε ταυτόχρονα νά άπαλλαγεί από μερικούς υπεράριθμους εβραίους), τό όνειρο του Χέρτζλ δέν άργησε νά πραγματοποιηθεί και έγινε η άθάβρητη ανακήρυξη της έδρυσης του εβραϊκού κράτους. Η επαναφοκίωση όλων των «προοδευτικών» μορφών κοινωνικής όργάνωσης και η ένωμάτωσή τους στό σιωνιστικό ιδανικό, στό έξής επέτρεψε στους πίο «επαναστάτες» νά εργάζονται μέ ήσυχη συνείδηση για τήν οικοδόμηση του άστικού, μιλιταρι-

στικῶ καὶ ραβινοκρατούμενου κράτους πού ἔγινε τὸ σύγχρονο Ἰσραήλ. Ὁ παρατεινόμενος ὕπνος τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ γέννησε ἀκόμα μιὰ φορά ἕνα τέρας. Ἡ θεμελιώδης ἀδικία πού διαπράχθηκε ἐναντίον τῶν ἀράβων τῆς Παλαιστίνης στράφηκε γρήγορα ἐνάντια στοὺς ἴδιους τοὺς ἔβραιους: τὸ κράτος τοῦ λαοῦ δὲν ἦταν παρά μιὰ κινώσιμη ταξικὴ κοινωνία ὅπου ἀνασυγκροτήθηκαν ὅλες οἱ ἀνωμαλίες τῶν παλιῶν κοινωνιῶν (ἱεραρχικὲς διαιρέσεις, ἔθνολογικὲς ἀντιθέσεις μεταξύ τῶν πολωνογερμανῶν ἔβραϊων Ἀσκενάζι καὶ τῶν ἰσπανοεβραίων Σεπαρντιτῶν, ρατσιστικὲς διώξεις ἐναντίον τῆς ἀραβικῆς μειονότητας κλπ.). Ἡ συνδικαλιστικὴ συννομοσπονδία βρῆκε τὴν κανονικὴ τῆς λειτουργία στὴ ἐνσωμάτωσι τῶν ἐργατῶν σὲ μιὰ καπιταλιστικὴ οἰκονομία, τῆς ὅποιας ἔγινε ὁ κυριότερος ἰδιοκτῆτης. Ἀπασχολεὶ περισσότερους μισθωτοὺς κι ἀπὸ τὸ κράτος, καὶ ἀποτελεῖ σήμερα τὸ προγεφύρωμα τῆς ἡγεμονικῆς ἐπέκτασης τοῦ νεο-ραβινοκρατικοῦ καπιταλισμοῦ (ἡ «Σόβελ Μπονέχ», σημερινὴ θυγατρικὴ ἐταιρεία τῆς Χιستانτροῦ στὸν τομέα τῶν οἰκοδομῶν, ἐπένδυσε 180 ἑκ. δολλάρια στὴν Ἀφρική καὶ τὴν Ἀσία τὸ 1960—'66 καὶ ἀπασχολεὶ σήμερα 12.000 ἀφρικανοὺς ἐργάτες).

Καθὼς τὸ Ἰσραηλινὸ κράτος δὲν θά μποροῦσε ποτέ νὰ δημιουργηθεῖ δίχως τὴν ἀμεση ἐπέμβαση τοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ ἡγεμονισμοῦ καὶ τῆ μαζικῆ βοήθεια τοῦ ἔβραϊκοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, δὲν μπορεῖ σήμερα νὰ ἰσραρατίσει τὴν *τ ε χ ν η τ ῆ ο ἰ κ ο ν ο μ ῖ α* τοῦ δίχως τῆ βοήθεια τῶν ἰδίων τῶν δυνάμεων πού τὸ δημιούργησαν (τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἶναι 600 ἑκ. δολλάρια, δηλ. εἶναι κατὰ κεφαλὴ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ μέσο εἰσόδημα τοῦ ἀραβὰ ἐργαζομένου). Ἀπὸ τῆ στιγμὴ πού ἐγκυβιερῶθηκαν οἱ πρῶτοι ἀποικισμοὶ μεταναστῶν, οἱ ἔβραιοι συγκροτοῦσαν, παράλληλα πρὸς τὴν οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ καθυστερημένη ἀραβικὴ κοινωνία, μιὰ σύγχρονη κοινωνία εὐρωπαϊκοῦ τύπου. Ἡ διακήρυξη τῆς ἔβραϊκῆς τοῦ Ἰσραηλινοῦ κράτους ὁλοκλήρωσε αὐτὴ τὴ διαδικασία ἀπλὰ καὶ μόνο μὲ τὸ βίαιο ἀποκλεισμὸ τῶν στοιχείων τῆς καθυστέρησης. Τὸ Ἰσραήλ εἶναι ἀπὸ τῆ φύση τοῦ προμαχῶνα τῆς Εὐρώπης στὴν καρδιά τοῦ ἀφροασιατικοῦ κόσμου. Ἔτσι ἔγινε διπλὰ *ξένο*: ξένο πρὸς τὸν ἀραβικὸ πληθυσμὸ, πού ἔχει περιορισεῖ σὲ μόνιμη κατάσταση προσφυγιάς ἢ ἀποικιοκρατούμενης μειονότητας, καὶ ξένο πρὸς τὸν ἔβραϊκὸ πληθυσμὸ, πού εἶχε δεῖ σ' αὐτὸ γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ἐπίγεια πραγματώση ὅλων τῶν ἐξισωτικῶν ἰδεολογιῶν.

Ὅμως αὐτὸ δὲν ὀφείλεται μόνο στὶς ἀντιφάσεις τῆς Ἰσραηλινῆς κοινωνίας. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κίβλας ἢ κατάστασι αὐτὴ δὲν ἔπαυε νὰ ἐπιδεινώνεται, ὑποδαυλιζόμενη ἀπὸ τὸ ἀραβικὸ περιβάλλον πού στάθηκε μέχρι σήμερα ἀνίκανο νὰ προσφέρει τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς ἀποτελεσματικῆς λύσης.

Ἀπὸ τίς ἀρχές τῆς βρετανικῆς ἐντολής, ἡ ἀραβικὴ ἀντίστασι στὴν Παλαιστίνην κυριαρχήθηκε τελείως ἀπὸ τὴν ἀρχαία τάξη, δηλ. ἀπὸ τὰ ἀραβικὰ θύοντα στρώματα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καὶ τοὺς βρετανοὺς προστάτες τους. Ἡ συμφωνία Σάικς - Πάικος ἔβαλε τέλος σ' ὅλες τίς ἐλπίδες τοῦ ἀναδυόμενου ἀραβικοῦ ἐθνικισμοῦ καὶ ὑπέταξε τὴν περιοχὴ — δια-

μελισσιμένη με έξυπνο τρόπο — σέ μία ξένη κυριαρχία πού κάθε άλλο παρά τελείωσε. Τά ίδια σπρώματα πού εξασφάλιζαν τή δουλικότητα τών άραβικών μαζών άπέναντι στην άθωμανική αυτοκρατορία τέθηκαν στην ύπηρεσία τής βρετανικής κατοχής κι έγιναν συνένοχοι τού σιωνιστικού άποικιακού (με τήν πώληση, σέ πολύ ύψηλές τιμές, τών γαιών τους). Ή καθυστέρηση τής άραβικής κοινωνίας δέν επέτρεπε άκόμα τήν εμφάνιση νέων και περισσότερο προωθημένων ήγεσιών, και α αδόρητες λιχίες εξέγέρσεις ξανάδρισκαν κάθε φορά τούς ίδιους επαναφομοιωτές: τούς «φευδαρχο—άστους» προύχοντες και τό εμπόρειμά τους, τήν εθνική ενότητα.

Ή ένοπλη εξέγερση τού 1936—39 και ή εξάμηνη γενική άπεργία (ή πιό μακρόχρονη στην ιστορία) άποφασίστηκαν και πραγματοποιήθηκαν παρά τήν αντίθεση όλων τών ήγεσιών τών «έθνικιστικών» κομμάτων. Οργανωμένες αδόρητες, απέκτησαν τεράστιες διαστάσεις· κι αυτό άκριδώς ύποχρέωσε τήν άρχουσα τάξη νά προσχωρήσει στό κίνημα και, αδόματα, νά μπει έπικεφαλής του. Άλλά αυτό έγινε με σκοπό νά τού βάλει φρένο, νά τό άδηγήσει στό τραπέζι τών διαπραγματεύσεων και στους αντιδραστικούς συμβιβασμούς. Μόνο ή νίκη ατόης τής εξέγερσης, αν έφτανε μέχρι τίσ έσχατες συνέπειές της, θά μπορούσε νά εξαλείψει τή βρετανική έντολή και συγχρόνως τό σιωνιστικό σχέδιο τής συγκρότησης έβραϊκού κράτους. Άντιστρόφως, ή άπουσία της προανάγγελλε τίσ μελλοντικές συμφορές και σέ τελική ανάλυση τήν ήττα τού 1948.

Ή ήττα τού 1948 ήταν ό επικηίδιος τής «αστικής - φευδαρχικής τάξης» σάν ήγετικής τάξης τού άραβικού κινήματος. Έδωσε τήν εδκαίρια στην μικροαστική τάξη νά άνέβει στην έξουσία και νά αποτελέσει, μαζί με τά στελέχη τού ήττημένου στρατού, τήν κινητήρια δύναμη τού τωρινού κινήματος. Τό πρόγραμμά της ήταν άπλό: ή ενότητα, μία κάποια σοσιαλιστική ιδεολογία και ή άπελευθέρωση τής Παλαιστίνης (ή «Επάνοδος»). Ή τριμερής επίθεση τού 1956 τής πρόσφερε τήν καλύτερη εδκαίρια για νά εδραιωθεί σάν άρχουσα τάξη και νά ανακαλύψει έναν ήγήτη - πρόγραμμα στό πρόσωπο τού Νάσερ, πού προτάθηκε για συλλογικό θαυμασμό στις άραβικές μάζες τίσ στερημένες από τά πάντα. Αποτελέσει τή θρησκεία τους και τό όπιό τους. Μόνο πού ή νέα έκμεταλλευτική τάξη είχε τά δικά της ιδιαίτερα συμφέροντα και αότοτελεις στόχους. Τά συνθήματα πού έκαναν δημοφιλές τό γραφειοκρατικό στρατιωτικό καθεστώς τής Αιγύπτου ήταν άθλια από μόνα τους, αλλά επίσης ατό ήταν άνίκανο νά τά πραγματοποιήσει. Στο έπίκεντρο ατόης τής ιδεολογίας - προπαγάνδας βρίσκονταν ή άραβική ενότητα και ή καταστροφή τού Ίσραήλ (πού παρουσιάζόταν διζδοχικά σάν διάλυση τού σφετεριστικού κράτους και σάν άπλό πέταγμα τών κατοίκων του στην θάλασσα).

Εκεινο πού έγκαινίασε τήν παρακμή τής άραβικής μικροαστικής τάξης και τής γραφειοκρατικής έξουσίας της ήταν πάνω έπ' όλα α έδεις της α έσωτερικές αντιφάσεις και ή επιφανειακότητα τών επιλογών της (ό Νάσερ, τό Μπάαθ, ό Κάσσι και τά λεγόμενα κομμουνιστικά κόμματα

δέν επαφαν νά αγωνίζονται αί μέν έναντίον τῶν δέ, διαμέσου συμβιδασιῶν καί συμμαχιῶν μέ τις πιά ὑποπτες δυνάμεις) .

Εἴκοσι χρόνια μετά τόν πρώτο πόλεμο τῆς Παλαιστίνης, αὐτό τό νέο στρώμα ἀποδεικνύεται τελείως ἀνίκανο νά δώσει λύση στό παλαιστινιακό πρόβλημα. Ἐξῆρε μέ τόν παρανοϊκό υπερθραυματισμό, γιατί μόνο ἡ μόνιμη διατήρηση τοῦ Ἰσραηλικοῦ προσχήματος τοῦ ἐπέτρεπε νά ἐπιβιώσει, ἀνίκανο καθὼς ἦταν νά δώσει μιά ὁποιαδήποτε ριζική λύση στά ἀναρίθμητα ἐσωτερικά πρόβλήματα: τό παλαιστινιακό ζήτημα ἐξακολουθεῖ νά εἶναι τό κλειδί τῶν ἀνατροπῶν στόν ἀραβικό κόσμο. Οἱ συγκρούσεις περιστρέφονται γύρω του καί εἶναι ἡ θεία μετάληψη ἔλων. Ἀποτελεῖ τή βάση τῆς ἀντικειμενικῆς ἀλληλεγγύης ὁ λ ω ν τῶν ἀραβικῶν καθεστώτων. Πραγματοποιεῖ τήν «Ἱερή Συμμαχία» μεταξύ Νάσερ καί Χουσεΐν, Φεϋζάλ καί Μπουμεντιέν, Μπάαθ καί Ἰσραφ.

Ὁ τελευταῖος πόλεμος ἤρθε νά διαλύσει ὅλες τίς ψευδαισθήσεις. Ἡ ἀπόλυτη ἀκαμψία τῆς «ἀραβικῆς ἰδεολογίας» ἐξαμίσθησε στήν ἐκπῆ τῆς μέ μιά πραγματικότητα πού ἦταν ἐξίσου σκληρή ἀλλά μέ μεγαλύτερες προϋποθέσεις διάρκειας. Ἐκεῖνοι πού μιλοῦσαν γιά πόλεμο δέν τόν ἤθελαν οὔτε τόν προετοίμαζαν, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού μιλοῦσαν γιά ἄμυνα προετοίμαζαν στήν πραγματικότητα τήν ἐπίθεση. Τό καθένα ἀπό τά δύο στρατόπεδα ἀκολουθοῦσε τή δική του πορεία: ἡ ἀραβική γραφειοκρατία θρῆσκόνταν στό δρόμο τοῦ ψέματος καί τῆς δημιουργίας, αἱ ἀφέντες τοῦ Ἰσραήλ στόν δρόμο τῆς ὑπερραλιστικῆς ἐπέκτασης. Ὁ πόλεμος τῶν ἔξη ἡμερῶν εἶχε κεφαλαϊώδη σημασία μέ ἀρνητικό τρόπο, στό μέτρο πού ἀποκάλυψε ὅλες τίς ἀδυναμίες καί τά κρυφά κουσούρια ἐκείνου πού παρουσιαζόταν ὡς «ἀραβική ἐπανόσταση». Ἡ «πανίσχυρη» στρατιωτική γραφειοκρατία τῆς Αἰγύπτου κοινοτοποιοῦνθηκε σέ δύο μέρες, ξεσκεπάζοντας ἔτσι μονομας τήν ἀ λ ἡ θ ε ι α τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς: ὁ ἄξονας πού γύρω του πραγματοποιήθηκαν ὅλοι οἱ κοινωνικοοικονομικοί μετασχηματισμοί, ὁ στρατός, ἔμεινε οὐσιαστικά ἴδιος. Ἀπό τή μιά μεριά ἰσχυρίζοταν πῶς θά ἀλλάξει τά πάντα στήν Αἴγυπτο (ἢ καί σ' ὅλο τόν ἀραβικό κόσμο), κι ἀπό τήν ἄλλη ἔκανε τό πᾶν γιά νά μήν ἀλλάξει τίποτα στό ἐσωτερικό του, στίς ἀξίες καί στίς συνήθειές του. Ἡ βασιρική Αἰγύπτου κυριαρχεῖται ἀκόμα ἀπό τίς προνασιρικές δυνάμεις, ἡ «γραφειοκρατία» τῆς εἶναι ἕνα ρευστό ἀμάλγαμα δίχως συνοχή καί ταξική συνείδηση πού τό ἐνώνει μόνο ἡ ἐκμετάλλευση καί τό μοίρασμα τῆς κοινωνικῆς ὑπεραξίας.

Ὅσο γιά τόν πολιτικο - στρατιωτικό μηχανισμό πού κυβερνᾷ τή μπααθική Συρία, κλείνεται διαρκῶς περισσότερο μέσα στό καθόουκι τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐξθραυτισμοῦ του. Μόνο πού ἡ φρασεολογία του δέν ἐξαπατᾷ πιά κανέναν (ἐκτός ἀπό τόν Πάμπλο!)· αἱ πάντες ξέρουν ὅτι: δέν πολέμησε καί ὅτι παρέδωσε τό μέτωπο δίχως ἀντίσταση, ἐπειδή προτίμησε νά κρατήσει τά ἐπιλεκτά στρατεύματα στή Δαμασκὸ καί τή δεξιά του ἄμυνα. Ἐκεῖνοι πού ἀπορροφούσαν τό βδο) ο τοῦ συριακοῦ προϋπολογισμοῦ γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐπικράτειας, ἀποκάλυψαν ὀριστικά τό κυνικό τους ψέμμα.

Τέλος, ὁ πόλεμος τῶν ἔξη ἡμερῶν εἶδε γιά μιά τελευταία φορὰ

οἱ ἐκείνους πού ἐξακολουθοῦσαν νά χρειάζονται μιὰ τέτοια ἀπόδειξη, δι-
ή ἱερή συμμαχία μέ τούς Χουσεϊν δέν μπορούσε παρά νά ὀδηγήσει: στήν
καταστροφή. Ἡ Ἀραβική Λεγεώνα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πρώτη κιόλας
ἡμέρα, καί ὁ παλαιστινιακός πληθυσμός, πού ὑπέστη ἐπί εἰκοσι: χρόνια τήν
ἀστυνομική τρομοκρατία τῶν δυνάμεων της, ἐρέθηκε ἄοπλος καί ἀνεργάνω-
τος ἀπέναντι στίς δυνάμεις κατοχῆς. Ὁ χασεμειτικός θρόνος ἔχει μοιρα-
στεῖ ἀπό τό 1948 τήν ἀποικιοποίηση τῶν παλαιστινίων μέ τό σιωνιστικό
κράτος. Ἀποχωρώντας ἀπό τήν Ὑπεριορδανία, παρέδωσε σ' αὐτό τό κρά-
τος τούς φακέλους πού εἶχε καταρτίσει ἡ ἀστυνομία του σχετικά μέ ὅλα
τά παλαιστινιακά ἐπαναστατικά στοιχεία. Ἀλλά οἱ παλαιστίνιοι πάντα
ἤξεραν δι: δέν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στίς δύο ἀποικιοκρατίες,
καί κούθουν σήμερα περισσότερο ἀνετα στήν ἀντίστασή τους ἐναντίον τῆς
νέας κατοχῆς.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τό Ἰσραήλ ἔγινε πλήρως κτὸ πού οἱ Ἀρα-
βες τό κατηγοροῦσαν πρὶν τόν πόλεμο δι: εἶναι: ἕνα ἡγεμονιστικό κρά-
τος πού συμπεριφέρεται σάν μιὰ κλασσική δύναμη κατοχῆς (ἀστυνομική
τρομοκρατία, ἀνατίναξη σπιτιῶν, διαρκῆς στρατιωτικός νόμος κτλ.). Καί
στό ἐσωτερικό του ἀναπτύσσεται ἕνα συλλογικό παραλήρημα, ἐνορχηστρω-
μένο ἀπό τούς ραβίνους, γιά τό «ἀπαράγραπτο δικαίωμα τοῦ Ἰσραήλ στά
βιβλικά σύνορα». Ὁ πόλεμος σταμάτησε ὅλο τό κίνημα ἀμφισβήτησης πού
γεννιόταν ἀπό τίς ἀντιφάσεις αὐτῆς τῆς τεχνητῆς κοινωνίας (τό 1966 ἔ-
γιναν μερικές δεκάδες ταραχές καί τό 1965 τουλάχιστον 277 ἀπεργίες),
καί προκάλεσε μιὰ διψήφια ἀποδοχή τῶν στόχων τῆς ἀρχουσας τάξης καί
τῆς πιά ἐξτρεμιστικῆς ἰδεολογίας της. Ἐξ ἄλλου, χρησίμευσε γιά νά ἐνι-
σχῆσει ὅλα τά ἀραβικά καθεστώτα πού δέν ἀναμιχθῆριαν στήν ἐνοπλή σύρρα-
ξη. Ὁ Μπακμεντιέν μπόρεσε ἔτσι, σέ ἀπόσταση 5.000 χιλμ., νά συμμετάσχει
ἀτάραχα στόν ὑπερθεματισμό καί νά ἀποσπάσει: τά χειροκροτήματα τοῦ
ἀλγερινοῦ πλήθους, μπροστά στό ὅποιο οὔτε πού ταλμοῦσε νά ἐμφανιστεῖ
τήν προηγούμενη ἡμέρα' καί ἐπίσης νά ἀποκτήσει τήν ὑποστήριξη μιᾶς
τελειῆς σιωνιστοπατριστῆς ORP (γιά τήν ἀντιιμπεριαλιστική πολιτική
του). Ὁ Φεϋζάλ, ἐναντι μερικῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων, πέτυχε τήν
ἐγκατάλειψη τῆς Δημοκρατικῆς Ὑμενῆς καί τήν ἐδραίωση τοῦ θρόνου
του — καί οὔτε γάτα οὔτε ζῆμιά.

Ὅπως πάντα, ὁ πόλεμος, δι:αν δέν εἶναι ἐμφύλιος, ἀναπόφευκτα
παγώνει τή διαδικασία τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Στό Βόρειο Βιετ-
νάμ προκαλεῖ τήν προσκόλλησή — πάντα ἀνολοκλήρωτη — τῆς ἀγροτικῆς
μάζας στή γραφειοκρατία πού τήν ἐκμεταλλεύεται. Στό Ἰσραήλ διαλύει
γιά μιὰ μεγάλη περίοδο κάθε ἀντιπολίτευση πρὸς τόν σιωνισμό, ἐνῶ στίς
ἀραβικές χώρες ἐνισχύει — προσωρινά — τά πιά ἐπιθετικὰ στρώματα.
Μέ κανένα τρόπο τά ἐπαναστατικά ρεύματα δέν μπορούν νά ἀναγνωρίσουν
τόν ἑαυτο: τους μέσα στόν πόλεμο. Τό ἔργο τους βρίσκεται στήν ἄλλη ἄκρη
τοῦ τωρινοῦ κινήματος, γι:ατί πρέπει νά εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀρνήσή του.

Εἶναι φυσικά ἀδύνατον νά ἀναζητηθεῖ σήμερα μιὰ ἐ π α ν α σ τ α -
τ ι κ ῆ λύση στόν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ. Τό ζήτημα εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα

νά μπει τέλος στην αμερικανική επίθεση, για νά αφηθεί νά αναπτυχθεί, με φυσικό τρόπο, ή πραγματική κοινωνική πάλη του Βιετνάμ, δηλ. για νά μπορέσουν οι βιετναμέζοι εργαζόμενοι νά ξαναβρουν τους έσωτερικούς έχθρους τους: τή γραφειοκρατία του Βορρά και όλα τὰ ιδιοκτητικά και ιθύνοντα στρώματα του Νότου. Η αποχώρηση των αμερικανών σημαίνει άμεσα ότι ή σταλινική ήγεσία θά πάρει τόν έλεγχο όλης τής χώρας: αυτή είναι ή αναπόφευκτη λύση. Γιατί οι επιδρομείς δέν μπορούν νά παρατείνουν τήν επίθεσή τους επ' άόριστον' είναι γνωστό από τά χρόνια του Ταλεβράνδου ότι με τίς ξιφολόγχες μπορεί κάποιος νά κάνει έτιδήποτε εκτός από τό νά καθήσει πάνω τους. Τό ζήτημα δέν είναι λοιπόν νά υποστηρίξουμε άνευ όρων (ή με κριτικό τρόπο) τούς Βιετκόγκ, αλλά νά αγωνισοθίμε με συνέπεια και άνυποχώρητα εναντίον του αμερικανικού ημπεριαλισμού. Στην πιό καιρία θέσι βρίσκονται σήμερα οι αμερικανοί επαναστάτες πού κηρύσσουν και εφαρμόζουν τήν άνυποταξία σέ πολύ μεγάλη κλίμακα (πού μπροστά τής ή αντίσταση στη Γαλλία εναντίον του πολέμου τής Άλγερίας είναι παιχνίδι για παιδιά). Η ρίξη του πολέμου του Βιετνάμ βρίσκεται μέσα στην Άμερική και μόνο εκεί μπορεί νά κοπει.

Ανοίχεται από τόν αμερικανικό πόλεμο, τό παλαιστινιακό ζήτημα δέν έχει λύση πού νά προδιαγράφεται άμεσα. Καμιά βραχυπρόθεση λύση δέν είναι εφαρμόσιμη. Τά άραβικά καθεστώτα δέν μπορούν παρά νά καταρρεύσουν κάτω από τό βάρος των αντιφάσεων τους, ενώ τό Ίσραήλ θά είναι ολοένα περισσότερο δέσιμο τής άποικιοκρατικής λογικής του. Όλοι οι συμβιβασμοί πού προσπαθούν νά στήσουν οι μεγάλες δυνάμεις και οι αντίστοιχοι σύμμαχοί τους δέν μπορούν, σέ καμιά περίπτωση, νά μήν είναι άντεπαναστατικοί. Τό μπάσταρδο στάτους κόντ — ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη — πιθανότατα θά επικρατήσει για μιά μεγάλη χρονική περίοδο, πού στη διάρκειά τής τά άραβικά καθεστώτα θά γνωρίζουν τήν τύχη των προκατόχων τους του 1948 (και Ίσως πρός όφελος των άπροκάλυπτα αντιδραστικών δυνάμεων σέ μιά πρώτη φάση). Η άραβική κοινωνία πού γεννήσε όλα τὰ είδη κυρίαρχων τάξεων, καρικατούρες όλων των τάξεων πού φάνηκαν στην Ιστορία, θά πρέπει τώρα νά γενήσει τίς δυνάμεις πού θά είναι φορείς τής ολοκληρωτικής τής άνατροπής. Η λεγόμενη έθνική αστική τάξη και ή άραβική γραφειοκρατία κληρονόμησαν όλα τὰ έλαττώματα αυτών των δύο τάξεων, χωρίς νά έχουν γνωρίσει ποτέ τά Ιστορικά επιτεύγματα πού παρουσίασαν στις άλλες κοινωνίες. Οι μελλοντικές άραβικές επαναστατικές δυνάμεις, πού πρέπει νά γεννηθούν πάνω στα έρείπια τής ήττας του Ίουνίου του 1967, θά ξέρουν ότι δέν έχουν τίποτα κοινό με κανένα από τὰ υπάρχοντα άραβικά καθεστώτα κι ότι δέν έχουν τίποτα νά σεβαστούν από τίς κατεστημένες έξουσίες πού κυριαρχούν στον σύγχρονο κόσμο. Τά πρότυπά τους θά τὰ βρουν μέσα στον ίδιο τους τόν έαυτό και μέσα στις άπωθημένες έμπειρίες τής επαναστατικής Ιστορίας. Τό παλαιστινιακό ζήτημα είναι πού σοβαρό για νά αφηθεί στα κράτη, δηλ. στους συναγματούρχες. Άγγίζει τόσο άμεσα τὰ δυό θεμελιώδη ζητήματα τής σύγχρονης επανάστασης, δηλ. τόν διεθνισμό και τό κράτος,

ώστε καμιά από τις υπάρχουσες δυνάμεις δέν μπορεί νά τού δώσει μία ολοκληρωμένη λύση. Μόνο ένα άραβικό επαναστατικό κίνημα, πού θά είναι άνυποχώρητα διεθνοστικό και άντικρατικό, μπορεί νά διαλύσει τό κράτος τού Ίσραήλ και νά έχει ταυτόχρονα μέ τό μέρος του τή μάζα τών έκμεταλλευομένων του. Μόνο αυτό μπορεί, μέσα στην ίδια διαδικασία, νά διαλύσει όλα τά υπάρχοντα άραβικά κράτη και νά δημιουργήσει τήν άραβική ένοποίηση μέσω της έξουσίας τών Συμβουλίων.

«INTERNATIONALE SITUATIONNISTE» Νο 11,

Όκτώβριος 1967

Μετάφραση: Θέμης Μιχαήλ

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Μιά μή - κοινωνική επανάσταση

Ο μύθος, που δημιουργήσε ή επαναστατική εuforia της φιλοκαστρικής άριστερας, ότι μιά γνήσια κοινωνική επανάσταση διαδραματίστηκε στην Κούβα, βασίζεται σε μιά σειρά από σημαντικές πλάνες. Άνάμεσα σ' αυτές είναι ή ιδέα ότι μιά κοινωνική επανάσταση μπορεί να διαδραματιστεί σ' ένα μικρό, μισοαναπτυγμένο νησί, μιά χώρα μ' ένα πληθυσμό 8 περίπου εκατομμυρίων, όλοσολα εξαρτημένο για την άπρόσκοπτη ροή ζωτικών εφοδίων από μιά τών μεγάλων υπερδυνάμεων, τή Ρωσία ή τής ΕΠΑ. Υποθέτουν λαθεμένα ότι αυτές οι άχόρταγες δυνάμεις δέ θά έκμεταλλευτούν τήν κατάσταση τής Κούβας για να προωθήσουν τά δικά τους εγωιστικά συμφέροντα. Δέν μπορεί να υπάρξει κιά πειστική απόδειξη αούτης τής τραγικής άδυνατότητας άπ' τή στάση του Κάστρο άπέναντι στον εδεργέτη του, τή Σοβιετική Ένωση, όποιος φθάνει σε τέτοιο σημείο ώστε να επικροτεί τή Ρωσική εισβολή στην Τσεχοσλοβακία στά 1968, ένα έγκλημα Ισάξιο με τό στρατιωτικό πραξικόπημα στη Χιλή, που δικαιολογημένα καταδίκασε ο Κάστρο. Τό να υποθέτουμε, επιπλέον, ότι ή Κουβανική κοινωνική επανάσταση μπορεί να πραγματοποιηθεί ως εκ θαύματος, δίχως ταυτόχρονες εξεγέρσεις στη Λατινική Άμερική κι άλλου, είναι κάτι άφελές και σνάμα άνεύθuno.

Ή έθνικοποίηση ενάντια στο σοσιαλισμό

Τό να ταυίζουμε τήν έθνικοποίηση τής οίκονομίας και τς κοινωνικές υπηρεσίες που επιβάλλονται από πάνω με θέσπισμα μιας «επαναστατικής κυβέρνησης», ή ενός *καοουντίλλιο*, με τον άληθινό σοσιαλισμό είναι μιά επικίνδυνη άυταπάτη. Ή έθνικοποίηση και παρόμοια μέτρα, κάτω άπ' τό όνομα του «εθνημερισμού», είναι πολύ συνηθισμένα. Άποτελούν έκτεταμένα, και σε πολλές περιπτώσεις, «προχωρημένα» προγράμματα, που έκπονήθηκαν από δημοκρατικά κράτη «εθνημερία» ή «γενναιόδωρους» δικτάτορες σάν *άντιδοτο* στην επανάσταση και σε κιαμιά περίπτωση δέν είναι ισοδύναμα με τό σοσιαλισμό.

Ρωσία και Κούβα: Σύγκριση δυό Έπαναστάσεων

Μιά άλλη πλάνη αναφορικά με τή φύση τής Κουβανικής Έπαναστασης μπορεί ίσως νά διευκρινιστεί καλύτερα αν αντιπαράβουμε τά πρώιμα στάδια τής Ρωσικής Έπανάστασης τοῦ 1917 μέ τά γεγονότα τής Κούβας. Οἱ ἀναλογίες ἀνάμεσα στήν Ρώσικη καί τήν Κουβανική Έπανάσταση — ὅπως αἱ ἀναλογίες γενικά — παραλείπουν νά συμπεριλάβουν ὁρισμένες σημαντικές διαφορές.

Ὁ Τσαρισμός ἀ ν α τ ρ ά π η κ ε ἀπ' τῆς αὐθόρμητης ἐξεγέρσεως τῶν ἀγροτικῶν καί προλεταριακῶν μαζῶν μόνο μετά ἀπό ἕνα παρατεταμένο κι αἱματηρό ἐμφύλιο πόλεμο.

Στήν Κούβα, τό καθεστῶς τοῦ Μπατίστα κατέργευσε δίχως νά προβάλλει ἀντίσταση, ἐξαιτίας τής ἄλλειψης λαϊκῆς ὑποστήριξης. Δέν ὑπῆρξαν ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. Οὔτε γενικές ἀπεργίες. Ὁ Θήοντορ Ντράπερ (καί πολλοί ἄλλοι παρατηρητές) ὑποστηρίζει πειστικά ὅτι ἀφοῦ ὑπῆρχαν τουλάχιστον «500.000 ἀγροτικοί ἐργάτες στήν Κούβα», δέν ἦταν δυνατόν νά ὑπάρχουν πολλοί ἀγρότες σέ μιά «... δύναμη ἀνταρτῶν πού ποτέ δέν ξεπέρασε τούς χίλιους... δέν ὑπῆρχε τίποτα στήν Κούβα πού νά μπορεῖ νά παραλληλιστεῖ μέ τήν κλασσική ἀγροτική ἐξέγερση πού καθοδηγήθηκε ἀπ' τό Ζαπάτα στό Μεξικό, στά 1919... δέν ὑπῆρξε καμιᾶ ἐθνική ἀγροτική ἐξέγερση. Πέρα ἀπ' τήν ἄμεση περιοχὴ δράσης τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ἡ ἐπαναστατική δραστηριότητα, στή χώρα σά σύνολο, ἦταν κυρίως ἕνα μεσοαστικό φαινόμενο, μέ κάποια ἐργατική ὑποστήριξη, ἀλλά δίχως νά συμμετέχουν ἐργατικές ὁργανώσεις...». («Ἡ Θεωρία κι ἡ Πρακτική τοῦ Καστροϊσμοῦ», Ν. Ὑόρκη 1965, σ. 74 - 75).

Αὐτό παίρνει μιά πρόσθετη σημασία όταν σκεφτοῦμε ὅτι τά συνδικάτα ἀποτελοῦνταν ἀπό 1 ἑκατομμύριο ἀνθρώπους σέ σχέση μ' ἕνα συνολικό πληθυσμό 6 περίπου ἑκατομμυρίων, όταν ἄρχισε ἡ Έπανάσταση, (1 Γενάρη, 1959).

Στή Ρωσία οἱ μάζες ἔκαναν τήν κοινωνική ἐπανάσταση π ρ ί ν ἀπ' τήν ἐγκαθόρυση τής Μπολσεβίικης κυβέρνησης. Ὁ Λένιν ἀναρριχῆθηκε στήν ἐξουσία ἐκφράζοντας τά αἰτήματα καί ναυμιμοποιώντας τῆς κοινωνικές ἐπαναστατικές π ρ ά ξ ε ι ς τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν: «Ὅλη ἡ Έξουσία στά Σοβιέτ». «Ἡ Γῆ στούς Ἀγρότες», «Τά ἐργαστᾶσια στούς Ἐργάτες», κλπ. Στήν Κούβα, ὁ Κάστρο, φοβούμενος μήπως χάσει τή λαϊκή ὑποστήριξη, ἀπόφυγε προσεχτικά ἕνα κοινωνικό ἐπαναστατικό πρόγραμμα — ἂν ὑποθέσουμε ὅτι εἶχε κάποιο. Ἀντίθετα μέ τόν Λένιν, ἤρθε στήν ἐξουσία ἐπειδή ὑποσχέθηκε νά ἐφαρμόσει τό ἀστυκωδημοκρατικό πρόγραμμα.

Ἡ ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπό ἀπρόβλεπτες καμπές καί μεταστροφές. Ἀρκετά εἰρωνικά, αὐτές οἱ δυό δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ έ ς ἐπαναστάσεις

είχαν παρόμοια αποτελέσματα: τόσο ο Λένιν όσο κι ο Κάστρο πρόβλεψαν τις αντίστοιχες επαναστάσεις τους, εγκαθίδρυσαν ολοκληρωτικά καθεστώτα και κυριάρχησαν με διατάγματα από πάνω.

Ο γνωστός άναρχοσυνδικαλιστής συγγραφέας κι ακτιβιστής, Άουγκουστίν Σούχου, κάνει μιά πετυχημένη συγγραφή ανάμεσα στην Ίσπανική Έπανάσταση (1936-1939) και στην Κουβανική Έπανάσταση (πού και στίς δυς τους παρεδρέθητε προσωπικά): «... ενώ στην Ίσπανία, η άπαλλοτριώση τής γής κι η όργάνωση τών κολλεκτίβων εγκαινιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν άπ' τούς Ίδιους τούς άγρότες, στην Κούβα, ο κοινωνικο - οικονομικός μετασχηματισμός εγκαινιάστηκε, όχι άπ' τό λαό, αλλά άπ' τόν Κάστρο και τούς συναγωνιστές του. Αύτή ή διάκριση είναι πού έξηγεί τή διαφορετική άνάπτυξη τών δυς επαναστάσεων Ίσπανία, επανάσταση τών μαζών άπ' τή βάση προς τό πάνω Κούβα, επανάσταση από πάνω προς τά κάτω μέ διατάγματα... (βλ. «Κούβα: Μιά Προσωπική Μαρτυρία», παρακάτω). Αυτό φέρνει στό νού τήν φημισμένη φράση τού «Άπόστολου» τής Κουβανικής Άνεξαρτησίας, Χοσέ Μαρτί: «Τό ν' αλλάξεις άφέντη δέ σημαίνει πώς είσαι ελεύθερος».

Έπανάσταση αλλά Λατινοαμερικάνικα

Η Κουβανική Έπανάσταση άνοει τόν ιδιαίτερο χαρακτήρα της από μιά ποικιλία πηγών. Ένώ δέν ήταν μιά Λατινοαμερικάνικη «παλιτιζή επανάσταση» πού νά γεννήσει βαθιά ριζωμένες αλλαγές, συνδέεται, μελονόστο, μέ τήν παράδοση τού μιλιταρισμού τού ψευδο - πατριωτισμού τού Λατινοαμερικάνικου «Καουντιλλισμού», τού «Καβαλάρη». 'Ο «Καουντιλλισμός» — «δεξιός» ή «άριστερός», «επαναστατικός» ή αντιδραστικός — είναι μιά χρόνια άρρώστια τής Λατινικής Άμερικής άπ' τήν εποχή τών πολέμων γιά τήν άνεξαρτησία, πού εγκαινιάστηκαν άπ' τόν Σιμόν Μπολιβάρ στά 1810. 'Ο επαναστάτης καουντίλλιο Χουάν Περόν τής Άργεντινής, πού όδηγήθηκε ξαφνικά στην έξουσία από «άριστερούς» αξιωματικούς τού στρατού, άντράπηκε από «δεξιούς» αξιωματικούς. 'Ο Μύρις Χάλπεριν έπιστά τήν προσοχή στην «...άπαλλοτριώση τεράστιων περιουσιών στό Περού, στά 1968, και στη Βολιβία, στά 1969, άπ' τούς Ίδιους άκριδώς στρατηγούς πού είχαν συνιρίψει, ύποστηριζόμενοι άπ' τήν Κούβα, άντάρτικες έξεγέρσεις στις αντίστοιχες χώρες τους...» («Η Άνοδος κι η Πτώση τού Φιντέλ Κάστρο», Πανεπιστήμιο τής Καλιφόρνιας, 1972, σ. 118).

Η στρατικοποίηση τής Κουβανικής κοινωνίας από μιά επαναστατική δικτατορία, πού επικεφαλής της ήταν ο «Καουντίλλιο» τής Κουβανικής Έπανάστασης, ο Φιντέλ Κάστρο, ακολουθεί, γενικά, τό Λατινοαμερικάνικο πρότυπο. Όπως κι άλλοι Λατινοαμερικάνοι επαναστάτες «Καουντίλλιο», ο Κάστρο θά έρχόταν στην έξουσία μόνο μέ βάση προγράμματα σχεδιασμένα νά κερδίσουν τήν άναγκαία ύποστηρίξη τών μαζών. 'Ο Έντουιν Λιέβεν εκθέτει έντυπωσιακές αποδείξεις: «... Στά 1924 στη Χιλή, ο ταγματάρχης Κάρλος Ίμπάνεθ εγκαθίδρυσε μιά στρα-

τιωτική δικτατορία που συνδύαζε με φανερή επιτυχία την εξουσιαστική διακυβέρνηση με πολιτικές που αποσκοπούσαν στην ικανοποίηση των λαϊκών αιτημάτων για μεγαλύτερη κοινωνική δικαιοσύνη. Πτυχωμένες αλλά βραχύβιες επαναστάσεις διαδραματίστηκαν στη διάρκεια του 1936 κάτω απ' την ηγεσία ριζοσπαστικών νεαρών αξιωματικών, που εμπνέονταν απ' τις ιδέες της κοινωνικής μεταρρύθμισης και του εξουσιαστικού εθνικισμού... Στη Βολιβία, μία κλίμα ριζοσπαστικών νεαρών αξιωματικών ήρθε στην εξουσία. Ο ταγματάρχης Ντάβιντ Τόρο κι ο συνταγματάρχης Γιεριμάν Μπούς ήγηθησαν μ' επιτυχία καθεστώτων που είχαν σά στόχο τους την κοινωνική επανάσταση... φρόντιζαν τόν καταπιεζόμενο κι υπόσχονταν να οικοδομήσουν ένα νέο έθνος. Ο Τόρο κι ο Μπούς στήριξαν τά δικτατορικά τους καθεστώτα σέ προσπάθειες νά κερδίσουν μαζική υποστήριξη... («Όπλα και Πολιτική στη Λατινική 'Αμερική», Ν. Ύόρκη, 1961, σ. 60, 62, 78,79).

Όταν στά 1968, κατέλαβε την εξουσία μία «επαναστατική» στρατιωτική χούντα στό Περού, ή νέα στρατιωτική κυβέρνηση διακήρυξε τή θεμελιώδη αρχή που κρύβεται πίσω απ' όλα τά «ριζοσπαστικά» στρατιωτικά καθεστώτα: «... ό τελικός σκοπός του Έκράτους είναι ή ευημερία του έθνους κι οι ένοπλες δυνάμεις είναι τό όργανο που χρησιμοποιεί τό Κράτος για νά επιβάλλει τίς πολιτικές του, έπαμένως... προκειμένου νά εξασφαλίσουν την ευημερία του συνόλου, οι ένοπλες δυνάμεις έχουν αναλάβει την αποστολή νά προστατεύουν την κοινωνική ευημερία, τόν τελικό σκοπό του Κράτους... (άναφ. στό «Μέθοδοι Πολιτικής Έλλαγής στη Λατινική 'Αμερική», έκδ. Πάυλ Σίγκμουντ, Ν. Ύόρκη, 1970, σ. 201).

Ο Δρ. Κάρλος Ντελγκάντο, Διευθυντής του Γραφείου Πληροφοριών της Έπαναστατικής Κυβέρνησης του Περού, άφού τόνισε ότι ή επανάσταση «... έγκαινιάστηκε από πάνω» μέ διάταγμα, καυχήθηκε ότι ή δικτατορία στά «...τελευταία τεσσέρταμι χρόνια», πραγματοποίησε για την καλύτερευση του λαού περισσότερο απ' όσα έγιναν σέ άλλόκληρη την περίοδο της δημοκρατικής διακυβέρνησης». Η επανάσταση χαιρέτιστηκε, καυχήθηκε ό Ντελγκάντο, ακόμα κι απ' τό Γάλλο μαρξιστή διανοητή, 'Ανρύ Λεφέμπρ, σάν ένα απ' τά πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα που σύγχρονου κόσμου...» (βλ. τή «Ανοικοδόμηστρ, δίμηνη άναρχική έφημερίδα, Μπουένος Άϊρες, Νοεμ. - Δεκ. 1974).

Ανάμεσα στό μιλιταρισμό και τό Έκράτος υπάρχει μία όμφαλική σύνδεση, που συμβιδιάζεται τέλεια κι είναι άδιαχώριστη από κάθε παραλλαγή του Κρατικού «σοσιαλισμού» — ή, για νά μαστε πιο άκριβείς, του Κρατικού Καπιταλισμού. Ο Τζώρτζ Πέντελ (κι άλλοι παρατηρητές) συμπεραίνει, άναρχικά μέ τά κοινωνικά προγράμματα και τά προγράμματα ευημερίας που καθιερώθησαν απ' τόν Περόν, προκειμένου νά κερδίσει μαζική υποστήριξη, ότι: «Τό Έθνικό Ίνστιτούτο Κοινωνικών Άσφαλίσεων του Περόν... μετάτρεψε την Άργεντινή σέ μία απ' τίς πιο άναπτυγμένες χώρες της Ν. Άμερικής... δέν προκάλεσε κατάπληξη τό γεγονός ότι ή πλειοψηφία των εργατών προτιμούσε τόν Περόν απ' τούς παραδο-

σιακούς της ήγγετες... Ξυιωθαν ότι ο Περών έκανε γυ' αυτούς μέσα σέ λίγα χρόνια περισσότερα άπ' όσα έπιτέλεσε τό Σοσιαλιστικό Κόμμα σέ όλάνληρες δεκαετίες... («Αργεντινή», Έκδόσεις Πανεπιστημίου Όξφόρδης, Λονδίνο, 1965, σ. 97, 99).

... Στήν Αδάνα, ο πρωθυπουργός Φιντέλ Κάστρο κήρυξε τριήμερη άργία και Κουβανοί αξιωματικοί χαρακτηρίσαν τό θάνατο του Περών σάν πλήρη για όλη τή Λατινική Αμερική... («Τάμις τής Ν. Υόρκης», 2 Ιούλη, 1974). Αύτή ή κυνική διακήρυξη δέν έγινε αποκλειστικά για λόγους τακτικής, αλλά σέ αναγνώριση τής συγγένειας ανάμεσα στά καθεστώτα του Κάστρο και του Περών. Ήδη άπ' τό 1961, ύπήρχαν κιόλας άνεπίσημες επαφές ανάμεσα στον Τσέ Γκεβάρα και τον Άγγελ Μπορλέγγκι «... τον ύπ' αριθμόν 2 άνθρωπο στην κυβέρνηση του Περών κι Υπουργό Έσωτερικών του για 8 χρόνια... Ό Τσέ έλεπε στον Μπορλέγγκι ότι ο Περών ήταν άνομοιστήτρια ή ύψιστη ενσάρκωση τής οικονομικής και πολιτικής μεταρρύθμισης στην Αργεντινή... και κάτω άπ' τήν έποπτεία του Τσέ έδραιώθηκε μία φιλική σχέση ανάμεσα στην Κουβανική Έπανάσταση και τό Περονικό κίνημα... Ό Τσέ είχε στην κατοχή του ένα γράμμα στο όποιο ο Περών έκφραζε τό θαυμασμό του για τον Κάστρο και τήν Κουβανική Έπανάσταση κι ο Τσέ είχε ανακοινήσει τό ζήτημα να προσκαλέσουν τον Περών να εγκαταστηθεί στην Αδάνα... (Αναφέρεται άπ' τον Χάλπεριν, πού τό δανείστηκε άπ' τό βιβλίο του Ρικάρντο Ρόχο, «Ό Φίλος μου ο Τσέ», σ. 329 - 330).

Ό Χέρμπερτ Μάθιου συμπληρώνει τίς αποκαλύψεις του Ρόχο... ο Αργεντινός δημοσιογράφος Χόρχε Μασσέτι πού πήγε στη Σιέρα Μαέστρα στά 1968, έγινε φίλος μέ τον Τσέ Γκεβάρα. Έκπαιδεύτηκε στον άνταρπολέμο στη Σιέρα Μαέστρα και στά 1964 σκοτώθηκε σέ μία επίδρομη άνταρτών στην Αργεντινή... Ό Μασσέτι έχει στό ενεργητικό του τό ότι έπεισε τον Γκεβάρα ότι οι ιδέες του Περονισμού ήταν παραπλήσιες μέ τίς δικές του. Ή Χιλτα Γκαντέα — ή πρώτη σύζυγος του Γκεβάρα — έγραψε ότι ή πτώση του Περών, τό Σεπτέμβρη του 1955, ύπήρξε ένα θαύ πλῆγμα για τον Έρνέστο Γκεβάρα. Ό Τσέ κι ο Μασσέτι έπέκριναν γυ' αυτό... «τους Βορειοαμερικάνους Ίμπεριαλιστές»... (στό ίδιο, σ. 258).

[Ό Καρμέλο Μέσσα - Λόγκο επισημαίνει τή σχέση ανάμεσα στον Κρατικό Σοσιαλισμό και τό μιλιταρισμό. Ό Κάστρο χαϊρέτισε μ' ένθουσιασμό] «... τήν Περούδιανή Κοινωνική Έπανάσταση σάν μία προσδευτική στρατιωτική ομάδα πού παίζει έναν επαναστατικό ρόλο...» («Η Κούβα στη δεκαετία του '70», Έκδόσεις Πανεπιστημίου Ν. Μεξικού, 1975, σ. 111). Σέ μία συνέντευξη, ο Κάστρο ύποστήριξε μέ έμφραση ότι ή κοινωνική επανάσταση δέν είναι ασυμβίβαστη μέ μία στρατιωτική δικτατορία, όχι μόνο στο Περού, αλλά και στην Πορτογαλία και τον Παναμά.

[Όταν ή στρατιωτική χούντα στο Περού] πήρε τήν έξουσία... τό πρώτο πράγμα πού έκανε ήταν να πραγματοποιήσει τήν άγροτική μεταρρύθμιση πού ήταν πολύ πιο ριζοσπαστική άπ' τήν άγροτική μεταρρύθμιση πού εγκαινιάσαμε στην Κούβα. Περίορισε ακόμα

περισσότερο τό μέγεθος τῶν ἰδιοκτησιῶν ὀργάνωσε συνεταιρισμούς, ἀγροτικές κοινότητες... ἐπίσης ἔκανε ἐντατικές προσπάθειες καί σ' ἄλλους τομείς — στό τομέα τῆς παιδείας, τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης, τῆς διαιτηχανοποίησης... Θά πρέπει νά δοῦμε ἐπίσης καί τό παράδειγμα τῆς Πορτογαλίας ὅπου οἱ στρατιωτικοί ἐπαιζοῦν ἕναν ἀποφασιστικό ρόλο στήν πολιτική ἀλλαγὴ... καί κοντεύουν νά βροῦν λύσεις... ἔχουμε τό Περού καί τόν Παναμά — ὅπου οἱ στρατιωτικοί ἐνεργοῦν σάν καταλύτες πρὸς ὄφελος τῆς ἐπανάστασης.... (Τά λόγια τοῦ Κάστρο παρατίθενται ἀπ' τοὺς Φράνκ καί Χίρμπυ Τζόουνς, στό βιβλίο, «Μαζί μέ τόν Φιντέλ», Ν. Ὑόρκη, 1975, σ. 195-196).

[Ἡ μαρτυρία αὐτὴ ἐνισχύει τό συμπέρασμα τοῦ Ντόναλντ Ντροῦξ (βλ.)... τὰ προγράμματα τῶν σύγχρονων «κασυντίλλιο», ἐμπιέριχουν τόσα πολλὰ χαρακτηριστικά τῶν συγκεκριμένων καί τοῦ Ἐθνικοσιαλισμοῦ, πινακὴ Ἀμερικῆς: Μιά Ἐρμηνευτικὴ Ἱστορία», Ν. Ὑόρκη, 1972, σ. 570). πού σχεδὸν ἀναπόφευκτα ταιριάζουν ἀρμονικά μέ τόν κομμουνισμό... («Λα-
Ὁ милитаризм ἀνθῆ στήν Κούβα ὅπως καί στή Λατινικὴ Ἀμερικῆ. Ὁ Κάστρο προέκτεινε τό милитаризм σ' ἕνα βαθμὸ πού δέν μπορούσε νά τὸν συναγωνιστεῖ ὁ προκατόχος του Μπατίστα: ὀλοπλήρωτικὴ κυριαρχία τῆς κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς. Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1959 λίγους μῆνες μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τῆς 1 Γενάρη, ὁ Κάστρο πού αὐτοδιορίστηκε «Ἀνώτατος Ἀρχηγός» («Κασυντίλλιο») τῆς Ἐπανάστασης καί Ἀρχιστράτηγος τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὑποσχέθηκε νά περιόψει τό μέγεθος τοῦ στρατοῦ στό μισό καί τελικά νά τὸν διαλύσει καί νά τὸν ἀντικαταστήσει μέ πολιτοφυλακῆς καί ἀστυνομικούς. «Τό τελευταῖο πράγμα πού εἶμαι», εἶπε ὁ Κάστρο, «εἶναι στρατιωτικός... ἡ χώρα μας εἶναι μιὰ χώρα δίχως στρατηγούς καί συναρμητάρχες...».

Ἐνα χρόνο μετὰ τὴν διάλυση τοῦ Στρατοῦ τοῦ Μπατίστα, ὁ Κάστρο μετέτρεψε τὴν Κούβα σ' ἕνα ἀπόλυτα στρατικκοποιημένο κράτος, πού διέθετε τὴν πιὸ φοβερὴ στρατιωτικὴ δύναμη σ' ἔλη τῆ Λατινικῆ Ἀμερικῆ. Γιὰ πρώτη φορὰ στήν ἱστορία τῆς Κούβας, καθιερώθηκε ἡ ὑποχρεωτικὴ στρατιωτικὴ θητεία. Τώρα, ἡ Κούβα ἔχει υἱοθετήσει τὴν παραδοσιακὴ βαθμολογικὴ ἱεραρχία τῶν τακτικῶν στρατῶν. Ὁ ἸΚουβανικός στρατός δέν ἔχει καμιά βασικὴ διαφορά ἀπ' τοὺς στρατοὺς τόσο τῶν «καπιταλιστικῶν» ὅσο καί τῶν «σοσιαλιστικῶν» ἱμπεριαλιστικῶν δυνάμεων.

«Ὁ Κομμουνισμός» ἀλλὰ Κάστρο

Στό μέτρο πού ἀφορᾶ τίς σχέσεις μέ τοὺς κομμουνιστές, ὁ Θήροντορ Ντραπέερ παρατηρεῖ τὴν κραυγαλέα ὁμοιότητα ἀνάμεσα στήν πολιτικὴ τοῦ Κάστρο καί τοῦ Μπατίστα: «... ὁ Μπατίστα ξεπλήρωσε τοὺς κομμουνιστές γιὰ τὴν ὑποστήριξή τους, ἐπιτρέποντάς τους, μεταξύ ἄλλων, νά δημιουργήσουν μιὰ νόμιμη Συνδικαλιστικὴ Ὀμοσπονδία, τὴ Συνομοσπονδία Ἐργατῶν Κούβας (CTC), πού εἶχε γενικό γραμματεία τὸ Λάζαρο Πένια. Στὰ 1961, ὁ Κάστρο ξεπλήρωσε τοὺς κομμουνιστές γιὰ τὴν ὑποστήριξή τους,

επιτρέποντας, μεταξύ άλλων, στο Λάιζαρο Πένια, ν' αναλάβει ξανά καθήκοντα σά Γενικός Γραμματέας της CTC... (στό ίδιο, σ. 204).

Αν δεχτούμε τή φαινομενική αξία του προσηλυτισμού του Κάστρο στον «κομμουνισμό», ο «κομμουνισμός» του έναρξάνει τή Λατινοαμερικάνικη έκδοχή του Στάλινισμού, τήν απόλυτη προσωπική δικτατορία. Άλλά οι «Κασουνίλλιο» δέν είναι πρωταρχικά ιδεολόγοι. Είναι, πάνω άπ' όλα, πολιτικοί τυχοδιώκτες. Κυριευμένοι άπ' τόν πόθο τής εξουσίας, δέν καθοδηγούνται άπό ήθικές σκέψεις, όπως ισχυρίζονται. Άπ' αύτή τήν άποψη, δέν ύπάρχει καμιά βασική διαφορά ανάμεσα στα καπιταλιστικά κράτη και τά «επαναστατικά σοσιαλιστικά κράτη». Όλοι οι δικτάτορες αποκρύπτουν τό άληθινό τους πρόσωπο πίσω άπ' τό προσωπείο ενός πολιτικού κόμματος, εκφράζοντας άνειλικρινά τό σεβασμό τους άπέναντι σέ στόχους που είναι, ύποτίθεται, δημοφιλείς ανάμεσα στις μάζες. Ό Κάστρο έγινε «κομμουνιστής» επειδή σκέφτηκε ότι ή διατήρησή του στην εξουσία εξαρτίσταν άπ' τήν έδραύωση έγκάρδιων σχέσεων μέ τούς σωτήρες του, τίς «σοσιαλιστικές» χώρες (πρώην έχθρούς) και κατά προέκταση, μέ τούς πρώην συμμάχους του Μπατίστα, τούς ντόπιους «κομμουνιστές». Για νά πρωθήσει τούς σκοπούς του, ο Κάστρο σύναψε σχέσεις μέ τή Φρανκική Ίσπανία και τό Βατικανό. Επίσης δέ δίστασε νά ταχθεί μέ τό μέρος των Άράβων μεγιστάνων του πετρελαίου — άφεντών των εξαθλιωμένων ύπηκόων τους — στις φιλονεικίες τής Μέσης Άνατολής, ή νά επιδοκιμάσει τή Ρώσικη είσβολή στην Τσεχοσλοβακία.

Ή άληθινή επανάσταση δέν έχει έρθει ακόμα

Ό Όλιμπέρ Καμύ παρατήρησε: «... τό σημαντικότερο γεγονός του 20ου αιώνα ήταν ή άπάρνηση των αξιών τής ελευθερίας άπό μέρος του επαναστατικού κινήματος, ή προοδευτική ήττα του Έλευθεριακού Σοσιαλισμού κάτω άπ' τίς επιθέσεις ενός Καισαρικού και μιλιταριστικού σοσιαλισμού. Άπό τότε, μιά μεγάλη έλπίδα έχει εξαφανιστεί άπ' τό κόσμο, για νά πάρει τή θέση της μιά βαθιά αίσθηση κενού μέσα στις καρδιές όλων εκείνων που λαχταρούν τήν ελευθερία...». (Όύτε Δήμια ούτε Θύματα, έλληνική μετάφραση Έκδόσεις Έλεύθερος Τύπος, Άθήνα, 1979).

Τό αν ο Κάστρο αναπτύσσει τή δική του μοναδική μάρκα «Κουβανικό Σοσιαλισμό» είναι ένα σχετικά δευτερεύον ζήτημα. Άκόμα κι αν ο Κάστρο δέν είχε καμιά σύνδεση μέ τό κομμουνιστικό κίνημα, ή μανία του για προσωπική εξουσία θά οδηγούσε αναπόφευκτα στην εγκυβέρνηση ενός «ανεξάρτητου» ολοκληρωτικού καθεστώτος. Έπεισο που είναι άποφασιστικό είναι ότι ή Κουβανική Έπανάσταση ακολουθεί τό πρότυπο που καθιέρωσε σ' αύτό τόν αιώνα ή έκτρωματική Έπανάσταση του 1917. Αυτό τό πρότυπο είναι ή άντεπανάσταση του Κράτους.

Σάμ Ντόλγκοφ

(Κεφ. Γ' του βιβλίου, «Ή Κουβανική Έπανάσταση:

Μιά Κριτική Προοπτική»)

Μετάφραση: Νίκος Β. Άλεξίου

ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ ΤΗΣ ΑΛΓΕΡΙΑΣ & ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

(Κείμενο πού κυκλοφόρησε σπό 'Αλγέρι τον 'Ιούλιο τοῦ 1965, λίγο μετά τὸ πραξικόπημα τοῦ Μπουμενιέν ἐναντίον τοῦ Μπέν Μπέλα. Ἀναδημοσιεύθηκε στήν «Ι.Σ.», Νο. 10, Μάρτιος 1966).

«Οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις... χλευάζουν ἀμείλικτα τοὺς δισταγμούς, τίς ἀδυναμίες καί τίς ἀθλιότητες τῶν πρώτων ἀποπειρῶν τους, δίνουν τήν ἐντόπωση πού ρίχνουν κάτω τόν ἀντίπαλό τους μόνο γιά νά τοῦ ἐπιτρέψουν νά ἀντλήσει νέες δυνάμεις ἀπό τή γῆ καί νά ξαναορθωθεί καί πάλι πανίσχυρος ἀπέναντί τους, ξαναοπισθοχωροῦν διαρκῶς μπροστά στήν ἀτέλειωτη ἀπεραντοσύνη τῶν ἰδίων τους τῶν σκοπῶν, μέχρι νά δημιουργηθεῖ ἐπιτέλους ἡ κατάσταση πού κάνει ἀδύνατη κάθε ὀπισθοδρόμηση».

Μάρξ, «Ἡ 18η Μαρτίου τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη».

Σύντροφοι,

Ἄσχηματισμός τῆς ἐπαναστατικῆς εἰκόνας πού παρουσίαζε τὸ διεθνές κομμουνιστικό κίνημα ἀκολουθεῖ μέ σαράντα χρόνια καθυστέρηση τήν κατάρρευση τοῦ ἴδιου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Αὐτός ὁ χρόνος ὁ κερδισμένος ἀπό τὸ γραφειοκρατικό ψέμμα, πού προστέθηκε σὸ μόνιμο ἀστικό ψέμμα, ἦταν χρόνος χαμένος γιά τήν ἐπανάσταση. Ἡ ἱστορία τοῦ σύγχρονου κόσμου ἐξακολουθεῖ τήν ἐπαναστατική τῆς διεργασία, ἀλλά ἀσυνείδητα ἢ μέσα στήν ψευδή συνελθση. Παντοῦ ὑπάρχουν κοινωνικές συγκρούσεις, ἀλλά πούθενά ἢ παλιά τάξη πραγμάτων δέν ἔχει διαλυθεῖ μέσα στίς ἴδιες τίς δυνάμεις πού τήν ἀμφισβητοῦν. Παντοῦ αἱ ἰδεολογίες τοῦ παλιῦ κόσμου κριτικάρονται καί ἀπορρίπτονται, ἀλλά πούθενά «τὸ πραγ-

ματικό κίνημα που καταργεί τις υπάρχουσες συνθήκες» δέν έχει απελευθερωθεί από την «ιδεολογία» μέ την έννοια του Μάρξ: από τις ιδέες που υπηροτούν τά αφεντικά. Παντού υπάρχουν επαναστάτες, αλλά πουθενά ή 'Επανάσταση.

Η κατάρρευση τής μπενιμπελαϊστικής εικόνας μιάς άλγερινής μισοεπανάστασης έρχεται τώρα νά υπογραμμίσει αυτή τή γενική χρεωκοπία. Η επιφανειακή έξουσία του Μπέν Μπέλα αντιπροσώπευε τή στιγμή τής απολιθωμένης Ισορροπίας μεταξύ, αφενός, του κινήματος των άλγερινών εργαζομένων που έτεινε προς τή διεύθυνση διλόκληρης τής κοινωνίας και, αφεντέρου, τής άστικής γραφειοκρατίας που διαμορφωνόταν μέσα στα πλαίσια του κράτους. Άλλά σ' αυτή τή επίσημη Ισορροπία ή επανάσταση δέν είχε τίποτα για νά πραγματοποιήσει τούς αντικειμενικούς της στόχους, δρισκόταν ήδη στό μωσαίο, ενώ οι κάτοχοι του κράτους καλυπτόμενοι από τόν Μπέν Μπέλα είχαν όλες τις έξουσίες, από τή χρησιμοποίηση του θεμελιώδους κατασταλτικού μηχανισμού που είναι ο στρατός μέχρι τή δυνατότητα νά πετάξουν τή μάσκα τους, δηλ. τόν Μπέν Μπέλα. Δύο μέρες πριν τό πραξικόπημα, στό Σίντι Μπέλ Άμπές, ο Μπέν Μπέλα συνδύαζε τό επαίσχυντο μέ τό γελοίο δηλώνοντας ότι ή Άλγερία ήταν «πίο ένωμένη παρά ποτέ». Τώρα έχει πάψει νά λέει ψέμματα στόν λαό και τά γεγονότα μιλάνε από μόνα τους. Ο Μπέν Μπέλα έπесе μέ τόν ίδιο τρόπο που κυβέρνησε, μέσα στην απομόνωση και τή συνωμοσία, μέ τήν α ν α κ τ ο ρ ι κ ή έ π α ν ά σ τ α σ η. Έφυγε υπό τή συνοδεία των ίδιων ανθρώπων μέ τούς οποίους είχε έρθει: τού στρατού του Μπουμεντιέν, που τού είχε ανοίξει τόν δρόμο προς τό Άλγέρι τόν Σεπτέμβριο του 1962. Πάντως ή μπενιμπελαϊστική έξουσία επικύρωνε τις επαναστατικές κατακτήσεις που ή γραφειοκρατία δέν μπορούσε ακόμα νά καταστείλει: τήν αυτοδιαχείριση. Οι δυνάμεις που κρύβονται τόσο καλά πίσω από τόν «Άδελφό Μουσουμάνο» Μπουμεντιέν έχουν αυτό τόν ξεκάθαρο στόχο: νά εξαλείψουν τήν αυτοδιαχείριση. Τό μίγμα τής δυτικής τεχνοκρατικής διαλέκτου και του πάθους για μιά ένισχυμένη Ισλαμική ήθική τάξη, στη διακήρυξη τής 19ης Ίουνίου, προσδιορίζει δηλ τήν πολιτική τού νέου καθεστώτος: «νά θυγαίμε από τόν γενικό μαρσαμό που ήδη εκφράζεται μέ τήν πτώση τής παραγωγικότητας, τήν μειωμένη οικονομική αποδοτικότητα και τήν ανησυχητική ελάττωση των επενδύσεων... νά λάβουμε υπόψη τήν πίστη μας, τις πεποιθήσεις μας και τις μακραίωνες παραδόσεις του λαού μας και των ήθικων του αξιών».

Η έντοπωσιακή επίσκεψη τής Ιστορίας τής έμπρακτης απομυθοποίησης πρέπει τώρα νά χρησιμεύσει για τήν επίσκεψη τής Ιστορίας τής επαναστατικής θεωρίας. Παρά τις παραλλαγές των ιδεολογικών ή κωμικών της μεταμφίεσεων, παντού κυριαρχεί ή ίδια κοινωνία τής άλλοτρίωσης, του διολιπρωτικού έλέγχου (άλλο προηγείται ο κοινωνιολόγος και άλλου ή άστυνομία), τής βεβαιωτικής κατανώσης (άλλο αυτοκίνητα και Άχρηστα μικροαντικείμενα κι άλλος ο λόγος του λατρευτού άρχηγού). Δέν μπορούμε νά κατανοήσουμε τή συνοχή αυτής τής κοινωνίας δίχως μιά δική

κριτική, πού νά φωτίζεται από τό αντίστροφο σχέδιο μιᾶς ἀπελευθερωμένης δημιουργικότητας, ἀπό τό σχέδιο τῆς κυριαρχίας ὄλων τῶν ἀνθρώπων στήν ἴδια τους τήν ἱστορία, σ' ἔλα τά ἐπίπεδα. Αὐτή εἶναι ἡ ἔμ-
π ρ α κ τ ῆ διακδίκηση ὄλων τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστάσεων, μιᾶ
διακδίκηση πού μέχρι τώρα πάντοτε νικίόταν ἀπό τούς εἰδικούς τῆς ἐξου-
σίας πού ἀνταμιδάνουν τίς ἐπαναστάσεις καί τίς κάνουν ἰδιωτική τους
ἰδιοκτησία.

Τό νά ἐπαναφέρουμε στήν ἐποχή μας αὐτό τό σχέδιο καί αὐτή τήν
κριτική ἀ δ ι α χ ώ ρ ι σ τ α (ἔτσι πού τό ἔνα νά ρίχνει φῶς στό ἄλ-
λο), σημαίνει ἄμεσα νά ἀνορθώσουμε ὄλο τόν ριζοσπαστικό πού ἔμπε-
ριεχόταν στό ἐργατικό κίνημα, στή σύγχρονη ποίηση καί τέχνη τῆς Δύσης
(οἶον πρόλογος μιᾶς πειραματικῆς ἔρευνας πάνω στους δρόμους μιᾶς ἐλεύ-
θερης κατασκευῆς τῆς καθημερινῆς ζωῆς), στή σκέψη τῆς ἐποχῆς τοῦ
ξεπεράσματος τῆς φιλοσοφίας καί τῆς πραγματώσεως τῆς (Χέγκελ, Φέβ-
ερμπαχ, Μάρξ), στους ἀγῶνες τῆς χειραφέτησης ἀπό τό Μεξικό τοῦ
1910 μέχρι τό σημερινό Κογκρέ. Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει πρῶτα νά ἀνα-
γνωρίσουμε σ' ὅλη της τήν ἔκταση, δίχως καμία ψευδαίσθηση παρηγοριάς,
τήν ἤττα τοῦ συνόλου τοῦ ἐπαναστατικοῦ σχεδίου σ τ ὁ π ρ ῶ τ ο
τ ρ ῖ τ ο α ὕ τ ο ὕ τ ο ὀ α ἰ ὶ ν α καί τήν ἐπίσημη ἀντικατάστα-
σή του, σ' ὅλες τίς περιοχές τοῦ κόσμου καί σ' ὄλους τούς τομεῖς, ἀπό ρυπα-
ροὺς σωρούς φεμμάτων πού καλύπτουν καί διευθετοῦν τήν παλιά τάξη
πραγμάτων. Ἡ κυριαρχία τοῦ κρατικοῦ γραφειοκρατικοῦ καπιταλισμοῦ
πάνω στους ἐργαζομένους εἶναι τό ἀντίθετο τοῦ σοσιαλισμοῦ, νά ἡ ἀλήθεια
πού ὁ προσηλιασμός ἀρνήθηκε νά δεῖ καταπρόσωπα. Ὁ σοσιαλισμός ὑπάρ-
χει ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐργαζόμενα διευθύνουν οἱ ἴδιοι ἄμεσα τήν ὄλότητα τῆς
κοινωνίας" ἐπαμένως δέν ὑπάρχει οὔτε στή Ρωσία, οὔτε στήν Κίνα, οὔτε
ἄλλοῦ. Ἡ ρωσική καί ἡ κινέζικη ἐπανάσταση νικηθήσαν ἀπό τά μέσα.
Καί σήμερα προσφέρουν στό δυτικό προλεταριάτο καί στους λαούς τοῦ
Τρίτου Κόσμου ἕνα ψευδές πρότυπο πού στήν πραγματικότητα συμβάλλει
στήν ἐξισορρόπηση τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀστικοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ ἡμπερια-
λισμοῦ.

Μιά τέτοια οἰκειοποίηση καί προώθηση τοῦ ριζοσπαστικοῦ συνεπά-
γεται φυσικά μιᾶ σημαντική ἐμβάθυνση σ' ὄλες τίς καλίες ἀπελευθερωτι-
κές ἀπόψεις. Ἡ ἔμπειρία τῆς μὴ ολοκληρωσῆς τους μέσα στήν ἀπομέ-
νωση, ἡ τῆς μεταστροφῆς τους σέ ὀλική μυθοποίηση, μᾶς ὀδηγεῖ νά κα-
τανοήσουμε καλύτερα τή συνοχή τοῦ κόσμου πού ἔχουμε νά μετασχηματί-
σουμε καί, μέ βάση τή συνοχή πού ἀναγνωρίστηκε ξανά, μπορούμε νά
διασώσουμε πολλές πηγματικές ἔρευνες πού συγκροτήθηκαν στό πρόσφατο
παρελθόν καί πού μ' αὐτό τόν τρόπο φτάνουν στήν ἀλήθεια τους (τό ἀ-
πελευθερωτικό περιεχόμενο τῆς ψυχανάλυσης, γιά παράδειγμα, δέν μπι-
ρεῖ οὔτε νά κατανοηθεῖ οὔτε νά πραγματωθεῖ ἔξω ἀπό τόν ἀγῶνα γιά τήν
κατάργηση κάθε καταστολής). Ἡ κατανόηση αὐτῆς τῆς ἀντιστρατιῆς
συνοχῆς τοῦ κόσμου, ὅπως αὐτός εἶναι καί ὅπως μπιρεῖ νά εἶναι, ἀποκαλύ-
πτει τόν ἀπατηλό χαρακτήρα τῶν ἡμίμετρων, καθώς καί τό γεγονός ὅτι

ούσιαστικά ήμιμετρο υπάρχει εποτε το λειτουργικό πρότυπο της κυρίαρχης κοινωνίας — με τις κατηγορίες της της Ιεράρχησης και της ειδίκευσης, και με τις συνακόλουθες συνθήκες ή προτιμήσεις της — ανασυγκροτείται στο εσωτερικό των δυνάμεων της άρνησης.

Έξ άλλου, η ύλική ανάπτυξη του κόσμου επισπεύθηκε. Συσσωρεύει διαρκώς περισσότερες δυνατότητες και οι ειδικοί της διεύθυνσης της κοινωνίας, από το ίδιο το γεγονός του ρόλου τους σαν συντηρητών της παθητικότητας, είναι υποχρεωμένοι να άγνοούν τη χρήση τους. Αυτή η ανάπτυξη συσσωρεύει ταυτόχρονα μια γενικευμένη δυσάρεσκεια και θανάσιμους αντικειμενικούς κινδύνους, που αυτοί οι ειδικοι άνθρωποι είναι άνικανοι να ελέγξουν για πολύ καιρό. Το — επωδότησε θεμελιώδες — πρόβλημα της υπανάπτυξης πρέπει να λυθεί σε παγκόσμια κλίμακα, πρώτα απ' όλα με την επαναστατική έξουσίαση της ανορθολογικής ύ π ε ρ α ν ά π τ υ ξ η ς των παραγωγικών δυνάμεων μέσα στο πλαίσιο των διάφορων καπιταλιστικών ορθολογικοποιήσεων. Τα επαναστατικά κινήματα του Τρίτου Κόσμου δέν μπορούν να επιτύχουν στο εσωτερικό τους παρά μόνο στη βάση μιας διαγωγός συνεισφοράς στην παγκόσμια επανάσταση. Η ανάπτυξη δέν πρέπει να είναι άγώνας δρόμου για το φτάσιμο της καπιταλιστικής αντικειμενοποίησης, αλλά εκπλήρωση όλων των πραγματικών αναγκών σαν βάση μιας άληθινής ανάπτυξης των ανθρώπινων ικανοτήτων.

Η νέα επαναστατική θεωρία πρέπει να βαδίσει στον ρυθμό της πραγματικότητας, δηλ. να θρίσκειται στο ύψος της επαναστατικής πρακτικής που ξεκινάει εδώ κι εκεί, έντας όμως ακόμα τμηματική, άκρωτηριασμένη και δίχως όλικό σχέδιο με συνοχή. Η γλώσσα μας, που ίσως θά φανεί φαντασιώδης, είναι η ίδια η γλώσσα της πραγματικής ζωής. Η ιστορία δέν παύει να τό δείχνει, και δίλοένα πιο ξεκάθαρα. "Αν μέσα σ' αυτή την ιστορία τό οικείο δέν είναι και γνωστό, ο λόγος είναι διι η ίδια η πραγματική ζωή δέν εμφανίζεται παρά κάτω από μία φαντασιώδη μορφή, μέσα στην άντεστραμμένη εικόνα της που επιβάλλει τό σύγχρονο θ έ ά μ α του κόσμου: μέσα στο θέαμα δηλ η κοινωνική ζωή, μέχρι και η άναπαράσταση των πλασματικών επαναστάσεων, γράφεται στην ψευδολόγα γλώσσα της έξουσίας και φιλτράρεται από τό μηχανήματά της. Το θέαμα είναι ο επίγειος κληρονόμος της θρησκείας, τό όπιο του καπιταλισμού που έχει φτάσει στο στάδιο μιας «κοινωνίας της άφθονίας» των έ μ π ο ρ ε υ μ ά τ ω ν, η ψευδαίσθηση που πράγματι καταναλώνεται μέσα στην «καταναλωτική κοινωνία».

Στις σπαρακτικές ευρήξεις της επαναστατικής άμφισβήτησης αποκρίνεται μία διεθνής οργάνωση της καταστολής, που ο καταμερισμός εργασίας της πραγματοποιείται σε παγκόσμια κλίμακα. Το καθένα από τό παγκόσμια στρατόπεδα, ή από τό κεντρόφυγα θραύσματα των στρατοπέδων, έξασφαλλίζει στη σφαίρα έπιρροής του τόν ληθαργικό όπνο όλων, τη διατήρηση μιας τάξης πραγμάτων που είναι θεμελιωδώς ή ίδια. Αυτή η διαρκής καταστολή φτάνει από τη στρατιωτική έξστρατεία μέχρι τη λίγο ως πολύ πλήρη διαστρέβλωση που εφαρμόζει σήμερα κάθε έγκυδορυμένη

έξουσία: «ή αλήθεια είναι επαναστατική» (Γκράμσι) και όλες οι υπάρχουσες κυβερνήσεις, έστω κι αν προήλθαν από τά πιό έλευθερωτικά κινήματα, θεμελιώνονται πάνω στο ψέμμα τόσο στο έσωτερικό όσο και στο έξωτερικό τους. Αυτή ακριβώς ή καταστολή άποσπεί την ήχηρότερη επαλήθευση των υποθέσεών μας.

Οι σημερινές επαναστατικές άπόπειρες, επειδή είναι υπαχρεωμένες να συντρίβουν όλους τους κανόνες ψευδούς κατανόησης πού επιδιήθησαν από την «είρηνική συνύπαρξη» των κυρίαρχων φεμμάτων, αρχίζουν μέσα στην άπομόωση, τόσο στον τάδε ιδιαίτερο τομέα του κόσμου όσο και στον τάδε ιδιαίτερο τομέα της άμφισβήτησης. Έπιτίθενται μόνο στην άμεσότερη όψη της καταστολής, όπλισμένες με τον συνταμότερο όρισμό της έλευθερίας. Έτσι συναντούν τό μάξιμουμ της καταστολής και της καταστροφάντησης (τίς κατηγορούν πώς άρνούνται την ύπάρχουσα τάξη πραγμάτων άποδεχόμενες άναγκαστικά μία ύπάρχουσα παραλλαγή της), και τό μίνιμουμ της όσθήειας. Όσο δυσκολότερη είναι ή νίκη τους, τόσο εύκολότερα μπορεί νά άπαλοστρωθεί από νέους καταπιεστές. Οι προσεχείς επαναστάσεις δέν μπορούν νά θρουν βοήθεια στον κόσμο παρά μόνο με τό νά επιτίθενται έναγτίον του κόσμου, στην όλόκλητά του. Τό κίνημα της χειραφέτησης των άμερικανών μαύρων, εάν μπορέσει νά επιβεβαιωθεί με συνέπεια, βάζει υπό άμφισβήτηση όλες τίς άναφάσεις του σύγχρονου καπιταλισμού· δέν πρέπει όμως νά παρασυρθεί από τον άντιπαρασισμό του «έγχρωμου» έθνικισμού και καπιταλισμού των «Μαύρων Μουσουλμάνων». Οι εργάτες των ΗΠΑ, όπως και της Άγγλιας, άντιτάσσονται με τίς «Άγριες άπεργίες» στον γραφειοκρατικοποιημένο συνδικαλισμό, πού έχει σαν πρωταρχικό στόχο την ένοσωμάτωσή τους στο συγκεντρωμένο και μισοσχεδιοποιημένο καπιταλιστικό σύστημα. Η βορειοαμερικανική επανάσταση μπορεί νά γίνει μόνο μ' αυτούς τους εργάτες, και με τους φοιτητές πού έκαναν πρόσφατα την άπεργία στο πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϋ· και όχι με την κινέζικη άτομική όόμδα.

Τό κίνημα πού παρασύρει τους άραβικούς λαούς προς την ένοποίηση και τον σοσιαλισμό πέτυχε όρισμένες νίκες έναντίον της κλασικής άποικιοκρατίας. Άλλά γίνεται όλοένα πιό φανερό ότι πρέπει νά τελειώνει με τον ιαλαμισμό, πού είναι καταφανώς άντεπαναστατική δύναμη όπως και κάθε θρησκευτική ιδεολογία· πρέπει νά άποδεχτεί την έλευθερία του κουρδικού λαού· πρέπει νά δάλει τέλος στο παλαιστινιακό πρόσχημα πού δικαιολογεί την κυρίαρχη πολιτική των άραβικών κρατών, έφόσον αυτή ή πολιτική διακηρύσσει σαν πρώτο της μέλημα την καταστροφή του Ισραήλ, και μάλιστα τή δικαιολογεί επ' άπειρον, έφόσον αυτή ή καταστροφή είναι άνέφικτη. Μόνο ένα πρότυπο επαναστατικής κοινωνίας πραγματωμένο άπό τους άραβες μπορεί νά διαλύσει τίς κατασταλτικές δυνάμεις του κράτους του Ισραήλ. Παρόμοια όπως ή έπιτυχία ενός πρότυπου επαναστατικής κοινωνίας στον κόσμο θά σήμαινε τό τέλος της — περισσότερο πλοκαματικής — σύγκρουσης με

παξού Ανατολής και Δύσης, έτσι θα τελειώνει και η σύγκρουση μεταξύ Ισραήλ και Αράβων που είναι μία αναπαραγωγή της σε μικρογραφία.

Οι σημερινές επαναστατικές απόπειρες έ γ κ α τ α λ ε ί π ο ν τ α ι στην καταστολή, επειδή καμιά από τις υπάρχουσες εξουσίες δεν έχει συμφέρον να τις υποστηρίξει. Καμιά δημοκρατική οργάνωση του επαναστατικού διεθνισμού δεν υπάρχει ακόμα για την υποστήριξή τους. Κ ο ι τ α μ ε π α θ η τ ι κ ά τόν αγώνα τους, και η επιθανάτια αγωνία τους συνοδεύεται μόνο από τις ταχυδακτυλουργικές φλυαρίες του ΟΗΕ ή των ειδικών των «προοδευτικών» κρατικών εξουσιών. Στόν Άγιο Δαμνίκο τά στρατεύματα των ΗΠΑ τόλησαν νά επέμβουν σέ ξένη χώρα γιά νά υποστηρίξουν τούς φασίστες στρατιωτικούς έναντιόν τής νόμιμης κυβέρνησης του κεντρικού Καμαόνο, μόνο και μόνο από φόβο μήπως αυτός ξεπεραστεί από τόν λαό τόν οποιο υποχρεώθηκε νά όπλισει. Ποιές δυνάμεις στόν κόσμο πήραν μέτρα αντίποίνων ενάντια στην άμερικανική παρουσία; Στο Κογκρέ τό 1960, οι βέλγοι άλεξιπτωτιστές, τό έκστρατευτικό σώμα του ΟΗΕ και τό αότσοχεδιασμένο γιά τήν περίπτωση κράτος τής εταιρείας «UNION MINIERE» συνέτριψαν τή λαϊκή ζέση πού πίστευε ότι είχε κατακτήσει τήν ανεξαρτησία, και σκότωσαν τόν Λουμύμπια και τόν Μ' Πόλο. Τό 1964 οι βέλγοι άλεξιπτωτιστές, τά άμερικανικά μεταγωγικά άεροσκάφη και οι νοτιοαφρικανοί, ευρωπαίοι και κουβανοί αντικαστρικοί μισοφοροί άναχαίτισαν τό δεύτερο έξεγερσιακό κύμα των μουλειλιστών. Ποιά δημοκρατική βοήθεια πρόσφερε ή υποτιθεμένη «επαναστατική Άφρική»; Μήπως δέν θά άρκούσαν χιλια άλγερινοί έθελοντες, πού θύτηκαν νικητές από ένα πολύ σκληρότερο πόλεμο, γιά νά άποτρέψουν τήν πώση τής Στάνλευδιλ; Άλλά ό ένοπλος λαός τής Άλγερίας είχε αντικατασταθεί πρό πολλού από ένα κλασσικό στρατό στη διάθεση του Μπουμεντιέν, ό όποιος είχε άλλα σχέδια.

Οι προσεχείς επαναστάσεις είναι υποχρεωμένες νά προσπαθήσουν νά κατανοήσουν μόνες τους τόν έαυτό τους. Είναι υποχρεωμένες νά επανεφεύρουν στό σύνολό τής τή δική τους γλώσσα, και νά άμυνθούν ενάντια σ' όλες τις επαναφομοιώσεις πού τούς προστοιμάζουν. Η άπεργία των άνθρακωρύχων των Άστουριών, πού είναι σχεδόν διαρκής από τό 1962, και όλες οι άλλες ένδειξεις άντιπαράθεσης πού προαναγγέλλουν τό τέλος του φραγκισμού δέν χαράζουν γιά τήν Ισπανία ένα άναπόφευκτο μέλλον άλλα μία έπιλογή: είτε ή Ιερά συμμαχία πού ετοιμάζουν αυτή τή στιγμή ή Ισπανική έκκλησία, οι μοναρχικοί, οι «φαλαγγίτες τής άριστερας» και οι σταλινικοί γιά νά προσαρμόσουν άρμονικά τή μεταφραγκική Ισπανία στόν έκσυγχρονισμένο καπιταλισμό, στην Κοινή Άγορά' είτε ή συνέχιση και ολοκλήρωση των πιο ριζοσπαστικών στοιχείων τής επανάστασης πού νικήθηκε από τόν Φράνκο και τούς κάθε παράκλιξης συνεργούς του: οι ανθρώπινες σχέσεις του σοσιαλισμού πραγματοποιήθηκαν γιά μερικές έβδομάδες στη Βαρκελώνη του 1936.

Γιά τό νέο επαναστατικό ρεύμα, παντού όπου εμφανίζεται, τό ζήτημα είναι νά άρχισι νά συνδέει άναμεταξύ τους τις σημερινές έμπειρίες τής

ἀμφισβήτησης και τούς ανθρώπους που είναι φορείς τους. Το ζήτημα θα είναι να ενοποιηθεί, ταυτόχρονα με τις τέτοιου είδους ομάδες, π ή σ υ ν ε κ τ ι κ ή θ ά σ η τ ο υ σ χ ε δ ί ο υ τ ο υ ς. Οι πρώτες χειρωνακίες της επερχόμενης επαναστατικής εποχής συγκεντρώνουν μέσα τους ένα νέο περιεχόμενο, έκδηλο ή λανθάνον, της κριτικής των υπαρχουσών κοινωνιών, και νέες μορφές αγώνα' κι ακόμα τις ακατάβλητες στιγμές δλης της παλιάς επαναστατικής ιστορίας που ξμεινε μετέωρη — στιγμές που επανεμφανίζονται σάν ά π ρ ό σ μ ε ν ο ι π α λ ι ο ί γ γ ώ ρ ι μ ο ι. Έτσι η κυρίαρχη κοινωνία, που τόσο καυχείται για τον διαραή της εκσυγχρονισμό, θα βρει μέ ποιόν να μιλήσει, γιατί αρχίζει επιτέλους να παράγει ή ίδια τήν εκσυγχρονισμένη της άρνηση.

Ζήτη οι σύντροφοι που τό 1959 έκαψαν στους δρόμους της Βαγδάτης τό Κοράνι!

Ζήτη τά εργατικά συμβούλια της Ούγγαρίας που νικήθηκαν τό 1956 από τον υποτιθέμενο Κόκκινο Στρατό!

Ζήτη οι λιμενεργάτες του Άαρχους που μποσκατάρισαν πέσει στην πράξη τή ρατσιστική Νότια Άφρική, παρά τή δικαστική καταστολή της δανικής σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης και της συνδικαλιστικής τους ήγεσίας!

Ζήτη τό φριχτικό κίνημα Ζενγκκαόφεν της Ίαπωνίας, που καταπολεμάει ενεργά τήν καπιταλιστική έξουσία του ήμπεριαλισμού καθώς και της υποτιθέμενης κομμουνιστικής γραφειοκρατίας!

Ζήτη ή εργατική πολιτοφυλακή που υπερασπίστηκε τά βορειοανατολικά προάστια του Άγιου Δομίνικου!

Ζήτη ή αυτοδιαχείριση των άλγερινών άγροτών και εργατών! Η έναλλακτική λύση βρίσκεται τώρα ανάμεσα στη στρατιωτικοποιημένη γραφειοκρατική δικτατορία και τή δικτατορία του «αυτοδιαχειριζόμενου τομέα», έ ξ α π λ ω μ έ ν ο υ σ' δ λ η τ ή ν π α ρ α γ ω γ ή και σ' δλες τις δψεις της κοινωνικής ζωής.

Μετάφραση: Θέμης Μιχαήλ

ΟΙ ΤΑΞΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΓΕΡΙΑ

Θά Ελεγε κανείς πώς τό νέο άλγερινό καθεστώς έβαλε σάν μοναδικό στόχο του νά επιβεβαιώσει τή συνοπτική άνάλυσή του πού παρουσίασε ή I.S., από τίς πρώτες κιόλας μέρες μετά τό έναρκτήριο πραξικόπημά του, στό «Μήνυμα πρós τούς έπαναστάτες» πού δημοσιεύσαμε τότε στό Άλγέρι. Ή διάλυση τής αυτοδιαχείρισης είναι όλο τό περιεχόμενο του μπουμμεντινισμού, ή μόνη πραγματική του δραστηριότητα' και άρχίζει από τή στιγμή μή κιόλας πού τό κράτος, μέ τήν εκδίπλωση τής στρατιωτικής δύναμης πού ήταν ή μόνη ολοκληρωμένη του επικυρωτάλλωση στά χρόνια του Μπέν Μπέλα, ό μόνος σταθερός οργανισμός του, διακρήρυξε τήν άνεξαρτησία του από τήν άλγερινή κοινωνία. Τά άλλα σχέδια του κράτους, ή τεχνοκρατική αναδιοργάνωση τής οικονομίας, ή διεύρυνση τής βάσης τής εξουσίας του, κοινωνικά και νομικά, υπερβαίνουν τίς ικανότητες τής τωρινής άρχουσας τάξης μέσα στίς πραγματικές συνθήκες τής χώρας. Τό πλήθος των άναπεφάσιτων, οι όποιοι δέν ήταν έχθροι του Μπέν Μπέλα αλλά εκείνοι πού αυτός άπογοήτευσε, και οι όποιοι περίμεναν νά δούν τό νέο καθεστώς στην πράξη πριν τό κοίτουν, μπορούν νά δούν πώς τελικά τό καθεστώς αυτό δέν κάνει τίποτα εκτός τής συγκρότηση τής αυτόνομης δικτατορίας του κράτους, πού άποτελεί ταυτόχρονα κήρυξη πολέμου κατά τής αυτοδιαχείρισης. Άκόμα και ή άπαγγελία συγκεκριμένων κατηγοριών κατά του Μπέν Μπέλα, ή ή βημóσια εκτέλεσή του, φαίνονται νά υπερβαίνουν τίς δυνάμεις του για μία μεγάλη περίοδο. Τό μόνο κατάλοιπο «σοσιαλισμού» πού κηρύσσεται στην Άλγερία είναι άκριδώς αυτός ό πυρήνας άντιστασιαμίνου σοσιαλισμού, αυτό τό προϊόν τής γενικής αντίδρασης μέσα στό Ίβιο τό εργατικό κίνημα πού τό κληροδότησε ή ήττα τής ρωσικής επανάστασης σάν θετικό πρότυπο για τόν υπόλοιπο κόσμο, συμπεριλαμβανομένης τής Άλγερίας του Μπέν Μπέλα: ή άστυνομική άντι-άληθεια τής έξουσίας. Έτσι ό πολιτικός έχθρος δέν καταδικάζεται για τίς πραγματικές του θέσεις, αλλά για τό αντίθετο αυτό πού ήταν' ή άκόμα διαλύεται ξαφνικά μέσα σέ μία οργανωμένη σιωπή, σάν νά μήν υπήρξε ποτέ, ούτε για τό δικαστήριο ούτε για τήν ιστορία. Και έτσι ό Μπουμμεντιέν, έξαρχης ένας από τούς κυριότερους υπεύθυνους για τό γεγονός δι: ή άλγερινή

αυτοδιαχείριση δέν είναι παρά μιά καρικατούρα αὐτοῦ πού θά ἔπρεπε νά εἶναι, τή χαρακτηρίζει ἐπισήμως σάν «καρικατούρα» γιά νά προχωρήσει στήν αὐταρχική ἀναδιοργάνωσή της. Ἐν ὀνόματι μιᾶς οὐσίας τῆς αυτοδιαχείρισης ὑπό τήν ἰδεολογική ἐγγύηση τοῦ κράτους, ὁ Μπουμεντιέν ἀπορρίπτει τίς ἀπαρχές τῶν πραγματικῶν ἐκδηλώσεων τῆς αυτοδιαχείρισης.

Ἡ ἴδια ἀντιστροφή τῆς πραγματικότητας χαρακτηρίζει καί τή μπουμεντιενιστική κριτική τοῦ παρελθόντος. Ἐκεῖνο πού κατηγοροῦν τόν Μπέν Μπέλα ὅτι ἔκανε, καί μάλιστα σέ ὑπέρμετρο βαθμό, εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού δέν ἔκανε, ἐκεῖνο πού μόλις καί μετά βίας καμώθηκε πῶς θά ἤθελε νά πραγματοποιήσει: γιά παράδειγμα, ἡ ἀπελευθέρωση τῶν γυναικῶν ἢ ἡ οὐσιαστική ὑποστήριξη στούς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῆς Ἀφρικής. Ἡ δόση τῶν ψεμάτων τοῦ τωρινοῦ καθεστώτος γιά τό παρελθόν, εἶναι ἡ βαθιά τῶν ἐνόητα μ' αὐτό. Ἡ ἄρχουσα τάξη δέν ἄλλαξε στήν Ἀλγερία, ἀπλῶς ἐπισχύεται. Κατηγορεῖ τόν Μπέν Μπέλα ὅτι ἔκανε ἄσχημα κάτι πού ἐκεῖνος μόλις προσοποίηθηκε, ἕναν ἐπαναστατισμό πού τώρα αὐτή δέν θέλει ὅτε καν νά προσποιεῖται. Ἡ ἀλγερινή ἄρχουσα τάξη, πρῖν ὅπως καί μετά τίς 19 Ἰουνίου, εἶναι μιά γραφειοκρατία ὑπό διαμύρρωση. Καί συνεχίζει τή συγκρότησή της ἀλλάζοντας ὡς ἕνα βαθμό τόν τρόπο πολιτικῆς καταναίτης τῆς ἐξουσίας. Ὅρισμένα στρώματα αὐτῆς τῆς γραφειοκρατίας (στρατιωτική, τεχνοκρατική) ἀποκοτοῦν ὑπεροχή ἀπέναντι στά ἄλλα (πολιτική καί συνδικαλιστική). Οἱ θεμελιώδεις συνθήκες τῆς χώρας ἐξαχολοθοῦν νά εἶναι ἀπό τή μιά μεριά ἡ ἀδυναμία τῆς ἐθνικῆς ἀπικτῆς τάξης, καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ πίεση τῶν ἐξαθλιωμένων ἀγροτικῶν καί ἐργατικῶν μαζῶν πού ἕνα μέρος τους, στή διάρκεια τῆς φυγῆς τῆς παλιάς (εὐρωπαϊκῆς) ἄρχουσας τάξης, κατέκτησε τόν αυτοδιαχειριζόμενο τομέα. Ἡ συγχώνευση τῆς ἀλγερινῆς ἀπικτῆς τάξης καί τῆς γραφειοκρατίας στά πλαίσια τῆς κατοχῆς τοῦ κράτους εἶναι εὐκολότερη μέ τά νέα κυρίαρχα στρώματα πού ἐκφράζει ὁ Μπουμεντιέν, καί ἐπί πλέον ἡ ἐξέλιξη αὐτή ἐναρμονίζεται καλύτερα μέ τήν περιοχή τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς ἀγορᾶς μέ τήν ὅποια εἶναι συνδεμένη ἡ Ἀλγερία. Ἐξ ἄλλου τά κυρίαρχα γραφειοκρατικά στρώματα ἦταν λιγότερο ἰκανά, μέ τόν Μπέν Μπέλα, νά ἀρχίσουν ἀπροκάλυπτο ἀγῶνα ἐναντίον στίς ἀπαιτήσεις τῶν μαζῶν. Ὁ Μπέν Μπέλα καί ἡ ἀσταθῆς κοινωνική ἰσορροπία, πού ἦταν τό προσωρινό ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Γαλλίας καί τῶν ἀποίκων, φεύγουν μαζί. Τή στιγμή πού εἶδαν νά ὑποσκελίζονται, τά γραφειοκρατικά στρώματα πού προηγουμένως κυριαρχοῦσαν (ἡγέτες τῆς Ὀμοσπονδίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Μετώπου τοῦ Μείζονος Ἀλγερισοῦ, Γενική Ἐνώση τῶν Ἀλγερινῶν Ἐργαζομένων) ταλαντεύθηκαν, ἀλλά στή συνέχεια πρόσφεραν τήν ὑποστήριξή τους γιὰ τήν ἀλληλεγγύη τους μέ τό σύνολο τῆς κρατικῆς γραφειοκρατίας ἦταν φυσικά ἰσχυρότερη ἀπό τούς δεσμούς τους μέ τή μάζα τῶν ἐργαζομένων. Τό συνδικάτο τῶν ἐργαζομένων τῆς γῆς, πού ἔξι μῆνες πρῖν εἶχε υἱοθετησε στό συνέδριό του τίς πύο ριζοσπαστικές θέσεις γιά τήν αυτοδιαχείριση, ἦταν τό πρῶτο πού τάχθηκε στό πλευρό τοῦ νέου καθεστώτος.

Ἀνάμεσα στις γραφειοκρατικές δυνάμεις πού βρέθηκαν στίς παρυφές τῆς ἐξουσίας μέ τόν Μπέν Μπέλα, δύο στρώματα πού ἦταν ταυτόχρονα ἐχθρικά καί συγγενή κατεῖχαν μιά ἰδιαίτερη θέση: τὸ ἀλγερινό κομμουνιστικό κόμμα καί οἱ ξένοι ἀριστεριστές πού εἶχαν τεθεῖ στήν ὑπηρεσία τοῦ ἀλγερινοῦ κράτους, αὐτοὶ πού εἶχαν ἀποκληθεῖ «κοκκινόποδαροι» (PIEDS ROUGES, κατ' ἀναλογία πρὸς τὴν ὀγκωσια «μαυροπόδαροι» πού εἶχε δοθεῖ στοὺς γάλλους ἀποίκους — σμμ. τοῦ μετ.). Αὐτοὶ δὲν ἦταν τόσο συμμέτοχοι τῆς ἐξουσίας ὅσο μνηστήρες τῆς. Φτωχὸς συγγενὴς τῆς ἐξουσίας ἀλλὰ παραδοκῶντας τὴν κληρονομιά τῆς, ἡ ἄκρα ἀριστερά τῆς γραφειοκρατίας κατεῖχε **κ ο ν τ ᾶ σ τ ὸ ν Μ π ἔ ν Μ π ἔ λ α** ἕνα τίτλο ἐκπροσώπησης τῶν μαζῶν: τὴν ἐντολή τῆς δὲν τὴν ἀντλοῦσε ἀπὸ τίς μάζες, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Μπέν Μπέλα. Ὀνειρευόταν νά ἀντικαταστήσει κάποια μέρα μονοπωλιακά, καί ἐξίσου ἐνάντια στίς μάζες, αὐτὴ τὴν ἐξουσία πού ὁ Μπέν Μπέλα μουραζόταν ἀκόμα πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις. Καθὼς ὁ Μπέν Μπέλα προσωπικά ἦταν ἡ μόνη τῆς πρόσβαση στήν τωρινὴ ἐξουσία, ἡ κυριότερη ἐλπίδα τῆς γιὰ τὸ μέλλον καί ἡ μόνη ἐγγύηση μιᾶς ἀνοχῆς ἀπέναντί τῆς (ὁ Σοεκάρο τῆς), ἡ γραφειοκρατικὴ ἄκρα ἀριστερά ἔκανε διεδήλωση γιὰ νά τὸν ὑποστηρίξει, ἀλλὰ χωρὶς ἀποφασιστικὴν ἀπόφαση. Παρόμοια ὅπως πολιορκῶσε εὐλαδικά τὸ κράτος, τοποθετήθηκε στό πεδίο τοῦ κράτους γιὰ νά ἀντιταχθεῖ στή δυσμενῆ τροποποίηση τῆς κρατικῆς σχέσης δυνάμεων. Καί σ' αὐτὴ ἐπίσημη τὴν περίπτωσι, ἡ μπουμπεντιενιστικὴ κριτικὴ ἐναντίον αὐτῶν τῶν στοιχείων, πού χαρακτηρίστηκαν σὸ σύνολό τους σάν ξένοι, ἐν ὀνόματι μιᾶς ἀλγερινῆς ἰδιομορφίας τοῦ σοσιαλισμοῦ, εἶναι τελείως ψευδής. Ἀπέχοντας πολὺ ἀπ' τὸ νά «κάνουν θεωρία γιὰ τὴ θεωρία» («Ἐλ Μουτζανίχτ», 22.9.65), οἱ «κοκκινόποδαροι» ἀντιπροσώπευαν ἕνα στερεομένο ἀμάλγαμα πλήρως θεωρητικῆς μηδαμινότητος καί ἀσυνείδητων ἢ συνειδητῶ συγκαλυμμένων ἀντεπαναστατικῶν τάσεων. Ὅχι μόνον δὲν σκόπευαν νά κάνουν στήν Ἀλγερία περιπετειώδεις «πειραματισμούς» ἀλλόκοτων ἀόσπιτων, ἀλλὰ εἶχαν στήν κατοχὴ τους μόνον σφάλματα ἢ φέμματα πού χιλιάδες φορές εἶχαν ἀποδειχτεῖ τέτοια. Οἱ καλύτερες ἐπαναστατικὲς ἰδέες τῶν «κοκκινόποδαρων» δὲν ἦταν ἐκτός πραγματικότητος γιατί εἶχαν ἔρθει ἀπὸ πολὺ μακριά, ἀλλὰ γιατί ἐπαναλαμβάνονταν μέ πολὺ μεγάλη καθυστέρηση. Δὲν εἶναι ζήτημα γεωγραφίας, ἀλλὰ ἱστορίας.

Ἀκόμα περισσότερο σὸ περιθώριο καί πῶς ριζοσπαστικὸς, στήν ἄκρα ἀριστερά τῆς μπεμπεντιενιστικῆς ἐξουσίας, ὁ Μωχάμεντ Χάρμι ἦταν ὁ στοχαστὴς τῆς αὐτοδιαχείρισης, ἀλλὰ μόνον ἐλέω τοῦ ἡγεμόνα, στὰ γραφεῖα τῆς ἐξουσίας. Ὁ Χάρμι εἶχε φτάσει σὸ ὑψηλότερο σημεῖο τῆς ἀλγερινῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης: μέχρι τὴν 182 τῆς αὐτοδιαχείρισης, ἀλλὰ καθόλου μέχρι τῆς συνειδητῆς πρακτικῆς τῆς. Κατανόησε καλὰ τὴν ἐννοιά τῆς, ἀλλὰ ὄχι ἀκόμα τὸ εἶναι τῆς. Ὁ Χάρμι ἦταν, παραδόξως, ὁ κυβερνητικὸς θεωρητικὸς τῆς αὐτοδιαχείρισης, ἢ μᾶλλον ὁ αὐλικὸς τῆς ποιητῆς: ὑπεράνω τῆς πρακτικῆς, τραγουδοῦσε τὴν αὐτοδιαχείριση περισσότερο ἀπ' ὅσο τὴ σκεφτόταν. Τὸ κράτος τῆς αὐ-

το διαχείρισης, αυτό το τερατώδες δξύμωρο σχήμα, είχε έτσι μέ τον Χάρμπι την ένοχη συνείδησή του και την πολιτελεία του. Τά θεωραχιζομένα του Μποκμεντιέν στους δρθμούς σήμαιναν μία όρθολογικοποίηση του κράτους, που θέλει στό έξής νά χειραφετηθεί από τά γελιοια παρδδδξα τής μπενημπελαϊστικής Ισορροπίας και από κάθε ένοχη συνείδηση, θέλει άπλά και μόνο νά ε ί ν α ι έ ν α κ ρ ά τ ο ς. Φάνηκε τότε ότι ο Χάρμπι, ο άσπλος προφήτης τής αυτοδιαχείρισης, δέν είχε άντιμετωπίσει προηγουμένως την ύπεράσπιση τής αυτοδιαχείρισης μέ τίς δικές τής δυνάμεις, στό δικό της έδαφος, άλλα μόνο μέ τή μεσολάβηση του Μπέν Μπέλα. "Αν όμως ο Χάρμπι υπολόγιζε μόνο στον Μπέν Μπέλα γιά τήν υπεράσπιση τής αυτοδιαχείρισης, σέ ποιόν υπολόγιζε γιά τήν υπεράσπιση του Μπέν Μπέλα; "Ο στοχαστής τής αυτοδιαχείρισης προστατευόταν από τον Μπέν Μπέλα, άλλα ποιός προστάτευε τον προστάτη του; Πίστευε ότι ο Μπέν Μπέλα, ή ενσάρκωση του κράτους, θά παρέμεινε καθολικά αποδεκτός στην Άλγερία, ενώ ο Ίδιος, ο Χάρμπι, θά αποδεχόταν μόνο τήν «καλή πλευρά» του (τήν τυπική άναγνώριση τής αυτοδιαχείρισης). "Η πραγματική διεργασία προχώρησε όμως μέ τήν κακή πλευρά τής: οι δυνάμεις που έπαιναν τον άντίστροφο συλλογισμό γιά τον Μπέν Μπέλα είχαν μεγαλύτερη Ικανότητα επέμβασης. "Ο Μπέν Μπέλα δέν ήταν ή έπίλυση των άλγερινών άντιφάσεων, άλλα ή προσωρινή τους συγκάλυψη. "Η Ιστορία έδειξε ότι ο Χάρμπι, και όλοι όσοι σκέφτονταν όπως αυτός, έπεσαν έξω. Τώρα πρέπει νά ριζοσπαστικοποιήσουν τίς άντιλήψεις τους αν θέλουν νά καταπολεμήσουν άποτελεσματικά τή μπουκμεντινιστική γραφειοκρατία νά π ρ α γ μ α τ ο π ο ι ή σ ο υ ν τήν αυτοδιαχείριση.

"Η πτώση του Μπέν Μπέλα είναι μία σημαντική ήμερομηνία στην κατάρρευση των παγκόσμιων ψευδαισθήσεων σχετικά μέ τήν «υπανάπτυκτη» έκδοχή του ψευτο - σοσιαλισμού. "Ο Κάστρο είναι ή τελευταία βεντέτα που του άπαιμένοι, άλλα ήδη αυτός που θεμελιώνει δικαιολογημένα τό δοκοπο των εκλογών στό γεγονός ότι ο λαός ήταν όπλισμένος άπαιτεί νά παραδοθούν όλα τά όπλα και ή άστυνομία του τά συγκεντρώνει («Ρώοτερ», 14.8.65). "Ήδη ο ύπαρχηγός του Γκουεβάρρα φεύγει, χωρίς νά δοθεί ή παραμικρή εξήγηση στις μάζες από τίς όποιες αυτοί οι Άνθρωποι είχαν ζητήσει τυφλή έμπιστοσύνη στό πρόσωπό τους. Ταυτόχρονα, οι άλγερινοί που άποκτούν στη χώρα τους τήν έμπειρία τής αστάθειας του μπενημπελαϊστικού σοσιαλισμού, άγκαλιόυπτον μέ τήν ίδια εδκαιρία τί άξιζε ή σταργή του υποτιθέμενου «σοσιαλιστικού στραταπέδου» γιά τήν υπόθεσή τους: τά κ ρ ά τ η τής Κίνας, τής Ρωσίας και τής Κούδας, και επί πλέον και ο Νάσερ, κάνουν όπως ήταν φυσικό έφοδο φιλοφρονήσεων στό καθεστώς του Μπουκμεντιέν. Οι επαναστάσεις στις υπανάπτυκτες χώρες θά αποτυχαίνουν πάντα μέ αξιοθρήνητο τρόπο όσο θά αποδεχόνται, και θά ανασηκροτούν γιά λογαριασμό τους, ένα υπαρκτό πρότυπο σοσιαλιστικής έξουσίας, γιατί ο λ α είναι καταφανώς ψευδή. "Η έπίσημη τεμαχισημένη ρωσοκινεζική έκδοχή και ή «υπανάπτυκτη» έκδοχή αυτού του σοσιαλισμού έγγυώνται και θαυμάζουν ή μία τήν άλλη, και εξασφαλίζουν

αμοιβαία την ίδια διεξοδο. Ἡ ὑπανάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο εἶναι ἡ πρώτη ὑπανάπτυξη ἀπὸ τὴν ὁποία πρέπει τώρα νὰ βγοῦμε.

Οἱ ἐσωτερικοὶ ἀγῶνες τῆς ἀλγερινῆς γραφειοκρατίας, στὴ διάρκεια τοῦ πολέμου καὶ στὴν περίοδο 1962-1965, πῆραν τὴ μορφή ἀγῶνα φατριῶν, προσωπικῶν ἀντιζηλιῶν, ἀνεξήγητων διχογνωμιῶν μεταξὺ ἡγετῶν, σκοτεινῆς ἀντιστροφῆς συμμαχιῶν. Τέτοια ἦσαν ἡ ἄμεση ἀλληλουχία τῶν συνθηκῶν πού ἐπικρατοῦσαν ἤδη πρὶν τὴν ἐξέγερση, γύρω ἀπὸ τὸν Μεσάλι Χάντζ. Ὅχι μόνον ἔλειπε κάθε θεωρία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ ἰδεολογία ἦταν συνοπτικὴ καὶ ἡμιχλωδῆς, τὰ πάντα ἔμειναν στὴν ἐπιφάνεια τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας, στὰ σύννεφα ὅπου κινεῖται τὸ κράτος. Ἀπὸ τὶς 19 Ἰουνίου ἀρχίζει μιά νέα περίοδος: ἡ περίοδος τῆς σύγκρουσης μεταξὺ τῆς ἀρχουσας τάξης καὶ τῶν ἐργαζομένων, κι αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐξέλιξη πού δημιουργεῖ τὶς συνθήκες καὶ τὴν ἀνάγκη μιᾶς θεωρίας. Ἡδὴ στὶς 9 Ἰουλίου μιά συγκέντρωση τῶν ἐκπροσώπων 2.500 αὐτοδιαχειριζόμενων ἐπιχειρήσεων, πού ἔγινε στὸ Ἀλγέρι ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ ὑπουργοῦ βιομηχανίας Μπουμάζα, δικτύωνε σ' αὐτὸν τὸν ὑπουργὸ τὴν ἀπαιτήσὴ τῆς γιὰ τὴν αὐτοδιαχείριση σὸν ἀπαράβιαστη ἀρχὴ καὶ μιά σειρά κριτικῶν πού ἀναφέρονταν ὅλες τὸν ρόλο τοῦ κράτους σὸν περιρισμὸ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. Οἱ ἐκπρόσωποι «κατέκριναν τὴν πολλαπλότητα τῶν κηδεμονιῶν (νομαρχίες, ὑπουργεῖα, κόμμα) καὶ κατήγγειλαν τὴ μὴ πληρωμὴ τῶν χρεῶν τοῦ κράτους καὶ τὴ βαρῦτητα τῆς φορολογίας· οἱ ἐκπρόσωποι ἐπίσης ἀναφέρθηκαν στὸ πρόβλημα τῶν ἀπαλλύσεων, στὶς «δρακόντιες» ἀπαιτήσεις τῶν ξένων πρῶτων καθὼς καὶ στὴν παραλυτικὴ ἐπιβραση τῶν δασιμῶν» («Μόντ», 10-7-65).

Οἱ ἐκπρόσωποι αὐτοὶ ἤξεραν γιὰ τί πράγμα μιλοῦσαν. Πράγματι, ἦδη ἀπὸ τὴ διακήρυξη τῆς 19ης Ἰουνίου, ὅπου δὲν περιεχοῦσαν καθόλου ἡ λέξη «αὐτοδιαχείριση», ἡ ἐξουσία προετοίμαζε τὴν «ἐξυγίανση» τῆς οικονομικῆς κατάστασης μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου καὶ τὴν ἐπιταχυμένη ἐκπαίδευση «στειλεχῶν». Ἡθελε νὰ πληρωθοῦν γρήγορα, μὲ μιά μορφή πώλησης μὲ δόσεις, ἔλα τὰ σπίτια πού κατέχονται παράνομα (καὶ πού εἶναι πάνω ἀπὸ 100.000)· νὰ πάρει πίσω τὰ χρήματα πού «τὰ ἔκλεψαν ἀπὸ τὸ κράτος» στὶς αὐτοδιαχειριζόμενες ἐπιχειρήσεις· νὰ πάρει μέτρα γιὰ τὴ φθορὰ τοῦ ὀλλικοῦ πού εἶχε ἀνεπαρκῆ συντήρηση· νὰ ὁμαλοποιήσει ὅλες τὶς παράνομες κατασχέσεις πού ἔγιναν ἀπὸ τὶς μάζες κατὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν γάλλων. Ἀπὸ τότε, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ αὐτοδιαχείριση εἶναι ἀκριβῶς ἡ μορφή μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ ὑπερνικηθεῖ καλύτερα ὁ παραλυτικὸς σεβασμὸς τῆς ἰδιοκτησίας (προσωπικῆς ἢ κρατικῆς) πού τόσο ἔχει βλάψει τὸ ἐργατικὸ κίνημα, δὲν παύουν νὰ κατηγοροῦν τοὺς ἐργαζομένους τοῦ αὐτοδιαχειριζόμενου ταμέα. πού περιμένουν τοὺς ἀπλήρωτους μισθοὺς τους μὲ πολλοὺς μῆνες καθυστέρηση, ὅτι κλέβουν μεγάλο μέρος τῆς ἴδιας τους τῆς παραγωγῆς. Ὁ πιὸ ἐπείγων στόχος τοῦ ἀλλεγοῦ κράτους, πού ἦδη ἔχει ἀρκετὸ ἀριθμὸ στρατιωτῶν καὶ ἀστυνομικῶν, εἶναι νὰ ἐκπαιδεύει 20.000 λογιστὲς κάθε χρόνο.

Ὁ θεμελιώδης ἀγῶνας, ὑπάκουος εἴτε ἀπροκάλυπτος, ἔξισπασε ἀ-

μέσως ανάμεσα στους εκπροσώπους της άρχουσας τάξης και τους εργαζομένους, ακριβώς πάνω στο πρόβλημα της αυτοδιαχείρισης. Οι «καθησυχαστικές» δηλώσεις του Μπουμάζα και του Μπουμεντιέν δέν ξεγέλασαν κανέναν. Η «συνδικαλιστική δυστορία» που άνέφερε ή «Μόντ» στις 3 Οκτωβρίου, είναι ή εφθνησιμός που υποδηλώνει τήν αντίσταση του μοναδικού πραγμαώνα της σοσιαλιστικής επανάστασης στην Άλγερία — του αυτοδιαχειριζόμενου τομέα — ενάντια στις τελευταίες ενέργειες της γραφειοκρατικο - άστικής ήγεμονίας. Άκόμα και οι ίδιοι οι συνδικαλιστές ήγέτες δέν μπορούν να παραμείνουν σιωπηλοί: ή επίσημη θέση τους, σάν εκπρόσωποι των εργαζομένων απέναντι στο κράτος, και ή κοινωνική θέση τους, σάν άριστερά της άρχουσας τάξης, ξημπανιναν σέ κίνδυνο. Τά άρθρα που δημοσιεύτηκαν στην «Επανάσταση και Έργασία» τόν Σεπτέμβριο, και όπου άναμιγνύονταν τά πραγματικά αίτήματα των εργαζομένων («Μέσα από τή μιζέρια μας, έξευτελιζεται ή αυτοδιαχείριση») και ή αύξανόμενη άνησυχία των συνδικαλιστών ήγέτων («συμφωνία μέ τίς άναλύσεις που περιέχονται στη διακήρυξη της 19ης Ιουνίου», αλλά καταγγελία των τεχνοκρατών και των οικονομολόγων), άντανακλούν πιστά αυτή τήν κατάσταση όπου συνυπάρχουν μία σειρά άγώνες, κατακόρυφοι και οριζόντιοι. Η δλοένα έντονη επιμονή σχετικά μέ τήν «οικονομική άναρχία», που πρέπει πάντα να μεταφράζεται σάν αυτοδιαχείριση, τά νομικά μέτρα εναντίον του αυτοδιαχειριζόμενου τομέα για τά όποια οι εφημερίδες μιλάνε λιγότερο (ύποχρέωση των αυτοδιαχειριζόμενων επιχειρήσεων να πληρώσουν τους καθυστερούμενους φόρους), και ή άπόδοση του έργοστασίου «Νορκολόρ» στον παλιό ιδιοκτήτη του, δείχνουν σ' αυτούς τους συνδικαλιστές ήγέτες ότι σύνταμα δέν θά έχουν θέση στην κυρίαρχη μηχανισμό. Η-θη α νέοι μνηστήρες έχουν παρουσιαστεί: ή «έξουσια των όπιστων στοιχείων προς τήν έξουσία», για τήν όποια άγανακτεί ή «Επανάσταση και Έργασία», μεταφράζει τή μετατόπιση της άρχουσας τάξης προς τά δεξιά. Οι τεχνογραφειοκράτες και οι στρατιωτικοί δέν μπορούν να έχουν άλλους συμμάχους από τους εκπροσώπους της παλιές παραδοσιακής άστικής τάξης. Ένώ οι άξιωματικοί, σύμφωνα μέ τά λατινοαμερικανικά πρότυπα, άποκοτούν άστικές θιστικές άνέσεις (όλος ή κόσμος ξέρει τίς «Μπέ-Έμ-Βέ» τους που άγοράζονται χωρίς δασμός και μέ έκπτωσης 30%), ένα δλόκληρο πλήθος άλγερινών άστών, άκολουθώντας τά ίχνη του ιδιοκτήτη της «Νορκολόρ», επιστρέφει στη χώρα μέ τήν έλπίδα να ξανααποκτήσει τίς περιουσίες που άρπάχτηκαν «μέσα σέ τελείως παράνομες συνθήκες από άνέντιμα άτομα» (Μπουμάζα). Σ' όλες αυτές τίς προκλήσεις προστίθεται και ή γαργή αύξηση της τιμής των ειδών διατροφής. Οι εργαζόμενοι, έχοντας πλήρη συνείδηση αυτής της διαδικασίας, αντίστέκονται έ π ί τ ό π ο υ : οι επανειλημμένες άπεργίες στά έργοστάσια Ρενώ, οι άπεργίες των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, των ασφαλιστικών εταιρειών, ή διαδηλώσεις των άπλήρωτων εργατών της Μιτίντζα, άποτελούν τήν άπαρχή ενός κινήματος όργης που, αν επιβεβαιωθεί μέ συνέπεια, είναι ίκανό να σαρώσει όλο τό τυρινό καθεστώς.

Άνίκανοι να άντιμετωπίσουν έστω και ένα από τά προβλήματά τους,

οι ιθύνοντες αντιδρούν με την ακατάπαυστη διοργάνωση μακιοσμένων ομιλιών, με τὰ διαρκή βασανιστήρια στίς φυλακές τους, με τίς καταγγαλιές για «χαλάρωση τών ήθών». Η «Ελ Μουζαχίντ» (7-12-65) επιτίθεται στόν «έφρωτικό συναισθηματικό μιά νέας γενιάς δίχως πολιτική στρατεύση» και στην όρθότατη αντίληψη εκείνων πού «αποπειράθηκαν νά άπορρίψουν τή θρησκεία, παρουσιάζοντάς την σάν τροχοπέδη στην επιθυμία τους για άπόδλωση και σέ μιά χειραφέτηση πού εξετάζεται άποαιευστικά άπό τήν όπτική γωνία τών δυνατοτήτων άπόδλωσης, και νά αξιολογήσουν τή συνεισφορά του άραβικού πολιτισμού σάν όπισθοδρόμηση». Δέν είναι καθόλου διαφορετικό τό ύφος μέ τό όποιο ή έξουσία, στην Ουάσιγκτον και στή Μόσχα, μετά λύτης της γνωστοποιεί ότι άποσύρει τήν έμπιστοσύνη της στή νεολαία. Καί λίγους μήνες άργότερα, τό νέο καθιστώσ άνταγωνίζεται τόν Μπέν Μπέλα στή γελοιοδέστερη εκδήλωση του ίσλαμισμού του: τήν άπαγόρευση τών οίονπνευματωδών ποτών.

Η τωρινή αντιπολίτευση στή μπουμμεντιενιστική δικτατορία είναι διπλή: άπό τή μιά μεριά, οι εργαζόμενοι πού άμύνονται στίς επιχειρήσεις (αυτόδιαχειριζόμενες ή μή) άποτελούν τήν πραγματική άμφισβήτηση πού ένυπάρχει στή δυναμική τών γεγονότων. Άπό τήν άλλη μεριά, οι άριστεριστές του Έθνικού Άπελευθερωτικού Μετώπου προπαθούν νά άνασυγκροτήσουν έναν επαναστατικό μηχανισμό. Η πρώτη άπόπειρα της Όργάνωσης Λαϊκής Άντίστασης, πού διευθόνηται άπό τόν Ζαχουάν και όποστηρίζεται άπό τούς γάλλους σταλινικούς, εκδηλώθηκε μόνο έξι έβδομάδες άργότερα, μέ μιά κόυφια διακήρυξη άπ' όπου άπουσίαζαν έξίσου ή άνάλυση της τωρινής έξουσίας και τά μέσα έναντίωσης σ' αυτήν. Η δεύτερη εκκλήση της άπευθύνθηκε στην άλγερινή άστυνομία, της όποίας προεξοφλοσαν τήν επαναστατική όποστηρίξη. Ο ύπολογισμός ήταν λαθεμένος, έφόσον πρίν τελειώσει ο Σεπτέμβριος αυτή ή άστυνομία είχε συλλάβει τόν Ζαχουάν και είχε εξαρθρώσει τό πρώτο παράνομο δικτύο του (ο Χάρμπι είχε ήδη συλληφθεί τόν Αύγουστο). Η Όργάνωση Λαϊκής Άντίστασης συνεχίζει τή δραστηριότητά της, συγκεντρώνοντας συνεισφορές τών άλγερινών εργατών της Γαλλίας «για τόν Μπέν Μπέλα» και άποκτώντας τήν όποστηρίξη του μεγαλύτερου μέρους της φοιτηκής ήγεσίας. Η μελλοντική συνάντηση του παράνομου ή έξόριστου μηχανισμού μέ τόν άγώνα τών άλγερινών εργαζόμενων, χάρη σέ μιά επερχόμενη οικονομικοπολιτική κρίση στην Άλγερία, είναι ο σκοπός αυτού του μηχανισμού. Στά πλαίσια αυτής της λενινιστικής προοπτικής, θά παρουσιαστεί, μέ τή σημαία του Μπέν Μπέλα ή χωρίς αυτήν, σάν έφεδρική λύση άπέναντι στή μπουμμεντιενιστική έξουσία.

Τί θά έμποδίσει όμως τή συγκρότηση ενός μηχανισμού μπουμμεντιενιστικού τύπου, τόν όποιο επίζητούν τόσα στελέχη; Ο χρόνος πού πέρασε άπό τήν έποχή του Λένιν — ή άποτυχία του Λένιν —, ή άδιάκοπη και όλοσάνερη άποσύνθεση του λενινισμού, πού εκφράζεται άμεσα στό γεγονός ότι οι άριστεριστές αυτοί άλληλοαναμιγνύονται και άλληλοκαταπολεμούνται μέσα άπό κάθε είδους τάσεις: χρονοσφαιμπρεζιφικοί, κινεζόφιλοι, όποτολιστικοί, σταλινικοί καθαροί ή ντεμί, όλες οι τροτσκιστικές άπο-

χρώσεις κτλ. "Όλα θά άρνηθούν, και θά είναι όποχρεωμένοι νά άρνού-
ται, νά άποφανθούν ξεκάθαρα σέ σχέση μέ τό θεμελιώδες πρόβλημα τής
φύσης του «σοσιαλισμού» (δηλαδή τής ταξικής έξουσίας) στή Ρωσία και
στήν Κίνα, κι έπιμένους και στήν Άλγερία. Αυτό πού άποστέλει τήν κυριό-
τερη άδυναμία τους στή διάρκεια του άγώνα γιά τήν έξουσία, είναι και ή
κυριότερη έγγύηση του άντεπαναστατικού τους ρόλου αν άνέβουν στήν έ-
ξουσία. Οι άριστεριστές αυτοί θά παρουσιαστούν σαν συνέχιση τής προ-
σοπικοποιημένης πολιτικής σύγχυσης τής προηγούμενης περιόδου, ενώ
ή πραγματική ταξική πάλη στήν Άλγερία έχει τώρα ρίξει τήν αλλαία αυ-
τής τής περιόδου. Οι άμφιβολίες τους γιά τόν Μπέν Μπέλα ήταν άναπό-
σπαστα δεμένες μέ τίς άμφιβολίες τους γιά τόν κόσμο (γιά τόν σοσιαλι-
σμό), και έξοκολουθούν νά υπάρχουν μετά τόν Μπέν Μπέλα. Δέν λένε
δλα όσα ξέρουν, και δέν ξέρουν δλα όσα λένε. Η κοινωνική τους βάση
και ή κοινωγική τους προοπτική, είναι αυτός
ο γραφειοκρατικός τομέας πού χάνει από τήν αλλαγή των πιάτων τής
έξουσίας και πού θέλει νά ξανακάτσει στήν καρέκλα του. Βλέποντας ότι
δέν έχουν πιά καμιά έλπίδα νά έλέγξουν τήν έξουσία, στρέφονται πρós
τόν λαό γιά νά έλέγξουν τήν αντιπαλίτευσή του. Οι νοσταλγικοί ή όνειρο-
πόλα γραφειοκράτες θέλουν νά αντίτάξουν τόν πραγμαμεντιέν τόν «λαό»,
ένω ο Μπουμεντιέν έχει ήδη δείξει στίς μάζες τήν πραγματική αντίθεση
του κρατικού γραφειοκράτη και του εργαζομένου. Άλλά ή χειρότερη
άθλιότητα του μπολσεβίκισμου τους είναι αυτή ή έντυπωσιακή διαφορά:
τό μπολσεβίκικο κόμμα δέν ήξερε τί είδους γραφειοκρατική έξουσία επρό-
κειτο νά εγκαθιδρύσει, ενώ αυτοί ήδη μπόρεσαν νά δούν, τόν κόσμο και
στή χώρα τους, τή γραφειοκρατική έξουσία τής όποίας θέλουν τήν π α λ ι ν ό ρ θ ω σ η ,
σέ περισσότερο ή λιγότερο έκκαθαρισμένη παραλλα-
γή. Οι μάζες, αν πάρουν τόν λόγο, δέν θά διαλέξουν αυτή τήν επιδιορθω-
μένη γραφειοκρατία, τής όποίας ήδη έχουν γνωρίσει τήν ούσία. Οι άλ-
γερινοί διανοούμενοι πού δέν τάσσονται στό πλευρό του καθεστώτος έχουν
άκόμα τή δυνατότητα έκλογής μεταξύ τής συμμετοχής σ' αυτό τόν μηχαν-
ισμό και τής ανακάλυψης μιās άμεσης σύνδεσης μέ τό αυτόνομο κίνημα
των μαζών. Άλλά όλο τό βάρος τής άλγερινής μικροαστικής τάξης (έμπο-
ροι, κατώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι κτλ.), όπως είναι φυσικό, θά μπει στήν
πλάστιγγα πρós όφελος τής νέας τεχνοκρατικο - στρατιωτικής γραφειο-
κρατίας μάλλον παρά των άριστεριστών γραφειοκρατών.

Ό μόνος δρόμος του σοσιαλισμού, στήν Άλγερία όπως και παντού
άλλου, περνάει από ένα «έπιθετικό και άμυντικό σύμφωνο μέ τήν αλήθεια»,
σύμφωνο μέ τά λόγια ενός σύγγρου διανοούμενου του 1956. Τό «Μήνυμα
πρós τους έπαναστάτες» τής Ι.Δ., όπου ήδηποτε μπόρεσε νά διαβαστεί στήν
Άλγερία, έγινε κατανοητό. Έκει όπου υπάρχουν έμπρακτες έπαναστα-
τικές συνθήκες, καμιά θεωρία δέν είναι πολύ δύσκολη. Ένας αυτόπτης
μάρτυρας τής Κομμούνας του Παρισιού, ό Βυλιέ ντέ λ' Ιλ - Αντάμ, ση-
μείωνε: «Γιά πρώτη φορά άκούς τους εργάτες νά ανταλλάσσουν γνώμες γιά
πρόβλήματα πού μέχρι τώρα είχαν άποσπολήσει μόνο τους φιλοσόφους». Η
πραγμάτωση τής φιλοσοφίας, ή κριτική και ή έλεύθερη αναδημιουργ-

γία όλων των αξιών και συμπεριφορών που επιβάλλονται από την άλλο-
τριωμένη κοινωνική ζωή, να ποιά είναι το μάξιμουμ πρόγραμμα της γ ε -
ν ι κ ε υ μ έ ν η ς α ύ τ ο δ ι ε ύ θ υ ν ο ς η ς. 'Αντίθετα, όρισμένα
στελέχη του άριστοτεχνικού μηχανισμού μας λένε ότι οι θέσεις αυτές ει-
ναι σωστές, αλλά δεν μπορούμε ακόμα να τά πούμε δια στίς μάξες. 'Όσοι
σκέφτονται με μιά τέτοια προοπτική δεν ελπέουν ποτέ να έρχεται αυτός ο
καιρός, και στην πραγματικότητα εργάζονται για να μην έρθει ποτέ. Πρέ-
πει να πούμε στίς μάξες τ ί κ ά ν ο υ ν. Οι ειδικευμένοι στοχαστές
της επανάστασης είναι οι ειδικοί της ψευδοϋς συνειδητής της, αυτοί που
αντιλαμβάνονται εκ των υστέρων ότι έκαναν κάτι τελείως διαφορετικό
άπ' αυτό που πίστευαν πώς κάνουν. Τό πρόβλημα αυτό γίνεται ακόμα
όξύτερο στη συγκεκριμένη περίπτωση εξαιτίας των δυσκολιών που χαρα-
κτηρίζουν τίς υπανάπτυκτες χώρες και της μόνιμης αδυναμίας της θεω-
ρίας στο άλγερινό κίνημα. Πάντως, ή καθαυτό γραφειοκρατική μερίδα
είναι αριθμητικά ασήμαντη στά πλαίσια της τωρινής αντιπολίτευσης, άλ-
λά με την ίδια της την ύπαρξη σάν «έπαγγελματική ήγσσια» αποτελεί μιά
μ ο ρ φ ή που τό βάρος της επιβάλλεται και καθορίζει τό περιεχόμενο.
'Η πολιτική άλλοτρίωση πάντα συνδέεται με τό κράτος. 'Η αυτοδιαχείριση
δέν έχει τίποτα να περιμένει από τούς ν ε κ ρ α ν α σ τ η μ έ ν ο υ ς
μ π ο λ σ ε β ί κ ο ς.

'Η αυτοδιαχείριση πρέπει να είναι ταυτόχρονα τό μέσο και ο σκοπός
του τωρινού αγώνα. Δέν αποτελεί μόνο τό αντικείμενο του αγώνα, αλλά
και την έπαρκή μορφή του. Είναι τό ίδιο της τό εργαλείο. Είναι για τόν
εαυτό της τό όλικό που καταργάζεται και ή ίδια της ή προϋπόθεση. Πρέ-
πει να αναγνωρίσει πλήρως την ίδια της την αλήθεια. 'Η κρατική έξου-
σία διατυπώνει τό αντιφατικό και γελοίο σχέδιο της «ανάδιοργάνωσης
της αυτοδιαχείρισης» στην πραγματικότητα, είναι ή αυτοδιαχείριση που
πρέπει να ό ρ γ α ν ω θ ε ί σ έ έ ξ ο υ σ ί α ή να εξαφανιστεί.

'Η αυτοδιαχείριση είναι ή πιό σύγχρονη, ή πιό σημαντική τάση που
έμφανίστηκε στον αγώνα του άλγερινού κινήματος, και αποτελεί επίσης
μέσα στά πλαίσιά του αυτό που είναι λιγότερο σθενά άλγερινό. Τό πε-
ριεχόμενο της είναι καθολικό. 'Αντίθετα από τή γ ι ο υ γ κ ο σ λ α -
β ι κ ή κ α ρ ι κ α τ ο ύ ρ α που θέλει να μιμηθεί ο Μπουμεντιέν και
που δέν είναι παρά ένα μισοαποικιοκρατικό εργαλείο του κρατικού έλέγ-
χου (όπως όμολογεί κατά λέξη ο Μπουμεντιέν στη «Μόντ» της 10-11-65,
«πρέπει να αποικιοκρατούμε τίς αυτοδιαχειριζόμενες επιχειρήσεις για να
τίς ελέγξουμε καλύτερα»), ένα κατώτερο κλιμάκιο της κεντρικής διοίκη-
σης' αντίθετα από την προουνικη «άλληλοδοθήθεια» του 1848 που επιζη-
τούσε να όργανωθεί στίς παρυφές της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, ή πραγμα-
τική, ή επαναστατική αυτοδιαχείριση δέν μπορεί να κατακτηθεί παρά
μόνο με την ένοπλη κατάργηση των υπαρχόντων τίτλων ιδιοκτησίας. 'Η
άπωυχία της στο Τορίνο τό 1920 αποτέλεσε τό προανάκρουσμα της ένο-
πλης κυριαρχίας του φασισμού. Οι βάσεις της αυτοδιαχειριζόμενης παρα-
γωγής στην 'Αλγερία δημιουργήθηκαν αθόρμητα όπως στην 'Ισπανία τό
1936, όπως στο Παρίσι τό 1871 στά εργαστήρια που έγκατέλειψαν οι θερ-

οαγιέζοι — έκει όπου οί ιδιοκτῆτες υποχρεώθηκαν νά φύγουν μετά τήν πολιτική τους ήττα: στίς ἀδέσποτες περιουσίες. Πρόκειται γιά τά κενά τῆς ιδιοκτησίας καί τῆς καταπίεσης, γιά τήν Κυριακή τῆς ἀλλοτριωμένης ζωῆς.

Ἡ αὐτοδιαχείριση αὐτή, ἀπό μόνο τό γεγονός ὅτι ὑπάρχει, ἀπειλεῖ κάθε ἱεραρχική ὀργάνωση τῆς κοινωνίας. Είναι υποχρεωμένη νά κατστρέψει κάθε ἐξωτερικό ἔλεγχο, γιατί ὅλες αἱ ἐξωτερικές δυνάμεις ἐλέγχου δέν θά συνάψουν ποτέ εἰρήνη μαζί της σάν ζωντανή πραγματικότητα, ἀλλά στήν καλύτερη περίπτωση μέ τό ὄνομά της, μέ τό ταρχειμένο πτώμα της. Ὅπου ὑπάρχει αὐτοδιαχείριση, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε στρατός, οὔτε ἀστυνομία, οὔτε κράτος.

Ἡ γενικευμένη αὐτοδιαχείριση, «ἐξαπλωμένη σ' ὅλη τήν παραγωγή καί σ' ὅλες τίς ὀψεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς», εἶναι τό τέλος τῆς ἀνεργίας γιά δύο ἑκατομμύρια ἄλγερινούς, ἀλλά εἶναι ἐπίσης τό τέλος τῆς παλιᾶς κοινωνίας ἀπ' ὅλες της τίς ἀπόψεις, ἡ κατάρρευση κάθε πνευματικῆς καί ὕλικῆς σκλαβιάς, καθὼς καί ἡ κατάρρευση τῶν ἀφεντικῶν της. Τό τωρινό προσχέδιο αὐτοδιαχείρισης μπορεῖ νά ἐλέγχεται ἀπό τά πάνω μόνο ἐπειδὴ δέχεται νά ἀποκλείει ἀπό τά κάτω τά πολυαριθμότερα στρώματα τῶν ἐργαζομένων πού δέν συμμετέχουν σ' αὐτήν καί τοὺς ἀνέργους καί ἐπειδὴ μέσα στίς ὄψεις τίς ἐπιχειρήσεις της ἀνέχεται τόν σχηματισμό κυρίαρχων στρωμάτων «διευθυντῶν» ἢ ἐπαγγελματιῶν τῆς διαχείρισης, πού προέρχονται ἀπό τή βάση ἢ εἶναι ἀπεσταλμένοι τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Οἱ διευθυντές εἶναι τό κρατικό μίσημα. Μέσα σ' ἐκεῖνο πού τείνει νά ἀρνηθεῖ τό κράτος, ἀποτελοῦν ἕνα συμβιβασμό· ἀλλά ὁ καιρός τῶν συμβιβασμῶν πέρασε, τόσο γιά τήν κρατική ἐξουσία ὅσο καί γιά τήν πραγματική ἐξουσία τῶν ἄλγερινῶν ἐργαζομένων.

Ἡ ριζική αὐτοδιαχείριση, ἡ μόνη πού μπορεῖ νά διαρκέσει καί νά νικήσει, ἀρνέται κάθε ἱεραρχία μέσα της καί ἔξω της· ἐπίσης ἀπορρίπτει μέ τήν πρακτική της **κ ἄ θ ε ἱ ε ρ α ρ χ ι κ ὸ** **δ ι α χ ω ρ ι σ μ ὸ** **τ ὶ ν γ υ ν α ι κ ὶ ν** (διαχωρισμός δουλοκτηρικῶς, πού γίνεται ἀπερίφραστα ἀποδεκτός στή θεωρία τοῦ Προυντόν ὅσο καί στήν καθυστερημένη πραγματικότητα τῆς ἰσλαμικῆς Ἀλγερίας). Οἱ ἐπιτροπές διαχείρισης, ὅπως καί ὅλοι αἱ ἐκπρόσωποι στίς ὁμοσπονδίες τῶν αὐτοδιαχειριζόμενων ἐπιχειρήσεων, πρέπει νά εἶναι ἀνακλητές ἀνά πάσα στιγμή ἀπό τή βάση — μιά βάση πού φυσικά θά συμπεριλαμβάnei τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων, χωρίς διάκριση μεταξύ μόνιμων καί ἐποχιακῶν.

Τό μοναδικό πρόγραμμα τῶν ἄλγερινῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων εἶναι ἡ ὑπεράσπιση τοῦ αὐτοδιαχειριζομένου τομέα, ὄχι μόνο ὅπως εἶναι ἀλλά καί ὅπως πρέπει νά γίνει. Ἡ ὑπεράσπιση αὐτή πρέπει νά ἀντιτάξει στήν ἐκκαθάριση πού κάνει ἡ ἐξουσία μιά ἄλλη ἐκκαθάριση τῆς αὐτοδιαχείρισης: τήν ἐκκαθάριση ἀπό τή βάση της, ἐνάντια σέ ὅτι τήν ἀρνέται ἀπό τά μέσα. Μόνο ἀπό τή διατηρημένη καί ριζοσπαστικοποιημένη αὐτοδιαχείριση μπορεῖ νά ξεκινήσει μιά ἐπαναστατική ἐφοδος ἐνάντια στό ὑπάρχον καθεστῶς. Μέσα ἀπό τήν προώθηση τοῦ ποσοτικά καί ποιοτικά διευρυνμένου προγράμματος τῆς αὐτοδιαχείρισης τῶν ἐργαζομένων, θά

ζητηθεί απ' όλους τους εργαζομένους να πάρουν άμεσα στα χέρια τους την υπόθεση της αυτοδιαχείρισης σάν δική τους υπόθεση. Απαιτώντας όχι μόνο την υπεράσπιση αλλά και την επέκταση της αυτοδιαχείρισης, τή διαλύση και θε ειδικευμένης δραστηριότητας που δεν συμπεριλαμβάνεται στην αυτοδιαχείριση, οι αλγερινοί επαναστάτες μπορούν να δείξουν ότι αυτή ή υπεράσπιση δεν είναι υπόθεση μόνο των εργαζομένων του προσωρινά αυτοδιαχειριζόμενου τομέα, αλλά όλων των εργαζομένων, σάν μοναδικός τρόπος δριστηκής απελευθέρωσης. Έτσι θα δείξουν ότι αγωνίζονται για μία γενική απελευθέρωση και όχι για τη δική τους μελλοντική κυριαρχία σάν ειδικοί της επανάστασης' ότι ή νίκη της «παράταξης τους» θα πρέπει να είναι και τό τέλος της σάν παράταξης.

Σάν πρώτο βήμα πρέπει να αντιμετωπιστεί ή δυνατότητα σύνδεσης των εκπροσώπων της αυτοδιαχείρισης, ανάμεταξύ τους και με επιτροπές επιχειρήσεων που θα προετοιμάσουν την αυτοδιαχείριση στόν ιδιωτικό και τόν κρατικό τομέα' θα πρέπει να μεταδοθούν και να δημοσιευτούν όλες οι πληροφορίες για τούς αγώνες των εργαζομένων και για τίς μορφές αυτόνομης δράσεως που εμφανίζονται στά πλαίσιά τους, και οι μορφές αυτές να επεκταθούν και να γενικευθούν σάν μοναδικός δρόμος ριζικής αμφισβήτησης. Ταυτόχρονα, μέσα από τίς ίδιες παράνομες συνδέσεις και εκδόσεις, θα πρέπει να αναπτυχθεί ή θεωρία της αυτοδιαχείρισης και των απαιτήσεών της, στόν ίδιο τόν αυτοδιαχειριζόμενο τομέα όσο και μπροστά στίς μάζες της 'Αλγερίας και όλόκληρου τού κόσμου. Η αυτοδιαχείριση πρέπει να γίνει ή μοναδική λύση των μυστηρίων της εξουσίας στήν 'Αλγερία, και γά ξέρει ότι είναι αὐτή ή λύση.

(«INTERNATIONALE SITUATIONNISTE» No. 10,
Μάρτιος 1966) .

Συμπληρωματικό σημείωμα («I.S.» No. 11, 'Οκτώβριος 1967):
Στήν 'Αλγερία ο Μπουμεντιέν απέδειξε, δυστυχώς, τήν ορθότητα των θέσεών μας για τό καθεστώς του. Η αυτοδιαχείριση είναι νεκρή. Δεν αμφισβάλουμε ότι θά τήν ξαναδοιμε, και με αθθεντικότερη μορφή. 'Αλλά πρός τό παρόν δεν μπόρεσε να συγκροτηθεί κανένα επαναστατικό δίκτυο θεμελιωμένο στήν επιθετική αντίσταση της αυτοδιαχειριζόμενης βάσης' και οι ίδιες μας οι άμεσες προσπάθειες πρός αὐτή τήν κατεύθυνση είχαν τεράστιες ανεπάρκειες.

Μετάφραση: Θέμης Μιχαήλ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ & ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Μιά άναρχική κριτική τοῦ MPLA στὴν Ἀγκόλα

Εἰσαγωγή

Πρόθεσή μου εἶναι νά ἐξετάσω σ' αὐτή τὴν μικροσκοπία τὴν ἀνάπτυξη τοῦ MPLA (Λαϊκὸ Κίνημα γιὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Ἀγκόλα), τοῦ πιὸ ἐδριστεροῦ ἀπὸ τὰ τρία μεγαλύτερα ἔθνωσκαπελευθερωτικὰ κινήματα ποῦ δημοσηγήθησαν στὴν Ἀγκόλα στὴν περίοδο τῆς ἀποικιοκρατίας, καὶ τοῦ κινήματος τοῦ τελικῶ κατάρφε νά ἐδραιωθεῖ σάν κυβέρνηση τῆς «ἀνεξάρτητης» Ἀγκόλα. Ἔσκατα αὐτὴ τὴν περιπτώσολογική μελέτη ἐνός ἔθνωσκαπελευθερωτικοῦ κινήματος, γιατί ἐνδιαφέρομαι γιὰ τὸ ἐσχότερο ζήτημα τοῦ ἀντι-ιμπεριαλιστικοῦ ἀγώνα, καὶ γιὰ τ' ἀναπτέξω μίαν ἐλευθεριακὴν προοπτική αὐτοῦ. Μελετώντας τίς ἰδεολογικὲς ρίζες τοῦ MPLA, καὶ εἶν' ἐπίδραση αὐτῶν τῶν ριζῶν πάνω στίς τακτικὲς τοῦ κινήματος καὶ τὴν ὄργανωτική του δομή, ἐλπίζω νά ξεκαθαρίσω ὀρισμμένα βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὅλου ζητήματος τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης στόν «Τρίτο Κόσμο».

Δέν πιστεύω στή δυνατότητα μιᾶς «ἀντικειμενικῆς» ἢ ἀμερόληπτης κοινωνικῆς ἀνάλυσης: μιά τέτοια ἰδέα εἶναι ἀπὸ μόνη τῆς προῖόν καὶ ἰδεολογικὸ στήριγμα τοῦ φιλελευθέρου στάτους κῶδ. Κάθε κοινωνική ἀνάλυση εἶναι, ἀναγκαστικῶ, προκειμελιμμένη, κι αὐτὸ μπορεῖ νά εἶναι ἐποικοδομητικὸ καὶ τονωτικὸ στὸ μέτρο ποῦ ὁ γράφων ξεκαθαρίζει τὴ φῶση τῶν συμπαθειῶν του)της. Στὴν περίπτωσή μου, γράφω σάν ἀναρχικὸς ποῦ, ἐνῶ δλέπει μὲ συμπάθεια τοῦς ἀντι - ἰμπεριαλιστικὸς ἀγῶνες στόν Τρίτο Κόσμο, αισθάνεται δι: ὁ ἐξοσσωστικὸς χαρακτήρας πολλῶν ἔθνωσκαπελευθερωτικῶν κινήματων θά ἔπρεπε ν' ἀποτελέσει γιὰ μᾶς ἐρέθισμα γιὰ στοχασμὸ.

Ἡ μικροσκοπία χωρίζεται σὲ τρία μέρη. Στὸ πρῶτο, ἐπιτίθεται καὶ σχολιάζεται ἡ πορεία τῆς ἰστορικῆς ἀνάπτυξης τοῦ MPLA, λίγο - πολὺ χρονολογικῶ. Τὸ δευτερο μέρος ἐπιχειρεῖ νά πετύχει μίαν ἀναλυτικὴ κατανόηση αὐτῆς τῆς ἀνάπτυξης, προσπαθεῖ νά βρεῖ μιά λογική πίσω ἀπὸ τὴν ἀπλή, ἀτυχή διαδοχή τῶν γεγονότων. Αὐτὴ ἢ ἀπόπειρα ρίχνει τὸ βάρος τῆς σὲ ὀρισμμένες ἀσθαίστες ἐποθέσεις καὶ ἀντιφάσεις ποῦ ἦσαν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἐκδηλες στὴν ἰδεολογία, στίς τακτικὲς καὶ στὴν ὄργανωτική δομή τοῦ MPLA. Τέλιος, στὸ τρίτο μέρος ἐπιχειρῶ νά προτείνω ὀρισμμένες ἰδέες γιὰ μίαν ἐλευθεριακὴν προοπτική τοῦ ἀντι - ἰμπεριαλιστικοῦ ἀγῶνα.

Συνακόλουθα, εἶχνω τὸ βάρος στὴν ἐσωτερική δυναμική τῆς ἀνάπτυξης τοῦ

κινήματος» στο βαθμό αυτό, τοίτο τό κείμενο δέν είναι μιά ολοκληρωμένη ή σφαιρική μελέτη. Μοδ έποδειχθηκε ότι θά 'πραξε νά συζητήσω τήν οικονομία τής 'Αγκόλα καί τή θέση της στό ιμπεριαλιστικό πλέγμα, ή νά συγκεντρώσω τήν προσοχή μου στό MPLA δέν πιάει στις αντίθετες τών ιμπεριαλιστικών έπιδρονώσεων. Αλλά τά θέματα είναι ενδιαφέροντα καί κρίσιμα δν αυτό ποδ επιδιώκεται είναι μιά «πλήρης» κατανόηση τής κατάστασης. Προτίμηση όμως νά συγκεντρώσω τή προσοχή μου πάνω στό ίδιο τό εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, επειδή λέγεται τόσο συχνά ότι ο μόνος τρόπος ποδ μπορούμε νά υποστηρίξουμε τούς αντι - ιμπεριαλιστικούς αγώνες είναι νά υποστηρίξουμε αυτά τά κινήματα. 'Αλλά αυτά είναι κάτι τόσο μακρινό, ποδ μās προσφέρουν συχνά τήν πολιτέλεια νά μήν τούς κάνουμε καμιά κριτική. Οι συμπάθειές μας, όμως, θά 'πραξε νά στρέφονται προς τίς πλατειές μάζες τοδ επανάστατικού κόσμου ποδ υποφέρουν, καί όχι, σέ κάποιο πολιτικό κίνημα. Μερικά κινήματα ξεπηδοθν από τίς μάζες καί ένοσηρόνουν σταθερά στες πόδες τους, ένώ άλλα δημιουργοθνται καί διατηροθνται από έλίτ. Σε ποιά κατηγορία έντάσσεται τό MPLA;

Ίστορία του κινήματος

Χώρισα τήν ιστορία τοδ MPLA, άπ' τήν ίδρυσή του στό 1966 ως τό τέλος τοδ εμφύλιου πόλεμου στην 'Αγκόλα στό 1976, σέ τρεις περιόδους: ή πρώτη, είναι μιά περίοδος «πρώιμης αγωνιστικότητας», ή δεύτερη, μιά περίοδος «έξορίας», ή τρίτη, μιά περίοδος «ενοπλης πάλης». Θά δοξμε, ώστόσο, ότι όρισμένα θέματα εμφανίζονται συνέχεια σ' όλη τή διάρκεια αώτης τής 20ετίας.

Πρώιμη περίοδος

Ή Πορτογαλική άποικιοκρατία διέφερε σημαντικά από τήν 'Αγγλική της παραλλαγή, στό θέμα τής στάσης της άπέναντι στους ίθαγενείς πληθυσμούς: ήταν πιο καταπιεστική καί συνάμα πιο φωτισμένη. Έτσι, στην 'Αγκόλα, οι παραδοσιακές 'Αφρικανικές κοινότητες καταστρέφονται προσθευτικά άπ' τή δεκαετία τοδ 1930 καί μετά, κι ό 'Αφρικανικός πληθυσμός συρρέει μαζικά στις πόλεις. Περισσότερο από τό 1)3 τοδ 'Αφρικανικού πληθυσμού όδηγήθηκε μέ τή βία στη ζωή τών πόλεων μ' αυτό τόν τρόπο, κι οι περισσότεροι κάτοικοι ζοθσαν σέ άπαίσιους συνδικαλισμούς. Στο μεταξύ, οι Βρετανοί διατηροθσαν τήν ειρήνη (καί τά κέρδη τους) μέσω τής πιο ανθρώπινης, ίσως, πολιτικής τής «Έμισσης Διακυβέρνησης». Άπ' τήν άλλη μεριά όμως, ή Πορτογαλική 'Αφρική ήταν άπαλλαγμένη άπ' τό σύγγραμμα τοδ πατερναλιστικού ρατσισμού καί τοδ έμβρυσονικού APARTHEID ποδ επικρατοθσε στις Βρετανικές κτήσεις. Μικροί γάμοι ανάμεσα σέ Πορτογάλους άποίκους καί 'Αφρικανούς έδωσαν έναν αξιόλογο πληθυσμό μιγάδων, κύρια στό άστικά κέντρα. Οι μιγάδες κι όρισμένοι μαυροι όρισκοθταν σέ άρκετά ευνοϊκή θέση, ώστε νά καταλάβουν ανώτερες

θέσεις στην αποικιακή διοίκηση, στην ακαδημία ή στα ελεύθερα επαγγέλματα. Θά πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ενώ αυτοί αποτελούσαν μία πολύ μικρή τάξη, αναφέρονταν σαν ή τάξη των ASSIMILADO*.

Η αύξηση των λευκών αποικων από την Πορτογαλία δημιουργήσε μιά αυξανόμενη ένταση στις φυλετικές σχέσεις από τά 1945 και μετά, κι έτσι οι μαύροι δυσκολεύονταν ολοένα και περισσότερο να βρουν δουλειά, κύρια στην Λουάντα, όπου οι λευκοί προτιμούνταν πιά σ' όλες τις δουλειές. Ο πληθυσμός της Λουάντα αυξανόταν γοργά και σταθερά στις δεκαετίες του '50 και του '60, τόσο εξαιτίας της μετανάστευσης λευκών από την Πορτογαλία, όσο και εξαιτίας της συνεχιζόμενης μετανάστευσης των μαύρων από την έγχωρα.

Ήταν στά μέσα της δεκαετίας του '50, που αυτές οι πιέσεις άρχισαν να δείχνουν ότι είχαν φυτευτεί οι σπόροι του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος. Τό Κ.Κ. Άγκόλας ιδρύθηκε στά 1953 και τό Άφρικανικό Κόμμα Ένωμένου Άγώνα της Άγκόλα (PLUA) στις αρχές του 1956. Αλλά, μαζί μέ άλλες άριστερές οργανώσεις και τάσεις, ενώθηκαν σέ μιάν οργανωση, τό MPLA, τό Δεκέμβρη του 1956. Τό νέο κίνημα δέν προσέλυε μόνον κατάφωρα πολιτικοποιημένα στοιχεία, αλλά κι ένα ρεζιμα πολιτιστικού εθνικισμού που εκφραζόταν μ' όρισμένες λογοτεχνικές έφημερίδες. Τά άτομα στά όποια όφειλονταν αυτή ή ανάπτυξη ήταν μαύροι και μιγάδες των πόλεων της τάξης των «αφοικιωμένων», ριζοσπαστικά μέλη μιάς πολύ μικρής, προνομιούχας έλίτ.

Τά πρώτα έργα του MPLA άφορούσαν, κύρια, εκπαιδευτικά και προπαγανδιστικά προγράμματα στους συνοικισμούς, όπου ό τεράστιος άφρικανικός πληθυσμός της Λουάντα ζούσε μέσα στην πιο άθλια μιζέρια. Άκόμη και τότε ή άστυνομική καταπίεση ήταν μεγάλη και οι συλλήψεις συχνές, παρ' όλα ταύτα όμως τό MPLA αποκτούσε γερές ρίζες ανάμεσα στις δυσαρεστημένες μάζες των μαύρων των πόλεων.

Τό πρώτο από τά χτυπήματα που έμελλε να διαταράξουν αυτή την πορεία, δόθηκε στά 1959. Στο γειτονικό Βελγικό Άγκόλο, ή άνακήρυξη της ανεξαρτησίας συνοδεύτηκε από ταραχές στην Λεοπολντόβιλ τό Γενάρη, κι αυτό προκάλεσε διαδηλώσεις συμπάραστασης στη Λουάντα, τίς επόμενες οδομαζέδες. Πιθανόν τό MPLA να ενθάρρυνε και να συμμετείχε σ' αυτές τίς διαδηλώσεις, αλλά, όπως και να 'χε, αυτές χρησιμοποιήθηκαν από τίς αρχές σαν δικαιολογία για να τσακίσουν τους εκκαλοπτόμενους πυρήνες των άγωνιστών. Έγιναν μαζικές συλλήψεις τόν Μάρτη ή Πορτογαλική άεροπορία, μαζί μέ μεγάλες στρατιωτικές ενισχύσεις, έφτασε τόν Άπριλι άκολούθησαν περισσότερες συλλήψεις τόν Ιούλι. Σ' όλη τή διάρκεια του 1959 και του 1960, στήνονταν δίκες που είχαν σαν κατάληξη πολύχρονης φυλακίσεις κι εκτελέσεις. Ο Ντά Κρούζ, ένας από τους ιδρυτές του κινήματος, παραδέχτηκε ότι τό MPLA είχε διαλυθεί τούτο τόν καιρό, «ήταν

* Σ.τ.Μ. Αφοικιωμένων.

σχεδόν άνίκανο νό ύπερβεί τά όρια τής άστικής (URBAN) του καταγωγής»¹.

Τά μέλη πού διέφυγαν τή σύλληψη έγκατέλειψαν κρυφά τήν Λουάντα και κατέφυγαν σέ διάφορα μέρη. Ένα μέρος πήγε πρós τήν μεθοριακή περιοχή Καμπίντα, άλλοι πήγαν άνατολικά στήν ύπαιθρο, κι εκεί δημιούργησαν θύλακες αντίστασης πού έμελλε νά κρατήσουν άρκετά χρόνια. Όμως, οι διασούμενοι ήγήτες του κινήματος έφυγαν στο έξωτερικό, στή Γουινέα - Κόνγκο, χιλιάδες μίλια μακριά. Τό MPLA ήταν ούσιαστικά άνίσχυρο, στή φυλακή ή άπομονωμένο ή στήν έξορία. Αν συνέχιζε νά ύπάρχει στή Λουάντα μετά τά 1960, ήταν μόνον σάν σκιώδης όργάνωση πού άπαρτίζονταν από άώνυμους άγωνιστές.

Γι' αυτό τό λόγο είναι δύσκολο νά εκτιμήσουμε τί ρόλο έπαιξε, άν τελικά έπαιξε, τό κίνημα στις εξέγέρσεις του Φλεβάρη 1961. Στις 4 Φλεβάρη, εκατοντάδες Άφρικανοί επετέθησαν στις φυλακές τής Λουάντα, μέ πρόθεση ν' άπελευθερώσουν τους πολιτικούς κρατούμενους. Δέν τά κατάφεραν, αλλά ή άπόπειρα επαναλήφθηκε στις 10 Φλεβάρη. Μέχρι τότε όμως, οι ταραχές είχαν πάρει τό χαρακτήρα μιάς άγριας φυλετικής άναμέτρησης, κι οι λευκοί τής Λουάντα έρμήνευσαν τά γεγονότα σά μιά γενική εξέγερση των μαύρων. Συνακόλουθα, οι λευκοί πήγαν στους συνοικισμούς κι άρχισαν νά σφάζουν άδιάκριτα τους κάτοικους, ενώ ή άστυνομία άπλά παρακολουθούσε. Πάνω από 3000 σκοτώθηκαν μόνο στις 5 Φλεβάρη, ό τελικός άριθμός των θυμάτων παραμένει άγνωστος. Άνέρχονταν προφανώς σέ δεκάδες χιλιάδες.

Τις ταραχές τής Λουάντα άκολουθούσε μιά εξέγερση στα όβεια τής Άγκόλα, κι εδώ άντιστράφηκαν οι φυλετικοί όροι. Σφάζονταν άδιάκριτα και άγρια οι λευκοί άποικοι. Αύτή ή εξέγερση ύποκινήθηκε άναμφίβολα άπό τήν Ένωση των Λαών τής Άγκόλα (UPA), μιά πολιτική όργάνωση, πού είχε έρεισμα στή φυλή των Μπακόνγκο, μέ έθνικιστικές βλέψεις κι έναν άρχηγό πού ονομάζονταν Χόλντεν Ραμπέρτο. Τελικά, οι Πορτογάλοι κατέστειλαν τήν εξέγερση στο όρα, αλλά ό Χόλντεν Ραμπέρτο καθιερώθηκε σάν ή πιό σημαντική προσωπικότητα τής έθνικιστικής πολιτικής τής Άγκόλα.

Στό μεταξύ, οι ήγήτες του MPLA άπ' τή μακρινή Γουινέα - Κόνγκο ισχυρίζονταν, χωρίς νά γίνονται πιστευτοί, ότι ή όργάνωση τους έπαιξε όργανικό ρόλο στήν εξέγερση τής Λουάντα. Αυτό είναι έντελώς άπίθανο. Στά 1961, τό MPLA άποτελούνταν μόνο από μερικούς έξόριστους διανοούμενους.

Έξορία: μάταιη διπλωματία

Τόν Οκτώβρη του 1961, αυτοί οι έξόριστοι ήγήτες μετακινήθηκαν άπ' τή Γουινέα - Κόνγκο στήν Κινσάσα, για νά βρίσκονται κοντιότερα στήν Άγκόλα και για νά εφαρμόσουν μιά νέα πολιτική οικόδομησης ενός με-

τόπου όλων των αντι - ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Αυτή η έμφαση στην ανάγκη για ένότητα υιοθετήθηκε επίσημα από το MPLA από την ίδρυση του: το ιδρυτικό του μανιφέστο μιλούσε για ένα πλατώ μέτωπο «ανεξάρτητα από πολιτικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και φιλοσοφικές απόψεις»². Άργότερα, από το Κόνακρι, ο Ντά Κρούζ είχε διακηρύξει την μεγαλόπνοη πρόθεση να διαπραγματευθεί μ' όλες τις άλλες εθνικιστικές οργανώσεις και να δημιουργήσει έναν απελευθερωτικό στρατό με βάση το Άλγερινό πρότυπο.

Τώρα, συνέχιζε αυτές τις προσπάθειες απ' την Κινοάσα. Για πρακτικούς λόγους, έπρεπε να προσεταιριστεί τον Χόλντεν Ρομπέρτο, πού η δράση του UPA ήταν η πιο δραστήρια εθνικιστική τάση πού υπήρχε. Άλλά ο Ρομπέρτο δεν προσφερόταν για σύμμαχος: ήταν όχι μόνον πονηρός, ύπουλος και μεγαλομανής, αλλά και άπορροιστικός αντι - σοσιαλιστής.

Η ιστορία των διπλωματικών βολιδοσκοπήσεων του MPLA υπήρξε, συνακόλουθα, θλιβερή. Αρχικά, το MPLA διακήρυξε ότι ήταν πρόθυμο να κάνει «όλες τις απαραίτητες υποχωρήσεις» ώστε να συσταθεί ένα κοινό μέτωπο: η UPA όμως δεν ανταποκρίθηκε. Στη συνέχεια το MPLA προσπάθησε να οικειοποιηθεί μία κοινή δράση νεολαίας: η έχθρότητα της UPA την κατάντησε. Σταδιακά, αυξάνονταν η αντιζηλία ανάμεσα στις δύο οργανώσεις, ως τον Άπριλη του 1961, όπου ο Ρομπέρτο σχημάτισε μία κοινή μετωπική δράση. Δημιουργώντας όμως το Έθνικό Μέτωπο για την Άπελευθέρωση της Άγκόλα (FNLA) συνεργάστηκε επίλεκτικά με διάφορες μικρές οργανώσεις κι απέκλεισε έσκεμμένα το MPLA. Μία τελευταία απόπειρα για τυπική συμμαχία έγινε τον Αύγουστο του 1962, κι η άποτυχία της υποχρέωσε το MPLA ν' ακολουθήσει μία νέα πορεία.

Κείνο τον καιρό στους εξόριστους ηγέτες προστέθηκε κι ο Δρ. Άγκοστινό Νέτο πού είχε συλληφθεί στά 1960, αλλά δραπέτευσε από την Πορτογαλία δυό χρόνια αργότερα. Τό γόητρό του ήταν μεγάλο ακόμη και τον καιρό πού 'ταν φυλακισμένος, κι από τότε πού ένώθηκε ξανά μέ τους συντρόφους του άρχισε να παίζει έναν όλο και πιο κυρίαρχο ρόλο στη διοίκηση του MPLA. Τό Δεκέμβριο του 1962, σ' ένα Έθνικό Συνέδριο πού όργάνωσε τό κίνημα, ήταν ο Νέτο πού υποστήριξε πιο σθεναρά έναν νέο προσανατολισμό και την εγκατάλειψη των ανοιγήμάτων προς τον Ρομπέρτο. Άντί γι' αυτό, τό MPLA θά 'πρεπε να συγκεντρώσει την προσοχή του στην στρατολόγηση μελών και στην άγκιτάτσια μέσα στην ίδια την Άγκόλα.

Στό μεταξύ, η συνεχιζόμενη έχθρότητα του Ρομπέρτο καρποφορούσε, κι ο Πρόεδρος Μομπούτου, ο γαμπρός του, έδιωξε τό MPLA από τη χώρα του στά 1963. Οι ηγέτες μετακινήθηκαν στη Μπραζαβίλ, άπέναντι άκριθώς απ' τον ποταμό Κόνγκο, αλλά τό διωξιμό τους έκανε μάλλον δύσκολη την άφασμιγή της νέας τους πολιτικής, γιατί δεν είχαν πιά άμωση προσέλαση στην Άγκόλα. Στην πραγματικότητα, ακόμη κι οι λιγότες ένοπλες έπιχειρήσεις ή άποστολές πού είχαν σά βάση, τό Ζαίρ ματαιώθηκαν και έμποδίστηκαν, συνήθως από στρατεύματα του Ζαίρ ή του FNLA.

Αυτό τό χρόνο πρόβλημα, όμως, επιλύθηκε στά τέλη τοῦ 1964, όταν ἡ Ζάμπια κέρδισε ἐπίσημα τήν ἀνεξαρτησία της, κι ἡ νέα της κυβέρνηση ἐπέτρεψε στό MPLA νά μπαίνει στήν Ἀγκόλα ἀπό τό ἔδαφος τῆς Ζάμπια. Παρά τίς τεράστιες δυσκολίες πού δημιουργοῦσε ἡ διαμείρφωση τοῦ ἐδάφους, ἀπό τά 1966 ἀνοίξε τό Ἀνατολικό Μέτωπο. Μέχρι τότε, μικρές ἐνοπλες ὁμάδες δροῦσαν στήν περιοχή τῆς Καμπίντα ἐπί 3 χρόνια, ἔτσι ἡ ἐνοπλη πάλη ἄρχισε νά δίνει δείγματα τοῦ τί θά ἐπακολουθοῦσε. Ὁ «νέος προσανατολισμός» τοῦ 1962 γινόταν πραγματικότητα.

Ἐνοπλη πάλη, συγκεντροποίηση, ἔλιτισμός

Ἡ διαδικασία τῆς προώθησης ἀπ' τά ἀνατολικά ἦταν πάντα ἡ ἴδια, κι ἦταν τυπική ἐνός ἀνταρτοπόλεμου μέ στόχο τήν ἐξέγερση, ὅπου συνδυάζονταν τό «πολιτικό» μέ τό «στρατιωτικό». Προωθοῦνταν πρῶτα «πολιτικές μονάδες», ἔρχονταν σ' ἐπαφή μέ τόν πληθυσμό καί κέρδιζαν τήν ὑποστήριξή του, κι ἀκολουθοῦσαν οἱ «στρατιωτικές μονάδες». Γιά νά δώσουμε μιάν ἰδέα τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης αὐτῆς τῆς μορφῆς ἀνταρτοπολέμου: οἱ πρῶτες ἐνοπλες δραστηριότητες στό Μόζικο καί στό ἀνατολικό Κουάντο Κουμπάνγκο ἔγιναν στίς ἀρχές τοῦ 1966, στήν Λούντα στά μέσα τοῦ 1968, καί στήν Μπίε στά μέσα τοῦ 1969. Οἱ ἀποστάσεις ἦταν τεράστιες, καί ἡ πρόθεση τοῦ MPLA δέν ἦταν προφανῶς νά «καταλάβει» ἐδάφη, ἀλλά μάλλον νά τά κάνει οὐσιαστικά ἀνεξέλεγκτα κι ἀδέσβια γιά τοῦς Πορτογάλους. Ἀκόμη καί τότε, τό κίνημα υἱοθέτησε μεγαλόπνοα συνθήματα, ὅπως τό σύνθημα τοῦ 1967: «Γενίκευση τῆς ἐνοπλης πάλης σ' ὀλόκληρη τήν ἐθνικήν ἐπικράτεια».

Στίς ἀρχές τοῦ 1968, ὥστόσο, οἱ περιοχές τῆς Α. Ἀγκόλα θεωρήθηκαν ἀρκετά ἀσφαλεῖς ὥστε νά δικαιολογοῦν τήν μετακίνηση τοῦ ἀρχηγείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ MPLA στήν ἴδια τήν Ἀγκόλα. Ἡ πλειονότητα τῶν μελῶν τῆς Διευθυντικῆς Ἐπιτροπῆς ὄρισκονταν τώρα συνέχεια μέσα στήν χώρα. Κι ἀργότερα, τόν ἴδιο χρόνο, συστάθηκαν τά πρῶτα Κέντρα Ἐπαναστατικῆς Διαφύτισης (CIR), γιά νά ἐκπαιδεύσουν ἐντατικά τοῦς μαχητές στήν πολιτική καί νά ἐξασφαλίσουν τόν «σωστό» τους προσανατολισμό. Εἶναι προφανές τί σημαίνει αὐτό — ἐξάρθηκε σέ μεγάλο βαθμό ὁ ἔλεγχος τῆς πάλης καί τοῦ κινήματος ἀπ' τό κέντρο. Αὐτή ἡ τάση φαίνεται ἀκόμη καθαρότερα στίς διάφορες ὀργανωτικές ἀλλαγές πού γίναν τήν ἴδιαν ἐποχῆν.

Ἀπ' τά 1964, ὁ καθημερινός συντονισμός τοῦ MPLA γίνονταν ἀπ' τήν Διευθυντική Ἐπιτροπή, πού 'ταν χωρισμένη σέ μιὰ πολιτική καί μιὰ στρατιωτική ἐπιτροπή ὀλίγιστα ξεχωριστές ἢ μιὰ ἀπ' τήν ἄλλη. Ὅσο συνεχίζονταν ἡ ἐνοπλη πάλη, ἄμειωτοῦνταν διαρκῶς ἡ ἀξία αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ καί στά 1968 οἱ δύο ἐπιτροπές συγχωνεύτηκαν σέ μιὰ. Αὐτή ἀποτελοῦνταν ἀπό 42 ἄτμα, συμπεριλαμβανομένων ὄλων τῶν περιφερειακῶν διαικητῶν, προσφέροντας ἔτσι ἕναν τρόπο νά ἐξετάζονται τά προβλήματα τῶν διάφορων περιοχῶν καί τόπων. Ἐξακολούθησε, όμως, νά κριτικά-

ρεται σάν ανεπαρκής, άνίκανη νά συντονίζει έναν αγώνα πού διεξάγεται σέ χιλιάδες τετραγωνικά μίλια. Στά 1970, συγκροτήθηκε μιά πενταμελής Έπιτροπή Πολιτικού και Στρατιωτικού Συντονισμού, μέ πρόεδρο τόν Νέ-το, και ό σημαντικότερες αποφάσεις άρχισαν νά παίρνονται, όλο και περισσότερο, άπ' αυτό τό μικρό σώμα.

Η διαδικασία συνεχίστηκε όσο προχωρούσε ό πόλεμος, και τό MPLA εισέδωσε στίς δυτικές περιοχές. Τόν Σεπτέμβρη - Οκτώβρη του 1971, και ή Διευθυντική Έπιτροπή και ή Έπιτροπή Πολιτικού και Στρατιωτικού Συντονισμού διευρύνθηκαν (κάνοντας έτσι ακόμη πιο ανεπαρκή τήν πρώτη, και δίνοντας ακόμη περισσότερη δύναμη στή δεύτερη). Ένα χρόνο άργότερα όμως, αυτή ή δομή εγκαταλείφθηκε τελείως. Λανσαρίστηκε μιά κίνηση για άυτοκριτική και οργανωτικήν άλλαγή, ή Κίνηση τής 'Αναπροσαρμογής. Τά συγκεκριμένα άποτελέσματά της στό 'Ανατολικό Μέτωπο ήταν ή άντικατάσταση και τής Διευθυντικής Έπιτροπής και τής Έπιτροπής Πολιτικού και Στρατιωτικού Συντονισμού, από μιά νέα «Προσωρινή Έπιτροπή 'Αναπροσαρμογής στό 'Ανατολικό Μέτωπο», πού ό Πρόεδρος της διορίζονταν από τήν Κεντρική Έπιτροπή του MPLA. Μ' αυτό συνέβαιναν κι ή δημιουργία νέων σωμάτων όπως τό «Τμήμα Μαζικής Οργάνωσης» και τό «Τμήμα Πολιτικού Προσανατολισμού». Η 'Ανατολική Αναπροσαρμογή κρίθηκε επιτυχημένη και μιά παρόμοια κίνηση ξεκίνησε στό βορρά στά 1973.

Δέν είναι διόλου άπαραίτητο νά θυμίσουμε τά δνόματα όλων αυτών των έπιτροπών κι άντιπροσωπειών. Είναι αρκετά καθαρό τό τί κρύβεται κάτω άπ' αυτές. Συγκεντροποιήθηκε ή έξουσία, ό έλεγχος του κινήματος συγκεντρώθηκε σταθερά σέ λίγα χέρια, κι αυτός ό κεντρικός πυρήνας διασφάλιζε τό ότι θά μπορούσε ν' άναπαράγει τήν έξουσία του. Σώματα άτυπώμευσης συγκροτήθηκαν από τό κέντρο, διορίστηκαν άπ' τό κέντρο, κι ακόμη και ή κίνηση «άυτοκριτικής» ήταν πρωτοβουλία τής ήγεσίας. Τό έρώτημα είναι, γιατί συνέβηκε αυτή ή διαδικασία συγκεντροποίησης; Ήταν άναπόφευκτη, ήταν δικαιολογημένη;

Όπως τονίστηκε παραπάνω, ενώ ή ένοπλη πάλη εξαπλώνονταν προς τά δυτικά, αυτό δέν σήμαινε πραγματική φυσική κατοχή έδαφών άπ' τό MPLA' στά 1970, τό κίνημα είχε μόνο 5000 ενεργούς μαχητές, άρα ή φυσική κατοχή θά 'ταν άδύνατη. Δέν μιλούμε εδώ για συμβατικό πόλεμο, πού δίνει έμφαση στήν κινητοποίηση και στόν έλεγχο όλικών πόρων, αλλά για άνταρτοπόλεμο πού συγκεντρώνει τήν προσοχή του σέ βυλούς πόρους, στό νά δημιουργεί γενικά στάσεις συμπάθειας μέσα στόν πληθυσμό και στό νά ύπονομεύει τό ήθικό του έχθρου.

Σ' έναν τέτοιο πόλεμο, πού χαρακτηρίζεται από κινητικότητα, σποραδικές συγκρούσεις και τοπικές πρωτοβουλίες, ή κλασική στρατιωτική δικαιολόγηση τής Ιεραρχίας, τής συγκεντροποίησης και τής πειθαρχίας φαίνονται μάλλον άσχετες. Μολοντούτο, αυτές οι δικαιολογίες ΧΡΗΣΙΜΟ-ΠΟΙΗΘΗΚΑΝ για τή διαδικασία συγκεντροποίησης πού περιγράφτηκε παραπάνω. Και ό άνθρωπος του όποιου ή προσωπική έξουσία μεγάλωνε

γρηγορότερα από όλων των άλλων ήταν ο Άγκοστίνο Νέτο. Βρίσκονταν στο επίκεντρο όλων των οργανωτικών αλλαγών που έγιναν προηγουμένως, και πού όλες τους έπαιζαν την εξουσία του.

Μέ το Πορτογαλικό πραξικόπημα του Άπριλη του 1974, οι προσπάθειες του MPLA να μεταμορφωθεί σε ένα ένδεχομένο κυβερνητικό κόμμα πήραν την πρωτοκαθεδρία. Τόν Αύγουστο του '74, οι διασκορπισμένες αντάρτικες δυνάμεις του κινήματος μετονομάστηκαν επίσημα FAPLA (Λαϊκές Ένοπλες Δυνάμεις για την Άπελευθέρωση της Άγκόλα), πράγμα που σήμαινε νέα πειθαρχία και formalισμό. Τόν ίδιο μήνα έγινε ένα Συνέδριο, που θα 'πρεπε να 'ταν τό Πρώτο Συνέδριο του MPLA, αλλά οι διάφορες αντιπολιτευτικές φράξιες στο έσωτερικό του κινήματος ήταν μάλλον υπερβολικά φωνασκές για τά γούστα της ήγερσίας. Σύμφωνα με την ήγερσία, «οι δύο φράξιες εκμεταλλεύτηκαν τό γεγονός ότι αποτελούσαν μαζί την πλειοψηφία, για να προσπαθήσουν σε κάθε ευκαιρία ν' απορρίψουν την ήγερσία και μαζί μ' αυτήν ολόκληρο τό κίνημα»³. Σάν αποτέλεσμα, τό Συνέδριο «ακυρώθηκε» επίσημα, κι έγινε στη συνέχεια μία συνδιάσκεψη αγωνιστών (θέν γνωρίζουμε πώς επιλέχτηκαν αυτοί οι αγωνιστές). Αυτή ή συνέλευση εκσυγχρόνισε τό πρόγραμμα και την ιδρυτική Διακήρυξη του κινήματος, κι εξέλεξε νέα κεντρικά διοικητικά όργανα: μία 35μελή Κεντρική Έπιτροπή με Πρόεδρο τόν Νέτο, κι ένα 10μελές Πολιτικό Γραφείο μ' επικεφαλής τόν Νέτο.

Τόν Οκτώβρη συμφωνήθηκε μία έκκεχειρία ανάμεσα στο MPLA και τούς Πορτογάλους, και τόν Γενάρη του 1975 τό MPLA υπέγραψε τή συμφωνία του Άλδóρ με τό FNLA και την UNITA, που πρόβλεπε τό σχηματισμό μίας κυβέρνησης συνασπισμού απ' τά 3 κόμματα, μετά την αποχώρηση των Πορτογάλων στις 11 Νοέμβρη. Η συνεργασία όμως ανάμεσα στα τρία αντίπαλα κινήματα δεν ήταν περισσότερο επιική στα 1975, απ' ότι στα 1962, κι από τόν Ιούλη άρχισαν άνοιχτές έχθροπραξίες καθώς πολέμοσαν για την εξουσία.

Όταν οι Πορτογάλοι αποχώρησαν επίσημα στις 11 Νοέμβρη, τό MPLA έλεγχε τή Λουάντα κι αυτο - άνακηρύχτηκε Κυβέρνηση της νέας δημοκρατίας της Άγκόλα. Στο μεταξύ τό FNLA κι ή UNITA σχημάτισαν μίαν άλλη, κοινή Κυβέρνηση στο Άμπρίτζ και τή Νόβα Λισαβόα. Από κει και πέρα, με τόν τερματισμό του αντι - άποικιοκρατικού άγώνα, ό έμφύλιος πόλεμος γινόταν όλο και σκληρότερος. Έμφρανίστηκαν στη σκληρή αντίπαλο ιμπεριαλισμοί που όρέγονταν τά πετρελαϊκά κι όρυκτά κοιτάσματα της Άγκόλα. Η UNITA ύποστηρίζονταν στο νότο από 3 σώματα στρατού της Ν. Άφρικής, που δρούσαν στην Άγκόλα από τόν Οκτώβρη του '75 ως τό Γενάρη του '76. Τό FNLA βοηθούταν απ' τό Ζαίρ, τίς ΕΠΑ, την Κίνα και από μισθοφόρους από διάφορες χώρες. Τό MPLA βοηθούταν απ' την ΕΣΣΔ κι από Κουβανικά στρατεύματα. Μετά τούς πρώτους μήνες του 1976, τό MPLA κέρδιζε όλο και περισσότερο έδαφος, κύρια χάρη στην τεράστια έξωτερική βοήθεια που έπαιρνε και συγκεκριμένα χάρη στους 15.000 Κουβανούς στρατιώτες και στο άξίς 300 εκ. δολ. ρωσικό στρατιω-

τικό εξοπλισμό. Μολοντούτο, στά τέλη του 1976 συνεχίζεται ή ένοπλη αντίσταση ενάντια στην Κυβέρνηση του MPLA, κύρια στό νότο όπου εξακολουθούν να δραση τά ύπολειψματα των δυνάμεων τής UNITA.

Τό MPLA άσκει επίσημα τήν εξουσία σάν Κυβέρνηση τής 'Αγκόλα από τό Νοέμβρη του 1975. Εξόμμε ότι γινόταν όλο και πιό συγκεντρωτικό κι ελιτίστικο στην πορεία τής ένοπλης πάλης, κι αυτός ό άυταρχισμός συνέχισε νά τό χαρακτηρίζει κι όταν έγινε κυβέρνηση. "Άρχισε τήν «οικιαδέμηση του σοσιαλισμού» μέ τόν ίδιο στρατιωτικό τρόπο που προσέγγιζε τήν ένοπλη πάλη. Λίγα παραδείγματα θά κάνουν τά πράγματα πιό διάφανα.

Η Κυβέρνηση δέν άνέχεται αντιπολιτευτικές ομάδες, όπως τό 'κανε σαφές ό πρώην Ύπουργός Έσωτερικών "Άλδες. Έξήγησε ότι ό διαφωνούτες θά 'πρεπε, άν είναι δυνατόν, ν' «ανάμαρφώνονται», «ό άδιάλακτοι όμως, ό πιό χοντροκέφαλοι, ό πιό πεισιματάρηδες, θά πρέπει νά εξοντωθούν»⁴. Ό Πρόεδρος Νέτο επιμένει, παρόμοια, στην δημοφιλία, στηλιτεύει τίς «πράξεις άπειθαρχίας» στους κόλπους του MPLA, και καταγγέλει μέλη που 'χαν τό θράσος νά κριτικάρουν άποφάσεις τής άνώτατης ήγεσίας⁵. Έπιμένει ότι, «δίχως ύπακοή στον προσανατολισμό του MPLA δέν μπορούμε νά ολοκληρώσουμε τήν επανάσταση»⁶. Τέλος, τό πολιτικό Γραφείο του MPLA έδγαλε τήν ακόλουθη διακήρυξη γιά τή «δημοκρατία»:

«Μόνο μέ τόν έναρμονισμό τής εφαρμογής τής δημοκρατίας μέ τήν ύποταγή τής μειοψηφίας στην πλειοψηφία και μόνο μέ τήν εκτέλεση των όδηγιών των άνώτερων οργάνων, θά μπορούσει νά ίσχυροποιηθεί ή οργάνωση μας. Η εφαρμογή του δημοκρατικού συγκεντρωτικού άπαιτεί τήν πιστή εφαρμογή τής στρατιωτικής πειθαρχίας σ' όλα τά επίπεδα, πράγμα που άποτελεί τήν άμετακίνητη βάση τής ένότητάς μας»⁷. Θά 'πρέπει τώρα, νά 'χει ξεκαθαριστεί τί είδους κίνημα είναι τό MPLA. Τό έρώτημα είναι, γιατί;

Σημειώσεις

1. JOHN MARCUM, «THE ANGOLAN REVOLUTION», MIT PRESS, 1969.

2. Στο ίδιο, σ. 29.

3. «ROAD TO LIBERATION», LIBERATION SUPPORT MOVEMENT PAMPHLET, RICHMOND CANADA, 1976.

4. «BLACK FLAG», Σεπτ. 1976.

5. «THE TIMES», 20-7-76.

6. «MPLA FOR ANGOLA», No 10, Ιούλης 1976: Έπιτροπή Έλληλεγγύης γιά τήν 'Αγκόλα, Λονδίνο, σ. 4.

7. «MPLA FOR ANGOLA», No 11, Αύγουστος 1976, ASC Λονδίνο, σ. 4.

Ἀνάλυση τοῦ κινήματος

Τό καθήκον πού προβάλλει τώρα μπροστά μας εἶναι νά ΚΑΤΑΝΟΗ-ΣΟΥΜΕ κατά κάποιον τρόπο τήν ανάπτυξη τοῦ MPLA. Στό προηγούμενο κεφάλαιο ἐξετάσαμε αὐτή τήν ανάπτυξη, κύρια, σάν μιὰ σειρά γεγονότων, πιστεύω ὅμως ὅτι αὐτά τά γεγονότα μπορούν νά τοποθετηθοῦν σέ μιὰ εὐ-γλωττή διάταξη ἄν προσέξουμε τήν ἀλληλεπίδραση τῆς κυρίαρχης ἰδεολογίας τοῦ MPLA, τῶν τακτικῶν του καί τῆς ὀργανωτικῆς του δομῆς. Ἐνδιαφέρομαι, μ' ἄλλα λόγια, γιά τήν ἐσωτερικήν ανάπτυξη τοῦ κινή-ματος.

Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἀρνόμαι τήν ὑπαρξή ἐξωτερικῶν πιέσεων πάνω του. Σκοπεύω, ὅμως, νά δείξω ὅτι εἶναι ἀνεπαρκῆς ἡ δικαιολόγηση τοῦ ἐξουσιασμοῦ καί τοῦ ἐλιτισμοῦ μέ βάση τίς «ἀντικειμενικές συνθήκες» ἢ τήν «πρακτική ἀναγκαιότητα». Τό MPLA εἶναι σήμερα ἐξουσιαστικό κ: ἐλιτιστικό ἐξαιτίας τῶν βασικῶν δογματικῶν πού στήριζαν πάντοτε τή σκέψη καί τή δράση του.

Τό MPLA ἰδρύθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1956 σά συνασπισμός ἀριστε-ρῶν ὀργανώσεων καί τάσεων. Ἦταν τό πνευματικό τέκνο μιᾶς ὁμάδας «ἀ-φορμιωμένων» τῶν πόλεων, πού στήν πλειοψηφία τους ἦταν διανοούμενοι, καί μιᾶς σχετικᾶ προνομίουχας ἐλίτ ἐγχρωμῶν, πού συχνά εἶχαν υἱοθε-τήσει τίς σοσιαλιστικές ἰδέες σάν ἀποτέλεσμα τῶν σπουδῶν τους στήν Πορτογαλία. Ἡ πολιτική τους βέβαια δέν ταυτίζονταν, μπόρουν ὅμως νά συμφωνήσουν στή βάση κάποιου ἑδους ταξικῆς ἀνάλυσης τῆς κοινωνίας τῆς Ἀγκόλα, καί τῆς ἀνάγκης γιά ἕναν ἀντι - ἰμπεριαλιστικόν ἀγώνα.

Ὡστόσο, τό Μανιφέστο τοῦ 1956 ἐξακολουθεῖ νά ἔχει ἕνα ἀμφιλεγό-μενο ντοκουμέντο. Ἀπ' τήν μιὰ μεριά ἔχουμε τήν ἐφαρμογή μιᾶς ταξικῆς ἀνάλυσης στήν κοινωνία τῆς Ἀγκόλα, ὅπου οἱ κοινωνικές διαμάχες καί διακρίσεις γίνονται μέ ὄρους ταξικούς κ: ὄχι φυλετικούς. Ἡ ἐργατική τάξη ὀρίζεται σάν ἡ «αἰχμή» τοῦ ἀντι - ἀποικιοκρατικοῦ ἀγώνα¹. Ταυτόχρονα ὅμως, ἡ παραδοσιακή ταξική ἀνάλυση φαίνονταν ἀνεπαρκῆς γιά μιὰ κα-τανόηση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μέ τίς διεθνείς του διακλαδώσεις. Ἔτσι, με-ταμοσχεύθηκε στήν ταξική ἀνάλυση μιὰ ἄλλη παραδοσιακή εἰκόνα πού παρουσιάζει τόν ἰμπεριαλισμό σάν ἕνα σύστημα ὅπου μιὰ «χώρα» ἐκμεταλ-λεῖται μιάν ἄλλη «χώρα».

Ἔτσι, ἔχοντας ἀναλύσει τήν κοινωνία τῆς Ἀγκόλα μέ ταξικούς ὀ-ρους, τό Μανιφέστο λέει ἀκριβῶς τά ἀντίθετα ὅταν φτάνει στή στρατηγική. Ἐγκαταλείπονται οἱ ταξικές διεξόδοι πρὸς ὄφελος μιᾶς λαϊκίστικης - ἐθνικιστικῆς ἐκκλήσης, ὅπου ζητεῖται «ἕνα ἐνωμένο μέτωπο ὄλων τῶν ἀντι-ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων τῆς Ἀγκόλα, ἀνεξαρτήτως χρώματος, κοινω-νικῆς θέσης, θρησκευτικῶν ἢ ἀτομικῶν πολιτικῶν τάσεων»². Τί θά ἐπι-κρατοῦσε: ὁ σοσιαλισμός ἢ ὁ ἐθνικισμός;

Ἡ ἀντίφραση κι οἱ συνέπειές της

Ἡ ἀπάντησή ἦταν, κι ὁ δυν. Ἡ ἀντίφραση διατηρήθηκε, καὶ συντηρήθηκε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ MPLA σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῶν ἐπόμενων 20 χρόνων. Ὁ μόνος, ἴσως, τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορούσε νὰ ξεπεραστοῖ θὰ ἔταν ν' ἀφηνόταν τὸ κίνημα ν' ἀναπτυχθεῖ, σὰ μιὰ ὁργάνωση μὲ γερεές ρίζες στὴ βάση, μετὰ τὴ δεκαετία τοῦ 1950 — κάτι τέτοιο ὅμως ἐμποδίστηκε ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ 1960-61. Ἔτσι οἱ σοσιαλιστές τοῦ MPLA, μετὰ τὴν οὐσιαστικὴ καταστροφὴ τῆς ὁργάνωσής τους στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, μιλῶσαν διαρκῶς γιὰ ἐθνικὴν ἀλληλεγγύη καὶ γιὰ ἓνα ἐνιαῖο μέτωπο ὄλων τῶν ἀντι-ιμπεριαλιστικῶν δυνάμεων, πιστεύοντας προφανῶς ὅτι οἱ πολιτικὲς διαφωνίες θὰ μπορούσαν νὰ «παραμεριστοῦν» μέχρι νὰ ἐκδιωχθοῦν οἱ Πορτογάλοι.

Ἡ ἀποτυχία αὐτῆς τῆς ἀπόπειρας γιὰ «κοινὸ μέτωπο» ὁδήγησε στὴν πολιτικὴ τοῦ «νέου προσανατολισμοῦ» τοῦ Νέτο ἀπὸ τὰ 1962 καὶ μετὰ. Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ, αὐτὴ ἢ τελευταία προσέγγιση, δίνοντας ἑμφαση στὴν δημιουργία ὑποστήριξης καὶ ἀλληλεγγύης ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες καὶ τοὺς ἐργάτες τῆς Ἀγκόλα, μοιάζει ν' ἀντιπροσωπεύει μιὰν ἐμβρυακὴ λύση στὸ δίλημμα σοσιαλισμὸς ἢ ἐθνικισμὸς. Ὅταν ὅμως εἰδῶθει σφαιρικὰ, αὐτὴ ἢ ἐρμηνεύεται γίνεται ἀπίθανη. Ὁ «νέος προσανατολισμὸς» ἀκολούθησε πιστὰ τὰ χνάρια τῆς ἀπόρριψης τῆς πρότασης τοῦ MPLA γιὰ συμμαχία, σὰ πλαίσιο ἐνὸς κοινῶν μετώπου, ἀπ' τὸ FNLA. Ἔτσι ἀπ' τὴ μιὰ μεριά τὸ MPLA ὑποστήριζε ὅτι διεξήγαγε ἓναν ἐθνικοαπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, κι ἀπ' τὴν ἄλλη συναντοῦσε τὴν ἀνικτὴ ἢ κρυφὴ ἀντίθεση ἀντιπάλων ὁργανώσεων ποὺ δῆλωναν τὸ ἴδιο. Ἡ ἀντίδρασή του ἦταν νὰ ὑπαινυχθεῖ ὅτι αὐτὲς οἱ ἀντίπαλες ὁργανώσεις δὲν ἦταν «πραγματικὰ» ἐθνικοαπελευθερωτικὰ κινήματα, ἀλλὰ ἀντιπροσώπευαν τοπικιστικὰ ἢ φυλετικὰ συμφέροντα· μόνον τὸ MPLA ἐκπροσωποῦσε ὁ λ ο τὸ λαὸ τῆς Ἀγκόλα. Ἐχοντας ἀποτύχει νὰ οἰκοδομηθεῖ ἓνα κοινὸ μέτωπο μὲ τοὺς ἀντιπάλους του, τὸ MPLA ἰσχυρίστηκε ὅτι ἀποτελοῦσε ἓνα κοινὸ μέτωπο ἀπὸ μόνου του. Νὰ τί ἦταν ὄλος κι ὄλος ὁ «νέος προσανατολισμὸς».

Κι αὐτὸ φαινόταν ὄλο καὶ πιὸ καθαρὰ ὅσο κλιμακῶνονταν ἡ ἐνοπλὴ πάλη. Τὸ MPLA περιγράφει τὴν πολιτικὴ του σὰν πολιτικὴ «ἐθνικῶν μετώπου», στὸ ὁποῖο προσκαλοῦνταν νὰ συμμετάσχουν ὅλα τὰ ἀντι-ιμπεριαλιστικὰ στοιχεῖα, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ ἐμπειρίες τους θὰ τοὺς ἔκαναν νὰ δοῦν τὴν ὀρθότητα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ κινήματος. Οἱ ἡγέτες τοῦ MPLA θεωροῦσαν ὅτι ὁ ρόλος τους ἔγκειτο στὴν οἰκοδόμησι ἐνὸς μαζικοῦ κινήματος μὲ στόχο τὴν ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση, ἐνῶ θὰ χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ἐπιρροή τους γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ ὅτι, τελικὰ, ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία θὰ φέροι τὸ δικὸ τους εἶδος σοσιαλισμοῦ. Ἦταν φανερὸ ὅτι, κάποια στιγμή, τὸ μαζικὸ κίνημα θὰ ἔπρεπε νὰ παραχωρήσει τὴ θέση του στὸ κόμμα. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἡγετικὰ στελέχη τοῦ κινήματος, ὁ Σπάρτακος Μονιμάμπου, ξεκαθάρισε ἀρκετὰ αὐτὸ τὰ πράγματα:

«Όταν θά γίνουμε ανεξάρτητη χώρα, μόνο ένα δρόμο μπορούμε ν' ακολουθήσουμε, τó σοσιαλιστικό δρόμο... σήμερα είμαστε μόνον ένα μαζικό κίνημα, ένα λαϊκό κίνημα, κι όχι ακόμη ένα πραγματικό κόμμα με τή δομή ενός κόμματος. Άδριο όμως θά είμαστε ένα κόμμα με τή φιλοσοφία του, τήν συγκεκριμένη ιδεολογία του και τή δομή του»³.

Κοντολογής, όλη ή στρατηγική βασίζονταν στην ύπόθεση ότι ή έθνική απελευθέρωση (ένα «πολιτικό» ζήτημα) ήταν διαχωρισμένη, και προηγούνταν απ' τήν ανάπτυξη του σοσιαλισμού (ένα «οικονομικό» ζήτημα). Τό πρώτο πράγμα ήταν ή κατάληψη τής κρατικής εξουσίας, και τό δεύτερο ή χρησιμοποίηση τής εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας του κράτους υπέρ του σοσιαλισμού. Άπ' αυτό συνάγονταν ότι ή πρωταρχική ανάγκη ήταν όντως ένα μαζικό κίνημα, ένα οργανωμένο κοινό μέτωπο.

Παρόλο όμως πού τό MPLA μπορούσε κατά καιρούς νά ποζάρει σάν ένα άνοικτό μαζικό κίνημα, πού καλοδέχονταν σάν μέλη του και μη σοσιαλιστές, δέ θά 'πρεπε ποτέ νά ξεχνοήμε ότι ήταν βασικά μιά σοσιαλιστική όργάνωση, πού περιλάμβανε τόσο «πολιτικά προχωρημένα» στοιχεία όσο και άμόρφωτα νέα μέλη. Συνακόλουθα, ακόμη κι όταν εμφανίζονταν σάν τό αυθεντικό, μη-σεκταριστικό απελευθερωτικό κίνημα τής Άγκόλα, τό MPLA δομούσαν σέ μιάν ιεραρχική βάση, ισχυροποιώντας τήν εξουσία των ήγετικών του στελεχών. Είδαμε πώς ή Διευθυντική Έπιτροπή έχασε πολλές από τίς λειτουργίες της πρός όφελος μιάς πολύ μικρής, διμελούς διοικούσας επιτροπής, και πώς οι άλλες οργανωτικές αλλαγές έτειναν νά οδηγήσουν στή συγκεντροποίηση και στό πέραςμα τής εξουσίας στά χέρια μιάς έλίτ. Ήδη στά 1968, σκίζονταν ή δημιουργία μιάς κομματικής δομής στό έσωτερικό του MPLA, δέν επιχειρήθηκε όμως κάτι τέτοιο, γιατί, σύμφωνα με τά λόγια του Νέτο, θά 'ταν «πρόωρον»⁴. Είναι φανερό ότι πάντα δραματίζονταν ένα κόμμα πού θά προέφρχονταν από τό μαζικό κίνημα. Στο μεταξύ, ό έλεγχος συγκεντρώνονταν άποφασιστικά στά χέρια των πολιτικά προχωρημένων στελεχών, ενώ οι άπλοι μαχητές των δασών διαφωτιζονταν στά CIR.

Στρατιωτικοί μύθοι

Ήπάρχαν, βέβαια, έξωτερικές πιέσεις πάνω στό κίνημα, και ή επίσημη εξήγηση αυτών των συγκεντρωτικών τάσεων ήταν ότι έπρόκειτο γιά άναγκαια ρεαλιστικά μέτρα, πού πάρθημαν στή διάρκεια μιάς στρατιωτικής έκστρατείας. Άλλά (κι εδώ χτυπούμε τήν καρδιά τής τωρινής μυθολογίας τής παραδοσιακής άριστερας), τό MPLA δέν απελευθέρωσε τήν Άγκόλα με μιά στρατιωτική έκστρατεία. Ή Άγκόλα κέρδισε την τυπική της ανεξαρτησία σάν αποτέλεσμα ενός δολιχουρου πλέγματος γεγονότων απ' τά όποια τό κυριότερο ήταν τό Πορτογαλικό πραξικόπημα του Άπρίλη του 1974. Άσφαλώς, αυτό τό πραξικόπημα δέν θά είχε ίσως, άν δέν υπήρχαν άποικιακοί πόλεμοι στην Άγκόλα, στή Γουινέα - Μπισάου

καί στη Μαζαμβίκη. Αυτοί οι πόλεμοι έφθειραν τόν στρατό κι ενθάρρυναν τή δυσαρέσκεια και τήν άναταραχή ανάμεσα στους στρατιώτες. Αυτή η δυσαρέσκεια, όμως, δέν προέρχονταν άπ' τό ότι οι Πορτογάλοι έχαναν στην πραγματικότητα τους πολέμους: ήταν μάλλον μιά απογοήτευση πού γεννήθηκε άπ' τή γνώση ότι δέν θά μπορούσαν νά τους κερδίσουν. Όπως στό Βιετνάμ, καιμιά άπ' τίς δυο παρατάξεις δέ μπορούσε νά κερδίσει μιά σαφή στρατιωτική νίκη, κι όπως στό Βιετνάμ, η έκβαση τής σύγκρουσης έξαρτώνταν από ήθικούς και πολιτικούς έλιγμούς στις ήμπεριαλιστικές μητροπόλεις, κι όχι άμεσα από τά όσα συνέβαιναν στό πεδίο τής μάχης στην άποικία⁵.

Συνακόλουθα, είναι δλότελα άνεπαρκής η δικαιολόγηση τής συγκεντροποίησης τής διοίκησης στό έσωτερικό του MPLA μέ καθαρά στρατιωτικούς όρους, γιατί δέ συνέβαινε σ' ένα καθαρά στρατιωτικό πλαίσιο. Οι ήγγέτες του MPLA γνώριζαν καλά ότι ο πόλεμός τους ήταν ένας πόλεμος φθοράς κι όσιμωσης, γιά νά κερδηθεί βαθμιαία η συμπίαθεια κι η όποστήριξη του πληθυσμού. Κάτω άπ' αυτές τίς συνθήκες, η πιό κατάλληλη μορφή όργάνωσης θά 'ταν άκριβώς μιά άποκεντροποιητή δομή όπου η έμφαση θά δίνονταν στην τοπική άυτονομία και στην τοπική πρωτοβουλία. Τουλάχιστον η καθημερινή καθοδήγηση των μαχητών θά πρεπε ν' ακολουθεί πάνω - κάτω, αυτή τήν κατεύθυνση — κι όμως οι ήγγέτες του κέντρου συνέχιζαν νά δημιουργούν τίς έπιτροπές, άντιπροσωπείες, και άλυσιδές διαταγών τους.

Θεωρώ δτι η δημιουργία μιάς πειθαρχημένης ήραρχίας στό έσωτερικό του κινήματος δέν ήταν μιά άνταπόκριση στις στρατιωτικές άπαιτήσεις, αλλά μάλλον ένα λογικό επακόλουθο των πολιτικών δεσμεύσεων και άντιλήψεων τής ήγεσίας του MPLA. Χρειάζονταν τό «μαζικό κίνημα» τους, άν ήθελαν νά 'χουν κάποια έλπίδα ν' αναρριχηθούν στην έξουσία, αλλά τά μαζικά κινήματα έχουν μιά τάση νά εμφανίζουν τάσεις άυτονομίας η «παρέκκλισης». Η συγκεντροποίηση τής έξουσίας και τής πρωτοβουλίας ήταν γιά τήν ήγεσία ένα άπαραίτητο μέτρο γιά νά άποφευχθεί κάτι τέτοιο, και γιά νά κρατηθεί τό κίνημα στον «σωστό» δρόμο πρós τήν έθνικην άπελευθέρωση και τόν σοσιαλισμό. Δοσμένων των όποθέσεων τους ότι τό «έθνικό» ζήτημα πρέπει νά προηγείται του «σοσιαλιστικού» ζητήματος, αυτό τό έλιτο - κυριαρχούμενο μαζικό κίνημα ήταν μιά λογική άναγκαιότητα.

Ένω θά 'ταν έξαιρετικά άπλουστευμένο τό νά χαρακτηρίσουμε όλα τά ρεύματα τής σοσιαλιστικής σκέψης σαν μιά και μόνη άντίθεση, νομίζω ότι μπορούμε νά προσδιορίσουμε δυο πλατιές τάσεις πού διατρέχουν τήν ιστορία του σοσιαλισμού: τήν κρατικοσοσιαλιστική, πού τονίζει τήν κατάληψη τής κρατικής έξουσίας σαν άπαραίτητη τακτική, και χαρακτηρίζει διάφορους τύπους του μαρξισμού, του μαρξισμο-λενινισμού και του ρεβιζιονισμού και τήν έλευθεριακή - σοσιαλιστική και άναρχική τάση, πού τονίζει τήν τοπικήν άυτονομία, έμμοπονδιακούς τρόπους συντονισμού, και τήν άρνηση χρησιμοποίησης τής κρατικής έξουσίας. Άπ' τήν άποψη αυτής

της αντίθεσης, ο σοσιαλισμός του MPLA πλησιάζει περισσότερο τον σοσιαλισμό της πρώτης κατηγορίας.

Βέβαια, σε κάποιο βαθμό, αυτό οφείλεται στην ιστορική «επιτυχία» του κρατικού σοσιαλισμού και στην ιστορική «αποτυχία» του ελευθεριακού σοσιαλισμού, με συνέπεια ο τελευταίος να μην εμφανίζεται σήμερα σαν κάποια αξιόλογη δύναμη στον κόσμο. Ζούμε ακόμη στη σκιά της νίκης των μπολσεβίκων, πράγμα που δεν σημαίνει ότι, στην πραγματικότητα, οι μπολσεβίκοι δημιούργησαν ή καθοδήγησαν τη ρωσική επανάσταση, αλλά μάλλον ότι, στη συνέχεια, κατάφεραν να κατακτήσουν μιά αρκετά ισχυρή θέση ώστε να δηλώσουν ότι πράγματι την δημιούργησαν και την καθοδήγησαν. Από κει και πέρα, το δικό τους «επιτυχημένο» πρότυπο σοσιαλισμού ήταν αυτό που θα έπρεπε να υιοθετούν οι άπανταχοί επαναστάτες, που ζητούσαν βοήθεια ή εμπνευση.

Μιά ανάλυση, όμως, που θα υποστήριζε απλώς ότι το MPLA «ιάλεξε» την «λαθιμένη» ιδεολογία, θα 'ταν ανεπαρκής κι ιδεαλιστική. Η ουσία είναι πώς υπήρχαν ορισμένες αρκετά ιδιαίστερες πιέσεις, ριζωμένες στην κοινωνική μήτρα της αποικιακής Αγκόλα, που έτειναν να ώθησουν κάθε κίνημα άμφισβήτησης προς την κατεύθυνση του ελιτίστικου κρατικού σοσιαλισμού.

Μιά νέα άρχουσα τάξη

Γιά να καταλάβουμε τέλεια γιατί υιοθετήθηκε αυτή η κρατικοσοσιαλιστική προοπτική, πρέπει ν' ανατρέξουμε στην προέλευση των ιδρυτών και των ηγέτων του MPLA. Αυτοί ήταν κύρια διανοούμενοι των πόλεων, «άφορμικωμένοι», οι προνομιούχοι ξεχωριστοί φορείς μιάς δυτικής εκπαίδευσης, και σαν τέτοιοι είχαν πολύ άμφιθυμα αισθήματα. Άπ' τή μιά μεριά ήταν αρκετά κοντά στις λαϊκές μάζες, ώστε να είναι μάρτυρες των βασάνων τους, και να τους είναι πιστοί άπ' τήν άλλη, είχαν συνείδηση του ότι ήταν πιο μορφωμένοι άπ' τίς λαϊκές μάζες, ένιωθαν ότι καταλάβαιναν καλύτερα τήν πραγματικότητα του ιμπεριαλισμού και του σύγχρονου κόσμου, κι ήταν πιο έξοικειωμένοι μέ τήν υλικήν ευημερία που μπορεί να φέρει ή δυτική τεχνολογία. Συνεπώς, ένιωθαν ότι καταλάβαιναν τί σημαίνει ο σοσιαλισμός — σημαίνει τήν αυτόνομη οικονομική ευημερία.

Ποιά όμως θα 'πρεπε να 'ναι ή αυτόνομη πολιτική μονάδα; Στόν χώρο της Αγκόλα, φαίνονταν να υπάρχουν δυο επίπεδα στά όποια θα μπορούσε να στοχεύσει ή πολιτική δράση — τό φυλετικό επίπεδο, και τό επίπεδο του έθνους - κράτους. Άπ' τή σκοπιά αυτών των σπουδαγμένων στη δύση διανοούμενων των πόλεων, τό φυλετικό επίπεδο ήταν κάτι αδύνατο, οπισθοδρομικό και διασπαστικό, συμβόλιζε όλα όσα ήθελαν ν' απορρίψουν. Τό έθνος - κράτος, που υπήρχε ήδη έμβρυακά μέσα στά πλαίσια του αποικιακού κράτους, φαίνονταν τό φυσικό, προοδευτικό επίπεδο πάνω στο όποιο έπρεπε να κινούνται. Έτσι, ή «ελευθερία» έφτασε να σημαίνει

έναν ἀγκολέζικο κρατικό μηχανισμό, ἐπανδρωμένο με ἀγκολέζους, και «σοσιαλισμός» ἔφτασε νά σημαίνει μιάν οικονομία προσανατολισμένη στήν ἀνάπτυξη και διευθυνόμενη ἀπ' τόν κρατικό μηχανισμό.

Στά δόγματα τοῦ κρατικοῦ σοσιαλισμοῦ, και εἰδικότερα στήν ἰδεολογία τοῦ μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ, οἱ ἡγέτες τοῦ MPLA δρῆκαν ἕνα σῶμα ἰδεῶν πού ταίριαζε μέ τίς ἀντιλήψεις τους, ἀντιλήψεις πού συνδέονταν μέ τήν ταξική τους θέση σάν σχετικά προνομιούχων Δυτικοποιημένων «ἀφομοιωμένων». Τέτοιες ἰδέες τοῦ φαίνονταν σάν κοινή λογική. Γι' αὐτούς ἦταν ὀλοφάνερο ὅτι ὁ φυλετισμός ἦταν ὀπισθοδρομικός και διασπαστικός· ὀλοφάνερο ὅτι οἱ κρατικοί θεσμοί θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιοῦντο ἀπό προχωρημένα στελέχη πού θά ὀδηγοῦσαν τήν Ἀγκόλα στόν σοσιαλιστικό δρόμο. Ὀλοφάνερο ὅτι οἱ περισσότεροί ἀγκολέζοι ἦταν πολιτικά ἀνώριμοι και ὅτι γιά τό καλό τους θά ἔπρεπε νά τοῦς διευθύνουν και νά τοῦς συμβουλεύουν πιά προχωρημένα στοιχεία· και ὀλοφάνερο ὅτι γιά νά νικήσουν ἦταν ἀπαραίτητη ἡ πειθαρχία και μιὰ σταθερή προσήλωση στήν ὀρθή σκέψη και πρακτική.

Στό μέτρο πού ἡ «ἐθνική ἀπελευθέρωση» προωθείται πιά ἐνεργητικά ἀπᾶ ἀνθρώπους πού ἔχουν διατηρήσει τήν ἐπαφή τους μέ τόν πολιτισμό, τίς ἀξίες και τοῦς θεσμούς τῆς δύσης, μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν τό τελικό, πιά πανοῦργο στάδιο τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. «MPLA FOR ANGOLA», No 10, Ἰούλης 1976.
2. MARCUM, στό ἴδιο.
3. «STARTACUS' MONIMAMBU», LIBERATION SUPPORT MOVEMENT PAMPHLET, 1968, RICHMOND CANADA.
4. DAVIDSON, στό ἴδιο.
5. Πολλοί παρατηρητές ὑπογράμμισαν τήν σπουδαιότητα τῶν γεγονότων στήν καπιταλιστική μητρόπολη. Μιά πολύ καλή γενική θεώρηση, εἶναι αὐτή τοῦ ANDREW MACK, «SHARPENING THE CONTRADICTIONS: GUERRILLA STRATEGIES IN IMPERIALIST WARS», στό «RACE AND CLASS», XVII, 2, φθινόπωρο 1975.

Ἐλευθεριακές ἐπαναστατικές λύσεις

Ποιά εἶναι ἡ ἐναλλακτική λύση, γιατί ἂν ὁ ἐλευθεριακός σοσιαλισμός και ὁ ἀναρχισμός θέλουν νά ἔχουν μιάν ἀξιοπιστία, ὀφείλουν νά προσφέρουν ἐναλλακτικές λύσεις, ἂν και μέ τή μορφή προτάσεων, ὄχι ἔτοιμων σχεδίων.

Νομίζω ὅτι ἡ πρώτη ἀναγκαιότητα εἶναι νά ἀναγνωρίσουμε τόν ἐθνικεντρισμό, τήν ἀλαζονεία και τήν λαθάνουσα ἐξουσιαστικότητα τῶν ἐπα-

ναστατικῶν» ἰδεολογιῶν πού οικοδομοῦνται πάνω σέ μιά ἀντίληψη τῆς ἱστορίας, βασισμένη στίς ἰδιαιτέρες ἱστορικές ἐμπειρίες ὀρισμένων κοινο-
νιῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ ἐμπειρίες τῶν κοινο-
νιῶν τοῦ «Τρίτου Κόσμου» εἶναι θεμελιακά διαφορετικές, ἔχῃ μόνο γιατί βα-
θμιαία ὑπαναπτύχθηκαν ἄπό τίς δυτικές βιομηχανικές δυνάμεις γιά ἀρ-
κετούς αἰῶνες. Δέν ὑπάρχει λόγος νά ὑποθέσουμε ὅτι αὐτές οἱ κοινωνίες
θά ἔπρεπε ὑποχρεωτικά ν' ἀκολουθήσουν τήν ἀνάπτυξη τῶν δυτικῶν κοι-
νωνιῶν, μέ τούς θεσμούς τοῦ κράτους, τῆς ἀστικής δημοκρατίας, κτλ. Οἱ
κρατικές δομές πού ἐπιβλήθηκαν σ' αὐτές τίς κοινωνίες εἶναι, σχεδόν χω-
ρίς ἐξαίρεση, πολύ συγκεντρωτικές, ἐξουσιαστικές καί μιλιταριστικές.

Οἱ πληθυσμοί τῶν ὑπανάπτικτων χωρῶν δέν εἶναι «καθυστατημένοι»,
μολοντί μπορεί νά ἐμφανίζονται ἔτσι στά μάτια ἐνός δυτικοποιημένου ἐλι-
τιστή, πού πιστεύει πῶς κατέχει κάποιο ἀπόλυτο μέτρο γιά νά μετράει τήν
ἀνθρώπινη πρόοδο. Οἱ πληθυσμοί τῶν ὑπανάπτικτων χωρῶν ἔχουν τίς δι-
κές τους πραγματικότητες, προσδιορισμούς κι ἀντιλήψεις, καί κάθε στρα-
τηγική γιά τήν ἀπελευθέρωση πρέπει νά ἔχει σάν ἀφετηρία αὐτές τίς
πραγματικότητες. Ὁ φυλετισμός, ἡ ἔθνικη συγγένεια καί ὁ τοπικισμός
εἶναι πραγματικοί καί συγκεκριμένοι θεσμοί ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους:
μποροῦν νά γεννήσουν ἀντιζηλίες, διαιρέσεις καί διαμάχες, ἀλλά μπο-
ροῦν ἐπίσης νά προσφέρουν τή βάση γιά μιά ἐνότητα τῶν ἐμπειριῶν καί
τῆς ἠθικῆς, πάνω στήν ὁποία θά μπορούσαν νά στηριχθοῦν ουστήματα
δημοσπονδιακά συντονισμένης αὐτοδιούθυνσης. Κι αὐτό δέν εἶναι κάποιο
ρομαντικό ἐπιχείρημα, ἀλλά μιά ἐφαρμογή τῆς στοιχειώδους κοινωνιολο-
γικῆς παρατήρησης ὅτι ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση συνδέεται μέ συγκεκρι-
μένες ἐμπειρίες. Στίς βιομηχανικές κοινωνίες, οἱ σοσιαλιστές τείνουν νά
καθορίσουν τήν ἐμπειρία τῆς ἐργασίας σάν τήν πιό ἀποφασιστική, καί τήν
συνακόλουθη ταξική συνείδηση σάν τήν ἀποφασιστική μορφή συνείδησης.
Προσωπικά πιστεύω ὅτι, ἀκόμη καί στή δύση, αὐτή ἡ ἔμφαση στήν ἐργα-
σία εἶναι ὑπερβολικά περιοριστική. Κι ἂν πάμε σέ ἄλλες κοινωνίες πρέπει
νά μᾶστε ἀκόμη πιό δεκτικοί σέ ἀρκετά διαφορετικές ἐμπειρίες καί πραγ-
ματικότητες. Αὐτό πού εἶναι σημαντικό δέν εἶναι ἡ οἰκονομική ταξική
συνείδηση σάν τέτοια, ἀλλά ΚΑΘΕ μορφή συνείδησης πού ὀδηγεῖ σέ συν-
δικασμένη δράση τῶν μαζῶν μέ σκοπό τήν ὄσια τους τήν ἀπελευθέρωση².

Τό κακό μέ μιάν ἐξελικτική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας, πού θέτει μιάν
ἀκολουθία σταδίων μέσα ἀπό τά ὁποία «πρέπει νά περάσει» ἡ κοινωνία, εἶ-
ναι τό ὅτι περιορίζει τήν πολιτική δράση σέ μιά σειρά ἐξαρτημένων ἀνα-
κλαστικῶν. Οἱ ἡγέτες τοῦ MPLA εἶχαν ἓνα ξεκάθαρο δράμα τῆς «σοσια-
λιστικῆς Ἀγκόλα» πού ἤθελαν, γιατί μπορούσαν νά δοῦν τά παραδείγματα
του στόν κόσμο γύρω τους. Γι' αὐτούς, ὁ ἀπελευθερωτικός ἀγῶνας ἦταν ἕ-
να σχέδιο μέ προσδιορισμένο σκοπό, καί μιά καθαρή ἀκολουθία γεγονότων:
νά διώξουν τούς Πορτογάλους, νά σχηματίσουν κυβέρνηση, νά νομοθετή-
σουν ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τά θέματα πού συζητήθηκαν σ' αὐτό τό δοκίμιο
ὅπως ἡ ἐννοιολογική διαφορά ἀνάμεσα στήν ἔθνικη ἀπελευθέρωση καί τό
σοσιαλισμό, κι ἡ ἀντανάκλασή της σ' ἓνα μαζικό κίνημα πού ἐξουσιάζεται

από μία πολύ μικρή έλίτ, είναι δια συνέπειες αυτής της αντίληψης της ιστορίας.

Η εναλλακτική θεώρηση εξάγει το σοσιαλισμό σαν την διαδικασία όπου οι μάζες έρχονται να διευθύνουν δημιουργικά τη ζωή τους. Δέν είναι μόνο θέμα του τί γίνεται, αλλά και του πώς γίνεται — ανάμεσα σ' αυτά τα δυο υπάρχει μία διαλεκτική αλληλεξάρτηση. Η συγκεντροποίηση, λοιπόν, δέν είναι ένα «ρεαλιστικό» μέτρο στο δρόμο για τον σοσιαλισμό, αλλά μάλλον μία θεμελιακή προδοσία του σοσιαλισμού. Είναι μία προδοσία της διαδικασίας ανάπτυξης της λαϊκής δημιουργικότητας. Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία, ο λαός θά κατευθύνει την δραστηριότητά του στη βάση των ιδιαίτερων εμπειριών κι αντιλήψεων του, κι αυτός είναι ο λόγος που υπογράμμισα τη θετική σημασία της φυλής ή της γεωγραφικής περιοχής στο πλέγμα του Τρίτου Κόσμου. Δέν θά 'πρεπε, όμως να υπερεκτιμήσουμε αυτό το σημείο, γιατί η διαιρηματοποίηση γεννάει πιο «συμβατικές» ταξικές σχέσεις μέ το πέρασμα του χρόνου.

Δέν χωρεί αμφιβολία ότι, για τά καταπιεζόμενα εκατομμύρια των υπανάπτυκτων χωρών, ο αντι-ιμπεριαλιστικός αγώνας είναι μία αναγκαioτητα και αξίζει την υποστήριξή μας. Αυτός ο αγώνας μπορεί καλύτερα να 'χει μιάν έντονη διάσταση, μολονότι υπάρχουν κι άλλοι τρόποι αντίστασης που πρέπει να έρευνηθούν. (Η «αίγλη» του «ήρωικού αντάρτη» είναι μία ιδιαίτερα δυσάρεστη πλευρά της άριστερης μυθολογίας, μία απόδειξη της έμμονης ανδροκρατίας που παίζει ένα σημαντικό ρόλο σ' αυτή την μυθολογία). Αυτό που πρέπει ν' αποφευχθεί σέ τέτοιους αγώνες είναι τό να τους καθοδηγούν και να τους προσδιορίζουν οι δικαιοσύμενοι των πόλεων. Η συμμετοχή τους μπορεί να 'ναι αποφασιστική, αν όμως παίρνουν πάντα την πρωτοβουλία, τότε ο αγώνας θά γίνει συγκεντρωτικός κι ελιτίστικός, και ή τελική του «νίκη» θά προαναγγείλει μία νέα μορφή τυραννίας.

Ο αντι-ιμπεριαλιστικός αγώνας αξίζει την υποστήριξή μας. Αυτό που δέν την αξίζει είναι ο «έθνικοαπελευθερωτικός» αγώνας που βασίζεται σέ δυτικές ιδέες, σέ μία δυτική αντίληψη της ιστορίας και σέ δυτικές αξιολογήσεις. Ένας αληθινός αντι-ιμπεριαλιστικός αγώνας σημαίνει αντίθεση όχι μόνο στην κοινωνικο-οικονομική και πολιτική καταπίεση, αλλά επίσης και στις έντεχνα συνδεδεμένες τεχνικές της πολιτιστικής και ιδεολογικής καταπίεσης. Τά έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, γενικά, δέν τό παίρνουν υπ' όψη τους αυτό, κοιτάζουν μόνο ν' αλλάξουν πρόσωπα και προγράμματα, ενώ διατηρούν τούς θεσμούς και τίς αξίες των ιμπεριαλιστών. Απ' τούς επανστατές εξαρτάται μάλλον νά κριτικάρουν κάτι τέτοια κινήματα, παρά νά υιοθετούν τη σύγχυση και τίς υποκρισίες τους.

Στό μεταξύ, τό καλύτερο που μπορούμε νά κάνουμε για νά βοηθήσουμε τούς καταπιεζόμενους πληθυσμούς των υπανάπτυκτων χωρών, είναι νά δουλεύουμε εδώ, στο δικό μας χαρακωμα μέσα στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη, ενάντια στις καταπιεστικές κι εξουσιαστικές δομές που μας καταπιέζουν όλους μας.

Σ η μ ε ι ώ σ ε ι ς

1. Μέ τον όρο «επανάπτυξη» δέν έννοώ μόνο τήν άπουσία σύνθετης τεχνολογίας αλλά και μιá κατάσταση που είναι δημιούργημα μιáς συνεχούς κι έντατικής έκμετάλλευσης. 'Η επανάπτυξη δέν είναι κάποιο άνιστορικό προοίμιο τής άνάπτυξης, αλλά τό άποτέλεσμα μιáς ιστορικής διαδικασίας, όπου μιá οικονομία διαμορφώνεται, βασικά, για νά Ικανοποιήσει τίς άνάγκες μιáς άλλης οικονομίας, πιά Ισχυρής, ή οποία τήν έκμεταλλεύεται και άπό τήν οποία εξαρτάται.

2. Οί μαρξιστές θεωροϋν παραδοσιακά τό προλεταριάτο σάν τήν μόνη άναλλοίωτη επαναστατική τάξη, ένώ οί άγρότες θεωροϋνται άνοργάνωτοι κι άπείθαρχοι, Ικανοί για αδόρμητες έξεγέρσεις αλλά ποτέ για επανάσταση. Αδτός ο μύθος άντικροσεται άπό τον Σάνιν στήν μπροσούρα του, «WORKERS AND PEASANTS IN REVOLUTION», SPOKESMAN, έξανγλ., Νο 6, 1978. 'Υπάρχουν περισσότερες μορφές επαναστατικής συνείδησης άπ' όσες υπήρχαν στά φιλοσοφικά δράματα του Μάρξ.

MARTIN ΣΙΕΝΣ

(Έουδόθηκε μέ μορφή μπροσούρας άπ' τήν
Black Jake Collective, England)
Μετάφραση: Βασίλης Τομανάς

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ - ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ,

Προϊστορία

"Ως τά μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '70 τὸ Ἀφγανιστάν ἦταν ἓνα φεουδαρχικό ἀπολίθωμα· ὁ 20ὸς αἰώνας ἀσκήσε μικρὴ μόνο ἐπίδραση στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, ἀλλὰ ἀκόμα κι αὐτὴ δὲν χρονολογεῖται νωρίτερα ἀπ' τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '40, ὅταν ὁ ΕἰΠΑ, βλέποντας τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τοῦ Ἀφγανιστάν στὸν ψυχρὸ πόλεμο, ἀρχίσαν νὰ δημιουργοῦν ἐκεῖ μιά σφαῖρα ἐπιρροῆς.

Τὸ Ἀφγανιστάν ἀπὸ μόνο του δὲν ἔχει μεγάλη ἀξία. Οἱ ξένες ἐπεμβάσεις εἶναι μηδαμινές. Ἀπ' ὅτι εἶναι γνωστὸ, δὲν ἔχει ἀξιόλογους φυσικοὺς πόρους. Ὁ πληθυσμὸς του εἶναι μόνο 14-18 ἑκατ. κάτοικοι ἀλλὰ, ἀπὸ στρατηγικὴ ἀποψη, λίγα ἔθνη εἶναι τόσο σημαντικὰ. Τὸ Ἀφγανιστάν ἔχει σύνορα καὶ ἐμπορικοὺς δρόμους μὲ 4 ἀπ' τὶς ἰσχυρότερες καὶ πιὸ ἀμφιλεγόμενες δυνάμεις τοῦ κόσμου: τὴν Κίνα, τὴ Ρωσία, τὴν Ἰνδία καὶ τὸ Ἰράν — καθὼς καὶ μὲ τὸ Πακιστάν, πού ἔχει κι αὐτὸ ἀνάλογη στρατηγικὴν σημασίαν μὲ τὸ Ἀφγανιστάν. Ἄν κάποια ἀπ' αὐτὲς τὶς χώρες κατάφερνε νὰ ἐλέγξει τὸ Ἀφγανιστάν, θ' ἀποκοτοῦσε καὶ τὸν ἔλεγχον πολλῶν ὁδικῶν δρόμων ἀνάμεσα στὴ Μέση καὶ στὴν Ἄπω Ἀνατολή. Θὰ πληροῖζε ἓνα ἔθνος κοντότερα στὴν κυριαρχίαν πᾶν στὴν Ἰνδικὴ χερσόνησο στὰ νότια, ἢ στὸ Ἰράν καὶ στὸν Περσικὸ Κόλπον στὰ δυτικὰ. Ἄν εἰσέβαλε ἀπ' τὸν νότον θὰ εἶχαντο στὰ ὑπερευαίσθητα νότια σύνορα τῆς ΕΣΣΔ, καὶ θὰ ἔχε νὰ ἀντιμετωπίσει τὶς ἀνυπότακτες ἰσλαμικὲς φυλές, πού ἔχουν περισσότερα κοινὰ μὲ τὶς γειτονικὲς ἰσλαμικὲς φυλές τοῦ Ἰράν καὶ τοῦ Ἀφγανιστάν, παρά μὲ τοὺς μαρξιστὲς - λενινιστὲς κυριάρχους τους, πού εἰσάγονται χιλιάδες μίλια μακριά, στὴ Μόσχα.

Ἡ μανία τῶν καπιταλιστῶν γιὰ τὴν εἰσβολὴν στὸ Ἀφγανιστάν δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀπώλεια ἑλλης μιᾶς χώρας σὰν τὴν Ἀγκόλη· προέρχεται κι ἀπ' τὸν φόβον γιὰ τὸ ποῦ θὰ ἔναι τὸ ἐπόμενο ἔθνος. Τὸ χάσμιον ἑνὸς πιονιοῦ εἶναι ἀρκετὰ ἀσχημὸν, τὸ χάσμιον ὁμοῦ ἑνὸς ἀποραιοιστικοῦ πιονιοῦ, πού μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἀπώλεια πιὸ πολυτίμων κομματιῶν,

* Σ.τ.Ε. Τὸ ἄρθρον αὐτὸ γράφτηκε ἀπ' τὸν Γκάρι Χιλ, μέλος τῶν Ἐλευθεριακῶν Ἐργατῶν τῆς Αὐστραλίας. Δὲν ἐκφράζει ὑποχρεωτικὰ τὶς ἀπόψεις τῆς οἰκίας.

είναι καταστροφή. Οι Ρώσοι απέχουν τώρα 300 μίλια από την Άραβική θάλασσα. Αν φτάσουν εκεί θα αποκτήσουν την ναυτική κυριαρχία στον Ινδικό. Είναι άπιθανο να εισβάλουν στο Πακιστάν και να διακινδυνεύσουν έτσι έναν πόλεμο με την Ινδία ή, πιθανόν κι έναν Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο το Πακιστάν είναι ένα ανήσυχο, δυσαρεστημένο έθνος. Μπορεί να υποθάλψουν μιά τοπική Έπανάσταση, ή οποία θα οδηγήσει σε μιά κυβέρνηση άνδρειακίων που θα τους προσφέρει προσβάσεις και θα τους βοηθήσει να φτιάξουν ναυτικές βάσεις· μπορεί να συνάψουν κάποια συμφωνία με τον δεξιό δικτάτορα του Πακιστάν, στρατηγό Ζία, έγγυώμενοι την παραμονή του στην εξουσία έφόσον τους κάνει τὰ χατήρια. Ο Ζία όπωσδήποτε εξετάζει αυτή την πιθανότητα. Σε μιά πρόσφατη συνέντευξή του στο περιοδικό TIME ο Ζία τόνισε ότι, αν οι ΕΠΑ δέν τον βοηθούσαν με Ικανοποιητικό γι' αυτόν τρόπο, θα έκανε συμφωνία με την ΕΣΣΔ.

Τό Άφγανιστάν θα μπορούσε επίσης να 'ναι ένα σκαλοπάτι προς τό 'Ιράν. Ο Χαμείνι δέν είναι άρεστός στη Μόσχα, όπως και κάθε επανάσταση στά Ρωσικά σύνορα, ιδιαίτερα όταν αυτή ή επανάσταση διακηρύσσει ότι είναι ενάντια τόσο στον κομμουνισμό όσο και στον καπιταλισμό. Η 'Ισλαμική Έπανάσταση στο 'Ιράν, όπως κι αυτή στο Άφγανιστάν, θα μπορούσε να επηρεάσει τους ανυπόταχτους μουσουλμάνους που βρίσκονται στα Σοβιετικά σύνορα και να εξασθενίσει τή Σοβιετική επιρροή στη Μέση Άνατολή, ανταγωνιζόμενη την.

Ή εισβολή

Ή Ρωσία ενδιαφερόταν για τό Άφγανιστάν από τή δεκαετία του 1840 κιόλας, αλλά φοβόταν μιά σύγκρουση με τήν, επίσης ενδιαφερόμενη, Μ. Βρετανία. Στά 1919 ο Τρότσκι, σαν άρχηγός του Κόκκινου Στρατού, πρότεινε μιά εισβολή που θα συμπεριλάμβανε και τήν κατάκτηση τής 'Ινδίας. Στά 1941 ο Χίτλερ πρότεινε μιά επέκταση τής Ατσάλινης Συμφωνίας: ή ΕΣΣΔ θα έπαιρνε τήν 'Ινδική χερσόνησο αν επιτίθονταν στους Βρετανούς. Ο Χίτλερ κι ο Στάλιν διαφώνησαν πάνω στο ποιός θα 'παιρνε τὰ Τουρκικά Στενά προς τήν Μεσόγειο.

Από τὰ τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ως τὰ 1973 τό Άφγανιστάν άνήκε στο καπιταλιστικό στρατόπεδο — τόσο πολύ ώστε ήταν μιά από τίς λίγες 'Ισλαμικές χώρες που δέν άντιτάχθηκαν με μανία στο 'Ισραήλ. Στά 1973, όμως, ή παλιά μοναρχία άνατράπηκε κι άντικαταστήθηκε από τήν κυριαρχία του Μωχάμετ Νταούντ. Στην άρχή ο Νταούντ ήταν φιλοσοβιετικός, άλλαξε όμως στρατόπεδο στά 1976.

Τόν Άπριλιο του '78 προσπάθησε να διαλύσει τό Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Άφγανιστάν (PDPA). Άπέτυχε, όμως, και τό PDPA έκανε μιά επανάσταση που άνέτρεψε τόν Νταούντ, τόν εκτέλεσε, πήρε τήν εξουσία στην Καμπούλ και βαθμιαία τήν επέκτεινε και στις άλλες πόλεις. Αυτό σημάδεψε και τήν άρχή του εμφύλιου πολέμου που θα κλιμακώνονταν μέσα

στό 1979. Για τούς υποστηρικτές του, τό PDPA είναι ένα γνήσιο επαναστατικό κόμμα. Διακηρύσσουν ότι καταργεί τόν παλιό φεουδαρχισμό κι αναδιανέμει τή γή στους αγρότες, προσφέρει ισοτιμία στις γυναίκες, μόρφωση και εκπαίδευση, κι άσκει άντι - άμερικανική πολιτική.

Γιά τούς αντιπάλους του, τό PDPA είναι άνδρείκελο τών Σοβιετικών, σκέφτεται μόνον τά συμφέροντά του όπως και κάθε άλλο κυρίαρχο στρώμα πού έξουσίασε τό 'Αφγανιστάν, μισείται άπ' τήν πλειονότητα τού πληθυσμού κι επιδιώνει χάρη στην Σοβιετική βοήθεια.

Τό σίγουρο είναι ότι τό PDPA, είναι αναμφισβήτητα ένα φιλοσοβιετικό και παρασσήμενο άπό φραξιοιστικές διαμάχες κόμμα, πού έξουσιάζεται και χειραγωγείται άπό άντιμαχόμενες κλίκες — ή λέξη άντιμαχόμενες έχει έδώ τό κυριολεκτικό της νόημα. 'Ο διάδοχος τού Νταούντ, Τχράκι, φυλάκισε και δολοφόνησε πολλά μέλη της πτέρυγας «Σημιαία» τού Κόμματος. 'Ο ήγέτης αυτής της πτέρυγας, ο 'Αμίν, δραπέτευσε και τόν 'Απρίλη τού '79 δολοφόνησε τόν Τχράκι, πήρε ο ίδιος τήν έξουσία και κατέστειλε τούς αντιπάλους του μέσα στό κόμμα πού άμείλικτα άπ' ότι ο Τχράκι ή ο Νταούντ. 'Αφ'τού τό PDPA βρέθηκε στην έξουσία έχασε γρήγορα κάθε υποστήριξη ή άνοχη άπό μέρος τού πληθυσμού. 'Η κυριαρχία του στηριζόταν όλο και περισσότερο στον έξοπλίζόμενο άπό τούς Σοβιετικούς Στρατό. 'Ακόμη κι ή υποστήριξη τού στρατού δέν ήταν γενικά όλοθερμη. Παρά τό γεγονός ότι ο στρατός είχε τάγκς, έλαφρύ και βαρύ πυροβολικό, άεροπλάνα, φορτηγά και έλικόπτερα, ήττιούνταν άπό άντάρτες πού ήταν συνήθως όπλισμένοι μέ τουφέκια 303 άπό τούς παγκόσμιους πλείμους. Οι έλμοι, οι χειροβομβίδες και τά πολυβόλα σπάνιζαν. 'Όσο για τά άντιαρματικά και άντιεραπορικά όπλα, δέν ήξεραν ούτε νά τά χρησιμοποιούν ως τις άρχές τού '80.

Οι λιποταξίες, άπό τόν στρατό πρós τούς άντάρτες πλήθαιναν όσπου, τόν Σεπτέμβρη τού '79 όλόκληρα συντάγματα έλλαξαν στρατόπεδο, κι ήταν πιά φανερό ότι ή κυριαρχία τού PDPA έφτανε στό τέλος της. Τότε, στις 27 Δεκέμβρη, ή ΕΣΣΔ έστειλε 75000 στρατιώτες, δολοφόνησε τόν 'Αμίν και τόν άντικατάστησε μέ τό τυρινό της άνδρείκελο, τόν Καρμάλ. Σέ μία προσπάθεια νά έξειμενίσει τούς άνήσυχους μουσουλμάνους συμμάχους του στην 'Αφρική και στη Μέση 'Ανατολή και νά περιορίσει τήν υποστήριξη πρós τούς επαναστάτες, ο Καρμάλ υπογράμμισε τό γεγονός ότι τό PDPA δέν είναι άντι-ϊσλαμικό και συμπεριέλαβε μερικούς γνωστούς μουσουλμάνους στην κυβέρνηση του. Οι λιποταξίες πρós τούς άντάρτες μειώθηκαν αισθητά και οι Σοβιετικές δυνάμεις έλέγχουν, έστω και μέ δυσκολία, τούς περισσότερους όρόμους και τις περισσότερες πόλεις.

Τά πράγματα δέν είναι διόλου άσχημα και για τούς έξεγεργμένους. Χρησιμοποιούν τώρα τό Πακιστάν σαν καταφύγιο και βάση εκπαίδευσης, παραλαμβάνουν πιά σύγχρονο όπλισμό και μαθαίνουν νά τόν χρησιμοποιούν. Οι έξεγεργμένοι είναι φανατικά άφοσιωμένοι στην ύπόθεσή τους. Είναι έμπειροπόλεμοι, σκληροπράχνηλοι και γνωρίζουν τήν περιοχή, πράγματα πού τείνει νά μειώσει στό έλάχιστο τήν σοβιετική τεχνολογική υπεροχή.

Τά τάνκς πού συνέντριψαν τόσο αποτελεσματικά τήν Ούγγρική και τήν Τσεχοσλοβακική επανάσταση είναι άχρηστα έξω από τίς πόλεις, τίς πεδιάδες και τίς κοιλάδες. Οί Ρώσοι θά 'πρεπε νά 'χαν διδαχθεί από τήν τελευταία μεγάλη εισβολή στό 'Αφγανιστάν, στά 1840, πού έκαναν ο Βρεταννοί από τήν 'Ινδία. Τό έκστρατευτικό σάμα δύναμης 20.000 άντρων κατάφερε νά καταλάβει τήν Καμπούλ και νά τήν κρατήσει, επειδή υπερείχε αριθμητικά και διέθετε πιά σύγχρονο όπλισμό, αλλά αντίληφθηκαν ότι δέν μπορούσαν νά καταλάβουν όλη τήν χώρα και ότι έπρεπε νά υποχωρήσουν. Στή διάρκεια τής υποχώρησης τούς επέτέθησαν οί 'Αφγανοί κι οί Πάρθιοι. "Όλο τό έκστρατευτικό σάμα καταστράφηκε — έξω από 100 άταμα πού πιάστηκαν αιχμάλωτοι, ένας μόνο επέζησε κι έφτασε ξανά σέ άγγλικό έδαφος.

"Όσον άφορά τήν Ρωσία, οί επιθετικοί πόλεμοι οδήγησαν σχεδόν πάντοτε, είτε σέ επανάσταση, είτε σέ αύξημένη αντίδραση και δυσρέσκεια στό έσωτερικό της. Δυό έξαιρέσεις είναι ή εισβολή στήν Πολωνία στά 1863 - 64 και ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος στά 1870. "Ο πόλεμος το 1903-5 μέ τήν 'Ιαπωνία καθώς κι ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος οδήγησαν σέ επανάσταση όταν έγινε φανερό ότι ή Ρωσία δέν μπορούσε νά νικήσει. 'Ακόμη κι οί γρήγορες νίκες στήν 'Αν. Γερμανία στά 1953, στήν Ούγγαρία στά 1956 και στήν Τσεχοσλοβακία στά 1968, συνάντησαν πλατιά δυσρέσκεια και αύξηση σέ μέγεθος και σέ πλάτος τών κινημάτων διαφωνίας κι άνοπακοής μέσα στό στράτευμα. 'Εδώ, συντρέχουν όλο οί λόγοι γιά κάτι τέτοιο. "Ένας λαομίσητος πόλεμος, τό χαμηλό βιοτικό επίπεδο τών περισσότερων Ρώσων, ο άποχαυνωτικός και μειωτικός γιά τήν προσωπικότητα σοβιετικός τρόπος ζωής, ή άνυπότακτη νεολαία, ή αύξανόμενη έπαφή μέ τή Δύση: όλα αυτά θά μπορούσαν νά συνδυαστούν και νά φέρουν μιάν επανάσταση. Αυτό σημαίνει ότι ή κρίση το 2 'Αφγανιστάν δέν θά μετατραπεί σ' ένα μείζονα πόλεμο ή, άκόμα, σ' έναν Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παγκόσμιος Πόλεμος

Τό 'Αφγανιστάν δέν είναι παρά ή πιά πρόσφατη κρίση πού μάς οδήγησε, σύμφωνα μέ τούς δημοσιογράφους, «στά πρόθυρα το 2 Παγκοσμίου Πόλεμου». Μόνο στά 1979 είχαμε άλλες δυό κρίσεις πού λίγο έλειψε νά προκαλέσουν παγκόσμιο πόλεμο. Τό Γενάρη - Φλεβάρη ήταν ή Σινο - βιετναμική κρίση και τό Νοέμβρη ή κρίση τής ύπόθεσης τών 'Ομήρων τής Τεχεράνης. Καθώς διαδέχονται τό ένα τό άλλο και ή οικονομική κατάσταση χειροτερεύει, αυτά τά γεγονότα αποκτούν μεγαλύτερη σημασία. Στίς άρχές και στά μέσα τής δεκαετίας το 70 έγινε μιá δλόκληρη σειρά πολέμων, πραξικοπημάτων κι επαναστάσεων όπου ή ΕΣΣΔ ύποστηρίξε τή μιá παράταξη κι οί ΕΠΑ τήν άλλη.

Σεκινώντας άπ' τό Βιετνάμ, τό 'Ισραήλ και τήν Τσεχοσλοβακία στήν δεκαετία το 60, αυτές οί συγκρούσεις έγιναν πιά συνηθισμένες, άπό τήν ύπόθεση Μπαγκλαντές και τήν εισβολή στό Λάος στά 1970 ως τήν επανά-

σταση στη Νικαράγουα στά 1978 - 79. Στην Άγκολα πολέμησαν μεταξύ τους Άμερικάνοι και Κουβανοί σύμβουλοι και στρατιώτες, κι όμως κανένας δέν μιλούσε για Παγκόσμιο Πόλεμο. Έκτός από τόν πόλεμο Γιόμ - Κιπούρ* στά 1973, καμιά από αυτές τίς συρράξεις δέν οδήγησε σε σοβαρές συζητήσεις για Παγκόσμιο Πόλεμο. Τώρα, στά 1979, είχαμε τρείς διαφορετικές κρίσεις και οι πολιτικοί μιλούν άνοιχτά για τήν ανάγκη νά γίνουν πολεμικές προετοιμασίες. Ο Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος είναι τό αγαπημένο θέμα περιοδικών κι εφημερίδων. Άφθονούν τά μυθιστορήματα και τά παιδικά στρατιωτικά παιχνίδια μέ άφετηρία αυτό τό θέμα. Οι καλύτεροι τονίζουν ότι ή άτιμόσυραρα θυμίζει πολύ εκείνη πού επικρατούσε στά τέλη τής δεκαετίας του '30. Τό πλέγμα των πολιτικών συμμαχιών, άπαρτίζεται ολο και περισσότερο από έθνη πού ετοιμάζονται για μαζικό πόλεμο. Γιατί έχει συμβεί αυτό;

Ή σύγκρουση Άνατολής - Δύσης

Στό τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατακτήθηκαν τά φασιστικά έθνη και παράκμασαν οι παλιές Εύρωπαϊκές άποικιακές δυνάμεις. Μέ τήν Κίνα νά σπαράσσεται άπ' τόν εμφύλιο πόλεμο ως τό '49, οι ΕΠΑ κι ή ΕΣΣΔ κράτησαν τόν ρόλο των παγκόσμιων υπερδυνάμεων. Έχθρικές λόγω ιδεολογίας και άντιμαχομένων συμφερόντων οι δύο αυτές χώρες έγκαινίασαν έναν νέο τύπο άποικιοκρατίας. Στά τέλη τής δεκαετίας του '40 άρχισαν νά διαλύονται οι παλιές αυτοκρατορίες. Ή Πορτογαλία, πρώτη εύρωπαϊκή ήμπεριαλιστική δύναμη κάποτε και τελευταία τώρα, είδε τήν αυτοκρατορία της νά διαλύεται στά 1974. Ή ανεξαρτησία, ωστόσο, συναπαγόταν προβλήματα για τίς πρώην άποικίες. Δέν είχαν τήν τεχνολογία, τόν πλούτο και τήν εκπαίδευση τής Δύσης. Αλλά τά πράγματα ήταν προωθηθείσες για τήν επιβίωση στον 20ό αιώνα και για νά τά άποκτήσουν, οι νέες έθνικιστικές κυβερνήσεις έπρεπε νά συνάψουν σχέσεις μέ τή μία ή τήν άλλη υπερδύναμη. Σε άντάλλαγμα, οι υπερδυνάμεις έπαιρναν ευνοϊκούς όρους στις έμπορικές συναλλαγές, μειώσεις φόρων για επενδύσεις, χερσαίες και ναυτικές βάσεις καθώς και ύποστηρίξη στις ψηφοφορίες του ΟΗΕ. Έτσι, σημαντικοί άντι - ήμπεριαλιστές σαν τόν Γιόμο Κενυάτα τής Κένυα και τόν Νεχρού τής Ινδίας έγιναν πρόθυμοι ύποστηρικτές του καπιταλιστικού νεο - ήμπεριαλισμού. Άντί για άποικιακούς διοικητές και διπλωματία των κανονιοφόρων, εμφανίστηκαν πρόεδροι και πρωθυπουργοί, πρώην επαναστάτες — διοικητές όχι από τήν Εύρώπη αλλά πιθανά εκπαιδευμένοι εκεί πριν νά επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Άντί για κανονιοφόρους και στρατό από τήν Εύρώπη, υπήρχαν τώρα τοπικοί στρατοί οργανωμένοι σύμφωνα μέ τά Εύρωπαϊκά πρότυπα, εξοπλισμένα από τή Δύση και χρησιμοποιούμενοι για τόν ίδιο σκοπό — νά στηρίζουν τόν καπιταλισμό.

* Σ.τ.Μ. Άραβοϊσραηλινός

Τό Ίδιο έκανε και ή Ρωσία: όντας πάντα μιά επεκτατική δύναμη, μετατόριε τό μεγαλύτερο μέρος τής 'Αν. Εύρώπης σέ άποικίες στά 1945. Μόνο μετά τό ξέπασμα τής Ούγγρικης Έπανάστασης και κάτω άπό τήν άπειλή μιάς πύ έκταταμένης επανάστασης στά 1956, χαλάρισε αυτή ή έκμετάλλευση. Μιά τέτοια χαλάρωση όμως δέν μπορούσε νά κρατησει πολύ. Πέρα άπ' τήν 'Αν. Εύρώπη, ή ΕΣΣΔ άπόκτησε περισσότερους δορυφόρους (σέ άντιδιαστολή μέ τίς άποικίες) στήν Β. Κορέα, τή Φιλανδία, τήν Κούβα, τό Βιετνάμ, τήν 'Αγκόλα και τήν Αιθιοπία. Η ΕΣΣΔ επεκτείνει τήν επιρροή της στήν Μέση 'Ανατολή, στήν 'Αφρική, στή Λατινική 'Αμερική και στόν 'Ινδικό. 'Αλλά και οι ΕΠΑ επεκτείνονται και συναγωνίζονται τήν ΕΣΣΔ στίς ίδιες περιοχές, κι έτσι γεννιέται ή σύγκρουση. Μερικές φορές οι συγκρούσεις διεξάγονται σέ διπλωματικό επίπεδο, όπως ή μακρόχρονη πάλη γιά τόν προσηταρισμό τής Αιγύπτου σάν σύμμαχου, μιά σύγκρουση στήν όποια νίκησαν οι ΕΠΑ. 'Αλλες φορές, πάλι, ή σύγκρουση διεξάγεται σέ στρατιωτικό επίπεδο, όπως στήν Κορέα, στό Βιετνάμ και στήν 'Αγκόλα, μέ τή μιά ή τήν άλλη πλευρά νά χρησιμοποιεί συμμαχικά στρατεύματα άντί γιά Ρώσους ή 'Αμερικάνους στρατιώτες, πράγμα πού θά δημιουργούσε μιά κατάσταση σά «πρόθυρα του Γ' Παγκόσμιου Πόλεμου».

Η οικονομική κρίση

Στά 1971 ο κόσμος έγκατέλειψε τόν κανόνα του χρυσού: τά διάφορα συναλλάγματα έπαφταν νά 'χουν σταθερή αξία. 'Από τά 1944 ως τά 1971 ή ίσοτιμία του άμερικάνικου δολλάριου μέ τό χρυσό ήταν 35 δολ. ή αλγικιά, πράγμα πού σημαίνει ότι ο χρυσός ήταν ή βασική αξία και τό δολλάριο έξαρτιόταν άπ' αυτήν. 'Από τά τέλη τής δεκαετίας του '60 όμως, ο πληθωρισμός και ή εθνημερία αύξησαν τήν ποσότητα του χαρτοναμισματος, ενώ ο χρυσός αύξήθηκε ελάχιστα: παράλληλα, τά παγκόσμια άποθήματα έξαντλούνταν. Τόν Αδγουστο του 1971 αναγνωρίστηκε αυτή ή δυσαρμονία: ή βασική αξία του άμερικάνικου δολλάριου άφέθηκε στίς οικονομικές δυνάμεις και ή αξία του έπεφτε καθώς ή τιμή του χρυσού αύξάνονταν. 'Εχοντας μικρότερη αγοραστική δύναμη οι άνθρωποι ξόδευαν λιγότερα, άπασχολούνταν λιγότερο και άρχισε μιά καθοδική έλικοειδής κίνηση: λιγότερες δαπάνες, μικρότερη άπασχόληση, μεγαλύτερη άνεργία, μειωμένη επιχειρηματική πίστη, λιγότερες δαπάνες. Η οικονομική κρίση χειροτέριε μέ τίς αύξήσεις τής τιμής του πετρελαίου και τό εμπάργκο στά τέλη του '73. Οι Ισλαμικές χώρες, πού στήν πλειονότητά τους ήταν πρώην άποικίες, άποτελούσαν πιά άναπτυσσόμενα έθνη. 'Ηθελαν τώρα νά είναι: Ισάτιμια, και νά έμπορευόμναι μέ Ισους όρους. Οι μέρες πού οι καπιταλιστικές έταιριες πετρελαίου μπορούσαν νά ύπαγορεύουν τήν τιμή πού θά πλήρωναν, πέρασαν. 'Όταν άνεβαίνει ή τιμή ενός ζωτικού αγαθού σάν τό πετρέλαιο, όλες οι τιμές άνεβαίνουν. Τό κόστος λειτουργίας μιάς επιχείρησης ξεπερνάει τό επίπεδο άντλησης κέρδους: ή επιχείρηση κλείνει, αύξά-

γονται οι άνεργοι και οι δυνατότητες απασχόλησης της εργατικής δύναμης περιορίζονται. Οι τάξεις των δυσχεραστημένων και πικραμένων άνεργων πυκνώνουν.

Με την ύφεση και με όλες τις πρώην αποικίες να προσπαθούν ν' ανεβάσουν τις τιμές, εξαφανίζεται ο αμερικάνικος τρόπος ζωής. Για να διατηρήσουν τα κεκτημένα οι ΕΠΑ πρέπει να ξανακερδίσουν τη θέση τους στην παγκόσμια κυριαρχία. Ή ήττα στο Βιετνάμ, το σκάνδαλο Γουότεργκέιτ, ή πλατιά αναταραχή της περιόδου 1964-72 στο εσωτερικό των ΕΠΑ και η συνευθετοποίηση ότι η Αμερική στηρίζεται στην εκμετάλλευση των συμμάχων της, οδήγησαν στην απώλεια της εμπιστοσύνης προς τις ΕΠΑ. Λίγοι σύμμαχοι θά διακινδυνεύσουν τώρα εχθρικές σχέσεις με την Ρωσία, υποστηρίζοντας ανοιχτά τις ΕΠΑ. Οι ΕΠΑ θά πρέπει να κάνουν τον δικό τους αγώνα, πιθανά έναντι των δορυφώρων της ΕΣΣΔ στην αρχή. Είναι, όμως, η Ρωσία σέ θέση ν' αντέξει την απώλεια κάποιου απ' τους δορυφόρους της; Μπορούν οι ΕΠΑ, μετά από μιάν εμπλοκή σέ πόλεμο, ν' αντέξουν την απώλεια εμπιστοσύνης και συμμάχων που θά συνεπαγόταν μιά ήττα; Για να ξανακερδίσουν την προηγουμένη θέση τους, οι ΕΠΑ πρέπει να νικήσουν με την διπλωματία ή να κάνουν πόλεμο. Η διπλωματία περικλείει απειλές πολέμου και / ή εμπάργκο. Πιστεύεται πλατειά ότι μετά την καταστροφή του Βιετνάμ οι ΕΠΑ δέν θά εμπλακούν σ' ένα Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο, μεγάλα τμήματα, όμως, του αμερικανικού λαού έχουν γίνει ύστερικά φιλοπόλεμοι, σέ μιάν απελπισιμένη προσπάθεια να λειτουργήσουν την ήττα του Βιετνάμ και τις κοινωνικές και οικονομικές τους ανασφάλειες. Η φιλελεύθερη καπιταλιστική προσέγγιση του Κάρτερ είχε σάν αποτέλεσμα, τους χαμηλότερους δείκτες δημοτικότητας για αμερικανό πρόεδρο σ' όλη την αμερικάνικη ιστορία. Όσο, όμως γίνεται πιό φιλοπόλεμος, ή δημοτικότητά του ανεβαίνει. Προσωπική πολιτική ωφέλεια, συγκρούσεις προσωπικών συμφερόντων, απλή επιβίωση του καπιταλισμού — όποιοσδήποτε απ' αυτούς τους παράγοντες, κι ακόμη περισσότερο ένας συνδυασμός τους, θά μπορούσε να οδηγήσει είτε σέ αναζωπύρωση μικρών συγκρούσεων στον Τρίτο Κόσμο, είτε σέ Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο. Για τις ΕΠΑ θά ήταν τώρα πολύ καλύτερα, πριν χειροτερέψει ή οικονομική κρίση, έχοντας σύμμαχο την Κίνα της οποίας ή πορεία είναι αδύνατο να προδικαστεί, με τά ισλαμικά έθνη διαιρεμένα, και προτού περισσότερα αναπτυσσόμενα έθνη εξελιχθούν σέ υπερβολικά ανεξάρτητες υποαήφιες παγκόσμιες δυνάμεις.

Η επιταχυνόμενη παρακμή του καπιταλισμού και ή αδξανόμενη τάση για συγκρούσεις, δέν σημαίνει αναγκαστικά ότι θά έχουμε παγκόσμιο πόλεμο, αλλά φαίνεται, από τά όσα έχουν ήδη συμβεί, ότι ή επανάσταση, ή ύφεση και οι συγκρούσεις θά μορφοποιήσουν τον κόσμο στά επόμενα χρόνια πολύ πιά αποφασιστικά απ' ότι τον έχουν ήδη κάνει σ' αυτόν τον αιώνα.

Ἡ ἀντίδραση τῆς ἀριστερᾶς

Σ' ὅλο τὸν κόσμο οἱ περισσότερες ἀριστερές ὁμάδες αὐθυγραμμίστηκαν εἴτε μὲ τὴ Ρωσία, εἴτε μὲ τὴς ΕἴΠΑ, εἴτε μὲ τὴν Κίνα, στίς συγκρούσεις πού ἐγίναν ἀπὸ τὸν Σινοβιετναμικὸ πόλεμο τῶν ἀρχῶν τοῦ 1979 καί μετὰ.

Τὰ φιλοσοβιετικά κόμματα, ὅπως θά μπορούσε νά προβλεφτεῖ, εὐθυγραμμίστηκαν αὐτόματα μὲ τὴν ΕἴΣΣΔ. Ἡ ὕπακοή στήν ΕἴΣΣΔ εἶναι ἓνα τόσο βασικὸ μέρος τῆς γραμμῆς τους, ὥστε κάνει ἀπίθανη τὴν ἀποστασία σέ μεγάλη κλίμακα.

Τὰ φιλοκινεζικά κόμματα καί οἱ Μσοϊκές ὁμάδες ἀντιμετώπισαν περισσότερα προβλήματα. Τελικά, ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουν τὴν Κίνα στήν εὐθυγράμμισή της μὲ τὴς ΕἴΠΑ ἐνάντια στήν ΕἴΣΣΔ, ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται, τουλάχιστον, ὅτι εἶναι μαρξιστικὴ - λενινιστικὴ. Στὴν Αὐστραλία, τὸ ΚΚ Αὐστραλίας (Μ-Λ) καί οἱ ὁμάδες πού συνδέονται μ' αὐτό, κύρια ἡ Σοιμαχία Ἑργατῶν - Σπουδαστῶν ὑποστηρίζουν τώρα τὸν Φρέτζερ, μιμοῦμενες τὴν Κίνα. Καλοῦν τώρα σέ διαδηλώσεις «ὄλο τὸν ἀντι-σοβιετικὸ λαό». Τώρα ἡ Κρατικὴ Ὑπηρεσία Πολιτικῆς Κατασκοπείας, «θεωρεῖται διαλεκτικά» ὅτι ἔχει καί τὴν καλὴ τῆς πλευρᾶ — ἀπὸ κατασκοπεύει τὴς φιλο-σοβιετικές ὁμάδες! Γιά νά παραθέσουμε ἓνα μαοϊκὸ φυλλάδιο γιά τὸν Φρέτζερ, «Ὅποια καί ἂν εἶναι τὰ κίνητρα πού ὑπαγόρευαν στὸν Φρέτζερ ν' ἀντιταχθεῖ στήν ἐισβολή στό Ἀφγανιστάν, αὐτὴ ἡ θέση του εἶναι ὀρθή καί θά πρέπει νά τὸν ὑποστηρίξουμε». Ὁ Φρέτζερ συγκρίνεται ἔπειτα μὲ τὸν Τσῶρτσιλ πού, μολοντί ἐκπροσωποῦσε τὸν ἐγγλέζικο ἰμπεριαλισμὸ, ἦταν προοδευτικὸς γιὰτὶ ἀντιτάχτηκε στό μεγαλύτερο κακό, «τὴ Χιτλερική Γερμανία».

Ὅταν ὁ Φρέτζερ ἤρθε στήν ἐξουσία στὰ 1976, καί περίπου ὡς τὰ 1978, ὅποιος διαφωνοῦσε μὲ τὴν μαοϊκὴ γραμμὴ ὅτι ὁ Φρέτζερ ἦταν φασίστας, ἢ ἀκόμα κι ἂν ὑποστήριζε ἀπλῶς ὅτι ὁ Φρέτζερ ἦταν μάλλον ἀκροδεξιὸς ἐξτρεμιστὴς παρά φασίστας, θεωροῦνταν κι αὐτὸς φασίστας. Τώρα, ἂν δὲν ὑποστηρίζεις τὸν Φρέτζερ, σημαίνει ὅτι εἶσαι φασίστας.

Αὐτές οἱ ὁμάδες δὲν ἀντικαθρεπρίζουν παρά μόνο τὴν ἀμφιταλαντευομένη πολιτικὴ τῆς Κίνας. Ἡ Κίνα φοβάται τὴς ἐπεκτατικές δυνάμεις περισσότερο ἀπὸ οἰδιόποτε ἄλλο, γιὰτὶ ἦταν πάντα ὑπὲρ τοῦ ἀπομονωτισμοῦ καί γιὰτὶ δέχτηκε ἐισβολές καί ἀποικιοποιήθηκε πολλές φορές. Γι' αὐτό, φοβάται περισσότερο τὸν ἰμπεριαλισμὸ ἀπ' ὅτι τὸν καπιταλισμὸ. Καί καθιῶς ἡ ἐπιθετικὴ πολιτικὴ τῆς ΕἴΣΣΔ ἀπειλεῖ τὴν Κίνα περισσότερο ἀπ' τὴν ἀντίστοιχη τῶν ΕἴΠΑ, ἡ Κίνα διαλέγει τὸ μικρότερο κακό. Σὰν μιὰ ἀπομονωτικὴ δύναμη, ἡ Κίνα ἀποτελεῖ ἓνα ἥρωϊκὸ παράδειγμα γιά μερικὸς ἀντι-ἰμπεριαλιστές' σέ τρεῖς ὁμοῦ περιπτώσεις ἀπὸ τὰ 1949 καί μετὰ, ἡ Κίνα ἔκανε ἐπεκτατικές ἐισβολές — ἐνάντια στὴ Ν. Κορέα στὰ 1951, ἐνάντια στό Θιβέτ στὰ 1959, καί ἐνάντια στό Βιετνάμ στὰ 1979.

Ενώ οι εισβολές στην Κορέα και στο Βιετνάμ ήταν αντιδράσεις σε επεκτατικές πολιτικές σε βάρος της Κίνας, η εισβολή στο Θιβέτ ήταν καθαρός επεκτατισμός και έχει πολλά κοινά με την Ρωσική απόπειρα κατάληψης του Αφγανιστάν. Υπάρχουν δυο και περισσότερες αποδείξεις ότι η Κίνα προσπαθεί να κερδίσει επιρροή και να εμπλακεί στο πλέγμα των αντισοβιετικών συμμαχιών κι ότι θα γίνει επεκτατική, αν τό υπαγορεύουν τα συμφέροντά της.

Γιά τους επαναστάτες δέν αποτελεί éναλλακτική λύση τό νά ακολουθήσουν τήν Κίνα. Κανένα από τά άλλα μαρξιστικά - λενινιστικά ή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα δέν τήρησε μιά Ισορροπημένη στάση. Οι λάτρες του Τρότσκι, ή Λίγκα των Σπαρτακιστών και οι ορθόδοξοι Τροτσικιστές, τό Σοσιαλιστικό Έργατικό Κόμμα (SWP), πού εκδίδει τήν ΑΜΕΣΗ ΔΡΑΣΗ, είναι οι μόνες σημαντικές άριστερές ομάδες, πέρα από τους παραδοσιακούς οπαδούς της γραμμής της Μόσχας, πού υποστήριξαν τήν εισβολή: τήν θεωρούν προοδευτική Ιστορικά. Οι Τροτσικιστές του Χήλυ, ή Σοσιαλιστική Έργατική Λίγκα (SLL) πού εκδίδει τά ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΝΕΑ, τάσσονται μέ τους Ίσλαμιστές επαναστάτες, τόν Καντάφι και τόν Χαμείνι: αντίταχθηκαν ξεκάθαρα στην Ρωσική εισβολή, κύρια όμως γιατί «προσφέρει στους καπιταλιστές τό πρόσχημα γιά πολεμοκαπηλεία». Τό ΚΚ Αυστραλίας (CPA), πού εκδίδει τή TRIBUNE, έχει μιά γραμμή παρόμοια μέ του SLL, παρά τό ότι δέν έχει διασυνδέσεις μέ τους Καντάφι - Χαμείνι. Και οι δυο ομάδες τονίζουν τήν προετοιμασία των καπιταλιστών γιά πόλεμο ενώ υποβαθμίζουν τήν προετοιμασία της Ρωσίας. Οι Διεθνείς Σοσιαλιστές (πού εκδίδουν τόν ΜΑΧΗΤΗ) παίρνουν μιά Ισορροπημένη στάση, κριτικάροντας και τίς ΕΠΑ και τήν ΕΣΣΔ, αλλά, σάν τους μαοϊκούς, είναι υπέρ της επικράτησης των αντι - Ρώσων επαναστατών. Αυτοί οι επαναστάτες είναι φανατικοί Ίσλαμιστές πού επιθυμούν τήν επιστροφή στην παλιά Ίσλαμική κοινωνία. Σε μιά Ιεραρχική, ταξικά διαιρεμένη κοινωνία, όπου κυριαρχούν ή μιζέρια, ή σεξουαλική καταπίεση, οι δεισιδαιμονίες, ή καταπίεση γυναικών και παιδιών, ο φεουδαρχισμός, ή λογοκρισία και ή θρησκεία. Οι ήγέτες αυτών των επαναστατικών ομάδων, χρηματοδοτούνται από τήν CIA και φιλοδοξούν νά γίνουν στρατιωτικοί άρχηγοί, πλούσιοι καπιταλιστές ή θρησκευτικοί ήγέτες. "Όπως λέει ο ΜΑΧΗΤΗΣ, «μιά νίκη των επαναστατών ούτε θά πρωθήσει τόν Σοσιαλισμό, ούτε θά πλήξει τόν καπιταλισμό». Τότε γιατί τους υποστηρίζουν; Αυτό είναι κάτι πού δέν τό διευκρινίζουν.

Τό Έργατικό Κόμμα Αυστραλίας (ALP) και τά άλλα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, καταδικάζουν κάποια έξαιρετικά φανατική πολεμοκαπηλεία και μερικά απ' αυτά λένε ότι έλπίζουν σε μιά ειρηνική διευθέτηση. Οι σοσιαλδημοκράτες όμως εθθυγραμμίζονται μέ μιά καπιταλιστική, μετριοπαθή στάση υπέρ του πολέμου. Προσπαθούν νά εφαρμόσουν ακόμη και μιά «διπλή πολιτική» μέ τό Κόμμα των Φιλελεύθερων του Φρέντζερ.

Οί αναρχικές απόψεις

Όρισμένες αναρχικές και ελευθεριακές ομάδες έχουν υιοθετήσει μία γραμμή απόρριψης και των δύο. "Άλλοι συμπλέουν με τις πατσιφιστικές ομάδες. Αυτή ή γραμμή δεν είναι αντιπαναστατική σαν τις άλλες, είναι όμως επαρκής; Η ειρήνη θα είναι εθραυστη και θα μοιάζει περισσότερο με άνακωχή όσο υπάρχουν οι υπερδυνάμεις. Η απόρριψη και των δύο είναι ένα αληθινό αλλά παρόλα αυτά άρνητικό σύνθημα' επιπλέον, σαν τις καμπάνιες υπέρ της ειρήνης, δεν θεραπεύει την αίτια της διαμάχης. Τι θα τό καταφέρει αυτό; Μόνον ή ταυτόχρονη άνατροπή του καπιταλιστικού συστήματος της Δύσης, των Μαρξιστικών - Λενινιστικών κυβερνήσεων της Ανατολής και των Ίσλαμικών κομμάτων, μπορεί να βάλει ένα τέλος σ' αυτή την κατάσταση.

Ποιός θα τό κάνει αυτό;

Κάτι τέτοιο μπορεί να κατορθωθεί μόνον από ένα κίνημα που βάξει: τά συμφέροντα του λαού πάνω από τά συμφέροντα της κυβέρνησης ή της ιδεολογίας. Ο παραλογισμός του να πιστεύουμε ότι μία ομάδα ανθρώπων είναι άνώτερη από μιάν άλλη γιατί γεννήθηκε στην άλλη μεριά μιάς τεχνητής συνοριακής γραμμής ή γιατί μιλά διαφορετική γλώσσα, πρέπει να εξαφανιστεί' ένα κίνημα που θα αντιτίθονταν στην κυριαρχία αυτών των τριών μορφών εξουσιασισμού, πρέπει να είναι αντικυβερνητικό. Μπορεί να εμφανιστεί ένα τέτοιο κίνημα στη Μέση Ανατολή; Αυτή τή στιγμή, που είναι ακόμη ισχυρές οι εξουσιαστικές δομές, κάτι τέτοιο φαίνεται άπίθανο, αυτές οι δομές όμως τρίζουν κι είναι άπαρχαιωμένες. Στο Ίράν εμφανίστηκαν συμβούλια Έργατών, κι αυτή τή στιγμή δρουν αναρχικές ομάδες στο Ίράν και στη Ρωσία. Καί, φυσικά, οι ελευθεριακές σοσιαλιστικές ιδέες έχουν πολύ μεγαλύτερη επιρροή σέ άλλα μέρη του κόσμου. Παρά τό ότι ή σημερινή κατάσταση αποκλείει μία παγκόσμια επανάσταση που θα σαρώσει τις παλιές ιεραρχίες και θα τις αντικαταστήσει με μιάν ελευθεριακή κοινωνία, αυτή είναι ή μόνη γραμμή που δεν οδηγεί στην υποστήριξη μιάς ιεραρχίας ενάντια σέ μιάν άλλη και που δεν ένθαρρύνει τους εργάτες ν' άλληλοσκοτώνονται προς όφελος των πολιτικών και των άφεντικών. Στά 1914, ό Λένιν, ή Λούξεμπουργκ και ή πλειοψηφία των μπολσεβίκων υποστήριξαν μία διεθνιστική επαναστατική γραμμή, ενώ οι άλλοι προσπαθούσαν να δρουν ποιά άπ' τις δύο παρατάξεις του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου ήταν πιο προοδευτική ιστορικά και χωρίζονταν, ακολουθώντας διάφορες καπιταλιστικές κυβερνήσεις. Χωρίς καμιάν έλπίδα επιτυχίας στά 1914, μαρξιστές, αναρχικοί και σοσιαλιστές έμειναν πιστοί στις λεγόμενες άκρο - άριστερές επαναστατικές άρχές. Χρειάστηκαν τρία χρόνια άφάνταστης σφαγής και συμφορών προτού να καταρρεύσει ή πίστη στον καπιταλισμό και να έρθει στην Εδρώπη μία σοσιαλιστική επανάσταση που στρεφόταν ενάντια στον πόλεμο και στις κυβερνήσεις. "Ός τά 1919 ό κόσμος σπαράσσονταν από επαναστάσεις περισσότερο από κάθε άλλη φε-

ρά, πρὶν ἢ μετὰ· κι αὐτὸ μὲν ὅς ἔτι χρόνια ἀργότερα ἀφ' οὗ τῆ παγκόσμια ἐπανάσταση φαίνονταν ἀπραγματοποιήτο δνειρο. Αὐτὲς οἱ ἐπαναστάσεις συντρίφτηκαν καὶ ὁ Λένιν κι οἱ μπολσεβίκοι πρόδωσαν τὴ ρωσικὴ ἐπανάσταση, ἐγκαθιδρύοντας ἕναν ἱεραρχικὸ κρατικὸ καπιταλισμὸ, ἀντὶ νὰ δοθῆθουν στὴν δημιουργία μιᾶς ἐλευθεριακῆς κοινωνίας.

Ὁ ἐπαναστατικὸς διεθνισμὸς προτάθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν Πιέρ - Ζοζέφ Προυντόν, τὸν Γάλλο ἀναρχικὸ πού δὲν κατάφερε νὰ ἐφαρμόσει αὐτὲς τὲς ἰδέες. Ὁ Μπακούνιν πρόβαλε αὐτὲς τὲς ἰδέες στὸν Γαλλο - Πρωσικὸ πόλεμο τοῦ 1870-71, σάν ἕνα πρῶτο θῆμα πρὸς μιὰν ἐλεύθερη, χωρὶς κράτος, κοινωνία. Ὁ Κάρλ Λήμπκνεχτ, ὁ πρεσβύτερος, πρόβαλε στὰ 1893 τὸ πρῶτο μέρος τῶν ἰδεῶν τοῦ Μπακούνιν. Ὁ Λένιν ἀκολούθησε τὰ δῆμάτῃ του 20 χρόνια ἀργότερα. Ἡ ἀποτυχία του νὰ τσακίσει τὴν κρατικὴ ἐξουσία οδήγησε σὲ μιὰν ἐπιστροφή στὴν παλιὰ ἱεραρχία, ντυμένη μὲ μιὰν ἐπαναστατικὴ ρητορικὴ.

Κάπου 70 χρόνια ἀργότερα ἀντιμετωπίζουμε ξανά μιὰ παρόμοια κρίση καὶ ἔχουμε τὴν ἴδιαν ἐκλογή. Οἱ ἰδέες τοῦ Μπακούνιν δίνουν μιὰν ἀπάντηση πού εἶναι ἠθικὴ, καὶ προχωρεῖ πέρα ἀπὸ τὲς ἀρνητικὲς «ἀντιπολεμικὲς» ἰδέες. Ὁ ἐπαναστατικὸς διεθνισμὸς εἶναι ἕνας τρόπος ἀνατροπῆς τῶν ἱεραρχιῶν. Ὁ τελικὸς στόχος μιᾶς τέτοιας ἐπανάστασης πρέπει νὰ ᾖ νὰ ὁ ἐλευθεριακὸς σοσιαλισμὸς, ἂν δὲν θέλουμε νὰ δοῦμε νέες ἱεραρχίες νὰ ξεπηδοῦν στὴν θέση τῶν παλιῶν.

- Ὁ ἀναρχισμός καί ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικός ἀγώνας
- Συνεισφορές γιά τήν ἐπανόρθωση τῆς γνώμης τοῦ κοινοῦ σχετικά μέ τήν ἐπανάσταση στίς ὑπανάπτυκτες χῶρες
- Τριτοκοσμισμός ἢ Σοσιαλισμός;
- Βι ε τ ν ά μ: Ποιός εἶναι ὁ νικητής;
- Δύο τοπικοί πόλεμοι
- Ὁ πόλεμος, ἡ ἐθνική ἀπελευθέρωση καί τό κράτος
- Μήνυμα πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες τῆς Ἀλγερίας καί ὄλων τῶν χωρῶν
- Οἱ ταξικοί ἀγῶνες στήν Ἀλγερία
- Ὁ χαρακτήρας τῆς Κουβανικῆς Ἐπανάστασης
- Ἐθνική ἀπελευθέρωση καί κρατική ἐξουσία: Μιά ἀναρχική κριτική τοῦ MPLA στήν Ἀγκόλα
- Ἀφγανιστάν: Παγκόσμια κρίση;